HORIA SIMA

SFÂRSITUL UNEI DOMNII SÂNGEROASE

CUPRINS

PARTEA A PATRA: COLABORAREA CU REGELE CAROL

PARTEA A CINCEA: DRUMURILE SE DESPART

PARTEA A SASEA: FRONTUL SE REFACE

PARTEA A SAPTEA: MINUNEA ARHANGHELULUI

RÂNDURI PENTRU CITITOR

Volumul de fata apartine memoriilor mele si cuprinde perioada de la 10 Decembrie 1939 pâna la 6 Septembrie 1940 – acea faza din istoria Legiunii când s-a dat ultima batalie contra Regelui Carol si care s-a încheiat cu renuntarea acestui la Tron.

Marimea acestui volum se explica prin multimea evenimentelor care s-au îngramadit în acest scurt interval de timp, caci n-a fost zi în care sa nu se fi petrecut ceva important. Mai trebuie tinut seama si de faptul ca întâmplarile care au izbucnit la suprafata si sunt cunoscute de toata lumea nu pot fi deplin întelese fara a se cunoaste tesatura lor intima, reteaua sutelor de amanunte din care ele s-au plamadit. Am preferat sa lungesc expunerea decât sa las lucrurile nelamurite.

Cu aceasta carte, sper ca am contribuit la cunoasterea si deslusirea uneia din cele mai tragice epoci din viata neamului nostru.

HORIA SIMA
24 IUNIE 1977 – Anul Semicentenarului

PARTEA ÎNTÂIA

PREGATIRI PENTRU REVOLUTIE

1. IESIM DIN ÎNCHISOARE

În preajma Craciunului, dupa aproape doua saptamâni de sedere în închisoarea din Graz, suntem pusi în libertate. La trecerea frontierei iugoslave pe la Maribor, în noaptea de 9/10 Decembrie 1939, am cazut în mâinile granicerilor nemti, pe teritoriul localitatii de frontiera Spielfeld si, pâna la lamurirea situatiei noastre, politia din Graz, care facea cercetarile, ne-a depus la închisoarea locala. Odata cu mine au intrat în închisoare, Rosu Octavian, Traian Borobaru si Iosif Vasiu. Un alt grup, format din Boian Ion, Popa Ion, Vintan Valeriu si Tolcea Ion, plecat din Iugoslavia înaintea noastra, a avut aceeasi soarta. Ne-am gasit cu totii la ora de plimbare a detinutilor, în curtea interioara a închisorii.
Ni s-a dat voie sa scriem si, gratie interventiei facute la Berlin de Preotul Dumitrescu-Borsa, seful legionarilor din Germania, si de Dr.Victor Biris, n-am zabovit prea mult îndaratul ferestrelor zabrelite. A mai contribuit la grabirea eliberarii noastre si declaratia lui Rosu la ancheta: acesta fusese la Legatia germana din Belgrad, în timpul când eram acolo, si solicitase viza de intrare în Germania pentru grupul de legionari sositi în Iugoslavia. Legatia germana a cerut instructiuni de la Berlin, dar noi n-am mai putut astepta sosirea raspunsului, având politia sârba pe urmele noastre. Totusi interventia si-a dat mai târziu roadele: grupul nostru fiind semnalat la Berlin, eliberarea lui n-a mai facut obiectul unor cercetari speciale, care durau de obicei mai bine de o luna.
Am iesit pe poarta închisorii bucurându-ne ca niste copii în prima zi de vacanta. pentru câteva ore, viata patrundea navalnic în sufletul nostru.
Grazul este un oras de munte, de aspect medieval. Alergam pe strazi, sorbindu-i cu nesat imaginile. Sub învelisul zapezii, casele evocau o lume de basm si de frumuseti pierdute. Populatia se pregatea de Craciun, un Craciun de razboi, fara vitrine încarcate.
Ne uitam unul la altul si nu ne vine a crede ca suntem liberi. O senzatie ciudata pune stapânire pe noi. Dupa lunile de încordare din tara si din Iugoslavia, pe care le-am trait clipa de clipa cu moartea pe urmele noastre, pare ca pasim într-o viata ireala, care nu-i a noastra.
Ne trebuie un timp de adaptare. Reflexele omului liber nu mai functioneaza. E de crezut oare ca poti sa umbli pe strazi si altfel decât sa privesti fara teama în dreapta si stânga, la fata si miscarile fiecarui trecator, fara sa te expui unei întâlniri fatale? E o stare anormala, o întrerupere a existentei noastre anterioare, în care norma de viata era fereala si ascunzisul.
Mizeria în care ne aflam nu ne strica voiosia, dar suntem siliti sa luam act de ea. Suntem opt insi si nu avem o centima în buzunar. N-avem cu ce pleca la Berlin. N-avem de mâncare si nici bani sa ne cumparam o bucata de pâine. La plecarea din Iugoslavia, ne-am împartit ultimii bani – preschimbati în marci – în asa fel încât fiecare grup sa poata ajunge cu trenul pâna la Viena.
Un grup avea 100 de marci, alt grup 80 de marci. Banii acestia ne-au fost ridicati în cursul perchezitiei ce nu s-a facut la politia de frontiera din Spielfeld. Cine introduce moneda germana în Reich, este pasibil de aspre pedepse, dupa noile dispozitii de razboi.
Noi, fiind refugiati politici, nu eram amenintati de rigorile legii, dar moneda introdusa ilicit în Germania a fost varsata în Casa Statului German.
Chestiunea mesei am rezolvat-o obtinând niste bonuri de la Primarie pentru o cantina a Ajutorului de Iarna (WHW). Cât priveste banii, ne-am hotarât sa ne adresam autoritatilor vamale din Graz, unde erau depusi. L-am luat pe Rosu, care stia ceva nemteste si, dupa multe umblete si explicatii prin diferite birouri, ni se restituie banii confiscati mai recent. Ceilalti, ridicati de la grupul Boian, intrasera pe fagasul formalitatilor si asupra lor nu mai putea decide decât Directiunea Generala a Vamilor din Berlin. Ne întâlnim cu ceilalti camarazi si le aratam hârtiile. Toti se uitau cu multa duiosie la ele. În împrejurarile în care ne gaseam, aceste mici lucruri luau proportiile unei mari biruinte. Mergem la gara si ne facem repede socoteala. Spre bucuria noastra, cu banii restituiti e asigurata calatoria întregului grup pâna la Viena. E 22

Decembrie. Timpul a trecut si trebuie sa înnoptam în Graz. Dar unde sa gasim un loc de dormit? Acte nu aveam si banii nu ne ajungeau sa platim un hotel.
Ne întoarcem la închisoare si rugam administratia sa ne îngaduie sa mai poposim o noapte în celulele ce le-am parasit azi dimineata. Spre mirarea noastra nu ne da voie. Mai mult decât atâta.
Ni se pune în vedere ca va trebui sa platim fiecare câte doua marci pe zi pentru tot timpul petrecut în închisoare. Socoteala ni se va trimite la Berlin. Eram într-o categorie aparte: nici în arest preventiv, nici condamnati, si administratia nu stia cum sa justifice cheltuiala facuta cu noi. Ne întoarcem dezamagiti în oras. Batem din nou la usa "Ajutorului de Iarna" si ni se indica un azil de noapte. Înghetati si obositi, ne întindem pe paturi si dormim tun pâna la ziua.
A doua zi pe la amiaza, luam trenul spre Viena. Ocupam cu toti un compartiment si începem sa ne depanam pataniile. Grupul Boian, plecat înaintea noastra, a fost simtit de granicerii sârbi si numai cu greutate s-a putut strecura din mâinile lor. N-au înaintat mult pe teritoriul german si au fost prinsi la frontiera Spielfeld, de unde au fost transportati la închisoarea din Graz. Boian, care conducea primul grup, a mai trecut în vara granita pe la Maribor-Graz în Germania. La plecarea din Belgrad, ne lasase o schita a drumului asigurându-ne ca, urmând indicatiile lui, vom ajunge cu bine la Graz. Dar pe semne ca memoria nu l-a mai ajutat, pentru ca de la un punct schita nu mai corespundea cu locurile. Boian se despartise de noi cu certitudinea ca politia germana nu va pune mâna pe el si ne-a dat întâlnire la Berlin. Acum statea necajit într-un colt, suportând cu resemnare glumele lui Rosu si Borobaru. Nu numai ca stiinta lui – îi demonstrau acestia – nu i-a servit nici lui si nici noua la nimic, dar a trebuit sa vina grupul nostru ca sa-l scoata de unde se împotmolise.
În afara de mine si Boian, ceilalti camarazi vedeau pentru întâia oara Austria. Cei mai multi nici nu trecusera vreodata frontiera tarii lor. O lume noua se deschidea înaintea lor.
Atentia lor era absorbita de oameni si locuri. Pe mine ma napadesc gândurile. În ce stare sufleteasca vom gasi grupul de la Berlin? Miti Dumitrescu plecase însotit de binecuvântarile legionarilor din Berlin, dar golurile lasate de Legiune de masacrul din tara nu le-a pustiit si lor sufletul, nu le-a spulberat toate nadejdile? Clime, Banea, Totu, Alecu Cantacuzino, nu mai sunt în viata. Dintre Comandantii Bunei Vestiri doar Ilie Gârneata aflasem ca traieste, dintr-o declaratie facuta ziaristilor. De Belgea si Puiu Gârcineanu nu aveam nici o stire. În cine sa mai creada? Dupa ce toate punctele exterioare de sprijin le pierduseram, nu ne mai putea servi de reazem decât interiorul. Dar câti legionari se pot regasi, fara Capitan, fara capetenii, avizati exclusiv la propria lor forta sufleteasca? Câti pot reproduce prin propriile lor mijloace fenomenul legionar?
Daca ma uit în jos, la elementele care au dus greul prigoanei, nu vad decât pamânt ars. Toti cei care au lucrat sub comanda mea au fost ucisi pâna la unul. Legatura cu mine, chiar daca se marginea la servicii secundare, era o indicatie suficienta pentru Siguranta Statului ca sa treaca un legionar pe listele mortii. Dorca, Noaghea, Clement, Cioflec, Nadoleanu si altii, zac în morminte necunoscute. Iar eu daca mai sunt în viata, nu pot sa-mi explic altfel decât prin ocrotirea cerului. Se împlinesc aproape doi ani de când sunt urmarit de toata politia, jandarmeria si Siguranta Statului. S-au pus premii pe capul meu. Sute de oameni au fost schingiuiti, unii ucisi în batai, ca sa spuna unde ma aflu sau cum pot sa-mi dea de urma. De nenumarate ori s-a închis cercul prigonitorilor în jurul meu pâna aproape a ma atinge cu mâna si tot de atâtea ori o putere nevazuta ma scotea din primejdie, adeseori fara sa stiu. E aici mai mult decât o întâmplare. Ca si cum toata actiunea de nimicire a miscarii legionare ar atârna de ceva: de prinderea mea si aceasta ultima captura nu le-a reusit dusmanilor.
Privesc la camarazii din jurul meu. Coasa mortii a trecut la câtiva milimetri de fiecare. Ma bucur ca macar ei au putut fi salvati. Puterile sufletului sunt mari. Cine stie? Poate ca acest grup este solul destinului legionar, poate ca odata cu trenul care ne poarta spre Viena si Berlin îsi poarta si Legiunea ultimele ei nadejdi.
Între legionarii din tara, efectul produs de represalii n-a fost cel scontat de Carol. Exemplul "statuat" de guvern n-a provocat acel val de înfricosare destinat sa mature ultimele rezistente legionare. Dupa trei zile, legionarii din Capitala si-au refacut contractele, dupa o luna un mare numar de organizatii si-au reluat activitatea.
La plecarea mea din tara, lasasem un sistem de legaturi care se întindea de la Bucuresti pâna la Banatul sârbesc. În populatie executiile ordonate de Carol au fost întâmpinate cu o dezaprobare unanima. În sângele nevinovat cel-a varsat Carol, ca al doilea Irod, ca sa dispara si "samânta acestor netrebnici", cum se exprima Argetoianu, s-au stins si ultimele reflexe ale Majestatii Regale. Când cadavrele legionarilor au

fost expuse pe strazi si în pietele publice, iar copii de la scoala primara obligati sa priveasca, toata lumea si-a întors îngrozita fata de la el. Pe tronul României nu mai statea un Rege, ci un calau al tineretului si al Natiunii. Oroarea stârnita de Rege era atât de mare, încât lumea din Capitala îl denumea Berila, dupa numele unui fioros asasin.

Grupul de la Berlin reprezenta un pretios capital legionar, prin faptul ca se afla în afara razei de actiune a guvernului. Legionarii din tara puneau mari nadejdi în acest grup. Acolo era Comandamentul, acolo se tinea ascuns si Capitanul, caci nimeni nu se putea împaca cu gândul mortii lui. Credinta ca traia Capitanul nu putea fi smulsa nici din sufletele noastre, ale acelora care fiind în Germania, stiam cât de putin fundate sunt zvonurile care circulau. Nu aveam nici o dovada. Mintea refuza orice speculatie de acest gen si totusi nu ni-l puteam închipui pe Capitan trecut dincolo de hotarele vietii. Era un sacrilegiu sa gândim legiunea fara el. Nu era o prezenta mistica sau simbolica, ci una aievea si actuala. El conducea Legiunea, el dadea impuls actiunilor noastre, iar noi reprezentam un provizorat de conducere, un sistem legionar care nu functioneaza decât gratie acoperirii continue ce-o primim de la el "de undeva", din tara sau din Europa. Capitanul era o faptura nazdravana. Dusmanii nu-l pot rapune si moartea nu se poate atinge de el.

Vestea ca ar trai Capitanul a fost strecurata de guvern în mijlocul legionarilor cu scopul de a atenua reactiunile ce s-ar fi produs dupa uciderea lui. Dar viclenia lui Armand Calinescu s-a întors împotriva lui si a guvernului. Insinuatia a cazut pe un teren primitor si s-a transformat în mit. "Capitanul traieste" devenise lozinca de lupta a celor mai multi legionari. O formidabila coeziune s-a realizat în jurul acestui mit. Chiar dupa masacrul din Septembrie, mitul nu si-a pierdut eficacitatea. Toate actiunile se realizau ca si cum noi, câtiva initiati, am sti ceva mai mult decât masa legionara, ne-am raporta în tot ceea ce facem la prezenta Capitanului, ascuns undeva, dar nu putem vorbi, suntem legati sa pastram secretul, pâna când va hotarî el.

Grupul de la Berlin beneficia si de prestigiul unui alt mit, cu caracter politic: sprijinul de care ne-am bucura din partea lui Hitler. Legionarii din tara erau ferm convinsi ca întretinem relatii de cea mai mare importanta cu guvernul german si, la momentul oportun, aceasta prietenie se va arata, fie primind arme ca sa înlaturam regimul prin forta fie ca Hitler însusi va lichida regimul de crima si teroare, pedepsind pe asasini.

Acest mit bagase spaima si în Rege. Simpla noastra prezenta în Capitala Reichului crea o grava problema guvernului român. Orice succes al lui Hitler era interpretat a fi si un succes al miscarii, un pas mai aproape de ziua scadentelor.

În realitate, relatiile noastre cu oficialitatile germane n-au depasit niciodata interesul destul de precar ce-l aratau, în genere, tuturor nationalistilor refugiati în Germania. Aceste contacte în nici o împrejurare n-au dus la consecinte practice, în sensul unui sprijin efectiv ce l-am fi obtinut din partea guvernului german sau a partidului national-socialist.

Miti Dumitrescu, plecând din mijlocul legionarilor din Berlin ca sa razbune pe Capitan, acest grup mai câstigase o faima: devenise chezasia invincibilitatii noastre. Nici n-a trecut un an de la uciderea Capitanului, a Nicadorilor si Decemvirilor, si Armand Calinescu cazuse, fulgerat de echipa lui Miti Dumitrescu. Grupul de la Berlin asa era de apreciat în tara, ca traia într-un climat eroic, ca era continuatorul luptelor din prigoana. În sânul acestui grup cadeau marile deciziuni ale miscarii. nu va trece multa vreme si Regele Carol va avea aceeasi soarta sau va fi alungat de pe tron, pentru ca legionarii de la Berlin nu dorm.

Dându-mi seama ce grave repercusiuni ar avea destramarea grupului Berlin pentru soarta întregii miscari, m-am adresat legionarilor veniti cu mine, cerându-le ca, la întâlnirea lor cu camarazii din Berlin sa nu manifeste nici cel mai mic semn de descurajare. Chiar daca ar fi tulburati de anumite îndoieli, sa forteze nota la nevoie, aratându-si netarmuita încredere în viitorul nostru. Probabil ca grupul din Berlin astepta sa soseasca o trupa înfrânta si demoralizatoare. Dar noi n-am plecat din tara pentru a ne salva viata, ci pentru a ne pregati pentru o noua campanie, dupa ce existenta în tara devenise imposibila. Trebuie sa depasim durerea care ne sfâsia sufletele, pentru a da un nou impuls luptei legionare. Sa fim interpretii autentici ai spiritului legionar din tara. Legionarii din tara privesc la noi si la toti camarazii din Berlin ca la oastea miracolului, de la care va veni mântuirea.

Cuvintele mele n-aveau nevoie sa fie însotite de prea multe argumente. Ca oameni veniti de pe front, pentru ei era fireasca aceasta atitudine. Cu totii si-au luat angajamentul sa exalte înaintea camarazilor din Berlin resursele si spiritul combativ al miscarii.

Ajungem dupa masa la Viena. Aici tragem la Stefan Cernea, fost ofiter în armata austro-ungara si apoi functionar la Consulatul român din Viena. Din cauza unor conflicte cu Consulul, îsi daduse demisia si acum îsi câstiga existenta în mod particular. Era un prieten al miscarii, iar casa lui devenise un punct de sprijin pentru trecerile noastre din tara spre Germania si înapoi. Eu am ramas peste noapte la el, iar ceilalti camarazi chiar în aceeasi seara, 23 Decembrie, au luat trenul spre Berlin.
Stefan Cernea a fost emotionat pâna la lacrimi la vederea noastra. Aflase si el ca suntem la închisoarea din Graz si, pe unde putuse, intervenise ca sa fim pusi în libertate. Ramas singur, m-a întrebat cu inima strânsa daca mai exista ceva în tara, daca mai sunt oameni care cred în lupta si daca miscarea mai are vreo sansa sa biruie? Era îngrozit de cele întâmplate si destul de abatut. I-am expus fara ascunzisuri toate dificultatile situatiei.
Aproape întreg cadrul nostru de conducere a cazut prada nebuniei carliste, iar luptatorii care s-au distins în prigoana din 1938-1939 doi, trei daca mai traiesc. Pierderile sunt atât de rele încât ar trebui sa te lasi doborât de disperare daca ai vrea sa le cântaresti. Dar se înseala tiranii, când cred ca ai distrus miscarea. Din sângele martirilor vor creste noi legionari. Miscarea este un sistam de valori, o traire si nu poate fi desfiintata prin masuri brutale. Ea ar putea disparea numai daca un alt sistem, mai viguros, mai pur, mai dezinteresat, ar parea pe pamântul României. Astazi mitul miscarii s-a adâncit în asa masura în masa poporului român încât daca s-ar face un început de revolta, tot poporul s-ar ridica contra tiraniei carliste. Noi ne-am întors ca sa ne pregatim pentru o noua expeditie. Daca acestia acum, câti suntem si câti am mai ramas, în momentul celei mai mari dureri si dezorientari, mai credem si nu plecam steagul, biruinta noastra este asigurata. Esentialul este sa nu se rupa firul continuitatii legionare si acest fir, astazi dupa decapitarile suferite, este extrem de firav. Daca privim în tabara dusmana, lucrurile nu stau tocmai bine. Sistemul carlist, lipsit de Armand Calinescu, nu mai este viabil. Cu Armand Calinescu, n-a cazut numai omul tare al regimului, ci întreg regimul a primit o lovitura de moarte. De alta parte situatia externa a României se agraveaza din zi în zi, demonstrând ca numai politica externa preconizata de Capitan, alaturi de Puterile Axei, poate asigura viitorul tarii. Se remarca semne de descompunere interioara a regimului. Venirea lui Tatarascu, om al compromisului, declaratiile acestuia, trebuie interpretate în sensul ca Regele este obligat sa renunte la politica asasinatului si sa caute o noua orientare interna si externa.
Tragedia legionara l-a zguduit atât de mult pe Cernea, încât la plecare am simtit ca nu stateam de vorba numai cu prietenul Cernea, ci ca devenise unul de-ai nostri, hotarât sa împartaseasca toate necazurile si bucuriile cu noi.
În ziua întâi de Craciun, cobor la Berlin, în gara Friedrich-Strasse. Ma asteptau câtiva dintre camarazii sositi cu o zi înainte.
Întreb de Petrascu. Îmi spun ca locuieste la Petre Ponta. Îi dau un telefon chiar din gara. Ma cheama la el sa petrecem Craciunul cu familia Ponta. Pe Petre Ponta îl cunosteam fugitiv înca din vara. Era un om de o rara energie, de-o putere de munca uluitoare. Un exemplar unic în felul lui: împreuna perseverenta germana la lucru cu iuteala si vioiciunea temperamentului românesc. Daca întreg poporul român ar fi format din astfel de elemente, am deveni cea dintâi natiune de pe glob.
Petre Ponta avea toate motivele sa fie multumit cu viata. Emigrase de aproape zece ani din tara. Facuse scoala de Belle-Arte din Berlin. Era un desenator artistic si organizator de expozitii. Îsi iubea meseria cu pasiune si câstiga destul ca sa duca o existenta comoda. Sotia lui, Alice Ponta, de origine germana, o femeie de o rara întelegere si bunatate, era ea însasi pictorita. Totusi ceva în forul lui interior nu îi dadea pace. Viata printre straini, ruperea de neam, îl durea adânc. Auzise de legionari, de lupta ce-o poarta pentru ridicarea neamului, de viata lor chinuita. Voia sa devina unul dintre ei. N-a mai avut astâmpar pâna ce n-a dat de urma noastra. Prin inginerul Caraivan a ajuns sa vorbeasca cu Petrascu. Acesta mi-a comunicat impresiile ce le-a avut dupa întâlnire: surprinzatoarea aparitie a unui om care se ofera sa serveasca din tot sufletul lui si cu tot ce are cauza Legiunii. L-am cunoscut apoi si eu, înainte de plecarea din tara. Greu se mai exprima româneste; îsi însusise la perfectie dialectul berlinez. Zelul cu care se îmbia mi s-a parut suspect. Cum guvernul cauta sa introduca agenti în mijlocul nostru, i-am recomandat lui Petrascu prudenta. Dupa câteva luni de tinere sub observatie, Petrascu s-a convins ca n-are de ce sa se teama. Omul era de perfecta buna credinta. Zelul lui era sincer. Era expresia unui fond curat, a unei constiinte nationale care a izbucnit în el cu o putere elementara. Petrascu s-a mutat la el si de atunci casa lui Petre Ponta din Berlin, Sondershauserstr.84, a devenit parte integranta din viata si istoria Legiunii. Odata cu intrarea noastra în casa lui, familia Ponta încetase de a mai avea o existenta privata. Ziua si

noaptea orice legionar era bine primit. Ultimii bani si ultima bucata de pâine si-o împartea cu noi. Asa si-a stricat Petre Ponta rosturile vietii lui pentru totdeauna.
Casa lui Petre Ponta se afla în sudul Berlinului, cartierul Lichterfelde-Ost. Pe înserat am ajuns la el. În prag m-a întâmpinat Petrascu. Ne-am strâns mâna si ne-am luat îndelung unul la altul. Parca îi venise inima la loc. "Bine ca ai venit", au fost singurele lui cuvinte.
Din nou suntem iar împreuna. Amândoi am trecut prin cele mai mari primejdii si Dumnezeu ne-a aparat pâna acum si pe unul si pe altul. Cât timp ma stia în tara, nu mai avea liniste. Îi era teama de viata mea. Îl lega de mine o veche prietenie. Ne cunosteam de pe bancile liceului. Aceleasi visuri si idealuri ne-au plamadit existenta din frageda tinerete. Când ne-am întâlnit în Legiune, eu intrasem în toamna anului 1927, el cu un an mai târziu, nu m-am mirat deloc. Apartineam demult aceleasi comunitati spirituale. Chemarea lui Corneliu Codreanu ne-a gasit pregatiti sufleteste. Îl cautam pe acest urias al generatiei noastre si de atunci n-am urmat decât cararea batuta de viscole a Legiunii.
Intru în salon. Un pom de Craciun frumos împodobit si o masa lunga. Întâlnesc pe mai multi camarazi dintre cei vechi si noii sositi. Am cântat împreuna colinde si cântece legionare. Suferintele si grijile par sa dispara pentru o clipa în voia buna care ne învaluie pe toti. Dar a doua zi vor începe cu si mai multa strasnicie.

2. CE-AM GASIT LA BERLIN

Petrascu mi-a comunicat ce s-a petrecut în lipsa mea la Berlin. Situatia grupului era mult mai rea decât mi-o închipuisem. Numai exista unitate de comanda, grupul se împrastiase si, ceea ce era mai grav, însasi resorturile sufletesti ale legionarilor cedasera. Dintre capetenii, Papanace se tinea mai bine, dar nu facuse nici un efort de regrupare a fortelor. Petrascu se simtea stingher fara mine.
Când am plecat spre tara, 15 August 1939, functiona un "comandament" al grupului legionar din Berlin, format din Preotul Dumitrescu-Borsa, Alexandru Constant, Victor Vojen, Constantin Papanace, Victor Silaghi si cu mine. Seful grupului era Preotul Dumitrescu-Borsa, eu ma ocupasem de legaturile cu tara, Vojen si Papanace cu relatiile externe, Constant cu garnizoana. Parintele Dumitrescu-Borsa nu se bucura de prea multa consideratie între legionarii din Germania. Venise cu o presa proasta din Polonia. Horodiceanu, Trifa, Petrascu, Stanicel, care împrastiasera cu Parintele exilul cu Polonia, erau atât de porniti contra lui încât duceau campanie. Cum nu participasem la aceste framântari, nu m-am lasat impresionat de ele. L-am sustinut la conducerea grupului din Berlin împotriva celor mai apropiati prieteni ai mei. Ma lega de el viata chinuita petrecuta împreuna din 1938 si ma gândeam la numele ce-l poarta. Fusese secretar general al partidului "Totul pentru Tara" si era singurul supravietuitor al echipei din Spania.
La întoarcerea mea, comandamentului nu se mai întrunea, iar legionarii se razletisera care încotro, cautându-si preocupari mai mult sau mai putin îndepartate de obiectivele esentiale ale miscarii în acele momente. Existau si elemente de lupta, dar ce puteau face când ei însisi sefii lor se aratau sovaitori?
Înainte de sti ce sa fac, m-am hotarât sa trec pe la fiecare din capeteniile legionare din Berlin, ca sa verific informatiile primite de la ei. L-am vizitat mai întâi pe Preotul Dumitrescu-Borsa. N-am recunoscut nici o fibra din omul de altadata. Era o ruina morala. Nu mai credea în nimic. Repeta mereu, cu ochii dusi departe, în cursul conversatiei, "o sa ajungem ca Rusii albi". Dupa masacrul din tara, considera situatia miscarii pierduta, cel putin pentru generatia actuala. Preotul Dumitrescu-Borsa era unul dintre legionarii care nu traiau din lumina lor proprie. Dupa disparitia Capitanului, se prabusise si el. Procesul descompunerii începuse din Polonia. Venind din Polonia în Germania, eu, Papanace si ceilalti am fortat nota, asezându-i în fruntea noastra. L-am pus într-o situatie care-l obliga "sa se tina bine". Era seful nostru.
Intrând în mediul nostru combativ, Parintele Borsa a avut chiar momente de înviorare. În vara era plin de foc. Compara situatia noastra cu a vânatorului care sta la pânda. "Cine poate si are norocul sa-i treaca pe dinainte Armand Calinescu, trage".
Era în corespondenta cu Miti Dumitrescu si avea ferma convingere ca de asta data monstrul nu mai scapa. Iar acum acelasi om, seful nostru, primea cu astfel de cuvinte pe legionarii care se întorceau din mijlocul primejdiilor. Nu-i parea bine când îi spuneam ca miscarea s-a refacut în tara.

N-a avut nici curiozitatea sa ma întrebe amanunte. Ce-am putut desprinde precis de la el, era ca voia sa fie lasat în pace. Nu mai voia sa auda de nimic, nu mai voia sa fie amestecat în nici o actiune. Raspunderea grupului nu-l mai interesa.
Un sef îsi descurajeaza trupa, nu mai poate pretinde sa fie urmat. Parintele Dumitrescu-Borsa purta raspunderea pentru destramarea grupului. Mi-am dat seama din acel moment ca drumurile noastre se despart.
M-am întâlnit apoi cu Papanace, la locuinta lui Virgil Mihailescu. L-am gasit abatut. I-am expus situatia din tara si el mi-a povestit framântarile din mijlocul grupului, dupa plecarea mea. Vojen. Constant, Preotul Borsa, se desprinsese de grup. Silaghi avea un serviciu si traia retras. Cu Ciorogaru, relatiile grupului erau de multa vreme întrerupte. Papanace se întâlnea individual cu ceilalti legionari, dar o viata colectiva nu mai exista.
Analizând posibilitatile miscarii, dupa pierderile suferite, se exprima destul de sceptic. Se afla într-un impas sufletesc, pe care si-l marturisi fara înconjur. Mi-a propus sa iau eu conducerea grupului, dupa defectiunea Parintelui.
"D-ta esti singurul care poti continua lupta, mi-a spus. Reprezinti extrema dreapta a miscarii, elementul ei de actiune de care se tem dusmanii. Ai un nume în jurul caruia se poate aduna trupa sfarâmata".
Relatiile mele cu Papanace, în tot timpul refugiului din Berlin, au fost mai mult decât cordiale, de mare confidenta. Noi doi reprezentam ultima linie de rezistenta a grupului. Când grupul avea momente de absenta sau de dezorientare, noi restabileam efortul si continuitatea. Când am plecat în tara, pe el l-am considerat a fi garantul liniei legionare a grupului Berlin, având un coeficient de densitate sufleteasca mai mare decât altii. În acest sens am lasat vorba si lui Petrascu la plecare: "Tineti-va de Papanace orice s-ar întâmpla". Acum el însusi intrase într-o faza de depresiune. Omul nu mai putea da atât cât reclama gravitatea momentului si facea la altii sa-si asume raspunderea situatiei. E o atitudine legionara cum nu se poate mai corecta.
Cunoscându-i trecutul, aveam toate motivele sa cred ca propunerea ce mi-o facuse pleca dintr-un fond sufletesc curat.
Cu aceeasi sinceritate i-am expus punctul meu de vedere. Eu îmi iau raspunderea luptei din tara, dar nu raspunderea conducerii grupului legionar din Berlin, nici sub aspect sa reconstituim o unitate fragila, care ar avea mai mult darul sa provoace numai dusmanii? De ce sa ne reunim cu niste oameni care si-au pierdut suflul interior? Sa-i lasam pe cei ce au abdicat de la linia legionara în plata Domnului, iar noi sa ne vedem de drumul nostru. Eu îmi voi alcatui un grup legionar, format numai din luptatori, numai din încercati si gata de sacrificiu si cu acestia ma voi întoarce în tara. El, Papanace, sa acopere pregatirea viitoarei expeditii, fie în raport cu ceilalti legionari din grup fie în relatiile cu Germanii. Papanace a fost de acord si cu asta ne-am despartit. De fapt, în aceasta întâlnire, fara sa-i spunem pe nume, s-a reconstituit comandamentul legionar din Berlin între noi doi, dupa razletirea celorlalti membri ai lui.
De atunci ne consultam des si toate problemele ce se iveau în viata grupului le rezolvam împreuna, într-un spirit de perfecta camaraderie.
Vojen si constant intrasera functionari la Ministerul german al propagandei. L-am vazut mai întâi pe Constant, care reflecta de obicei si parerea celuilalt. Constant mi-a vorbit agitat, ca un om stapânit de panica: "Mai, sa lasam actiunile acestea care ne fac atâta rau si ne costa atâta sânge.
Sa cautam o solutie politica a problemei noastre". A apasat pe politic cu un deosebit efect oratoric.
A fi consecvent, a avea o logica în idei si fapte, este o chestiune de caracter. Era uluitor sa vad cum încerca sa-si corecteze pozitia retroactiv. Vorbea cu mine ca si cum ar fi fost strain de cele întâmplate în tara. Ce lipsa de barbatie! Vojen si Constant, ca membri ai comandamentului, cunosteau expeditia lui Miti Dumitrescu.
I-am cerut lamuriri, cum vede el "solutia politica"? Implica tratative cu Regele? A evitat sa se pronunte. Un lucru am retinut: Constant nu mai punea pret pe lupta din tara. Dintr-o convorbire ce-a, avut-o mai târziu cu Vojen, prietenul sau nedespartit, m-am lamurit în ce consta faimoasa "solutie politica: o interventie a Berlinului în politica interna a României, într-un moment de încordare cu Carol, care ar putea sa fie chiar un razboi. Miscarea legionara ar fi chemata sa joace un rol important într-o asemenea împrejurare. Solutia era ispititoare pentru cine voia sa evite riscurile, dar pentru miscare nu era o afacere. În ce postura mizerabila ne-am fi prezentat în fata tarii, ca miluiti ai Nemtilor?
în caz de razboi, când muntii de cadavre s-ar fi ridicat între Români si germani, mai putea miscarea sa-si sustina vechea pozitie de politica externa, alaturi de puterile Axei?

Cu Ciorogaru n-am vorbit, pentru ca de multa vreme se despartise de grup. Aflasem ca si el era partizanul unei solutii politice, dar pe care nu o vedea posibila, spre deosebire de Vojen si Constant, decât cu Regele. Pentru a-si ilustra teoria, luase deja legaturi cu guvernul de la Bucuresti, prin mijlocirea agentilor diplomatici de la Berlin. Se împrietenise în ultimul timp cu preotul Dumitrescu-Borsa. Îi surâdea si lui o întelegere cu guvernul, pentru a nu ajunge "rus Alb", cum se lamenta Parintele.
Trifa, fostul presedinte al Centrului Studentesc Bucuresti, sustinea ca nu mai avem altceva mai bun de facut la Berlin decât sa învatam si sa luam diplome. Odata oamenii formati, altfel ne vom masura cu Carol. Nu pricepeam legatura de la cauza la efect cu politica Legiunii. Sa se sperie Carol de diplomele achizitionate de legionari la Berlin si sa ne lase puterea? Sau, fiind în posesiunea acestor titluri, vom patrunde mai bine în miezul evenimentelor si atunci îl vom combate cu arme superioare? M-am fortat sa cred ca acesta din urma era gândul lui Trifa, când a parasit viata de grup si preocuparile noastre si s-a consacrat exclusiv studiilor. Tara Româneasca nu ducea lipsa de intelectuali, ci de intelectuali de caracter.
Miscarea legionara era o reactie contra intelectualismului sterp, rupt de realitatile nationale.
Singura mângâiere sufleteasca mi-a procurat-o Dr. Victor Biris. Nu-l mai vazusem din tara. În August 1939, ne-am încrucisat drumurile în Banatul sârbesc, fara sa ne fi putut vedea. Eu mergeam spre tara si el fugea din tara, pe la Latunas, pentru a se refugia în Germania. Fusese procuror la Tribunalul Oravita si si-a dat demisia când i s-a cerut sa voteze Noua Constitutie.
A fost unicul caz pe tara. Prin Preotul Borsa, de ai carui copii se interesase în prigoana, s-a atasat comandamentului central, aducând mari servicii miscarii. Biris lucra acum ca hamal într-o întreprindere si l-am gasit zacând la spital, zacând de o gripa contractata în iarna aceea grea. Desi era pe un pat de spital ars de febra, n-a fost nevoie de nici o încurajare pentru a-l înviora. Biris era mai tare sufleteste decât noi toti. Pierduse pe fratele lui, Gheorghe Biris, în masacrul de la Miercurea Ciuc. Gheorghe Biris studiase Dreptul la Cluj si facea parte din falanga de studenti legionari de la aceasta Universitate, care s-au acoperit de glorie în cursul acestei prigoane.
Atmosfera de la Berlin îl întrista. Fusese prieten cu Preotul Borsa, dar de când îi citise în suflet lenta descompunere, se înstrainase de el. Acum aproape nici nu-si vorbea. Ce deosebire de atitudine între ultimul supravietuitor al echipei din Spania si fostul secretar al partidului "Totul pentru Tara", Preotul Borsa, si necunoscutul procuror de la Oravita! Biris rupsese toate puntile în urma lui, pentru a se întâlni cu destinul Legiunii. Renuntase la familie, la cariera, la prietenii din alte partide, pentru a-si asuma riscuri care nu decurgeau din obligatii contractate anterior sau din juraminte solemne.
Facând bilantul întrevederilor avute cu capeteniile legionare din Berlin, am ajuns la urmatoarele concluziuni:
1. În primul rând am observat o goana dupa alibiuri. Fiecare voia sa se stie cât mai putin amestecat în atentatul lui Miti Dumitrescu. Masacrul din tara punea problema responsabilitatilor si, cu exceptia lui Papanace, ceilalti se facusera mici, mici de tot, pentru ca raspunderile sa treaca pe deasupra capului lor.
2. Lupta contra Regelui Carol trebuia sa continuata si onorata. Aceasta situatie, singura loiala fata de Legiune si fata de memoria celor cazuti, reclama noi eforturi si noi sacrificii. Cine urmeaza la rând ca sa continue eroica a miscarii? Putini mai raspundeau la apel. Reflexele combative ale legionarilor din Berlin nu mai functioneaza cu prospetimea omului din transee.
3. Exista un caz aparte, al lui Silaghi, caruia nu i se putea tagadui nici curajul convingerilor si nici spiritul de deciziune. El statea deoparte pentru ca era zdrobit sufleteste. Nu mai traia Capitanul, nu mai traiau atâtia legionari de elita, care ar fi putut sa îi ia locul. În cine sa mai aiba încredere? În Parintele Borsa, care daduse bir cu fugitii, în mine, în Papanace? Garantia noastra i se parea destul de fragila.
4. Dupa atentatul contra lui Calinescu, autoritatile germane pusesera ochii pe legionarii refugiati. Miti Dumitrescu plecase din Germania. Guvernul germana fost neplacut surprins de atentat.
O complicatie care nu-i convenea în momentul când armatele germane erau angajate în Polonia, iar proaspatul pact de neagresiune cu Moscova trebuia sa fie pus în aplicare. Cum vor interpreta Sovietele acest atentat?
Ca sa se puna la adapost de noi surprize, guvernul german decisese restrângerea libertatii de miscare a legionarilor refugiati în Germania, obligându-i sa se prezinte saptamânal la politie, pentru control. Li s-a pus în vedere ca nu au voie sa paraseasca teritoriul german, fara aprobarea Gestapo-ului. Aceasta masura marise dezorientarea în mijlocul grupului. Însasi pamântul solid al Germaniei national-socialiste începea sa le fuga de sub picioare. Se raspândise teama între legionarii din Berlin ca daca se va mai întreprinde ceva de pe teritoriul Germaniei, vor fi bagati cu totii în lagar de concentrare sau vor fi predati guvernului

din tara. Aceasta amenintare i-a determinat pe multi "sa se dea la fund", pentru ca sa nu fie ridicati în cine stie ce împrejurare.
5. Exista si o categorie de legionari care au ramas neclintiti pe pozitie. Acestia erau Smultea, Rotea, Petrascu, Eugen Teodorescu, Dragomir-Jilava, Alexandru Popovici, Virgil Mihailescu si Biris. Dar acestia asteptau initiativa "Comandamentului", cum erau obisnuiti. Venirea noastra a însemnat o usurare pentru ei. Ei sperau ca de acum înainte se va risipi atmosfera de lâncezeala care domnea la Berlin si li se vor spune clar si precis ce au de facut.
6. În concluzie, grupul de la Berlin nu mai poseda ceea ce exista mai înainte, viata si orientare proprie. Existau atitudini, dar nu o atitudine globala. Aceste atitudini individuale erau fara consistenta, fluide, fiind mai degraba expresia unei renuntari interioare. Daca noi, cei din tara, ne asimilam acestei mentalitati defetiste, Regele Carol putea sa-si serbeze triumful pe mormântul Capitanului si al atâtor legionari cazuti. O batalie nu se pierde atunci când au suferit una, doua sa mai multe înfrângeri, ci atunci când interior te recunosti înfrânt.
Situatia nu se putea salva decât contopind într-o unitate pe legionarii veniti din tara cu legionarii din Berlin, ramasi pe pozitie. Din unificarea celor doua grupe trebuie sa ajungem la constituirea unei noi forte, cu care sa reluam ofensiva contra regimului. Odata acest nucleu format, întreg grupul de la Berlin îsi va regasi centrul de greutate si, pe încetul, si ceilalti legionari, care acum sunt framântati de îndoieli si stau în expectativa, se vor reintegra luptei.
Tot atât de important era, ca în locul vechiului comandament, care se pulverizase, sa cream un nou comandament, a carei axa sa fie colaborarea mea cu Papanace.

3. CADEREA LUI ARMAND CALINESCU SI RAZBOIUL

Armand Calinescu a cazut la trei saptamâni dupa invazia Poloniei de catre armatele germane (21 Sept.1939). Propaganda engleza a folosit aceasta împrejurare ca sa acuze guvernul german de complicitate. Nemtii ar fi dat aceasta lovitura – afirma propaganda engleza – pentru a cotropi mai usor România.
Primul obiectiv al lui Hitler ar fi România si asasinarea lui Calinescu ar reprezenta preludiul invaziei. O Românie zguduita din interior nu va putea rezista unui atac germano-ungar. Englezii urmareau sa-l atâte pe Carol ca sa intre în razboiul contra Germaniei, aratându-i ca tergiversarile numai amâna primejdia. Orice ar face, zilele lui pe tron sunt numarate.
Guvernul german, ca sa contracareze efectele propagandei engleze în România, n-a gasit alt mijloc mai potrivit decât sa inventeze o alta poveste, în care complicii Garzii de Fier la asasinarea lui Armand Calinescu ar fi fost Englezii! La radio au anuntat ca "elemente din Garda de Fier, agenti ai Intelligence-Service-ului, au asasinat pe prietenul Germaniei, Armand Calinescu". Acelasi comentar s-a repetat si în ziarele germane. A aparut nu mult dupa aceea si o carte, scrisa de doi inspectori de politie germani, "Auf die Blutspuren des Intelligence Service", care continea, între alte marturii, si episodul cu Armand Calinescu.
Versiunea engleza era verosimila, pentru ca Garda de Fier era orientata spre Axa, iar Miti Dumitrescu, seful echipei care a doborât pe Armand Calinescu, plecase din Germania. Versiunea germana era absurda din toate punctele de vedere. Nu salva nici cel putin aparentele. Armand Calinescu nu fusese niciodata "prieten al Germaniei". Dupa asasinarea lui Corneliu Codreanu, pozitia lui Armand Calinescu devenise ireversibila: numai azvârlind tara într-un razboi contra Germaniei, putea sa-si justifice prigoana contra miscarii. Englezii nu puteau ucide pe omul care împingea din toate puterile România la un razboi contra Germaniei. Toate aparentele erau favorabile tezei englezesti, dar nici un indiciu nu admitea talmacirea germana a atentatului. Demonstratia era fortata si nu putea fi crezuta de nimeni.
În realitate, amândoua erau false. Nici Germanii, nici Englezii nu fusesera amestecati în atentatului contra lui Calinescu. Noi eram victima razboiului propagandistic dintre cele doua puteri. Caderea lui Calinescu n-avea nimic de-a face cu situatia internationala din acel moment. Armand Calinescu putea sa cada tot asa de bine în Februarie 1939, în Martie 1939, în vara anului 1939. Era un episod al luptei ce-a izbucnit între miscare si regimul de teroare al Regelui Carol. Nenumarate încercari de a-l doborî pe Armand Calinescu s-au facut înainte de Miti Dumitrescu, unele cunoscute, altele mai putin cunoscute. Mai multe echipe de legionari, formate din elemente tot atât de hotarâte ca si acelea aflate sub comanda lui Miti Dumitrescu, au cazut în mâinile politiei si au fost ucise.

Miti Dumitrescu venise în Germania ca sa se convinga daca traieste sau nu Capitanul. Daca nu da de urmele lui, era hotarât sa se întoarca în tara si sa-l razbune. În Martie 1939, soseste la Berlin si în Iunie al aceluiasi an se întoarce în tara, fiind însotit pâna la frontiera ungaro-româna de Victor Silaghi si Ilie Smultea. Miti Dumitrescu se simtea chemat sa razbune pe Capitan, dar voia, înainte de a se angaja în actiune, sa câstige certitudinea interioara a actului. Pe el, ca si pe toti legionarii liberi, nu-l interesa momentul extern, ci momentul intern. Esential era sa cada tiranul, oricând, oriunde poate fi prins.
Pentru poporul român, împuscarea lui Calinescu n-a constituit o surpriza. Dupa uciderea lui Corneliu Codreanu, toata lumea se astepta ca legionarii sa-si razbune Capitanul. Deceptia ar fi fost mare în popor daca Armand Calinescu ar fi continuat sa-si plimbe crima prin tara, în vreme ce sub lespedea de la Jilava zaceau osemintele Capitanului. Garda de Fier nu-si mai merita numele si mitul ei s-ar fi spulberat.
"Fuse Armand de otel, dar tot intra plumbu-n el", erau versurile nascocite de popor, ca sa-si exprime satisfactia pentru caderea tiranului.
Legionarii din tara si din Berlin au fost profund afectati când au citit în ziare interpretarea ce-o da guvernul german atentatului.
Daca Englezii considerau pe legionari agenti ai unor forte straine, faptul ne indigna, dar nu ne durea sufleteste, dar când Germania national-socialista, tara de care ne simteam înfratiti prin idealuri, ne arunca aceasta ofensa, atunci când noi sângeram din mii de rani, era peste puterile noastre sa pricepem.
De ce trebuia sa recurga guvernul german la falsificari atât de grosolane, care nu salvau nici cel putin aparentele? În împuscarea lui Calinescu guvernul german nu avusese nici un amestec si nici nu am fi tolerat noi vreun amestec. Explicatia atentatului era simpla si elocventa încât nici propaganda engleza nu avea ce sa-i opuna: legionarii au razbunat pe Capitan. "Era la mintea cocosului", cum zice românul si ultimul om din popor putea sa lamureasca de ce a fost împuscat Armand Calinescu. De ce aceasta explicatie elementara a fost substituita cu un roman politist, în care nu credea nimeni? Tocmai aceasta îmbrobodire a adevarului, a lasat impresia în lumea româneasca si europeana ca guvernul german nu ar fi strain de atentat.
Constantin Papanace, îndata ce-a aflat de falsurile raspândite de propaganda germana, a înaintat un protest-memoriu lui Dr. Goebbels, în 23 Septembrie 1939, în care a restabilit adevarul. Miti Dumitrescu n-a fost în serviciul nici unei puteri straine, ci si-a facut datoria fata de Neam si Legiune, pedepsind pe asasinul lui Corneliu Codreanu.

4. REORGANIZAREA

Cel dintâi lucru ce l-am facut a fost sa schimb starea de spirit a grupului legionar din Berlin. Am convocat pe legionarii veniti din tara si le-am împartasit impresiile culese din convorbirile avute cu camarazii din Berlin. Le-am cerut sa nu se molipseasca de aceasta atmosfera apasatoare, ci, dimpotriva, sa forteze chiar nota, manifestând, poate împotriva propriilor lor convingeri, o încredere puternica în victorie. Aceasta este porunca ceasului de fata. Orice atitudine molateca va duce la destramarea grupului din Berlin si cu el la înmormântarea sperantelor ce si le-au pus legionarii din tara în noi.
Efectul acestei ofensive morale s-a vazut în câteva zile. Vechii camarazi din Berlin se mirau de atitudinea dârza a legionarilor veniti din tara, care, abia scapati din foc, îsi faceau socotelile sa se întoarca în mijlocul luptei si al primejdiilor. Un alt fapt care a impresionat adânc pe camarazii din Berlin a fost imediata intrare la lucru, la câteva zile dupa sosire, a legionarilor sositi cu mine din tara. Tolcea cu Vasiu si Popa Ion munceau la turnatoria Siemens din Spandau, iar Rosu, Borobaru, Vintan, si Boian, la fabrica de cauciuc "Veritas" din Lichterfelde-Ost.
Am trecut apoi la constituirea grupului de actiune. Cum am procedat? Ca si cum nu as fi avut pe nimeni lânga mine si nimeni nu m-ar urma. Am luat om de om, vechi sau nou venit, cerându-i fiecaruia sa se pronunte, dupa ce si-a facut examenul de constiinta.
Am început cu Petrascu si am avut surpriza si bucuria sa numar si pe Petre Ponta printre cei hotarâti sa participe la noua campanie, cu toate ca nu avea decât un stagiu de câteva luni în miscare. Tot grupul venit din tara s-a declarat pentru continuarea luptei, iar elementele aflate în Berlin înainte de venirea noastra, au consimtit sa intre în grupul de actiune Seitan, Eugen Teodorescu, Gavagina, Cracea, Rotea, Smultea, Virgil Mihailescu, Petrascu si Ponta. În total, eram 17 insi. Dintre legionarii neîncadrati, Dr. Victor Biris si Gheorghe-Jilava erau mai apropiati de planurile noastre si ne ajutau cu tot ce puteau.

Numele camarazilor care au facut parte din grupul de actiune sa cuvine sa ramâna în amintirea sirurilor viitoare de legionari, caci, datorita avântului lor, s-a reconstituit frontul legionar din Berlin, într-un moment de neagra deznadejde pentru întreaga miscare. Nu toti au plecat în tara si au luat parte la lupte, dar din impulsul sufletesc al tuturor s-a cristalizat hotarârea care ne-a dus la biruinta din 6 Septembrie 1940.
Grupul de actiune forma o unitate aparte în mijlocul grupului mare. Era împartit în cuiburi. Odata pe luna cuiburile se întruneau în sedinta comuna. Sefii de cuiburi erau Petrascu Nicolae, Rosu Octavian, Alexandru Popovici, Rotea Ilie si Eugen Teodorescu. Viata legionara pulsa mai intens în cadrul grupului restrâns.
Cu ceilalti legionari, neîncadrati grupului nostru, nu ne întâlneam decât la sedinte comemorative.
La capatul acestor eforturi, situatia se prezenta în felul urmator:
1. Exista un nucleu central, destinat sa intervina în tara, asa numitul grup de actiune, format din contopirea grupului legionar venit din tara cu legionarii din Berlin, ramasi pe pozitie.
2. S-a reconstituit axa politica a grupului din Berlin prin colaborarea mea cu Papanace.
3. Aceasta reorganizare a exercitat o influenta binefacatoare asupra întregului grup. Se stia ca undeva se fauresc noi planuri de actiune de catre oameni hotarâti sa le duca la îndeplinire.
4. Ciorogaru, Preotul Borsa si toti defetistii au fost izolati si vegetau la marginea grupului.

5. ÎN CAUTAREA UNUI PLAN

Punctul de vedere ce l-am sustinut întotdeauna în cadrul comandamentului legionar a fost ca regimul de teroare al Regelui Carol nu poate fi rasturnat decât printr-o actiune revolutionara. Un atentat zguduie sistemul, are efectul unui cutremur asupra lui, dar daca nu intervine o forta revolutionara care sa exploateze momentul, îsi revine. Asa s-a întâmplat cu Calinescu. Miile de politicieni, politisti si ofiteri de jandarmi, cointeresati la beneficiile si crimele guvernului, s-au regrupat îndaratul Regelui, mai putin bucurosi de continuarea tovarasiei si mai mult temându-se de orice schimbare. Numai ridicând Natiunea contra Regelui, regimul poate fi constrâns la capitulare.
Ideea atentatului am acceptat-o ca o solutie extrema, numai dupa ce se epuizase efortul revolutionar al miscarii în lantul de nenorociri petrecute în Ianuarie 1939. Planul ce l-am faurit împreuna cu Vasile Christescu, dupa asasinarea Capitanului, prevedea un mare atac asupra Capitalei cu toate fortele disponibile din provincie. Nu excludeam un atentat contra Regelui sau contra lui Calinescu, daca nu s-ar fi putut realiza concomitent cu atacul general, dar nu intra atentatul ca element indispensabil în ansamblul operatiunilor. Grija noastra principala, dupa uciderea Capitanului, era sa nu lasam frâu liber razbunarilor individuale si nici sa nu ne risipim fortele în actiuni de efect limitat (atentatul), pentru a nu pierde oportunitatea marii si finalei razbunari.
Conceptia la care m-am oprit acum se deosebea de cea veche prin largirea câmpului de lupta. Actiunea nu se limita la Capitala, ci trebuia sa se desfasoare în mai toate orasele unde dispuneam de suficiente concentrari, ca sa ne asigure un minimum de succes initial. Experienta ne-a învatat ca este foarte greu de a aduna oamenii într-un singur punct, fara a alarma autoritatilor. De alta parte, voiam sa dam revoltei un caracter national. Impresia asupra Regelui si guvernului ar fi fost mult mai puternica când ar fi aflat ca focul s-a aprins din mai multe parti deodata si toata tara s-a ridicat contra lui.
O speciala atentie rezervam Brasovului. Ocuparea acestui oras însemna o ipoteca asupra Capitalei, fiind unul din capetele în care se însuruba axa tarii: Bucuresti-Brasov. Cine stapâneste aceasta axa, stapâneste România.
De alta parte, acest oras putea servi, într-o faza ulterioara, ca punct de plecare al fortelor legionare din Ardeal.
Atacul era proiectat sa se desfasoare în trei valuri succesive, la scurte intervale: mai întâi grupuri restrânse de legionari, pregatite în cea mai mare taina, trebuia sa faca întâia bresa în autoritatea regimului, pe urmele lor sa navaleasca multimea legionara si, în cele din urma, atmosfera revolutionara odata creata, însasi masele populare sa fie antrenate în lupta.
În ce priveste obiectivele destinate a fi cucerite, m-am oprit asupra acelora care reprezentau punctele nevralgice ale aparatului de Stat: posturi de radio, telefoane, chesturi de politie, Legiune de Jandarmi, Prefecturi.

Ramânea marea necunoscuta: armata. Regimul trebuia lovit în însasi sursa puterii lui. Era indispensabil ca în fiecare oras sa câstigam de partea noastra cel putin o unitate militara. În iarna anului 1938-1939 reusisem sa ne infiltram adânc în mijlocul ofiterilor din Capitala si sa ne asiguram participarea câtorva unitati la actiunea proiectata. Acum trebuia sa reînodam firele rupte si sa cautam a extinde actiunea de câstigare a armatei si în provincie.
Acest plan nu era decât o simpla schema. Nu continea nici un element concret, nici o indicatie de teren. Totusi nu era un plan construit din imaginatie si nici cu idei împrumutate. Din propria noastra experienta si din propriile noastre nenorociri i-am fixat liniile fundamentale.
Miscarea legionara n-a ost pregatita nici pentru lupta clandestina si nici pentru lupta revolutionara. Capitanul repudia ideea unei lovituri de Stat.
Teroarea regimului ne-a silit "sa ne dam la fund", cum se numea, în limbaj legionar, viata în clandestinitate, si tot teroarea regimului ne-a obligat sa punem mâna pe arma. Ceea ce am mostenit de la Capitan, a fost hotarârea de a înfrunta orice prigoana si de a raspunde nedreptatilor. "În extremis", când toate celelalte cai ni se închideau, acceptam si-o lupta clandestina si nu ne temeam nici de spectrul unei revolutii. Caracteristica miscarii este ca se poate adapta oricaror împrejurari, fara a-si pierde identitatea. Dar revolutia materializata în actiuni de strada, în atacuri contra institutiilor publice, nu apartineau fiintei noastre prin definitie. Revolutia noastra era de ordin interior, era schimbarea launtrica a omului. În fata aparatului de teroare, faurit de cuplul Rege-Calinescu, în fata Politiei, Sigurantei si Jandarmeriei, noi ne prezentam "cu piept calit de fier si sufletul de crin". Doar vagi banuieli aveam de apucaturile vietii subterane. Eram atât de naivi încât nu cunosteam nici banala "cursa de soareci". Cadeau legionarii unul dupa altul, savârsind imprudente elementare. Eroismul nostru se înclestase într-o lupta inegala cu tehnica politieneasca a lui Moruzov.
Dintre legionarii grupului de actiune, am ales câteva elemente destinate sa primeasca misiuni de conducere în organizarea actiunii revolutionare: Octavian Rosu, Traian Borobaru, Ilie Smultea, Ilie Rotea, Eugen Teodorescu, Ion Boian si Petrascu. Cu acestia ma întâlneam de obicei duminica dupa masa, în casa lui Petre Ponta, si tineam sedinte tehnice, în care dezbateam planul de actiune sub toate aspectele. Dupa ce am epuizat temele principale, ne-am îndreptat atentia asupra unor chestiuni cu caracter mai special:
a) Ce contingent de legionari vom putea ridica în prima zi? Câti ne vor mai urma dupa înfrângerile suferite? Dupa aprecierile tuturor, rezulta ca vom gasi suficiente elemente pentru constituirea grupelor de soc, dar mobilizarea masei legionare va fi grea. E indispensabil un cât de mic succes initial pentru a o pune în miscare.
b) De unde ne vom procura arme? În 1938-1939, locotenentul Dumitrescu rezolvase în mod genial problema, construind aruncatoarele de flacari. Cu ele puteam compensa lipsa armelor propriu zise. Dar el fusese ucis si un al doilea nu se mai gasea. Sa atacam un depozit militar? Autoritatile ne-ar lua-o înainte si ne-ar aresta.
Nu am mai beneficia apoi de efectul surprizei. Am ajuns la concluzia ca chestiunea armelor sa si-o rezolve fiecare sef de organizatie cum crede mai bine. Nu trebuie sa primejduim realizarea planului în ansamblul lui, prin trimiteri de arme dintr-o parte în alta, sau prin alarmarea inamicului. Cu câte avem, cu atâtea începem lupta, si la nevoie chiar fara arme, dezarmând prin surprindere santinelele de la institutii.
c) Ce atitudine luam fata de legionarii iesiti din lagare si închisori? În genere, sa se evite sa fie angajati în actiune, din cauza mentalitatii lor specifice. Omul închis îsi pierde reactiile combative si trebuie sa treaca un timp oarecare pâna îsi recapata vigoarea sufleteasca. Exceptiile nu sunt excluse.
d) De unde ne vom procura bani? Realizarea planului reclama sume importante, destinate deplasarii si gazduirii oamenilor din diferite orase. Cotizatiile nu puteau acoperi aceste sume. În acest punct în zadar ne-am framântat mintea. Noi nu aveam în acel moment nici atâtia bani ca sa ne platim calatoria pâna în tara, necum sa mai finantam totalitatea actiunii.
Am facut apoi cu fiecare o aplicatie a planului în judetul sau regiunea unde va avea comanda. Convorbirile se desfasurau între patru ochi: câtiva oameni poate sa strânga pentru întâia zi a luptei?
Are arme? Ce puncte din orasele respective trebuia cucerite? Cum vom putea evita sa nu le pierdem dupa aceea?
Rezultatele ce le-am cules din aceste anchete de la om la om erau destul de slabe. Nici unul din elementele grupului de comanda nu îmi va da asigurari ca actiunea condusa de el va reusi într-o proportie convenabila, dar toti erau iluminati de-o mare speranta si decisi la orice risc.

6. UN SOL DIN TARA

În cursul lunii Ianuarie, primesc o vizita neasteptata. Un legionar din tara, Petre Dumitriu, soseste la Berlin si vrea sa-mi vorbeasca într-o chestiune de interes deosebit. Într-o dupa masa, a fost adus la casa lui Petre Ponta, unde locuiam, si a început sa-mi depene povestea lui. Mi-a spus ca e student în medicina si a actionat în Centrul Studentesc, sub conducerea lui Vârfureanu. Apoi, fara nici o introducere, a intrat în subiect:

– Ne-ati luat-o înainte cu Miti Dumitrescu.

– Cu ce?

– Cu Armand Calinescu.

Îi cer explicatii. O actiune paralela nu era exclusa:

– Si noi aveam în pregatire un atentat.

– Care voi?

– Grupul studentesc din Bucuresti, de sub conducerea lui Vârfureanu.

– Si?

– Ne-a surprins interventia lui Miti Dumitrescu în perioada de organizare. Dar într-o saptamâna doua, cel mult, intram si noi în actiune.

– Tot contra lui Armand Calinescu?

– Banuiesc ca si el trebuia sa cada, dar eu aveam o alta misiune.

– Care?

– Sa împusc pe Generalul Dragu.

Ma uit la el uluit. Generalul Dragu era o figura populara în România. Iesise la pensie si conducea, împreuna cu profesorul Marin Stefanescu, o organizatie patriotica, "Cultul Patriei".

– Stiu ca mai erau si alti generali pe lista, între care un fost comandant al jandarmeriei, adauga Dumitriu.

Convorbirea cu Dumitriu mi-a ramas întiparita în minte pâna la ultimul cuvânt. Acum numai exista nici un dubiu ca Vârfureanu era un agent de mare clasa al politiei. Prin mijlocirea lui Vârfureanu, care controla sectorul studentesc, Armand Calinescu înscenase un complot legionar contra unor mai multor generali români, pentru a-si putea pune în aplicare planul de asasinare a capeteniilor aflate în închisori si în lagare. Indignarea ce-ar fi provocat în tara asasinarea mai multor generali români ar fi fost atât de mare încât masacrul ce-ar fi urmat ar fi considerat ca o justa represiune a unor actiuni absurde si bestiale.

Atentatul lui Miti Dumitrescu n-a salvat pe legionarii din închisori, dar, cel putin, odata cu ei cadea si acela care planuise lichidarea lor. Daca nu ar fi fost înlaturat Armand Calinescu, fruntasii legionari tot ar fi pierit cu doua saptamâni mai târziu, dar în asa fel ca monstrul nu numai ca ar fi ramas în viata, dar ar fi triumfat pe mormintele lor. Dupa aceste întâmplari, cine ar mai fi cutezat sa ridice steagul Legiunii, când asupra ei apasa acuzatia unor atentate demente?

Toata lumea ar fi aprobat uciderea lui Armand Calinescu, dar sa ucizi niste generali nevinovati, scosi la pensie? Cum se mai putea reabilita miscarea?

Acum toate se lamureau. Mihail Vârfureanu era fiu de preot din judetul Dâmbovita. A intrat în miscare fiind student în medicina, si repede si-a câstigat aprecierea sefilor lui. Atât Ion Victor Vojen, fostul sef al judetului Dâmbovita, cât si Victor Dragomirescu, fost sef al Centrului Studentesc Legionar Bucuresti, întotdeauna mi-au vorbit de el în termeni superlativi. O speranta a legiunii. Fusese primit si în Corpul Mota-Marin, iar, în timpul prigoanei, devenise omul de încredere a lui Victor Dragomirescu. Conducea grupul legionar de la medicina. Eu n-am avut nici un fel de contact cu el si nu l-am vazut niciodata, deoarece eu aveam legaturi numai cu sefii de mari unitati, iar el nu era decât seful unei subunitati studentesti. Dupa recomandarea lui Victor Dragomirescu, cu care lucram strâns la realizarea planului de actiune, ce trebuia sa fie pus în aplicare pe la începutul lunii Februarie 1939, Vârfureanu era prevazut sa conduca atacul de la cazarma Malmaison. M-am întrebat mai târziu ce s-ar fi întâmplat daca am fi ajuns sa dezlantuim atacul? Ne-ar fi tradat?

E greu de precizat când a intrat Vârfureanu în slujba politiei. Sa fi fost înainte de începerea prigoanei sau chiar în cursul ei, prins si pus în dramatica alternativa de a fi schingiuit sau de a trece de cealalta baricada? Un fapt ce mi-a dat mult de gândit era ca sefii studentimii în clandestinitate cadeau unul dupa altul, la scurte intervale: din Octombrie 1938 pâna în Ianuarie 1939 sunt surprinsi de politie si arestati Filipov, Mazilescu, Necrelescu si Busuioc. Ori, toti acestia erau sefii ierarhici ai lui Vârfureanu. Dar era greu sa se faca vreo legatura, pentru ca cei cazuti aveau contacte si cu alti sefi de grupe studentesti. De

unde venise tradarea? În orice caz, Vârfureanu era ultimul care putea fi banuit, deoarece era aghiotantul lui Victor Dragomirescu, iar Victor Dragomirescu era un membru de elita al Legiunii.
Prin aceste decapitari succesive, în primavara lui 1939, ramasese Vârfureanu în fruntea studentimii legionare de la Bucuresti, dar nu pentru ca l-ar fi numit cineva, ci din proprie initiativa. Organizatia noastra de lupta fusese distrusa în cursul lunii Ianuarie 1939, comandamentul legionar se pulverizase prin moartea lui Vasile Christescu si fuga celorlalti peste hotare.
Eu însumi, la începutul lunii Februarie, trecusem granita în Ungaria, încât nu mai era cine sa dea dispozitii. Lui Vârfureanu, unul din principal conducatori ai studentimii, în mod natural îi revenea succesiunea, încât atunci când si-a asumat raspunderea Centrului Bucuresti nu putea trezi nici o banuiala.
Asa trebuie sa procedeze orice legionar, în împrejurari asemanatoare, când pierde legatura cu Comandamentul. Când am aflat mai târziu, la Berlin, ca Vârfureanu lucreaza la reorganizarea studentimii, ne-am bucurat, deoarece acest corp de elita, în care ne puneam toata nadejdile, nu ramasese fara conducator.
E adevarat ca înca din timpul acela, adica din primavara anului 1939, circulau zvonuri nelinistitoare referitor la Vârfureanu; totusi nu ne puteam lua dupa gura unuia sau altuia, când Victor Dragomirescu, chiar din închisoare, unde se afla, dupa nereusita încercare de a fugi cu avionul, ne trimisese vorba la Berlin sa avem toata încrederea în Vârfureanu. Al doilea garant, Victor Vojen, care se afla la Berlin, ne asigura cu aceeasi strasnicie ca Vârfureanu e de o loialitate desavârsita.
De aceea, când, pe la începutul lunii Mai 1939, a venit din tara un curier trimis de Nicoleta Nicolescu si, între altele, m-a întrebat ce cred de Vârfureanu, i-am comunicat ca nu-l cunosc, dar sefii lui ierarhici, Vojen si Dragomirescu, îl garanteaza suta la suta. Se pare ca pâna la urma Nicoleta aflase ce e cu el. E un mister totusi ca, dupa informatiile ce le avea, consimtise sa mearga la locul de întâlnire. Pe strada convenita cu Vârfureanu, o asteptau agentii Politiei. De atunci i-a disparut urma. S-a aflat mai târziu ca dupa ce fusese violata, a fost ciuruita de gloante si apoi arsa la crematoriu.
Caderea si uciderea Nicoletei au întarit banuielile contra lui Vârfureanu. Dar toate acuzatiile aveau un caracter vag. Vârfureanu îsi luase toate masurile de aparare, ca sa nu ramâna nimic de pe urma tradarii lui. Se faceau afirmatii, deductii, dar nu se putea dovedi nimic. Era ciudat faptul ca Vârfureanu rezista în fruntea studentimii, în timp ce toti ceilalti sefi cazusera la scurte intervale.
Era si mai ciudat faptul ca numai Nicoleta fusese arestata, în timp ce el scapase. Cum era inteligent si inventiv, a potolit repede îndoielile asupra oamenilor din jurul lui.
Studentii care lucrau cu el nu puteau sa se plânga de nimic. Nimeni nu cazuse în retelele politiei. Daca Vârfureanu ar fi fost agent, afirmau ei, ar fi trebuit sa se opereze zeci de arestari din sânul lor.
De alta parte, Vârfureanu era foarte activ. Organiza echipe de razbunare, tinea întruniri
clandestine în marginea Bucurestilor si vorbea cu înflacarare de ziua cea mare, când asasinii Capitanului vor plati cu crima lor. Din când în când, ne comunica si noua, la Berlin, ca se pregateste, ca sa aveam rabdare, ca zilele lui Armand Calinescu sunt numarate.
Bazati pe aceste stiri, care invocau febrila activitate a lui Vârfureanu de a pregati nu una, ci mai multe echipe destinate pedepsirii marilor vinovati, noi la Berlin ne asteptam dintr-o clipa în alta la caderea lui Calinescu sau a Regelui sau a amândurora. Era si Miti Dumitrescu în tara, dar mai era si Vârfureanu cu echipele lui. În realitate, organizatia lui Vârfureanu era cunoscuta de politie si era lasata în pace sa-si desfasoare potentialul, cu scopul explicat mai înainte.
La momentul oportun ,aceste echipe, constituite sub sefia lui Vârfureanu si în cunostinta politiei, vor servi ca instrumente de provocare ale celei de-a doua bai de sânge contra capeteniilor legionare. Bineînteles, erau lucruri pe care noi nu le-am descoperit si reconstituit decât ulterior, în timp ce, în vara anului 1939, nici o tara si nici la Berlin nu i se putea imputa lui Vârfureanu nici o acuzatie concreta. Existau contra-argumente tot atât de puternice.
De ce nu l-a predat politiei pe Victor Dragomirescu? Dar pe atâtia altii cu care avea legatura?
Asa se face ca atunci când Ilie Vlad Sturdza s-a întors în tara, pe la începutul lui August 1939, si m-a întrebat cu cine sa ia legatura, i-am indicat pe Vârfureanu. Ilie Vlad Sturdza n-a avut nici o legatura cu actiunea în curs. El se întorcea acasa pentru chestiuni strict familiare si am profitat de acest prilej ca sa-i dau o misiune de informare. La întoarcere, fiind o persoana sigura, trebuia sa ne transmita ceea ce i-a comunicat Vârfureanu. La atât s-a limitat misiunea lui: simplu serviciu de curierat. Pentru acest lucru era sa-si piarda capul. Vârfureanu l-a denuntat dupa caderea lui Calinescu si, dupa încercare neizbutita de a

trece frontiera, a fost arestat si depus la Prefectura de Politie. A scapat cu viata numai gratie celor trei milioane de lei, solicitati de consortiul de asasini, si predati, pe o filiera invizibila, de Doamna Sturdza.
Inginerul Nicolau, seful razletilor, tinea legaturi cu Vârfureanu. Si unul si altul erau sefi de corpuri legionare în clandestinitate. Dupa împuscarea lui Calinescu si baia de sânge care a urmat, Nicolau s-a dus la Vârfureanu si pe un ton amenintator, i-a spus: "se vorbeste ca ai vândut-o pe Nicoleta Nicolescu. Daca ma predai si pe mine, sa stii ca acest lucru se va cunoaste si vei fi împuscat". Vârfureanu s-a aparat cu atâta indignare si cu atâta caldura, protestând nevinovatia lui, încât Nicolau s-a întors impresionat de la întâlnire. Aflându-ma la Bucuresti atunci si povestindu-mi Nicolau scena cu Vârfureanu, eram înclinat sa ma întâlnesc cu el, pentru a-i da instructiuni de reorganizare a studentimii. Inginerul Nicolau s-a împotrivit. "Acest om pare de buna credinta. Dar riscurile sunt prea mari. Nu pot sa-mi asum raspunderea".
În Octombrie 1939, trec în Banatul sârbesc. În timpul sederii mele acolo, aflu ca Vârfureanu a sosit la Berlin. Credeam ca fugise din tara, ca noi toti, din cauza prigoanei, si ma bucuram ca puteam lamuri în sfârsit dosarul banuielilor care planau asupra lui. Dar când ajung la Berlin, în ziua Craciunului, aflu ca Vârfureanu se înapoiase în tara. Vojen l-a gazduit, l-a ocrotit si i-a reînnoit încrederea fata de ceilalti camarazi. Parasise România cu pasaport în regula, pe numele de Vasile Albu. Spunea ca l-a obtinut, reusind sa însele vigilenta unui comisar de la Prefectura de Politie. Dar de ce aceasta plecare precipitata? De ce n-a asteptat sosirea noastra? Seful studentimii legionare de la Bucuresti nu putea sa plece fara a lua contact tocmai cu acei care se întorceau din tara. Actiunile trebuiau coordonate. Se temea, probabil, de o confruntare cu grupul din tara? Îsi imagina ca noi îi cunoastem legaturile cu Siguranta si îl vom descoperi?
Voia sa evite acest moment penibil? Facuse un calcul gresit, deoarece eu, la vremea aceea, nici atunci nu-mi facusem o judecata clara asupra lui. Ori tocmai prin disparitia lui precipitata si absurda, dezlantuise un nou val de banuieli asupra lui.
Normal era sa se declare refugiat politic si sa ramâna cu noi. Si atunci, trageam noi concluzia, el nu plecase din tara pentru ca era urmarit, ci pentru motive nemarturisite. Fara îndoiala, cum circula printre legionarii din Berlin, gratie cartii de vizita a lui Vojen, n-a putut sa nu afle de apropiata noastra sosire. Dupa vizita lui Vârfureanu la Berlin, a ramas un mare semn de întrebare în urma lui. Singur Vojen continua sa-l apere cu înversunare.
Destainuirile lui Petre Dumitriu risipeau si ultimele îndoieli asupra rolului odios jucat de Vârfureanu. Acum se lamureau toate: caderea succesiva a capilor studentimii, arestarea Nicoletei si poate alte victime pe care noi nu le vom cunoaste niciodata.
De ce nu l-a predat pe Victor Dragomirescu? Dar pe atâtia altii cu care avea legatura? Vârfureanu îsi menaja pozitiile susceptibile sa-l descopere. La ce i-ar fi folosit, cum faceau alti agenti recrutati din mijlocul nostru, de a preda un singur om si apoi ar fi fost ars definitiv si scos din circulatie? Dimpotriva, loiala colaborare cu Victor Dragomirescu îl punea la adapost de banuieli. Ori de câte ori avea nevoie, Dragomirescu îl apara, garantând de buna lui credinta. Apoi, mai era si prieten cu el. Din aceleasi motive nu l-a denuntat nici pe inginerul Nicolau. Îi era teama de consecinte. Vârfureanu îsi alegea în asa fel victimele încât sa nu fie reperat. La Berlin a venit într-o misiune de informare, trimis de Prefectura de Politie. Speculând legaturile de prietenie cu Vojen, a patruns în mediul legionar de aici si s-a întors cu un dosar bogat la Bucuresti. Numai întoarcerea noastra îl nelinistea. Nestiind cu ce informatii venim, a preferat sa nu dea ochi cu noi.
Am avut apoi mari greutati pâna ce l-am lamurit pe Petre Dumitriu. El sustinea mortis ca Vârfureanu e de buna credinta. L-am tinut multa vreme în carantina si nu l-am cooptat în grupul de actiune decât dupa ce ne-am convins de buna lui credinta.
Cu aceste explicatii, nu vreau sa azvârl vreo acuzatie asupra lui Dragomirescu sau Vojen. Nici ei nu aveau de unde sa stie ce zace în sufletul lui Vârfureanu. E greu, e aproape imposibil sa accepti ca unul din cei mai buni legionari, cu merite recunoscute si galoane câstigate în lupta, a devenit o iuda.

7. ÎNTÂMPLARI DIN GARNIZOANA

Ajunul Anului Nou l-am petrecut la Amalienhof, o casa închiriata de noi în Vestul Berlinului, nu departe de Spandau. Aici locuia Papanace, împreuna cu un grup de legionari. Aici ne întruneam ori de câte ori tineam sedinte cu întreg grupul sau praznuiam vreun eveniment deosebit. În seara Anului Nou 1940, ne-

am adunat la Amalienhof mai toti legionarii din Berlin. Lipseau "razletii", cei ce se rupsera de viata comunitara a grupului. Venise si Doamna Codreanu, cu nepotica ei Catalina.
A fost multa admiratie în noaptea Anului Nou. Am stat pâna spre ziua. Legionarii veniti din tara se bucurau ca, dupa atâtea încercari, le este dat sa petreaca câteva clipe de liniste si voiosie, în mijlocul camarazilor din Berlin, iar acestia din urma se bucurau ca un fragment de Legiunea izbutit sa scape din mâinile calailor lui Carol. Pentru întâia oara ne întâlneam cu totii si fiecare putea sa-si manifeste în libertate tot ce-i statea pe suflet.
Atmosfera calda si camaradereasca a fost tulburata de aparitia lui Ciorogaru. Nu-l invitase nimeni si nici nu banuiam ca ar putea sa calce pragul casei de la Amalienhof. De multa vreme traia în afara de grup si despartit de actiunea si politica grupului. Prin simpla lui prezenta ne tulbura.
Conflictul dintre noi si el avea la baza niste pretentii absurde. El cerea ca sa-l recunoastem ca unicul nostru reprezentant în relatiile cu Nemtii, adica nimeni altul sa nu fie autorizat sa vorbeasca în numele miscarii la Berlin. Nimeni nu-o contesta dreptul de a reprezenta interesele miscarii pe lânga autoritatile germane, dar nu în forma în care pretindea el, adica o exclusivitate a acestor legaturi si mai ales o vadita dorinta de a nu da socoteala nimanui de ele. Ciorogaru desfasurase o activitate frumoasa pâna la venirea noastra la Berlin si ne-a ajutat pe noi, fugarii, sa le legitimam la autoritati, sa ni se recunoasca calitatea de "refugiati politici" si sa obtinem "Fremdenpassurile". Ne gasise locuinte si ne ajutase în alte multe chestiuni marunte, dar extraordinar de importante pentru niste oameni popositi pentru întâia oara într-o tara straina. Îi purtam o adânca recunostinta, pentru ca ne-a calauzit primii pasi în Capitala Reichului, unde o politie extrem de vigilenta urmarea pe fiecare strain. Ma împrietenisem cu el si am regretat mult comportamentul sau de mai târziu, care l-a înstrainat de imensa majoritate a grupului. El pretindea ca la Berlin trebuie sa-i acordam înâietate nu dupa trecutul lui legionar, destul de recent, si nici dupa gradul ce-l detine, era numai instructor legionar, ci în virtutea functiunii ce-o îndeplineste, care e asemanatoare cu aceea a unui sef de tabara. Un sef de tabara, indiferent de pozitia ierarhica a celorlalti legionari aflatori în tabara, comanda tuturor. Comparatia era deplasata.
Cei ce scapasera la Berlin, avusesem functiuni de raspundere în tara si aceste raspunderi ne obligau sa continuam lupta. Nu ne puteam dezinteresa de aspectul extern al acestei lupte, de proiectia ei europeana si mai ales de relatiile Berlinului cu politica Regelui Carol, în timp ce Ciorogaru voia sa confiste pentru sine politica externa a miscarii, iar pe noi sa ne tina în ignoranta.
Dupa ce s-au stins luminile si cu lacrimile în ochi am pasit pe poarta Anului Nou, gândindu-ne la cei disparuti, se ridica Ciorogaru de la locul sau si începe sa vorbeasca. nu era cel mai indicat sa evoce jertfele miscarii în pragul Anului Nou, dar l-am suportat din buna cuviinta fata de Doamna Codreanu si pentru a nu strica atmosfera de camaraderie ce abia se înfiripase. S-ar fi trecut peste iesirea lui daca, în cuvântarea lui, nu s-ar fi referit la bunul simt al Capitanului, la marele simt al Capitanului, "la Dumnezeiescul bun simt al Capitanului", vorbind cu o alura ca si cum el ar fi fost cel mai credincios interpret al Capitanului si, prin glasul lui, Capitanul ne-ar fi adresat, noua, celor din sala, o mustrare pentru ca am uitat regula bunului simt. Petrascu nu s-a mai putut retine si i-a dat replica cuvenita. A urmat un moment de tacere glaciala. Ne uitam cu totii când la Petrascu, când la Ciorogaru , care facea figura de corp strain în mijlocul nostru, când la Doamna Codreanu. Din aceasta atmosfera grea ne-a scos tot Doamna Codreanu, care n-a dat incidentului nici o importanta, trecând la alt subiect. S-a reluat animatia si Ciorogaru a fost uitat între pahare.
Un alt eveniment care ne-a strâns iarasi laolalta al Amalienhof, a fost 13 Ianuarie. Mi-aduc aminte ca Octavian Rosu a fost trimis de noi la Preotul Borsa ca sa-l roage insistent sa participe la solemnitate, pentru ca cel putin în jurul marii jertfe sa refacem unitatea legionara, el fiind ultimul supravietuitor al echipei din Spania. Pledoaria vibranta a lui Rosu n-a avut nici un efect. Parintele Dumitrescu a refuzat categoric sa revina în mijlocul grupului si în fruntea lui, acolo unde îi era locul.
Un fapt important pentru consolidarea grupului a fost treptata revenire a lui Silaghi în mijlocul nostru. Începea din nou sa se intereseze de viata grupului, de problemele care ne framântau. Silaghi apartinea celei mai vechi serii de legionari, dupa Comandatii Bunei Vestiri, si cuvântul lui avea greutate în orice dezbatere asupra orientarii miscarii.
Gheorghe Dragomir-Jilava, desi nu apartinea grupului de actiune, era foarte apropiat de noi. Lucra si el "Veritas Gummi-Werke" din Liechterfelde-Ost si locuia în apropiere de fabrica. Casa lui era deschisa tuturor camarazilor. Mergeam adeseori pe la el. Punea pe masa tot ce avea si apoi începeam sa ne depanam amintirile. Credea cu tarie în biruinta Legiunii, chiar când perspectivele erau sumbre, încât orice

întâlnire cu el era reconfortanta tocmai prin optimismul sau robust. Ne dadea în cafea si ne talmacea visele. Mi-aduc aminte ca, înainte de plecare, am avut un vis ciudat si i l-am povestit lui "Nenea Ghita". Se facea ca sunt într-o poiana frumoasa, cu o iarba verde si înalta, care se legana în adierea vântului ca o holda de grâu. De jur împrejur, la o oarecare departare, se vedeau copaci frumosi, care înconjurau poiana din toate partile. Sedeam în mijlocul poienii si ma bucuram, uitându-ma la cer, când la padure, nici un bat, nici o piatra, caci nu se gasea nimic prin apropiere. Eram pierdut. Câinele înainta furios spre mine în salturi. Mi-a înghetat inima. Dar când se apropie de mine, furios sa ma sfâsie, vad ca are botul mâncat ca o boala si nici dinti nu mai avea. A latrat la mine, m-a înconjurat, dar n-a cutezat sa se apropie.
– Nene, îmi talmaceste Ghita Dragomir visul, poiana frumoasa e tara. Câinele rau care voia sa te sfâsie e Regele. Dar e stirb, nu mai are putere, nu mai poate sa faca nimic rau Legiunii. Visul e bun. Biruinta se apropie.
Dupa ce am trecut prin toate câte am trecut si Regele a fost alungat de pe tron, m-am întrebat adeseori daca acest vis nu a fost o premonitie de tot ce mi s-a întâmplat. În orice caz, Ghita Dragomir s-a dovedit a fi un perfect talmacitor de vise.
Dragomir-Jilava avea mania de a descoperi tradatori în mijlocul nostru. Dr. Biris era tradator, Trifa era tradator. Nu mai vorbesc de Parintele Borsa, Vojen, Constant si Ciorogaru. Contra lui Biris nu a încetat campania decât când a aflat ca fratele lui a fost ucis la Miercurea Ciuc. Este adevarat ca în cazul Vârfureanu el a dat permanent alarma. Dragomir-Jilava crea discordii prin pornirea lui, ruperea de miscare sau cautarea unor formule de salvare proprie, si tradarea propriu-zisa, tradarea camarazilor, a secretelor miscarii, convertirea unui legionar în agent al politiei, cum era cazul lui Vârfureanu.

8. VAL DE ARESTARI ÎN TARA

Pe la sfârsitul lui Ianuarie, ne vin vesti alarmante din tara: un nou val de arestari ravasise Legiunea, având ca epicentru Banatul si judetele învecinate, Aradul si Hunedoara. Se aude de sute de arestari. Închisorile din Deva, Arad si Timisoara ar fi pline de legionari. Printre cei arestati, se aflau si Profesorul Protopopescu cu sotia.
Din ce am putut afla mai târziu, noile arestari erau în legatura cu retragerea noastra din tara în toamna anului 1939. Ce se întâmplase? La înapoierea mea în Germania, lasasem în urma o retea în perfecta stare, care începea de la Bucuresti, unde era cap de linie inginerul Nicolau, si sfârsea la Belgrad, având ca încheietor pe Sfarma-Piatra, unchiul lui Octavian Rosu. Misiunea retelei era sa asigure legatura cu Germania, pentru operatiuni ulterioare. Reteaua trecea direct de la Bucuresti la Timisoara, fara a avea o atingere cu organizatiile intermediare. La Timisoara, punctul de plecare era Profesorul Protopopescu, care, prin pozitia sociala ce-o detinea, era în afara de orice banuiala ca ar putea sa fie gazda de "pistolari" Inginerul Nicolau si cu Profesorul Protopopescu nu se cunosteau. A ramas ca Nicolau sa trimita profesorului o carte postala cu salutari, ca semn al întelegerii dintre ei.
Când m-am refugiat din Capitala, în drumul spre Germania, am stat ascuns în casa profesorului Protopopescu si din acest adapost am întreprins pregatirile pentru trecerea frontierei. Reteaua pleca chiar din casa profesorului. La catedra lui, avea ca laborant un legionar. iar sotia acestuia servea la bucatarie. Prin laborantul sau, am luat legatura cu legionarul Ghita Ciorba din Comlosu-Mare, comuna fruntasa, asezata pe frontiera. Am fixat trecerea pe linia Comlos-Kikinda si, pentru gasirea de puncte de sprijin în Banatul Sârbesc, l-am expediat în tara vecina pe Traian Borobaru. Desi întreg aparatul Statului era mobilizat si permanent pe urmele noastre, sistemul a functionat impecabil. În regiunea de frontiera era întesata de agenti. Ei simteau ca suntem pe undeva pe aproape de ei, dar nu au putut sa ne descopere. Ne-am strecurat ca niste umbre. Dupa ce s-au convins ca am trecut frontiera, agentii au invadat Banatul sârbesc. Au umblat din sat în sat sa ne dea de urma, dar populatia ne-a ocrotit, învaluindu-ne într-un mutism impenetrabil.
Totul a mers foarte bine, pâna la întâmplarea cu Hedes. Înca aflându-ma la Timisoara, am trimis vorba în judetele învecinate ca daca au legionari în primejdie de moarte sa-i pregateasca pentru a se refugia în Germania. Asa se face ca din partea organizatiei de Arad a fost trimis la Timisoara si apoi trecut peste frontiera, pe filiera stabilita, Comlosul Mare-Kikinda, Traian Hedes. Hedes era un legionar din vechea garda. Pusese bazele organizatiei din acest judet, suferise prigoana din 1933 si era cunoscut în toata tara. Eram la Belgrad când am aflat de reusita trecerii lui si m-am bucurat de alegerea facuta de organizatia Arad, pentru ca Traian Hedes reprezenta un om cu garantie în miscare si putea sa întareasca valoarea

politica a grupului din Berlin. Când vine Traian Borobaru de la Uzdin, unde era gazduit Hedes, îmi aduce o veste grava. Hedes e bolnav de tuberculoza. Din cauza sfortarii facute cu trecerea frontierei, daduse în hemoftizie. Familia la care locuia s-a speriat de boala lui, de sângele ce l-a varsat, si l-a rugat pe Borobaru sa-l duca cât mai repede de acolo, pentru a nu infecta copiii. Ne crea o problema teribila. Nu mai puteam abuza de ospitalitatea Românilor din Banatul sârbesc. Eram opt insi risipiti prin satele românesti si politia sârba, alarmata de guvernul român, începuse si ea sa faca cercetari. Dar ce facem cu Hedes? În starea în care se gasea nu-l puteam lua nici cu noi si nici nu-l puteam întoarce în România. Nu mai rezista nici celui mai mic efort.

Trebuia sa stea în pat, pentru a nu-i reveni varsarile de sânge. Am cautat fel de fel de solutii, am cheltuit cu el o multime de bani, din micul capital destinat drumului spre Germania, si ne-a întârziat plecarea cel putin doua saptamâni.

În cele din urma l-am internat într-un sanatoriu. De atunci nu am mai auzit nimic de el, dar banuiam starea în care se gasea, fara bani si fara nici un punct de sprijin, nu putea decât sa cada fie la sârbi, care îl vor extrada, fie la români. Asteptam dintr-un moment în altul sa auzim de caderea lui si catastrofa ce va urma. Pentru a nu expune si grupul nostru la eventuale complicatii ce le va produce arestarea lui, am împrumutat în graba niste bani de la cunostintele noastre si am luat trenul spre frontiera germana.

De atunci, am trait mereu în neliniste, asteptând dintr-un moment într-altul sa auzim vestea fatala. Nu vedeam nici o posibilitate ca sa scape. Si o data prins, va provoca un lant de arestari, care vor merge pâna la profesorul Protopopescu si pâna la Bucuresti. Organizatia de Arad facuse o imensa greseala trimitând sa treaca frontiera un om bolnav si urmarea ei va fi destramarea întregului nostru sistem de legaturi din tara, cladit cu atâta truda si atâtea riscuri.

Câti oameni nu vor fi arestati, schingiuiti si chiar ucisi? Adeseori, în lupta noastra clandestina, din cauza unei greseli elementare, a unui singur om, au cazut organizatii întregi si planuri marete au fost date peste cap.

Lucrurile s-au petrecut în tara exact asa cum mi le imaginasem. Capturarea lui Hedes, pe la începutul lunii Decembrie 1939, a determinat Siguranta sa deplaseze întreaga mobila de la Bucuresti pentru continuarea cercetarilor. Se banuia ca s-a dat de urmele retelei pe care o lasasem noi în urma. La chestura politiei Timisoara, Hedes a fost chinuit mai multe zile pentru a spune cine l-a ajutat sa treaca. A rezistat eroic, a încercat chiar sa se sinucida, pentru a nu-si trada camarazii. Dar în cele din urma i-au venit de hac. A spus pe unde a trecut si prin cine. Cel denuntat era Ghita Ciorba, din Comlosul Mare. De la Ghita Ciorba, s-a urcat firul la laborantul profesorului Protopopescu, si de la acesta la profesor. Odata cu Protopopescu a fost arestata si sotia lui, Doamna Liliana Protopopescu. Nici inginerul Nicolau nu a scapat. La perchezitia în casa sotilor Protopopescu s-a gasit cartea postala cu salutari, trimisa de Nicolau de la Bucuresti. Inginerul a fost ridicat de la Bucuresti si adus la Timisoara pentru ancheta si confruntari.

Paralel, s-a descoperit si o alta pista. În Timisoara, aveam "o hazda de hoti", sau "cavoul", cum se mai numea în limbajul studentilor de la Politehnica. Era o camera la subsol, închiriata de un student, pe strada Decembrie nr.33. Rezistase la toate raziile si descinderile. Aici m-am adapostit si eu câteva zile si tot aici a locuit si Hedes, pâna la plecarea lui în Iugoslavia. LA ancheta, Hedes a declarat si locul unde a stat. Din acest punct a pornit o noua serie de arestari, care s-au extins în grupul studentesc legionar si între muncitorii legionari. Au fost arestati Ica Tanase, Totoescu, Simicin, Basiu, Foale, Craiciovici, Olteanu si altii. Contra acestui grup, ancheta a luat un alt curs. Chestiunea retelei de trecere a frontierei cazuse pe al doilea plan. Ei au fost groaznic schingiuiti pentru a declara echipele ce s-au constituit pentru uciderea Regelui Carol. Într-adevar se formase ceste echipe, dar fara un plan, fara o actiune hotarâta, fara un termen.

Au vorbit între ei, gândindu-se la eventualitatea unei vizite a Regelui Carol la Timisoara. Nu se concretizase nimic. Dar autoritatile de la Bucuresti, care facusera amara experienta cu Miti Dumitrescu, un necunoscut, aceste marturisiri luau proportiile unui complot. Ei erau cu atât mai speriati de cele descoperite cu cât organizarea acestor echipe avusese loc îndata dupa masacrele din Septembrie. Baia de sânge din toamna nu produsese efectul dorit de guvernanti, adica nu bagase groaza în restul de legionari, determinându-i sa înceteze orice opozitie contra regimului.

Lucrurile nu s-au oprit aici. Cercetarile s-au extins în judetul Timis, descoperindu-se noi filiere, care duceau si în judetele învecinate, Caras si Severin. Nici judetul Arad nu fusese crutat.

Guvernul a intrat în panica când autoritatile locale au descoperit un alt complot pentru asasinarea Regelui Carol în judetul Hunedoara. Cam în acelasi timp, un grup de muncitori de la Simeria, important nod de

cale ferata, luasera hotarârea sa împuste pe Regele Carol cu prilejul unei vizite ce acesta proiecta sa o faca la fabrica de arme Cugir. Nimeni nu stia de acest lucru. Era o initiativa a lor. Brigada mobila s-a deplasat imediat la Deva, unde au fost concentrati toti legionarii din judet. Cu o rara salbaticie, s-au napustit asupra oamenilor, batându-i nopti de-a rândul pentru a declara participarea lor la complot. Cu acest prilej a fost ridicata pentru a doua oara si sotia mea si tinuta aproape doua saptamâni la chestura Deva, unde i se cerea sa declare daca stie ceva de mine.
Arestarile si anchetele au avut un crescendo, care a culminat între Craciun si Anul Nou. Îndata dupa Anul Nou, s-a simtit o slabire a prigoanei. Venisera noi ordine de la Bucuresti. Tendinta generala a guvernului de a se gasi o acomodare cu legionarii a avut efect si asupra acestor arestari. În alte împrejurari, o parte ar fi fost ucisi fara judecata, altii condamnati la pedepse grele, iar altii internati în lagare.
Mai întâi legionarii închisi au observat ca nu se fac noi detineri. Pe la boboteaza au fost eliberati majoritatea celor închisi. Nu au fost retinuti decât cei direct amestecati, fie în organizarea trecerilor de frontiera fie în echipele de razbunare. Grupul acesta se compunea din inginerul Nicolau, profesorul Protopopescu, Dr. Moldovan, tatal si fiul, plus studentii si muncitorii implicati în complot. Un alt indiciu de schimbarea climatului a fost ca acest grup a fost transferat de la Chestura, unde fusesera batuti si schingiuiti, la Închisoarea Militara, unde s-au bucurat de un tratament mai bun. În aceeasi închisoare au fost adusi apoi si cei triati din judetele Hunedoara si Arad, destinati a fi dati în judecata. Si aceste judete marea majoritate au fost trimisi acasa, înainte de Boboteaza.
Într-o zi îsi face aparitia la închisoare Pamfil Seicaru, dorind sa vorbeasca cu grupul legionar. Nu a putut vorbi decât cu profesorul Protopopescu, pentru ca nui-a dat voie Presedintele Tribunalului Militar. A dat asigurari profesorului Protopopescu ca el a intervenit la guvern si la Rege pentru eliberarea lor fara judecata si procese. Si-a exprimat admiratia pentru tinuta grupului legionar din Germania, care nu a luat bani de la Nemti. Unul singur, spunea el, Victor Vojen, a acceptat sa intre în solda guvernului german. Pamfil Seicaru se referea probabil la faptul ca Vojen intrase ca functionar la Ministerul Propagandei. A mai spus ca situatia s-a schimbat si ca în curând vor fi chemati sa joace un rol politic. Generalul Dragalina, Seful Regiunii militare, a intervenit si el la Ministerul de Interne, Ghelmegeanu, pentru încetarea urmaririlor contra grupului legionar din Timisoara. Doamna Protopopescu, eliberata mai de mult, tinea legatura cu Generalul Dragalina si prin ea cei închisi erau informati de evolutia situatiei politice si de interventiile facute în favoarea lor la Bucuresti.
Guvernul era hotarât sa încheie prigoana contra legionarilor, dar din motive de prestigiu si pentru a nu fi interpretata atitudinea lui drept semn de debilitate, a lasat ca ancheta sa-si urmeze cursul ei normal. A venit un judecator de instructie de la Craiova, Vasilescu, ofiter de rezerva, care s-a purtat extraordinar de corect.
Se vedea ca are instructiuni de la Centru sa nu bruscheze pe inculpati. De fapt nu mai ancheta el, ci lasa pe legionari sa-si spuna pasurile si sa-si motiveze atitudinile. El s-a multumit sa ia note si sa-si faca raportul. Ca urmare a vizitei lui, cu trei saptamâni înainte de Pasti, din lotul de legionari concentrati la Timisoara, au mai fost eliberati o parte si nu au mai ramas decât 11, presupusi a fi principalii responsabili. Între ei si profesorul Protopopescu. În Martie sunt lagarele. Era semn ca se apropia si eliberarea lor. Stoicanescu, eliberat de curând, venise sa-i viziteze, spunându-le ca atât el cât si alti fruntasi legionari au spus lui Ghelmegeanu chestiunea lor si eliberarea lor e iminenta. Nu li s-a închis dosarul, ci a fost o eliberare provizorie. Dar la scurt interval dupa Pasti, au aparut doua secrete care i-au scos de sub orice **URMARIRE.**

9. ÎN LUPTA CU GREUTATILE

Spre deosebire de comunism si alte organizatiuni politice cu caracter international, miscarile nationaliste n-au ajuns la nici o constiinta comuna a destinului lor. Nu-si recunosc suficient înrudirile de conceptie. Aceasta lipsa de solidaritate pe plan de solidaritate pe plan ideologic si politic le fac inapte sa-si coordoneze planurile si actiunile. Cauzele dezordinii care domneste în tabara nationalista sunt multiple. Probabil ca sta în natura miscarilor nationaliste sa nu se poata grupa într-o entitate superioara.
Probabil ca la mijloc este lipsa de maturitate politica, fiind recent aparute, ceea ce le împiedica sa-si recunoasca interesele comune. Daca ne referim la responsabilitatile istorice ale acestei carente, ele revin în întregime fostelor State, Germania si Italia, care au parasit linia revolutiilor nationaliste, lasându-se antrenate si corupte de imperialismul burghez.

Guvernul român care ne prigonea si camarazii din tara îsi imaginau ca legionarii refugiati în Germania se bucura nu numai de ospitalitatea guvernului german, dar suntem sustinuti cu bani, arme si alte mijloace pentru a darâma regimul carlist. As scrie istoria fara respectul adevarului, daca n-as recunoaste ca noi am dorit acest sprijin si am încercat chiar sa-l obtinem. Nu reclamam ajutorul partidului national-socialist în calitate de înfrânti, de umili postulanti, sau de oameni care îsi închiriaza serviciile, ci îl pretindeam în numele comunitatii de idealuri. Ajutorul solicitat îl consideram un act de camaraderie si de viziune politica, ca oameni care apartinem aceluiasi front si a caror lupta, în ultima analiza, ar fi beneficiat întreaga lume nationalista.

Corneliu Codreanu niciodata nu ceruse nimic nici de la Roma si nici de la Berlin. Înainte de prigoana exista însa o puternica organizatie legionara, care îsi procura mijloacele financiare din propria ei activitate si dezvoltare. Orice crestere de membri, avea efecte si în casa miscarii. Dar, din Februarie 1938, de când partidele politice au fost interzise în România si miscarea a trecut în faza clandestinitatii, nu se mai putea aduna sume importante de bani. Scazuse si numarul legionarilor activi si nici politia nu permitea colectarea de bani. Nici arme nu ne puteam procura, cautându-le prin poduri sau pe la indivizi singuratici. Riscurile erau imense si tot ce-am adunat în faza 1938-1939 cazuse în mâinile dusmanului, în cursul diverselor perchezitii si arestari. Pentru a întreprinde un atac frontal contra regimului aveam nevoie de un stoc initial de arme, cu care sa facem prima bresa în dispozitivul lui de aparare.

Constient de aceasta situatie precara, Comandamentul legionar de la Berlin a însarcinat în vara anului 1939, sfârsitul lui Iulie-începutul lui August, pe Victor Vojen sa tatoneze posibilitatea unui eventual sprijin material în cercurile militare ale regimului. Vojen pretindea ca are legaturi importante, care duceau pâna la Keitel. Afirmatia lui nu am putut-o verifica niciodata, pentru ca Vojen nu introducea pe nimeni pe firul lui. Cert este ca la a doua sedinta a Comandamentului, Vojen s-a întors cu un raspuns negativ. Guvernul german nu se amesteca în politica interna a altor State si nici nu sprijina miscari nationaliste din alte tari.

Pe ei îi intereseaza numai o miscare nationalista care "prin propriile mijloace" cucereste puterea în Stat, cum a fost fascismul sau national-socialismul. O miscare politica ce trebuie sustinuta din afara nu-i intereseaza, pentru ca nu are radacini în popor. Cu aceasta explicatie, cercurile germane ne invita sa ne rezolvam singuri, cum vom sti, problema politica din România, fara amestecul lor.

Dupa sosirea mea din Iugoslavia, am considerat închisa aceasta posibilitate si chiar periculos de a fi redeschisa, din cauza statutului nostru precar de refugiat politic.

Ce ajutor puteam spera de la un guvern care ne tinea sub supraveghere, obligându-ne sa ne prezentam saptamânal la politie si sa seman într-o condicuta? Guvernul German nu numai ca nu era dispus sa ne acorde vreun sprijin, dar, prin limitarea libertatii noastre de miscare în interiorul Reichului si în afara, ridicase o serioasa piedica în calea planurilor noastre.

Spiritul de sacrificiu, în slujba oricarei credinte, prin natura lui merita sa fie respectat, dar este mai mult usor de luptat, cum este cazul comunistilor, ca membru al unei organizatii internationale, care dispune de legaturi în toata lumea si de mijloace materiale din abundenta, decât ca membru al unei miscari nationaliste, ale carei posibilitati sunt limitate la ceea ce însasi poate sa produca.

Mijloacele noastre, când am început sa edificam piesa cu piesa noul plan, erau ca si inexistente. Pentru alti revolutionari sau oameni trimisi în misiuni periculoase, partea tehnica a misiunii lor este cel putin rezolvata: din capul locului bani, arme, hârtii, gazde si alte legaturi nu mai constituiau o problema. Oamenii plecau cu acest echipament initial, care nu lipsea niciodata.

Pentru noi, însasi apropierea de obiectiv, strabaterea etapelor de drum pâna în tara, reprezenta un efort considerabil. Revolutia nu se putea face de la Berlin. Un ban adunat cu truda, un pasaport, un pistol, luau proportii gigantice, devenind etape ale bataliei finale. Numai perseverenta noastra putea sa ni le procure. Noi nu aveam bani, nu aveam hârtii de trecerea frontierei, nu aveam arme, si pe deasupra ne aflam si sub supravegherea Gestapo-ului.

Cum am rezolvat aceste chestiuni preliminare, simple în aparenta, dar colosal de importante pentru noi?

Pentru alimentarea fondului de actiune, toti camarazii atasati grupului de actiune contribuiau cu cinci marci lunar. Din munca în fabrica, ei câstigau aproximativ 40 de marci lunar, din care îsi plateau chiria si întretinerea. Traian Borobaru era casierul grupului. Din cotizatii am reusit sa strângem pâna la începutul lunii Aprilie, 1.700 de marci. Era ridicol de putin. Ponta vine cu o idee. El cunostea pe un industrias, Ott, proprietarul editurii si întreprinderii tipografice Braun & Co. Cu recomandatia lui Petre Ponta au intrat lucratori la Braun & Co. – Smultea, Rotea, Seitan, Eugen Teodorescu, Laurentiu Veres si Petrascu.

– Ce-ar fi, îmi spunea Ponta, daca i-as cere sa ne împrumute cu 20.000 marci, asigurându-l în schimb, ca daca vom birui, în afara de restituirea banilor, îl vom ajuta sa-si deschida o întreprindere tipografica în România? În caz ca nu avem noroc, cu munca mea (Ponta era desenator artistic si avea legaturi de afaceri cu Ott) îi garantez restituirea sumei în câtiva ani.
– Bine, încearca, i-am raspuns lui Ponta, dar sa nu sufli o vorba despre ce avem sa facem cu acesti bani. Spune-i ca sunt pentru activitatea noastra politica în strainatate.
La întâia întrevedere, Ott era dispus sa ne împrumute suma ceruta. Dar la a doua întrevedere a batut în retragere. Desi este plin de bunavointa, nu are suma disponibila. Ott ceruse informatii despre noi, de la partid, si probabil fusese sfatuit sa nu-si bage banii într-o întreprindere nerentabila si fara perspective.
Amarât de acest insucces, Petre Ponta a facut atunci un gest de neuitat: economiile familiei lui, vreo 1.300 de marci, le-a scos din banca si ni le-a pus la dispozitie. Cu ajutorul lui Ponta, "comoara" noastra, cum o numeam, se ridica la vreo 3.000 de marci. Din aceasta suma trebuia sa acoperim calatoria cu trenul pâna în Iugoslavia, gazduirea în Banatul sârbesc si asezarea noastra în România la locuri sigure.
Paralel cu strângerea banilor se mai ivea si o alta problema: schimbarea marcilor în devize-forte. Marcile germane, din cauza razboiului, nu aveau cautare pe pietele straine si ne era teama sa nu ramânem cu ele în buzunar.
Prin legionarul Adrian Bratianu, angajat la Radio-Berlin, am reusit sa cumparam de la niste bulgari, cunostinte de-ale lui, care lucrau tot la Radio, 100 de dolari americani în moneda marunta, excelenta pentru scopurile noastre. Traficul de devize se pedepsea pe atunci cu moartea în Germania sau, în cel mai fericit caz, cu internarea într-un lagar de concentrare. O alta sursa de schimb ne-a oferit-o, fara sa stie, Preotul Borsa. Acesta primise de la Sturdza, când fusese la Copenhaga, o suma apreciabila în lire sterline si coroane daneze, pentru nevoile grupului. Despartindu-se de grup, el cheltuia acesti bani pentru nevoile lui particulare si pentru propria lui actiune politica. Pentru efectuarea schimbului, facea apel la inginerul Negoescu, un legionar stabilit de multa vreme la Berlin, ca reprezentant al unor firme din tara. Negoescu ne oferea noua spre cumparare lirele parintelui, platindu-i-le, bineînteles, asa cum era pretul în comertul negru. Operatia a durat toata iarna, caci Parintele nu schimba lirele decât una câte una, ca sa-si economiseasca banii. în total am achizitionat 20 de bancnote de o lira sterlina. Trecerea fiecarei lire din buzunarul Parintelui în buzunarul grupului era salutata cu salve de bucurie de cei initiati.
Lirele si dolarii au fost scosi din casieria obisnuita si bine ascunsi de Petre Ponta, pentru a nu fi gasiti la vreo perchezitie.
O chestiune mult mai complicata decât aceea a banilor era a pasapoartelor. În planul de actiune era prevazut ca granita germana sao trecem cu pasapoarte. Nu puteam risca o confruntare cu politia germana, caci ospitalitatea Reichului era conditionata de prezentarea legionarilor saptamânal la Polizeirevier-ul din raza unde locuiam. Dar de unde sa ne procuram pasapoartele? Noi nu aveam decât "Fremdenpass" si pe aceste documente nici Ungaria nici Iugoslavia nu ne-ar fi eliberat vize. Singura posibilitate de a putea patrunde în aceste tari era sa ne substituim altor cetateni români aflati în Germania. La început am crezut ca vom gasi suficiente persoane, mai ales printre studenti, dispusi sa ne cedeze pasapoartele lor. Dar când am început sondajele, m-am izbit pretutindeni de refuzuri. Oamenii banuiau la ce le folosim si nu voiau sa fie amestecati în chestiuni gen Miti Dumitrescu. Dupa multe iscodiri si multe refuzuri, am pus mâna abia pe patru pasapoarte românesti, din cercul prietenilor miscarii: de la doua doamne, sotiile camarazilor Bratianu si Boaru, si de la doi studenti din Berlin, Avram si Banciu. Cu al meu, pe care îl aveam mai de mult,
pe numele de Otto Schneider, posedam în total cinci pasapoarte, foarte putine în raport cu numarul legionarilor destinati sa participe la actiune.
Pentru înlocuirea fotografiilor de pe pasapoarte cu noii lor titulari, am avut iarasi multa bataie de cap. Pentru întâia oara savârseam astfel de operatii. Arta falsificarii documentelor, atât de raspândita în toate cercurile de conspiratori internationali, noua ne era necunoscuta. Ne-a salvat din încurcatura tot Petre Ponta. Nici el nu se pricepea, dar cum era desenator, dupa câteva saptamâni de experienta a devenit maestru. Pasapoartele românesti aveau doua stampile, una seaca si alta cu cerneala. Stampilele de cauciuc le-a confectionat relativ repede, dar cea de plumb i-a scos peri albi. De câte ori nu i s-a spart forma de plumb! Nu a reusit decât dupa zeci de încercari nesabuite, în care timp si-a lasat total în parasire ocupatiile din care-si câstiga existenta. Finalul operatiei l-am sarbatorit ca un mare triumf al grupului de actiune, cu un pahar de vin, ridicat în cinstea lui Petre Ponta, eroul întreprinderii.

Mai ramânea o ultima greutate de îndepartat. Cum sa ne sustragem de sub vigilenta Gestapo-ului? Înca de la întoarcerea noastra la Berlin luasem câteva masuri de precautiune, pentru orice eventualitate. Cum locuiam la Petre Ponta, am tot amânat sa ma prezint la Polizei-revier-ul respectiv pentru îndeplinirea formalitatilor cu condicuta, cum era ordinul de la Polizei-präsidium. Din amânare în amânare, m-am apropiat de data plecarii, încât problema disparitiei mele de la Berlin se rezolvase de la sine. Acelasi procedeu l-a utilizat Boian. Dar mai existau alti camarazi care nu se puteau prevala de aceasta lipsa de control, fiind înscrisi în registrul politienesc.
Pentru acestia am imaginat un alt sistem. Cei destinati sa plece în prima serie, vor parasi Berlinul, mutându-se în alte orase. Urmând acest consemn, Rotea si Smultea s-au mutat la Viena, fiind gazduiti de bunul nostru prieten Cerna. Rostul plecarii lor nu era cunoscut în grupul mare, crezându-se ca într-adevar oamenii vor sa schimbe peisajul berlinez cu Viena, pentru cine sti ce motive.
Ceilalti, care nu puteau utiliza acelasi procedeu fara a trezi banuielile, Petrascu, Teodorescu, vor recurge la schimbarea domiciliului lor în raza Berlinului. Mutându-se dintr-un Polizei-revier într-altul, nadajduiam sa-si piarda urmele în desisul formalitatilor.

10. LEGAMÂNTUL

Apropiindu-se momentul plecarii, am convocat pe toti legionarii din grupul de actiune într-o sedinta solemna la "bojdeuca" lui Rotea si Smultea, pentru a depune un legamânt de lupta. Textul a fost redactat de mine si a fost transcris pe o hârtie speciala si cu caractere artistice de catre Petre Ponta. Dupa deschiderea sedintei, si o scurta cuvântare a mea, în care am subliniat uriasa raspundere ce apasa pe umerii nostri, am citit legamântul si toti cei prezenti l-au repetat dupa mine, în pozitie de onor. A urmat semnarea documentului.
Legamânt
În fata încercarilor de ademenire si ale tuturor uneltirilor dusmane, care urmaresc nimicirea spiritului adevarat al Miscarii Legionare reprezentat prin Corneliu Codreanu si Ion Mota; în fata miseliei unor legionari care s-au pus în slujba tradarii de neam si Legiune, grupul de camarazi aflat astazi împreuna hotaraste sa se împotriveasca cu toata energia si sa continue lupta cu cea mai mare înversunare.
Ne legam în fata mormintelor noastre scumpe, care ne lumineaza drumul ca niste faclii uriase peste veacuri, sa nu parasim niciodata linia lui Corneliu Codreanu.
Credem fara sovaire în victoria deplina a lui Corneliu Codreanu si pentru a o câstiga nu ne poate înfricosa nici o primejdie si nici o greutate nu ne poate sta în cale.
Vom razbuna fara crutare si fara mila pe toti cei care au cazut, pe toti cei care au fost chinuiti, pe toti cei batjocoriti si întemnitati si vom pedepsi toate uneltele dusmane din mijlocul nostru ca sa ramâna exemplu de strasnicie în istorie.
Vrem sa întemeiem o Românie legionara, asa cum a fost înteleasa în mintea lui Corneliu Codreanu, si sa ridicam neamul românesc la constiinta misiunii sale pe acest pamânt.
Acum când sufletele noastre sunt pregatite pentru o noua lupta, Dumnezeu si Arhanghelul Mihai sa binecuvânteze steagurile Garzii de Fier si sa le poarte spre înaltimile biruintei si ale gloriei.
Traiasca legiunea!
Berlin, 17 Martie 1940
Horia Sima
Virgil Mihailescu
Ilie Rotea
Nicolae Petrascu
Nicolae Seitan
Ioan Boian
Petru Ponta
Popa Ioan
Valeriu Vintan
Alexandru Popovici
Tolcea Ioan
Traian Borobaru
Gavagina Iosif

Ilie Smultea
Vasiu Iosif
Nic.I.Cracea
Octavian Rosu
Eugen Teodorescu
Cu depunerea legamântului intram în faza de realizare a proiectului. Îndata dupa aceasta solemnitate, au început primele miscari în grup, în vederea camuflarii plecarii spre tara.
A fost ultima oara când ne-am întâlnit cu totii. A fost un fel de "Cina cea de taina" pentru grup.
Am luat masa împreuna, domnind ca de obicei multa animatie si caldura. Totusi se schimbase ceva în atmosfera grupului.
Gândurile tuturor erau absorbite de întoarcerea în tara, în mijlocul primejdiilor, de unde abia scapasera cei mai multi, trecând la doi pasi de moarte. Îmi plimbam ochii de la unul la altul: câti vor mai fi în viata peste un an ? Tineretea, vitejia si puterea lor de daruire îi mânau pe toti într-acolo: spre înfruntarea marelui risc.
Tot în aceasta perioada, Ilie Smultea are un moment de inspiratie fericita si reuseste sa exprime în câteva strofe starea noastra sufleteasca de atunci. Poezia era de buna calitate, dar nu s-a putut încetateni în lumea legionara din cauza melodiei alese, cântecul german "Gegen Engelland".
Iata aceste versuri:
Astazi am plecat din nou la lupta
Hotarâti sa nu mai dam-napoi.
Jertfa voastra se înalta sfânta,
Camarazi iubiti, venim la voi.
Noi ne daruim
Sa slujim mereu
Altarul Sfânt,
De crez legionar,
Capitane, Capitane,
În veci pe drumul,
Pe drumul tau.

11. MOARTEA PROFESORULUI NAE IONESCU

În mijlocul pregatirilor pentru plecare, cade ca un trasnet vestea mortii profesorului Nae Ionescu. În 15 Martie 1940 nu disparuse numai un mare filosof si un mare dascal al generatiei, ci si o mare speranta a Legiunii decapitate. A fost o lovitura care ne-a buimacit, azvârlindu-ne în cele mai amare reflexii asupra sortii vitrege.
Dupa masacrele din Septembrie 1939, grupul din Berlin înfiripase multe nadejdi în jurul numelui sau. Prestanta intelectuala a profesorului si taria lui de caracter, dovedita în cursul prigoanei carliste, îl destinau sa joace un important rol în faza politica ce se apropia cu pasi repezi.
Nae Ionescu întrunea în persoana lui doua însusiri greu de gasit împreuna: o inteligenta neegalata în toata generatia lui, înzestrata cu vaste resurse culturale, si un dârz luptator pentru cauza neamului sau.
Din tara mai fuseseram informati ca moartea profesorului nu fusese naturala, ca suferind fiind de inima, cineva din apropierea lui i-ar fi administrat medicamente neindicate bolii lui, provocându-i decesul. Aceasta persoana, suspecta de a-i fi grabit sfârsitul, avea legaturi cu Palatul si ar fi savârsit atentatul dupa sugestiile camarilei, în schimbul unei importante sume de bani. Dar chiar daca aceasta informatie nu ar fi fost adevarata, profesorul Nae Ionescu tot asasinat a murit.
El a fost o victima a razbunarii carlisto-lupesciene. Un om de o vibratie intelectuala si spirituala de intensitatea lui , era destinat sa se consume repede fiziceste, dupa lunga lui detentiune de lagar, de aproape doi ani, si în conditii de izolare totala de restul grupului.
Duminica, 24 Martie 1940, grupul din Berlin a tinut o sedinta de comemorare a profesorului Nae Ionescu, la Amalienhof. Figura ilustrului disparut a fost evocata de Constantin Papanace.
O durere nestavilita pusese stapânire pe toti. Unul dintre putinii supravietuitori ai marii epoci legionare luase drumul spre cele eterne, tocmai când Legiunea avea mai mare nevoie de sfatul si experienta lui.

Nae Ionescu era bine vazut în sferele politice din Germania. În eventualitatea unei crize a regimului carlist, era un om indicat sa trateze o noua formula politica între miscare, Puterile Axei si Regele Carol.
Dar Nae Ionescu avea în acelasi timp convingeri inflexibile fata de anumite exigente nationale, ceea ce îl convertea într-un partener dificil pentru Palat. De aceea e verosimila ipoteza suprimarii lui de camarila înainte sa se produca scadenta fatala a tuturor erorilor si crimelor regimului. Fireste ca Legiunea ar fi avut o încredere totala în Nae Ionescu, dupa stralucitul examen de credinta si devotament ce l-a dat în lagar, daca ar fi fost chemat de evenimente sa trateze succesiunea regimului.
În Septembrie 1939, dupa caderea lui Calinescu si masacrele care au urmat, aflându-ma la Bucuresti, am voit sa-l scot din tara, luându-l cu mine în Germania.
Era o întreprindere grea, dar în fata marilor pierderi ce le-am suferit, ma gândeam ca refugiul lui la Berlin ar constitui un puternic reviriment pentru tara si Legiune. I-am împartasit inginerului Nicolau, care conducea organizatia clandestina a "Razletilor", ideea mea. El s-a interesat, s-a consultat si cu alti camarazi, si la proxima întâlnire mi-a spus ca "rapirea" profesorului e irealizabila. Mai întâi e greu sa te apropii de el, desi se afla în libertate, pentru ca e urmarit mereu de agenti.
Eu însumi m-am convins de cele spuse de Nicolau. Odata, întâlnindu-l întâmplator pe Calea Victoriei, în dreptul Palatului Postelor, eram persecutat de gândul sa-l agreez.
Dar uitându-ma mai bine în spatele lui, am vazut o persoana ce se tinea ca scaiul dupa el. Îmi mai spunea Nicolau ca profesorul e impracticabil pentru atare operatii. În jurul lui sa gasesc persoane care ar vorbi sau ar da imediat de aceasta lume? Nici el si nici alti camarazi nu cuteaza sa se apropie de el, necum sa-i propuna evadarea din tara.
În cursul sedintei de la Amalienhof. ma gândeam la planul meu de atunci si acum îmi parea rau si îmi faceam învinuiri ca nu am încercat imposibilul sa-l salvez. Dar, presupunând ca ar fi ajuns pâna la Timisoara, putea profesorul sa suporte o trecere a frontierei, cu inima lui slabita?

12. DESTINDEREA

Destinderea este expresia încetatenita în limbajul legionari pentru a denumi perioada în care regimul carlist a început sa slabeasca prigoana contra legionarilor si sa caute o apropiere de miscare. Regele Carol a fost obligat la aceasta schimbare de politica interna din cauza presiunii evenimentelor externe. Un Stat mic sau mijlociu nu poate fi guvernat în chip tiranic decât atâta vreme cât se bucura de pace la hotare. De îndata ce este amenintat din afara, orice regim de dictatura începe sa se clatine.
Doborârea Poloniei în 18 zile a dat de gândit Regelui. Fara îndoiala armata franceza era înca intacta si nimeni nu banuia la acea data sa capituleze în sase saptamâni. În linia Maginot îsi pusese si Regele nadejdi. Daca însa va ceda si aceasta bariera masinii de razboi germane, e inevitabila apropierea României de Germania. În acest caz, socotea Regele, schimbarea politicii noastre externe nu se va putea face cu lagarele si închisorile pline de legionari.
Destinderea era planuita pe lunga durata. Înainte faza tatonarilor, apoi, prin concesiuni reciproce, sa se creeze un climat de încredere între cele doua parti, pentru ca la urma, daca va fi nevoie, sa se ajunga chiar la o colaborare în guvern. Primele încercari de a sonda opinia legionarilor, în vederea unei apropieri, s-a facut sun guvernul Argetoianu. Acest guvern a încheiat represiunea sângeroasa a guvernului precedent, Argesanu, ucigând pe toti acei legionari care, în noaptea macelului. n-au putut fi gasiti la locurile unde erau indicati ca se afla dupa listele întocmite de Siguranta. Pentru ca initiativa guvernului sa nu fie considerata un act de slabiciune de catre legionari, s-a dat mandat Generalului Gabriel Marinescu, Ministrul Ordinii Publice, sa înceapa discutiile cu miscarea, adica aceluia care avusese raspunderea directa a executiilor sin Septembrie. Calaul era chemat sa deschida victimelor ramase în viata poarta spre libertate.
Guvernul Argetoianu nu avu viata lunga. Chemarea lui Tatarascu la putere, la 24 Noiembrie 1939, era un indiciu al schimbarii de atitudine a Regelui Gabriel Marinescu, Ministrul Ordinii Publice. Odata cu plecarea Generalului Marinescu, acest minister, creat sub dictatura Regelui Carol, a fost si desfiintat si atributiile de pastrare a ordinii publice au revenit Ministerului de interne, încredintat acum lui Mihail Ghelmegeanu, un om mai ponderat. Aceeasi soarta a împartasit-o si Victor Iamandi, fostul Misitru de Justitie, frate de cruce cu Armand Calinescu în urzirea prigoanei contra legionarilor. Înlaturarea acestuia s-a facut sub forma înaintarii lui în cadrul consilierilor regali.

Prin aceste eliminari, Regele voia sa inaugureze era noua, aratând legionarilor ca e dispus sa puna capat prigoanei si numai de ei depinde ca sa prinda ramura de maslin ce li se întinde. Dar Regele mai urmarea si altceva prin înlaturarea lui Iamandi si Gabriel Marinescu: sa se desparta încet de toti acei colaboratori care i-au servit ca unelte în cursul prigoanei si care acum, devenind o povara, prezenta lor în guvern ar fi periclitat interesele Tronului. Totusi structura generala a regimului n-a suferit nici o alterare. Generalul Marinescu ramâne mai departe ca Prefect al Politiei Capitalei si între aparatul de represiune se afla la locul lui. Regele Carol s-a angajat în directia destinderii cu multa prudenta, pas cu pas, tinând ferm în mâna frânele guvernarii.
Pentru a nu avea surprize nici din partea legionarilor în proximele tratative, Palatul s-a adresat elementelor mai docile, mai dispuse sa se conformeze planurilor urzite de camarila. Persoana agreata de Palat ajunsese Dr. Vasile Noveanu, instructor legionar si fost sef al organizatiei din judetul Arad. Noveanu se tragea dintr-un tata evreu, trecut la ortodoxie, originar din Husi, binecunoscut de profesorul Codreanu, care mi-a povestit acest lucru.
Dupa Unire, s-a mutat cu toata familia lui la Sibiu, unde a intrat în armata cu gradul de plutonier-major. Mama lui Noveanu era o vrednica românca, care a dat o educatie crestina si nationala copiilor. Erau mau multi frati Noveanu si toti legionari. A studiat medicina la Cluj si apoi a profesat la Arad. Inteligent, prietenos, afabil, se bucura de multe simpatii în miscare. Capitanul tinea mult la el. Organizatia judetului Arad era una dintre cele mai puternice din tara, cel putin ca numar de membri si sub raportul voturilor obtinute, în alegerile din 1937. Eu însumi l-am apreciat mult si eram bun prieten cu el.
În cursul prigoanei a fost internat în lagar. Dupa asasinarea Capitanului, s-a pus în fruntea acelor legionari din lagare care, îngroziti de cele întâmplate, vedeau în întelegerea cu Regele unica solutie pentru salvarea cadrelor ramase în viata. Întrevederile între Ministrul Ordinei Publice, Generalul Gabriel Marinescu, si Noveanu au început pe la sfârsitul lunii Octombrie 1939, dar, probabil, legaturile lui cu înaltele autoritati datau mai demult.
Mai târziu au intrat pe fir si alti fruntasi legionari, dar tot timpul Noveanu a ramas punctul de desfasurare al destinderii. Realizându-se destinderea prin Noveanu, camarila îi crea acestuia o platforma în miscare, de care se putea folosi ulterior pentru a abate grosul ei pe linia de captare a Palatului. Noveanu intrase mai întâi cu Gabriel Marinescu si mai apoi cu Urdareanu si rege într-un fel de complicitate de interese, care nu era aceea a unui agent de categoria lui Vârfureanu, ci de ordin mult mai înalt. Noveanu aspira sa devina seful politic al miscarii, acceptând la nevoie o dublura pentru partea spirituala. Planul lui era acesta: bucurându-se în încrederea Regelui, realizeaza destinderea, apoi, legionarii, recunoscatori pentru ca i-au scos din lagare si închisori, se grupeaza în jurul lui si, cu aceasta zestre politica, culeasa din sfarâmaturile Legiunii, se va putea afirma în viata publica.
Noveanu se desprinsese de obiectivele specifice ale miscarii si juca o carte proprie, abia disimulata. El urmarea o salvare sui-generis a Legiunii, fara a se preocupa la ce serveste destinderea, care e scopul ei final în raport cu interesele Neamului.
Tratativele cu Palatul s-au prelungit în tot cursul iernii, fiind continuate, dupa debarcarea lui Gabriel Marinescu, prin ministrul de Interne, Ghelmegeanu, si prin Urdareanu, Ministrul Palatului. În primavara s-a ajuns la o anumita clarificare. Prin Martie 1940, o serie de legionari au fost adusi din lagare sub escorta la Inspectoratul General al Jandarmeriei din Capitala, ca sa ia parte ca delegati al lagarelor, la un fel de consfatuire a tuturor fruntasilor legionari din toata tara.
În adunare a aparut si Noveanu, care fusese eliberat de mai multa vreme si dirija, în colaborare cu autoritatile, toata operatia. Discursul inaugural al conferintei a fost tinut de Noveanu, de unde se putea deduce ca el este exponentul maxim al legionarilor din toata tara, în actiunea de destindere. A luat apoi cuvântul Mihail Ghelmegeanu, care a facut apel la tineretul tarii sa uite tot ce a fost si sa faca zid în jurul Tronului, pentru apararea patriei amenintate la hotare.
Dupa aceasta consfatuire, legionarii au înaintat un memoriu Regelui si au dat în acelasi timp si o proclamatie catre tara în care cereau ca toate energiile românesti sa se strânga în jurul Tronului, în ceasurile grele prin care trece Patria. Îndata dupa aceste acte de supunere autoritatii Regelui, un grup de fruntasi legionari au fost primiti în audienta de Rege.
A fost un moment de o rara semnificatie. Mult hulita miscare legionara a fost recunoscuta ca realitate politica în fata tarii si a strainatatii, dupa ce înainte de vreme i se tagaduise chiar existenta.
Legionarii din Berlin, aflându-se în afara de raza primejdiei, puteau sa-si precizeze atitudinea pe alte baze decât legionarii din tara, care traiau sub continua teroare a celor întâmplate. Ei nu erau liberi pe deciziile

lor. Ceea ce s-a întâmplat la 30 Noiembrie 1938 si la 21 Septembrie 1939, se putea repeta. Aceste amintiri îi îndurerau si torturau. Legionarii din Berlin puteau sa judece destinderea din tara si actele întreprinse de camarazii nostri exclusiv în functie de linia miscarii si interesele Neamului. Pe lânga libertatea de care se bucurau, legionarii din Berlin aflându-se în afara hotarelor tarii, erau mult mai bine informati asupra manevrelor Regelui Carol. Acesta nu de dragul legionarilor a acceptat sa stea de vorba cu ei, ci pentru ca evolutia generala a situatiei europene îl silea sa-si schimbe politica interna.
La sfârsitul sedintei de comemorare a profesorului Nae Ionescu, s-a citit si semnat o declaratie, prin care se fixa atitudinea grupului din Berlin fata de evenimentele din tara. Documentul a fost redactat de Papanace si, înainte de sedinta, l-am revazut împreuna. Pentru a da mai mare tarie acestor declaratii, Petrascu a avut ideea, si eu m-am asociat parerii lui imediat, ca toti camarazii prezenti sa-si puna semnatura acelor legionari care traiau despartiti de grup, Ciorogaru, Vojen, Constant, Parintele Borsa, Trifa. Acestia nici n-au venit la sedinta de comemorare a profesorului Nae Ionescu. În schimb apare semnatura lui Victor Silaghi, care, de la aceasta reuniune, a revenit formal în mijlocul nostru. Iata acest document: Pozitia Miscarii Legionare fata de asa zisa împacare între Garda de Fier si regimul actual din România.
Planul iudaic pentru distrugerea Miscarii legionare a fost conceput în mai multe etape.
Prima etapa a format-o încercarea diversiunii de captare si compromitere a curentului legionar în matca politicianista si masonizata a guvernului Goga-Cuza.
Când aceasta tentativa de compromitere n-a reusit, iudeo-masoneria s-a oprit la solutia exterminarii fizice si morale a conducerii legionare.
În acest scop s-a dat lovitura de Stat din Februarie 1938, când, cu complicitatea întregii lumi politicianiste, s-a modificat Constitutia care a oferit platforma pentru nimicirea noastra.
De data aceasta scopul era îndoit. În primul rând exterminarea Capitanului si în al doilea rând captarea Miscarii creata de el. Printre alte indicii ale acestei intentii a fost si marturisirea facuta de Istrate Micescu în niste sugestii transmise Conducerii Legionare în Septembrie 1938, dupa întrevederile avute cu Carol la o vânatoare din Ardeal, prin care recomanda Miscarii Legionare sa se lapede de Capitanul sau încarcerat si sa urmeze pe Rege.
Putin mai târziu, imediat dupa întoarcerea Regelui de la Londra, a urmat asasinarea Capitanului. Dârzenia si intransigenta din partea legionarilor din lagare si închisori s-a manifestat cu un impresionant dispret de moarte. Aceasta atitudine a determinat guvernul Armand Calinescu sa extinda planul de exterminare si anume: se hotarâse asasinarea tuturor legionarilor considerati intransigenti într-una din cele doua ocazii, astfel:
1) Cu ocazia intrarii României în razboi alaturi de Franco-Englezi: Dispozitia de asasinare era cuprinsa chiar în plicul confidential si sigilat care urma sa fie deschis în ziua mobilizarii generale;
2) În cazul când acest eveniment nu se producea, pretextul de executie al legionarilor intransigenti era sa fie gasit cu ocazia unor atentate simulate de agentii provocatori manevrând în acest scop o echipa din care faceau parte si câtiva legionari de buna credinta (Vârfureanu).
Întâmplarea a facut ca Armand Calinescu, pregatitorul acestor masacre, sa fie pedepsit înainte de a-si fi pus monstruosul plan în aplicare. Dar totusi acest plan n-a cazut, întrucât Generalul Argesanu, care cooperase la elaborarea lui , a fost adus la guvern, cu misiunea de a-l duce la îndeplinire, folosind ca prilej chiar moartea initiatorului sau.
Au urmat monstruoasele masacre din toamna trecuta în care si-au gasit moartea sute de camarazi. Dar Miscarea legionara n-a murit. Dimpotriva ea s-a adâncit în asa masura în sufletul natiei românesti, încât actualul regim simte, pe zi ce trece, golul sub picioarele sale.
Aceasta evidenta realitate îl determina pe Regele Carol al II-lea sa reia vechiul plan de compromitere al Miscarii Legionare prin captare si umilire, dupa ce atâta timp a contestat însasi existenta acestei Miscari.
Pe de alta parte, o serie de considerente de natura exterioara îl forteaza sa grabeasca aceasta actiune si anume:
1) Conducerea actuala din România, inspirata de interesele iudaice, vrea sa antreneze România în razboi împotriva Germaniei cu scopul sa a deplasa teatrul de razboi spre sud-estul european, dezorganizând astfel aprovizionarea Germaniei cu petrol si alimente.
2) Urmareste sa solidarizeze Miscarea Legionara la anumite concesiuni teritoriale care, sub sugestia Angliei si Frantei, urmeaza a le face Bulgariei, în Dobrogea de Sud, cu scopul de a usura realizarea blocului balcanic anti-german.

3) Sa compromita în mod definitiv posibilitatea unei sincere colaborari, asa cum a preconizat Capitanul, cu Puterile Axei, adica singura solutie de natura sa înlature primejdia iudaica si amenintarea panslavista, protejând prin aceasta interesele iudaice.
4) Sa faca partasa Miscarea Legionara, acum la scadenta tuturor greselilor acumulate de o politica aventuroasa, spre a o compromite definitiv si a-i lua autoritatea morala de a trage la raspundere pe cei care au adus la nenorocirea Tarii.
Pentru a se masca toate aceste intentii, se face apel la sentimentul patriotic atât de dezvoltat le legionari si de care s-a abuzat în trecut, cu scopul de a-i atrage în capcana. Dupa miseliile întâmplate vreme de doi ani, asemenea erori nu mai trebuie sa fie cu putinta.
Semnaturile date de camarazii nostri pe asa zisele acte de supunere si manifeste catre legionari au fost luate cu silnicie, care au mers pâna la amenintarea cu moartea, cum a fost cazul cu profesorul Nae Ionescu.
De aceea ele nu pot angaja nici Miscarea Legionara si nici chiar constiinta acestor camarazi si deci nu poate fi vorba de divergente de pareri în fixarea liniei legionare care trebuie urmata.
Pentru aceste considerente si altele, care, prin natura lor, nu se pot deocamdata arata, se fixeaza urmatoarea pozitie a Miscarii Legionare în legatura cu ultimele evenimente din tara:
1) Se mentine neclintita pe linia morala si fixata de Capitanul nostru, Corneliu Zelea Codreanu, atât pe planul politicii interne cât si pe cel al politicii externe.
2) Declaratiile date de camarazii din tara nu pot angaja Miscarea Legionara, întrucât sunt smulse cu silnicie si sub amenintare de moarte si nici nu pot pune în discutie unitatea Miscarii.
3) Omagiaza memoria Profesorului Nae Ionescu care a preferat sa moara decât sa serveasca de unealta manevrelor iudeo-masonice, care au de scop derutarea maselor legionare si atragerea României în razboi alaturi de statele democratice beligerante.
4) Se pune în garda severa fata de toti acei care lucreaza în cadrul Miscarii din sugestii si pentru interese straine.
5) Crede în biruinta Garzii de Fier si în realizarea României Legionare.
Berlin, 24 martie 1940.
Semneaza: Cdt. Leg. Constantin Papanace; Cdt. Leg. Horia Sima; Elena Corneliu Zelea Codreanu; Cdt. Leg. Dragomir-Jilava; Cdt. Leg. Victor Silaghi; Cdt. Leg. Nicolae Petrascu; Cdt. Leg. Nicu Seitan; Alex.Popovici; N.Horodiceanu; Veres Laurentiu; Popa Ion; Ing. N.Smarandescu; Stanicel Stelian; Titi Cristescu; Ilie Rotea; Gavagina Iosif; Lepa Valeriu; Ion Boian; Virgil Mihailescu; Oct. Rosu; Ion Tolcea; Vasiu Iosif; Adrian Bratianu; Eugen Teodorescu; Ilie Smultea; Vintan Valeriu; Hanu Traian; N.Cracea; Petre Ponta; Matei Biloiu; Tiana Silion; Traian Borobaru.
Dupa cum se poate constata din citirea documentului de mai sus, rezolutia adoptata de grupul legionar din Berlin cuprindea:
– O expunere a planului întocmit de Carol-Calinescu pentru nimicirea miscarii legionare. Planul, explica documentul, avea doua faze:
a) Uciderea Capitanului.
b) Captarea miscarii ramase fara conducator.
Cum captarea n-a reusit, s-a hotarât repetarea operatiei dintâi: uciderea celor mai dârzi legionari din lagare si închisori. Planul lui Calinescu, care urma sa fie executat cu ajutorul lui Vârfureanu, s-a încrucisat cu actiunea lui Miti Dumitrescu.
– Destinderea inaugurata de Rege în tara este considerata de legionarii liberi a ideii de captare a miscarii, prevazuta în partea a doua a planului.
– Declaratiile legionarilor din tara, fiind smulse sub amenintarea mortii, nu pot angaja nici linia miscarii si nici constiinta acestor camarazi. Unitatea miscarii, în consecinta, nici nu poate fi macar pusa în discutie.
Un exemplar din aceasta rezolutie, semnata numai de Papanace si de mine, a fost înaintat autoritatilor germane, pentru a lua act de atitudinea grupului Berlin fata de evenimentele din tara.

13. ÎNTÂIA DELEGATIE LEGIONARA DIN TARA

Paralel cu actiunea de destindere din tara, începuta înca din toamna anului 1939, guvernul a întreprins si o actiune de captare a legionarilor refugiati din Germania. Agentii guvernului, atasati Legatiei Române de la Berlin, au primit misiunea sa se apropie de acele elemente care, dupa informatiile lor, ar fi dispuse la o

schimbare de atitudine si reconciliere cu regimul. Dintre personalitatile legionare din Berlin, primul care a acceptat sa intre în contact cu guvernul a fost Ciorogaru. Pe urma lui, în baza prieteniei care se stabilise între ei, a intrat pe fir si Parintele Dumitrescu-Borsa. Vojen si Constant nu puteau fi atrasi în jocul guvernului, pentru ca se ancorase într-o alta perspectiva. Ei contau pe un conflict iminent între Germania si România si îsi rezervau rolul pentru acest moment.
Manifestatia grupului legionar din Berlin, din 24 Martie 1940, a surprins si nelinistit cercurile guvernamentale românesti. Nu numai ca încercarile de dezagregare ale guvernului daduse gres, dar si pozitia pe care se fixase acest grup în fata noilor evenimente nu se deosebea cu nimic de cea precedenta.
Nici masacrele si nici momeala destinderii nu avusese vreo influenta asupra lor. Într-o forma care nu mai lasa nici un dubiu, grupul legionar din Berlin respingea orice tranzactie cu regimul din tara si proclama hotarârea de a continua lupta pâna la biruinta Legiunii. Planurile de "împacare" , urzite de Palat, amenintau sa se prabuseasca din cauza atitudinii intransigente a grupului Berlin.
Impulsul de a trimite o delegatie legionara la Berlin a venit atât din rândurile fruntasilor legionari angajati în procesul destinderii cât si de la Palat. Legionarii din tara au declarat guvernului ca ei nu pot sa duca la sfârsit actiunea destinderii daca nu obtin adeziunea grupului Berlin. Masele legionare nu îi vor urma pe ei, ci pe acei care reprezinta spiritul de lupta al miscarii, iar sefii acestei aripe extreme se gasesc în Germania. Facând aceste declaratii, ei nu spuneau decât purul adevar. Eu nu puteau continua destinderea si nu îsi putea lua noi angajamente fata de Rege fara de consultarea grupului nostru. Cercurile Palatului, la rândul lor, si-au dat seama si ele ca centrul de greutate al miscarii se deplasase la Berlin si ca, fara convertirea acestui grup, destinderea pluteste în aer. De aceea au consimtit ca o delegatie de legionari sa plece la Berlin, ca sa pledeze înaintea grupului de acolo cauza destinderii. Delegatia legionara poseda un îndoit mandat: din partea legionarilor care aderasera la destindere si facuse pace cu regimul cât si din partea ministrilor Ghelmegeanu si Urdareanu, plenipotentialii Regelui în tratativele cu miscarea.
Delegatia soseste la Berlin în ziua de 28 Martie 1940. Ea era compusa din Radu Mironovici, Comandant al Bunei Vestiri, unul din întemeietorii miscarii si Constantin Stoicanescu, Comandant Ajutor, fost sef al judetului Timis. Si unul si altul fusesera internati în lagare. Radu Mironovici fusese eliberat înainte de caderea lui Calinescu, iar Stoicanescu abia la desfiintarea lagarelor, cu doua saptamâni înainte de a veni la Berlin. Pe Radu Mironovici îl cunosteam prea putin.
Cu Stoicanescu eram vechi prieten. Am luptat umar la umar în destelenirea sufletului românesc din Banat. Era un om de o energie rara. O forta a naturii. Sub conducerea lui, judetul Timis devenise o cetatuie a Legiunii. De o inteligenta scânteietoare, pe care n-am întâlnit-o decât la Vasile Marin. Era mult iubit si apreciat în toate sectoarele miscarii: tarani, muncitori, intelectuali, studenti, elevi. Înflacara si cucerea cu prezenta lui orice mediu legionar. Nu era o greutate de la care sa se dea înapoi si nu era o problema sa i se para insolubila. Cu mintea lui iscoditoare patrundea acolo unde mintea obisnuita se oprea neputincioasa. Si aceste calitati de dinamism si finete intelectuala erau sustinute si de o puternica traire interioara. Unul dintre putinii legionari la care efortul pentru Legiune nu era întrerupt sau cel putin adumbrit de nici o alta preocupare.
Mereu înainte, mereu scrutând destinul legionar, la mari departari de siragul celor multi, era un pionier al energiei legionare. O neasemuit de frumoasa întrupare a fenomenului legionar. De la Borobaru si altii care fusesera în lagar cu el, aflasem ca legase strânsa prietenie cu Iordache Nicoara si Puiu Gârniceanu si tustrei devenisera pivotul de rezistenta în lagar.
Asa l-am cunoscut pe Constantin Stoicanescu, dar stiu eu prin ce prefaceri sufletesti a trecut în cursul celor doi ani de lagar?
Înainte de a-i întâlni am avut o consfatuire prealabila cu Papanace, pentru a ne fixa atitudinea. Ne-am hotarât sa ne mentinem într-o rezerva prudenta. Pozitia grupului Berlin are valoare prin fermitatea ei. Nu vom cauta nici sa-i acaparam de la sosire, de teama sa nu ni-o altii înainte, razletii, si nici sa fortam sa adopte punctul de vedere. Cum între fruntasii legionari din Berlin existau mai multe tendinte, cel mai bun lucru era sa îi asculte pe toti si apoi sa se orienteze singuri.
Asa s-a facut ca primii cu care au luat contact au fost Ciorogaru si Preotul Borsa. Noi nu le-am dat nici un semn de viata. Dar a doua zi de la sosirea lor ma cheama le telefon Titi Cristescu. Radu Mironovici si Stoicanescu sunt la el acasa si vor sa ma vada. Au insistat ca vor sa ma întâlneasca cât mai repede. Nu era decât Stoicanescu. M-a întâmpinat cu ochii umezi de bucurie. Acelasi suflet falnic, neschimonosit de viata din lagar, aceeasi vibratie pura si dezinteresata de camarad si luptator. M-am simtit umilit în sinea mea, ca

m-am putut îndoi macar o clipa de forta lui interioara. Bucuria a fost atât de mare când a aparut în pragul usii Radu Mironovici. Ne-am îmbratisat cu efuziune.
Ochii lui mari reflectau o bunatate nespusa. Ce noroc pe legiune, ma gândeam, ca cel putin întemeietorii miscarii se mai gaseau în viata. Pierderile suferite erau cumplite, dar cu ei în frunte si cu cei ramasi în viata, Legiunea era viabila. Se va putea reconstitui si îsi va putea urma drumul ei propriu.
Discutia ce-au avut-o cu Ciorogaru si Dumitrescu-Borsa fusese mai mult conventionala. În fata mea puteau sa-si descarce sufletul. Câte nu mi-au povestit! Vorbitorul principal era Stoicanescu. Mironovici mai mult asculta. Avea atâtea de spus! Subiectele se întretaiau si nu le sfârseam niciodata bine: Nae Ionescu, scena de groaza ce-a trait-o la Miercurea Ciuc, cine mai traieste, destinderea, Urdareanu, audienta la rege.
Nae Ionescu nu murise de moarte naturala. Cu o zi înainte de deces, Stoicanescu fusese la profesor. Era în pat. S-a întretinut despre situatia politica si nu-i facea deloc impresia de om sfârsit. "O sa fie bine, ai sa vezi, o sa fie bine", au fost primele cuvinte cu care si-a luat ramas bun de la el. Ne-a povestit apoi de convorbirea avuta între un grup de legionari si Urdareanu, înainte de plecarea spre Berlin. Acesta ca sa dovedeasca legionarilor prezenti ca Regele dorea sa ajunga la o întelegere cu Corneliu Codreanu, scoate o scrisoare a Capitanului adresata lui Neagoe Flondor. Prin Neagoe Flondor, membru al organizatiei noastre, ruda cu Flondor, Maresalul Palatului , Capitanul primise sugestia de la Palat sa faca o cerere de audienta si va fi primit de Rege. Era îndata dupa proclamarea Noii Constitutii. În scrisoarea sa catre Neagoe Flondor, Corneliu Codreanu spunea ca momentul cererii de audienta si-l va alege el când si cum va crede de cuviinta. Stoicanescu i-a replicat atunci lui Urdareanu, în fata întregului grup: "Scrisoarea nu poate constitui o dovada împotriva lui Corneliu Codreanu, pentru ca el nu refuza audienta, ci raspundea sa i se lase lui latitudinea sa cântareasca singur momentul politic în care o va cere". Urdareanu a înghitit în sec si nu a mai zis nimic.
Sosind si Papanace, ne-am asezat apoi la o examinare mai pe îndelete a situatiei. În rândurile care urmeaza nu redau numai discutia avuta în aceasta zi la Titi Cristescu, ci esentialul din toate discutiile ce le-am avut cu delegatii din tara. Însarcinarea formala ce si-o luase fata de Ghelmegeanu si Urdareanu era sa ne convinga sa aderam la actul de împacare cu Regele si eventual sa ne întoarcem în tara. Dorinta lor intima era cu totul alta. Sa stea de vorba cu noi, pentru ca pornind de la situatia data, sa ne faurim un plan comun de actiune. Chestiunea nu se punea pentru ei de a ne atrage pe pozitia lor, ci de a gasi un suport comun celor doua pozitii. Destinderea era rezultatul unei evolutii în politica interna a României, sub presiunea evenimentelor externe, de care nu se putea face abstractie. Problema care se punea acuma era cum sa manevram pentru ca schimbarile survenite în tara sa le punem de acord cu obiectivele politice ale miscarii.
Ce se obtinuse în tara de pe urma destinderii? S-au desfiintat lagarele si s-a dat amnistie partiala. O serie de legionari iesisera din închisori. S-a înregistrat si un alt câstig de ordin politic: prin audienta fruntasilor legionari la Rege, se iesise din stadiul de "infractori ai Statului", cum eram clasificati pâna acuma de regim, si miscarea fusese recunoscuta ca realitate politica. Nu putea fi vorba de o recunoastere formala, pentru ca toate partidele fusesera desfiintate prin Constitutia din 1938, ci de recunoasterea existentei noastre de fapt. Metodele teroriste ale Palatului dadusera gres. Cu rândurile rarite, eram nu mai putin prezenti în acest ceas cumplit al istoriei noastre si Regele nu putea trece peste noi.
De schimbarile din tara au beneficiat indirect si legionarii din Berlin. Guvernul german, dupa masacrele din Septembrie, ne socotise pentru multa vreme eliminati din viata politica a României si nu-l mai interesa existenta noastra decât sub raport politienesc. Dupa proclamarea oficiala a destinderii, cercurile germane au început sa manifeste din nou interes pentru cauza noastra. Faptul a avut repercusiuni favorabile si asupra starii de spirit a grupului de la Berlin.
De unde, la sosirea mea aici, cei mai multi legionari considerau pozitia noastra definitiv pierduta, acuma se constata chiar si la cei mai slabi un suflu de înviorare. Bineînteles, Ciorogaru si Preotul Borsa interpretau evenimentele din tara care trateaza cu Regele, formeaza acuma un bloc, iar ceilalti, intransigentii, s-au situat în afara orientarii generale a miscarii. Eu si Papanace vedeam în destindere o confirmare a pozitiei noastre: crimele Regelui veneau la scadenta si acuma, apropiindu-se dezastrul, ar vrea sa împarta cu miscarea raspunderile unei guvernari falimentare.
Ce reprezenta grupul de la Berlin? Daca ne referim la numar, 40-50 de oameni, evident ca nu putea concura cu legionarii angajati în procesul destinderii, care erau câteva sute. Daca însa luam în considerare atractia ce-o exercita acest grup asupra legionarilor din tara, situatia se schimba în favoarea lui, cu tot

numarul sau mic. Dupa realizarea destinderii, grupul de la Berlin ramasese factorul determinant în Legiune. Prestigiul grupului de la Berlin avea la baza trei elemente: a) era liber pe miscarile lui; b) se afla în Capitala acelei tari care, în acel moment, decidea de soarta Europei; c) reprezenta linia de lupta a miscarii. În acest grup se cristalizase supremele aspiratii ale Legiunii. Ceea ce dorea în adâncul sufletului fiecare legionar, chiar si acei care beneficiasera de destindere, era doborârea regimul carlist. Cine reprezenta aceasta linie, incontestabil ca avea de partea lui marea majoritate a Legiunii.
De existenta si greutatea politica a grupului liber de peste hotare se puteau prevala si fruntasii legionari angajati în procesul destinderii. În tratativele cu Palatul, fruntasii din tara se puteau referi oricând la acest grup, pentru a se sustrage de la cereri care le-ar fi compromis pozitia.
Consultarea grupului de la Berlin era pentru ei mai mult decât o necesitate tactica. Daca ar fi început sa ignore existenta acestui grup si sa se angajeze pe cont propriu în actiunea de destindere, s-ar fi izbit de imponderabilele Legiunii si riscau sa piarda acoperirea maselor legionare. În rezolutia din 24 Martie, noi le-am dat aceasta acoperire, dar numai în sens negativ. Fara a aproba gestul lor, am considerat declaratiile de supunere nule si neavenite, pentru ca "sunt smulse cu silnicie si amenintare de moarte. De aceea ele nu pot angaja nici Miscarea Legionara si nici constiinta acestor camarazi si deci nu poate fi vorba de divergenta de pareri în fixarea liniei legionare care trebuie urmata".
Când am adoptat noi aceasta rezolutie, nu aveam contact cu grupul din tara. Rezolutia a fost în asa fel compusa încât sa statueze înca o data pozitia fundamentala a Miscarii, fara a provoca o ruptura în interiorul ei. Acuma situatia era schimbata. Ne aflam în prezenta delegatilor veniti din tara. Nu puteam face abstractie de ei. Libertatea noastra de orientare suferise o îngradire prin venirea lor la Berlin. Ei ne-au pus la curent cu fazele destinderii, cu intentiile Regelui si cu starea de spirit a legionarilor eliberati.
Câta vreme contactul nu facuse între noi si ei, puteam lucra paralel si independent. Noi nu eram responsabili de atitudinea unor oameni care sub amenintarea mortii au semnat actul de supunere, iar ei nu puteau fi facuti responsabili de atitudinea intransigenta a grupului de la Berlin. Ne miscam pe doua traiectorii diferite. Ei au facut ce-au facut pasind din lagar spre libertate, iar noi bucurându-ne de libertatea pe care nu o aveau în forma deplina nici acum.
Dupa stabilirea contactului cu delegatia legionara din tara, chestiunea destinderii nu mai putea fi tratata de grupul din Berlin în termenii anteriori. Problema era deschisa si pentru noi. Pozitiile din tara devenisera fluide. Fronturile Palat-Legiune se înmuiasera. Grupul Berlin nu fusese prins în miscarea de dezghet politic din tara, dar, dupa venirea delegatiei, luaseram act în mod oficial de schimbarea survenita si eram solicitati sa dam un raspuns.
Ramânând pe planul strict al miscarii, raspunsul nostru nu putea varia de acela cuprins în rezolutia din 24 Martie 1940. Nici o tranzactie cu asasinii Capitanului si ai sutelor de legionari. Dupa ce sacrificiile supreme se consumasera, prin asasinarea Capitanului si a elitei legionare, din partea supravietuitorilor ar fi fost un act de lasitate sa-si puna problema supravietuirii lor. Oricât ne-am muncit capul, si eu si Papanace, din aceasta pozitie rigida nu puteam iesi. Sa-i ajutam pe camarazii din tara, dar cum? Noi nu puteam subscrie în nici un caz un act de supunere asemanator celui întocmit de ei.
În cursul discutiilor purtate cu Stoicanescu si Radu Mironovici, pe încetul si cu mare greutate, s-a cristalizat un nou punct de vedere, care ni s-a parut acceptabil pentru amândoua pozitiile.
Ce este Legiunea, ne-am întrebat? Ea nu este o entitate desprinsa de Neam, nu are obiective autonome. Legiunea este un instrument spiritual si politic al Neamului. Daca primejdiile care se îngramadesc la hotarele tarii impun o apropiere între Miscare si Rege, daca salvarea Patriei nu e posibila decât cu pretul acestei întelegeri, putem noi sa ne sustragem acestei obligatii sacre? Regele si regimul ce-l patroneaza, stim, este naclait în sânge. Orice contact cu oamenii acestui regim provoaca o repulsie aproape fizica. Stim, de alta parte, ca numai Regele si anturajul lui sunt vinovati de dezastrul national ce se apropie. Dar daca noi, înabusindu-ne durerea, renuntând la razbunarea dupa care striga mormintele de la Jilava, Ciuc si Vaslui, întindem mâna Regelui si, prin acest sacrificiu, salvam tara de ciopârtire, nu este pretul platit si nu suntem pe linia miscarii? Noi am dat nenumarate dovezi ca stim sa luptam si nu ne este teama de moarte. Deci nimeni nu ne poate acuza de o politica oportunista. Daca acum ne-am decide si noi sa subscriem politicii de destindere, nu o facem de grija Legiunii, ci de grija tarii, nu poate salva viata unor legionari, ci pentru a salva integritatea teritoriala a Statului Nostru.
În rezolutia din 24 Martie, am prevazut ca regimul, aflându-se în primejdie, pentru a normaliza raporturile cu miscarea, va face apel la sentimentul patriotic al legionarilor. Si-am pus în garda pe legionari "sa nu cada în capcana". Acum noi însine eram prinsi într-o situatie asemanatoare. Cu toate nedreptatile ce ni s-

au facut, cu toate ca acei care acum fac apel la sentimentele noastre patriotice niciodata n-au crezut în ele, totusi soarta tarii nu ne putea lasa indiferenti. Destinderea nu putea fi un scop în sine.
Ea nu putea fi invocata pentru salvarea cadrelor legionare. Ea avea o justificare numai în ipoteza ca ajuta la îmbunatatirea pozitiilor externe ale României, amenintate sa se deterioreze.
Evident patriotismul nostru, oricât de generos s-ar fi afirmat, nu va putea pune tara la adapost de primejdii, daca destinderea nu va avea si pentru celalalt factor, Regele, aceeasi semnificatie. Oare Regele a ajuns la aceeasi constiinta clara a momentului si este dispus, cel putin în ceasul al 11-lea, sa-si revizuiasca politica urmata până acuma? Salvarea fruntariilor tarii nu o vedeam posibila decât în alaturarea cât mai grabnica a României la Axa Roma-Berlin, fara a pierde o secunda. Cu cât se va întârzia mai mult cu contractarea noilor aliante, cu atât se va agrava situatia internationala a României.
În functie de aceste coordonate, ne-am formulat un raspuns verbal, pe care l-am comunicat delegatiei legionare ca sa-l transmita Regelui. Daca e ceva care ne putea apropia de Rege, apoi nu era destinderea în sine, ci repercusiunile ei pe plan extern. Daca actualele intentii ale Regelui se suprapuneau realmente cu initiativele noastre mai vechi în politica externa, formulate înca de pe timpul Capitanului, atunci suntem dispusi la o revizuire a atitudinii noastre în sensul dorit de Rege si realizat deja de catre camarazii nostri din tara.
Grupul din Berlin refuza însa initiativa de a se întoarce în tara si nu întelege de ce ar parasi aceasta pozitie tocmai acum când soarta României atârna mai mult ca oricând de Berlin. Refuza orice declaratie atâta vreme cât acesta nu-si desemneaza precis orientarea. Dar daca guvernul român îsi va alinia politica externa în mod sincer si precis alaturi de Puterile Axei, preîntâmpinând prabusirea hotarelor, în aceeasi masura, în masura actelor savârsite de guvern, si noi ne vom apropia de punctul nostru de vedere al camarazilor din tara. Noi conditionam acceptarea destinderii de schimbarea aliantelor României, în sensul declaratiilor facute de Capitan în 1937.
Fixându-ne la acest raspuns, dupa o grea facere a lui, grupul din Berlin iesise din pozitia de combatere a actului destinderii si adoptasera o pozitie de expectativa. Nu ne luasem nici un angajament formal. Indicam directia în care doream sa evolueze politica externa a României si lasam viitorul, adica viitoarelor acte ale Regelui Carol sa decida de atitudinea noastra.
Într-o convorbire avuta numai cu Stoicanescu, acesta mi-a înfatisat situatia reala a raporturilor dintre miscare si Rege. Stoicanescu nu a avut nici un amestec în tratativele destinderii. Tot timpul cât a stat în lagar a crezut ca traieste Capitanul si si-a axat existenta pe aceasta credinta, insuflând-o cu ardoare si celorlalti camarazi de suferinta. A refuzat orice târguiala cu autoritatile si orice act de umilinta personala. Din cauza atitudinii lui intransigente, a fost mutat din lagarul Vaslui în lagarul Ciuc, rezervat legionarilor considerati a fi cei mai periculosi de catre autoritati.
În lagarul Ciuc se gasea tot grupul legionarilor care au luptat în prigoana si au cazut la începutul anului 1939. Stoicanescu si Iordache Nicoara au ridicat acest lagar la un nivel de traire extraordinar. Gândul mortii nu-i mai tulbura. Toata grija lor era sa nu se plece în fata autoritatilor, pentru a nu face de rusine pe Capitan, care traieste undeva departe.
Stoicanescu a iesit din lagar odata cu desfiintarea lor si fara a fi trecut prin furcile caudine ale declaratiilor. Nu stia nici el carei împrejurari se datoreaza ca nu a fost împuscat în masacrele din Septembrie. Autoritatile nu aveau nici un motiv sa-i crute viata.
Banuia ca la mijloc a putut fi o confuzie de nume, când s-a transmis ordinul de executie de la Bucuresti: în lagar se gasea un camarad Constantin Stoienescu, iar el se chema Constantin Stoicanescu. Aceasta posibila substituire îl framânta adânc si din acel moment se considera si mai puternic legat de Legiune, pentru a plati aceasta datorie de sânge. Pe o pozitie diametral opusa se aflau Noveanu si Bidianu. Acestia erau partizanii "realismului" în orientarea Legiunii. Capitanul nu mai traieste si cine raspândeste astfel de zvonuri, împiedica sa vedem clar viitorul. Ei cereau sa ne predam evidentei. Regele e mai tare. În consecinta, trebuie sa gasim o acomodare, pentru a salva de la pieire cadrele ramase în viata.
Cele doua pozitii, Noveanu si Stoicanescu, reprezentau polii de tensiune ai lagarului. La mijloc se gaseau prudentii si indecisii. Acestia nu se exprimau, nu luau atitudine sau se exprimau în termeni vagi pentru a nu se strica nici cu o tabara si nici cu cealalta.
De fapt Stoicanescu nu refuza din principiu orice discutie cu autoritatile, ci cerea numai ca aceste discutii sa se duca la nivelul demnitatii umane: el refuza sa-si renege trecutul în schimbul libertatii si sa-si ia angajamente pe care nici un legionar constient nu le poate tine. Împacarea sustinea el nu se poate realiza daca cei ce ies din lagar îsi pierd prestigiul în fata maselor legionare. "Declaratiile dezonorante ce le

semnam ne desfiinteaza creditul în fata legionarilor si nu mai putem fi practic utili nici pentru destindere. Ramânem cu o pata pe constiinte, pentru ca ne-am rascumparat libertatea în schimbul unei semnaturi, pe care nici nu suntem capabili sa o respectam. E cu totul altceva daca, odata ajunsi în libertate, fara a subscris propria noastra decapitare politica si spirituala, intram în tratative cu regimul si ajungem la un acord".

Iesind din lagar, Stoicanescu si-a dat seama de situatie. Noveanu urmarea ca destinderea sa se consume în ea însasi. Miscarea, din perspectiva Noveanu, era condamnata sa-si piarda individualitatea si sa devina o masa de manevra la dispozitia Palatului. Despre Stoicanescu, stiam din activitatea lui anterioara, de sef al judetului Timis-Torontal, ca era un excelent organizator si educator, calitati suficiente pentru a înalta faima unui legionar; acum facusem si o alta descoperire: era si un cap politic de vaste resurse.

Opera pe mari spatii si nu se pierdea niciodata în amanunte. Dupa ce a fost eliberat din lagar, în loc sa stea deoparte si sa-i agite pe legionari din afara contra tendintei Noveanu, a aplicat o alta tactica: de vreme ce a fost luat volens-nolens de curentul destinderii trebuia ferita sa devieze de la linia miscarii si cel mai eficace mijloc ca miscarea din tara sa nu se rataceasca în aceasta faza benigna era sa pastreze contactul strâns cu aripa luptatoare a miscarii, ai carei sefi se aflau la Berlin.

Mi-a comunicat ca numele meu inspira teama teribila la Palat si ca daca Urdareanu si Ghelmegeanu doreau asa de mult sa se ajunga la o întelegere cu legionarii din Berlin, era în primul rând pentru a neutraliza sectorul ce-l reprezint.

Îi era teama ca Siguranta sa nu organizeze un atentat împotriva mea si ma sfatuia sa plec cât mai departe la Berlin, într-o localitate pe care sa nu o cunoasca decât câtiva initiati.

Prezenta lui Stoicanescu în crestetul destinderii era de un noroc neasteptat pentru grupul Berlin. Exista cineva în tara care controla desfasurarea raporturilor dintre Rege si Legiune, exclusiv în functiune de obiectivele miscarii.

14. MOMENTUL NORVEGIAN

Destinderea a introdus un element de nesiguranta în desfasurarea planului de actiune. În vreme ce în tara s-au pus bazele unei întelegeri între Rege si miscare, noi proiectam rasturnarea prin violenta a regimului. Cum puteau fi urmarite concomitent doua initiative diametral opuse? O clarificare era indispensabila.

Un sentiment de îndoiala începuse sa-si faca loc în sufletul meu: ma întrebam daca pregatirile de întoarcere în tara mai erau actualitate si nu ar trebui întrerupte.

Pe plan politic, grupul Berlin rezolvase ciocnirea de pozitii între exil si tara în termenii cunoscuti: acceptam destinderea sub rezerva ca Regele sa-si însuseasca în politica externa punctul nostru de vedere – alaturarea imediata de Puterile Axei.

Dar ramânea în suspensie problema planului de interventie în tara. În ce masura atitudinea adoptata de Papanace si de mine pe plan politic afecta realizarea actiunii proiectate? Dupa multe solilocvii, am ajuns la o formula bivalenta, care lasa sa se desfasoare paralel ambele initiative.

Vom continua pregatirile ca si cum nu s-ar fi întâmplat destinderea din tara. Daca ea desfasoara în sensul vederilor noastre, adica Regele îsi îndeplineste angajamentul de a schimba radical politica externa, atunci actiunea de forta cade pe al doilea plan; daca destinderea nu da rezultate asteptate de noi, si aceasta se poate vedea foarte curând, avem în rezerva instrumentul de interventie, pentru a lichida regimul.

Evident, nici Mironovici si nici Stoicanescu, cât timp au stat la Berlin, n-au aflat nimic de pregatirile noastre. Papanace si ceilalti camarazi s-au purtat tot atât de discret, încât ei au plecat cu convingerea ca noi nu vom putea întreprinde nimic, cel putin în viitorul apropiat, lasându-le lor toata libertatea de actiune.

Dar îndata ce m-as fi întors în tara, eram hotarât sa rup tacerea fata de Stoicanescu, sa-i împartasesc planurile noastre si sa-l solicit sa devina omul de legatura între grupul nostru, care ar fi actionat din clandestinitate, si grupul politic care tinea legatura cu Palatul.

În mijlocul acestor framântari, cade ca un trasnet vestea interventiei germane în Norvegia, 9 Aprilie 1940. Fulgeratoarea victorie germana a brazdat cerul Europei în toate directiile si a produs un nou moment de panica la Bucuresti. Era clar ca nici România nu se mai putea balansa multa vreme între o tabara si alta si va fi obligata sa iasa din actuala ei pozitie. Daca România va apuca drumul Poloniei, va avea aceeasi soarta, adica va fi împartita între vecinii ei. Rusia nu se va multumi cu Basarabia, ci, în tumultul razboiului, va ocupa si Moldova. Numai o grabnica întoarcere a României spre Puterile Axei va putea

salva Statul Român de la desfiintare. Semnele de împacare cu miscarea, tratativele si destinderea, corespund oare si unei schimbari pe planul politicii externe? Ruperea Regelui de vechea politica este efectiva sau numai o tergiversare, o manevra, destinata sa câstige timp, pentru ca, într-o conjunctura favorabila, sa-si realizeze vechile lui intentii, azvârlirea României într-un razboi contra Germaniei?
Raspunsul mi l-a dat un alt eveniment, care s-a petrecut cu putine zile înainte de debarcarea germana în Norvegia.
Odata cu începerea razboiului, Englezii au organizat o retea de sabotaj în zona petrolifera, pentru a crea dificultati Germaniei în aprovizionarea cu petrol din România. În toamna anului 1939, s-au semnalat acte de sabotaj în aceasta zona, fapt care a determinat guvernul german sa intervina pe lânga guvernul român, cerând masuri de securitate. În eventualitatea unui conflict armat între România si Germania, aceasta organizatie avea misiunea sa procedeze din prima zi la distrugerea sistematica a instalatiilor de extractie si depozitare a petrolului, precum si a conductelor si rafinariilor.
La începutul lui Aprilie 1940, Intelligence Service-ul proiecteaza sa dea o lovitura de gratie transportului de petrol românesc spre Germania, prin blocarea navigatiei pe Dunare în dreptul Portilor de Fier. Serviciul german, care se organizase si el pe teritoriul românesc pentru a preîntâmpina actele de sabotaj ale serviciului englez, descopera în aceste zile un convoi de slepuri care înainta cu mare bagare de seama de la Sulina pe Dunare în sus. Urmarile întreprinse de serviciul german au dat la iveala ca slepurile nu transportau marfa, cum sustineau autoritatile românesti, ci aveau o încarcatura de ciment si dinamita. Ajungând convoiul în canalul Portilor de Fier, dinamita trebuia sa faca explozie. În urma exploziei, bucati mari de stânca de pe malul sârbesc s-ar fi pravalit în apa, iar vasele încarcate cu ciment s-ar fi scufundat, blocând pentru vreme îndelungata navigatia.
Abia dupa repetate interventii ale Ministrului Germaniei la Bucuresti, care au mers pâna la amenintari, guvernul de la Bucuresti da ordin de oprire a convoiului suspect la Giurgiu.
Daca complotul englez ar fi reusit, replica Berlinului nu putea fi decât una singura: o fulgeratoare interventie în România, pentru a lua sub protectie zona petrolifera si pentru a asigura caile de comunicatii între Germania si sud-estul Europei. Marele Stat Major german avea deja planurile de invazie pregatite. Pentru a obtine trecerea prin Ungaria, Berlinul promisese acestei tari retrocedarea Ardealului.
La izbucnirea unui conflict armat s-au gândit si Englezii când au planuit întreprinderea de la Portile de Fier. Incidentul ar fi fost prea grav ca sa poata fi lichidat pe cale diplomatica. În joc era petrolul românesc, element vital pentru continuarea razboiului. Reactia lui Hitler ar fi fost drastica si România a r fi fost antrenata în razboiul de încercuire al Germaniei.
Distrugerile planuite la Portile de Fier se încadrau într-un plan mult mai vast, care privea strategia generala a Aliatilor. Actiunea din România trebuia sa se desfasoare în prima jumatate a lunii Aprilie, adica tocmai în perioada în care Englezii se pregateau sa debarce în Norvegia.
Pentru a slabi presiunea armatei germane pe frontul de vest, Englezii s-au gândit sa deschida alte teatre de operatiuni în Europa si, în acest scop, au pregatit debarcarea în Norvegia concomitent cu lovitura planuita în România.
în acelasi timp asadar diviziile Reichului ar fi fost nevoite sa intervina în doua directii divergente, cu consecinte imprevizibile.
Hitler aflând de pregatirile aliate de debarcare în Norvegia, le-a luat-o înainte.
Organizarea retelei engleze de spionaj si sabotaj din România s-a facut cu aprobarea guvernului român si tot cu aprobarea acestui guvern s-a realizat expeditia de dinamitare a canalului de la Portile de Fier. Nu stiu daca guvernantii români si-au dat suficient de bine seama de gravitatea acestei complicitati.
Aceasta întâmplare confirmase înca odata intentiile reale ale Regelui în politica externa a României. El ramasese ancorat în vechea orientare externa si urmarea sa pândeasca un prilej potrivit pentru a azvârli tara în razboi contra Germaniei. Acest prilej însemna pentru el un moment în care Germania era angajata într-un razboi de uzura pe un front stabilizat, pentru ca România sa nu ramâna singura fata în fata cu toata puterea Reichului. Numai într-un asemenea moment, Regele spera sa smulga consimtamântul oamenilor politici din jurul lui, timorati de forta Reichului. Momentul polonez a trecut fara sa-si poata pune planurile în aplicare, din cauza repeziciunii cu care s-a sfârsit campania. Momentul norvegian a ramas nefolosit din aceeasi cauza. Mai ramânea Regelui o nadejde, ca ofensiva germana sa se întepeneasca în Franta, ca în primul razboi mondial.
Incidentul de la Portile de Fier, despre care am avut ample informatii, mi-a risipit si ultimele îndoieli asupra necesitatii actiunii din tara.

Întoarcerea în România îmi parea ca o porunca a destinului. Cu Regele împreuna, tara nu mai putea fi salvata, cum ne leganasem o clipa în aceasta iluzie, dupa venirea delegatiei legionare. Destinderea era compromisa în germene, deoarece conditia ce o pusese grupul Berlin ca sa-si dea adeziunea la realizarea ei, alaturarea cât mai grabnica a României la Axa, nu fusese îndeplinita si nici nu putea fi îndeplinita.
Politica Regelui dospea de duplicitate. Atât destinderea cât si concesiunile economice facute Reichului erau simple instrumente ale acestei politici perfide, destinate sa se termine cu un razboi contra Germaniei.
Fruntasii legionari din tara, fara sa vrea si fara sa îsi dea seama, erau târâti pe fagasul aceleasi politici de duplicitate. Schimbarii de politica interna nu-i corespundea si o schimbare de politica externa, singurul element care îngaduia miscarii sa îsi modifice atitudinea fata de Rege.
Înaltele ratiuni patriotice care obligasera pe cei de la Berlin sa se încline spre teza destinderii se adeverisera a fi numai simple momente tactice, destinate sa ne induca în eroare.
Primejdia era acum si mai mare. Folosindu-se de destindere, Regele urmarea sa capteze bunavointa Berlinului, pentru ca, la momentul oportun, sa-si îndeplineasca angajamentele fata de tabara bolsevico-democratica, caruia îi dedicase toate sfortarile domniei lui.
Îmi recâstigasem linistea sufleteasca, tulburata pentru o clipa de venirea delegatiei din tara. Suntem pe drumul cel bun. Numai actiunea planuita la Berlin reprezinta linia miscarii, pentru ca numai pe aceasta cale se poate salva Statul Român. Deci, cât mai repede în tara. Ce vom face? O revolutie, daca se poate. Un atentat contra Regelui, daca timpul nu mai îngaduie o concentrare de forte. Cu toata energia am dat zor pregatirilor de plecare, pentru a o lua înaintea celor care pregateau dezastrul României.

15. EXPEDITIA SE PUNE ÎN MARS

Plecarile spre tara au fost fixate pentru luna Aprilie. În cursul acestei luni trebuia sa se scurga în România întreaga echipa. Cum nu dispuneam în total decât de cinci pasapoarte, cu al meu, o lupta grea s-a iscat între mine si ceilalti camarazi din grupul de actiune, cu cât se apropia timpul plecarii. Nici unul nu voia sa lase locul celuilalt. În special, Cracea, Rosu, Smultea, Seitan, staruiau sa nu fie lasati pe dinafara cu nici un pret. Pentru a nu ne împotmoli în discutii, am convenit ca numai necesitatile actiunii decid de alegerea însotitorilor mei.
Mai întâi nu era cazul sa îngreunam expeditia cu camarazi hotarâti, curajosi, dar care nu dispuneau de o raza suficienta de mobilizare a fortelor. Pasapoartele trebuiau rezervate acelora care puteau antrena în lupta un grup legionar mai important. Aplicând acest criteriu, au cazut de pe lista Tolcea, Vintan Valeriu, Vasiu, Popa Ion, Gavagina si Petre Ponta. Din tabloul celor ramasi, am mai eliminat o serie, orientându-ma dupa faptul daca unii pot fi substituiti cu altii. Asa de pilda, între Seitan si Eugen Teodorescu, amândoi din Constanta, am ales pe Teodorescu. Pe Octavian Rosu, Smultea Ilie si Popovici Alexandru i-am lasat în suspensie, pentru ca apartineau tus-trei organizatiei din Banat, pe care o condusesem eu însumi. Pâna la urma am ajuns la urmatoarea formatie: Nicolae Petrascu, fostul sef de regiune al Ardealului de Sud; Traian Borobaru, care desi banatean, era indispensabil pentru sistemul de legaturi din Banatul Sârbesc; Ilie Rotea, element important caci putea mobiliza puternica organizatie din judetul Hunedoara, si în afara de asta, avea mari sperante sa ne procure pusti-mitraliere de la Fabrica de arme Cugir; Eugen Teodorescu, care avea misiunea sa conduca în lupta fortele legionare din Dobrogea. Un alt element de care nu ma puteam lipsi, era Ion Boian. El ma însotise în cursul expeditiei mele în tara din August 1939 si îmi fusese de nepretuit ajutor. Îl verificasem pe teren a fi un impecabil executant al celor mai grele misiuni. Tocmai fiind omul înzestrat cu cea mai mare îndemânare de a trece granitele, i-am indicat ruta cea mai grea. Cum nu mai aveam pasapoarte disponibile, el trebuia sa ajunga în România trecând pe negru trei frontiere: cea germano-maghiara, cea ungaro-iugoslava si apoi, împreuna cu noi, cea iugoslavo-româna. Lui Boian i-am dat ca însotitor pe studentul în medicina, Petre Dumitriu. Acest camarad, desi nu fusese recrutat pentru grupul de actiune, se legase atât de mult de noi încât nu voia nici în ruptul capului sa mai ramâna la Berlin. L-am lasat sa plece, gândindu-ma mai mult la folosul ce ni l-ar putea aduce punând în garda studentimea de la Bucuresti contra tradarii lui Vârfureanu.
În total erau gata de plecare, în afara de mine, cinci legionari din grupul de actiune si un razlet, recrutat în ultimul moment. Pentru a potoli agitatia celorlalti, le-am comunicat ca mai sunt unele pasapoarte în perspectiva, ca Petre Ponta le va ridica de la persoane ce ni le-au promis si le va schimba fotografia pentru uzul celor ramasi. Pregatirile din tara nu puteau întârzia din cauza lor, caci evenimentele se precipitau. În realitate, putine nadejdi mai erau de alte pasapoarte.

Rau mi-a parut sa las la Berlin pe Virgil Mihailescu, care cunostea bine organizatia Razleti din Capitala si chiar o condusese dupa caderea Inginerului Micu Augustin. Tot atât de pretios pentru expeditie ar fi fost si Nicu Cracea, fostul sef din prigoana al organizatiei din judetul Teleorman. Si el trebuia sa ramâna pentru acelasi motiv. Dureroasa, pe plan sufletesc, a fost despartirea lui Rotea de Smultea. Amândoi au lucrat în aceeasi întreprindere la Berlin si au locuit în aceeasi casa, "bojdeuca" din Tempelhof. Si-au legat sufletele în vapaia aceluiasi dor: sa se întoarca cât mai repede în tara. Acuma, unul ramânea stingher la Viena, iar celalalt se ducea în necunoscutul unei noi lupte, rupându-se de o prietenie binefacatoare.

Borobaru era înainte mergatorul expeditiei. Înainte de plecare, ne-am fixat modalitatile de întâlnire la Belgrad si lozincile ce le vor întrebuinta legionarii pentru a fi recunoscuti de gazdele noastre din Banat. În grija lui si a lui Vârtan, zis Negru, cadea adapostirea noastra în Iugoslavia si apoi trecerea frontierei. În 9 Aprilie, mi-am luat ramas bun de la Borobaru. Nu avea nimic din fata crispata a omului care se afla în preziua unei mari încercari. La gara facea glume cu camarazii care l-au însotit, ca si cum ar fi fost o calatorie de placere.

Starea noastra sufleteasca de atunci se integrase total pe linia sacrificiului. Bariera dintre viata si moarte se rupsese parca în sufletele noastre, contopindu-se cele doua sfere în una în aceeasi existenta. Cei doi morti nu apartineau vietii de dincolo, ci erau mai aproape de noi si mult mai vii decât lucrurile reale. Seitan gasise o expresie admirabila pentru a caracteriza frenetica traire a legionarului în prigoana, în intima comuniunea cu moartea: "Heidelbergul mortii".

Pe la mijlocul lui Aprilie, paraseste Rotea Germania. El si cu Smultea au facut mai întâi un popas la Viena, pentru a se sustrage de sub privegherea politiei germane. Smultea a ramas la Viena si dupa plecarea lui Rotea, torcând mereu speranta sa-l ajunga din urma. Spre marea noastra bucurie, atât Borobaru cât si Rotea ne-au trimis ilustratele convenite, prin care ne anuntau ca au ajuns la destinatie. Rotea nu trebuia sa astepte sosirea noastra, cum era prevazut pentru ceilalti, ci sa dispara în România îndata ce îsi va fi organizat trecere.

În esalonarea plecarilor, trebuia sa tinem seama de agentii Legatiei Române din Berlin. Disparitia oamenilor din Berlin trebuia sa produca cât mai putine comentarii, ca si cum nu s-ar fi întâmplat nimic anormal. Pentru a acoperi plecarea lui Borobaru si apoi a lui Boian si Dumitriu, am lansat versiunea ca s-au dus sa-si gaseasca de lucru în alte orase din Germania. Explicatia era plauzibila, pentru ca exista un precedent cunoscut, plecarea lui Rotea si Smultea la Viena.

În a treia serie am dat drumul lui Boian si Dumitriu Petre. Mi se frângea inima când ma gândeam ca cei doi ar fi putut sa cada în mâinile granicerilor nemti, la trecerea frontierei în Ungaria. Prinsi si interogati, s-ar fi descoperit fuga lor în Germania si probabil ca ancheta nu s-ar fi oprit la ei, ci întreaga expeditie putea fi torpilata. Dar Dumnezeu a voit altfel. La câteva zile abia, am primit o carte postala de la Boian, prin care anunta sosirea lui la Budapesta. Ne-am bucurat ca niste copii. Pâna acuma nu ne puteam plânge de nenoroc. Tot ce am întreprins, s-a realizat, cum spune neamtul, "planmässig".

Din aceleasi motive, în ordinea de plecare, Petrascu era trecut penultimul, iar eu ultimul. Câta vreme eram semnalat la Berlin, guvernul din tara nu avea motive sa se alarmeze. Plecarea mea era de asa fel calculata ca între ultima mea prezenta la Berlin si saltul în tara sa se scurga cel mai putin timp posibil.

Uitându-ma în urma mea, cu trei luni înainte, la trupa hartuita care se întorcea din tara si la aerul de înmormântare ce-l gasisem la Berlin, si apoi reflectând la acesti tineri care se avântau pentru a nu stiu câta oara pe cararile mortii, cu convingerea mortii, cu convingerea ca soarta tarii se joaca cu efortul si sacrificiul lor, nu puteam decât sa fiu multumit si sa multumesc lui Dumnezeu de ocrotire.

Acest pumn de legionari va pune în miscare ca o avalansa tara întreaga si regimul de crime si teroare va fi maturat.

16. A doua delegatie legionara din tara

La începutul lunii Mai, o noua delegatie legionara îsi face aparitia la Berlin. Ea era compusa din Constantin Stoicanescu si Augustin Bidianu de la Sibiu, avocat si fost sef de regiune.

Noua încercare a Regelui de a capta grupul legionar Berlin pentru politica de destindere trebuie pusa cu campania din Norvegia. Fulgeratoarea victorie a armatei germane în nordul Europei a azvârlit în panica Palatul. Era al doilea dus rece ce îl primise dupa campania din Polonia. Regele parea decis la o grabnica revizuire a politicii sale externe, în sensul unei apropieri de Axa. Descoperirea concomitenta a afacerii cu slepurile de pe Dunare îi crease temerea ca pentru el nu mai exista salvare la Berlin.

Numai daca ar reusi sa se inteleaga cu legionarii si sa se prezinte în fata lui Hitler cu întreaga miscare masata în spatele lui, nadajduia sa îmblânzeasca mânia Cancelarului Germaniei, care mergea din victorie în victorie.
Stoicanescu si Bidianu venisera cu aceleasi exigente din partea Palatului pe care ni le comunicase si prima delegatie, cu deosebirea ca de asta data ni se cerea sa ne exprimam public lealitatea fata de Rege si apoi sa ne întoarcem în tara. Integritatea teritoriala a României este amenintata si interesele supreme ale patriei cer o cât mai mare unitate în interior.
Între Stoicanescu si Bidianu exista o profunda deosebire de vederi. Stoicanescu expunea cererile Regelui de pe pozitia miscarii, cu toata prudenta si rezervele cuvenite. El nu credea în sinceritatea Regelui si nu pleda cauza lui.
Bidianu era partizanul directiei reprezentate de Noveanu. Miscarea, spunea el, nu se poate salva decât încetând lupta împotriva lui Carol. Nu exista o alta iesire din impasul în care se gasea miscarea decât ca grupul din Berlin sa-si însuseasca pozitia adoptata de miscare din tara. El prevedea chiar ca, în scurta vreme, Regele ne va chema sa participam la guvern.
În acest caz, pretindea Bidianu, este mai prudent ca miscarea legionara sa fie reprezentata în guvern de elemente mai putin intransigente, pentru ca, daca colaborarea cu Regele ar esua, miscarea sa iasa compromisa din aceasta colaborare.
Papanace, Petrascu, Stoicanescu si cu mine ne-am opus cu îndârjire acestei propuneri. Daca acesti vagi legionari ar intra în guvern cu titlul de reprezentanti al Legiunii, raspunderile miscarii nu pot fi separate de raspunderile lor ca persoane particulare. Daca ei, fiind în guvern, savârsesc acte compromitatoare pentru Legiune, implicit angajeaza si bunul mers al Legiunii. Daca s-ar pune vreodata aceasta eventualitate, este infinit mai bine ca miscarea sa fie reprezentata în guvern de cele mai sigure elemente de care dispune. Oamenii acestia lucizi, tenaci si de mare încredere niciodata nu vor cadea în cursa Regelui si nu vor putea fi captati. Daca vor simti ca prezenta lor în guvern poate sa creeze prejudicii ireparabile miscarii, vor avea curajul sa se retraga.
Raspunsul ce l-am dat celei de-a doua delegatii legionare era identic cu cel înmânat primei delegatii, cu singura deosebire ca, de asta data, l-am formulat în scris. Acelasi continut sau aproape acelasi continut, redactat în doua versiuni, una de mine si alta apartinând lui Papanace. În amândoua raspunsurile conditionam exprimarea sentimentelor noastre de lealitate fata de Rege de orientarea politicii externe a României spre puterile Axei.
"Miscarea Legionara, spuneam eu, ramâne pe pozitia externa fixata de Corneliu Codreanu, adica crede si astazi cu tarie ca numai o alianta efectiva si cât mai grabnica cu Axa Roma-Berlin poate sa salveze viitorul neamului nostru. Evenimentele care au urmat de la prabusirea Poloniei si pâna la acelea mai recente ale cuceririi Danemarcei si Norvegiei, confirma puterea militara a Germaniei, iar întrevederea de la Brennero dintre Hitler si Mussolini dovedeste ca Axa Roma-Berlin nu poate fi zdruncinata, asa cum nadajduia pâna în ultimul moment Londra si Parisul. A mai crede astazi în victoria aliatilor, oricâte ajutoare ar mai primi acestia din alta parte, dupa ce Italia si Germania si-au asigurat pozitii strategice superioare, e identic cu a te lupta zadarnic cu realitatile. Punctul de vedere exprimat de Corneliu Codreanu în 1937 în politica externa si care atunci parea clasei noastre conducatoare exagerat si primejdios, astazi apare clar si evident".
"Convingerea noastra este întemeiata pe constatari elementare si la îndemâna oricui. Daca la noi în tara, pentru a respinge acest fel de a vedea, se vorbeste mereu si se utilizeaza ca mijloc de propaganda – spre nenorocirea noastra cu sprijinul oficialitatii – ideea primejdiei germane, noi stim ca acest argument constituie o provocare si o atâtare a opiniei publice venite din partea acelor cercuri care vor sa târasca România într-un razboi dezastruos alaturi de aliati. Primejdia germana nu exista decât în ipoteza când si-o creeaza singura România, prin politica ei de înfeudare intereselor anglo-franceze.
În ipoteza aliantei cu Axa Roma-Berlin, aceasta primejdie nu exista; mai mult decât atâta: Germania va asigura integritatea teritoriala a tarii noastre si ne va ajuta în dezvoltarea noastra economica".
"Acei oameni politici care vorbesc mereu de primejdia germana – care înca odata exista numai în cazul când România, împotriva intereselor firesti, va lua atitudine ostila Reichului – uita sau vor sa treaca sub tacere ca tara noastra e amenintata de alte primejdii, atât de grave încât pun în discutie însasi existenta fizica a poporului nostru".
1. Primejdia iudaica. Prin numarul lor covârsitor de mare, prin acapararea bogatiei economice a tarii noastre si prin opera lor de disolutie a poporului în mijlocul caruia traiesc, jidanii constituie cea mai grava

problema pentru viitorul neamului nostru. Fara rezolvarea problemei jidovesti, chiar daca România va ramâne libera si în actualele ei hotare, poporul român este amenintat sa se stinga, înabusit de cotropirea iudaica.
Nimeni nu poate tagadui însa ca nimicirea puterii jidovesti în România – chestiune de viata si de moarte pentru neamul nostru – e legata de victoria Axei Roma-Berlin.
2. A doua primejdie este panslavismul. Poporul român este prins între slavii de Nord si cei de Sud. Pericolul începe din momentul ce ar exista vreo posibilitate sa se uneasca cele doua ramuri ale slavismului.
Se stie ca miscarile opiniei publice din Iugoslavia si Bulgaria sunt o apropiere de Rusia si, în ultimul timp, chiar guvernele celor doua State se îndreapta spre aceasta linie. Nimic mai firesc – pentru a scapa de aceasta amenintare – decât sa se asociem acelor puteri care au interese identice cu ale noastre din acest punct de vedere si opuse panslavismului, adica Axei Roma-Berlin.
3. Ramâne primejdia revizionismului maghiar si bulgar. Aceste doua tari nu vor avea niciodata forta necesara ca prin puterea lor proprie sa se smulga teritoriile revendicate de ele. Numai în ipoteza când Ungaria si Bulgaria se vor asocia unui bloc de State biruitoare într-un razboi si din care România sa nu faca parte sau sa fie de partea învinsilor, aceste doua State vor reusi sa ne zdrobeasca. Daca însa România trece de partea Axei, Bulgaria si Ungaria îsi pierd valoarea lor de pioni esentiali ai ofensivei italo-germane în sud-estul european, iar revizionismul lor ramâne fara sprijin si fara posibilitate de realizare.
"Din informatiile noastre si din anumite indicii se pare ca România a înteles necesitatea stringenta si imediata de a se apropia de Axa Roma-Berlin".
"Daca aceasta presupunere a noastra are vreun sâmbure de adevar, prezenta legionarilor la Berlin este de o extrema importanta si socotim ca am face un act contrar intereselor tarii noastre, daca am renunta la pozitia noastra de aici, în momentul acesta, chiar numai printr-o declaratie publica".
"Pentru ca se face apel la patriotismul nostru, la realizarea unei unitati supreme în momentul actual de primejdie externa, raspundem ca exprimarea sentimentelor de loialitate nu vor întârzia sa se produca cu toata sinceritatea în ziua când vom avea certitudinea ca România a înteles sa-si realizeze destinul ei istoric, mergând alaturi de puterile biruitoare ale Axei".
2 Mai 1940.
H.S.
Constantin Papanace, plecând de la aceleasi consideratii, ajunge la concluzii analoge:
"Fara îndoiala ca toate aceste considerente de baza ale unei realiste si nationale politici externe românesti, pe care miscarea Legionara, prin faptul ca nu se gaseste la guvern, le poate preconiza în forma categorica si în public, trebuiesc presupuse ca sunt tinute în seama de factorii care poarta în mod efectiv raspunderea politicii oficiale românesti. De altfel unele indicii din ultimul timp. de pronuntata tendinta de apropiere de Italia, vin sa întareasca aceasta presupunere. Totusi pentru oricine îsi da seama de mersul precipitat al evenimentelor, este îngrijorat ca o clarificare în sensul celor aratate mai sus, sa nu se produca într-un moment când va fi prea târziu. Aceasta îngrijorare sporeste si faptul ca opinia publica româneasca continua sa fie lasata la discretia oficinelor de propaganda iudao-masonica, care, pentru a sustrage atentia poporului român de la primejdiile reale ce îl pândesc, inventeaza si exagereaza o primejdie ca venita din partea statelor nationaliste. Cu aceasta falsificare s-a mers atât de departe, încât chiar actiunea de astazi – a fost prezentata, atât în tara, dar mai ales în presa democratica din strainatate, drept o cunoastere din partea legionarilor a asa zisei primejdii germane, care ar fi avut drept consecinta abandonarea politicii externe fixata de Capitan.
"O asemenea interpretare eronata, care priveste însasi una din liniile fundamentale ale politicii legionare, sustinuta pâna acum cu imense jertfe, pentru a fi o rezerva a neamului românesc, trebuieste evitata printr-o categorica lamurire".
Consideram aceasta lamurire cu atât mai necesara, cu cât domnului Ion Mihalache si deci indirect si domnului Iuliu Maniu li s-a permis sa conditioneze în mod public, devotamentul catre Rege, cu rezerve ideologice, pareri sau atitudini, care pe plan intern, dupa reforma Statului român din Februarie 1938, sunt anacronice si perimate; iar pe plan extern pot deveni de-a dreptul catastrofale.
"De aceea, daca un asemenea procedeu de devotament conditionat, mai ales când este adresat Suveranului tarii, nu este de dorit sa se manifeste sub forma adoptata de Dl. Ion Mihalache, atunci este necesar din punct de vedere românesc ca sentimentele de loialitate ale legionarilor din strainatate sa nu se manifeste în mod public, decât atunci când se va adopta oficial politica externa – care formeaza unul din crezurile

legionare fundamentale – si care dupa multe indicii din ultimul timp pare ca nu ar fi exclusa din calculele Suveranului tarii".
"Pâna atunci nu se va întreprinde nici un fel de actiune, spre a nu stingheri pe cei ce poarta raspunderea în actualele împrejurari exceptional de grele si spre a se conforma obligatiei impusa de statul ospitalier de a nu face nici un fel de activitate politica, atâta timp cât se gasesc ca refugiati politici pe teritoriul sau".
Berlin, 2 Mai 1940.
P.C.
Pentru delegatii din tara, întoarcerea lor ca un raspuns scris de la Berlin constituia o mare usurare. Ei puteau dovedi Regelui cu documentele aduse ca îsi îndeplinisera misiunea si se întorsesera chiar cu un început de succes. Daca destinderea e determinata de înalte ratiuni de Stat, cum afirma Regele si toti care îl secundau, noi îi raspundeam cu aceeasi moneda. Grupul Berlin asteapta din partea Regelui sa faca pasul decisiv pentru salvarea tarii – apropierea de Axa – pentru ca noi, la rândul nostru, sa ne executam angajamentul prin aceste declaratii si sa ne exprimam în mod public sentimentele de lealitate.

17. PLECAREA LUI PETRASCU

A sosit si rândul "ariergarzii" sa paraseasca Berlinul. De fapt plecarea lui Petrascu mai întâi, a mea la scurt interval dupa el, trebuia sa aiba loc pe la sfârsitul lunii Aprilie. Ceea ce ne-a retinut peste acest termen, a fost sosirea celei de-a doua delegatii din tara. M-am bucurat de revederea lor, dar as fi fost si mai bucuros sa-i vad cât mai repede urcati în tren... ca sa ne putem urca si noi în aceeasi directie, fara a le trezi banuielile. Am avut noroc ca erau si ei grabiti sa se întoarca, pentru ca îi astepta Urdareanu cu raspunsul. Regele voia sa obtina cât mai repede un angajament ferm din partea noastra.
Petrascu a plecat în 2 Mai 1940, în ziua când delegatia legionara abia sosise. De dimineata a putut sa vada pe Stoicanescu si Bidianu în casa lui Titi Cristescu si apoi sa se plimbe cu ei prin parcul Charlottenburg. A vorbit cu ei despre întâmplarile din tara, dar cu ochii mereu pe ceasornic. Nu putea amâna plecarea nici cu o zi macar, deoarece îi expira viza de iesire din Germania.
Si-a luat ramas bun de la Stoicanescu si Bidianu, ca si cum ar avea o treaba urgenta de îndeplinit si chiar i-a dat lui Bidianu o scrisoare si o fotografie pentru sotia lui.
M-am întâlnit cu Petrascu pe drum, eu venind spre locul de întâlnire cu camarazii din tara. Ne-am asezat pe o banca si am revazut toate amanuntele calatoriei lui, descrierea locurilor de întâlnire si a oamenilor, caci el nu fusese niciodata în Banatul sârbesc.
Petrascu se mutase cu o saptamâna înainte de la Petre Ponta, într-o pensiune, si anuntase la politie noua locuinta. Facuse aceasta operatie pentru a i se pierde urma si pentru a nu crea greutati familiei camaradului nostru. Dupa ce si-a luat bagajul s-a întors la Petre Ponta, pentru a-si lua ramas bun nu numai de la familia care îl gazduise în cursul iernii, dar si de la casa unde traise cu intensitate toate pregatirile plecarii.
Petrascu s-a despartit greu de Berlin, ca si cum era muncit de negre presimtiri. În odaia lui de sus, din casa lui Ponta, a privit îndelung fotografiile de pe pereti, ca si cum si-ar fi luat ramas bun de la viata. Deoparte era atârnata fotografia sotiei lui si a copilasului; de alta parte îl masura figura de cremene a lui Vasile Christescu. Cele doua fotografii reprezentau cele doua lumi între care se zbate destinul legionar.
Legionarul trebuie sa-si calce în picioare dragostea omeneasca, pentru a se realiza cealalta dragoste, de Neam si Legiune. Trebuie sa-si pustieasca asezarile vietii proprii, pentru a nu le pustii asezarile Neamului. Dar, cum spune Mota, nu este nici o rusine sa-si marturisesti suferinta ce o simti, când trebuie sa te rupi de viata. Cu atât mai mare apare jertfa.
Petrascu nu era eroul pur, nu apartinea genului Miti Dumitrescu, care trecuse din viata în moarte, înainte de-a muri. Numai îmbracat în zalele mortii a putut rapune pe Armand Calinescu. Petrascu mergea la moarte, pentru ca aceasta era soarta lui de legionar, de la care nu se putea sustrage, pentru ca pe acest drum au mers si au cazut atâtia alti camarazi. Te-ai facut legionar, trebuie sa onorezi numele ce-l porti, chiar daca nu ai fi viteazul din poveste.
La despartire mi-a cazut mie mai greu decât lui sa îmi iau ramas bun. Faceam eforturi sa-l încurajez, iar el ma aproba cu tristete. El stia tot asa de bine ca si mine ca de la ultima noastra expeditie el nu putea lipsi. Din pleiada de legionari cu care luptasem în prigoana mai ramasesem numai câtiva în viata, iar acestia câtiva nu puteau da îndarat. Trebuia sa ne masuram înca odata puterile cu dusmanul.

Retinut de convorbirile cu Stoicanescu si Bidianu, abia în ultimul moment am putut sa ajung la Anhalterbahnhof, de unde îi pleca trenul spre Viena. Era pe înserat. Petrascu se asezase în vagon, înconjurat de o multime de camarazi. Înainte de plecarea trenului cu câteva minute, am aparut si eu. Mare i-a fost bucuria. Ne-am îmbratisat înca o data si apoi trenul s-a pus în miscare.
Ne-a mai salutat o clipa cu mâna întinsa si apoi nu s-a mai vazut.

18. ÎN DIVERGENTA CU PAPANACE

Se apropia si momentul plecarii mele. Delegatia legionara parasise Berlinul. Eu cu Eugen Teodorescu eram încheietorii expeditiei.
În Berlin nu mai aveam altceva de facut decât sa stabilesc, într-o discutie finala cu Papanace, modalitatile de coordonare între actiunea din tara si situatia grupului Berlin.
Ne-am întâlnit, în preziua plecarii, în casa inginerului Negoescu. Mare mi-a fost mirarea când m-am gasit în fata unui alt Papanace decât acela pe care îl cunoscusem din convorbirile anterioare. Tot ce planuisem împreuna era dat peste cap. El staruia sa nu plec în tara si, pentru a ma convinge, si-a desfasurat toate resursele dialectice si tot pathosul de care dispunea.
Grupul Berlin, spunea el, reprezinta un capital politic considerabil în aceste momente, pentru ca numai un grup, bucurându-se de libertate, poate lua hotarâri valabile pentru întreaga miscare. Prezenta noastra în Capitala Reichului împiedica sau cel putin stânjeneste pe Regele Carol ca sa-si duca la îndeplinire manevrele lui de apropiere de Berlin, de atâtea ori demonstrate a fi sovaitoare, incerte si chiar suspecte. Grupul Berlin reprezinta o rezerva si o permanenta amenintare pentru regimul carlist. Nu este exclus apoi sa se produca o noua sângerare a miscarii, pe care noi cu greu am mai putea-o suporta.
Argumentatia lui Papanace, în aparenta foarte solida, avea ceva nedefinit. Nu mergea pâna la epuizarea problemei. Era construita unilateral. Si eu acordam aceeasi valoare grupului Berlin. Si eu eram constient de rolul important, as zice decisiv, ce-l joaca în raport cu miscarea din tara si lupta împotriva Regelui. Dar eram de parere ca rezerva Berlin acum si nu mai târziu trebuie sa intre în actiune.
Asteptarea noastra ar fi fost justificata numai daca în tara s-ar fi ivit acel complex de forte legionare care sa ia chestiunea în mâna si sa faca de prisos prezenta noastra acolo. Dar el stia tot asa de bine ca si mine, din spusele delegatilor din tara, cât de confuz se contura viitorul în mintea legionarilor de acasa. Chiar Stoicanescu, cel mai inventiv si mai îndraznet dintre ei, nu vedea clar ce se poate face cu destinderea. Singurul sfat ce mi l-a dat a fost sa ma ascund în fundul pamântului, ca sa nu îmi faca de petrecanie agentii guvernului. Nu mai vorbesc de grupa Noveanu-Bidianu, care vedea în împacarea cu Regele fericirea suprema la care poate aspira miscarea.
Din tara nu ne putem astepta asadar decât ca miscarea sa se împotmoleasca în meandrele destinderii. Regele Carol va pastra initiativa si va împinge miscarea din compromis în compromis.
Odata legionarii angajati pe acest drum dezonorant, cu greu vor mai putea fi readusi la pozitia initiala si, pâna la urma, în mod fatal ne vom misca pe linii divergente. Miscarea va fi prezenta la Berlin si absenta în tara, înca evenimentele se vor desfasura peste capetele noastre.
Prezenta noastra în tara ar avea rolul sa dubleze destinderea, pentru a feri miscarea de un esec. În caz ca destinderea nu se va realiza conform vederilor noastre, vom putea interveni, anulând pierderea de prestigiu în interior si în afara. Noi, cei de la Berlin, am acceptat destinderea cu conditia ca Regele Carol sa schimbe politica externa.
Din informatiile ce le detinem, rezulta ca Regele continua aceeasi politica de duplicitate, ca creeaza numai aparente favorabile unei presupuse apropieri de Axa, fara însa a se decide pentru adoptarea ei definitiva. Incidentul cu vasele engleze de pe Dunare numai lasa nici un dubiu asupra intentiilor reale ale Regelui. Daca i se ofera o oportunitate, daca armata germana s-ar întepeni în fata liniei Maginot, sa fim siguri ca Regele va sari în spatele Germaniei si soarta României va fi pecetluita. Problema care se pune pentru noi, iar Papanace n-a fost niciodata de alta parere de la revenirea mea în tara, e ca înainte ca România sa fie târâta într-un razboi contra Germaniei, miscarea legionara sa schimbe destinul ei si sa aiba un cuvânt de spus în guvernarea tarii.
Nu stiu ce se petrecuse în capul lui Papanace de îsi schimbase complet felul de gândire. Era insensibil de argumentele ce le depanasem împreuna de nenumarate ori si pe care acuma numai i le repetam. El însusi afirmase în raspunsul dat delegatiei legionare din tara: "Totusi, pentru oricine îsi da seama de mersul

precipitat al evenimentelor, este îngrijorat ca o clarificare în sensul celor aratate mai sus sa nu se produca într-un moment când va fi prea târziu".
Sublinierea era a lui, prea târziu, ne gândeam amândoi la eventualitatea ca întoarcerea spre Axa sa nu se produca decât în momentul cel mai favorabil pentru tara noastra, când cartile razboiului erau jucate în Occident si Hitler era stapânul Europei. Atunci România numai putea veni decât pe masa de operatii a reajustarilor teritoriale, conditie sine-qua-non pentru a fi primita în Axa. El însusi îmi povestea o scena de la Amalienhof, când a surprins pe unul din camarazii ce locuiau acolo, Vasiu, mângâind harta frumoasa a României si zicând, dând din cap cu tristete: "acuma, te duci, în curând n-o sa mai fi cum ai fost".
Am fost izbit de urmatoarea fraza în concluzia raspunsului lui Papanace catre Palat:
"Pâna atunci nu se va întreprinde nici un fel de actiune spre a nu stingeri pe acei care poarta raspunderea în actualele împrejurari exceptional de grele si spre a se conforma obligatiei impuse de statul ospitalier de a nu se face nici un fel de activitate politica, atâta timp cât se gasesc refugiati politici pe teritoriul sau".
Totusi nu l-am întrebat la ce se gândeste când a scris aceste rânduri, sperând ca nu e vorba decât de o declaratie de circumstanta, destinata sa acopere expeditia spre tara, de ale carei pregatiri era pe deplin informat. De abia în cursul acestei convorbiri mi-am dat seama ca el scrisese aceste rânduri cu deplina convingere si îsi manifesta prin ele noul punct de vedere la care ajunsese.
Acuma consideram grava chestiunea, caci el, prin aceasta declaratie, ne lega si pe noi de mâini, lasând întreaga initiativa Regelui. Nici pe plan politic nu trebuia sa mai întreprindem nimic, pentru "a ne conforma obligatiei impusa de statul ospitalier".
Dupa schimbul de cuvinte avute cu el încasa lui Negoescu, mi-am dat seama ca se produsese în mintea lui o totala schimbare de perspectiva, o anulare a tot ce am planuit împreuna de patru luni.
Opozitia lui Papanace cadea într-un moment cum nu se putea mai rau pentru realizarea actiunii proiectate. Nu eram cu pregatirile nici la început si nici cel putin în stadiul de mijloc, ci tocmai când erau încheiate. În afara de Eugen Teodorescu, toti ceilalti legionari parasisera Germania si ma asteptau de la o zi la alta sa ajung si eu în Iugoslavia. Nu puteam sa întrerup actiunea în curs de desfasurare, fara a ma supune la aspre critici din partea acelora care îsi riscasera înca o data viata. Dar nu aceasta dificultate m-ar fi împiedicat sa fac "marche arriere", ci convingerea ca Papanace se balansa în gol, nefiind consecvent cu sine însusi.
Pâna la urma, am înclinat sa cred ca sunt motive de ordin subiectiv care l-au determinat sa ma frâneze. Nu cumva i-o fi teama de ceea ce ar putea sa se întâmple la Berlin dupa plecarea noastra?
Se gândea oare ca disparitia noastra ar putea sa provoace vreo reactie a guvernului german contra întregului grup? Riscuri existau, dar, în orice caz, mult mai putine decât ale acelora care luasera drumul spre tara.
Ne-am despartit fara a ajunge la nici o întelegere, el staruind pe pozitia lui de expectativa, iar eu fiind tot asa de hotarât sa-mi urmez drumul meu. În ajunul plecarii, ramasese singur în fata destinului.

PARTEA A DOUA

DEZASTRUL EXPEDITIEI ÎN IUGOSLAVIA

1. ÎN DRUM SPRE BANATUL SÂRBESC

Destul de zdruncinat sufleteste, dupa convorbirea cu Papanace, mi-am facut pregatirile de plecare. Calatoria mea cadea cum nu se poate mai rau din punct de vedere al situatiei interne din miscare.
De unde înainte de aceasta discutie, socoteam grupul de la Berlin ca aliatul principal al expeditiei si nu aveam sa-mi bat capul decât cu necunoscutul din ara, acum ma trezeam descoperit si în spate. Papanace ma parasise tocmai când era mai mare nevoie de sprijinul lui. Este adevarat ca mai ramâneau în rezerva o serie de elemente din grupul de actiune si, la nevoie, puteam face apel la serviciile lor, dar acestea nu detineau decât vag si fragmentar legatura cu autoritatile germane, încât cu greu ar fi putut valoriza politic eventualele rezultate ale actiunii noastre din tara. Legaturile cele mai importante cu guvernul german le aveau "razletii", Ciorogaru, Vojen, si Constant, iar acestia le speculau în interesul lor propriu, încât grupul nu tragea nici un folos de pe urma lor. Legaturi bune, la nivel administrativ, avea Papanace si, pe filiera lor, putea sa ajunga doleantele noastre pâna în sferele partidului si ale guvernului. Cu primii nu mai aveam nici un contact, iar acuma nici Papanace numai parea dispus sa fie purtatorul de cuvânt al unei actiuni pe care o considera inoportuna.
Pentru a substitui, cel putin partial, o eventuala carenta a lui Papanace, am lasat urmatoarele dispozitii:
1. Octavian Rosu va lua comanda grupul de actiune si va mentine coeziunea lui, neabatându-se cu nici un pret de la linia legamântului nostru.
2. Dr. Victor Biris, angajat ca "speaker" la Radio Berlin, sectiunea româneasca, îsi va largi câmpul de actiune în lumea oficialitatii germane, pentru ca la nevoie sa dispunem de o dublura daca Papanace, dar i-am cerut sa se comporte ca si cum nu s-ar fi întâmplat nimic între noi. Nu-i puteam face lui Papanace nedreptatea de a-l banui ca ar putea întreprinde o actiune ostila grupului de actiune. Din partea celor ramasi nu trebuia sa se manifeste nici cel mai mic semn de neîncredere. Rosu trebuia sa tina contactul strâns cu el, caci Papanace reprezenta continuitatea politica a grupului Berlin. Noi ramânem consecventi cu ceea ce am hotarât alta data, în buna întelegere cu el, iar daca Papanace se îndeparteaza de la linia fixata împreuna, raspunderea sa cada asupra lui si nu asupra noastra.
Mare mi-a fost întristarea, când la plecare l-am vazut si pe Rosu clatinat. Eram într-un restaurant cu Victor Biris. Era masa de adio. Deodata îl vad pe Rosu ca ia o atitudine solemna si grava si începe o pledoarie dramatica, pentru a ma convinge solemna sa nu plec.
– Unde te duci? Pe cine vei mai gasi în tara? Ce elemente? Cum ai sa faci revolutia? Am ramas asa de putini! N-ai trecut prin atâtea primejdii? Vrei sa te prapadesti si D-ta? Ce ne facem?
Rosu îsi revarsa focul inimii dintr-o sincera îngrijorare pentru mine. Din 1933, am luptat cot la cot în organizatia din Banat. În toamna anului 1939, plecasem cu el de la Timisoara si am trecut prin nenumarate primejdii. Amintirea lor proaspata îl zguduia, gândindu-ne la ce ne astepta, luând acum înapoi drumul spre tara. Acea nesiguranta care te urmareste clipa de clipa, în afara de greutatile fizice ale expeditiei, acele marsuri obositoare prin ploi, noroaie si araturi. Tot acest complex de groaza pe care îl traise recent în carnea lui , îi provocase un moment de depresiune si de spaima, gândindu-se la ceea ce ar putea sa ni se întâmple. Constructia noastra revolutionara i se parea atât de fragila încât expeditia risca sa se termine cu alti morti si alte morminte.
Dupa ce l-am ascultat, m-a napadit sipe mine îngrijorarea. Cunosteam mai bine decât el insuficienta pregatirilor noastre, lipsa de mijloace si slabele probabilitati de a organiza ceva temeinic în tara. Dar în forul meu interior, stiam ca înapoi nu mai puteam da. În aceasta atmosfera încordata, cade ca un balsam mângâietor sentinta lui Biris: "Lasati pe oameni sa-si împlineasca destinul lor". Si a avut dreptate. Destinul unei vieti nu e legat de argumente pro si contra. Nici de stari sufletesti momentane; nici de greutati; nici de absurdul unei întreprinderi. Destinul e o misiune, pe care trebuie sa ti-o îndeplinesti, daca nu vrei sa mori spiritual, ceea ce e mai teribil decât moartea fizica.
Mi-aduc aminte ca cu o zi înainte de plecare, mi-am cumparat un costum de haine, destul de scump pentru vremea aceea. Era un dar de la Petre Ponta. Un costum frumos, de culoare deschisa, ales pentru a

inaugura primavara, dar în acelasi timp facut dintr-o stofa mai groscioara, pentru a ma ocroti de capriciile vremii. Aratam mult mai tânar decât el, încât se potrivea cu noua noastra identitate de studenti la Charlottenburg, care se întorceau acasa.
Înainte de plecare, imitând pe Petrascu, i-am cerut lui Ponta sa-mi faca niste poze de adio, de pe treptele casei care ma adapostise iarna si unde înfiripasem planul de actiune. Mi-am rotit si eu odata ochii prin toate odaile cum facuse si el, apoi prin gradina si prin împrejurimi. Dar, dupa ce mi-am luat ramas bun de la viata mea de pâna acuma si nu m-am gândit decât la problemele viitorului.
Ca tovaras de drum l-am luat pe Eugen Teodorescu. L-am ales pe acest camarad pentru istetimea si curajul lui. Era un om dispus oricând sa se înfrunte cu necunoscutul unei actiuni.
Maruntel de statura si slabut, avea în schimb un organism de o rara rezistenta, care trecea prin boli, intemperii si orice privatiuni ca o lama de otel. Din punct de vedere legionar, era un caracter format. N-am avut cu el niciodata discutii complicate sau sterile. Desi am trait în doua colturi diferite de tara, eu în Banat, el la Constanta, ne-am înteles perfect din prima clipa a cunoasterii. Avea simtul realitatilor. Distingea instantaneu, în orice situatie, adevarul de minciuna în viata legionara si întotdeauna, în problemele care se iveau în miscare, lasa sa cada cuvântul acolo unde trebuia. În afara de aceasta era totdeauna bine dispus si neîntrecut în vorbe de spirit.
Glumele lui pâna astazi circula în lumea legionara si îsi fac deliciu celor ce le asculta.
Am plecat din Berlin spre Viena în seara de 5 Mai 1940. La gara au venit sa ne însoteasca Rosu, Seitan, Popovici si Ponta, care ne-a tras fotografiile de rigoare. Dupa o oprire de câteva ore la Jena, unde ne-a iesit înainte Smultea, am pornit spre Belgrad. Ca masura de precautiune, pentru a nu ma întâlni cu vreunul din politistii de la punctul de frontiera Spielfeld, care ne arestasera în Decembrie 1939, am luat o ruta ocolita, pe linia Villach-Ljubliana.
Calatoria, lunga si obositoare, a decurs fara incidente. N-am avut nici o neplacere la frontiera. Apropiindu-ne de Belgrad, credeam ca am trecut de hopul cel mare si de acum numai puteam avea nici o surpriza. Dar mare ne-a fost mirarea când, în apropiere de Belgrad, a aparut un nou control. Agenti în civil cereau paspoartele calatorilor sau carnetele de identitate si dupa ce le examinau, le restituiau. Cu noi doi însa au procedat altfel. Într-o germana aproximativa ni s-a comunicat ca pasapoartele le vom primi de la politia garii Belgrad.
Perspectiva nu-mi surâdea. M-am sfatuit cu Eugen Teodorescu. Nu mai auzisem pâna atunci sa se retina pasapoartele calatorilor care au viza de tranzit. Procedeul mi s-a parut neobisnuit si chiar alarmant. Ce poate sa fie? Examinând alternativa în care ne gaseam si consecintele dintr-o atitudine sau alta, ne-am hotarât sa ne predam destinului. Daca nu mergem sa ne ridicam documentele, politia din Belgrad va aviza autoritatile românesti si toata expeditia poate sa fie prinsa în perioada de trecere a frontierei. Daca cumva ne retin, vom gasi un prilej sa le scapam din mâini.
La oprirea trenului, cu inima strânsa ne-am îndreptat spre comisariatul de politie. De abia am intrat si am spus cine suntem, un domn foarte amabil ne-a întins pasapoartele, oarecum scuzându-se ca ne-au fost retinute. Când ne întoarcem pe peron si ne îndreptam spre iesire, vedem pe cei doi agenti care ne-au facut controlul ca se îndreptau cu pasi repezi spre comisariat.
Am tresarit imediat. Sa fie pentru chestiunea noastra? "Hai sa o stergem repede", îi suflu lui Eugen Teodorescu. Nici nu stiu cum am ajuns în fata garii, îmbrâncind lumea si sarind peste bagajele oamenilor. Ne-am urcat în prima masina, dând directia strazii unde locuia Ilie Barbu, unchiul lui Octavian Rosu, poreclit de noi "Sfarma Piatra", din cauza staturii si grosimii lui. Ilie Barbu tinea o ospatarie populara pe strada Visokistevana. Era unul dintre rarii români care locuiau în Belgrad. Sfarma Piatra era punctul nostru de sprijin aici. În campania anterioara am stat o bucata de vreme la el. La el trageau curierii si tot din casa lui pleca lumea, fie spre Germania fie spre tara fie sa se ascunda prin satele banatene.
Sfarma Piatra m-a recunoscut îndata si am avut norocul sa întâlnesc acolo si pe Traian Borobaru. Ce se întâmplase? Nicolae Petrascu patise ca si noi, adica i se luase pasaportul la control, dar nu i l-au mai restituit, ci i-au spus la comisariatul garii ca va fi condus pâna la granita româneasca de doi agenti si acolo va fi predat autoritatilor românesti. În gara Dunav, care deservea o linie secundara spre România, Petrascu a reusit sa însele vigilenta agentului care-l pazea si sa fuga lasând pasaportul în mâna sârbilor. Dupa alte peripetii, a ajuns în casa lui Ion Tomici din Ofcea, în seara de 4 Mai 1940. Îndata ce-a putut, a anuntat pe Traian Borobaru de întâmplarea lui, pentru ca, împreuna cu Vârlan, sa organizeze controlul trenurilor care veneau spre Belgrad. Borobaru si Vârlan luau trenul spre Zagreb, coborau la o statiune apropiata si se urcau în trenurile internationale care veneau spre Belgrad, cu scopul sa ne avizeze sa ne dam jos la

Zemun, pentru a nu fi luati în primire de agenti si escortati. Dar desi au facut acest drum de câteva ori, nu ne-au putut gasi, deoarece noi luaseram ruta Laibach. Mare ne-a fost bucuria când am dat si de Ion Boian. Petre Dumitriu se afla la Ofcea cu Petrascu. Expeditia ajunsese în totalitatea ei la destinatie. Cei mai primejduiti si cei care avusesera de strabatut un drum mai lung, Boian si Dumitriu, se aflau si ei în siguranta.
Dar nu era timp de pierdut. Casa lui Ilie Barbu trebuia evacuata cât mai repede. Pe Boian si Eugen Teodorescu i-am îndreptat spre Cuvin. Vârlan i-a luat în primire si i-a dus la o gazda ce-o avea pregatita în aceasta comuna. Eu l-am urmat pe Traian Borobaru luând drumul care ducea la Ofcea, pentru a ma întâlni cu Petrascu. Am plecat spre înnoptat si cum Borobaru cunostea bine locurile, am ajuns fara "neprevazute" la cârciuma lui Ion Tomici.
Era în noaptea de 8 Mai 1940 când am calcat pragul acestei case primitoare. Lui Petrascu, care tremura de spaima sa nu fi fost si noi agatati în tren si apoi condusi cu alaiul la frontiera, îi straluceau ochii de bucurie când ne-am vazut. Alaturi de el se afla Petre Dumitriu, cel mai calm dintre toti, vorbind fara a da semne de nici o agitatie interioara, ca si cum ne aflam la Berlin.
Dar cel mai fericit dintre toti era Ion Tomici, care nu stia cu ce sa ne mai serveasca, pentru a ne simti în largul nostru. El nu stia exact ce e cu noi.
Banuia ca ne întoarcem în tara pentru niste ispravi si ne privea cu multa admiratie. Caderea lui Calinescu i-a zguduit si pe fratii nostri din Banatul sârbesc si i-a convins ca Legiunea n-a fost îngropata sub lespedea de la Jilava.
Noi stateam la Tomici pe garantia lui Petrascu. Înainte de prigoana, Petrascu fusese profesor la Scoala Normala din Sibiu si avusese de elev pe Traian Tomici, baiatul cel mai mare al gazdei noastre.
Mergând sa-si vada baiatul la Sibiu, Ion Tomici l-a cunoscut si pe Petrascu si au stat mult de vorba atunci. Toti erau acum în jurul nostru, Tomici, sotia lui, o buna gospodina si o femeie inimoasa, apoi copiii lor, Traian si Pera, care ne priveau cu multa dragoste si admiratie. De multa vreme n-am mâncat o cina atât de buna si atât de "bine meritata", mai ales ca veneam dintr-o tara unde începusera restrictiile alimentare.
Am stat pâna noaptea târziu de vorba cu gazda în jurul unui pahar cu vin. Tomici cauta sa ne iscodeasca în fel si chip, daca traieste Capitanul, daca nu e în Germania cum se zvonise, apoi, fiindca auzise si de mine, citind gazetele din România, nu s-a putut rabda sa nu întrebe pe unde sunt. Ma întelesesem cu Petrascu înca din Berlin ca pe unde vom poposi sa nu îmi dea nici o atentie.
El era seful suprem, iar noi subordonatii lui. Cu mare greutate, temându-se mereu sa nu se tradeze, Petrascu si-a jucat rolul impus de împrejurari, iar noi cu mâinile la gura, când facea vreo stângacie, ne fortam sa nu izbucnim în râs.
Un somn odihnitor ne-a recompensat dupa încordarea în care traisem trei zile. Prima etapa a planului se desfasurase în mod satisfacator, dar ne astepta alta mult mai grea si apoi a treia mai grea. Cu aceste gânduri am adormit.

2. O STRALUCITA PERFORMANTA

A doua zi am tinut o consfatuire cu camarazii prezenti: Petrascu, Borobaru si Dumitriu. Am examinat rezultatele obtinute pâna atunci si în ce stadiu se gasesc pregatirile pentru a face saltul în tara.
Cu exceptia incidentului Petrascu, partea întâia a programului s-a realizat "planmässig", cum spune neamtul. Toti cei plecati din Germania au ajuns în Iugoslavia si erau adapostiti la gazde sigure. Rotea, cum ne întelesesem, n-a asteptat concentrarea noastra, ci a trecut frontiera, la câteva zile dupa sosire.
Ceea ce ne-a umplut de mândrie si ne-a întarit încrederea în viitor, a fost stralucita performanta a echipei Boian-Dumitriu. Ei apucasera drumul cel mai primejdios. N-aveau pasapoarte. Din Germania au trecut pe drumul negru în Ungaria, pe la Sopron, si dupa ce au strabatut aceasta tara cu trenul, au ajuns în aceleasi conditiuni în Iugoslavia.
Prinderea lor de catre granicerii nemti ar fi avut consecinte foarte grave, deoarece le încredintasem întreg arsenalul nostru: cea mai mare parte a valutei straine, acte de identitate în alb si stampilele de cauciuc iesite din laboratorul lui Ponta. Pentru frauda cu valuta, legile germane prevedeau pedeapsa cu moartea, iar gasirea celorlalte lucruri ar fi descoperit intentiile noastre si ar fi alarmat guvernul german. Toata expeditia ar fi sarit în aer.
Pe Boian l-am vazut la Belgrad: el si asa tras la fata, dar acum era un spectru. . Numai ochii îi ardeau în orbite, când mi-a comunicat, cu eternul lui zâmbet de om care a iesit victorios din toate încercarile, ca

misiunea a fost îndeplinita si, oarecum, cu un usor repros în vorba ca as fi putut sa ma îndoiesc vreodata de vrednicia lui. În casa la Barbu, nu am avut vreme sa-l întreb de peripetiile calatoriei lor, dar la Ofcea l-am chestionat îndelung pe Dumitriu. Când îl ascultam, împreuna cu Petrascu, povestind pe un ton banal si sters odiseea lor, am simtit forta ce emana din acest suflet. Ce putere de transformare are idealul legionar asupra oamenilor! Teribilele sfortari ce le facuse în aceasta calatorie nu îi alterase echilibrul interior. Le facuse, pentru ca asa e legionarul. Asta e legea lui. Nu i se parea ca a facut cine stie ce mari ispravi. O strângere de mâna din partea unui camarad mai vechi era de ajuns ca sa reia de la capat acelasi drum de suferinta.

Calatoria lui Boian si Petre Dumitriu prin Ungaria cu trenul a decurs normal pâna în gara Seghedin, unde au fost legitimati si, fiind gasiti fara acte, au fost escortati la închisoare. Dupa o sedere de doua saptamâni îndaratul zabrelelor, în care timp au fost identificati ca legionari, Ungurii le-au propus sa-i conduca pâna la frontiera germana si acolo sa le dea drumul pe socoteala lor, cum au procedat cu alti români refugiati. Dar ei au refuzat acest serviciu si i-au rugat sa-i lase sa treaca în Iugoslavia.

Politia maghiara le-a satisfacut dorinta, dar nu cum voiau ei. În loc sa-i conduca noaptea pâna la frontiera si apoi sa-i lase în plata Domnului, i-au urcat în tren si i-au expediat fara acte, direct în mâna granicerilor sârbi. Se gaseau în mare primejdie, caci daca ar fi fost identificati, cu siguranta ca ar fi fost predati politiei românesti. Ca sa scape de ancheta, s-au declarat unguri si s-au prefacut ca sunt beti. Cum Boian stia ungureste, a izbutit sa convinga pe sârbi ca sunt niste cheflii adormiti în tren si sa-i lase sa se întoarca în Ungaria. Cu proxima garnitura, au revenit la Seghedin. Autoritatile maghiare, ca sa scape de el, au consimtit de asta data sa le dea drumul sa treaca ilegal în Iugoslavia. L-au condus noaptea la frontiera si i-au lasat sa se descurce.

Regiunea pe unde trecuse, între Tisa si Dunare, era plina de balti si canale si cum se nimerise în acel an a fi o primavara ploioasa, nu putea sa faca un pas fara sa dea de apa. Au facut sfortari supra-omenesti ca sa ajunga în oraselul Kanija, primul centru de unde puteau sa calatoreasca fara a fi legitimati.

În timp ce ne povestea Dumitriu drumul lor în noapte prin acea regiune dospita de ape, ne-am înfiorat. Au intrat de multe ori în apa pâna la brâu, pentru a trece canalele, s-au aflat în primejdie sa se scufunde în mlastini si dupa ce au scapat de ele, au mers toata noaptea prin noroaie si araturi cleioase. Nu cunosteau locurile si nu aveau alta orientare decât sa mearga spre miazazi, mereu spre miazazi.

Când au ajuns la Kanija, au cautat mai întâi cimitirul locului, unde si-au curatat cum au putu hainele pline de noroi; apoi s-au urcat în tren si au ajuns la Belgrad; de aici, din nou pe jos pâna la Ofcea, unde l-am întâlnit pe Petrascu si s-au putut curati si odihni în casa nimicitoare a lui Tomici.

Am facut o pauza, caci ma vedeam pe mine însumi în situatii asemanatoare, m-am întins pe pat si am reflectat la oamenii pe care îi întâlnisem în ultima vreme: Ponta, Boian, Dumitriu. Fara de ei, nu am fi putut înjgheba aceasta expeditie. În Boian am avut încredere de când l-am vazut la Berlin, în vara anului 1939, o încredere deosebita. L-am luat cu mine la întoarcerea în tara, în 15 August 1939, si de atunci l-am avut mereu tovaras de drum pâna la înapoierea la Berlin, la Craciunul din acelasi an. De unde rasarise acest om extraordinar? Cutezator si precaut în acelasi timp, asa cum cer conditiile acestui gen de lupta. Nu l-am auzit plângându-se niciodata de oboseala, niciodata nu l-am vazut încruntat, rau dispus sau nervos.

Era de o liniste suverana când treceam prin situatii grele, prin retele întinse de dusmani de-a lungul si de-a latul tarii.

Am examinat apoi cazul Petrascu. El scapase, dar lasase în mâna sârbilor pasaportul, iar acestia cu siguranta ca îl vor înainta "colegilor" români. Va fi examinat de Siguranta Statului de la Bucuresti. Ce concluzii vor trage acestia? Spre norocul lui si al nostru, pasaportul lui Petrascu era unicul care nu fusese falsificat, deoarece Petrascu semana ca doua picaturi de apa cu titularul pasaportului, studentul Avram, cu singura deosebire ca Avram era blond, în timp ce Petrascu era brunet. Personajul de pe pasaport exista, era cunoscut de Legatia Româna de la Berlin, si se putea presupune ca într-adevar voise sa se întoarca în tara. Era greu ca Siguranta sa faca legatura între pasaport si Petrascu. Am discutat îndelung daca nu ar fi bine sa renuntam la Petrascu si sa-l lasam sa se înapoieze în Germania. În cele din urma am optat pentru ramânerea lui în echipa, deoarece am fi pierdut un element important în realizarea planului de actiune. Fusese Seful Regiunii Sibiu si putea mobiliza fortele legionare din întreg Ardealul de miazazi.

Lamurita si aceasta chestiune, am dezbatut punctul final: pe unde trecem? Borobaru ne-a comunicat ca trecerea e în asa fel organizata de Vârlan-Negru încât sa se evite punctele de frontiera pe unde trecuseram

înainte, în speta Kikinda si Latunas. Mai ales sa ne ferim de Latunas, caci jandarmii au aflat de Negru ca a servit de calauza legionarilor si îl urmaresc fara încetare.
Ne-am interesat apoi de banii ce-i mai aveam si repartitia lor. Coroanele daneze n-au putut fi schimbate nicaieri la Belgrad. Lirele englezesti sunt cautate si se platesc foarte bine. Tot asa si dolarii. Mare ne-a fost surpriza când am aflat ca zarafii din centrul Belgradului primesc bancnote germane la schimb. O parte din lire se cheltuise, dar fondul de 100 de dolari, în hârtii de un dolar, era intact.
Cea mai mare partea a dolarilor, 80 de bucati, le-am predat lui Boian, ca sa le pastreze pâna în momentul trecerii frontierei, când trebuia sa ne vedem din nou, iar eu, cu Petrascu si Dumitriu, ne-am rezervat 20 de dolari, pentru nevoile imediate.
3. Ofensiva germana din Vest
Total absorbiti de grijile drumului spre România, nu mai stiam ce se întâmpla în lumea mare. Toate gândurile si energiile noastre erau concentrate în aceasta directie. Nu faceam un pas din casa lui Tomici, în care gasisem un loc ideal pentru pregatirea trecerii spre tara. Cu atât mai mare ne-a fost surpriza când, în dimineata de 10 Mai 1940, am auzit la radio ca trupele germane au trecut la ofensiva pe frontul de vest. Olanda si Belgia fusesera invadate si primele comunicate anuntau patrunderi adânci ale blindatelor germane pe toata întinderea frontului, cu exceptia liniei Rinului.
Era într-o zi de Vineri. Interesul nostru pentru amanuntele plecarii a scazut brusc si ne-am azvârlit în speculatii asupra efectelor ce le avea la Bucuresti stirea ofensivei germane. În ajun se anuntase ca 10 Mai va fi sarbatorit anul acesta cu fast deosebit, deoarece se împlinesc 10 ani de la urcarea pe tron a Regelui Carol al II-lea.
Marile serbari au fost suprimate când s-a auzit ca tunul bubuie pe Rin. Am tras concluzia ca trebuie sa fie panica la Palat.
Si avea de ce sa fie camarila alarmata. Era a treia lovitura ce-o primise politica externa a regimului de la dezlantuirea razboiului: mai întâi, înfrângerea Poloniei în 18 zile, apoi fulgeratoarea campanie din Norvegia si Danemarca si acuma atacul contra Frantei.
Fara îndoiala ca toate aceste evenimente au zdruncinat încrederea Regelui si a complicilor lui în solidaritatea regimului, dupa cum, în aceeasi masura, întarea pozitia legiunii, care sustinuse înca din 1935 necesitatea unei aliante cu Statele Revolutiilor Nationale.
Din perspectiva acelorasi evenimente externe trebuie judecata si graba Regelui de a goli lagarele de legionari.
Guvernantii actuali ai României – eram siguri de aceasta – mai pastrau o ultima speranta a salvarii lor: ei asteptau ca ofensiva germana sa se împotmoleasca undeva în fata liniei Maginot sau sa se repete miracolul Marna din primul razboi mondial. Pâna când nu se va spulbera si aceasta ultima iluzie, regimul va continua politica de duplicitate fata de Puterile Axei.
Noi care stiam gradul de pregatire al armatei germane, nu ne îndoiam de rezultatele acestei ofensive. Franta va capitula în scurta vreme, exact ca Polonia. Iubeam poporul francez pentru tot ce ne lega de el, pentru ajutorul ce ni l-a dat la realizarea Unirii Principatelor si apoi la închegarea unitatii nationale, dar nu mai puteam fi alaturi de Franta dupa ce se aliase cu Moscova si dupa ce se angajase într-un razboi contrar intereselor ei proprii si care pentru noi însemna primejduirea directa si iminenta a existentei nationale. Ne îndurera înfrângerea la care e sortita Franta, dar, de alta parte, o întepenire a frontului de vest ne-ar fi lasat total la discretia Moscovei.
Cu cât s-ar fi prelungit mai mult ostilitatile din Apus cu atâta situatia României ar fi devenit mai grea.
Numai o Germanie biruitoare, si biruitoare în scurta vreme, ne-ar fi putut salva. Orice amânare a deciziei pe frontul de vest pentru an sau doi ne-ar fi fost fatala.
Simpatiile noastre de popor latin mergeau spre Franta, dar alternativa salvatoare pentru viitorul neamului nostru era alaturi de Germania.
Din punct de vedere al situatiei interne, deschiderea ostilitatilor din Apus deplasa miscarea în centrul de interes al vietii politice românesti. Declaratiile de politica externa ale Capitanului se îndeplineau ad-litteram. Toate combinatiile titulesciene, continuate si de Regele Carol, se prabuseau "ca niste castele de carton". Daca va cadea si Franta, hegemonia germana va fi solid instalata pe continent. În acest moment, regimul nu va mai putea continua jocul perfid de pâna acuma fata de Puterile Axei, ci va trebui sa ia o atitudine clara.
Expeditia noastra spre tara se realiza sub cele mai favorabile auspicii externe. Dispuneam de un solid suport în politica europeana pentru a ne justifica atitudinea. Legaturile noastre cu Roma si Berlinul erau

precare, dar cum inamicul nu va avea de unde sa stie, aflându-se si în ceas de primejdie, va da posibilitatilor noastre externe o amploare gigantica. Întelegerea cu miscarea i se va parea o conditie sine qua non pentru a capta bunavointa Puterilor Axei.
Pe legionarii din tara, stirea atacului din Apus îi va întari în convingerea ca se apropie momentul culminant în clarificarea raporturilor dintre România si Puterile Axei, iar miscarea va fi chemata sa joace un rol hotarâtor în rezolvarea acestei crize. Ei vor întelege sensul real al destinderii, nu era o favoare a Regelui, ci ca o necesitate ce i-a fost impusa de evenimente. Marea masa a poporului va privi la noi ca la o rezerva în aceste momente cruciale pentru tara. Dincolo de bucuria ce-o aveam, ne gândeam cu groaza la pretul ce-l vor cere Regelui Roma si Berlinul, pentru a ne primi alaturi de ele, dupa ce din 1933 acelasi Rege nu a facut altceva decât sa saboteze permanent toate ofertele generoase ce ni s-au facut din aceste capitale.
Ce va ramâne din tara? Ce angajamente si-a luat Berlinul fata de Rusia si fata de ceilalti vecini ai nostri? Nu vom suferi soarta Poloniei?
Am petrecut ziua în discutii aprinse. Tomici nu stia ce sa mai creada de agitatia noastra. Oare traieste Capitanul? Din nou ne iscodea, când pe unul când pe altul. la urma a coborât în pivnita si ne-a adus un vin vechi, pe care îl tinea el pentru zile mari.
În orice caz, expeditia noastra spre tara luase o noua dimensiune prin comunicatele de razboi de pe frontul de vest pe care le urmaream acuma cu nesat. Nu ne îndoiam ca buletinele victoriilor germane se vor întipari ca tot atâtea "mane, tekel, fares" în constiinta tulbure a guvernantilor de la Bucuresti.
Înainte de a adormi, m-am gândit la Papanace si la ultima noastra discutie. Va întelege el, cel putin acuma, ca era momentul suprem sa parasim Berlinul? Ca orice întârziere în rasturnarea regimului va avea ca urmare ciopârtirea tarii si, cine stie, stergerea ei de pe harta? Ca numai un guvern legionar va dispune de prestigiul si acoperirea populara necesare, ca sa înfrunte la nevoie cu Roma si Berlinul, daca ne vor pune conditii inacceptabile?

4. SURPRINSI DE SÂRBI LA OFCEA

Ziua de Sâmbata, 11 Mai, am folosit-o pentru a face ultimele revizuiri ale proximei etape. Nimic nu parea sa stea în calea unei bune executii a partii a doua a planului nostru.
Venise si Vârlan, care avea misiunea sa ne conduca peste frontiera. Cunoscut sub numele de Negru între românii din satele banatene, a folosit iarna petrecuta aici ca sa gaseasca un nou loc de trecere spre România, pentru a evita vechile vaduri. Dupa multe drumuri si cercetari se oprise asupra satului Marghita. Cunostea locurile ca-n palma si ne putea trece ziua sau noaptea cu egala siguranta. Nu ne încredintase calauzelor, ci facuse el însusi drumul spre granita de mai multe ori.
Odata iesiti din zona frontierei, trebuia sa luam trenul de la cea mai apropiata statiune pentru a ajunge la Timisoara. De aici fiecare trebuia sa se raspândeasca la locurile de comanda. Dar mai înainte trebuia sa ne reunim cu camarazii nostri din Cuvin, Eugen Teodorescu si Ion Boian. Întreaga echipa urma acelasi itinerar. Odata cu noi, parasea Banatul sârbesc si Vârlan, pentru a nu lasa nici o urma susceptibila sa ne tradeze mai târziu. De Vârlan aveam nevoie si în actiunea proiectata, fiind unul din cei mai talentati curieri.
Mai aveam de aranjat actele de identitate pentru România. În Banatul sârbesc umblam cu hârtii eliberate de Primaria Uzdin si de aceea am lasat pâna în ultima zi confectionarea actelor românesti. Dispuneam de livrete militare în alb, caci, pe acea vreme de continue mobilizari, erau cele mai sigure hârtii. Traian Borobaru, în timpul când fusese chemat la concentrare, în vara anului 1939, îndata dupa eliberarea din lagar, reusise sa sustraga de la regimentul din Timisoara, unde îsi facea serviciul, câteva librete în alb. Lucra ca furier la companie si majorul îi lasase pe mâna toata arhiva companiei. Petre Ponta fabricase apoi în cauciuc stampilele militare ale regimentului. Tot Borobaru procurase o tunica militara si rând pe rând ne-am îmbracat cu ea si ne-a tras fiecaruia o poza ostaseasca. Mai ramânea ca filmul sa fie developat la Belgrad si odata în posesiunea fotografiilor, sa le lipim pe livret si sa le aplicam stampila corespunzatoare.
Asta se întâmpla Duminica dimineata, 12 Mai. Plecarea o fixasem pentru Luni dupa masa sau Marti dimineata, cel mai târziu.
Totul depindea de graba cu care Borobaru putea sa procure fotografiile.
Dupa ce am mâncat de amiazi, ne atragem în camera noastra. Îl vad pe Petrascu agitat.

– Ce-i Petre?
– Nu stiu ce am. Nu-mi gasesc locul. Am o presimtire ca si cum s-ar întâmpla ceva. Am stat cam mult aici.
– Ei, lasa Petre. Mai avem o zi, doua, si apoi pot sa ne caute. Nu putem de aici, cu trenurile pe jumatate facute.
Unde mai gasim asa o casa?
Eu eram linistit, desi îmi dadeam seama ca am abuzat de acest loc. La Ofcea venise de mai multe ori Vârlan în cursul iernii, apoi Borobaru, tragea aici ca la el acasa, fiind aproape de Belgrad, apoi venise Petrascu, apoi Boian cu Dumitriu, apoi eu...
Noi nu ne-am miscat din casa. Dar Vârlan si Borobaru erau mereu pe drumuri. O circulatie neobisnuita de domni necunoscuti la crâsma lui Tomici.
Nu se poate sa nu fi observat lumea. N-ar fi exclus ca jandarmii sârbi, care au iscoade prin fiecare sat, sa fi prins ceva de veste.
Lasând la o parte presimtirile, teama lui Petrascu avea temeiuri reale.
Abia trecuse un sfert de ora de la agitatia lui Petrascu si intra în odaie Pera, baiatul cel mai mic al lui Tomici, caci cel mai mare, Traian, plecase la Sibiu la scoala.
– Au venit jandarmii sârbi, ne spune Pera cu respiratia taiata si se întoarce înapoi.
În camera unde dormeam noi, ne aflam concentrati în acel mai moment toti cinci: eu, Dumitriu, Borobaru si Vârlan. Stirea adusa de Pera ne-a naucit.
Presimtirile lui Petrascu... Nu stiam ce sa facem. Sa iesim în strada si sa fugim ni se parea primejdios, cai era Duminica, cu lumea pe ulite si apoi cine stie daca nu pazeau alti jandarmi la poarta. Dintr-un moment într-altul ne asteptam ca jandarmii sa-si faca aparitia în pragul usii noastre.
În acest timp, în cârciuma, Tomici pertracta cu ei. Era un om respectat în sat si statea în bune raporturi cu autoritatile sârbesti.
Dar, în zadar si-a desfasurat Tomici toata puterea lui de convingere ca sa-i înduplece sa plece, spunându-le ca sunt doi tineri de treaba, care vin din când în când pe aici si au acte în regula. Jandarmii, nici una nici alta, au insistat sa-i vada. Neavând încotro, Tomici l-a trimis pe Pera sa cheme pe Borobaru, stiindu-l mai descurcaret. Borobaru a plecat fara o clipa de sovaire. Dupa câteva minute, Pera vine din nou si-l cheama pe Vârlan-Negru. Si acesta îl urmeaza fara a clipi din ochi. Se sacrificau pentru restul echipei.
Nu le-a fost greu jandarmilor sa descopere ca actele de identitate ale lui Borobaru si Vârlan nu apartineau purtatorilor lor, deoarece nu stiau limba sârba, fapt neobisnuit prin regiune. Au fost declarati arestati si jandarmii au început sa perchezitioneze camera lor de dormit. Au scotocit geamantanele si au rasturnat pe dos toata camera. N-au gasit nimic compromitator, cai toate lucrurile care trebuia sa ne serveasca la expeditie, între care si niste pistoale, se gaseau în camera noastra. Noi asteptam aici cu sufletul la gura rezultatul primelor confruntari.
La un moment dat intra femeia lui Tomici la noi si, cu un calm pe care noi nu-l aveam, ne face semn sa o urmam. Casa lui Tomici avea doua aripi care se împreunau într-un dreptunghi. Camera noastra se gasea la extrema unei aripi. Urmând pe femeie, noi trebuia sa trecem curtea în diagonala, pentru a ne ascunde într-un sopron care se gasea si camera unde dormeau Borobaru si Vârlan si unde acuma se gaseau jandarmii. Tomici s-a gândit totusi sa riscam aceasta miscare, pentru a nu fi gasiti de jandarmi, daca le-ar trece prin cap sa perchezitioneze toata casa. Ne-am strecurat cum am putut prin curte, tiptil, ca sa nu facem zgomot. Cu coada ochiului l-am zarit pe Vârlan în pragul camerei lor, acoperind cu toata marimea trupului intrarea ca sa nu ne poata vedea jandarmii. Ajunsi în coltul casei, femeia a deschis sopronul si ne-am îngramadit claie peste gramada printre saci, fiare de plug, resturi de mobila, roti rupte, si alte vechituri, pe care Tomici, ca orice gospodar prevazator, le pastra pentru cine stie ce nevoie. Dar nici aici nu ne-a lasat femeia. Pe o scara strâmta, ne urcam în podul sopronului, unde dormeau gainile. Speriate de brusca noastra iruptie în locuinta dorm pasarile au zburat în curte cotcodacind ca de groaza cutitului.
Dar mai disperati eram noi care nu stiam daca alarma gainilor nu va atrage atentia jandarmilor. Aici am stat înghesuiti, cu respiratia taiata, fara a face nici cel mai mic zgomot. Gainile se linistisera si ele si acum le vedeam de sus ciugulind prin curte.
Între timp, dincolo se terminasera primele cercetari. Cu toate insistentele lui Tomici, jandarmii i-au luat pe cei doi pentru a-i transporta la Primarie, unde aveau de gând sa-i supuna la un interogatoriu mai strâns. Cum însa pâna în acel moment nu gasisera la ei nimic compromitator, i-au tratat cu relativa blândete. I-au condus la Primarie fara a-i lega.

Îndata dupa plecarea jandarmilor, Tomici s-a gândit la salvarea noastra. Trebuia sa disparem cât mai repede din casa lui, cai nu se stia cum va decurge ancheta si daca jandarmii nu vor reveni. A pus sluga sa înhame caii la caruta, iar pe nevasta lui a trimis-o la noi ca sa ne scoata de unde eram si sa ne îndrepte spre marginea satului. Într-o clipa ne-am dat jos din pod si am iesit în strada, dar nu pe poarta, ci pe o usa a sopronului, de multa vreme nefolosita, pe care femeia o deschisese atunci, dând la o parte lucrurile ce stateau în cale. Ne-a aratat directia încotro sa apucam si apoi ne-a lasat singuri.
Eram plini de pene si alte murdarii. Cum era Duminica dupa masa, lumea sedea, dupa obiceiul de la sate, în fata caselor, pe laicere sau scaune.
Ne-au vazut zeci de oameni cum am zbughit-o din casa lui Tomici si cum, mai mult fugind, ne-am îndreptat spre marginea satului. Aici, lânga o mica balta, astepta sluga cu caruta. Cum ne-am urcat, a dat niste bice zdravene cailor si caruta a pornit în goana pe drumul care duce la Panciova.
La vreo trei kilometri, sluga ne-a lasat într-o holda, iar el, ca sa ascunda oamenilor din sat pentru ce a înhamat caii, a taiat în graba niste nutret pentru vite, l-a pus în caruta si apoi s-a întors.
Timpul era rece. Ploua o ploaie marunta si deasa, iar noi nu aveam decât hainele pe noi. Pardesiile ne ramasese în camera unde dormisem. Cum lumea trecea pe drum si daca am fi ramas în picioare ne-ar fi zarit, ne-am întins pe razoare.
Dupa o buna asteptare, l-am vazut pe Pera venind cu bicicleta pe drum. I-am iesit în întâmpinare. Ne-a spus ca deocamdata nu ne putem întoarce în sat pâna nu se înnopteaza.
Tatal lui nu voia sa ne lase sa plecam în necunoscut. Admirabil om acest Tomici. Desi el însusi în mare primejdie, îsi punea în joc linistea lui si a familiei pentru a ne scapa pe noi. Daca o sa afle sârbii cine suntem, n-o sa-i mearga usor. Ne-am resemnat sa asteptam noaptea pe pamântul umed. Mai târziu am descoperit pe câmp niste gramezi de coceni. Le-am strâns laolalta si ne-am întocmit din ele un adapost. Acolo, înghesuiti unul într-altul si uzi pâna la piele, am stat pâna noaptea târziu, când ne-a gasit Pera. Venise însotit de un alt om, un fin al lui Tomici. Ne-a spus Borobaru si Vârlan, dupa ancheta de la Primarie, au fost escortati la Belgrad, legati unul de altul cu mâinile la spate. Din faptul cum i-a tratat acuma, se parea ca jandarmii descoperisera a fi legionari. La ei acasa nu ne puteam întoarce, dar vom dormi peste noapte încasa omului care a venit cu el, iar dimineata vom vedea ce este de facut.
Ne-am întors în sat taind holdele, iar când am ajuns la marginea lui, ne-am strecurat pe lânga garduri, caci tocmai încetase ploaia si iesise o luna frumoasa. Ca niste umbre am intrat în curtea omului si apoi în casa. Aici ne-a condus într-o odaie, unde pe întuneric, ne-a adus ceva de mâncare si un pahar cu vin. Apoi ne-am întins toti trei pe doua paturi si am dormit îmbracati.
De dimineata tare, vine omul la noi si ne zguduie zdravan, caci eram cufundati într-un somn de plumb si ne spune ca peste ziua nu putem ramâne în casa, caci am fi vazuti de vecini. Trebuie sa ne urcam în pod. Ne-am bucurat, gândindu-ne ca în pod vom gasi fân si vom putea continua somnul întremator. Când colo pe podeaua podului nu se gasea decât pamânt si nici pe el nu te puteai aseza. O multime de porumbei se roteau prin pod, intrau si ieseau, speriati de aparitia acestor oaspeti nedoriti. Nici nu ne puteam misca, ca sa ne dezmortim oasele, cai gazda ne-a vizat sa nu facem zgomot, cai s-ar putea sa ne auda vecinii si sa întrebe ce se petrece în podul lui.
Am curatit un petec de podea si am stat acolo înghesuiti cum am putut. Am profitat de acest timp pentru a reflecta asupra situatiei noastre. Petre Dumitriu era de parere sa nu întrerupem expeditia nici dupa caderea celor doi camarazi.
Sa trecem în tara, asa cu efectivele scazute, sa ne ascundem si, la momentul oportun, sa reîncepem organizarea. Eram bucuros sa descopar în Petre Dumitriu un camarad atât de viteaz si hotarât, dar pentru mine nu mai exista nici o îndoiala ca planul cazuse. Arestarea lui Borobaru si Vârlan daduse lovitura de gratie pregatirilor noastre. Acum nu mai e nimic altceva de facut decât sa salvam ce se mai poate salva, adica viata noastra si a camarazilor nostri de la Cuvin. Odata iesiti din zona primejdiilor, trebuie sa studiem modalitatile de a ne întoarce în Germania. Nu pentru a renunta la lupta, ci pentru a relua pregatirile de la capat. Poate n-ar fi rau, ma gândeam, daca am putea sa cream un punct de sprijin clandestin în Ungaria, prin regiunile locuite de Români. Dupa experienta facuta cu ospitalitatea camarazilor national-socialisti, as fi preferat sa nu mai pun piciorul în Germania.
Le-am explicat, lui Petrascu si Dumitriu, ca desprinderea de plan nu era usoara. Întoarcerea la locul de plecare era împreunata cu nenumarate greutati si obstacole. Mai întâi, în nici un caz nu ne vom întoarce în Germania pe drumul pe care am venit, adica pe la Villach sau Graz.

Borobaru si Vârlan se gasesc în moment în ancheta Sigurantei de la Belgrad si se va descoperi identitatea lor legionara. Se va da alarma în tot Banatul Sârbesc si pe toate liniile care duc spre Germania. Apoi vor fi extradati în România, conform conventiei existente între cele doua guverne ca, reciproc, sa-si predea inamicii, calcând în picioare sacrosantul drept la azil politic.
În tara cercetarile vor fi si mai aspre. Vor fi supusi la mari chinuri si vor spune tot. Trebuie sa tinem seama si de repercusiunile cele va avea prinderea lor în tara.
Ce avem de facut? În situatia data, tinând seama de toate aceste împrejurari si prevederi, primul pas de facut este sa ne reunim cu camarazii nostri din Cuvin. Tot ei au majoritatea banilor. Cu cei 20 de dolari ce-i avem nu ne putem întoarce si nici nu avem de la cine sa cerem. Odata împreuna cu Boian si Teodorescu, ne vom fixa undeva, probabil la Vârset, la vechea noastra gazda, cârciumarul Taranu. Boian se duce apoi la Timisoara ca sa anunte organizatia de cele întâmplate. Nu-i putem lasa în nestiinta. Cei din tara nu aveau nici o raspundere, actiunea fiind proiectata si executata de grupul Berlin, dar trebuia sa-i avizam pentru a nu fi luati prin surprindere. În primul rând trebuie anuntat Stoicanescu, pentru ca, împreuna cu legionarii din Capitala, sa pareze... o eventuala actiune a guvernului. La Timisoara nu va sta decât strictul necesar pentru a-si îndeplini aceasta misiune si apoi se întoarce. Cu banii ce-i avem si cu altii ce eventual îi va putea strânge în graba de la camarazii din Timisoara, ne pregatim întoarcerea în Germania. Avem doua posibilitati: fie profitând de experienta lui Boian si Dumitriu, luam directia Seghedin, trecând si noi din Iugoslavia în Ungaria, prin terenul mlastinos pe care l-au strabatut ei, fie ca facem un ocol prin România si de aici trecem în Ungaria, pe la Beba-Veche, drum pe care îl facusem în 1939.

5. FUGA ÎN NECUNOSCUT

De unde ne gaseam, nu ne puteam misca pâna spre seara. Asteptam dintr-un moment în altul sa vina gazda cu ceva de-ale mâncarii, caci frigul si emotiile ne supsera pâna la oase. Când se va înnopta, si poate cu ajutorul lui Tomici, ne vom urni spre rasarit în cautarea lui Cuvin. Dar destinul avea alte socoteli cu noi si ne pregatea o noua lovitura.
Odata îl vedem pe taran ca se urca la noi, dar nu cu o bucatura întrematoare, ci cu ochii holbati de groaza si ne spune sa plecam îndata de la el. Venise nevasta lui Tomici si îi spusese sa fugim, caci lucrurile luasera o întorsatura grava. Fusese arestat si Tomici. Dupa cercetarile la care fusesera supusi la Belgrad, se deplasase la Ofcea o comisie de ancheta, formata din primele autoritati din Capitala: procuror, judecator de instructie, comisari de la Siguranta si mai multi jandarmi. Au rascolit de asta data toata casa si în camera unde dormeam noi au gasit si doua pistoale, pe care le uitasem în graba primei fugi. Se descoperise la Ofcea un grup de teroristi legionari care se pregateau sa treaca în România. Fusesera arestati doi, dar, dupa spusele vecinilor, altii trei reusisera sa scape si trebuie sa fie ascunsi prin împrejurimi. Tomici, fiind considerat tainuitor al grupului legionar, a fost detinut si dus la Belgrad. Totusi, în mijlocul furtunii care se dezlantuise în casa lor pasnica, oamenii acestia au mai avut atâta putere sufleteasca sa se gândeasca la noi. în loc sa caute sa scape ei, au facut totul sa încurce ancheta, pentru a câstiga noi timp ca sa ne putem salva. Si acuma, când Tomici fusese ridicat, nevasta lui a venit în goana la taranul nostru ca sa ne anunte sa fugim.
Sigur ca pentru noi nu era alta solutie decât sa plecam. Dar unde? Jandarmii umblau prin sat. Era ziua si lumea iesise la câmp. L-am rugat pe taran sa ne duca la un adapost pâna ce se va întuneca. Omul era atât de înfricosat încât nici n-a voit sa auda de asa ceva. Sa plecam, sa plecam, unde ne-o mâna soarta, numai sa nu ne gaseasca jandarmii la el. Nici atâta n-a voit ca sa ne arate drumul cel mai potrivit ca sa ajungem la Panciova, pe unde sa nu întâlnim lume.
Neavând încotro, am iesit pe poarta omului, am trecut cele câteva case pâna la marginea ulitei lui si apoi am luat ca punct de orientare malul Dunarii, care se vedea foarte bine deoarece era aparat de un dig. N-am mers pe drumul de care spre Pancoiva, pe care-l cunosteam din ziua precedenta, ci am taiat direct prin holde si araturi. A fost un mers greu si obositor, prin pamântul cleios si înca plin de ape prin multe locuri. Fiecare pas ce-l faceam cerea o sfortare cumplita. Trebuia sa ridicam odata cu piciorul si noroiul care se înclestase pe el. Eram si sleiti dupa pataniile din noaptea trecuta si nici nu aveam la noi ceva de mâncare sau de baut. La teama de jandarmi, care puteau sa apara în spatele nostru, se adauga si teama de oamenii de pe câmp. Dar daca ne oprea cineva si ne cerea socoteala? Poate ca taranii români ne-ar fi lasat în pace, dar Ofcea era locuita si de sârbi. Ne uitam cu grija în dreapta si stânga si ocoleam cât puteam locurile

unde lucrau oamenii. Spre norocul nostru, taranii ne priveau cu curiozitate când treceam prin fata lor, dar nu s-au legat de noi.
Cei trei kilometri care ne desparteau de lunca Dunarii parca nu se mai gateau. Cu cât ne apropiam, digul, ridicat cu scopul sa ocroteasca terenurile cultivabile de inundatii, se facea tot mai înalt. Ne bucuram gândindu-ne ca dincolo de el vom scapa de privirile oamenilor si vom gasi un locsor adapostit, unde sa stam ascunsi pâna se va înnopta. Dar ajungând la dig si urcându-ne pe el, ne astepta o crunta deceptie.
Toata valea Dunarii era inundata, cât vedeai cu ochii, pâna la malul celalalt. Nu puteai pune piciorul, nici o palma dincolo de întaritura. Numai apa si apa.
N-aveam ce face. Trebuia sa ne continuam drumul. Am mers de-a lungul digului pe partea apei, ca sa scapam din vederea oamenilor de pe câmp. Dupa o distanta am ajuns la locul unde soseaua care vine de la Belgrad spre Panciova taie digul. Panciova se gaseste la confluenta râului Timis cu Dunarea. Înainte de a intra în oras, soseaua trece peste apele Timisului pe un pod impunator, care, în alte împrejurari, ne-ar fi placut sa-l privim, dar acuma ne uitam la el cu neîncredere, ca la un dusman ascuns. Sa fie oare podul pazit?
Îl trimitem pe Dumitriu înainte ca iscoada, iar noi dupa el, la o oarecare departare. Am trecut podul cu bine, dar când Dumitriu se apropia de primele case, îl vedem ca face stânga împrejur, coboara de pe sosea si se întoarce spre noi cu infinite precautiuni. Vazusem si noi de departe doi indivizi care stateau în mijlocul soselei si vorbeau.
El se apropiase mai mult de ei si ne confirma ca sunt agenti care supravegheaza pe calatorii care trec podul. Am luat-o înapoi pe dig pâna ce am lasat podul soselei în urma noastra si am intrat în oras pe podul caii ferate. Ne-am apropiat de gara, dar n-am intrat în ea, ci ne-am cautat un loc mai ferit prin împrejurimi. Am gasit în apropierea garii o plantatie tânara de salcâmi si acolo ne-am curatit cum am putut, cu smocuri de iarba si hârtii aruncate. Apoi l-am trimis pe Dumitriu sa identifice linia ferata care merge spre Vârset. Pe aceasta linie se gasea localitatea Vladimirovat si de aici se desparte bratul spre Cuvin.
În nici un caz nu puteam risca sa luam trenul. Aveam certitudinea ca atât gara cât si liniile care pleaca din Panciova sunt controlate.
Dumitriu s-a întors fara nici un rezultat. Cum de la Panciova pleaca mai multe linii, n-a putut sa se orienteze care din ele strabate Banatul spre rasarit si n-a îndraznit nici sa întrebe. În schimb a intrat în restaurantul garii, de unde a cumparat ceva de-ale mâncarii. Era o victorie mare, caci de aseara n-am pus nimic în gura, iar cu proviziile aduse ne puteam împrospata fortele pentru lungul drum de noapte ce ne astepta.
În timp ce ne sfatuiam înfrigurati ce sa facem si încotro sa apucam, cum eram aproape de statiune, printre lumea care se îndrepta spre gara am zarit pe Pera. Îndata i-am iesit în cale si, în cele câteva minute ce mai lipseau pâna la plecarea trenului, ne-a povestit ce s-a întâmplat dupa fuga noastra din Ofcea. În timp ce tatal lui fusese arestat, mama lui a izbutit sa se strecoare din casa si sa ne anunte sa plecam de la finul lor.
Pâna la urma, probabil prin pâra vreunui vecin, s-a aflat unde am ramas peste noapte si au venit jandarmii ca turbati sa ne prinda. Negasindu-ne, l-au arestat si pe finul lor, iar acuma umblau prin împrejurimi ca sa ne dea de urma. În sinea noastra, am multumit acuma lui Dumnezeu ca taranul s-a purtat asa de aspru cu noi si ne-a alungat din casa lui fara mila. Daca mai ramâneam câteva ore, azi eram si noi la Siguranta din Belgrad. Bietul baiat era speriat si abia îsi retinea lacrimile. Pera venise cu un avocat sârb, prieten al familiei, ca sa intervina pentru eliberarea lui. Acesta i-a fagaduit ca îndata va porni la Belgrad sa se intereseze de Tomici si acuma Pera se întorcea acasa cu trenul. Asa se face ca l-am descoperit în drumul spre gara.
Când s-a despartit de noi, si-a pus capul în pamânt si ne-a spus de câteva ori, ca o trista presimtire, "acuma e rau, e tare rau, acum e rau, e tare rau". Pera se gândea la tatal lui, dar cuvintele lui ne-au sunat în urechi tot timpul drumului si când am ajuns si noi în mâna dusmanului, ne-am adus aminte de ele. Înainte de-a pleca, ne-a mai facut un serviciu: I-a aratat lui Dumitriu linia care duce la Vladimirovat.
Nu mai era timp de pierdut. Dupa toate probabilitatile, întreaga regiune era pusa sub supraveghere. Trebuia sa ne îndepartam cât mai repede de Panciova si de împrejurimile ei. Fara îndoiala, autoritatile se vor gândi la toate trecatorile spre rasarit: la gari, la trenuri, la autobuze, la sosele, la carute, dar nu vor avea timp sa intercepteze si caile ferate.
Într-un timp atât de scurt – nu trecuse decât o jumatate de zi de la fuga noastra din Ofcea – nu ar fi putut sa-si desfasoare întreg dispozitivul de alarma pentru a pune mâna pe fugari.

Era în dupa masa zilei de 13 Mai, o zi frumoasa cu soare. Întremati de merindea adusa de Dumitriu si mângâiati de caldura ce se revarsa din cer, am apucat pe linia ferata, printre traverse si bolovani. Oricât de usor ni se parea drumul acesta în comparatie cu ceea ce ne-a fost dat sa patimim azi dimineata? Parca zburam!
Zburam de teama focului din spate, dar bucurosi ca ne putem ridica picioarele în aer. Paralel cu drumul de fier, curgea si soseaua nationala, încât, din când în când, mai schimbam ruta, dupa cum ni se parea a fi mai siguri. Când dibuiam în departare un canton, treceam pe sosea, si când nu se parea ceva suspect pe sosea, reveneam pe calea ferata.
Pe înserat am ajuns la primul sat si la gara care îl servea. Le-am ocolit cu grija pe amândoua si ne-am ascuns în dosul unei gradini. Conform obiceiului, l-am trimis pe Dumitriu iscoada, întâi sa vada ce sat este, si apoi daca nu pleaca vreun tren spre Vladimirovat.
Începuse oboseala sa ne apese si ne gândeam daca n-am putea cruta picioarele de restul drumului. S-a întors repede, caci în spatele garii gasise niste tarani români si acestia i-au spus ca asezarea se cheama Satul Nou, pe sârbeste Novoselo, si peste câteva minute pleaca un tren spre Vladimirovat. Ce sa facem?
Petrascu propunea sa dormim acolo unde ne gasim, în spatele gradinii, pe o gramada de coceni. Dumitriu înclina sa luam trenul. Mi-am facut repede socoteala. Daca dormim aici noaptea, va trebui sa umblam, mâine ziua, pe linia ferata, ceea ce nu-i recomandabil.
Daca mergem cu trenul, s-ar putea sa avem noroc sa ajungem cu bine la Vladimirovat. Dar daca trenul e controlat si suntem legitimati? La ce-a servit atunci tot efortul cela-m facut pâna acuma ca sa scapam din mâinile Sârbilor? Mai bine adaugam oboseala peste oboseala decât sa dormim peste câteva ore în beciurile Sigurantei din Belgrad. Poate ca exageram, poate ca autoritatile nu vor fi luat masuri atât de strasnice cum banuiam eu, dar, în cazuri d-astea, e totdeauna mai bine sa iei ca baza ipoteza cea mai rea.
Dupa câteva minute de refacere, am ales calea cea mai grea, dar cea mai sigura, per pedes apostolorum.
Când am plecat din Satul Nou, se înnoptase. Cu multa greutate ne-am urnit din loc. În timpul cât ne-am oprit în dosul garii, am simtit cum oboseala ne întepenise tot corpul. Daca ne lasam acuma cotropiti de oboseala, adormeam aici si cine stie ce se putea întâmpla cu noi. Statul sârbesc, care ne urmarea tot asa de aprig ca si aparatul politienesc din România, ni-l imaginam a fi muma padurii din povestirile care ne-au mângâiat copilaria. Sa fugim sa, nu ne prinda muma padurii, ale carei vapai le simteam din spate. La acest gând înfiorator, ne-am ridicat în picioare si prin forta vointei ne-am pus în miscare, târând picioarele dupa noi ca doi busteni.
Am umblat toata noaptea, tinându-ne numai de calea ferata. De la o vreme, cum se întâmpla în asemenea cazuri de oboseala extrema, nu mai simteam oboseala. Umblam ca niste automate, lipsiti de orice sensibilitate. Un singur gând tiranic ne calauzea: cât mai departe de locul unde fuseseram surprinsi si cât mai aproape de camarazii nostri.
Mersul pe drumul de fier nu e usor. Trebuie sa urci si sa cobori, cu un picior pe traversa si cu altul pe piatra. Tot timpul suferi un zdruncin continuu. Ca sa scapam de aceste izbituri, mai saream de pe o traversa pe alta, dar sfortarea era prea mare. Trebuie sa adaug ca mergeam în mars fortat, pentru ca sa ajungem la Vladimirovat cât mai de dimineata, înainte de a se fi desteptat satul.
Nu trebuia sa ne prinda ziua pe calea ferata, caci ne-ar fi putut vedea vreun cantonier si poate ar fi dat alarma. Când se îngemana noaptea cu ziua, ne-am hotarât totusi sa facem un mic popas.
Facusem socoteala ca nu mai suntem departe de Vladimirovat si ne putem permite luxul unei mici întreprinderi. Ne-am strâns toti trei pe o gramajoara de coceni ce-i gasisem pe o aratura, nu departe de calea ferata, si am atipit. N-am stat mai mult de o jumatate de ora si am sarit ca arsi. Se luminase binisor. Odihna ne-a prins bine. Parca ne mai înviorasem. Am trecut iar pe linia ferata si în acelasi ritm salbatic ne-am reluat mersul printre traverse si pietre.
Se facuse ziua de-a binelea când am ajuns în dreptul satului Vladimirovat sau Petrovaselo, cum îi spun românii. Satul are o populatie mixta, formata din români si sârbi. În ceata diminetii, am zarit gara. Satul se întindea într-o depresiune la stânga liniei ferate, cum mergi spre rasarit. Am ocolit linia ferata pe dreapta, si am descoperit în fata garii un dâmb, acoperit cu tufisuri, care ni s-a parut un bun post de observatie. Locul era uscat si ne-am putut aseza pe mantale. Dupa ce ne-am fixat punctul de sprijin, l-am trimis, ca de obicei, pe Dumitriu sa se intereseze de trenul spre Cuvin si daca poate sa cumpere ceva de la cantina garii.

S-a întors repede si ne-a comunicat ca trenul spre Cuvin pleaca peste o jumatate de ora. În mâna tinea o pâine alba frumoasa, si o sticla cu apa minerala. Am mâncat toti trei, înghitind bucatile de pâine fara sa le mai mestecam si am baut cu nesat pretiosul lichid din sticla.
În câteva cuvinte, i-am spus cum sa procedeze. Nu stim unde sa gasesc camarazii nostri, dar îi va gasi usor, întrebând de învatatorul român din sat. Îi informeaza de cele întâmplate si apoi se întoarce cu primul tren înapoi. Boian si Teodorescu vin pe jos, ca nu cumva sa se afle de prezenta lor la Cuvin si sa se faca control în tren. Dumitriu mai putea risca o înfruntare cu autoritatile, dar ei nu, caci de ei depindea salvarea noastra ulterioara. Boian avea banii si, în afara de asta, cunostea o familie la Alibunar, unde ne puteam adaposti câteva zile si ne puteam pregati pentru a disparea definitiv din Banatul sârbesc.
Dupa plecarea lui Dumitriu, ne-am întins pe mantale sa dormim. Soarele se ridicase binisor pe cer si începuse sa ne încalzeasca oasele rebegite. Dar n-am avut noroc de liniste nici aici. Odata cu soarele iesise si lumea la câmp. În jurul dâmbului nostru s-au ivit niste copii cu vite la pascut. Ne-am schimbat locul, dar copiii blestemati se tineau dupa noi, învârtindu-se cu vitele în jurul movilitei. Îi auzeam vorbind sârbeste. Vazând ca nu-i chip sa scapam de ei, ne-am luat hainele si ne-am îndepartat de gara în directia liniei ferate care cobora spre Cuvin. Ne-am oprit în santul liniei, unde am descoperit o iarba înalta si matasoasa. Pamântul se uscase binisor. Ne-am pus mantalele si am încercat sa dormim. Eu am cazut într-un somn greu, dar Petrascu, temator de surprize, a stat de veghe si m-a pazit.
Dupa masa, târziu, când soarele se înclinase binisor spre apus, auzim pufaind trenul care venea de la Cuvin. Repede ne-am luat mantalele si ne-am facut nevazuti, pentru a nu fi zariti din tren. Ne-am reluat locul la postul de observatie din fata garii. Copiii, plecasera si ei spre casa cu vitele. Eram linistiti.
Dupa câteva minute de la intrarea trenului în gara, Dumitriu era lânga noi. A gasit usor casa învatatorului si pe camarazii nostri. Ei nu stiau nimic de cele întâmplate la Ofcea si vazându-l pe Dumitriu în loc de Vârlan sau Borobaru, au banuit ceva rau. Nici în sat nu se aflase nimic. Învatatorul l-a primit cu toata dragostea, si cum picase chiar în ceasul prânzului, l-a poftit la masa.
Dar abia începusera sa guste toti trei din bucate si intra învatatorul ca o furtuna si le spune sa plece îndata din casa lui. Se aflase în sat de focul ce-a izbucnit la Ofcea si el nu voia sa fie amestecat în aceasta afacere si sa aiba soarta lui Tomici. Învatatorul era un om foarte cumsecade, ne întelegea lupta si ne-a ajutat mult în timpul pribegiei noastre prin Banatul sârbesc, dar nu era pregatit sufleteste sa înfrunte o perchezitie în casa lui sau chiar o arestare. Abia au avut vreme camarazii nostri sa se înteleaga asupra locului de întâlnire de la Vladimirovat, movilita din fata garii. Dumitriu s-a întors cu primul tren si într-o traista ne-a adus lucruri de-ale mâncarii, ce i le-a pus în graba. Boian si Teodorescu urmau sa vina pe jos. Am calculat ca vor fi la noi pe la miezul noptii.

6. DIN NOU ATACATI LA VLADIMIROVAT

Pe micul platou din fata garii, unde ne aflam, nu puteam sta pâna la noapte. Era prea expus. Si apoi copiii care ne-au dat târcoale ar putea sa raspândeasca vorba prin sat ca au gasit niste straini prin acele locuri. Vom reveni mai târziu, când se va înnopta, pentru a astepta pe camarazii nostri. Dar pâna atunci unde ne vom adaposti? Petrascu era de parere sa ne întoarcem în santul caii ferate care cobora spre Cuvin. Mie nu mi s-a parut locul prea potrivit. Santul e bun pâna nu da cineva peste tine, dar apoi nu mai ai scapare Nu stiu ce mi-a venit sa insist sa intram în padurea vecina cu dâmbul, care se ridica usor în panta, în fata noastra, fiind marginita într-o parte de locurile de cultura, iar în cealalta de calea ferata si de sat. Poate frumusetea ei m-a atras, batuta de razele soarelui. Îmi închipuiam ca într-o padure e mai usor de gasit un loc mai retras decât în împrejurimile golase.
În sfârsit Petrascu si Dumitriu au cedat insistentelor mele si ne-am îndreptat spre padurice. Când am intrat în ea, am vazut ca ne-am stramutat degeaba. Era o plantatie tânara. Copacii crescusera înalti, dar pe dedesubtul lor se vedea totul. Cum erau saditi în ordine, de oriunde ai fi privit, ochiul strabatea pâna în fundul ei, descoperind orice vietate si orice miscare. Aici nu era de stat. Ca sa nu mai facem drumul înapoi, trezind atentia oamenilor care lucrau pe câmpul învecinat, ne-am asezat într-o vie paraginita de la marginea padurii. Ne-am ascuns cum am putut printre mladite uscate si alte buruieni, care crescusera mari cât omul.
Dupa ce me-am gasit culcusul, Dumitriu a scos din traista mâncarea ce-o adusese de la Cuvin: o pâine mare, alba si frumoasa, si o bucata de salam de Sibiu. Am început sa mâncam, dar bucaturile ne stateau în gât. Nu aveam apa. Sticla cu apa minerala, cumparata dimineata, se golise demult.

Dumitriu îsi potolise setea la Cuvin, dar noi de azi dimineata nu mai luasem o picatura de apa. Salamul de Sibiu mai ales ne sugea ca un burete. A luat sticla si a pornit spre gara sa cumpere alta. Era o imprudenta. Pentru a treia oara facea acest drum. Dar n-am avut puterea sa-l oprim, atât eram de deshidratati.
Dupa plecarea lui Dumitriu, ne-am asezat pe spate, privind la cerul albastru, într-o dulce asteptare. Poate ca vom avea noroc de asta data. Înca câteva ore de asteptare si ne vom reuni cu camarazii nostri din Cuvin. În cinci, altfel vom rezolva problemele. Chiar daca vom fi descoperiti, mai greu se vor lega sârbii de cinci oameni. Apoi Boian avea bune legaturi la Alibunar si va putea substitui lipsa lui Vârlan.
Vom merge în acest sat si ne vom adaposti câteva zile, pâna ce ne vom pregati etapa ulterioara, fie spre tara fie înapoi spre Seghedin. Simteam cum odihna binefacatoare ne învaluia trupul.
Traiam într-o permanenta încordare si nesiguranta, dar nu ne gândeam ca primejdia sa fie atât de aproape de noi si ca peste câteva clipe vom începe o noua goana spre rasarit, lasând pe câmpul de lupta un alt camarad.
Petrascu, care avea ureche buna, aude un suierat prin apropiere. La început nu s-a sinchisit, gândindu-se ca e un copil. Dar suieratul se repeta si se întetea. Îsi ridica cu grija capul din tufis si priveste în toate partile.
La marginea padurii, cam la o suta de metri de locul unde ne aflam, vede un om pitit sub o tufa, cu o pusca în mâna. Uitându-se mai bine vede ca poarta si uniforma. Era un jandarm sârb. Sa mai fie si altii? El suiera nu ca sa-i treaca de urât, ci ca sa stârneasca vânatul din padure, adica pe noi. Ce e de facut?
Nici vorba sa ramânem în locul unde ne aflam. În câteva minute, jandarmul ne-ar fi descoperit. Ne strângeam lucrurile si o zbughim din vie ca niste naluci. Apucam la capatul viei pe drumul de câmp care mergea paralel cu padurea. Gândul nostru era sa ne ascundem în padure. Dar si jandarmul ne-a vazut. Din câteva sarituri voinicesti e în via parasita de noi si de la marginea ei se pregateste sa traga în noi pe drumul pe care apucasem. Dar când sa apese pe tragaci, din partea opusa se iveste un car tras de vite, cu un om deasupra. Neputând sa traga, caci ar fi lovit fie omul fie vitele, îsi schimba pozitia si din nou îsi îndreapta teava spre noi. Noi, atunci, schimbam directia si apucam pe o alee a padurii. Jandarmul dupa noi, cautând o alta pozitie de tragere.
De câteva ori s-a repetat acest joc, dar pâna la urma ne-ar fi prins, caci era mai voinic ca noi, mai tânar si mai odihnit, plus ca avea si pusca în mâna. Din padure nici nu puteam iesi, cai pe câmp îi ofeream tinta sigura. În acest moment disperat, când nu mai aveam altceva de facut decât sa ne predam sau sa riscam sa fim împuscati, vedem un om care se îndrepta în goana spre jandarm cu o sticla de apa în mâna, strigând cât putea de tare: "Ich bin der Spion". Era bravul Dumitriu care se azvârlea în gura leului ca sa ne salveze pe noi. Venind de la gara, el vazuse scena si observând ca suntem urmariti de un singur jandarm, si-a facut socotelile ca daca el se preda, ne va lasa pe noi în pace. Ceea ce s-a si întâmplat. Jandarmul, multumit cu captura lui Dumitriu, l-a luat în primire sa-l duca la post. Se gândea ca dupa ce îl va pune la beci, se va întoarce cu ajutoare si ne va prinde si pe noi.
Gratie sacrificiului lui Petre Dumitriu, eram salvati pentru moment. Se creasca un timp mort pentru jandarmi, de care trebuia sa ne folosim din plin pentru a scapa de sub urmarirea lor. Nu aveam alta iesire decât sa parasim paduricea si sa ne cautam scaparea pe câmpul deschis, unde vedeam oameni lucrând. În acel moment de buimaceala, ne-am despartit. Petrascu a luat directia buna, spre nord-est, unde se vedea un deal strajuit de o padure, în timp ce eu m-am încovoiat spre sud-est, apucând pe calea ferata si sat. Eram pierdut.
Vazând Petrascu ca nu-l urmez, s-a luat dupa mine, a facut un efort disperat sa ma ajunga din urma si m-a târât dupa el.
Fugeam printre araturi si holde, în vazul tuturor oamenilor care lucrau pe câmp. Nu aveam spor la fuga, caci trebuia sa ne luptam si cu lutul ce se lipea de ghete. Se repeta calvarul de la Ofcea, dar cu conditii mult mai grele. Atunci eram odihniti; acuma eram epuizati de marsul din noaptea trecuta spre Vladimirovat. În afara de asta, atitudinea oamenilor era alta. Taranii români si sârbi strigau de-a valma dupa noi, cum ne vedeau, înjurându-ne si somându-ne sa ne oprim. La un moment dat, ne-am trezit fata în fata cu niste tarani care încarcau un car de lemne si care au încercat sa puna mâna pe noi.
A fost o fuga ucigatoare cum n-am trait în viata mea. Petrascu, mai voinic, mergea înainte, iar eu îl urmam cu greu. Inima-mi batea sa iasa din cosul pieptului. Câteodata simteam ca nu mai pot, ca ma sfârsesc, si îmi venea sa ma trântesc la pamânt. Când vedea Petrascu ca am încetinit fuga si ma distantam de el, se întorcea spre mine si îmi striga sa ma grabesc ca "ne prind jandarmii". La auzul acestei

amenintari, faceam un nou efort penibil, alergam în ritmul lui o bucata, dar apoi iar nu mai puteam si iar încetineam pasul. Îmi dadeam seama ca fiecare secunda era pretioasa în cursa în care eram angajati cu jandarmii, dar trupul nu mai raspundea la impulsurile vointei.
În sfârsit ajungem la marginea câmpului lucrat si dam de pamânt tare. Terenul începuse sa se ridice lin. Tinta noastra era culmea împadurita care se vedea în vârful dealului. Acuma mergeam mai usor si chiar am încetinit pasul pentru a lasa inima sa se potoleasca. Dar îndata ne-am dat seama ca cu acest mers putem fi ajunsi din urma. jandarmii nu vor veni pe jos, ci, dupa toate probabilitatile, calare.
Salvarea noastra depindea de timpul ce-l vom folosi pentru a ajunge sus pe culme. În padurea din fata noastra ne vom putea pierde. Din nou am început sa fugim, desi locul intrase în urcus de-a binelea.
Un ultim efort ne gândeam si suntem salvati. Acest gând ne dadea noi puteri.
Soarele se înrosise si se pregatea sa apuna. Dar cum noi luasem directia nord-est, ne lumina din spate si în ultimele lui raze puteam fi usor reperati, mai ales ca urcam pe un deal golas. În sinea mea, ma rugam lui Dumnezeu sa-l ia cât mai repede de pe cer si sa ne învaluie în mantia binefacatoare a întunericului. Înainte de a ajunge pe culmea dealului, am coborât într-o depresiune, care nu se vedea de la poale, acoperita de o mica padure. La o margine, o turma de oi, care se pregatea sa coboare. Ciobanii ne-au lasat în pace. Înca o suta de metri, înca o opintire si am intrat în padurea cea mare. Eram pe vârful dealului.
În acel moment, parca Dumnezeu îmi ascultase ruga. Soarele a disparut brusc la orizont si umbrele serii s-au întins peste tot pamântul.
Cu o repeziciune fantastica înainta noaptea, suprimând acele îngânari între noapte si zi, caracteristice crepusculului.
Nu mai puteam fi vazuti de la distanta. În schimb noi, întorcându-ne capul pentru o clipa, am vazut pe o colina vecina, mai joasa ca a noastra, doua siluete. Ce sa facem? Padurea în care ne aflam nu era nici ea padure în lege. Era o padure batrâna, dar rarita de secure. dar daca jandarmii vin calare încoace? Fara a ne mai sfatui, într-o clipa ne-am pravalit la vale pe partea cealalta. Colina pe care am coborât era acoperita cu vii, suprapuse în terase. Uitasem de oboseala. Nu mai umblasem, nu mai fugeam, ci zburam de pe o terasa pe alta si dintr-o vie într-alta. Nu se vedea tipenie de om. Parca eram doua capre negre. Într-un sfert de ora, ne îndepartasem binisor de culme. Oprindu-ne un moment si uitându-ne pe culme, la locul unde fusesem cu un sfert de ora înainte, distingem cele doua siluete calare... Erau jandarmii.

7. UN MARS FORTAT ÎN NOAPTE

Înainte de a parasi colinele pe care am coborât, ne-am odihnit câteva clipe în marginea ultimelor vii. În fata noastra se întindea sesul. viile erau bine îngrijite. Fiecare vie avea câte o casuta, unde se pastrau uneltele si butoaiele, si câte un bazin cu apa, turnat în beton. Din unul din aceste bazine ne-am astâmparat setea, bând o apa de ploaie statuta. Cum erau fripti de sete, noua ni s-a parut de o calitate excelenta.
Privind sesul în departare, stiam ca ne asteapta o noua noapte de mars fortat. Au cazut trei din echipa pâna acuma. Oare ce se va alege de noi? Parca a trecut un secol de când am parasit casa primitoare a lui Tomici. Acolo aveam de toate. Acuma ne lipsesc toate. Nu avem nici cel putin siguranta clipei urmatoare. Din spate suntem izgoniti si în fata ne asteapta necunoscutul. Am facut socoteala ca astazi trebuie sa fie Marti, 14 Mai. De Duminica suntem alungati ca niste tâlhari pe care i-a încoltit potera. Dar ce rau am facut noi acestei omeniri? Ne-am afirmat crezul nationalist, lucru considerat periculos atât în România lui Carol cât si în Regatul Sârbesc. Zilele si noptile acestea nu se vor sterge niciodata din mintea noastra. Le-am trait cu o intensitate dureroasa, platind fiecare clipa cu un efort urias ca sa ne sustinem la suprafata.
Drept înaintea noastra se vedeau niste lumini stralucind în noapte ca niste licurici.
– Oare ce sa fie? ma întreba Petrascu. Nu cumva e vreun oras de frontiera din România?
– Acolo e Vârsetul, i-am raspuns, si tinta drumului nostru din noaptea aceasta. Acolo cunosc eu pe cineva, un hangiu, Taranu, unde am stat cu Boian anul trecut. Locul e sigur. Numai sa platesti. Daca am ajuns la el, suntem salvati. Cine stie daca nu vom da si de Boian acolo. Dar trebuie sa facem drumul în noaptea aceasta, exact ca la Vladimirovat. Nu trebuie sa ne prinda ziua pe drum. Mâine dimineata trebuie sa fim pe vârful dealului pe care îl vezi cu licurici. E cula de la Vârset, un fel de Tâmpa Brasovului. Oraselul e asezat la poalele ei. Trebuie sa urcam mai întâi sus de tot pe culme, unde sa curatim de noroi si apoi putem coborî în oras. Iata în câteva minute programul din noaptea aceasta. Nu e nici o clipa de pierdut. Cu Dumnezeu înainte!

Cu atacul de la Vladimirovat, nu am pierdut numai pe Dumitriu, ci si întâlnirea cu ceilalti doi camarazi ai nostri. Ei vor veni la noapte si nu ne vor gasi pe dâmbul din garii. Ce vor crede de noi si încotro se vor îndrepta? Am pierdut pe Boian care ne-ar fi calauzit la loc sigur, la o cunostinta a lui din Alibunar. Am pierdut si "comoara", cei 80 de dolari dati în pastrare lui Boian. La noi aveam ceva dinari si vreo 15 dolari. Cu acesti bani trebuia sa ne descurcam, daca lui Boian nu îi da prin cap sa se acieze si el la Vârset. Ar fi salvarea. Lipsa de bani ne încurca teribil în împrejurarile în care ne gaseam. În frânturi de secunda, îmi treceau prin cap toate aceste gânduri. Dar pâna atunci sa vedem daca vom fi vrednici sa strabatem în noaptea aceasta drumul pâna la Vârset.
Învaluiti în umbrele binefacatoare ale noptii, pornim din nou la drum. Am taiat-o direct prin holde si araturi, având ca tinta luminile de pe dealul Vârsetului. Nici dusmana luna nu se arata pe cer, ca sa ne tradeze siluetele. Mergeam la Dumitriu. Acuma trebuie sa fie la Belgrad, la Siguranta, unde va fi confruntat cu ceilalti doi. În sinea lui trebuie sa fie multumit ca prin predarea lui ne-a salvat pe noi. Ce exemplare de elita da scoala legionara! Inima mi se strângea de durere, gândindu-ma la soarta celor prinsi. Pentru ei nu mai e scapare! Extradati în România, vor fi sugrumati în beciurile Politiei sau în drum spre crematoriul de la Bucuresti sau ucisi în batai la Legiunea de Jandarmi de la Baneasa. Pentru ei nu mai e scapare!
Petrascu care avea auzul ascutit, aude în spatele nostru un zgomot nedeslusit. Ne oprim si desluseste un tropot de cal. Îmi spune ca e cineva pe urmele noastre. Cum tropotul se apropia, ne-am trântit în marginea unei holde, facându-ne una cu pamântul. Nici nu mai respiram de teama. Calaretul a trecut la câtiva pasi de noi si apoi s-a pierdut în noapte. Ne-am sculat cu grija si ne-am uitat dupa el. Nu am zarit decât o spinare alba de cal care salta în noapte. Ce sa fie? Un hot? În orice caz am tras o noua spaima pâna ce calaretul-fantoma s-a îndepartat de noi.
Am iutit pasul, temându-ne ca jandarmii sa nu fie pe urmele noastre si am schimbat putin directia pentru a ne abate de la drumul apucat de calaret.
– Cât sa fie pâna la Vârset? ma întreaba Petrascu.
– Nu stiu, i-am raspuns, dar luminile înseala în noapte. Noua ni se par apropiate, dar, cu voia lui Dumnezeu, numai mergând toata noaptea în mars fortat vom ajunge la Vârset, înainte de a se trezi oamenii.
Noua încercare era mult prea grea decât cele precedente prin conditiile fizice în care intra în ea. Era a treia noapte de efort, de nesomn si de emotii. Trei zile si trei nopti n-am stiut ce-i odihna. Aveam în spate si ultima fuga ucigatoare. Toate aceste probe maratonice l-ar fi doborât si pe cel mai zdravan om. Si înca nu am ajuns la capatul suferintelor. Numai spiritul mai licarea, undeva în fundul constiintei, îndemnându-ne sa nu cedam. Oboseala e uneori atât de mare încât preferi sa mori decât sa mai faci un pas. Expeditia era acum lichidata. Numai gândul sa nu le procuram celor din tara satisfactia de a ne prinde si pe noi, ne tinea în picioare si ne dadea puteri sa rezistam.
Am mers multa vreme fara sa ne oprim o secunda, lasând sate dupa sate în urma noastra. Trecuse de mult miezul noptii. Nu stiu câti kilometri sa fi facut. De la o vreme luminile din fata noastra nu mai sclipeau ca niste licurici, ci au început sa se mareasca.
Era semn ca ne apropiem. Ceea ce ne chinuia acuma îngrozitor, era setea. Mai aveam la noi o bucatica de pâine si una de salam, salvate de Petrascu în fuga din ajun, dar nu cutezam sa ne apropiem de ele, de teama sa nu atâte si mai mult focul launtric.
Eram arsi de sete. Si nicaieri o fântâna, un pârâu. De asezari omenesti nu îndrazneam sa ne apropiem, ca sa nu stârnim câinii. Eram la capatul puterilor când intraram într-o regiune mai joasa, pe unde gospodarii facusera santuri ca sa usuce pamântul. În fundul unui sant, am descoperit un ochi de apa. Ne-am aplecat pe oglinda apei, abia tinându-ne în mâinile slabanogite si am sorbit cu nesat. Ce fericire! În viata mea n-am baut o apa mai buna. Era o apa mâloasa iesita din scursorile zapezilor si ploilor de primavara, dar noi nu simteam gustul de pamânt si de buruieni. Am îmbucat apoi ceva din resturile de pâine si salam si am încheiat ospatul bând înca odata din fundul santului. Petrascu s-a plâns apoi de o greutate ce-i sta în stomac. Eu n-am avut nimic.
Parca înviaseram. Luminile din fata noastra apareau acuma mari si frumoase. Nu mai puteam fi departe de orasul fagaduintelor, dar nici ziua nu mai era departe. Noaptea începuse sa ia reflexele diminetii. Nu ne-am odihnit decât câteva clipe si iar am pornit la drum. N-o sa ne înecam tocmai acuma, ca tiganul la mal. Înca un efort si orasul va zacea la picioarele noastre.

Înainte de a ajunge la Vârset, am mai trecut printr-o primejdie care putea sa ne coste viata. În fata noastra ne-a aparut o asezare. Cum luminile de sus straluceau acum puternic, ne-am închipuit ca am intrat într-o mahala a Vârsetului.
Apropiindu-se, ne-am dat seama ca e un sat si trebuie sa ocolim. Am facut o curba spre miazazi, ajungând pe linia ferata. Mergând câtva timp pe linie, deslusim o cladire, care nu putea fi decât gara satului. Ca sa ocolim si gara, am largit curba si mai mult spre gara liniei ferate si ne-am trezit într-un teren mlastinos. Dar tot pe acolo se gasea o târla de oi. Haita de câini ne-a simtit si a început sa alerge spre noi latrând.
Ca sa nu fim sfâsiati de câini, ne-am înfundat si mai mult în mlastina. Am intrat pâna la genunchi în pamânt miscator.
Simteam cum ne suge mlastina. Înapoi, pe linia ferata! Cu mare greutate ne-am smuls corpul din pamântul cleios si am ajuns pe traverse.
Câinii ne-au latrat tot timpul când orbecaiam prin mlastina si apoi ne-au însotit cu alaiul o buna bucata si de-a lungul liniei. De la o vreme s-au saturat si ne-au lasat în pace. Dar daca stârneau pe ciobani sau personalul garii, caci rapaitul lor îndârjit arata ca umbla cineva prin împrejurimi? Ne-am hotarât acuma sa nu mai coborâm de pe linia ferata si sa mergem înainte orice s-ar întâmpla.
Cu pasi gigantici ne-am reluat drumul mânati de ziua care se apropia si ea cu pasi gigantici. Orice clipa era pretioasa. Saream de pe o traversa pe alta cu o energie necunoscuta. În dimineata de miercuri, 15 Mai, ne strecuram ca doua spectre pe strazile periferice ale Vârsetului. Eram palizi ca moartea si plini de noroi pâna la genunchi. Gospodarii începusera si ei sa miste prin curti, pregatindu-se pentru lucrul câmpului sau pentru vii. Dar ulitele erau înca pustii.
De acum înainte eu serveam de calauza lui Petrascu. Cunosteam bine orasul din campania precedenta. Plecând cu Boian de la Berlin, în 15 August 1939, am stat câteva zile la Belgrad si apoi ne-am mutat la Vârset. Aici am locuit la cârciuma lui Taranu, o cunostinta a lui Boian, descoperita de el cu câteva luni înainte, când a trecut din România în Iugoslavia pe la Latunas. Am stat atunci la Vârset pâna la începutul lui Septembrie 1939, am intrat în tara tot pe la Latunas.
Vârsetul se întinde la poalele unui deal. Jos de tot sunt alei cu banci, pe care se plimba în zilele de sarbatoare notabilitatile orasului. La mijloc e un brâu de vii, iar spre vârf nu mai cresc decât tufisuri si copaci de felurite soiuri. Nu puteam ramâne nici pe alei si nici la mijloc, unde erau viile, caci tocmai în aceasta perioada proprietarii lor veneau sa faca sapaturi de primavara si sa desteleneasca butucii. Trebuia sa ne urcam pâna aproape de vârf, unde as de dimineata nu vine tipenie de om. Numai acolo puteam fi în siguranta, numai acolo ne puteam odihni si pune hainele în ordine.
Am urcat pe carari strâmte în zig-zag. De o parte si de alta se ridicau ziduri de piatra care margineau proprietatea fiecarui om. Înauntrul viilor vedeam casute frumoase, care serveau nu numai la pastrarea uneltelor de lucru, ci si ca loc de recreatie pentru familii, în timpul verii. Toate aceste casute aveau lumina electrica afara. Erau acele lumini pe care noi le vedeam din departare.
Pe la mijlocul drumului, înca fiind în regiunea viilor, ne-am asezat pe iarba sa ne odihnim putin. Am atipit într-o clipa. Dar în clipa urmatoare mi-am dat seama de primejdie.
Daca nu plecam îndata, adormim aici si vreun trecator ar putea da alarma. Îl zgudui pe Petrascu care cazuse într-un somn de moarte. Cu mare greutate s-a sculat în picioare si s-a târât dupa mine. Cu mine nu stiu ce se întâmplase ca ma înviorasem.
Calcam voiniceste pe carare în sus, în timp ce Petrascu ramasese în urma si parca se împleticea. Pentru întâia oara l-am vazut pe acest om voinic la capatul puterilor. Mi-era teama sa nu se rostogoleasca lesinat la pamânt. Se afla si el într-un moment de epuizare, asemanator cu acela prin care trecusem eu în fuga de la Vladimirovat. Printr-un mare efort interior si-a revenit si ma urma acum cu hotarâre.
Ajungând pe culme cautam un loc însorit, unde sa ne asezam pe iarba crescuta salbatic. Cum era de dimineata, aerul era înca rece, iar noi tremuram de frig cu hainele umede pe noi.
Vedem la dreapta niste stânci, batute de primele raze ale soarelui. Era un loc uscat si foarte bun pentru scopurile noastre.
– Ai grija, Petre, îi spun eu. Am auzit ca cula de la Vârset e vestita în cuiburi de vipere. Ne-am fixat cartierul pe stâncile batute de soare. Vom dormi si soarele ne va usca hainele. Apoi le vom curata si vom coborî la vale ca doi domni care si-au facut plimbarea pe aleile împrejmuitoare. Petrascu se asezase. Înainte de a ma întinde si eu, mai fac o revizie a stâncii. Vad ca în spate, în muschiul stâncii, parca se misca ceva. Odata îl trag pe Petrascu si sarim amândoi ca arsi. Ne uitam bine si vedem în fata noastra un sarpe încolacit cu puii lui. Numai capul si-l tinea drept.

Abia se distingea de muschii stâncii. Iesise si el sa se soreasca. De groaza, am coborât la vale o suta de metri, mai mult pravalindu-ne si fara sa ne uitam în urma. Aveam senzatia ca sarpele fuge dupa noi. În sfârsit ne-am linistit si ne-am cautat un nou culcus. Am gasit un tapsan de iarba pe o coasta si am examinat-o minutios. Am adormit de îndata în bataia soarelui, care începuse sa-si arate puterea. Petrascu n-a închis ochii. Sarpele îl electrizase, scuturându-i toata oboseala. Se temea si de oameni si de lighioane.

8. POPASUL DE LA VÂRSET

Pe aceasta costise de iarba ne-am odihnit pâna catre amiaza. Ne chinuia iar setea si eram flamânzi. Dar gândul la hanul lui Taranu, unde vom gasi de toate, ne dadea puteri noi. Ne-am apucat apoi sa ne curatim. Hainele erau pline de noroiul rosu-galben pâna la genunchi. Pardesiele erau si ele într-o stare jalnica, cu pete pe spate si la poale.

Ghetele se decolorasera de câta apa înghitisera. Neavând alte unelte, am frecat pantalonii cu mâinile pâna ce ne-a dat sângele, iar pentru ghete am folosit somoioage de iarba uscata, izbutind sa le dam un oarecare lustru. Dupa o jumatate de ora de lucru, ne-am inspectat reciproc tinuta si am ramas multumiti de înfatisare. Puteam sa coborâm.

Am strabatut repede brâul viilor, ca sa nu întâlnim cu oameni. Paream doi domni care îsi fac plimbarea de dimineata. Eram nebarbieriti de trei zile. O umbra neagra se asternuse pe obraz. Dar l-am linistit pe Petrascu. Aici nu suntem în Germania, unde nu poti sa iesi pe strada fara sa te barbieresti. În Serbia ca si în România, lumea nu se rade decât de doua, trei ori pe saptamâna. Intrând în oras, eu al luat-o înainte si Petrascu ma urma cam la o suta de metri. Am mers pe stradute mai pustii, totdeauna, având grija ca la cotituri, sa nu-l pierd. Dupa zece minute ne aflam în fata hanului lui Taranu. Am intrat cu siguranta musteriilor care vin sa manânce de amiaza si ne-am asezat la o masa. Ospatarul, un om maruntel, brunet si cu ochii vioi, m-a recunoscut da îndata. Nu s-a asezat la masa, ci, dupa ce a dat mâna cu noi, ne-a întrebat ce dorim. Nu voia sa atraga atentia celorlalti clienti. Am comandat ce-a avut el mai bun, plus o sticla de vin si apa minerala. Ne-a lasat sa mâncam. Supa buna si un papricas excelent, cum numai în Banat gasesti, si apoi, dupa ce ne-am saturat, a luat loc la masa noastra. ne-a întrebat de unde venim. I-am spus ca din România. Auzise si el de eliberarea legionarilor din lagare. I-am povestit si noi ceva, fara sa lungim prea mult vorba.

Curioasa figura acest Taranu. Pe el nu-l interesa decât negustoria. Sa aiba clientela si banul sa curga în chimir. Dar avea si anumite calitati foarte apreciate de niste fugari ca noi. Nu ne-a întrebat niciodata de acte, desi am dormit la hanul lui, nu ne iscodea si nu voia sa ne stie nici numele. Se multumea sa ne serveasca si sa-si primeasca tainul.

Nu iesea o vorba de la el, dar, bine înteles, nici nu voia sa fie amestecat în treburile noastre. Niciodata nu ia-m cerut mai mult decât putea sa ne ofere. Petrascu îl judeca prea aspru în cartea lui, fara sa se gândeasca la marile servicii ce le-a adus Legiunii: aici a stat mai întâi Boian, care l-a descoperit, apoi Dr. Victor Biris, apoi eu cu Boian, iar acuma eu cu Petrascu. Ce ne-am facut fara acest om? Si de asta data noi trebuia sa fortam nota, cerându-i lucruri care sa-l puna în conflict cu autoritatile.

La urma îl întreb, dar fara a manifesta un interes deosebit:

– N-a trecut pe aici D-l Profesor? D-l Profesor era Boian.

– Nu n-a trecut.

Am înghitit în sec, dar ma gândeam ca nici nu ar fi avut timp sa se abata pe aici, caci de abia la miezul noptii ajungeau camarazii nostri la Vladimirovat. În orice caz, cel mai târziu poimâine se va lamuri si aceasta chestiune.

Deocamdata nu avem chef sa ne gândim la ziua de mâine. Eram absorbiti de mâncare, de bautura, si asteptam clipa când vom putea dormi într-un asternut omenesc.

O fericire fiziologica pusese stapânire pe oasele noastre trudite. Ne uitam multumiti unul la altul de efortul facut. Poate vom avea norocul sa scapam definitiv din aceasta tara inospitaliera, a carei conducere calca în picioare dreptul de azil politic si era complice cu Regele Carol la prigonirea legionarilor.

Dupa ce am sfârsit masa, Taranu ne-a condus într-o camera din spatele restaurantului, unde am putut sa ne spalam si apoi ne-am lungit pe doua paturi cu cearceafuri curate, acoperite cu faimoasele dune banatene. Am cazut într-un somn letargic si n-am stiut nimic de noi pâna seara. Ne-am sculat si ne-am dus în crâsma pentru a mânca o noua portie buna si iar ne-am întors în paturi pentru a continua acelasi somn de plumb, când nici visurile nu se mai prind de om.

Ma trezisem mai de dimineata – Petrascu dormea înca – si stând în pat, am început sa reflectez asupra drumului de pâna acuma. Daca am ajuns unde suntem, e din cauza greselilor noastre.
Raspunderea era a mea. Am ramas prea mult la Ofcea. În loc de a folosi casa lui Tomici numai ca punct de trecere, am transformat-o în baza operativa!
Trebuia sa ne cada caramida în cap! A doua greseala de neiertat a fost ca am întârziat o noapte la Ofcea, în loc sa rupem de la început orice contact cu acest loc periculos. Odata scapati din casa lui Tomici, trebuia sa ne continuam drumul pâna la Panciova si de aici sa luam trenul spre Cuvin, înainte ca ancheta sa ia curs dramatic si sa se dea alarma în toata regiunea. Ce ne-a facut sa ne întoarcem la Ofcea? ne-am leganat cu iluzia ca Tomici, cu legaturile ce le are, va putea sa aranjeze chestiunea Vârlan-Borobaru la nivel local, obtinând eliberarea lor. Dupa ce au fost transportati la Belgrad, am acceptat sa dormim la filmul acesta, în speranta ca Tomici însusi ne va ajuta sa ne gasim un loc de adapost, în alt sat. Ori, a doua zi dimineata, era si el arestat, iar noi, fugari din Ofcea, cu jandarmii pe urmele noastre. Evident, de asta data ar fi fost imprudent sa fi luat trenul spre Vladimirovat. Iata cum greseala de la Ofcea avea urmari, obligându-ne sa facem drumul noaptea pe jos pâna la Vladimirovat. Aici, a treia greseala. Parca ne luase Dumnezeu mintile. Cum ne-am închipuit ca vom putea astepta o zi întreaga în împrejurimile garii, fara sa atragem atentia oamenilor? Nu ar fi trebuit oare sa plecam toti trei la Cuvin? În orice caz am pacatuit prin exces de prudenta când le-am interzis lui Boian si Teodorescu sa vina cu trenul, odata cu Dumitriu. Sederea noastra în aceste locuri se prelungise excesiv, atragând pericolele care ne-au si lovit apoi. Daca Dumitriu ar fi venit însotit de Boian si Teodorescu, am fi plecat în alta parte, câstigând o ora, si jandarmul nu ar mai fi gasit pe nimeni. Am platit aceasta a treia mare greseala cu caderea lui Dumitriu si pierderea contractului cu Boian, calauza noastra sigura pentru întoarcerea în Germania si omul care detinea comoara. Mai aveam o vaga speranta ca îi va trece prin cap sa se abata pe la Vârset.
Acuma ne gaseam într-un loc sigur. Nu ne puteam teme de nici o divulgare, caci nici unul dintre camarazii arestati nu cunosteau acest loc, afara de Boian, si acesta, speram sa nu fie arestat. Aici putem sta o saptamâna, doua, cu conditia sa platim. Taranu închidea ochii la acest du-te-vino al nostru peste frontiera, dar nu la plata. Nu puteam sta pe datorie si banii erau pe sfârsite.
Aveam 15 dolari, în hârtii de câte un dolar. Orice zi de întârziere aici scadea aceste rezerve si ne punea în pericol plecarea. Nu aveam de unde sa împrumutam nici o letcaie. Cunostintele noastre erau departe si ca sa ajungem la ele, ar fi trebuit sa reluam în sens invers acelasi drum primejdios.
Odata cu ruperea de Boian, cazuse si solutia sa ne întoarcem pe la Seghedin, strabatând frontiera sârbo-ungara. Eram prinsi între doua focuri. Din spate ne alungau sârbii, iar din fata ne asteptau jandarmii români. Fara nici o îndoiala, la ora actuala, toate autoritatile de frontiera din România erau în stare de alarma si ne asteptau. Rupti de toate legaturile si lipsiti de toate mijloacele, nu aveam alta posibilitate sa ne retragem la Berlin decât facând un ocol prin Timisoara. Cu toate primejdiile care ne pândeau în România, numai pe aceasta ruta mai aveam o sansa sa ne salvam. Toate celelalte cai erau închise. Cei 15 dolari reprezentau strictul necesar sa platim casa si masa la Taranu, pe omul care ne va conduce peste frontiera si apoi drumul pâna la Timisoara. Acolo vom ajunge lefteri si daca câteva ore nu dam de un camarad, suntem pierduti. Cu ajutorul legionarilor din Timisoara, ne vom retrage apoi în Ungaria, trecând frontiera pe la Beba Veche, vechiul drum pe care l-am folosit în Februarie 1939, când am iesit din tara cu Smultea si Popovici. Din Ungaria va trebui sa gonim repede spre Berlin, înainte ca politia germana sa constate disparitia noastra.
Numai asa ne putem salva de anchete si interogatorii.
Joi 16 Mai, fiind zi de târg la Vârset, am iesit singur prin oras, în speranta sa gasesc pe Neagu de la Latunas, care ne-ar fi condus nu numai peste frontiera, ci si pâna la proxima statiune de cale ferata. Neagu venea în fiecare zi la Vârset. El, ca toata populatia din comunele de frontiera, poseda permis de trecere în Iugoslavia, de unde facea cumparaturi de articole care erau mai ieftine aici. M-am dus prin toate locurile si strazile pe unde se îmbulzeau taranii români, în speranta sa-i descopar chipul. N-a fost chip sa dau de el. Atunci mi-am luat inima în dinti si am întrebat pe niste tarani, pe care îi dibuiam a fi din Latunas, daca Neagu nu era prin târg si unde poate fi gasit. Mai multi mi-au confirmat ca Neagu nu venise la Vârset în ziua aceea. O alta lovitura. Mi-am adus aminte de un nume pe care mi-l daduse Neagu la despartire, în anul trecut, pentru eventualitatea ca nu-l gasim pe el, om de toata încrederea, prieten cu el, Coscofag din Jamul Mare. Era o comuna apropiata de Vârset si asezata pe frontiera. Din nou am umblat târgul pentru a da de urmele lui Coscofag. Nici acesta nu venise în ziua aceea la Vârset. Un taran batrân mi-a spus ca îl cunoaste pe Coscofag, ca fusese concentrat pâna acuma si numai de câteva zile se întorsese acasa. "Fii

bun atunci, i-am spus, si avizeaza pe Coscofag sa vina pâna la cârciuma lui Taranu, unde îl asteapta niste domni din România, trimisi sa Neagu din Latunas, prietenul lui. Spune-i sa lase toate si sa vina chiar azi dupa masa la Vârset si-l vom rasplati cum trebuie pentru osteneala". Taranul mi-a fagaduit ca îi va comunica cele spuse îndata ce va da ochii cu el, caci i se pare ca iesise la câmp.
Bucuros de legatura facuta, m-am întors încrezator în camera noastra, unde ma astepta Petrascu, putin nelinistit de întârziere. I-am povestit ce mi s-a întâmplat si l-am asigurat ca am pus mâna pe un om bun care ne trece frontiera fara sa simta granicerii.
Ne-am asezat apoi la masa si dupa aceea ne-am retras în camera noastra, asteptând din ora în ora sa apara hangiul cu Coscofag.
Dar orele treceau fara sa se iveasca mult asteptatul sol din Jamul Mic.
Ce era de facut? În disperare de cauza, când nu stiam cum sa înnod firul rupt, l-am rugat pe Taranu sa-l lase pe feciorul lui sa se repeada cu bicicleta pâna la Jamul Mic, chiar în seara aceea, si sa-l aduca pe Coscofag. S-a lasat greu. Nu voia sa fie amestecat în treburile noastre. Dupa multe insistente, s-a înduplecat si ne-a promis ca-si va trimite feciorul chiar în seara aceea. Din nou înseninati si cu speranta unei dezlegari fericite a situatiei, ne-am întins pe paturi. Iar intram într-o perioada grea, din care cine stie daca vom putea scapa cu viata.
La cina a venit hangiul si ne-a spus ca feciorul a avut alte treburi si n-a putut sa se duca la Jamul Mic, dar va pleca mâine dis de dimineata si va veni cu omul.
În a treia zi de odihna la Taranu, Vineri, 17 Mai, eram bine înzdraveniti si eram gata de un nou mars, dar nelinistiti de ce va urma. Dimineata vine proprietarul cu dejunul.
Credeam ca ne aduce vestea cea buna si asteptam cu respiratia taiata sa înceapa vorba. Feciorul lui, ne spune, ca a trebuit sa plece chiar în dimineata aceea la concentrare, la regimentul sau din Zemun, unde fusese chemat telegrafic. Nu aveam nici un motiv sa nu-l credem. Vremurile erau tulburi. Sârbii ca si Românii tineau lumea permanent concentrata, iar pe fecior într-adevar nu l-am vazut pe acasa. Parca ne urmarea piaza rea. Când prindem in fir în mâna si începem sa-l desfasuram, pentru a ne salva, parca o mâna nevazuta ni-l smulgea, lasându-ne în gol.
Ce sa facem? Situatia noastra se agravase brusc. Nici Neagu, dar nici Coscofag, omul lui de încredere din Jamul Mic. Banii se terminau vazând cu ochii. Facând socoteala cam cât ar trebui sa platim pentru viptul lui Taranu, ne-am speriat. Nu mai vedeam nimic înaintea noastra decât sa plecam la întâmplare peste granita, fara calauza si fara nici un punct de sprijin.
În timp ce ne framântam, nestiind cum sa legam firul pierdut, între stapânul cu ramura salvatoare. Are el un fin. E cojocar de meserie si cum nu-i prea merge, ca sa-si rotunjeasca veniturile, mai face si contrabanda. Dar sa fim linistiti, el îl cunoaste bine, e om de nadejde. Bine înteles ca n-am mai stat pe gânduri si l-am rugat pe Taranu sa se duca repede si sa-l aduca. Pe la amiaza a intrat cu el si ni l-a prezentat. Noua nu ni s-a parut chiar asa de bun si de sigur cum ni l-a recomandat gazda. Avea un defect de limba si vorbea într-una fara sa se gândeasca. Cum nu aveam ce alege, i-am spus sa ne duca pâna la Jamul Mic si sa-l caute pe Coscofag. L-am asigurat ca va merge cu noi peste frontiera si îl vom plati la egalitate cu omul nostru.
Dupa masa s-a întors, dar fara rezultatul asteptat. Nu l-a gasit pe Coscofag. Probabil ca nici nu-l cautase. Dar a vorbit cu un alt om, tovaras al lui de afaceri, care ne va trece frontiera si ne va conduce pâna la Neagu în Latunas. Sa n-aveam nici o grija. Ei amândoi cunosc locurile ca-n palma si totul va iesi bine. Bine înteles ca acuma trebuia sa platim doi oameni în loc de unul. Nu stiam cât vor cere si daca ne vor ajunge banii. Dar ne faceam socoteala ca, în caz lipsa, vom putea împrumuta ceva de la Neagu. Pâna când am vorbit toate acestea, trecuse de ora sase.
Ne-a spus ca trebuie sa plecam pe loc, deoarece pe înserat trebuia sa fim în casa prietenului sau si, pâna la Jamul Mic, mai e o buna distanta. Ne-am pregatit de plecare, încredintându-ne viata unor contrabandisti. Am platit socoteala, ne-am luat ramas bun de la Taranu, ne-am îmbracat mantalele si am plecat dupa omul nostru.

9. TRECEREA ÎN ROMÂNIA

Urmând pe finul lui Taranu, care nu mai contenea sa ne dea asigurari despre arta lui de a trece frontiera, ne-am abatut mai întâi pe la casa acestuia, unde am gasit o familie de oameni nevoiasi. Locuia într-un

cartier marginas al Vârsetului, populat de o amestecatura sârbo-româno-tiganeasca, lume care n-avea pamânt, traind din ceea ce putea câstiga cu palmele.
Am pornit la drum cu imaginea mizeriei întâlnite în casa cojocarului, care nu prea parea a fi om vrednic în meseria lui. Eram cu sufletul apasat si din cauza ploii care începuse sa curga de dimineata. Tocmai în ziua aceea reîncepusera ploile de primavara, dupa o întrerupere de trei zile, timp în care am strabatut distanta de la Ofcea la Vârset. Ne ocrotise cerul, dar acum iar slobozisera stavilarele de sus. Când am apucat directia spre Jam, ploaia se oprise, dar drumurile erau desfundate. Din nou calcam prin balti si noroaie, uitându-ne cu mila la hainele noastre curatite. Am mers mai întâi spre nord, pe soseaua nationala, care era pietruita, iar când ne-am apropiat de Jamul Mic, am luat-o la dreapta pe un drum vicinal, care trecea prin araturi, holde si vii. Pe aici am înotat iarasi vârtos prin pamântul cleios.
Cojocarul se întelesese cu ortacul lui din Jam – asa ne spusese – ca sa se întâlneasca cu el la marginea satului, la un loc unde se ridica o cruce.
Omul lui din sat se cheama Petre Boroanca si ne spunea de el ca e un om de toata încrederea. Am asteptat la rascruce mai bine de un sfert de ora fara sa se iveasca Boroanca. Atunci calauza noastra a început sa-si piarda rabdarea si sa rosteasca chiar vorbe urâte la adresa prietenului sau. Noi eram mai catraniti decât el. În chestiuni de trecere a frontierei, nu e de joaca. Ne poate vedea lumea si se poate duce vorba pâna la granicerii sârbi. Atunci cojocarul s-a hotarât sa se apropie el de sat ca sa vada daca nu cumva Boroanca e pe drum. S-a întors cu acelasi rezultat negativ. Nu se vedea nimenea venind încoace. Am început sa ne nelinistim de-a binelea.
Cum de nu vine omul daca s-a înteles cu el sa se întâlneasca la rascruce? Fel de fel de banuieli au început sa ne umble prin cap si mai ca ne venea sa ne întoarcem înapoi.
În sfârsit, cojocarul s-a hotarât sa-l caute acasa. Pe noi ne-a lasat în acelasi loc, dar temându-ne de oamenii care se întorceau de la lucru, ne-am ascuns într-o holda, nu departe de cruce. Cât timp am stat acolo începuse sa se înnopteze. Într-un târziu a venit si cojocarul si ne-a anuntat ca l-a gasit pe prietenul lui si acesta ne astepta acasa. Ne-am sculat bucurosi ca cel putin nu mai umblam la întâmplare. Dar intrând în sat, mare ne-a fost mirarea sa constatam ca cojocarul nu se putea orienta. Nu cunostea casa lui Boroanca. Bâjbâia de la o strada la alta, întrebând lumea ce iesise pe la porti. Alt motiv de neliniste.
Ce-o fi cu omul asta? Când si cum a vorbit cu Boroanca, daca nu-i cunoaste nici casa? Vai si-amar de noi! Asa e când te dai pe mâini de oameni necunoscuti!
Cine stie daca nu ne poarta numai cu vorba pâna ce vom nimeri la primarie sau la postul de graniceri. Lumea care se adunase pe la porti trebuie sa stie cam ce meserie învârte Boroanca, de care întreaba calauza noastra. Sau e un perfect imbecil care nu-si da seama de masurile elementare de securitate, când treci frontiera?
Din nou ne batea gândul sa ne întoarcem înapoi. Dar mai exista întoarcere pentru noi? Ce sa mai cautam la Taranu, când nu mai aveam nici bani si pierdusem toate legaturile? Si apoi e periculos sa nu ai încredere într-un contrabandist, caci tocmai atunci îti poate face rau. Au si acesti oameni codul lor de onoare. Orice s-ar întâmpla, nu putem da înapoi. Trebuie sa jucam cartea lor pâna la capat.
În sfârsit, din om în om, ajungem la gospodaria lui Petru Boroanca. Aici ne astepta o alta surpriza neplacuta. Omul nostru nici nu se întorsese de la câmp! Cojocarul nici nu vorbise cu el si nici nu-i cunostea macar casa! Intrând în tinda, ne-a iesit înainte nevasta lui Boroanca, o femeie cumsecade si dezghetata. Ne-a primit cu toata dragostea, ne-a poftit în casa, unde a aprins o lampa de petrol. Pe un pat se odihnea feciorul lor, un baiat de vreo 18 ani, care venise obosit de la câmp. Tatal lui, ne-a spus, mai întârzie pentru a încheia niste lucrari, dar va aparea dintr-un moment într-altul. Am început sa vorbim, dar cu teama sa nu fim azvârliti în alte situatii neplacute. Nu puteai avea nici o încredere în acesti oameni si în "asigurarile" lor. Nici Boroanca, când a intrat pe usa, nu ne-a facut o impresie buna. Era un taran înalt, desirat, osos, mai în vârsta, cu niste ochi care umblau hai-hui. În loc sa arate putina grija pentru plecarea peste granita, n-a adus vorba decât tangential de ea. "N-aveti nici o grija, ne-a spus, va duc eu pâna la Neagu în Latunas". Daca si asigurarile lor vor fi de aceeasi trainicie ca ale Cojocarului, atunci ne putem lua adio de la libertate si viata.
Nevasta lui a început sa întinda masa, dar noi, care stateam ca pe jaratic, bucurosi am fi renuntat la masa numai ca sa ne stim plecati cât mai repede din casa si din sat. Boroanca, ca sa prinda curaj pentru expeditia de noapte si pentru a-si cinsti "gostii", s-a sculat si s-a dus la cârciuma ca sa aduca bautura. S-a întors cu o sticla de rachiu si alta de vin. Noi îmbucam în sila, uitându-ne mereu la usa ca nu pice cineva

nedorit tocmai în acest moment. Cojocarul si Boroanca si-au vazut linistiti de mâncare si nu s-au sculat de la masa pâna ce nu au zvântat amândoua sticlele.
Am plecat pe la orele zece. Prin spartura norilor, iesea luna din când în când. Nu ne facea nici o placere sa-i vedem chipul, caci, în bataia ei, pe sesul din fata noastra, se putea deosebi orice tufa si orice umbra. Dupa ce am iesit din sat, am pornit spre rasarit, taind direct câmpul. În fata noastra straluceau niste lumini. Calauzele ne-au spus ca acolo a Jamul Mare. Noi trebuia sa mergem mai întâi în directia aceste localitati, pâna ce iesim din primejdioasa zona, apoi schimbam drumul spre sud si mergem paralel cu granita, pentru a ajunge la Latunas, caci acest sat e asezat mai la sud de Jamul Mic, cam în dreptul Vârsetului.
Boroanca si Cojocarul mergeau înainte, iar noi dupa el imitându-i în tot ce faceau. Pâna la granita, spuneau ei, nu mai e mult de un kilometru si jumatate. Însotitorii nostri când s-au apropiat de frontiera, se opreau din când în când, se puneau în genunchi, privind si ascultând cu atentia. Dupa ce se convingeau ca nu e nici o miscare, iar înaintau câtiva zeci de metri si iar se trânteau la pamânt. Din salt în salt am ajuns la o perdea de stufaris si rachite. Dupa spusele lor, aici se ascundeau granicerii români si pândeau pe contrabandisti. Dincolo de perdeaua de verdeata, era un canal. Dupa ce l-am trecut si pe acesta, pe malul lui am dat de o alta linie de tufaris. Acesta era momentul cel mai critic al trecerii. Ne aflam pe pamânt românesc. Neobservând nimic suspect, ne-am reluat drumul în pas normal spre Jamul Mare. Am respirat usurati. Cel putin nu se pot mândri sârbii ca pe noi, capeteniile expeditiei, ne-au prins în tara lor. De acum începea alt capitol. Jamul Mare era cap de linie ferata. Solutia cea mai simpla ar fi fost sa ne oprim aici si sa luam primul tren spre Timisoara, fie ultimul din noaptea asta daca mai era, fie cel ce pleca dis de dimineata. Nu ne-am încumetat, pentru ca ne gândeam ca toate liniile care se îndreapta de la granita sârbeasca spre Timisoara puteau sa fie supravegheate de jandarmi si agenti. În urma arestarilor din Iugoslavia, toata regiunea trebuie sa fie în stare de alarma. De aceea am ales Latunasul ca punct de oprire si ajustare. Vom merge la Neagu. Acolo ne vom îmbraca în haine taranesti si apoi, travestiti, vom strabate mult mai usor prin controalele din gari si trenuri. Facusem experienta aceasta în 1939. Ocolul pe la Neagu reprezenta o întârziere si o complicatie, dar o etapa indispensabila, daca voiam sa ajungem cu bine la Timisoara.
Neagu din Latunas era seful garnizoanei legionare din aceasta comuna. Nu era un loc ideal pentru a face prima halta pe pamânt românesc. Aflasem de la Berlin ca fusese detinut împreuna cu feciorul lui, în Decembrie din anul trecut, în legatura cu valul de arestari care s-a abatut asupra Timisoarei.
Fara îndoiala ca si familia lui era supravegheata. Dar cum n-am fi stat la el mai mult de o zi, speram sa ne putem strecura neobservati.
Am mers tot timpul paralel cu frontiera, facând iarasi un mars greu si obositor. Nu mergeam pe drum, ci pe niste carari de picior, care, când urcau, când coborau pe dealuri, vai si livezi. Cum plouase toata ziua, pamântul mustea de apa si, culmea nenorocirii, tocmai atunci a început sa ploua. Eram atât de uzi, încât nici nu mai ne feream de balti sau pâraie. Facusem si socoteala gresita ca Latunasul nu poate fi departe.
Dar din cauza noptii, a ploii si a grijii de a evita locurile pe unde granicerii patruleaza, drumul se lungise mult. Trebuie sa fi fost dupa patru dimineata, când am ajuns în dreptul lui.
Latunas este asezat într-o depresiune. De jur împrejur sunt niste coaste care coboara spre sat. La plecare ma întelesesem cu Boroanca ca sa nu mai trecem prin sat, unde s-ar putea sa patruleze jandarmii, ci sa facem un ocol pe deasupra lui, mergând tot pe dealuri si, când vom ajunge în dreptul lui Neagu, sa coborâm în gospodaria lui. Dar acum, când ne aflam deasupra satului si trebuia sa execute cele vorbite, Boroanca în ruptul capului na voit sa mearga pe culmi. atunci l-am rugat sa se duca singur în sat, la Neagu si sa-l înstiinteze ca a venit "Ciocârlie", ca suntem la marginea satului si sa vina sa ne conduca acasa. "Ciocârlie" era parola noastra din prigoana, folosita si la Bucuresti. Boroanca s-a dus cam mârâind, caci trebuia sa faca drumul de doua ori pâna la Neagu. Noi am asteptat pe vârful unui deal, în ploaie si zgribuliti de frig, întoarcerea lui.
Grea e asteptarea în astfel de conditii. Nu numai frigul si ploaia ne secatuiau pâna la oase, dar ne chinuia si teama ca va întârzia si se va lumina de ziua. Într-un târziu am deosebit doua siluete în întuneric. Boroanca venise însotit de feciorul lui Neagu.
Pe Petrascu nu-l cunostea, iar pe mine m-a recunoscut cu oarecare greutate. Dar parola facuse minuni. Cine spunea "Ciocârlie", stia ca e om bun, trimis de organizatie.
Am plecat toti cinci, spre casa lui Neagu. Eram obositi de moarte si de abia ne tineam dupa tânar, care alerga ca o caprioara peste dealuri si vai. Când unul, când altul ramâneam în urma si trebuia sa strigam

dupa flacau sa ne astepte. Am umblat tot pe coaste, prin semanaturi, araturi, pâraie. Ghetele gemeau de apa. Când eram aproape de tel si mai aveam un deal de urcat, vedem ca lipseste unul din noi. Era Boroanca. Oare ce sa fie? Ne uitam în spate, strigam, nimeni. Nu-l putea lasa pe drum, caci cine stie ce s-a întâmplat cu el si ar putea fi descoperit. Baiatul s-a întors o bucata de drum înapoi si l-a gasit înclestat într-o mocirla. Trecuseram cu toti un pârâu, care la mijloc era mlastinos. Noi l-am trecut, dar Boroanca n-a întins pasul cum trebuie si a cazut chiar în mijlocul pârâului, unde era noroiul mai mare si nu mai putea iesi. Cu ajutorul tânarului s-a ridicat si s-a lipit iar grupului.
Am întârziat mult cu acest ocol pe dealuri. Dar am avut noroc ca din cauza timpului ploios ziua întârziase si nici oamenii nu se îndurau sa iasa din asternuturi.
Am coborât spre casa lui Neagu. Încep sa recunosc locurile pe carele stiam din vara trecuta. Mai întâi o livada frumoasa, apoi un sant adânc, cu apa si noroi, iar malurile alunecoase.
Cu mare greutate ne-am dat drumul în fundul lui si am iesit apoi de partea cealalta. Apoi am intrat în ograda crestinului. Am asteptat o clipa pâna ce s-a dus flacaul în casa si a anuntat parintii. Am fost dusi în grajd, unde tânarul a aprins un lampas cu petrol. Eram toti plini de noroi. Boroanca era ca un bivol de negru, caci cazuse cu cap cu tot în mocirla.
Îndata am concediat calauzele, multumindu-le. La plecare le dadusem jumatate din bani. Dupa câte îmi aduc aminte, convenisem sa primeasca amândoi 1.500 lei. Le-am dar restul si apoi ne-am despartit. Bucuros le-am fi dat mai mult, caci trudisera si ei toata noaptea, dar noi însine nu mai aveam decât o mie de lei, în doua hârtii de 500. Cu acesti bani trebuia sa ajungem la Timisoara.

10. PE PAMÂNT ROMÂNESC LA LATUNAS

Dupa plecarea calauzelor, a venit în grajd Neagu cu femeia lui. Pe mine m-a recunoscut cu usurinta din anul trecut si mi-a strâns mâna cu deosebita caldura. Cu Petrascu s-a împrietenit
repede, deoarece el fiind din prima generatie de tarani, stia sa-i vorbeasca "pre limba lui", cum spun banatenii.
Mai întâi Neagu s-a rugat sa-l iertam ca ne-a adus în grajd. Nu pentru ca eram murdari, ci ca aici puteam scapa de privirile vecinilor. În grajd nu intra nimeni, în timp ce în casa putea sa pice, ba unul ba altul, fara sa-l mai întrebe. Apoi a vorbit tânarul, propunându-ne ca, pâna la plecarea
din Latunas, spre seara, sa ne duca într-o padure vecina, unde puteam sa stam toata ziua, fara a fi observati. Era o padure a comunei, de câteva hectare si bine crescuta. Propunerea tânarului era înteleapta si daca am fi urmat-o, n-am fi cazut în mâna jandarmilor. Dar noua numai de asta nu ne ardea acuma! Afara ploua din nou, iar noi, de abia iesisem dintr-o noapte de mars prin ploaie. Zgribuliti si învinetiti de frig, nu ne surâdea sa iesim iar în natura umeda. Întrezaream ca ar fi bine sa urmam sfatul tânarului, dar capacitatea de reactie ne slabise. Nu mai aveam decât un singur gând: sa ne primenim si sa dormim într-un asternut cald. Ne-am mai adus aminte si de patania din paduricea de la Vladimirovat, care ne-a amagit, si aveam groaza sa nu ni se întâmple la fel.
Eu aveam si un alt motiv sa ma opun propunerii tânarului. Înca din ultima noapte de mars spre Vârset, am simtit la unul din calcâie o usoara durere, ori de câte ori calcam. În cele trei zile cât am stat la Vârset, durerea aproape disparuse, dar în drumul spre Jamul Mic si apoi la trecerea granitei, durerea a revenit si s-a extins la amândoua picioarele. Când ne-am apropiat de Latunas, ma întepau rau amândoua calcâiele.
Când m-am dezbracat în grajd si m-am uitat la picioare, am descoperit de jur împrejurul gleznelor o usoara umflatura. Era un grav avertisment pentru cineva care e avizat la picioare ca sa scape de dusmani. Nu m-am plâns nici lui Petrascu si nici gazdelor, dar în sinea mea stiam ca acesta era motivul principal pentru care refuzam sa ne ascundem în padure. Era un început de invaliditate, care ma putea scoate din circulatie tocmai în momentul cel mai critic al luptei noastre pentru existenta. Bine înteles mai puteam face sfortari, mai puteam fugi la nevoie, dar cu rezultatul ca boala s-ar fi agravat si mai târziu m-ar fi mobilizat.
Mai întâi femeile ne-au dus albituri sa ne primenim, apoi ne-au întins paie în grajd, iar deasupra cearceafuri albe si niste toale calde de acoperit. Nici nu am mai voit sa luam ceva în gura. Ne-am trântit în asternut si am dormit tun, paziti de vitele din grajd, care îsi vedeau de rumegatul lor molcom. Ne-am trezit pe la amiaza. Femeile ne-au adus de mâncare tot ce-au putut sa gateasca mai bun, ia r barbatii, dupa obiceiul locului, ne-au cinstit cu rachie. Afara tot ploua, dar noi, în asternutul cald si încalziti de alcoolul care curgea prin vine, ne simteam bine si plini de încredere în viitor.

Apoi ne-am apucat de povestit. Batrânul Neagu, un om de vreo patruzeci de ani, nu stia bine cine sunt. Din cauza unei vagi asemanari cu Capitanul îsi închipuia ca as fi chiar el, scapat, cum se zvonea pe atunci, din mijlocul calailor. Îl iscodea mereu pe Petrascu. Ca sa-i scoata din cap aceasta idee, primejdioasa în împrejurarile în care ne aflam, Petrascu a izbucnit într-un hohot de râs si i-a spus: "Bine, omule, nici atâta nu stii ca Corneliu Codreanu era un om voinic, înalt, ne întrecea cu un cap pe noi toti de aici, si uita-te la domnul cât e de pirpiriu". Ne-a întrebat apoi daca nu l-am vazut pe Capitan în Germania. Cu parere de rau a trebuit sa-i spulberam si aceasta nadejde. Atunci am vazut cum si-a pironit ochii în pamânt si s-a întunecat. El ca tot poporul traia în credinta ca n-a murit Capitanul si ca se afla e undeva prin Germania, ocrotit de Hitler.
Apoi ne-au povestit si suferintele lor. Dupa arestarile operate la Timisoara în Decembrie 1939, când a fost descoperita întreaga organizatie, cercetarile s-au extins pâna la ei. Cum tânarul era implicat în treceri de legionari peste frontiera, când au venit jandarmii sa-l aresteze, a fugit de acasa, temându-se de batai si schingiuiri. S-a ascuns pe la rudenii, prin satele învecinate, si chiar avea de gând sa treaca în Serbia. Dar de la o vreme s-a saturat de aceasta viata nesigura, mereu gonit din sat în sat, si s-a predat jandarmilor. A fost groaznic ca sa spuna cu cine a lucrat si ce legionari a trecut peste frontiera. De la început, baiatul s-a fixat pe pozitia ca el n-a facut nimic si nu cunostea pe nimeni si a tinut-o asa zile si zile de anchete si batai.
Chiar când a fost confruntat cu legionarii cu care lucrasera si care facusera declaratii referitor la activitatile lui ilegale, n-a recunoscut nimic. Pâna la urma autoritatile nu au avut ce face si l-au eliberat.
Am vorbit apoi de întarirea Germaniei, de razboiul din Apus, si de schimbarea ce o simtisera si ei în relatiile cu autoritatile, care începusera sa se poarte mai omenos.
Aveau încredere ca trecerea noastra pe la ei va însemna o noua lovitura pentru regim. Cât am putut i-am încurajat, aratându-le ca se petrec mari schimbari în Europa si ca în curând va suna si ceasul Legiunii.
Ploua într-una, dar noi ne simteam multumiti si în largul nostru, înconjurati de dragostea acestor camarazi. Aceasta familie de tarani de stare mijlocie din Latunas a facut mult pentru Legiune. Si-au sacrificat linistea casei si au suferit nenumarate perchezitii si arestari pentru a ajuta pe luptatorii legionari. În ansamblul actiunilor noastre din anii 1939-1940, care au avut ca final rasturnarea Regelui Carol, rolul acestei familii a fost extraordinar de important. Femeile nu se simteau îngrozite de jandarmi si nici nu-si împiedicau barbatii ca sa participe la lupta legionara. Întreaga familie forma un bloc de vointa si aspiratii. Parca eram la Tomici în Ofcea, caci si aici toata familia conspira ca sa ne salveze. Legiunea era ceva sfânt pentru ei si a nu-si face datoria fata de un camarad aflat în primejdie, echivala cu un sacrilegiu. Cine a spus ca suntem un neam de iobagi, de stârpituri, de pârliti? Sa fi privit la acest Neagu, care se comporta ca unul din acei temuti Romani din vremurile apuse. Ne simteam umiliti de câta grija ne poarta acesti tarani, care nu pot astepta nici onoruri si nici situatii.
Ne-am facut apoi planul de plecare spre Timisoara. Trecuseram frontiera în noaptea de 17-18 Mai. Azi e Sâmbata 18 Mai. Neagu ne-a propus ca în seara asta sa plecam la niste rude ale lor, din satul vecin, Forotic. Vom dormi acolo noaptea aceasta si vom sta si ziua de Duminica, 19 Mai. Luni dimineata, cu ajutorul lui Dumnezeu, vom lua trenul spre Timisoara. Acest tren are avantajul ca e întesat de lume, muncitori care se duc la fabrici si tarani care merg la târg sau dupa treburi pe la autoritati si avocati. Pentru a ne pierde în aceasta lume rustica, ne vom îmbraca taraneste, iar hainele domnesti le vom lua într-o traista.
Femeile au scos din lazi fel de fel de haine mai vechi ca sa le încercam. Eu m-am îmbracat ca un fecior din partea locului, iar Petrascu, ca un taran mai în vârsta. Privindu-ne unul pe altul apoi într-un ciob de oglinda, am ramas multumiti de camuflaj. Era peste putinta sa ne descopere, afara de cazul ca s-ar face o legitimare sistematica a tuturor vagoanelor. Râdeam unul de altul si râdeau si gazdele de noi, cum ne-am schimbat din domni în "paori". Hainele le-am pus într-o traista, pe care trebuia sa o poarte Petrascu pe umar. Ne-am împartit si banii frateste. Mai aveam o mie de lei. Eu am luat o hârtie de 500, iar Petrascu cealalta. Pe vremea aceea acesti bani reprezentau înca o valoare.
Sfârsite pregatirile de plecare, asteptam în liniste seara, pentru a lua drumul spre Forotic, calauziti de feciorul lui Neagu. Nu vedeam de unde sa ne pândeasca o noua primejdie. Neagu si familia lui erau urmariti de jandarmi, dar nu în chip sistematic. Probabil ca jandarmii aveau informatori în sat. În câteva ore nu vom mai fi aici si nimeni nu va afla de trecerea noastra pe la Latunas. Asa cum ne întelesesem cu contrabandistii din Jamul Mic, ei chiar în noaptea aceea trebuia sa se întoarca acasa. Deci, nici din partea

sârbeasca nu putea sa ne denunte nimenea. Dar caile destinului erau altele si lovitura ne-a venit de unde ne asteptam mai putin.

11. ÎNCONJURATI DE JANDARMI

Nenorocirea care a urmat a venit de la cei doi contrabandisti. În loc ca Boroanca si cojocarul sa se întoarca în aceeasi noapte acasa, asa cum fagaduise, s-au oprit la Jamul Mare si cum aveau bani, s-au pus pe mâncare si bautura. Cum se ametisera oleaca si erau murdari si nedormiti, au atras atentia autoritatilor. Au fost dusi la post si, în cursul anchetei, s-a descoperit ca au trecut peste frontiera doi domni care venisera de la Vârset.

Îndata au sunat telefoanele în toata zona si o patrula întarita de jandarmi a plecat spre Latunas sa prinda pe suspecti. Satul nu avea post propriu de jandarmi. Evident, pâna ce s-au întâmplat toate aceste lucruri, ziua s-a scurs si numai dupa masa, mai pe înserat, au pornit jandarmii spre Latunas.

Noua nici prin cap nu ne trecea ca am putea fi descoperiti din partea aceasta. Eram siguri ca însotitorii nostri se gaseau de multa vreme dincolo de granita. Pe înserate, Neagu si cu feciorul lui s-au dus la un loc ce-l aveau la marginea satului pentru a taia ceva nutret pentru vite. Noi asteptam ca sa se întoarca, pentru ca sa plecam spre Forotic, calauziti de cel tânar, cum va da noaptea. Femeile îsi vedeau de treburile gospodariei. Nu trecuse un sfert de ora de la plecarea gazdelor, când vine un om – noi nu l-am vazut la fata – si spune femeilor ca au intrat jandarmii în sat. Femeile lui Neagu intra în grajd si ne anunta pe noi. Ce sa fie? Ne-am gândit ca nu poate fi vorba decât de o patrulare obisnuita. Ne-am facut socoteala ca e mai nimerit sa nu iesim din grajd, caci fiind înca lumina, vom putea fi denuntati de cineva jandarmilor si atunci va fi mai rau. Si încotro sa apucam, acuma când nici unul din barbati nu este acasa? Ce se alege de plecarea noastra la Timisoara? Noi nu ne-am gândit ca daca omul acela venise, se petrecea ceva grav în sat. Voia sa-l previna pe Neagu, care mai fusese arestat.

Pe când ne framântam nestiind ce sa facem, deodata auzim ca poarta de la ulita e izbita în laturi si o voce amenintatoare de barbat – seful de post cum ne-am dat seama mai târziu – striga femeilor:

– Unde-s oamenii care au venit asta noapte la voi? Pe cine aveti în grajd?

Femeia lui Neagu a început sa se bâlbâie, fara a putea scoate o vorba deslusita. Grajdul avea doua usi: una dadea spre curte si de aici putea veni jandarmul, alta se deschidea spre gradina.

În fundul gradinii era santul ce-l trecuse, azi dimineata, iar dincolo se întindea livada, care se prelungea apoi în câmp deschis. Petrascu, ca sa întârzie intrarea jandarmului, propteste usa dinspre curte cu o furca si apoi o zbughim amândoi pe usa cealalta, în gradina. Era timpul suprem, caci jandarmul ajunsese la usa grajdului si o zgâltâia din toate puterile, furios ca nu o poate deschide. În sfârsit usa a cedat, dar pâna ce s-a luptat sa deschida usa si pâna a cercetat grajdul, înaintând cu bagare de seama de teama sa nu fie atacat, noi am strabatut portiunea de gradina, vreo 50 de metri, si acum ne aflam la marginea santului.

Gradina era proaspat arata si din cauza ploilor, brazdele se transformasera în noroi. Am înotat mai mult decât am fugit. Dar aceeasi greutate, pamântul lipicios, îl împiedica acuma pe seful de post, un om mai scund si îndesat, sa ne ajunga din urma.

Santul era un obstacol greu de trecut. Era adânc de vreo doi metri, cu fundul noroios, caci mereu se scurgea prin el o suvita de apa, care se umfla când ploile veneau mai mari.

Avea o latime de vreun metru si jumatate. Din spatele auzim zbieretele sefului de post care ne soma sa ne predam: "stati ca trag, stati ca trag". Eu am facut atunci o saritura spectaculara, care a uimit pe urmaritori si s-a dus vorba de ea pâna la Bucuresti: într-o clipa am coborât în fundul santului si din a doua miscare am fost deasupra lui, de partea cealalta.

Am întins-o apoi drept înainte în livada. Petrascu a fost putin mai norocos. Voind sa treaca santul pe deasupra, dintr-un salt, din cauza camasii lungi, a traistei din spate si a terenului alunecos care nu îngaduia sa-ti iei avânt, a cazut în fundul santului izbindu-se de peretele din fata. De atunci drumurile noastre s-au despartit si nu ne-am mai întâlnit decât la Inspectoratul de Jandarmi din Bucuresti. Cum am putut reconstitui ulterior, din povestirea lui Petrascu si cum scrie si el în cartea lui, cu mari sfortari a izbutit si el sa se ridice pe mal, lasând în fundul santului palaria care-i sarise de pe cap si traista cu hainele noastre. Dar când a ajuns deasupra, o potera de jandarmi alerga spre el sa-l prinda. Pentru a fi sigur de captura, seful de post îsi postase oamenii dupa regulile învatate. Numai el cu un jandarm au intrat pe poarta principala. Când s-a îndreptat spre grajd, pe celalalt jandarm l-a trimis sa ocoleasca grajdul si sa se fixeze de partea cealalta, în gradina. Repeziciunea cu care am evacuat grajdul nu i-au mai dar vreme

jandarmului sa ne blocheze iesirea sau sa ne prinda în gradina. A asistat si el neputincios la fuga noastra si apoi la saritul santului.
Grosul fortelor le concentrase seful de post, dincolo de sant, în livada. Erau trei jandarmi, între care un reangajat, erau obligati sa asiste pe jandarmi. Daca scapam din grajd, îsi facea socoteala seful de post nu vom putea trece santul adânc si cleios, iar daca totusi vom sari peste el, dincolo ne astepta potera cu pustile întinse. când a vazut stolul de oameni îndreptându-se spre el si somându-l sa se predea, Petrascu ar mai fi putut sa fuga, caci mai era o mica distanta între ei, dar s-a gândit la mine. Oprindu-se si înfruntându-i, îmi procura mie ragazul necesar ca sa dispar din raza lor. Petrascu i-a lasat sa se apropie si a ridicat mâinile în semn ca vrea sa se predea, dar când seful grupului a voit sa puna mâna pe el, i-a dat un brânci de-a cazut în iarba de-a berbeleacul, cu pusca cu tot.
Ceilalti nu stiau ce sa faca. De dincolo de sant, seful de post striga cât îl tinea plamânii: "trageti, ma, împuscati-i ma!" El, cu jandarmul de lânga el, nu puteau sa traga, deoarece puteau sa nimereasca în proprii lor oameni. Si nici grupul de dincolo nu putea face uz de arme câta vreme Petrascu se afla în mijlocul lor. Profitând de acest moment de nauceala, Petrascu a fugit si el, mergând paralel cu canalul, dar în sens invers directiei de unde venisera jandarmii.
Eu fugeam prin livada perpendicular cu santul spre niste pâlcuri de tufisuri si rachite, în speranta sa scap momentan din vederea lor. Deodata aud o salva.
Îmi dublez puterile ca sa ajung îndaratul arbustilor. Aud a doua salva. În acel moment alunec si cad într-o balta de ma umplu tot de apa. Am crezut ca sunt ranit. Ma scol repede, ma pipai, nimic. Îmi scot pardesiul încarcat de apa, care ma împiedica la fuga, si-l las în balta. Acuma, numai în camasa si veston, eram mult mai usor. Trec dincolo de pâlcurile de salcii si cu mare viteza ma îndrept în câmpul deschis. Pe mine nu ma nimerisera. Dar pe Petrascu? Poate l-au ucis. Când am iesit din grajd, ploaia încetase si soarele strapunsese norii, luminând toata zarea. Daca nu-l ia Dumnezeu repede de pe cer, sunt pierdut, caci jandarmii pot veni cu caii si dând de câteva ori roata, ma descopera. În gând încep sa ma rog iar lui Dumnezeu ca sa repete minunea si pentru a doua oara traiesc fenomenul de la Vladimirovat. De la o secunda la alta, trec de la lumina la întuneric. Soarele dispare brusc si umbrele noptii se întind ca o binecuvântare. Nu se mai putea distinge nimic de la 50 de metri.
Pentru moment sunt în afara de primejdie. Îmi încetinesc pasul ca sa-mi reiau respiratia. Dar acuma ce fac? Cât voi rezista? Încotro s-o apuc? Vad în departare niste lumini electrice. Sa fie Vârsetul? Sa fie Jamul Mare? Unde o fi calea ferata care duce la Timisoara? Cel mai bun lucru ar fi sa dau de calea ferata si apoi sa ma urc pe ea cât voi putea. Undeva, în vreun sat, poate voi da de vreun om bun, care sa ma ajute sa ajung la Timisoara. O, biata noastra echipa plecata de la Berlin, ce-a mai ramas nimic din ea! Un om gonit în noapte ca fiarele. Si fara nimic la el. Nici o bucata de pâine sau o bucatica de zahar. Apa mai gaseam prin pâraie. Nimic nu mai ramasese din mine decât hotarârea de a încerca imposibilul pentru a nu cadea în mâinile dusmanului. Triumful regimului ar fi fost prea mare. Tot aparatul Statului ma cauta de mai bine de doi ani. Au pus si premiu pe capul meu, înca de pe timpul lui Calinescu, trei milioane de lei.
Cât timp fugisem, încheieturile de jos ale picioarelor s-au încins si nu mai simteam durerea. Dar încetinind pasul, durerea revenea sagetându-ma în calcâie. Gleznele erau prinse bine si aproape se întepenisera. De câte ori puneam piciorul jos si mai ales când accidentele terenului îl deplasau, ma treceau toate sudorile. Cum voi putea scapa cu aceste picioare betege? Trebuie sa încerc totusi ceva. Trebuie sa ocolesc satul si sa ma îndrept spre nord, spre Jamul Mare, pe drumul pe care venisem în noaptea trecuta. Am mers câtva timp apropiindu-ma iar de sat, dar deodata îmi apar în fata niste lumini care umblau pe câmp si aud si latraturi de câini. Eram urmarit. Fara îndoiala ca toate posturile de graniceri si jandarmii din zona erau alarmate si patrulau de-a lungul frontierei. De ce umblau cu lumini?
Poate credeau ca sunt ranit sau am adormit pe undeva? Din nou am tras o fuga disperata, dar în directie contrara acelei încotro croiam sa apuc. Îmi era frica mai ales de câini. Niste câini dresati puteau sa ma încolteasca, daca li s-ar fi dat sa miroasa hainele ce ramasese în traista. Nu stiu cât am fugit.
Planul cu Jamul Mare cazuse. Prin împrejurimile satului umblau poterele. Ar fi trebuit sa fac un ocol prea mare si n-aveam idee de locuri. M-am hotarât atunci sa trec iar granita în Serbia si sa ma întorc la Vârset. Voi intra noaptea la Taranu, ud si murdar, rugându-l sa ma adaposteasca pentru câteva zile. Apoi voi cauta sa plec la Alibunar si sa fac rost de ceva bani de la cunostintele noastre de pe acolo. Dar cum nu cunosteam locurile si era si noapte nu ma puteam orienta care e partea româneasca si care e partea sârbeasca. M-am îndreptat si eu încotro am crezut ca ar putea fi granita. Deodata îmi apar, când m-am ridicat pe un dâmb, alte lumini. Erau niste lampase. N-am mai simtit nici durere si nici picioarele umflate.

Am tras o alta fuga ca sa ma îndepartez de locul primejdios. Poterele umblau asadar nu numai în jurul Latunasului, cu si de-a lungul frontierei. De câteva ori am trecut linia de demarcatie, însemnata prin niste pietre. Din cauza atâtor fugi si schimbari de directie, nu mai stiam precis daca ma aflam la Sârbi sau la Români. Cred ca am umblat mult în sus si în jos prin aceleasi locuri încalcând frontiera. Din cauza extenuarii – organismul începuse sa consume din rezervele celulare – nici nu ma mai puteam concentra o clipa ca sa-mi fixez un punct de reper.
Nu stiu cât am umblat, dar stiu ca u m-am oprit o clipa toata noaptea. De multe ori am fugit lungi distante si niciodata nu am mers în pas obisnuit. Hainele se uscasera pe mine din cauza caldurii corpului, desi noaptea era rece; în schimb ghetele musteau de apa. De picioare nu ma mai ocupam. Traiam în durere "ca-n elementul meu", cum spune poetul Grigore Alexandrescu. Cât sa fi umblat? Trebuie socotit cât am putut face de la opt seara pâna la cinci dimineata. Asta face pe putin 40 de km. Deci îmi faceam socoteala ca trebuie sa fiu departe, foarte departe de Latunas.
Când se crapa de ziua, vad niste case în fata mea. Ma uit bine si vad într-o depresiune un sat. Unde sunt oare? În România, în Iugoslavia? Satul ce se desfasura în fata pare ca seamana cu Jamul Mic. Cu orice risc trebuie sa întreb pe cineva si trebuie sa gasesc ceva de mâncare. Cum ploaia încetase de aseara si ziua se anunta frumoasa, oamenii se vor scula de dimineata pentru munca câmpului. Cobor pe costise si intru în cea dintâi curte. Vad un taran în pervazul ferestrei deschise. Îi fac semn sa vina în curte ca vreau sa vorbesc cu el. Omul coboara banuitor. La fereastra apar niste femei speriate.
Înfatisarea mea trebuie sa fi fost jalnica. Nu aveam palarie, caci mi-o pierdusem si eu la trecerea santului. Eram plin de noroi, parul ravasit, fata trasa ca de mort si mâinile zgâriate. Oricine îsi putea da seama ca sunt un fugar certat cu stapânirea.
– Omule, fii bun si spune-mi ce sat e asta?
– Latunas.
– Cum ai spus? crezând ca n-am auzit bine.
– Latunas, domnule.
– Nu se poate.
– Ba e Latunas.
Am ramas trasnit. Sa umbli toata noaptea ca sa scapi de satul unde am fost atacat de jandarmi, pentru ca a doua zi dimineata sa ajungi tot în el. Am pus ochii în pamânt, repetând ca un om pierdut: Latunas, Latunas...

12. ULTIMA BATALIE

Îmi vedeam sfârsitul cu ochii. Am umblat toata noaptea ca sa ma îndepartez de locul primejdiei, iar dimineata ma trezesc exact în acelasi loc, gata sa fiu însfacat de jandarmi.
Ce sa fac, Doamne? Poate ca omul care sta în fata mea a auzit ceva de Legiune si ma va ajuta sa scap.
În buzunarul de la veston aveam bancnota de 500 de lei. O scot si cu mâna nesigura o întind taranului.
– Asculta, bade, îi spun. Vezi în ce stare sunt. Ia acesti bani si pentru ei lasa-ma sa ma odihnesc pâna la noapte si da-mi ceva de mâncare. Nu sunt om rau.
Taranul se uita la mine cu mila. Pe fereastra deschisa, femeile priveau cu ochii holbati scena. Un moment a sovait. Dar apoi a biruit frica în el si mi-a spus sa ma duc în plata Domnului, ca nu vrea sa aiba necazuri cu jandarmii.
Bine, daca-i asa, i-am raspuns, dar cel putin da-mi ceva de mâncare si de baut. Mi-a adus o cana cu apa proaspata din fântâna si cam un sfert de pâine mare taraneasca, alba si frumoasa.
Am rupt câteva bucaturi si le-am dus la gura, dându-le drumul fara sa le mai amestec, ca un câine flamând. Apoi am supt cana cu apa.
La despartire, l-am rugat sa-mi arate încotro e linia ferata, caci ma gândeam sa urc pe ea pâna ce voi da de primul sat si acolo sa-mi încerc iar norocul, la vreun gospodar. I-am multumit si m-am departat în graba.
Cum Latunasul este asezat într-o depresiune, puteam fi vazut din curtile oamenilor. Pentru a ma ascunde, m-am catarat prin locurile cele mai abrupte, cautând ca întotdeauna între mine si sat sa fie vreun obstacol, o coasta, un copac, o cladire izolata.
În timpul acestui mars accidentat, am suferit cumplit de picioare. De câte ori calcam strâmb, ma sageta pâna în creier. Picioarele mi se umflase acuma de-a binelea. Ca sa usurez, am dat drumul la sirete. Mergeam ca o umbra, clatinându-ma la fiecare pas. Pâinea îmi era singurul tovaras. O tineam subtiori si

din când în când rupeam câte o bucata. Organismul sfârsit, cerea mereu hrana si pâinea se gata vazând cu ochii. Macar de ar fi fost una întreaga!
Despartindu-ma de liziera satului si coborând în câmp deschis, vad iesind dintre case o gramada de oi pazite de un tânar. Pe câmp nu erau oameni în acea zi, pentru ca era Duminica. Dar oile trebuiau duse la pasune. Daca m-as alipi de el ,ma gândeam, as putea merge o buna distanta, fara sa fiu observat. Cum sunt îmbracat taraneste, m-ar crede, din departare, doi oameni de-ai lor. I-am iesit în întâmpinare si am intrat în vorba cu el. Era un pazitor tânar, aproape un copilandru. Am mers alaturi de el, punându-i fel de fel de întrebari, la care raspundea bucuros. Pe cap ciobanul avea o palariuta soioasa. Ma uitam cu interes la ea, gândindu-ma ca daca as avea-o, poate s-ar schimba roata destinului. Taranii nu umbla cu capul gol.
Oricine m-ar fi descoperit, vedea ca nu sunt de-al lor. Având palarie, as îndrazni sa ies la drum, sa ma amestec cu oamenii. Cu palaria mai puteam apoi sa-mi acopar fata de mort si parul zbârlit, tragându-o bine pe urechi. Scot hârtia de 500 si i-o ofer spunându-i:
– Flacaule, am nevoie de palaria D-tale. Ma arde soarele si ma ploua. Ia acesti bani si D-ta îti cumperi alta noua.
M-am izbit de acelasi refuz. Cum era din Latunas, probabil auzise de întâmplarile din ajun si nu voia nici el sa aiba încurcaturi cu stapânirea. Întristat, am mai mers alaturi de el câtva timp, caci era o pavaza pentru mine, cu turma lui de oi. La un moment dat ciobanasul a lasat câmpul si a apucat un drum de hotar care apuca spre nord. Nu mai îmi convenea. Mi-am luat ramas bun de la el si eu am continuat peste câmp, spre soare-rasare.
În departare, am zarit asa ca un pâlc de padure. Am luat-o încetisor spre acea padure. Nu era departe, dar mie mi-a trebuit o zi întreaga sa ajung acolo, cu picioarele betege. Când soarele coborâse spre asfintit, am ajuns si eu la marginea padurii. Uitându-ma înapoi, vad în departare niste oameni calare.
Desigur jandarmii au aflat fie de la taran fie de la ciobanas încotro am apucat si acuma ma cauta. Repede m-am ascuns în desisul ei.
Mare deceptie. Nu era o padure în regula, ci o taietura. Rar de tot mai întâlneai câte un copac. În schimb din trunchiurile taiate crescuse o vegetatie salbatica. Paduricea cobora într-o vale adânca si în fundul ei luceau pâraie. Cum aveau multa umezeala, plantele crescusera vâlvoi. Parca era o padure tropicala. Ca sa faci un pas, trebuia sa te lupti cu fel de fel de liane. Si mâinile si picioarele trebuia sa le tii într-o permanenta actiune. Crengile ma izbeau peste fata. Si din spate simteam iar pe muma padurii.
Cu cât înaintam spre fundul depresiunii, cu atâta crestea si întunericul. Picioarele îmi produceau dureri cumplite. De la un timp, parca nu mai vedeam limpede. Pare ca o ceata se pusese peste toate lucrurile. Ce sa fie? Ma opresc, îmi frec ochii, ma scutur. Nu e nimic.
Coborând mai jos, încep sa am vedenii. Aud vocea lui Petrascu. Sigur l-au împuscat si sufletul lui proaspat iesit din trup ma însoteste si ma avertizeaza.
Nu mai e mult, Petre, si voi avea si eu aceeasi soarta. Daca am fi fost împreuna, ne-am fi ajutat unul pe altul si cine stie daca n-am fi scapat ca la Vladimirovat.
Si natura se aliase împotriva mea. Ma împleticeam, cadeam. Mâinile erau zgâriate, piscate de urzici, lovite de crengi. Si fata îmi ardea. Primisem câteva lovituri în plin. Ajung în fundul vaii. Multe vine de apa, alimentate de ploile de primavara. Ca sa-mi linistesc focul de la picioare, apuc pe o vâlcea. Apa rece îmi facea bine. Era o binecuvântare. Merg în nestire. Nu am nici o tinta. Voi merge pâna ce voi cadea undeva. Dar voi merge. Câta vreme mai dispun de o ultima rezerva de energie, nu ma voi opri. Ma uit în sus. Soarele îsi trimitea ultimele raze deasupra frunzisului. Umezeala începea sa-mi intre în oase. Nu pot înnopta în aceasta padure blestemata. Daca ma prinde întunericul, nu mai ies de aici. Stiu c a la marginea ei ma asteapta jandarmi, dar tot atât de sigur e ca mâine dimineata o vor scotoci tufa cu tufa si tot ma vor prinde.
Ascult putin daca nu se aud crengi trosnind. Ies din vâlcea si încep sa urc pe partea opusa acelei de unde venisem. Era o coasta abrupta, mult mai ridicata decât aceea pe unde venisem, dar în schimb mai limpede, mai putin încâlcita de plante agatatoare. Cu eforturi penibile, m-am urcat pâna sus pe platou. Acuma se înnoptase de-a binelea. Nu vedeam la zece pasi. Abia ma mai puteam tine pe picioare.
De la marginea padurii, mai merg o postata * si dau de un loc cultivat cu rasad de ceapa. Smulg în graba câteva cepe si încep sa le mestec. Prima, a doua, le-am înghitit cu lacomie, dar pe a treia am azvârlit-o. O fi ea buna ceapa ca însotitoare la mâncare, dar nu ca sa dea energie. Daca as gasi niste boabe de grâu sau de cucuruz, dar la epoca asta de unde sa le iau? Stiam ca sunt anumite radacini bune demâncat, dar eu nici nu le cunosteam si mai era si noapte. O, daca as avea câteva bucatele de zahar! Nici eu nici Petrascu nu

ne-am gândit la aceasta masura de prevedere elementara. Înainte de-a pleca la drum, sa ne umplem buzunarele cu zahar, ca ratia de fier a soldatului. Câteva bucatele de zahar ar putea schimba cursul istoriei. Picioarele le-as mai târî ei, dar cu lesinul cum sa lupti? Nu le aveam si simteam ca ma sfârsesc.

Îmi faceam socoteala ca daca ceapa rasadita pe aici, trebuie sa fie în apropiere si vreo asezare omeneasca. Simt ca terenul urca din nou. Ajung în vârful unui dâmb si de acolo descopar niste lumini printre frunzele copacilor. Satul se întindea în vale. Ce sat sa fie? De oboseala îmi tremura tot trupul. Picioarele îmi erau umflate jos ca doi butuci. Am stat pe dâmb în picioare privind în vale. Inima o luase în galop. Nici nu ai puteam numara bataile. Fiecare sfortare îmi provoca acuma si dificultati de respiratie. Ce sa fac? A continua drumul e moarte sigura. Voi muri de epuizare. Daca nu gasesc imediat ceva de mâncare sunt pierdut. Nu mai am alta alegere decât sa cobor în sat si sa intru la prima casa de gospodar. Cei 500 de lei erau intacti si poate voi gasi pe cineva ca sa se îndure de mine. Cobor pe o costisa si dau de întâia casa. E o cascioara facuta dintr-o singura odaie si fara curte. Poate nici n-as fi intrat în ea, daca usa nu era deschisa si lumina unei lampi nu se revarsa afara. Pe prag, niste oameni. Cu pasi sovaitori, ies din întuneric si le dau binete. La lumina trebuie sa fi aratat ca o stafie, cu parul vâlvoi si mâinile zgâriate. Numai vorbesc de ghete si îmbracaminte. Oricine îsi putea da seama ca sunt fugar.

Deodata ma vad înconjurat de o droaie de lume, care iesise nu stiu de unde, ca dintr-un stup. Ma uit mai bine la ei si îi vad cam oachesi la fata. În spatele lor în casa erau vreo patru copii, care priveau si ei mirati la noul venit. De abia atunci mi-am dat seama ca am nimerit la un salas de tigani.

– Dar de unde vii D-ta? ma întreaba un tigan mai batrân, care parea sa fie seful familiei.

– Iaca de la Jamul Mare.

– Si unde te duci?

– La Resita la lucru.

– Da ce-i cu D-ta?

– Iaca, am voit sa crut banii si am luat-o pe jos. M-am ratacit în blestemata asta de padure ce-o aveti în vale, de credeam ca nu mai ies. Mi-am pierdut si palaria si m-am zgâriat rau. Sunt flamând ca un câine si tare obosit. Daca puteti sa-mi dati ceva de mâncare si sa ma lasati sa ma odihnesc în noaptea asta. Am bani. Scot cei 500 de lei si îi arat.

– Da, cum sa nu, striga tiganul batrân. Vom face si noi ce vom putea. Suntem cam multi, dar ne vom strânge sa încapi si D-ta în asternut. Intra în casa si te aseaza pe marginea patului.

Am intrat în casa. De-o parte si de alta, doua paturi late. În mijlocul odaii o cararuse de-abia te puteai misca. La intrare, la stânga, era un prici, pe care se juca o droaie de copii.

Toti erau destepti si ma priveau cu mirare.

– Vai de mine, da ce-i cu D-ta de esti asa de zgâriat pe fata si pe mâini?

– Dar nu v-am spus ca m-am ratacit în blestemata asta de padure si era sa nu mai ies viu din ea? Dar dati-mi ceva de mâncare.

O femeie îmi aduce o cana cu apa si dintr-o firida o bucata de pâine. Apa mai bausem eu, dar pâinea am zvântat-o într-o clipa. Simteam cum o devora stomacul, ca pe o prada. O pace binefacatoare se asternuse în organism. Inima si toate organele îmi multumeau potolite.

În timp ce mâncam pâinea sezând pe marginea patului, vad pe tiganul batrân ca iese afara si sopteste ceva unui tânar, îmbracat în haine de oras, cu cravata si palarie. Era Duminica si venise de la vreo petrecere. Cum usa ramasese deschisa, l-am zarit din profil. Nu intrase în casa. Avea o fata palida si parea mai albenet * decât ceilalti. Dar de ce nu intra tânarul în casa, caci era târziu, si de ce pleaca iara? Unde l-o fi trimis tiganul batrân? Am început sa intru la banuiala. Ceva ma îndeamna parca sa dispar în noapte.

– Ce sat e asta?

– Clopodia.

Clopodia? Nu auzisem în viata mea de el. Eram prea sleit ca sa mai reactionez. Cine stie? Poate ca tiganii, învatati sa sufere multe de la stapânire, sunt mai întelegatori cu omul urmarit.

Dupa ce am gatat pâinea, femeile ma invita sa ma asez în pat. Dar unde sa ma asez? În patul din fata mea, luase loc perechea de tigani batrâni si la spatele lor se mai vedea un cap.

În patul unde sedeam eu, se instalase o pereche de tigani tineri. Simteam ceva miscare si pe sus, deasupra capului. Câti or fi în casa asta? Copiii erau gata de culcare, înveliti unul lânga altul si facând ghidusii. M-am uitat nedumerit la toti:

– Dar unde sa dorm?

– Ia aici lânga noi, ma invita perechea de tigani. Ei se strânsera în fund. Pe nevasta o unghiurise la perete. Ma întind si eu cu grija ca sa nu ocup prea mult loc. Toata lumea se pregatea de culcare.
– Dar îmi dati voie sa scot ghetele?
– Cum de nu!
Azvârl ghetele din picioare. Încarcate de apa si noroi, au pocnit ca niste pietre. Încep sa gust din odihna binefacatoare. Ce fericire! Era un salas de tigani, dar o asezare omeneasca. Mi se parea un rai. Daca scap de aici, trebuie sa-i rasplatesc împarateste.
Ceva nu-mi dadea pace. Gândul se întorcea fara încetare la tiganul tânar. Unde s-o fi dus? Atipesc, dar printre gene observ ca ceilalti nu dormeau. Erau parca în asteptare.
Ce asteptau? Si de ce nu sting lampa? Poate ca asteapta întoarcerea tânarului. Atmosfera mi se parea încarcata, ca prevestitoare a unei furtuni.
Totusi ma mângâiam cu speranta unei odihne binemeritate.
Nu stiu cât sa fi trecut de când m-am asezat în pat. Poate un sfert de ora, când apare pe usa o capela militara. Vad apoi o fata severa de plutonier-major si în sfârsit tot corpul unui om în uniforma, flancat de alti doi jandarmi. Era seful de post din Clopodia.
Tiganul tânar, care soptise afara cu batrânul, fusese la post pentru a ma denunta.
Ma ridic pe marginea patului. Ochii sefului de post sclipeau de ura.
– Cine esti? ma întreaba cu o voce nemiloasa.
– Constantin Popescu. Îmi veni acest nume la întâmplare. Auzisem la Berlin ca un legionar cu acest nume ar fi fost împuscat în masacrele din 1939.
– De unde esti?
– Din Slatina.
– Si ce cauti pe aici?
– Am spus si oamenilor astora. Voiam sa ma duc la Resita la lucru si ca sa nu mai chetuiesc bani, am luat-o pe jos si m-am ratacit.
– Asa, la Resita? Dar pe asta îl cunosti?
Atunci scoase din buzunar o fotografie si îmi întoarce capul pentru a ma examina din profil. Apoi îmi da fotografia sa ma uit la ea. În casa o liniste mormântala. Tiganii toti, mici si mari, amutisera. Era o fotografie de-a mea luata dintr-un tablou de la Liceul din Lugoj, facut la sfârsit de an cu elevii clasei a VIII-a. Mi-am recunoscut mutra, desi era multiplicata pe hârtie ordinara, pentru uzul politiilor din tara si al jandarmeriei. Am dat din umeri.
– Nu, nu stiu cine e. Eu sunt Constantin Popescu. Îl restitui fotografia.
– Nu stii? De doi ani te urmaresc si aveam presimtirea ca-mi vei cadea în mâna. Dar acum nu mai scapi!
În acel moment, când se pregateau sa ma ia în primire, descopar la usa un loc gol, între trupurile celor doi soldati. Am facut un salt si m-am repezit spre acel locsor, în speranta ca se va produce un moment de tulburare si voi putea iesi afara. Fiind întuneric, ma puteam pierde repede. Dar seful de post mi-a taiat trecerea, prinzându-ma în bratele lui vânjoase. Ceilalti doi jandarmi au tabarât si ei pe mine si am cazut toti patru peste priciul cu copii. Copiii erau dedesubt, eu peste ei si jandarmii deasupra mea. Atunci din tata casa s-a ridicat un urlet fioros. Copiii urlau sub noi, tiganii tineri si batrâni urlau:
– Da opriti-va, strigau femeile, ca omorâti copiii.
În sfârsit copiii au iesit cum au putut, urcându-se în paturi. În acel moment, slabind presiunea jandarmilor, fac o noua miscare sa ma smucesc din mâna lor.
Se naste o busculada. Seful de post se retrage din învalmaseala, se aseaza la usa si ordona jandarmilor sa ma atinga. O ploaie de pumni cad asupra mea, mai ales în cap si pe fata. Simt o puternica lovitura în ochiul drept, de credeam ca mi-l scoate. O alta în nas si în gura. Sângele ma podideste de ma înecam. Nu mai puteam nici respira. Atunci am cedat. M-am lasat pe spate si nu am mai opus rezistenta. Am stat linistit cu ochii închisi si m-am lasat sa ma lege.
S-a petrecut în acea clipa, în interiorul meu, o curioasa transformare. De unde pâna atunci m-am zbatut ca o fiara sa nu cad în mâna dusmanului, stiind ce soarta ma asteapta, din acel moment o pace miraculoasa s-a asezat în suflet. Nici groaza, nici tulburare, nici rezistenta, nici lacrimi. Se parea ca o boare nevazuta ma mângâia si-mi dadea liniste. M-am încredintat destinului.
Jandarmii, sub supravegherea sefului de post, care închidea drumul spre usa, au început sa ma lege. Cu niste frânghii mi-au legat mai întâi mâinile la spate, întorcându-ma pe podele; apoi pentru mai multa siguranta, mi-au legat tot la spate si bratele. Mi-au ridicat apoi capul si mi-au pus pe el un sac. Puteam

respira, dar nu mai puteam vedea. Nu distingeam decât lumina de întuneric. Sacul mi l-a legat la gât cu o sforicica. Când unul din jandarmi îmi facea nodul la gât, aud pe seful de post ca-i sopteste:
– Nu strânge prea tare, ca sa nu se sugrume.
Tot e bine, zic eu, înseamna ca nu vor sa ma omoare pe aici.
Seful de post se gândeste desigur la premiul de trei milioane si vrea sa ma predea viu la Bucuresti.
Cu lovituri sunt sculat în picioare. La glezna piciorului stâng, simt ca mi se pune ceva rece. Era un lant, pe care l-a prins apoi cu un lacat.
Toaleta arestatului se terminase. Puteam porni spre post. La plecare, seful de post m-a avizat sa nu fac vreo miscare ca el sta în spate si trage. Ferecat în felul acesta, am pornit la drum. Bine înteles ca jandarmii n-au binevoit sa-mi traga ghetele. Le-a ridicat unul si pe mine m-a lasat sa merg în picioarele goale.
Drumul pâna la post n-a durat mult, dar pentru mine a fost un calvar. Nu-mi faceau legaturile atât de rau, cât picioarele. Cu capul în sac nu vedeam nimic. De bratul drept si stâng, eram prins zdravan de doi dintre ei, iar al treilea mergea în spate, tinând lantul care îmi atârna de picior. Cum functiunea umorului nu dispare nici în momentele cele mai tragice ale vietii (Galgenhumor), ma gândeam ca sunt escortat la post, cum taranii duc porcii la târg. Îi leaga cu un lant de unul din picioarele din spate si îi mâna din urma.
Cum erau drumurile în satele noastre primavara stie fiecare. Cel din Clopodia era o amestecatura de noroisi de pietre ascutite. Calcam cu picioarele goale prin noroiul rece si ma întepau pietrele de îmi venea sa urlu de durere. Si trebuia sa pasesc în pas soldatesc. Nu am vorbit nimic cu ei.
În jurul meu întuneric bezna. Din când în când mai strabatea prin sac câte un fir de lumina, strecurata de la vreo fereastra. În dosul lor alte vieti, alte destine, care nici nu banuiau ca în noroiul drumului lor se torcea un alt destin. Cum lapaiam în noroi în ritm de mars, mi se parea ca aud acordurile unui mars funebru...

PARTEA A TREIA

DE LA MOARTE LA VIATA

1. O NOAPTE LA CLOPODIA

Era în seara de Duminica, 19 Mai 1940, când mergeam cu picioarele zdrobite prin noroiul satului Clopodia, escortat de jandarmi, spre destinatie necunoscuta. La un moment dat sunt scos din mijlocul drumului si îmbrâncit pe o scara îngusta.
Aud ca se deschide o usa si apoi simt o podea de scândura sub picioare. Prin finele gaurele ale sacului disting lumina. Ma gândeam ca trebuie sa fie sau postul de jandarmi sau primaria.
Simt apoi cum niste mâini noduroase ma pipaie pe la gât. Îmi închipuiam ca vor sa ma strânga de gât sau sa-mi traga un glonte în ceafa.
Instinctiv fac o miscare brusca si îmi schimb pozitia. Mâinile aluneca de pe gât. În clipa urmatoare un pumn groaznic se pravaleste în directia ficatului. Probabil era o lovitura învatata în scolile de jandarmi, servind ca sa reduca la neputinta pe arestati. Curios ca nu am simtit durere si nici nu am ametit. Dar m-am linistit. Din nou niste mâini ma pipaie la gât. Cautau nodul de la sforicica si eu le încurcasem treaba. Îmi ridica sacul si vad ca ma aflu într-o odaie mai spatioasa, care parea a fi o cancelarie. Ma uit cu neliniste împrejur. Acum ce va urma? Vad fata severa a sefului de post si mutrele inexpresive ale celor doi jandarmi în termen. Mai în fund, îndaratul unei mese, mai descopar alte doua persoane: un barbat îmbracat în haine domnesti si altul, în haine taranesti. Trebuie sa fie autoritatile locului. Mi se scoate lantul de la picioare, dar ramân cu mâinile legate la spate.
Seful de post se rasteste la mine:
– Ei, acuma sa spui cine esti!
– Pai nu v-am spus? Sunt Constantin Popescu din Slatina. Nu vedeti ca sunt îmbracat taraneste?
Numele ce-l rostisem la întâmplare când fusesem prins, devenise acum o piesa de salvare. Ma agatam de el cu disperare. Îmi ziceam ca trebuie sa câstig timp. Cum? Prelungind cât mai mult aceasta stare de incertitudine. Evenimentele se precipitau si nu se stie ce poate interveni mâine. Sigur ca pâna la urma ma vor descoperi, dupa ce vor întreprinde cercetari la Slatina. Dar asta înseamna doua-trei zile în plus de viata. Daca afla cine sunt, risc sa fiu împuscat aici si justificarea nu lipseste: am fost împuscat la trecerea frontierei. Nimic mai natural, mai ales dupa focurile de arma de la Latunas. Daca mai exista vreo salvare, apoi tocmai în prelungirea agoniei.
– Uite, eu nu sunt chiar asa de rau, cum îti închipui. Stiu ca esti Horia Sima, dar trebuie sa declari. Nu-ti doresc sa ajungi pe mâinile d-lui notar Gritta. El nu stie de gluma. Te ia si te izbeste de toti peretii.
Îmi arata pe omul în civil de pe scaun. Într-adevar era o matahala de om, gros si sângeros ca un macelar. Dupa acest nume Gritta putea sa fie frate cu chestorul Gritta de la Timisoara, faimos prigonitor de legionari, amestecat în schingiuiri si crime.
Eu îi dau înainte cu ce stiam, fara sa tin seama de amenintare:
– Nu v-am spus ca ma cheama Constantin Popescu? Daca nu credeti, cercetati!
N-am mai scos o vorba.
Îl vad atunci pe Gritta ca se ridica de pe scaun, se apropie de mine si ma prinde cu amândoua mâinile de par.
Apoi ma târaste la perete si ma izbeste cu capul de câteva ori, cu toata puterea. Doamne câte mai poate suporta omul! Loviturile au fost teribile. O usoara ameteala si apoi mi-am revenit. Când Gritta si-a scos mâinile din par, îi atârnau suvite printre degete.
Ancheta lua o întorsatura grava. Iar ma gaseam în alternativa sa pier sau sa-mi declar identitatea, ca atunci când am coborât în salasul de tigani. Nu simtisem durerea si tocmai asta ma nelinistea. Încasam lovituri ca o naluca. Ca si cum nu eram eu. Ce se întâmpla cu mine? Nu mai reactioneaza organismul? În schimb inima iar se pusese în mars, izbind în piept ca o locomotiva. Avea întreruperi frecvente si iar pornea în galop ca o nebuna. Daca ma mai lovesc, pot sa am un colaps.

Între timp mi-au venit într-ajutor.
– Haide, nu mai tagadui ca Petrascu a fost prins. Si apoi hainele lasate la Latunas v-au tradat.
O mare bucurie pe mine ca Petrascu nu e mort, asa cum ma chinuiau vedeniile în padure.
– Bine, daca e asa, eu sunt.
– Esti Horia Sima?
– Sunt Horia Sima.
– Pentru ca ai declarat, continua seful de post, trebuie sa îti spun ca si eu sunt din Fagaras, ca D-ta. Ma cheama Serban si sunt din comuna Vistea. Ce te-a apucat, om cu carte, sa semeni teroarea în tara? Dar acuma nu mai scapi!
Si si-a înfipt înca odata ochii plini de ura în jalnica faptura din fata lui.
S-a dus apoi la telefon sa-si anunte superiorii de captura. Între timp Gritta s-a dezlantuit împotriva mea:
– Ticalosilor, tradatorilor, ce vreti sa aduceti pe Nemti sa ne cotropeasca tara si sa ne ia Ardealul? Ai venit ca sa pregatesti calea lui Hitler? Dar acuma ti s-a înfundat si nici Hitler nu te mai scapa.
– Domnule notar, i-am spus eu linistit, nu am venit ca sa pregatesc calea lui Hitler sau intrarea Ungurilor în Ardeal. Dimpotriva, am venit ca sa împiedic sfâsierea fruntariilor. Nu sunt trimis de Hitler, dar ar fi bine sa nu luati chestiunea cu Hitler usor, în interesul tarii. O sa vedeti ca frontul francez se va prabusi. Vrând-nevrând Regele va trebui sa trateze cu Hitler, caci va deveni stapânul Europei.
– Nu v-am spus eu ca e trimisul lui Hitler. Nu vedeti cum vorbeste? Auzi sa-i bata pe Frantuji!
Se scoala de pe scaun congestionat si facu un gest ca sa se repeada din nou la mine, dar în acel moment reveni seful de post dupa convorbirea telefonica ce-o avusese. Mi-a spus ca noaptea aceasta voi dormi la post, pe podelele pe care ma aflu, iar mâine dimineata voi fi transportat la Timisoara.
Mi-a aruncat o patura jos. Dar înainte de a ma trânti pe podele, mi-a desfacut mâinile si m-a întrebat daca vreau sa manânc ceva. Am cerut o cana cu lapte. S-a dus în odaia vecina, unde era locuinta lui. Peste câteva minute apare în usa o românca înalta, frumoasa si curata. Dupa ea doi copilasi. În mâna tinea o cana cu lapte, pe care mi-o întinde cu mila. Am sorbit-o cu nesat si i-am dat-o înapoi. Ce contrast între aceasta fiinta si bruta de jandarm, sotul ei!
Nu m-au dezlegat peste noapte, cum îmi închipuiam. Dupa ce m-am asezat pe patura, fara nimic sub cap, mi-au pus lanturi la mâini si picioare.
Doi jandarmi, cu pustile încarcate, m-au pazit toata noaptea.
Am dormit îndata, frânt de oboseala. Spre ziua am avut un vis frumos. Se facea ca eram la Berlin cu camarazii mei, la o masa si beam bere. Eram bine dispusi si încrezatori în steaua noastra. Deodata simt o mâna grea pe umar care ma zgâltâie. Deschid ochii si nu-mi venea sa cred ca ma gasesc în acea încapere trista, înconjurat de fiinte necunoscute. Eram sigur ca sunt victima unui cosmar. Ma scutur cu putere, asa cum faci când esti pe jumatate trezit si vrei sa alungi fioroasele imagini. Un zuruit sinistru de lanturi si durerile ce le-am simtit când am vrut sa ma eliberez de ele m-au convins ca nu visez.

2. LA LEGIUNEA DE JANDARMI DIN TIMISOARA

Era zi de Luni si trebuie sa fi fost pe la 7 dimineata, când m-am sculat de pe podele ajutat de soldati, cu catusele la mâini si la picioare. Somnul profund ma întremase într-o oarecare masura. Nu mi s-a dat nimic de dimineata, o bucata de pâine sau putina apa sa-mi trec peste ochi. N-a mai aparut nici cana cu lapte, îmbiata de o mâna alba de femeie, cu privirea miloasa.
Înfatisarea mea trebuie sa fi fost ca a unui om salbatic. De sus si pâna jos eram murdar de noroi, cu parul vâlvoi si pe alocuri însângerat, cu un ochi tumefiat si cu nenumarate zgârieturi pe mâini.
Ma tin în halul asta – ma gândeam – pentru a dovedi superiorilor si, prin aspectul meu fioros, cât de periculos sunt si ce captura importanta au facut.
Notarul Gritta si primarul nu mai aparusera. În schimb odaia s-a umplut de alte figuri. Sosise de dimineata seful de post din Latunas, acela care ne atacase în grajd si ne scapasera printre degete, apoi seful de sectie, de care depindea amândoua posturile.
– ’sta nu stie sa traga! E un prost, îmi zice seful de sectie, aratând spre seful de post din Latunas. Daca as fi fost eu acolo, cum v-as mai fi luat!
– Stai sa vezi, don major. Noi am crezut ca sunt legionarii urmariti, când colo au iesit din grajd niste tarani. Am tras noi, dar nu asa chiar cu nadejde, de teama sa nu omorâm oameni nevinovati.
Puteau fi niste contrabandisti. Asta ne-a încurcat, îmbracamintea lor.

Apoi întorcându-se spre mine, îmi spune:
– Sa nu crezi ca nu ti-am gasit urma. Te-am vazut din departare când ai disparut în padure.
– Si de ce nu ai intrat?
– Se înnoptase si m-a fost teama. Ma gândeam ca porti pistol. Dar am alarmat toate posturile si nu mai puteai scapa.
Din acest schimb de cuvinte am dedus doua lucruri: ca salvele de la Latunas fusese trase în plin; apoi ca întoarcerea mea la Latunas si drumul meu peste câmp fusesera semnalate jandarmilor. Fara îndoiala, a pornit vorba de la taranul din marginea satului si ciobanasul n-a tacut nici el. Numai de la ei s-a putut afla ca m-am îndreptat spre pâlcul de padure, încotro a venit apoi calare seful de post.
– Cum ai putut trece santul ala? Doamne fereste! Eu eram sigur ca îti frângi gâtul, adauga seful din Latunas cu uimire.
– Nici eu nu stiu.
Serban triumfa. Parca-i pleznea tunica pe el de mândrie. Se citea pe fata lui constiinta marii ispravi savârsite. Ceea nu izbutise sa faca întreg aparatul Statului, realizase el, un obscur sef de post dintr-un sat obscur. Viata lui va lua un alt curs.
Din frânturi de vorba, am înteles ca asteptau sosirea unui ofiter de jandarmi, dintr-un moment într-altul.
Aud un uruit de masina afara, înotând cu greu prin noroiul drumului. Usa deschide si ramân încremenit. Cine intrase? O buna cunostinta de-a mea din Lugoj, capitanul de jandarmi Popescu, ajutorul Sefului Legiunii de Jandarmi din judetul Severin, maiorul Cartianu. Cu ei ajunsesem în 1937, înainte de alegeri, la o întelegere. Ei nu mai reactionau la propaganda si activitatile noastre.
Puteam sa strabat tot judetul, fara sa fiu suparat de jandarmi. Ne-am privit o clipa, dar nici unul nici altul nu am scos un cuvânt. El era în exercitiul functiunii, iar eu nu mai aveam nici un interes sa-l descopar. Am dedus din prezenta lui la Clopodia ca fusese mutat din judetul Severin în judetul Caras.
Primise ordin sa ma transporte la Timisoara. Am coborât imediat în strada si am urcat în masina. Eu în spate, flancat de seful de sectie si nelipsitul meu cerber, Serban. În fata soferul si Capitanul Popescu.
Seful de post din Latunas a fost concediat, ca nedemn sa figureze în escorta.
Nu s-a vorbit nimic pe tot parcursul. Din când în când doar câte o indicatie data de capitan soferului. Calatoria trebuie sa fi durat vreo trei ore. Nu-mi aduc aminte de nimic, nici de ruta nici de peisaj nici de localitati si nici de oameni. Eram prea absorbit în mine însumi. Ce ma asteapta la Timisoara? Voi apuca oare pe mâinile lui Gritta, chestorul politiei, sau voi fi transportat fara oprire la Bucuresti? Unde încep bataile, schingiuirile, la capatul carora ma asteapta moartea.
Trebuie sa fi produs o impresie penibila Capitanului Popescu. Nici nu-si arunca ochii spre mine. Privea numai îngândurat înainte.
M-am trezit din meditatiile mele când am intrat în mahalalele Timisoarei. Nu stiu pe ce strazi am apucat si cum am intrat într-o cladire ce parea a fi o cazarma. Sunt scos din masina si sunt dus într-o sala mare, plina cu paturi. Era dormitorul jandarmilor în termen. Era pe la orele 11 si fiecare jandarm deretica în jurul patului sau. Unul îsi cosea nasturii, altul se barbierea, altul îsi potrivea uniforma.
Dupa ce se face predarea arestatului, vine la mine un maior de jandarmi, un om mai în vârsta, de înfatisare blânda, care, vazându-ma în halul în care eram, ma întreaba daca nu vreau sa ma spal si sa-mi schimb hainele. Am facut ochii mari:
– Ce haine, domnule maior?
– Ei, hainele D-tale, pe care le-ai lasat la Latunas.
La un semn al maiorului, Serban scoate dintr-o traista hainele ce le-am cumparat la Berlin în ajunul plecarii si care îmi aminteau melancolic pe omul liber de acum doua saptamâni. Scapate de Petrascu în fundul santului de la Latunas, acuma reveneau la mine pentru a îmbraca trupul unui detinut pe care îl astepta cea mai cumplita soarta.
Mi s-a adus un ciubaras cu apa calda si am început sa ma spal. M-am spalat mai întâi pe fata si piept si apoi, în aceeasi apa, mi-am vârât si picioarele hodorogite. Soldatii se uitau cu mila la mine. Cine stie câti dintre ei nu erau legionari! N-am observat la nici unul dintre jandarmii în termen vreo sclipire de ura. Mi-am îmbracat apoi camasa, cravata si hainele. Singure ghete, înrosite de apa, erau într-o stare jalnica si nu se potriveau cu eleganta costumului.
Apoi m-au hranit din mâncarea soldatilor de la cazan, într-o gamela. Era gustoasa si abundenta. În special pâinea neagra a soldatului mi-a cazut ca o binecuvântare.

Dupa aceste acte banale, caci omul le repeta în fiecare zi, dar care pentru mine aveau o valoare enorma în împrejurarile acelea de slabiciune, oboseala si murdarie, parea ca eram un alt om, parea ca renascusem. Reluasem aspectul unei persoane decente. În special hainele îmi ridica categoria, chiar daca eram în lanturi.
Surprizele nu se terminasera. Ma asezasem pe marginea unui pat, când îl vad pe maior ca vine la mine si ma întreaba pe un ton blând daca m-am saturat si nu mai doresc ceva sa manânc. M-am uitat la el cu un aer neghiob. De când un detinut si un detinut de talia mea, care a tinut în sah întreg aparatul de Stat, îsi poate exprima astfel de dorinte? Ce e arestul, hotel? Credeam ca îsi bate joc de mine si atunci i-am raspuns si eu cu aceeasi moneda:
– Domnule maior, daca îmi puneti o astfel de întrebare, îmi îngaduiti sa raspund si eu. As vrea sa manânc niste prajituri. Stiti, în Germania, toate sunt pe cartela.
Spre mirarea mea, vad ca ma cheama un soldat, scoate niste bani din buzunar si îi da sa cumpere niste prajituri.
Când se întoarce soldatul si mi le întinde, vad ca nu e una, doua, ci ... un carton de prajituri.
– Toate sunt pentru mine, domnule maior?
– Toate.
M-am asezat pe marginea patului cu o oarecare îndoiala daca ma pot atinge de ele. Organismul era atât de sleit, atât de lipsit, în primul rând de energie, încât le-as fi mâncat pe toate daca nu mi-ar fi fost rusine de soldatii din sala, care se uitau cu jind la ele. Ei, saracii, cine stie când aveau bani sa-si cumpere o prajitura! Am pastrat o parte si le-am înapoiat.
– Ei nu, pastreaza-le, îmi zise maiorul.
Le-am învelit în hârtie si le-am bagat în buzunar.
Am fost lasat apoi sa ma odihnesc. Cum era si firesc, m-am dedat la fel de fel de speculatii în legatura cu cartonul de prajituri, care luase pentru mine proportii gigantice. Oare ce se ascunde îndaratul lui? E un simplu gest umanitar sau are o semnificatie politica? E o schimbare de tratament? E vreun ordin venit de la Bucuresti? Poate direct de la Ghelmegeanu, Ministrul de Interne? Cel mai derutat era însa zbirul meu Serban, care nu stia ce sa mai creada. Se simtea personal ofensat de atentia ce mi se acorda.

3. TRANSPORTAT LA BUCURESTI

Pe la orele 1, vine din nou maiorul de jandarmi si ma anunta ca a primit ordin sa fiu transportat la Bucuresti cu proximul tren, care este cel care pleaca de la Timisoara imediat dupa masa. Cunosteam acest tren, caci îl foloseam ori de câte ori mergeam în Capitala. Avea avantajul ca sosea la Bucuresti la orele sase dimineata, încât cetateanul avea la dispozitie o zi întreaga ca sa-si rezolve chestiunile.
Dar cu asta nu se terminase ce voia sa-mi spuna maiorul. M-a întrebat în continuare, si pe un ton politicos, cu cine as vrea sa stau de vorba, dintre autoritati, la Bucuresti.
Întrebarea m-a dat peste cap mai rau decât cartonul cu prajituri. Sa stau de vorba? Ce înseamna aceasta? Eu sunt un detinut si nu pot sta de vorba decât cu acei care ma vor ancheta. Dar cum maiorul statea lânga mine asteptând un raspuns, nu puteam refuza invitatia. Câteva secunde m-am gândit ce persoane sa indic.
Nu ma puteam coborî nici la un comisar de politie, dupa cum nu puteam sa rostesc numele vreunui ministru. Am evitat Prefectura de Politie, care nu avea atributii decât pentru raza Capitalei, si m-am oprit la cei doi sefi ai aparatului de teroare: Generalul Bengliu, seful Jandarmeriei, si Nicki Stefanescu, seful Sigurantei.
– Fiindca îmi puneti aceasta întrebare, în primul rând as vrea sa vad pe superiorul D-voastra, Generalul Bengliu; în al doilea rând, pe Nicki Stefanescu, Directorul Sigurantei.
Apropiindu-se timpul de plecare, mi s-a facut toaleta de rigoare. Mi s-a pus catusele la mâini si la picioare, iar, ca masura suplimentara de siguranta, Serban mi-a fixat un lantusor de catuse, pe care-l tinea în mâna. Am parasit cu regret dormitorul jandarmilor, unde am întâlnit o atmosfera omeneasca, si cu inima strânsa m-am urcat în masina. Ne-am asezat exact în formatia precedenta: eu la mijloc, încadrat de seful de post si seful de sectie. În fata soferul si Capitanul Popescu. Am strabatut strazile Timisoarei pâna ce am ajuns la gara. Dar aici ne-am oprit în fata cladirii principale, ci a tras masina în afara ei, pe un loc viran. Am fost scos din masina si trecut peste liniile de garaj pâna la un vagon de clasa a III-a, ce astepta singuratic. Se vede ca fusese în mod special pregatit pentru transportul meu.
Cum lanturile de la picioare ma împiedicau sa ma urc în vagon, am fost luat de subtiori si târât înauntru.

Am fost asezat cam în mijlocul vagonului pe o banca pentru sase persoane. Eu sedeam la mijloc, flancat de nelipsitul meu cerber, Serban, si de seful lui de sectie. În fata mea, pe cealalta banca luase loc capitanul Popescu, însotit de doi plutonieri necunoscuti. Credeam ca aceasta e toata garda si voi ramâne singur cu ei. Nu întelegeam de ce n-au ales un compartiment de sase persoane si nu un vagon întreg de clasa a III-a, unde puteau calatori 70-80 de persoane. Nedumerirea mi s-a risipit când am vazut ca vagonul începe sa se populeze de grade superioare de jandarmi. Toti înarmati. Pâna la urma am numarat cel putin 30 de plutonieri si plutonieri-majori, majoritatea oameni în vârsta. Se facuse o concentrare din întreg judetul Timis. Eram transportat la Bucuresti cu o paza exceptionala. Se temeau, probabil, ca trecând trenul prin judetul Severin, legionarii sa nu organizeze vreun atac, la oprirea într-o gara.
Jandarmii s-au risipit ocupând toata bancile, câte doi, câte trei. Nu vorbeau nimic, nu întrebau nimic. Se vede ca asa era consemnul. Ma priveau cu curiozitate, dar pastrau o mutenie desavârsita.
În spate, în fata, în stânga, în dreapta, numai uniforme si arme lucioase.
Firava speranta ce mi-o trezise cartonul cu prajituri si întrebarea maiorului, se spulberase. Numai era nimic de facut decât sa-mi împlinesc destinul. Tulburat pentru o clipa de manifestarile de la Timisoara, am revenit la linistea omului care stie ca soarta îi este pecetluita. De moarte eram sigur si ceea ce ma preocupa si speria era numai natura ei. Cum ma vor omorî? Ma vor ucide în batai? Ca Vucu, Nadoleanu, Iovu si altii, la Centrul jandarmilor de la Baneasa, unde comandau fiorosii maiori Dinulescu si Macoveanu, care au ucis si pe Capitan? Voi fi spânzurat în celula ca locotenentul Dumitrescu, simulându-se o sinucidere? Voi fi sugrumat cu mâinile îndrum spre crematoriu, ca Gheorghe Clement sau Victor Dragomirescu? Când va sosi acest moment, le voi cere o singura favoare: sa fiu împuscat. E moartea cea mai usoara. Aceasta tocmai în numele faimei ce mi-am câstigat-o în decursul acestor ani. Am fost un adversar temut si pot sa-mi împlineasca aceasta dorinta.
Dupa ce vagonul s-a umplut cu toti jandarmii destinati sa ma escorteze pâna la Bucuresti, a fost remorcat pâna la trenul Timisoara-Bucuresti, care astepta în statie, si agatat la sfârsitul lui. Lumea se urca în tren, pentru a porni spre diverse destinatii. La capetele vagonului, vegheau jandarmi care împiedicau oamenii sa intre în el. Acestia se uitau la geamuri cu mirare, unde nu se vedeau decât sepci militare si apoi se îndepartau repede.
În sfârsit trenul se pune în miscare. Ma pregatesc, cu emotie si strângere de inima, sa revad locurile pe care le cunosteam asa de bine de când am descins în Banat. Fusesem seful Regiunii a X-a si nevoile luptei si organizarii ma purtasera în lungul si latul celor trei judete. Marsuri, întruniri, consfatuiri. În special judetul Severin, a carui organizatie am creat-o de la alfa la omega, îmi era cunoscut ca în palma. Pot sa spun ca n-a fost sat, pe toata întinderea lui, de la Dunare pâna la Mures, pe care sa nu-l fi calcat.
Cu cât ma apropii de Lugoj, inima îmi batea mai tare. În acest oras am fost profesor de liceu între anii 1936-1938, transferat de la Caransebes. Locuiam într-o casa pe o strada paralela cu linia ferata. Toate trenurile care coborau spre Dunare treceau la câtiva metri de ferestrele casei noastre. Era o casa frumoasa, de curând construita, de un svab, Mollitor. Avea si o gradina mare. Ne simteam bine în ea. Toata ziua, soare si lumina. Când plecam spre Caransebes sau Bucuresti, sotia mea era la fereastra si îmi facea semn cu mâna. Ea ma crede în Germania. Ce va fi de ea când va afla ca sunt arestat?
Trenul intra în Lugoj. Oare stie cineva ca eu trec pe acolo? Nu cred, pentru ca e prea timpuriu ca sa fi aflat ceva. Vad pe jandarmi ca privesc cu atentie pe peron. Nu observa nici o aglomerare, nici o miscare suspecta si se linistesc. Trenul se pune din nou în miscare. Îndata dupa bariera, începe strada pe care locuiam eu. Casele se însira ca niste margele, toate cu ferestrele spre calea ferata. Se apropie si casa mea. Sotia renuntase la ea si îsi mutase mobila la Brad, la familia ei.
Pare locuita de cineva. Nu mai apare la fereastra sa-mi faca cu mâna. Daca m-ar vedea cum sunt si cu ce alai sunt dus la Bucuresti, ca unul din cei mai mari tâlhari, s-ar prabusi la pamânt. Bine ca nu stie nimic. La ora actuala mai nutreste iluzia ca sunt la Berlin, înstrainat, dar în siguranta.
Îmi fulgera prin minte fuga mea din aceasta casa, cu putin timp înainte de a fi ridicat si transportat cu acelasi tren în care ma aflam acum. Eram arestat de trei zile, cu agentul în casa.
Un jandarm pazea la poarta, interzicând sa patrunda cineva. Era înainte de Pasti, când cu marile arestari din Aprilie 1938. Pe la orele doua, vine comisarul Firica, seful Sigurantei locale, si ma anunta ca voi pleca cu trenul de dupa masa la Bucuresti si sa-mi fac bagajul, luându-mi toate cele trebuincioase. A accentuat "toate cele trebuincioase", voind sa-mi indice ca e vorba de o detentiune mai lunga. Cu el a plecat si agentul, pentru a-si lua si el anumite lucruri, fiind destinat sa ma însoteasca. Nu ma gândisem pâna atunci la nici o evadare, caci avusesem prilejul în noptile precedente. O noua Jilava, ma gândeam, sau poate mai

rau. Si pentru nimic. Nu înfrânsesem nici o lege. În 1933-1934 fusesera legionari care nu se predasera politiei, ramânând ascunsi pâna la terminarea procesului cel mare si nu li întâmplase nimic. Atunci era mult mai grav, cai fusese împuscat Duca si puteau sa cada banuielile asupra celor ce fugeau. Dar acuma, nu e aceeasi situatie. Nu se întâmplase nici cel mai mic incident. De ce aceste arestari în masa de capetenii legionare si unde se va ajunge?

M-am hotarât sa dispar. Cum în casa nu era decât sotia mea, i-am soptit sa plece în oras, spunând jandarmului ca vrea sa-mi cumpere ceva de mâncare. Când se va întoarce, nu ma va mai gasi. Sovaind si plângând, a plecat. Cum s-a îndepartat, am iesit pe geam si am vorbit cu jandarmul prietenos câteva minute, ca sa-i dau certitudinea ca sunt în casa. În momentul urmator, mi-am luat mantaua pe mine si o basca pe cap, si am iesit prin bucatarie în gradina din spate.

Într-un minut am strabatut gradina si am sarit gardul în gradina vecinului. Am fugit si prin aceasta gradina si am trecut gardul în a doua.

Nu m-am oprit nici aici, ci am trecut în a treia. Din aceasta ultima gradina, am luat-o pe alee pâna la poarta, care din norocire era deschisa.

M-am strecurat încetisor în strada si am luat-o în directia opusa jandarmului de la poarta mea, ca un cetatean care iese dupa masa din casa lui. Eram cam la o suta de metri de jandarm.

Am pornit cu pas linistit. Asteptam dintr-un moment într-altul un strigat, o somatie. Nimic. Ajungând la capatul strazii, am cârnit-o la stânga spre oras. Pe aceasta ulita am iutit pasul aproape fugind. Nu stiam unde ma duc.

Am luat-o spre centrul orasului. La o cotitura vad pe capitanul de jandarmi Popescu. Nu-l mai pot evita. Am grabit pasul si l-am încrucisat în dreptul unui copac mare, dupa ce mi-am înfundat bine basca pe urechi. Nu ma vazuse. Ajung în dreptul Episcopiei greco-catolice. Aici era secretar preotul Vostinaru, care nu era legionar, dar bun prieten cu parintele Puscas, seful plasei Buzias, din judetul Timis, care locuia în comuna Ohaba.

Am intrat la Episcopie, am vorbit cu parintele Vostinaru, i-am spus ca sunt urmarit si m-a gazduit doua nopti pâna ce am putut pleca din Lugoj spre Timisoara si de aici spre Bucuresti. O alta viata începea. De atunci am fost permanent urmarit si Dumnezeu m-a ferit din nenumarate primejdii. Pâna acum, când toate sfortarile mele de a scapa, începând de la Ofcea, au fost zadarnice. Voia Domnului! Acum sunt în lanturi, trecând cu trenul prin mândrul judet Severin, pazit de o puternica escorta.

Rând pe rând defileaza toate garile dintre Lugoj si Caransebes. De toate ma leaga amintirile luptei si atâtia camarazi care ma însoteau în marsurile mele, Duminica de Duminica. Dincolo de gari, apar sate cunoscute si dincolo de ele, alte care nu se vad, dar le localizez undeva în departari. Am fost primit si ospatat în atâtea case taranesti si pe atâti oameni i-am trezit din nestiinta lor, aliniindu-se în oastea Capitanului.

Trenul se opreste la Caransebes. Alte amintiri îmi navalesc în suflet. La Caransebes am descins ca tânar profesor în toamna anului 1932 si aici am început organizarea Garzii de Fier. Nici tipenie de legionar. Cine stie daca existau pe undeva elemente razlete. Se confunda Legiunea cu cuzismul, vagi reminiscente din alegerile din 1926, când Liga Apararii luase în judetul Caras un numar impresionant de voturi. Am început sa destelenesc terenul cu câteva calfe de cizmari si câtiva bacalaureati, care din lipsa de mijloace, nu mai puteau continua studiile la Universitate. În patru ani, judetul Severin unul din cele mai puternice din tara, iar Regiunea a X-a, Banat, a fost clasificata întâia pe tara, în alegerile din 1937.

Din nou jandarmii privesc îngrijorati spre peron, daca nu se zareste vreo concentrare de oameni. Nu e nimic. Calatori obisnuiti. Trenul intra în munti, coborând spre Dunare. Alte gari, alte amintiri. Plasa Teregova si plasa Mehadia erau fiefurile noastre legionare. În toate comunele aveam garnizoane puternice.

O taranime mândra si înstarita. Oamenii liberi care nu se temeau de stapânire. În alte parti, taranii erau saraci si asupriti. Faceam marsuri prin aceste parti, în anul 1937, de câte 200-300 de oameni. Jandarmii priveau neputinciosi la aceasta desfasurare de forte.

Ajungem la Baile Herculane. Aici am înfiintat o tabara de munca, pornind de la nimic si închizându-o, în toamna anului 1936, cu un plus de 6.000 de lei. Veneau darurile din toate partile. Fusese în inspectie si Generalul Cantacuzino. Capeteniile legionare veneau bucuros în Banat, pentru ca gaseau o înalta constiinta legionara si o populatie extraordinar de primitoare. Profesorul Codreanu, Banica Dobre, Mota, Nae Ionescu, Radu Gyr, Vasile Marin, Ion Banea, erau oaspetii predilecti ai Regiunii.

Trenul intra în Orsova. Jandarmii respira linistiti. Nu se întâmplase nici cel mai mic incident pe lungul parcurs de la Timisoara pâna aici. De acum nu mai au grija. Serban scoate o desaga îsi începe sa împarta mâncare celor de pe banca, începând cu Capitanul Popescu. E ora mesei. Ceilalti jandarmi fac la fel. Capitanul Popescu îi face semn lui Serban sa-mi scoata catusele de la Mâini. Mi se da si mie de mâncare. Pâine buna, ceva salam si brânza. Mestec încetisor hrana, dar cu gândul departe, la ceea ce ma astepta la Bucuresti. Dupa ce am terminat, nici o secunda nu-mi lasa Serban mâinile libere. Din nou îmi fixeaza catusele, cu lantisorul de siguranta.
Se înnoptase. Profitând de plecarea cerberului meu din vagon, pentru nevoi particulare, îl întreb pe Capitanul Popescu cum merge frontul francez.
– Prost, îmi raspunde.
– Prost pentru cine?
– Prost pentru Francezi.
Aceasta a fost unica discutie ce-am avut-o cu el, în aceasta lunga si obositoare calatorie.
Am început sa rumeg informatia. Prost pentru Francezi. Asta înseamna ca la Palat trebuie sa fie panica. România ramânea prinsa între Rusia si Germania. Ce va face Regele? O noua lucire de speranta. Nu cumva pentru asta am fost întrebat cu cine vreau sa vorbesc când ajung la Bucuresti?
Privind la fetele jandarmilor, în frunte cu Capitanul Popescu, nu citeam în ochii lor satisfactie pentru prinderea mea. Afara de Serban, care ma privea cu aceeasi ura înflacarata si era mândru de captura lui. În gândul lui de pe acuma gusta rasplata ce o va primi de la Generalul Bengliu.
Într-un târziu am adormit, cazând cu capul când pe un jandarm când pe celalalt. Au început sa se auda sforaituri în vagon.
Oboseala biruia rând pe rând oamenii, mai ales ca trasesera si niste dusti cu vin. Asa am dus-o toata noaptea, între un somn greu, cosmaruri, alunecând într-o parte si în alta si ghionturi din partea vecinilor, când îi incomodam prea mult.
De pe la Pitesti, somnul m i-a disparut. Am început sa ma gândesc ce voi declara la interogatoriu. Trebuia sa spun ceva. Trebuie sa starui în lucrurile cunoscute de ei, pentru a le abate atentia de la chestiuni ce nu voiam sa se stie. Cum majoritatea chestiunilor petrecute în anii 1938-1939 fusesera descoperite, nu avea nici un sens sa le ascund.
Dar daca ma întreaba pentru ce am venit în tara? Mi-am adus aminte ce facuse Capitanul în 1932, când cu complotul studentesc. Trebuie sa aplic aceeasi strategie. A spune fara nici o rezerva scopul pentru care am voit sa intram clandestin în tara. Trebuie spus tot: pregatirea noastra de la Berlin, întâmplarile din Iugoslavia, cum am cazut, cine a participat la expeditie. Trebuie sa accentuez motivele politice ale venirii noastre.
Mai ales ca ele primesc o noua si puternica ilustrare cu evenimentele de pe front. Trebuie spus clar ca tot zbuciumul nostru în fata înrautatirii situatiei externe a României, care va duce la dezmembrarea ei daca se va continua aceeasi politica. Nu trebuie încercata nici o miscare a presupusei noastre culpabilitati.
Orice manifestare de slabiciune din partea mea ar nimici si cele mai îndepartate si imposibile speranta a unei salvari in extremis.
Îmi facusem planul de batalie cu viitori mei anchetatori. Oboseala m-a biruit din nou. când m-am trezit, eram pe la Titu. N-am mai închis ochii. De acum ma apropii de ultima postfata a vietii mele. Din mâinile lor nu mai scap. Trebuie sa fie emotie la Bucuresti, începând de la Rege. Ofiterii de jandarmi si comisarii de politie trebuie sa fie exasperati de când ma tot cauta. Le-am scapat de atâtea ori din mâini, încât mi se crease legenda ca ma strecor cu cea mai mare usurinta din cele mai grele capcane. Îi vad pe toti cu fetele crispate, gata sa se arunce pe mine si sa ma sfâsie.

4. ÎN FATA GENERALULUI BENGLIU

În dimineata de marti, 21 Mai, trenul accelerat de Timisoara intra în Gara de Nord. Vagonul în care ma aflam eu ramasese tot la capatul trenului.
Se luminase de ziua. Dupa ce trenul s-a golit de calatori, am fost scos din vagon, trecut peste mai multe linii si îndreptat spre un brek, care astepta sa ma ia în primire, undeva în afara de gara. în fata masinii era un maior de jandarmi si un sofer militar. Am fost asezat pe o banca, în mijlocul vehiculului, având, ca de obicei, la dreapta mea si la stânga mea, pe Serban si seful de sectie. Capitanul Popescu, cu maiorul de

jandarmi, luasera loc înainte, lânga sofer. Celelalte locuri fusesera ocupate de o parte din jandarmii care ma însotisera. Ceilalti au fost concediati.
Cum cunosteam Capitala, mi-am dat seama imediat ca ne îndreptam spre Inspectoratul General de Jandarmi, de pe soseaua Bonaparte.
Cunosteam bine si cladirea Inspectoratului, caci o examinasem de mai multe ori în cursul prigoanei din 1938-1939, fiind unul din obiectivele prevazute sa fie incendiate cu aruncatoarele de flacari, în cadrul planului general de actiune contra regimului carlist, din Februarie 1939.
Poarta de la Inspectorat se deschide si oprim în fata intrarii principale. Coborâm din masina si dupa ce urcam câteva trepte, suntem introdusi într-un hol. Apare un ofiter superior de jandarmi. Este Colonelul Cires. Da ordin sa mi se ridice catusele. Serban executa ordinul, dar le tine înmâna, în speranta ca mi le va pune din nou. Nu va mai avea prilejul, caci de acum înainte voi trece pe alte mâini.
– Ei, sefule, îmi zice Colonelul Cires pe un ton sarcastic. Ai multe pacate! Acum trebuie sa le spovedesti.
N-am raspuns nimic.
Asa cum ma înfatisam atunci în fata ofiterilor de la Inspectoratul de Jandarmi, nu eram o figura prea recomandabila. Un ochi era învinetit de pumnul jandarmului, încât de abia se mai distingea. Pe obraz aveam fel de fel de desene de zgârieturi, iar mâinile erau o feerie de împunsaturi, lovituri si rani. Calcâiele îmi erau umflate, încât fiecare pas ce-l faceam ma strapungea pâna la creier. Nu puteam umbla decât foarte încet, calcând ca pe oua. Singurul lucru bun ce-l aveam si care îmi dregea putin aspectul mizerabil erau hainele de la Berlin, noi-noute. m-a izbit faptul ca nu fusesem luat în primire de Colonelul Gherovici, care fusese mâna dreapta a lui Bengliu în perioada asasinarii Capitanului si apoi a masacrelor din Septembrie. Probabil fusese schimbat pentru a-l elimina din contactul cu legionarii.
N-am stat decât câteva minute în hol si am fost introdus fara întârziere în biroul Generalului Bengliu, cu toata suita jandarmilor, în frunte cu Colonelul Cires.
În mijlocul camerei astepta în picioare un barbat brunet, de trasaturi regulate si cu tâmplele argintii. În uniforma, generalul Bengliu avea o tinuta impunatoare. Tot grupul astepta în pozitie de drepti lânga usa. Generalul Bengliu veni spre noi, da mâna cu toti cei sositi de la Timisoara si felicita pe Serban, pentru brilianta lui operatie. Apoi a facut semn tuturor sa se retraga. Am ramas cu Generalul Bengliu fata în fata. Amândoi în picioare. Eu cu spatele spre usa, iar el cu spatele spre vastul birou, încarcat de mobila masiva si cu doua ferestre mari spre strada.
M-a examinat putin si n-a putut sa-si opreasca un semn de mirare.
– D-ta esti teroristul pe care îl cautam de doi ani? D-ta cu acesti ochi albastri? D-ta esti facut sa fii filosof si nu revolutionar. Cum ai ajuns sa savârsesti asemenea fapte?
– D-le General, pai si asta sunt. Am fost profesor de filosofie la liceul din Lugoj. Desi nu am nici o înclinare spre violenta, este ca regimul m-a adus în aceasta stare. D-voastra sunteti de vina.
Îl vad pe General ca ia o înfatisare blânda.
– D-le Sima, D-ta sa nu crezi ca mie nu îmi pare rau de cele întâmplate. Dar am avut ordin. Eu sunt ostas. Dar cât am putut, am ajutat pe legionari. Uite, eu l-am scapat pe Radu Budisteanu si pe altii din provincie. Aici, la mine, la Inspectorat, au venit delegatii legionari din lagare, în Martie din acest an.
Aici i-am gazduit si le-am oferit toate posibilitatile sa ia contact cu legionarii liberi si cu autoritatile. Am contribuit cu tot ce am putut pentru eliberarea lor din lagare.
Simtind din declaratia lui – probabil pentru asta voia sa stea de vorba cu mine – o nuanta de sovaire si o încercare de a se justifica, gândindu-ma în alta parte si la faptul ca a primit, probabil, cu satisfactie vestea de la Timisoara ca as dori sa-i vorbesc, am introdus în discutie un element susceptibil sa-i exploreze atât adevaratele sentimente cât si posibilitatile lui de interventie în cadrul masinariei dictatoriale carliste:
– Domnule General, daca asa stau lucrurile, daca D-voastra ati fost unul dintre factorii destinderii si ati contribuit în mod puternic la realizarea ei, atunci pot sa contez si eu pe bunavointa D-voastra.
Îl vad pe General ca se face mic de tot, se retrage câtiva pasi si pe un ton temator îmi spune:
– D-le Sima, eu nu pot sa fac nimic. Eu sunt ostas. Eu stau la ordine si primesc ordine. Dar, uite, în câteva minute, vine la Inspectorat D-l Ministru de Interne, Ghelmegeanu. Vei sta de vorba cu el. Numai el poate sa decida de soarta D-tale.
Am înteles ca Generalul Bengliu nu este o piesa esentiala în functionarea sistemului carlist, ca, exact asa cum spunea el, e o bruta executanta si nimic mai mult. Singurul lucru ce-l interesa era sa-si pastreze postul.

Bengliu nu m-a întrebat nimic pentru ce am venit în tara. Asta e tot ce-am vorbit cu el. Prima ancheta o voi suferi asadar direct din partea Ministrului de Interne. În urmatoarele 48 de ore, se va hotarî soarta mea. Mi se va face proces sau mi se va aplica solutia politieneasca?

5. ÎNTREVEDEREA CU GHELMEGEANU

Într-adevar, asa cum mi-a spus Generalul Bengliu, Mihail Ghelmegeanu, Ministrul de Interne, a venit într-o goana la Inspectoratul de Jandarmi pentru a-si vedea prizonierul.
Trebuie sa fi fost între opt si noua, destul de dimineata pentru a-si tulbura odihna un ministru. Asta înseamna ca toate ierarhiile Statului, începând de la umilul sef de post din Clopodia pâna la Rege erau în stare de alarma.
Nici nu sfârsisem bine vorba cu Generalul Bengliu si se anunta sosirea ministrului. Eu ramân în cabinet, în timp ce Bengliu iese în hol si-l primeste. Dupa ce-l introduce, Generalul se retrage, facând o adânca plecaciune. Ghelmegeanu trece prin birou si-mi face semn sa ies în fata lui. Fara sa ma întrebe nimic, vad ca ia o atitudine martiala si începe o peroratie pe un ton grav, ca si cum ar fi fost finalul unui discurs:
– Pe mine nu ma poate intimida nimeni. De când am luat în primire acest post, am îmbracat camasa mortii, cum spunea Tudor Vladimirescu. Sunt din Oltenia, sunt neam de panduri, din satul Ghelmegoaia, de unde îsi trage originea Domnul Tudor.
Se plimba agitat, de-a lungul mesei, gesticulând si apasând cuvintele:
– Sa nu crezi ca-mi este frica de D-ta si echipele D-tale.
– Dar, Domnule Ministru, încerc sa-l potolesc, nu va ameninta nimeni. Nici o echipa nu e pe urmele D-voastra.
– Lasa ca va stiu eu. Atunci pentru ce ai venit clandestin în tara?
– Pentru a împiedica sa se continue politica externa funesta de pâna acum. Consecintele vor fi tragice atât pentru tara cât si pentru Rege.
– Cum întelegi D-ta sa împiedici continuarea politicii externe de pâna acum?
– Prin orice mijloace.
– Chiar omorând pe Rege?
– Am spus prin orice mijloace, revolutie, atentat, daca acestea erau ultimele argumente.
Domnule Ministru, vreau sa va precizez ca scopul expeditiei noastre de acum nu a fost razbunarea, cum probabil credeti, ci un scop strict politic, de politica externa, impus de interesele supreme ale tarii. Vedeam de la Berlin, cu îngrijorare si durere, cum totul se prabuseste în jurul României, toate aliantele ei. Vedeam ca va veni si rândul României sa fie sacrificata si sfâsiata între vecinii ei. Asta ne-a determinat de asta data sa luam calea spre tara si sa ne asumam aceste riscuri care m-au condus pe mine în fata D-voastra. Am crezut ca nu mai e nici un moment de pierdut, ca schimbarea aliantelor traditionale se impune vertiginos. Vedeti ce se întâmpla pe frontul francez. De altminteri, cunoasteti punctul nostru de vedere din raspunsul în scris ce l-am dat delegatilor legionari veniti din tara, pentru a fi înmânat Regelui. Am venit în tara, cum am putut, ca sa precipitam încadrarea României în Axa.
Ghelmegeanu s-a mai potolit. S-a asezat pe scaun si ma asculta cu atentie. Argumentul era puternic. Atacam în punctul care-i nelinistea mai mult, nu numai pe el, ci toate partidele si toata tara. Criza externa se apropia cu pasi gigantici.
Dar din nou are un acces de furie:
– Bine, dar atunci ce-a fost cu manifestul ce l-ati semnat în 24 Martie si l-ati predat si guvernului german? Ati atacat regimul si pe Rege în termeni incalificabili.
– Acest manifest a fost citit si semnat de cei prezenti în sedinta de comemorare a mortii profesorului Nae Ionescu, despre care am auzit din tara ca ar fi fost otravit. Si apoi la acea data nu am avut nici o legatura cu legionarii angajati în procesul de destindere. Delegatia legionara a sosit din tara, la Berlin, abia în 24 Martie, dupa semnarea manifestului.
Ceea ce m-a izbit atunci si retin pâna astazi perfect în minte este lipsa lui de reactiune la grava acuzatie ce-o azvârleam regimului. Ma întreb pâna astazi daca stia el ceva de moartea lui Nae Ionescu?
Ma asteptam la o iesire violenta din partea lui, când un arestat ce sta în fata executiei îsi îngaduia sa faca o atare afirmatie.
În loc sa apere guvernul de aceasta acuzatie, mi-a administrat o lovitura joasa:
– Ai mâinile patate de sânge!

Cum aceasta nu avea nici o legatura cu discutia precedenta, m-am uitat la mâini, care într-adevar, aveau un aspect neplacut, brazdate de zgârieturi înca proaspete.
– Nu asta. Ai savârsit atâtea crime, îmi spune, azvârlindu-mi privire piezisa.
N-am raspuns nimic, caci ar fi însemnat sa irit pe un om care facuse parte din guvernul ce patronase atât asasinarea Capitanului cât si masacrele din Septembrie 1939.
– Sa-mi spui acuma, continua Ghelmegeanu rastindu-se la mine, ce legaturi aveti în Germania?
– Eu, personal, n-aveam nici o legatura. În cadrul Comandamentului de la Berlin aveam rolurile împartite. Eu ma ocupam de legaturile cu tara.
Despre ceilalti camarazi stiu ca reusisera sa patrunda în cele mai înalte sfere ale guvernului si partidului. Ciorogaru are legaturi cu Goering si foarte importante cercuri economice.
Vojen, prin Generalul Gauthier, a intrat în contact cu Marele Stat Major. Papanace a avut întrevederi cu Schikedanz, seful oficuilui de politica externa al partidului, care dubleaza si controleaza politica externa oficiala. D-l Sturdza cunoaste pe aghiotantul personal al lui Hitler. Constant e bine introdus la Goebbels, iar parintele Dumitrescu-Borsa are relatii la Arbeitsfront, Gestapo si alte institutii ale partidului. Eu am cunoscut functionari mai marunti, mai ales în legatura cu actele mele.
– Dar cu Hitler?
– Nu stiu nimic. Poate D-l Sturdza.
A ramas pe gânduri.
– Ce nume purtai în Germania? ma întreaba pe un ton mai putin inchizitional.
– Aveam un Fremdenpass, pe numele de Aurel Ionescu.
– Si unde locuiai?
În Maikowskistr 2. Era locuinta mea oficiala, care figura pe pasaport. Era inutil sa neg aceste date, caci politia germana, în schimbul unor contra-servicii, informase politia româna de refugiatii legionari de la Berlin si numele sub care se ascundeau.
În Germania am facut descoperirea ca exista o internationala a politiilor, peste deosebirile ideologice.
– Bine, D-le Sima, îmi spus Ghelmegeanu pe un ton potolit, dar cu o nuanta de mare repros, ce fel de patrioti sunteti D-voastra? În timp ce Ungurii tin mobilizate diviziile de-a lungul frontierei de vest, D-voastra conspirati contra tarii de la Berlin. Caci nu e secret pentru nimeni ca Berlinul sustine revendicarile maghiare.
– Domnule Ministru, tocmai pentru asta am venit. Trebuie schimbata cât mai repede politica externa si sa ne apropiem de Puterile Axei. Odata acest acord realizat, primejdia ce se cerne asupra Ardealului va scadea din intensitate. Numai sa nu fie prea târziu.
– Vom vedea. Deocamdata, D-ta vei trece la Siguranta pentru ancheta.
M-a trecut un fior. Pâna acum nu am suferit nici o ancheta propriu-zisa. Am avut mai mult discutii cu persoanele ce le-am întâlnit pe traseul Timisoara-Bucuresti. Întâlnirea cu Ghelmegeanu avea o importanta deosebita, caci iesisem de pe linia politieneasca, pentru a ma întâlni cu un membru al guvernului. Cazul meu se convertise în doua zile într-un caz politic. Cu toate ca Ghelmegeanu s-a purtat brutal cu mine, însusi faptul ca venise sa ma vada arata încurcatura în care se afla guvernul. Daca ma trimitea la Siguranta, pierdeam aceasta pozitie privilegiata. De pe piedestalul politic, coboram în masinaria de rutina a regimului. Am încercat sa evit acest destin si în momentul când Ghelmegeanu a ridicat telefonul pentru a anunta Siguranta, am pus mâna pe mâna lui si l-am împiedicat sa vorbeasca, zicându-i:
– D-le Ministru, cu toate ca m-ati tratat cu toata asprimea, am vazut ca v-a interesat enorm partea politica a declaratiilor mele. Pe baza acestei constatari, îmi permit sa va fac o sugestie: nu ma trimiteti la Siguranta, pentru ca aceste discutii sa poata continua. În momentul ce voi fi transferat la Siguranta, acest lucru se va auzi, se va scrie poate si în gazete, si cum toti cei din afara cunosc metodele ce se aplica aici, se va crea în tara o tensiune care va sfarâma orice posibilitate de întelegere sau daca se va face, va avea umbrele si neplacerile ei.
– Dar ce ai vrea sa trimit la Hotel? mi-a raspuns Ghelmegeanu sarcastic. Chiar daca te-ai fi întors în tara de bunavoie si ar fi trebuit sa treci pe la ancheta.
– Nu ma gândesc la hotel. Ramân aici la Inspectorat, unde au fost gazduiti si camarazii mei din lagare si D-voastra sau altcineva puteti veni pentru a continua ancheta pe temele tratate astazi.
– Nu, nu se poate.
A pus mâna din nou pe telefon si a spus ceva, un consemn probabil, si apoi a sunat.

A sosit Bengliu si l-a însotit pâna la usa. Când s-a întors Generalul, numai avea aerul binevoitor de dinainte. M-a primit sever. Strigatele lui Ghelemgeanu se auzisera pâna afara si el, ca om de executie, s-a simtit obligat sa ia aceeasi atitudine.

6. LA SIGURANTA

Nici nu trecuse zece minute de la plecarea lui Ghelmegeanu si apar doi domni care ma iau de subtioara si ma coboara în curtea interioara a Inspectoratului. Aici ma urca într-o masina, iar ei se aseaza de-o parte si de alta a mea, tinându-ma strâns de brat. Nu vorbesc nimic. Soferul da drumul masinii. Iesim pe poarta si din Piata Victoriei o luam pe Bulevardul Bratianu. În spate observ o alta masina încarcata cu agenti. Ma uit la însotitorii mei. Unul poarta ochelari negri, un barbat în jurul a 40 de ani, cu o fata taioasa. Celalalt e un tip blând, angelic de frumos, cu ochi albastri.
De la Universitate, urcam pe Bulevardul Carol spre Siguranta, care se gaseste pe Bulevardul Protopopescu. De acum trebuie sa ma astept la tot ce poate fi mai rau. Parca sunt împins într-un coridor întunecos, unde ma pândesc din toate ascunzisurile numai primejdii si de unde nu mai e scapare decât spre moarte.
Masina intra pe poarta Sigurantei, în partea unde se gaseste arestul ei. O curte înghesuita, închisa din toate partile de ziduri. De jur împrejur, niste odai la parter si etaj. Cele de jos sunt zabrelite. Sunt dat în primirea unui om uscativ, cu cute adânci pe fata si cu o privire rea. Lânga el, un alt individ înalt, osos, cu ochii injectati. Un al doilea agent, mai maruntel si îndesat, avea o figura mai binevoitoare. Primii doi ma iau de brate cu putere si ma smucesc pe niste scari la etaj. Aici ma îmbrâncesc într-o camera strâmta si lunguiata, de acelea de hotel saracacios, ma trântesc pe un pat si îmi pun catusele la mâini si la picioare. Apoi se aseaza tustrei pe scaune si ma privesc cu un amestec de ura si curiozitate. Când o sa intru la moara? Când o sa înceapa bataile si schingiuirile?
Cu ochii în tavan, încep sa depan ultimele întâmplarile. Acum zece zile eram înca liber, la Ofcea. Ma bucuram cu Tomici si Petrascu, în jurul unui pahar de vin, ascultând vestile de pe front. Nici prin gând nu-mi trecea ca peste zece zile sa fiu în starea de acum, înlantuit si redus la neputinta. Nu cumva sunt prada unui cosmar? Închid ochii si apoi îi deschid, în nadejdea ca agentii de lânga mine vor disparea, trezindu-ma înalta parte. Dar nu se întâmpla nimic. Cele sase perechi de ochi nu ma slabesc. "Acum esti în puterea noastra! Nu ne scapi!" pareau ca zic.
Ma aflu pe un pat de fier, deasupra unei paturi cazone, cu o perina la cap. Pe câti legionari nu vor fi schingiuit si ucis cei de lânga mine? Parca adulmeca prada si narile lor freamata de placerea anticipata de a ma transforma într-o masa de carne. Numai sa vina ordinul! Duminica seara eram înca liber. Azi e Marti 21 Mai. Mai aveam în noaptea aceea înca o licarire de speranta, dar puterile m-au lasat. În 48 de ore, am trait o avalansa de întâmplari. Prins la Clopodia, dus la Timisoara, transportat la Bucuresti, confruntat cu Bengliu si Ghelmegeanu, iar acum predat anchetei de rutina. Dumnezeu sa aiba mila de mine!
Observ ca la usa, care e întredeschisa, mai e cineva. În sfârsit îl zaresc. E un jandarm cu baioneta la arma. Sunt strasnic pazit: trei agenti cu mine în camera, un jandarm la usa, în afara de posturile fixe.
Stau singur cu gândurile mele. Nimeni nu vorbeste nimic. Ca si cum ne-am supraveghea. La amiaza, se rupe tacerea. Agentul cel uscativ, care parea a fi seful celorlalti doi, ma întreaba daca vreau sa manânc ceva. Cum nu luasem nimic în gura de aseara si emotiile consuma, am raspuns ca da. Dupa o jumatate de ora mi se aduce o mâncare gustoasa de carne cu cartofi, o bucata de pâine si o cana cu apa. Probabil fusese luata de la un restaurant din apropiere. Am mâncat cu pofta. Citisem ca nici condamnatilor la moarte nule piere pofta de mâncare.
În definitiv ce sunt si eu? Ce sanse de scapare mai am? Mi-au dat voie sa ma scol de pe pat si sa ma asez pe marginea lui, în timp ce-am mâncat. Le-am multumit si, la un semn al lor, ma trântii iarasi în pat si îndata catusele revenira la locul or cu o dexteritate uimitoare.
Ce Dumnezeu, vor sa ma tina tot timpul asa? Nu e o pozitie comoda sa stai zi si noapte trântit în pat si mereu pe spate. Încep sa ma doara coastele. Asteapta, flacaule, îmi zic în gând, asta e floare la ureche. Voi fi asezat în alte pozitii, si mai incomode...
Mai târziu aflai, când limbile se dezlegara, din cine era formata prima mea echipa de paza. Era comisarul Curelea din Brigada Mobila, cu doi agenti sub comanda lui. Curelea cel mai rau, cel mai fioros, dintre comisarii de la Brigada Mobila. Nu descopereai un pic de mila în ochii lui... O privire rece, în care pâlpâia doar pofta de a se azvârli pe o noua victima. Agentul de lânga el, înalt, osos, cu ochii injectati, era o bruta.

Daca apuc pe mâinile lor, vai de bietele oase. Celalalt cu figura de om bun, îmi surâdea din când în când. Cine stie ce crime are si el pe constiinta?

7. CABINETUL LUI NICKI STEFANESCU

Dupa masa, pe la orele doua, mi se desfac catusele si sunt condus în cabinetul lui Nicki Stefanescu. Cobor niste scari înguste, urc altele, pâna ce ajung în partea dinspre Bulevard a edificiului, unde sa gasesc birourile. Ma ia în primire tipul blond din masina, care, dupa felul cum trata pe însotitorii mei, parea a exercita o functiune importanta în cadrul institutiei. Acesta ma introduce în cabinetul Directorului. Când intru, descopar la birou pe celalalt personaj din masina, purtând tot ochelari negri, dar de culoare mai deschisa. Acesta e faimosul Moruzov, îmi zic în sinea mea, omul care detine toate secretele Statului si care, pentru a parea român, si-a luat numele de Nicki Stefanescu.
Un usor tremur se ridica din toata fiinta mea. Dar ma stapânesc si fata îmi ramâne nemiscata. Doar inima galopeaza. Stau în picioare, iar Moruzov pe scaun, de partea cealalta a biroului. Ma fixeaza îndelung. Eu nu pot sa-i urmaresc expresia ochilor din cauza ochelarilor întunecati. Îsi examineaza dusmanul învins, înainte de a-l preda mortii. Ca Armand Calinescu, care, înainte de a-i trimite la moarte pe legionarii prinsi în Februarie 1939, Vucu, Nadoleanu, Iovu, i-a vizitat pe acei care voiau sa-l rapuna si pentru a le azvârli o ultima sfidare.
Dupa câteva minute apasatoare, îmi face semn sa ma asez pe scaunul din fata lui. Îmi ofera o tigara. O iau. Asa încep toate anchetele, cu tigari si amabilitati, pentru a sfârsi cu întinsul.
– Dar ce-ai patit la ochi?
– M-au lovit jandarmii când m-au prins la Clopodia. Si îi povestesc scena.
– Dar de ce mergi asa de greu?
– Asta e o chestiune. Mi s-au umflat picioarele din cauza marsului fortat ce l-am facut de la Belgrad la frontiera.
– Uite ce e, Domnule Sima, te rog sa raspunzi la întrebarile mele fara ocolisuri si sa spui tot ce stii, caci altminteri punem ciomagul si stii ca ciomagul e mai tare decât pielea.
– Nici n-am ce ascunde, Domnule Director. Lucrurile petrecute le cunoasteti si D-voastra tot asa de bine, poate chiar mai bine. Cât priveste motivul pentru care m-am întors în tara si planurile cu care am venit, le-am marturisit clar si categoric D-lui Ministru Ghelmegeanu. Camarazii care m-au însotit cred ca sunt toti arestati pâna la ora actuala, iar în tara n-am ajuns sa întreprind nimic, fiind prins la câtiva kilometri de frontiera.
Vad ca se apleaca si aprinde un bec colorat, care se afla chiar pe masa lui. Probabil ca era un semnal ca sa asculte cineva conversatia. Poate de la Palat. Aceasta se întâmpla regulat când vorbeam cu el.
În continuare, am facut inventarul episoadelor legionare din perioada 1938-1939. Câteva zile în sir, dimineata si dupa masa, în biroul lui Nicki Stefanescu, n-am facut altceva decât sa disecam trecutul. Am parcurs, cu fel de fel de întreruperi si comentarii, momentele principale ale luptei dintre miscare si regim.
În cursul acestor reconstituiri, s-a petrecut însa ceva ciudat, care a schimbat atmosfera dintre anchetator si anchetat. Nicki Stefanescu se încalzise, se pasionase, dar nu pentru ancheta, al carei obiect trebuia sa fie de a smulge de la mine cât mai multe amanunte privitor la organizatia legionara, ci pentru latura mai ascunsa a acestei înclestari de moarte între Legiune si regim. Pierduse firul anchetei, se înfunda din ce în ce mai mult în excitatia mintala ce i-o provoca un sir de întâmplari senzationale. Îl interesa mai mult sa afle cum s-au strecurat prin mâna lui, el care avea conducerea suprema a operatiilor de urmarire a legionarilor, fie eu fie alti camarazi. El cunostea aproape tot din declaratiile facute ulterior de legionarii prinsi si amestecati în aceste peripetii, dar îi lipseau anumite elemente si voia sa stie exact cum s-au petrecut miraculoasele salvari. De la ancheta am ajuns la un fel de dialog, în cursul caruia unul sau altul completam ceea ce nu stia celalalt, amanunte care dadeau un mai mare relief unei întâmplari oarecare. Eram ca doi rivali, care întâlnindu-se pe un teren neutru, îsi oferea unul altuia placerea de a-si povesti cursele ce si le-au întins reciproc.
Am fost bucuros ca ancheta aluat acest curs neasteptat, caci daca Nicki Stefanescu si-ar fi pus în aplicare avertismentul dat ca sa stiu, sub amenintarea întrebuintarii ciomagului, nu stiu câta vreme as fi putut rezista.
Fara îndoiala ca erau înca multe lucruri nestiute de el. În special ma îngrijorau gazdele ce si-au pus viata în joc pentru noi în timpul prigoanei si mai mult decât aceasta, ofiterii cu care am avut legatura pentru

lovitura planuita în Februarie 1939. Erau peste 40 de ofiteri din Capitala, de la colonei la sublocotenenti, angajati în actiune.
În cele patru zile de ancheta, am abordat numeroase subiecte, fara a exista o continuitate, nici chiar o ordine cronologica. Am intrat în probleme politice, problema miscarii, asasinarea Capitanului, motivatia atentatelor din Noiembrie 1938, cazul Stefanescu-Goanga, evadarile lui Vasile Christescu si Alecu Cantacuzino, reorganizarea miscarii dupa asasinarea Capitanului, arestarile din Ianuarie 1939, laboratorul din Strada Oarca, aruncatoarele de flacari, fuga în Germania, revenirea lui Miti Dumitrescu, atentatul contra lui Armand Calinescu.
Cum si el îmi oferea informatii pe care nu le stiam, am avut mari surprize. O serie de întâmplari numai cu completarile lui apareau în toata lumina.

8. ERAI ÎN MÂINILE NOASTRE...

În cursul acestor evocari a tragicelor întâmplari legionare din perioada 1938-1939, Moruzov, alias Nicki Stefanescu, într-un moment de sinceritate mi-a destainuit cea mai uluitoare aventura din viata mea de luptator în clandestinitate.
– Domnule Sima, erai în mâinile noastre. Omeneste, nu mai puteai scapa, caci toata brigada mobila, sub directa mea conducere, venise sa te prinda. Erai în mijlocul nostru si doar trebuia sa ne napustim pe D-ta si sa-ti punem catusele. Si totusi ai scapat gratie interventiei idioate a unui agent. Ne-am încurcat în propriile noastre ite. Asa ceva nu mi s-a întâmplat în viata mea de politist.
Îl priveam nedumerit. Nu stiam la ce operatie se referea, caci atâtea patisem încât nu ma puteam fixa asupra nici uneia.
– Îti mai aduci aminte de Gheorghe Proca?
– Da, un tânar din Moldova. Bun camarad, a fost împuscat la Miercurea-Ciuc.
– Daca ai stii ca te-a tradat!
– Tradat Proca? Nu se poate! N-am nici un motiv sa-l banuiesc. Eram deosebit de legat de acest baiat.
– Vei întelege când vei afla ce s-a întâmplat pe Strada Pieptanari, în acea seara de Ianuarie.
Pentru ca cititorul sa poata urmari pe Nicki Stefanescu, sunt nevoit sa povestesc antecedentele acestui episod. Când mi-a pomenit de Strada Pieptanari, mi s-a luminat toata scena din seara aceea.
Întâmplarea e în legatura cu fuga în Polonia al celui de-al doilea grup legionar, format din Nicolae Petrascu, Viorel Trifa, Titi Cristescu si locotenentul Anghel Dragomir.
Primul grup, constituit din Preotul Borsa, Nicolae Horodiceanu si Stelian Stanicel, parasise tara prin nordul Bucovinei, în 15 Decembrie 1938. Politia din Bucovina aflase de trecerea acestui grup si, ca urmare, întarise masurile de paza la frontiera cu Polonia. Aflând de acest lucru, am întarit si eu protectia celui de-al doilea grup. Ei vor fi însotiti de Proca pâna la frontiera si de doi ofiteri. Ofiterii la care am facut apel pentru a-i conduce au fost locotenentul Maricari si locotenentul Florin Gârcineanu, fratele lui Puiu Gârcineanu.
Gheorghe Proca era un tânar recomandat de locotenentul Anghel Dragomir. Dar cine era locotenentul Anghel Dragomir? Era fosta gazda de la Brasov a lui Alexandru Cantacuzino. Când acesta a sarit din tren, în apropiere de Brasov, si-a gasit refugiu la locotenentul Dragomir. Mai târziu si locotenentul Dragomir a fost silit sa paraseasca viata militara si sa se refugieze în clandestinitate la Bucuresti. Prin Anghel Dragomir a intrat Proca în grupul de actiune. Era un tânar înalt frumos si foarte istet. În cursul lunii Decembrie fusese aproape nelipsit de lânga mine. L-am folosit în fel de fel de misiuni, pe care le-a adus la îndeplinire cu o arta desavârsita.
În cursa de soareci ce ni se întinse în Strada Bucovina 2, numai gratie prezentei lui de spirit am scapat sa nu fiu arestat de comisarul Borcea. Toate referintele despre Proca erau excelente, atât din propria mea experienta cât si din spusele altora.
Trecerea grupului Petrascu fusese prevazuta pentru ziua de 8 Ianuarie 1939. Cel mai târziu a treia zi, Proca trebuia sa se întoarca si sa raporteze ce-a facut. Dar termenul trecuse fara ca Proca sa apara. Dupa arestarile de la începutul lui Ianuarie, dupa explozia din Strada Oarca, ma gândeam cu groaza acuma sa nu se întâmple si a treia nenorocire. În sfârsit, în 13 Ianuarie 1939, omul nostru de legatura, Dr. Borcanescu, în casa caruia ne întâlneam de obicei, îmi da de veste ca s-a întors Proca cu misiunea îndeplinita, dar ca echipa însotitoare a avut de suferit. El este urmarit si temându-se sa mai vina prin centru si-a gasit o gazda pe la marginea Capitalei, în Strada Gh. Popescu Nr.6, unde ma roaga sa-l caut,

chiar asta seara. Extraordinar de fericit ca cel putin grupul Petrascu a scapat din ghearele politiei, am acceptat imediat întâlnirea propusa de Proca, fara sa ma gândesc la altceva decât la groaza ce-i intrase în oase. Cum nu stiam unde e aceasta strada si nici macar cartierul în care se afla, l-am rugat pe Dr. Borcanescu sa ma conduca pâna la noua gazda a lui Proca.
Întâlnirea fusese fixata pentru orele opt seara. Exact la aceasta ora ne aflam în fata casei de la numarul 6, din Strada Gh. Popescu.
Era o ulita întunecoasa din apropierea Cimitirului Bellu. Un capat al ei cobora spre Sanatoriul de Tuberculosi Filaret, iar celalalt urca spre Strada Pieptanari. Aceasta din urma era o strada mai larga si bine luminata. Începea din fata Cimitirului Bellu, unde se aflau si statiunile terminale ale tramvaielor 12 si 20, si se prelungea pâna la marginea Capitalei.
Eu ramân la poarta si Dr. Borcanescu intra în casa pentru a-l aduce pe Proca. Dupa un minut se întoarce cu el. Ne strângem mâinile în tacere. În acel moment, Dr. Borcanescu se desparte de noi si o ia în directia Sanatoriului de Tuberculosi. Noi doi urcam spre Strada Pieptanari si când sa ajungem la încrucisare, pornim la stânga, în directia Cimitirului Bellu, cu gândul sa luam tramvaiul. Mergem la pas cum îmi era obiceiul, pentru a nu atrage atentia.
Ceea ce m-a izbit pe Strada Pieptanari, la ora aceea si cu frigul acela, era neobisnuita miscare de oameni. De-o parte si de alta a strazii, pe trotuare, vazui pâlcuri de oameni. Câte doi, câte trei, fie ca stateau pe la colturi fie ca se plimbau. Ceva mai departe, dam de o masina oprita. Doi indivizi erau asezati sub roata, reparând ceva, în timp ce alti doi sedeau în masina. Ce sa fie?
Din fata noastra se apropie o pereche de domni. Din spate parca ne urmarea o alta pereche. Trecem de masina fara sa ni se întâmple nimic. Nu suntem opriti nici de perechea ce venea spre noi.
Desi nu ni se întâmplase nimic, nelinistit de animatia ce-o arata aceasta strada îndepartata de Centru, într-o seara geroasa de iarna, cum trecem de masina, îl iau pe Proca de brat si traversam strada pe trotuarul celalalt. Dar în loc sa ne continuam drumul spre statiunea de tramvai din fata Cimitirului Bellu, o luam înapoi pe Pieptanari, în directia de unde am venit. Nu observ nici o miscare suspecta. Lumea de pe strada fumeaza, gesticuleaza si se plimba fara sa ne dea atentie. "Poate nu e nimic, zic lui Proca, o simpla închipuire, dar ca masura de precautiune hai sa disparem din acest loc populat". Mergem pe Pieptanari cu acelasi pas agale, fara sa fim deranjati de nimeni, pâna ce dam de o strada la stânga. O luam pe ea cu gândul sa iesim de pe artera principala. Dar strada nu se lungeste mult. La stânga se deschide o alta strada, paralela cu Pieptanari.
Apucam pe ea în speranta ca ne vom putea pierde urma. Dar ajungând la capatul ei, constatam ca se înfunda din nou în Strada Pieptanari, printr-un apendice paralel cu primul. La capatul stradutei care da în Pieptanari, vedem doua persoane sub lumina unui felinar. Ne întoarcem pâna la capatul celalalt si prim spre Pieptanari. Si aici descoperim doua umbre. Eram prizonierii unui sistem de strazi în patrulater si nu ne puteam misca decât în marginile lui. O luam iar înapoi si nestiind ce sa facem, intram într-o curte, cu gândul sa ne prefacem ca întrebam de cineva. Poarta e deschisa, dar geamurile de la casa nu sunt luminate. Probabil stapânii nu sunt acasa. Nici latrat de câine nu se aude. Batem la usa. Nici o miscare. Batem la geam. Nu raspunde nimeni. Ce sa facem? Parca nu m-as întoarce nici în strada. Riscam sa atragem atentia vecinilor, caci cine se plimba la ora asta în frig si în noapte? Nu ne ramâne decât un singur drum: trebuie sa mergem înainte. În fata noastra, lipit de curte, se ridica un zid înalt. Nu stim ce e dincolo. Poate o strada sau o alta curte. Ne cataram pe niste cotete si ne urcam pe zid. Facem zgomot din cauza tinichelei de pe acoperisul lor. Câinii mahalalei ne-au simtit si încep sa latre. E un cor infernal pe toate glasurile. Numai sa nu iasa vecinii din casele alaturate, unde se vede lumina. Într-un efort disperat ajungem pe muchia zidului si, în latratul de câini, coborâm de partea cealalta. Stam pititi o clipa si scrutam locul. Respiratia ni se taie.
Am ajuns în tovarasia mortilor. Suntem într-un cimitir. Sarim si ne ascundem îndaratul unei pietre funerare. Ce aventura fara sens! Ne-am speriat ca niste prosti de niste oameni care se plimbau pe strada fara nici un gând rau. Uitându-ne la inscriptiile de pe morminte, mai descoperim ca ne aflam într-un cimitir evreiesc. Nu putem înnopta aici. Dupa ce s-au potolit câinii, ne ridicam încetisor si o luam pe aleea principala. La capatul ei, descoperim o poarta. Poarta e întredeschisa. Un om statea proptit de ea si fluiera a urât. Nu mai putem da înapoi. Ne-a auzit si a întors capul spre noi.
Probabil e paznicul cimitirului. Iesim pe lânga el si îi dam buna seara. Ne zice "noapte buna", fara sa ne întrebe ce cautam în cimitir la ora aceea. O fi crezut poate ca am fost pe la cineva. Poate e o casulie în cimitir, unde locuieste el sau altcineva.

Convins ca n-a fost nimica, ca am cazut victima unei banuieli neîntemeiate, îndata ce iesim din cimitir, îl iau pe Proca de brat si ma îndrept spre statiunea de tramvai din fata Cimitirului Bellu. Dar el atunci cu o energie feroce ma opreste sa mai fac un pas, strigându-mi din toate puterile:
– Nu, Domnule Comandant, nu e bine. Trebuie sa disparem din acest loc. E întesat de agenti.
Eu, nu si nu. Ma lupt cu el ca sa-l târasc spre tramvai.
– Ne-am facut naluci, îi spun. E lume pasnica ce se plimba pe strada. Hai spre tramvai. Sunt obosit. Vreau sa ajung acasa sa ma culc. Bine ca ai scapat.
Din nou proteste disperate. Sa nu mergem la Cimitirul Bellu, sa nu mergem la tramvai. Ne prind. Cu parere de rau cedez insistentelor lui si o luam în directia opusa Cimitirului Bellu, pe soseaua Bucuresti-Oltenita. Contaminat de panica lui, mai mult alergam decât mergeam. Dupa vreo trei sferturi de ora de mars fortat, ne oprim. Nu puteam merge pâna la capatul soselei, caci pe acest drum nu ne întoarcem în oras. Ne hotarâm sa taiem locul viran din stânga, în asa fel încât ocolind Cimitirul Bellu, sa ajungem dincolo de el, undeva pe Calea Serban Voda, si de aici sa luam tramvaiul. Dar dupa câteva sute de metri, numai putem înainta. Simtim terenul moale si lunecos sub picioare.
Pe acest câmp se depozitau gunoaie si eram în primejdie sa ne frângem gâtul sau sa ne înfundam în gramada de gunoaie. Ne întoarcem si, în lipsa de altceva mai bun, ne continuam drumul pe sosea, spre iesirea din Capitala.
De când tot umblam trebuie sa fi trecut vreo doua ore. Ne uitam la ceas. E trecut de zece. Trebuie sa ne întoarcem, caci altminteri nu mai apucam tramvaiul. De asta data Proca nu se mai opune. S-a convins si el, probabil, ca ne-am speriat degeaba. Pâna când ajungem la statiunea de tramvai din fata Cimitirului Bellu, se face ora 11. Locul e pustiu. Nu se observa nici o miscare. Disparuse si lumea de pe Strada Pieptanari, pe care o puteam contempla departe, caci cadea perpendicular pe sosea. Tramvaiul se pune în miscare. Respiram usurati. Nici la statiile urmatoare de pe Calea Serban Voda nu se urca nici o mutra suspecta. Intram în oras. De abia atunci se lumineaza la fata Proca, îsi reia aerul lui degajat si vesel si începe sa-mi povesteasca ce s-a întâmplat în Bucovina. Au fost surprinsi de jandarmi tocmai în momentul când grupul era pe punctul sa treaca. Petrascu si însotitorii lor au rupt-o la fuga în directia granitei poloneze, au trecut un râu prin apa pâna la brâu, si numai cu mare greutate au ajuns de partea cealalta. Atunci furia urmatorilor s-a descarcat contra însotitorilor. Dupa câte stie el, cei doi ofiteri nu au avut nimic de suferit. Din respect fata de uniforma, jandarmii nu au cutezat sa-i aresteze sau sa-i chestioneze.
Si asa a ramas el singur victima. De la frontiera a fost transportat de urgenta la Siguranta din Bucuresti, unde a început ancheta. A fost groaznic chinuit ca sa spuna unde e "Comandamentul". Nemaiputând rabda, a spus sa fie condus în fata lui Nicki Stefanescu, caci vrea sa declare. Dar pe drum s-a întâmplat minunea. Poarta Sigurantei era deschisa si profitând de un moment de neatentie al agentului care îl însotea, a fugit în strada. S-a dat alarma. un stol de agenti s-a luat dupa el, dar fiind iute la picior, si-a pierdut urma. Eu îl priveam cu admiratie si nu mai puteam de bucurie.
Când am trecut cu tramvaiul dincolo de Dâmbovita, ne-am coborât si apoi mi-am luat ramas bun de la Proca, cu gândul sa ma duc la gazda mea, unde niciodata nu aduceam pe nimeni. Dar Proca nu voia în ruptul capului sa se desparta de mine. El nu are unde sa doarma, îmi spune. A fost silit sa declare locuinta lui si nu stie alta unde sa se duca. Casa din Strada Gh. Popescu nu-i mai pare sigura, dupa ce le întâmplate asta seara. Atât de mult s-a rugat sa-l iau cu mine încât pentru prima oara am facut imprudenta sa-mi descopar ultimul meu refugiu.
Aceasta a fost întâmplarea cu Proca din noaptea de 13 Ianuarie 1939. Eu eram ferm convins pâna ce nu m-am aflat fata în fata cu Nicki Stefanescu ca pe Strada Pieptanari nu s-a petrecut nimic deosebit. Dupa atâtea patanii, nu e de mirare ca imaginatia noastra, excitata de primejdiile trecute, sa descopere în fiecare colt de strada un agent.
Spre marea mea uimire, am aflat din gura lui Nicki Stefanescu lucruri pe care nu le-as fi putut nici macar banui. Partea oculta a întâmplarii de pe Strada Pieptanari schimba toata perspectiva. Strada era întesata de agenti, iar eu scapasem din mâinile lor printr-o interventie providentiala. Si aceasta fara ca sa fiu macar constient de gravitatea primejdiei.
Proca într-adevar fusese prins pe frontiera si adus la Bucuresti. A fost supus la torturi. A vorbit de locotenentul Maricari si de Florin Gârcineanu. Dar Nicki Stefanescu cerea Comandamentul. Cine a organizat expeditia? A vorbit de mine. Atunci a fost pus sa aleaga: sau ma denunta sau va fi omorât în batai. Groaznic de chinuit, n-a mai putut rezista.

De aici înainte Proca mi-a dat o versiune falsa a celor întâmplate. N-a fugit, cum spunea el, de la Siguranta, ci a consimtit sa ma predea. Cum nu-mi cunostea domiciliul, au facut împreuna planul cum sa ma captureze. De alta parte, Proca nu voia sa se afle ca el este denuntatorul. Trebuia imaginat ceva ca din toata afacerea asta el sa iasa fara pata. Atunci a simulat chemarea mea prin Dr. Borcanescu, într-o strada de la marginea Bucurestilor, pentru ca sa faca plauzibila versiunea evadarii lui de la Siguranta si teama lui de urmarire. Daca eu cadeam, nu el era responsabil, ci reteaua de agenti care i-au descoperit refugiul. Odata cu chemarea mea în Strada Gh. Popescu, a fost concentrata toata brigada mobila pe Strada Pieptanari. Asa se explica multimea de oameni ce-am întâlnit-o pe aceasta strada la ora aceea. Capturarea mea trebuia sa se întâmple pe Strada Pieptanari, în dreptul masinii. Si acum sa ascultam "depozitia" lui Nicki Stefanescu:
– Domnule Sima, te înseli asupra lui Proca. Te-a predat si erai în mâinile noastre. Trebuia doar sa sarim pe D-ta si sa te dezarmam. Stiam ca porti revolver si vei trage. Voiam sa te prindem viu, ca sa scoatem de la D-ta toata reteaua terorista. Oamenii ce i-ai vazut plimbându-se sau stând prin colturi era tot efectivul brigazii mobile, 40-50 de oameni. Eu conduceam operatiile. De la intersectia strazii Gh. Popescu cu Pietanari pâna la Cimitirul Bellu se desfasurase în ordine de bataie toate fortele noastre. Daca ai fi scapat de unii si ai fi încercat sa fugi, ai fi dat de altii. Nu mai era posibila scaparea.
Îmi reamintesc scena si un tremur se ridica din toata fiinta. Parca traiesc acum acel moment de primejdie, de care atunci nu mi-am dat seama.
– Cum de nu m-ati prins?
– Sa vezi. D-ta cu Proca ati venit pe Pieptanari si va apropiati de masina. Ca sa nu trezim banuielile, doi agenti se prefaceau ca repara ceva sub roti... Comisarul Manaila era gata sa se repeada la picioarele D-tale, ca sa te trânteasca la pamânt si sa îti puna catusele. În acel moment noi toti eram pregatiti sa sarim D-ta. Dar ce s-a întâmplat? Un tâmpit de agent din perechea din spate i-a facut semn lui Manaila cu mâna ca nu esti D-ta! Manaila, avertizat de acest agent, v-a lasat sa treceti.
– Bine, întreb eu nedumerit, dar comisarul Manaila îl cunostea pe Proca. Cum de ne-a lasat sa trecem? Proca s-a tinut de cuvânt si m-a dat pe mâinile D-voastra. Putea sa-si dea seama ca persoana ce se afla cu Proca sunt eu.
– Proca ne spusese ca D-ta vei veni la locul de întâlnire cu Dr. Borcanescu si ni l-a descris pe acesta ca pe un tip maruntel, slabut, cu ochelari. Agentii erau pregatiti sa sara pe perechea în care figura Dr. Borcanescu. Agentul din spate, care a facut semn lui Manaila sa nu va atace, cunostea pe Proca, dar si-a închipuit ca acesta e în tovarasia unuia dintre ai nostri, în asteptarea perechii celeilalte. Te-a confundat pe D-ta cu un agent. Plecarea lui Borcanescu a înlesnit frauda. Noi nu te cunosteam pe D-ta si de aceea trebuia sa ne orientam dupa unul mic, slab, cu ochelari, în tovarasia caruia trebuia sa vii la locul de întâlnire. Proca a fost corect cu noi si numai gestul acelui tâmpit de agent te-a scapat.
Asa ai scapat, D-le Sima. Dar acum îmi dau seama ca a fost un semn al destinului. Daca te-am fi prins atunci, terminam cu Garda de Fier.
– Pai acum, tot am cazut, zic eu cu tristete.
– Da, dar acum împrejurarile sunt altele. Nu mai avem libertatea de atunci...
– Bine, dar atunci de ce l-ati împuscat pe Proca, daca el si-a tinut cuvântul si m-a dus la locul fixat de D-voastra?
– Pentru ca n-a fost loial mai departe. Vazând miraculoasa D-tale salvare, s-a trezit în el din nou legionarul. Trebuia ca a doua zi chiar sa vina la Siguranta, sa explice ce s-a întâmplat ca sa-ti întindem o cursa.
– Pâna la urma l-ati prins din nou si atunci v-a servit iarasi, caci ultimul meu domiciliul numai el îl stia.
– L-am prins. Când a fost din nou în mâinile noastre, a strigat: "Stati, nu ma bateti, ca spun unde e Sima". Iar erai în mâna noastra si iar a intervenit destinul. În seara când trebuia sa te calcam în casa din Strada Câmpului, D-ta ai luat trenul spre Arad. La ora opt seara ai plecat D-ta si îndata dupa miezul noptii, când credeam ca te-ai asezat în pat si dormi, am blocat toata strada.
Dar pasarea fugise din cuib. Câteva ore de diferenta te-au salvat.

9. ATENTATUL DIN NOIEMBRIE

Dupa încheierea acestui episod, îmi spune Nicki Stefanescu:
– Bine, D-le Sima, sa trecem acum la o alta chestiune.

Se duce la un dulap si scoate un dosar voluminos. Ia din dosar o foaie si începe sa citeasca toata seria atentatelor savârsite de legionari în Noiembrie 1939. Probabil ca întreg dosarul continea actele referitoare la aceste atentate.
La data cutare, o bomba la sinagoga din Alba-Iulia; la data cutare, arde o fabrica de cherestea în Bucovina; si asa mai departe, culminând cu atentatul de la Teatrul Evreiesc din Timisoara.
– Cine le-a ordonat?
– Comandamentul legionar din prigoana, care, la vremea aceea, se compunea din Vasile Christescu-sef, Preotul Dumitrescu-Borsa, eu, Papanace, Petrascu si Alexandru Cantacuzino.
– Si, D-ta, ce misiune îndeplineai în cadrul acestui Comandament?
– Eu eram omul de legatura pe teren. Eu transmiteam echipelor ordinele Comandamentului. Venind din provincie si nefiind cunoscut de politia Capitalei, puteam circula liber. Ceilalti traind la Bucuresti, trebuia sa stea ascunsi.
– Si Codreanu stia de acestea?
– Asta nu pot sa va spun. Vasile Christescu mentinea contactul cu Corneliu Codreanu prin Doamna Codreanu.
– Bine, dar atunci ai putea sa îmi spui care a fost ratiunea acestor atentate? Pentru ca s-au savârsit aceste atentate si de ce contra evreilor?
– Comandamentul legionar a ajuns la concluzia ca conducerea evreilor din România este responsabila de prigoana, prin influenta ce-o exercita asupra Regelui, Doamna Lupescu.
Lovind în evrei, voiam sa azvârlim oprobiul opiniei publice asupra lor, indicându-i ca autorii din umbra ai suferintelor ce le îndura legionarii. Descoperite planurile conducerii evreiesti si dându-si seama conducatorii ce riscuri ar atrage asupra populatiei evreiesti în eventualitatea unei schimbari interne, sub presiunea evenimentelor internationale, speram ca tocmai din sânul lor sa se produca o reactie, care sa determine, pe aceleasi canale, o revizuire a procesului Codreanu. Era o amenintare actualizata prin aceste atentate. "Stim cine sta în spatele acestei prigoane. Nu va ascundeti si daca mai întindeti coarda sau încercati sa suprimati pe Corneliu Codreanu, trebuie sa va asteptati la razbunare".
– Nu înteleg atunci de ce ati tras în Stefanescu-Goanga?
– E unicul caz care nu ne apartine si nu a fost ordonat de Comandament. A fost o initiativa locala. Am aflat întâmplator cu doua zile înainte, de ceea ce se pregateste. Cu mare greutate am gasit un curier, un student, si l-am trimis la Cluj, cu ordinul sa opreasca executia atentatului contra lui Stefanescu-Goanga. Curierul a ajuns la vreme, în dimineata zilei, dar, dupa spusele ulterioare ale lui Laurentiu Veres, responsabilul de pe atunci al organizatiei clandestine din Cluj, nu ar mai fi avut timp sa avizeze echipa.
– De ce ati recurs la violente? Nu aveati alte cai, politice, la dispozitie, pentru a cere revizuirea procesului?
– Le-am folosit si pe acestea, dar fara rezultat. Atât în vara, dar mai ales în cursul lunilor Septembrie-Octombrie 1938, am desfasurat o intensa activitate politica.
– Pe cine ati vazut? Cu cine ati luat contact?
– Mai întâi, pe D-l Vaida Voevod. El a fost solicitat de Valeriu Cârdu sa ia apararea lui Corneliu Codreanu. D-l Vaida a plâns pe umerii lui Cârdu, dar nu a facut nimic. Apoi, prin Generalul Moruzzi, Vasile Christescu a trimis un memoriu Regelui, în care azvârlea raspunderea celor întâmplate asupra lui Armand Calinescu. Era o indicatie clara ca miscarea legionara nu întelege sa rupa cu înaltul for constitutional, lasându-i deschisa posibilitatea sa intervina. Alte contacte au fost cu Generalul Antonescu, dupa iesirea lui din guvern. Am avut apoi frecvente legaturi cu doua personalitati care stiam ca se bucura de simpatia Palatului: Valer Pop si Generalul Coroama. Victor Biris a dus tratative cu Valer Pop, din încredintarea Comandamentului.
– Ceea ce ma surprinde, este ca ati avut legaturi cu Generalul Coroama, care era Comandantul Diviziei de Garda.
– Da, Domnule Director, eu însumi l-am vazut de doua ori si l-am rugat sa intervina pe lânga Rege.
– E pentru întâia oara când aud. Generalul Coroama facea parte din cercul intim al Palatului si eu însumi sunt în bune raporturi cu el.
– Impresia mea, îi raspund, este ca toate aceste încercari de a restabili contactul cu Palatul au fost torpilate de Armand Calinescu, care nu se putea mentine la putere decât în calitatea ce si-o asumase. O destindere i-ar fi lichidat cariera politica.

Nicki Stefanescu n-a raspuns nimic la observatia mea, dar tocmai perioada când Regele a facut calatoria la Londra?
– Îsi are si aceasta tâlcul ei. Înca de la începutul lunii Noiembrie am aflat, pe diverse canale, ca se va profita de absenta Regelui din tara pentru a se proceda la lichidarea lui Corneliu Codreanu. Alarmat de aceste zvonuri, Comandamentul legionar a dat si un comunicat, denuntând planul si avertizând de consecinte.
Atentatele au fost programate pentru aceasta epoca pentru apune guvernul în imposibilitatea de a executa pe Corneliu Codreanu, în lipsa Regelui din tara, creând în tara un climat de tensiune pre-revolutionara.
– Daca nu s-ar fi întâmplat aceste atentate, l-ati avut pe Codreanu si astazi în viata.
– D-le Director, eu nu cred ca ar mai fi putut fi salvat, cu sau fara aceste atentate.
Nicki Stefanescu s-a uitat la mine si apoi a coborât capul, punând ochii în pamânt.

10. "CODREANU E DE VINA"

– Domnule Sima, D-ta nu cunosti ce s-a întâmplat înainte de arestarea lui Codreanu. Regele a fost extrem de binevoitor cu el si cu generatia D-voastra. Regele a încercat pâna în ultimul moment sa evite o proba de forta între el si legionari. Avea reala simpatie pentru tineretul legionar.
Prin Ministrul Palatului, Flondor, folosindu-se ca intermediar rudenia lui , Neagoe Flondor, i s-a transmis lui Corneliu Codreanu dorinta Regelui sa-i ceara o audienta si aceasta i se va acorda.
Era vorba de o audienta privata si daca s-ar fi ajuns la o întelegere, ar fi fost data publicitatii. Ei bine, Codreanu a respins sugestia Suveranului, trimitându-i o scrisoare aroganta.
Eu stiam de existenta acestei scrisori de la Constantin Stoicanescu, care fusese cu o delegatie legionara în audienta la Urdareanu si, cu acest prilej, li se citise de Ministrul Palatului scrisoarea împricinata.
– Cunosc chestiunea, i-am raspuns lui Nicki Stefanescu. Asa cum a raspuns si Constantin Stoicanescu când a aflat continutul ei, nu era vorba de un refuz formal, ci Corneliu Codreanu care a vrut sa i se lase lui latitudinea sa aleaga momentul cel mai potrivit pentru solicitarea acestei audiente. Pentru el, care se împotrivise noii Constitutii, se crea o situatie penibila ca sa ceara la scurt interval o audienta Regelui...
– Aceasta a fost greseala capitala a lui Corneliu Codreanu, continua Nicki Stefanescu. Evenimentele nu mai îngaduiau nici o temporizare. Regele instaurase regimul sau personal. Codreanu n-a înteles ca acest regim nu poate sa functioneze cu el în opozitie si în libertate. Regele voia sa îl introduca în guvern. Nu exista pentru Codreanu o alta alternativa în acel moment decât sau în guvern sau în (aici a facut o pauza penibila) închisoare.
Mi-am dat seama ca avea pe limba un alt cuvânt, "mormânt" si ca s-a retinut cu mare greutate sa nu se tradeze.
– Cum si-a închipuit Codreanu ca o sa fie lasat liber pentru a forma front comun cu Iuliu Maniu? Aceasta ar fi însemnat 90 la suta din opozitia tarii. El s-a aliat Domnului Maniu, în loc sa fie aliatul Regelui. I s-a oferit oportunitatea sa accepte Constitutia, sa intre în guvern si sa introduca tineretul legionar în formatiunile patriotice prezidate de Rege. Era unica solutie. A refuzat. Codreanu e de vina.
Declaratiile lui Nicki Stefanescu aveau o mare importanta istorica. Exista un plan al Palatului de a face un ultim efort pentru a capta miscarea legionara. În acest scop i-au sugerat Capitanului audienta. Presupunând ca aceasta audienta ar fi avut loc, cum ar fi putut accepta Corneliu Codreanu propunerea Regelui?
O intrare a lui în guvern ar fi echivalat cu lichidarea lui morala. Ar fi fost un om politic sfârsit. Toata lupta lui nationalista de 20 de ani s-ar fi darâmat, iar el ar fi aparut în fata tarii ca un oportunist si arivist, care renunta la idealurile din tinerete pentru un fotoliu ministerial.
Cu sau fara aceasta audienta, rezultatul ar fi fost acelasi. În nici un caz Capitanul nu putea sa ramâna liber si cu prestigiul intact.
Daca voia sa fie consecvent cu linia vietii lui, nu mai era loc pentru el decât în închisoare.
Regele si camarila erau speriati de formidabilul bloc opozitionist ce s-ar fi constituit din gruparile lui Maniu si Codreanu. Acest bloc trebuia împiedicat sa se formeze. Cel mai periculos dintre ei era Capitanul. El trebuia sa dispara de pe scena. Atunci s-a dat mâna libera lui Armand Calinescu sa dezlantuiasca prigoana.

11. ORGANIZATIA TERORISTA A GARZII DE FIER

– Si acum, D-le Sima, sa îti mai arat ceva ca sa vezi ca îti cunosc organizatia de pistolari.
Nicki Stefanescu se duce la acelasi dulap si scoate un alt dosar cu o multime de file. În fruntea dosarului se afla harta României. Scoate harta si o întinde pe birou. Anumite regiuni ale tarii erau strafate. Altele, albe.
– Vezi, D-ta, partile strafate reprezinta judetele unde dispui D-ta de organizatii teroriste. Te rog sa nu negi, pentru ca aceasta harta e întocmita în conformitate cu cercetarile facute de toate politiile si jandarmeriile din tara.
Examinând harta, vad ca Banatul figura ca împânzit în întregime de echipe teroriste. Continua cu Aradul, Hunedoara, Sibiu si Brasov. În nordul Ardealului, terorismul legionar avea doua fiefuri: Cluj si Oradea. În Oltenia nimic. Capitala figura la loc de onoare. Având în nord doua anexe, Prahova si Dâmbovita, iar, spre Dunare, Teleormanul. Dobrogea era înnegrita, afara de judetul Tulcea. Terorismul legionar se sprijinea în Moldova pe un trepied: Iasi, Bacau si Covurlui. În Basarabia numai Tighina si Chisinau. În schimb Bucovina cazuse total prada terorismului legionar.
Privind harta, m-am speriat eu însumi de imensitatea pericolului legionar. Într-adevar, cu o astfel de organizatie, care dupa toate pierderile suferite, mai dispune de sute de elemente decise sa îsi dea viata nu se poate lupta. Legiunea avea radacini adânci în popor, din care îsi reînnoia mereu efectivele.
M-am ridicat fara sa rostesc un cuvânt. Nicki Stefanescu credea ca sunt coplesit de revelatiile hartii si, prin tacerea mea, confirm rezultatul investigatiilor lui. În realitate datele mele nu coincideau cu ale lui. Fara îndoiala ca existau organizatii clandestine legionare în toate regiunile indicate pe harta, dar nu atât de numeroase încât sa formeze retele compacte.
Ma va pune acum sa descopar constituirea acestor organizatii? Chiar daca mi-ar frânge oasele bucatica cu bucatica, nu as avea de unde sa torn atâta amar de oameni. Oare ce criteriu va fi întrebuintat Nicki Stefanescu la întocmirea acestei harti? Atunci mi-a trecut ca un fulger amintirea marilor arestari de legionari savârsite în Decembrie 1939, în Banat, Arad si Hunedoara. Dupa fioroasa lectie data miscarii cu masacrele din Septembrie 1939, politia descopera la doua luni o noua organizatie în aceste judete, de peste 500 de elemente. Acest fapt i-a îngrozit. Masacrul din Septembrie nu numai ca nu a distrus miscarea, cum credeau ei, ci, dimpotriva, a adâncit mitul ei în masa poporului, creându-i o puternica baza de sustinere. Fenomenul ar fi putut sa se întâmple si în alte regiuni – lucru pe care eu însumi nu îl cunosteam – si atunci harta lui Nicki Stefanescu nu era tocmai departe de realitate. Nu este exclus ca si în alte parti, ca urmare a revoltei provocate în popor de ororile din Septembrie, sa se fi nascut organizatii spontane, necontrolate de Centru.
Dupa ce a închis harta cu repartitia terorismului legionar, Nicki Stefanescu m-a privit cu un aer de triumf:
– Ei, D-le Sima, îti recunosti opera?
– Da, Domnule Director. Citeam în ochii lui satisfactia politaiului de profesie care a descoperit extensiunea unei organizatii de infractori ai Statului.
Ce va urma acum? Am ajuns la momentul culminant al anchetei, când trebuie sa mi se decida soarta. Ce poate urma? Voi fi silit sa declar retelele legionare clandestine si apoi împuscat.

12. CE CRED DE FRONTUL DIN FRANTA?

A doua zi, în loc de a continua ancheta asupra organizatiei legionare, Nicki Stefanescu schimba subiectul.
– Ce crezi de frontul din Franta? Va rezista? Cum e armata germana?
Îl vedeam nelinistit si stiam pentru ce. În camera unde eram pazit, un agent mi-a întins, într-un moment când era singur, o pagina de ziar cu stirile externe. Am citit în graba titlurile.
Tancurile germane strapunsesera frontul si înaintau spre Canalul Mânecii. Stirea era de o importanta capitala pentru soarta României. Daca Franta capitula, România trebuia sa predea bunavointei Reichului german, iesind din politica de duplicitate în care se complacuse regimul carlist pâna acum. Mi-am dat seama de efectul ce-l poate produce asupra anchetatorului meu parerea mea si am raspuns cu fermitate si precizie:
– Armata germana este cea mai puternica armata din Europa. Este înzestrata cu cele mai moderne arme si perfect instruita. Am vazut defilând unitati germane la Berlin si m-am îngrozit de soarta tarii noastre daca ar trebui sa se înfrunte cu aceasta masina de razboi. Noi n-am rezista o saptamâna. Franta va fi învinsa si

în foarte scurt timp. Nu cunosc desfasurarea operatiilor, dar judecând dupa capacitatea de lupta a armatei germane, nu cred ca va putea rezista mai mult de doua luni.
– Te înseli, D-le Sima. Dumneavoastra, legionarii, va faceti prea usor iluzii, crezând în invincibilitatea armatei germane. Polonia a fost puterea de categoria a doua. Dar cei cu panglicuta albastra (facea aluzie la Legiunea de onoare) dispun de o organizatie militara în profunzime. Frontul a fost strapuns si a fost batuta o armata franceza. Admit. Dar mai sunt alte armate franceze în rezerva. Se va repeta miracolul de la Marna si frontul se va stabiliza.
Mi-am dat seama din cuvintele lui Nicki Stefanescu ca cercurile de la Palat asteptau cu înfrigurare, ca o ultima speranta, o stabilizare a frontului. Odata ce ofensiva germana s-ar fi împotmolit în Apus, Hitler si-ar fi pierdut libertatea de actiune în sud-estul european si politica externa a Regelui, ancorata în aliantele anglo-franceze, ar fi obtinut un nou impuls.
Desi, în acel moment, nu-mi puteam imagina ca Franta sa fie scoasa atât de repede din lupta si împartasea, într-o oarecare masura vederile lui Nicki Stefanescu, am avut inspiratia sa sustin cu aceeasi tarie argumentul precedent.
– D-le Director, D-voastra judecati situatia orientându-va dupa primul razboi mondial. Miracolul de pe Marna nu se va mai repeta. Nu exista armata pe continent care sa reziste fortei militare germane.
Franta va fi ocupata, exact ca si Polonia, Danemarca si Norvegia. Germanii vor intra în Paris si România va trebui sa traga consecintele alaturându-se Puterilor Axei.
Cuvintele mele izbeau ca un ciocan în capul lui Nicki Stefanescu. De asta data convingerile lui în "cei cu panglica albastra" începuse sa se clatine.
– Deocamdata nu stim cine are dreptate. Sa asteptam evolutia frontului.

13. "DOMNULE SIMA, TREBUIE SA NE ÎNTELEGEM"

Ultima convorbire cu Nicki Stefanescu a luat o întorsatura neasteptata. Dosarele cu atentatele si organizarea miscarii au fost lasate de-o parte si fara nici o alta introducere, mi-a pus chestiunea colaborarii cu regimul.
– D-le Sima, trebuie sa ne întelegem. Situatia grea a tarii nu mai permite sa ne sfâsiem între noi. D-ta reprezinti la ora actuala factorul esential în actiunea de destindere dintre Rege si miscare.
Am ramas nu numai surprins de noua orientare ce-a luat-o ancheta, transformându-se dintr-o investigatie politieneasca într-un dialog politic, dar simteam parca cum o forta nevazuta ma luase sub ocrotirea ei într-un moment când deznodamântul nu putea fi decât executia mea. Eram inamicul Nr.1 al regimului si acuma, când ma aflam în mâinile Sigurantei, nu puteam spera decât sa-mi aplice cunoscutele procedee politienesti.
– Domnule Director, i-am raspuns cu oarecare sovaiala, necrezând în ceea ce îmi auzisera urechile, daca situatia tarii reclama colaborarea mea, puteti conta pe lealitatea mea.
– D-le Sima, sa nu crezi ca îti fac propunerea aceasta "a la legere", ci dupa o matura chibzuinta. Mi-am luat o grea raspundere.
Si ca sa vezi ca sunt sincer, îti reper argumentele pe care le-am prezentat superiorilor mei, inclusiv Majestatii Sale Regelui, cerând o examinare atenta a cazului D-tale.
– Eu care te urmaresc de doi ani si îti cunosc organizatia de pistolari, stiu ca dispui înca de numeroase elemente hotarâte sa-si dea viata într-un atentat. Acum esti în mâna noastra si te punem ucide, dar sigur ca se va mai putea gasi un grup de legionari care sa te razbune, tragând în Rege. Si atunci ce ne facem? Tot sistemul se prabuseste. Eu nu pot sa-mi asum aceasta raspundere.
Atentatul lui Miti Dumitrescu putea sa fie mai grav. Planul lui initial era sa savârseasca la Curtea de Arges, cu pelerinajului anual ce se face la cripta Regilor României. Îti închipui ce s-ar fi întâmplat. Un adevarat masacru. Ar fi cazut victima Regele, întreg guvernul si consilierii regali. Ar fi fost un dezastru. De unde a aparut acest om? Nici nu stiam de existenta lui. Cum a putut sa-si strânga aceasta echipa si sa opereze în toata libertatea, fara ca politia sa afle ceva?
Dar astfel de echipe necunoscute mai pot aparea din organizatiile clandestine legionare pe care nu le controlam.
Când vorbea de Miti Dumitrescu, era cuprins de panica. Groaza i se reflecta pe fata si mâinile îi tremurau usor.

– D-le Sima, sa trecem acum la actiunea de destindere si sa analizam sansele ei. Promotorul acestei actiuni a fost Vasile Noveanu. Cei de la Prefectura de Politie îsi fac iluzii cu el, dar eu stiu ca n-are nimic în spate. Organizatia legionara este dominata de oamenii D-tale.
I-am spus Regelui ca daca nu gasim o modalitate de întelegere cu Horia Sima, toata actiunea de captare a legionarilor îsi pierde orice semnificatie politica.
– Daca trecem la politica externa, desi eu nu cred ca D-ta într-o iminenta prabusire a frontului francez, totusi apropierea de Axa a devenit imperioasa si inevitabila. Ori, aceasta apropiere nu se poate realiza continuând în acelasi timp ostilitatile interne cu legionarii.
– În sfârsit, vad ca D-ta esti om de înteles. Cu Codreanu nu ne puteam întelege. Desi tânar, ai o mare experienta politica îmi dau seama din întreaga D-tale ca nu esti pistolar de meserie si ca numai anumite împrejurari te-au silit sa recurgi la atentate. Fireste ca nu se poate uita trecutul si nici nu ca cerem acest lucru, dar trebuie sa trecem peste acest trecut în interesul tarii.
În continuare, mi-a vorbit cu emotie si parere de rau de o serie de legionari pe care i-a avut la Siguranta si i-a anchetat. Mi-a vorbit cu admiratie de tinuta lor, de taria lor de caracter. În special îi venea mereu pe buze numele lui Afilon Dorca, student din Caransebes.
– Ce om, D-le Sima Ce pacat de baietii astia! (Se referea la cei ucisi la Miercurea Ciuc.)
– Da, Domnule Director, erau baieti buni. Pacat de ei ca nu îi mai avem astazi. Ar fi fost folositori tarii.
A urmat un moment de tristete si tacere apasatoare.
– În sfârsit, D-le Sima, mai este ceva care te priveste pe D-ta, ca persoana. De atâtea ori ai fost în mâinile noastre si atâtea ori ai scapat. De atâtea ori ti-ai pus în joc, desi puteai sa îti gasesti un adapost. Uite, acum ai fost în Germania, liber, si iar te-ai întors în tara expunându-te, desi stiai ce te asteapta daca vei fi prins.
Si cu atâtia oameni ca D-ta. Cu D-ta se întâmpla ceva deosebit. Nu te putem trata ca un simplu infractor al Statului si lichida. Am impresia ca destinele noastre sunt legate si ca D-ta esti omul indicat sa ajuti la rezolvarea situatiei grele a tarii, fara sa le produca tulburari interne.
– D-le Director, poate va va surprinde raspunsul meu, dar, cu raspunderile ce le am, a, si eu anumite conditii de pus.
– În primul rând, eu nu accept ca atâta vreme cât sa ma gasesc prizonier la Siguranta sa dau vreo declaratie, asa cum s-a întâmplat cu ceilalti camarazi din lagare. Prefer sa ma împuscati. Mi-as pierde orice credit politic si toata lumea ar zice ca declaratia mi-a fost smulsa sun teroarea mortii.
– În al doilea rând, trebuie ca înainte de a fi pus în libertate, sa stabilim conditiile colaborarii sau cadrul politic al acestei colaborari, pentru a nu fi acuzat mai târziu de lealitate.
– Hotarârea D-tale, îmi raspunde Nicki Stefanescu, nu numai ca nu ma socheaza, ci, dimpotriva, demonstreaza ca esti un om serios, care nu urmaresti numai sa îti scapi viata. Îmi dau si eu seama ca iesind de aici pe baza unei declaratii de adeziune la regim, îti pierzi orice credit si eficacitatea D-tale politica va fi nula, chiar daca ne-ai servi cu cel mai mare zel. Voi sustine în fata superiorilor mei punctul D-tale de vedere. De altminteri, mâine vei vedea pe Moruzov si vei continua discutiile cu el.
– Cum, D-le Director, nu sunteti D-voastra Moruzov, zis Nicki Stefanescu?
– Cum poti sa spui asa ceva, D-le Sima? Moruzov e Moruzov si eu sunt Nicki Stefanescu.
Eu sunt Directorul General al Sigurantei, iar Moruzov este seful Serviciului Secret al Armatei.
Nicki Stefanescu râdea cu pofta de situatia caraghioasa în care ma gaseam. Ma simteam si ofensat. Am cunoscut atâtia camarazi din Bucuresti si nimeni nu mi-a spus ca Nicki Stefanescu si Moruzov sunt doua persoane diferite. În Noiembrie 1938, am scos o foaie clandestina, "Curierul Legionar", în care scriam negru pe alb ca Moruzov, zis Nicki Stefanescu, era mâna dreapta a lui Armand Calinescu. Eu venisem din provincie, dar o organizatie întreaga sa nu cunoasca cine conduce Siguranta?
În cursul expunerii lui Nicki Stefanescu, mi-am pastrat calmul exterior, dar numai inima mea stia prin ce galopuri trecea, ori de câte ori Directorul Sigurantei îmi administra o noua speranta.
Situatia mea nu era asa de disperata si chiar se întrezarea o solutie politica a cazului meu. Am retinut din expunerea lui doua fapte esentiale care i-au zguduit încrederea în viabilitatea regimului:
– Groaza ce le-a provocat-o atentatul lui Miti Dumitrescu si teama ca ar putea sa se repete daca nu fac pace cu legionarii.
– Obsesia unei rupturi iminente în politica externa, care le-ar fi impus renuntarea la garantiile engleze si trecerea în tabara Puterilor Axei.
Atât pe plan intern cât si pe plan extern, colaborarea legionarilor le parea indispensabila si mai ales a acelui grup care a dus pâna acum la lupta contra regimului.

14. INTRA PE SCENA MORUZOV

Discutiile anterioare s-au desfasurat foarte repede, în 4-5 zile dupa aducerea mea la Siguranta, între 21-25 Mai aproximativ. În fiecare zi, dimineata si dupa masa, eram interogat.
Asa cum îmi spusese Nicki Stefanescu, în dimineata urmatoare si-a facut aparitia Moruzov. Mai întâi am fost condus în cabinetul Directorului, unde acesta, pe un ton ceremonios, mi-a comunicat ca dintr-un moment într-altul trebuia sa soseasca Seful Serviciului Secret al Armatei. Auzisem atâtea despre Moruzov, dar nimic precis. Realitatea se amesteca cu legenda. În orice caz, pentru legionari întrupa sistemul organizat de Armand Calinescu pentru distrugerea miscarii. Cu Nicki Stefanescu începusem sa ma familiarizez, dar cum voi iesi la examen în fata acestui om fara scrupule si de un rafinament diabolic?
Când a intrat Moruzov, Nicki Stefanescu s-a sculat în picioare si eu am urmat aceeasi miscare. Am înteles din comportamentul lui ca era subalternul lui Moruzov si nu facea decât sa execute ordinele acestuia. Moruzov mi-a întins mâna cu un surâs binevoitor. Avea ochi albastri, cu câteva suvite de par blond pe cap.
Ceea ce m-a izbit din primul moment a fost fata lui latareata, aproape turtita, dezvaluind o ascendenta slavo-mongolica.
Figura lui deprimanta contrasta cu înfatisarea eleganta a lui Nicki Stefanescu, care avea trasaturi regulate si un aer senioral.
– D-le Sima, am auzit atâtea de D-ta.
– Mai multe rele decât bune, l-am întrerupt eu.
– Este adevarat. Ai fost un adversar de talie. Ai fost unicul care ai tinut în sah întreg sistemul nostru de siguranta, cu toata politiile si jandarmeriile din tara. Acum ne gasim fata în fata. Nu mai reluam discutiile precedente, caci m-a pus în curent cu ele Nicki Stefanescu (am avut impresia ca Moruzov ascultase toate conversatiile mele cu Nicki Stefanescu dintr-o camera alaturata).
– As vrea sa abordez acum alt subiect. Cum este privit Regele Carol în Germania? Dar sa îmi spui cu toata franchetea.
–Domnule Moruzov, Regele Carol este rau vazut la Berlin. Atât asasinarea lui Corneliu Codreanu cât si masacrele din Septembrie au provocat puternice reactiuni care erau pe punctul sa se termine cu o interventie militara în România. Prigonirea Garzii de Fier a fost considerata la Berlin ca o actiune îndreptata contra politicii externe a Germaniei, facând parte din sistemul de încercuire al ei, preconizat de democratiile occidentale. Aceasta convingere a fost întarita prin acceptarea garantiilor engleze de catre România.
– D-le Sima, informatiile noastre sunt altele si le detinem de la surse germane de prima mâna. Fabricius, ministrul Germaniei la Bucuresti, a declarat în repetate rânduri Regelui ca Germania nu se amesteca în afacerile interne ale României. Guvernul Reichului trateaza cu guvernul român, cu regimul din România, cu detinatorii puterii, si nu cu opozitia si cu atât mai putin cu Garda de Fier. Am avut prilejul sa vorbesc apoi eu însumi si în repetate rânduri cu Amiralul Canaris, care mi-a dat aceleasi asigurari. Conflictul dintre Rege si Garda de Fier nu afecteaza relatiile dintre cele doua tari.
D-le Moruzov, cred ca D-voastra nu cunoasteti suficient de bine structura interna a regimului national-socialist. Exista doua linii de actiune în politica externa a Reichului si Hitler opereaza cu una sau cu alta dupa împrejurari. Exista o linie oficiala, reprezentata de Ministerul de Externe german, de diplomatia Reichului, dar mai exista si o linie a partidului, reprezentata de Rosenberg, Goebbels, Himmler si altii, care au un punct de vedere diferit, mult mai apropiat de pozitia miscarilor nationaliste europene. Daca Hitler n-a întrebuintat pâna acum metoda dura fata de România, cu toate ca provocarile ce le-a suportat, este pentru ca a considerat ca nu a sosit momentul pentru a-i administra lectia cuvenita.
Consideratii de politica internationala l-au determinat sa lase pe mai târziu rafuiala cu România. Daca se va termina victorios campania din Apus, se va întoarce cu toata puterea spre sud-estul european, pentru a implanta "noua ordine" în acest spatiu. Si cum politica Regelui Carol a creat grave probleme Reichului, prin acel amestec de ostilitate si duplicitate, tare mi-e teama ca România sa nu iasa prost din aceasta confruntare, cu hotarele ciuntite. Numai o energica si imediata redresare a politicii noastre externe, în sensul unei apropieri de Berlin, ne mai poate salva de la catastrofa.
Moruzov asculta aparent calm. Dar se vedea ca era un calm fortat. O usoara transpiratie se observa pe fetele amândurora. Amutisera amândoi. Parca umbra amenintatoare a lui Hitler patrunsese pâna în cabinetul lui Nicki Stefanescu. Moruzov medita.

În tara Regele era detestat, iar în strainatate era avizat la bunavointa lui Hitler. Va putea rezista regimul acestei duble presiuni, interne si externe? De unde poate veni salvarea? Poate de la acest om care se afla în fata lor si la discretia lor.
– D-le Sima, pentru ce ai venit D-ta clandestin în România, expunându-te de a fi împuscat, când puteam sa ajungem la o platforma de întelegere? Situatia D-tale ar fi fost mult mai usoara, daca ai fi luat contact cu organele noastre de la Berlin.
– N-am cautat sa-mi usurez situatia mea personala, ci sa usurez situatia tarii. Am vazut ca Regele nici dupa campania din Polonia nu renunta la ostilitatea fata de Germania, ci asteapta un moment prielnic pentru a se alinia democratiilor vestice. Nici în primavara anului 1940, n-am observat o schimbare în politica externa a regimului, desi între timp se produsese fulgeratoarea ocupatie a Danemarcei si Norvegiei. Acum, incontestabil, se speculeaza si se spera ca ofensiva germana sa fie oprita în vest. Un calcul gresit. Concesiunile de ordin economic nu pot compensa o politica clara si categorica alaturi de puterile Axei. Ce poate urma, dupa toate aceste tensiuni, decât o ciocnire frontala între Reich si România, care va duce la disparitia României ca Stat independent? Datoria noastra, mi-am spus, a legionarilor liberi din afara tarii, este sa împiedicam cu orice pret acest deznodamânt tragic, facând orice pentru a rasturna regimul care patroneaza aceasta politica de sinucidere. Am venit cu gândul de a savârsi orice, chiar si un atentat contra Regelui, daca ar putea servi la evitarea catastrofei nationale. Nu m-am sfiit sa declar aceasta nici D-lui Ministru Ghelmegeanu.
– Dar, D-le Sima, D-ta ti-ai bazat actiunea din ultima vreme pe informatii gresite. De multe vreme, Majestatea Sa Regele vrea sa schimbe politica externa, apropiindu-se de puterile Axei. Dar nu o poate face dintr-odata.
Sunt aliantele noastre traditionale în joc si puternice rezistente la partide. Vezi, asadar, ca astazi, si chiar mai de mult, punctele noastre de vedere coincid. La ce crezi ca a servit si destinderea din tara? Tot pentru a crea un climat favorabil în relatiile cu Berlinul. Noi vrem ca legionarii sa ne ajute sau cel putin sa nu mai constituie un obstacol în actiunea de apropiere de Axa. Recunosc ca situatia externa este mai grava si ca granitele sunt amenintate. Noi facem apel la patriotismul D-voastra ca, trecând peste ce a fost, sa gasim împreuna o modalitate de colaborare pentru a usura situatia externa a României.
– D-le Moruzov, declaratia D-tale ca regimul se orienteaza ferm si categoric spre Puterile Axei creaza o situatie noua care modifica si relatiile dintre legionari si regim. Ce pacat ca nu s-a realizat aceasta politica mai devreme, de când am preconizat-o noi. Alta ar fi fost situatia României.
– A existat un moment Codreanu în 1938, care s-a pierdut, Regele preferând teroarea lui Armand Calinescu.
– A existat un moment Clime. Daca nu ar fi urmat masacrul din Septembrie, s-ar fi putut ajunge la un acord, deoarece principalul vinovat fusese alaturat.
– Acum ne aflam într-un alt moment de rascruce, care coincide cu arestarea mea. Nu stiu ce veti face cu mine, dar daca nu se va realiza un front intern puternic pentru a rezista presiunii externe, tara va fi ciopârtita si nici regimul nu se va mai putea mentine.
Discutia s-a oprit aici. Moruzov si Nicki Stefanescu s-au ridicat si mi-au facut semn ca pot sa ma retrag.

15. VIATA LA SIGURANTA

Fac o întrerupere pentru a arata cum am fost tratat la Siguranta, în timpul detentiunii mele.
Cum am spus la început, mi s-a repartizat o camera la etaj. La iesire era un coridor care lega doua corpuri de case. Camerele de la etaj erau mai bune decât cele de la parter, care erau zabrelite si unde patrundea putina lumina. Camera mea avea geamuri obisnuite si era luminoasa.
În primele zile am fost tinut ziua si noaptea în pat si nu mi se dadea voie sa ma ridic decât în timpul mesei.
Noroc ca eram eliberat din aceasta pozitie incomoda prin desele chemari în cabinetul Directorului. Pe coridor se gaseau toaleta si cismeaua, unde ma puteam spala, sub supravegherea agentilor, care nu ma scapau o clipa din ochi. Evident când agentii au simtit ca sunt tratat cu oarecare consideratie de superiori, si-au schimbat si ei purtarea, ziua mi se ridicau catusele si puteam sa ma misc liber prin camera. Noaptea însa catusele îmi erau prinse cu regularitate.

Masa mi se servea de la un restaurant din apropiere. Venea un chelner cu tava si cu farfuriile. Dormeam tun, Ajunsesem epuizat la Siguranta, dar, cum am banuit mai târziu, mi se punea un somnolent în mâncare, probabil bromura, ca sa mai trezesc noaptea.
Erau trei schimburi de agenti. Întreaga brigada mobila era concentrata acum ca sa ma pazeasca. Nici nu mai aveau altceva de facut, deoarece legionarii nu se mai miscau, asteptând sa vada ce sa întâmpla cu mine la Bucuresti. Guvernul daduse un comunicat prin care se anunta ca "Horia Sima si Nicolae Petrascu au fost prinsi pe frontiera, se afla în mâinile noastre si au fost depusi". Fiecare echipa era formata dintr-un comisar si doi agenti, care stateau permanent cu mine în camera. Pe coridor facea de planton un jandarm. Reveneau cu regularitate aceleasi figuri mobila. Aceasta brigada era trimisa în orice punct al tarii când se descoperea un fir legionari important. Siguranta nu avea încredere în politiile locale si trimitea pe acesti "duri", care aveau mâna libera sa recurga la cele mai brutale metode pentru a smulge confesiuni.
De numele agentilor care s-au perindat în camera mea nu îmi aduc aminte. Stiu doar atâta ca fiecare venea la serviciu cu echipa lui de agenti. Numele comisarilor mi s-au întiparit însa în minte si le retin pâna astazi. În afara de Curelea, care ma luase primul în primire când am ajuns la Siguranta, am cunoscut pe comisarii Cristescu, Oprea, Manaila, Macavei si Treza. Comisarul Cristescu, un barbat înalt si spatos, era fratele Colonelului Cristescu de la Cernauti, asupra caruia au tras legionarii, a doua zi dupa asasinarea Capitanului. Streza era din Fagaras, învatase la acelasi liceu cu mine si ma cunostea. Macavei era tot din Ardeal. O figura stearsa si bolnavicioasa. Elementele principale ale brigazii mobile erau Curelea, Cristescu, Oprea si Manaila. Acestia erau cei mai periculosi, pentru ca priveau pe legionari ca pe propriii lor dusmani. Nu erau numai simpli functionari ai Statului, care îsi îndeplineau misiunea lor în mod corect, ci se identificase în asa masura cu regimul încât savârseau toate crimele ce li se ordonau fara nici o tresarire de constiinta. A ucide un legionar, era pentru ei o bagatela. Omorau asa zicând din rutina, ca si cum ar fi fost vorba de expedierea unui act administrativ. Legionarii devenisera "Cranii de Lemn", cum scris Ion Mota, dupa uciderea studentului Teodorescu la Constanta. Legionarii fusesera decretati "vânat liber" de înaltele foruri ale Statului si ei îsi îndeplineau meseria de "vânator".
La început comisarii se purtau foarte rezervati cu mine. Rareori scoteau o vorba. Doar ma fixau cu curiozitate, ca un animal rar în cusca.
Asa cum ma aflam, legat de mâini si de picioare, si le inspiram teama. Mi se dusese vestea ca am o arta fabuloasa de a ma strecura prin cele mai grele situatii si le era teama sa nu folosesc si acum aceasta "iarba a fiarelor" si sa scap în mod miraculos. În fond nu era nimic, ci doar ca am fost mai atent la capcanele politiei, orientându-ma dupa amanunte care altora le scapau.
Mai târziu, când s-a schimbat atmosfera în cabinetul lui Nicki Stefanescu, si-au dezlegat si ei limbile. Am avut lungi conversatii cu comisarii în jurul subiectelor la ordinea zilei: cum e privita România la Berlin si apoi comentarii asupra diverselor episoade din prigoana. Bine înteles ca ceea ce le spuneam lor, nu diferea de textul declaratiilor mele facute lui Nicki Stefanescu: Aceeasi încredere în victoria armatei germane pe frontul de vest si aceeasi temere ca Hitler, dupa terminarea campaniei din Franta, va cere socoteala României pentru atitudinea ei. De aici urgenta necesitate de a se schimba politica externa, apropiindu-ne de Puterile Axei, si tot atât de urgenta necesitate de a forma un bloc intern compact pentru a rezista furtunii ce se apropie. Comisarii citeau ziarele si aveau prilejul sa se convinga câta dreptate am. În fiecare dimineata îi vedeam mai posomorâti si îngrijorati. Armatele germane ajunsesera la Canal si înaintau spre Paris.
Când vorbeau de operatiile întreprinse de ei contra legionarilor, sa fereau sa pomeneasca ceva de crimele lor. De la Comisarul Manaila am aflat cum a fost arestat Fanica Comjig. Auzind ca Armand Calinescu se duce la Iasi pentru nu stiu ce inaugurare, a luat si Comjig trenul de la Bucuresti spre Iasi, însotit de nelipsita lui ladita de grenade, de care nu se despartea nici noaptea.
Brigada mobila i-a dat de urma. Manaila mi-a povestit ca l-a surprins noaptea în pat, pe când dormea. Manaila era o namila de om. "Am sarit pe el si l-am rastignit, în timp ce ceilalti îi puneau catusele. Când s-a trezit, era ferecat.
N-a putut sa faca nici o miscare. Dormea cu pistoale sub cap. Ne-ar fi omorât pe toti". Dar n-a continuat povestea. Comjig nici n-a ajuns la Bucuresti, ci a fost omorât undeva pe drum, fara judecata, dupa metoda "craniilor de lemn".
Am cunoscut acolo si pe agentul care l-a arestat pe Marius Cioflec, fiul profesorului Cioflec de la Timisoara. Marius trebuia sa plece cu mine în Germania, la începutul lui Februarie 1939. Ne-am dat întâlnire seara la Gara de Nord. Dar n-a mai venit. Ce se întâmplase? Înainte de plecare, a trecut pe la

Marin Barbulescu, care locuia pe Strada Cobalcescu. Tocmai atunci au venit agentii sa-l ridice pe Barbulescu si, odata cu el, a cazut si Cioflec.
A fost internat la Miercurea Ciuc si apoi împuscat în Septembrie 1939.
Cât priveste agentii, erau niste amarâti, recrutati din pleava societatii. N-am întâlnit nici unul de oarecare nadejde. Prost platiti, ca toti functionarii români, prigoana contra legionarilor le-a oferit prilejul sa-si rotunjeasca veniturile. Fie ca despuiau mamele, sotiile si rudeniile celor arestati de bani, în schimbul anumitor servicii, fie ca primeau "prime" de la Directorul Sigurantei când capturau vreun legionar. Fara îndoiala ca "primele se urcau simtitor când li se încredinta misiunea sa execute anumiti legionari.
Un agent a avut sinceritatea sa-mi spuna înfata, când nu era comisarul în camera; "D-le Sima, ai avut noroc. Daca te prindeam cu doua luni înainte, te omoram".
Ajutorul imediat al lui Nicki Stefanescu era comisarul-sef Georgescu, care, tocmai când ma aflam la Siguranta, primise numirea de Chestor. El era seful echipei volante si totdeauna pleca în provincie cu tot stolul de agenti pentru a conduce cercetarile. Chestorul Georgescu parea destinat unei alte cariere, mai putin odioase. Nu avea nimic din tipul brutei politienesti. Era un barbat frumos, cu ochii albastri si cu parul batând în blond.
Era elegant si manierat. Dar acelasi om angelic, se transforma într-o fiara în cursul anchetelor. Fata îi lua un rictus salbatic si cu ochii injectati de sânge se napustea asupra bietelor victime, urlând, înjurându-le si calcându-le în picioare. La biroul central mai era si comisarul Abramovici, un barbat jovial, despre care nu am mai auzit nimic deosebit. Am întâlnit pe acolo si pe Toni Mânzatu, fratele lui Nelu Mânzatu, care parea strain de ce se întâmpla, nefiind întrebuintat contra legionarilor.
Lunga imobilizare la Siguranta a avut si un efect bun: mi s-au dezumflat picioarele. Acum puteam calca, fara sa ma mai doara.

16. DEZARMAREA PISTOLARILOR

Dupa vizita lui Moruzov, Nicki Stefanescu ma chema din nou în cabinetul sau, punându-mi urmatoarea chestiune.
– D-le Sima, ai spus ca nu vrei sa dai nici o declaratie de adeziune la regim câta vreme te gasesti în stare de arest si eu am înteles ratiunea acestei hotarâri. Trebuie totusi sa faci ceva, un gest de bunavointa, ca sa arati ca ai renuntat la clandestinitate si terorism si ca esti dispui sa te încadrezi în viata politica normala. Întelege si D-ta ca sunt anumite îndoieli, anumite rezistente, care stau în calea unei întelegeri. Ce garantii avem noi ca punându-te în libertate, nu te vei da iar la fund, creând noi probleme regimului?
Iata ce îti propun eu si ce te poate ajuta enorm la clarificarea situatiei D-tale. D-ta trebuie sa dezarmezi organizatiile de pistolari. Se gasesc multe arme în mâna legionarilor. Ori, un pistol în mâna cuiva e o tentatie. Un revolver ascuns da senzatia unei forte, sugerând ideea ca se poate folosi de el, pentru a face o isprava mare. Eu îti propun sa chemi aici la Siguranta pe oamenii D-tale de încredere din toata tara si sa-i sfatuiesti sa scoata armele ce le au si sa le depuna aici. Sa nu-ti închipui ca vreau sa le întind o cursa, pentru a-ti descoperi organizatia de pistolari. Nu urmaresc acest lucru. Nu li se va întâmpla nimic decât socul ce-l vor suferi când vor fi adusi la Bucuresti, unde se vor trezi fata în fata cu D-ta. Garantez de libertatea acestor persoane si, dimpotriva, m-as bucura sa-i cunosc pe acesti temuti dusmani ai regimului într-o alta ipostaza decât urmariti si anchetati, ca sa vada ca suntem si noi oameni si români.
Oamenii D-tale nu au de ce sa se teama, pentru ca ne aflam în perioada destinderii. Chiar de curând Majestatea Sa Regele a semnat un nou decret de gratiere, eliberând o serie de legionari din închisori.
Cu contactele ce le vei avea, va slabi si tensiunea din tara provocata de prinderea D-tale si a lui Petrascu. Vor vedea prietenii D-tale ca esti viu si sanatos si vor înceta sa ne trimita scrisori anonime de amenintare.
– D-le Director, propunerea D-voastra nu-mi creaza temeri sau îndoieli ca as face ceva rau, dupa ce m-ati lamurit asupra esentialului. În acest moment primeaza politica externa si orice român patriot trebuie sa fie constient de primejdiile ce se pot abate asupra tarii noastre. Pentru aceasta mi-am pus din nou viata în joc. Dupa ce mi-ati confirmat, atât D-voastra cât si Moruzov, ca Regele vrea sa schimbe politica externa, îndreptându-se spre Puterile Axei, a cazut obstacolul principal din calea unei întelegeri cu regimul. Legionarii nu pot fi insensibili la apelurile pentru salvarea tarii. Asa am fost educati. Orice ne-ar desparti, patria are întârziere. Daca gestul ce mi l-ati recomandat poate servi la netezirea unui acord cu regimul, sunt gata sa savârsesc aceasta actiune.

Un singur lucru va cer. Daca legionarii vor fi adusi la Siguranta si întâlnirile mele cu ei vor avea loc aici, atunci se vor întoarce acasa cu impresia ca ceea ce le-am spus eu a fost smuls sub constrângere si nu reprezinta libera mea convingere. Eu v-as ruga ca întrevederile cu camarazii mei sa aiba loc în alta parte, unde sa nu traiasca cu senzatia ca eu sunt un prizonier fara putere, iar ei pe punctul de a fi din nou arestati. Trebuie sa le vorbesc într-o alta casa, pentru ca operatia sa reuseasca.
– Am înteles, D-le Sima, si sunt acord cu D-ta. Îti pun casa mea la dispozitie pentru aceste întâlniri. Bine înteles, vei fi dus acolo si adus înapoi cu agenti. Eu voi fi în casa, dar nu voi asista la întrevederi. Te avertizez însa sa nu-ti treaca prin cap ca ai putea fugi. Casa va fi pazita si ai putea sa fi împuscat.
Ma bucur ca ai înteles cât e de important sa dezarmezi pe legionari. Vom comunica hotarârea D-tale Ministrului si Palatului.
Acum D-ta trebuie sa te gândesti bine si sa pregatesti o lista de persoane pe care vrei sa le chemi la Bucuresti. Noi vom telefona politiilor locale si acestea se vor îngriji sa le aduca încoace.
Întors în camera, m-am trântit pe pat si am reflectat. Daca Nicki Stefanescu voia sa-mi stoarca numele legionarilor necunoscuti la Siguranta, nu era nevoie sa recurga la aceasta subtilitate.
Putea folosi ciomagul. Deci, nu e vorba de asta. Ei vroiau sa scot miscarea din clandestinitate. Mai mult decât pistoalele legionarilor, ei urmareau sa influentez mentalitatea legionarilor, sa-i conving de necesitatea întelegerii cu regimul si, ca o proba a noii lor atitudini, sa depuna armele. Sa trec miscarea, cu alte cuvinte, de la starea de razboi la starea de pace.
Am examinat cadrele legionare dintara pentru a întocmi lista ce mi s-a cerut. Nu ma puteam limita la tineretul decis la actiune, ci trebuia sa pun pe lista si persoane mai învârsta, cu influenta asupra organizatiilor locale, pentru ca numai acestea puteau pacifica spiritele. Am întocmit lista din doua categorii de persoane: studenti legionari, cunoscuti de mine din prigoana, si personalitati legionare. Primii reprezentau elementul activ, dinamic, iar ceilalti se bucurau de ascendent în organizatie si puteau împrastia cuvântul meu cu toate garantiile de executie.

17. CONTACTELE CU LEGIONARII

Incontestabil ca prin acceptarea operatiei de "dezarmare a pistolarilor" intram într-o noua faza. Pâna acum nu avusesem nici o legatura cu exteriorul, neavând alti interlocutori decât pe Nicki Stefanescu, pe Moruzov si pe comisarii care ma pazeau. Prin natura interventiei ce mi se cerea acum, mi se deschidea poarta spre lumea legionara. Faceam un salt din izolarea în care fusesem tinut pâna atunci în mediul din afara, având prilejul sa transmit legionarilor mesajul existentei mele. Avantajul era mai mare pentru mine decât pentru Siguranta, deoarece regimul era paralizat din cauza situatiei externe si nu mai putea relua prigoana contra legionarilor, chiar daca ar fi cunoscut o parte din organizatia de "pistolari", în timp ce eu câstigam un sprijin puternic si nesperat prin legaturile ce mi se ofereau cu miscarea.
Legionarii care se vor perinda prin fata mea ca sa ma vada si sa ma asculte, se vor întoarce acasa cu o noua speranta si vor crea o stare de agitatie favorabile eliberarii mele, care, venind din mai multe parti si mai multe localitati, va avea un puternic ecou la Bucuresti.
Regimul va fi supus unei presiuni interne din ce în ce mai accentuate tocmai prin contractele ce mi le-a înlesnit, ceea ce ma îndeparta nu numai posibilitatea suprimarii mele, dar îi obliga pe conducatori sa se gândeasca efectiv la eliberarea mea.
În vederea contactelor mele cu legionarii, mi-am pregatit un mic discurs pe care l-am repetat aidoma în toate întâlnirile. Era foarte important sa-mi aleg bine temele ce le voi atinge în aceste convorbiri, pentru a da satisfactie guvernului fara sa ranesc sensibilitatea legionarilor si tot atât de necesar era ca aceste teme sa nu varieze. Fiecare legionar, întorcându-se acasa, trebuia sa difuzeze aceleasi argumente , deoarece eram sigur ca organele politienesti locale vor retransmite la Bucuresti starea de spirit a celor vazuti de mine si declaratiile lor.
Nu am folosit decât un singur limbaj, fara a face confidente nimanui si fara a introduce în discutie subîntelesuri sau ambiguitati.
Discursul meu se compunea din urmatoarele teme care, în ansamblul lor, trebuia sa convinga pe legionari ca drumul indicat de mine este bun si în acelasi timp sa ofere si autoritatilor o garantie de buna credinta:
1. Iminenta prabusire a frontului francez va crea o noua situatie în sud-estul european care va afecta si tara noastra.
2. În fata amenintarii externe, trebuie sa renuntam la luptele fratricide pentru a salva hotarele tarii.

3. Regimul este dispus la o apropiere de Puterile Axei, orientare preconizata de noi înca de pe timpul Capitanului, ceea ce usureaza considerabil posibilitatea unei întelegeri cu miscarea.
4. Procesul de destindere început de vreo câteva luni va continua, cu conditia ca si noi sa facem un efort de pacificare al spiritelor.
5. Noua ni se cere de guvern sa depunem armele, ca o dovada a bunei noastre vointe de a renunta la clandestinitate si de a ne integra în Stat.
6. Eu care v-am condus în prigoana fara sovaire timp de doi ani, va cer acum sa acceptati aceasta cerere cu seninatate si cu calm. Va rog sa transmiteti tuturor legionarilor care stiti ca au arme ca sa vi le predea voua, pentru ca la rândul vostru, sa le aduceti la Bucuresti si sa le depuneti la Siguranta Statului.
7. Am toate garantiile ca nimanui nu i se va întâmpla nimic, din cauza acestei actiuni. Nimeni nu va avea de suferit nici o urmarire politieneasca sau penala.
8. Colectarea armelor posedate de legionari are ca scop sa creeze un climat de încredere între autoritati si miscare, pentru ca procesul de destindere sa poata fi dus pâna la capat.
N-am pomenit nimic de situatia mea, de eventuala mea eliberare, dar toti si-au dat seama ca predând armele Sigurantei, implicit ma ajuta si pe mine.

18. CUM S-A DESFASURAT OPERATIA

În fiecare zi eram dus cu masina la casa lui Nicki Stefanescu, unde ma întâlneam cu legionarii veniti din provincie. Era o casa cu etaj, la capatul unei strazi, de al carui nume nu îmi aduc aminte.
Cum intrai pe trepte si intrai în vestibul, la dreapta, era un salonas, cu ferestrele spre strada. În aceasta camera aveau loc convorbirile. Nicki Stefanescu ma însotea regulat, dar nu asista la discutii, ci astepta sfârsitul lor la etajul de sus. Odata terminate aceste întrevederi, eram readus la Siguranta cu acelasi ceremonial, adica în masina si flancat de agenti. De obicei întâlnirile se desfasurau dimineata, dar nu exista un orar precis. Depindea si de ora la care soseau oamenii din provincie. Adeseori i-am vazut dupa masa si chiar seara.
Prima reactie a legionarilor când dadeau ochii cu mine era de spaima, caci nu se asteptau sa ma vada. Când politiile locale îi anuntau ca trebuie sa plece imediat la Bucuresti însotiti de agenti, erau cuprinsi de neliniste, caci nu li spunea pentru ce sunt chemati. Cum toate experientele de pâna acum cu politia îi determinau sa fie banuitori, majoritatea credeau ca s-a întâmplat iar ceva rau, ca sunt chemati sa dea vreo declaratie în legatura cu arestarea mea sau poate chiar sa fie retinuti, ca urmare a unui nou val de arestari. Dar dupa ce ma vedeau calm si surâzator, într-o casa particulara mobilata cu eleganta, si nu în localul hidos al Sigurantei, pe care multi îl cunosteau, le scadea tensiunea si ma salutau cu bucurie. Ma credeau mort între cei vii si dintr-un moment într-altul asteptau sa auda ca am fost lichidat. Nu eram nici mort si nici schingiuit, ci stateam în fata lor cu aerul meu din totdeauna. Nicki Stefanescu daduse ordin agentilor, înainte de a începe ciclul conferintelor, sa-mi cumpere o camasa noua, în locul celei vechi si murdare, cu care dormisem nopti de-a rândul, si sa-mi dea hainele la calcat. Costumul de haine pe care îl cumparasem la Berlin acum era în stare buna si contribuia la buna mea prezentare în fata lor.
Întrevederile au început pe la 28 Mai si s-au încheiat la 7 Iunie 1940. Nu pot sa însir aici toate întrevederile avute. Las de-o parte pe cei tineri, pe studenti, cu care întelegerea era usoara, si ma opresc asupra câtorva cazuri dificile. Pusesem pe lista si pe avocatul Mitica Predescu din Constanta, care fiind mai în vârsta, se bucura de o larga audienta în lumea legionara din Dobrogea. Cu Predescu m-am întâlnit de mai multe ori în prigoana. Era bun prieten cu Puiu Dumitrescu, fost secretar particular al Regelui, si, prin el, aflam o multime de stiri din anturajul Palatului. Chestorul din Constanta, cunoscut prin brutalitatea lui, i-a ridicat cu tot alaiul politienesc, ca si cum ar fi fost vorba de o arestare. Pe drum Mitica Predescu a protestat, s-a zbatut, a încercat chiar sa scape din mâinile agentilor, strigându-le ca el n-a facut nimic si unde îl duc si de ce îl duc.
Agentii se distrau pe socoteala lui, în loc sa-l linisteasca. Credea ca va fi împuscat undeva pe drum, ca atâtea victime nevinovate ale regimului. Nu s-a linistit decât dupa ce a intrat în casa lui Nicki Stefanescu si m-a descoperit în salonas. Mi-a strâns mâna cu caldura si a înteles imediat importanta actiunii de dezarmare a legionarilor pentru soarta mea si pentru întreaga Legiune.
O alta persoana care a introdus o nota discordanta în relatiile cu Siguranta a fost profesorul Ion Protopopescu de la Timisoara. Stiam ca profesorul fusese detinut cu prilejul marilor arestari din Decembrie 1939 de la Timisoara si statuse chiar în închisoare multe vreme. Deci, nu mai aveam nici un

dubiu ca Siguranta îi cunostea toata activitatea lui "subversiva". Între altele, profesorul ma gazduise în locuinta lui din Timisoara, care se afla la etajul ultim al Scolii Politehnice, în trecerea mea de la Bucuresti spre Iugoslavia, în Octombrie 1939. Dar nu era asa.
Desi se descoperise legaturile lui cu Bucurestii si cu echipele care m-au ajutat sa trec în Banatul sârbesc, profesorul convinsese întreaga brigada mobila, în frunte cu Nicki Stefanescu, ca se afla pe un drum gresit, ca el nu e amestecat în actiunile ce i se imputa.
I-a dominat prin inteligenta lui ascutita si le-a rasturnat toate probele. Profesorul Protopopescu iesise cu fata curata din aceasta ancheta si Nicki Stefanescu ar fi ramas cu aceasta impresie, daca eu nul-as fi pus pe lista.
Siguranta stia ca eu ma ascund la Timisoara, dupa evenimentele sângeroase din Septembrie 1939, si m-a cautat în multe locuri, în afara de casa profesorului Protopopescu. Nu s-a operat nici o descindere la domiciliul lui. Nu se poate telefona la Bucuresti chestorul Gritta, ca un om de talia lui sa se amestece cu lumea "pistolarilor". Categoria lui sociala îl împiedica sa se coboare atât de jos încât sa participe la comploturi cu infractorii Statului. Profesorul a profitat de aceasta prezumtie favorabila, pentru a scapa teafar si ultima ancheta, condusa direct de Nicki Stefanescu.
Dupa ce a plecat profesorul, m-a chemat Nicki Stefanescu la el pentru a-si exprima amaraciunea lui. Era indignat si furios pe profesor.
– L-am crezut, D-le Sima, în decursul ultimei mele anchete si l-am absolvit de orice culpa. Cu o rara abilitate, s-a strecurat prin reteaua noastra. Ceea ce m-a facut sa-l scot din cauza, a fost tocmai onorabilitatea persoanei lui, faptul ca avea un nume la Timisoara, care-l facea apt sa participe la actiuni teroriste... Si acum, dupa declaratiile D-tale, ma simt lezat în orgoliul meu de politist. Cum am putut sa fiu atât de tâmpit? Nu se va întâmpla nimic cu el, a trecut aceasta faza, dar, crede-ma, ma simt umilit si ofensat.
Un al treilea caz care merita sa fie semnalat este al profesorului Constantin Stoicanescu. Pentru întâia oara l-am vazut si pe Moruzov la domiciliul lui Nicki Stefanescu, cu prilejul acestei întâlniri.
Ce-o fi cautând aici, ma gândeam? Moruzov si Nicki Stefanescu asteptau la etaj, în timp ce pe mine m-a lasat singur cu Stoicanescu. Aducându-mi aminte de becul acela din cabinetul lui Nicki Stefanescu, care se aprindea ori de câte ori vorbeam cu el, am banuit ca e instalat pe undeva un microfon. Când Stoicanescu, nedându-si seama de primejdie, începuse sa discute liber, i-am facut semn sa taca si am luat firul conversatiei. I-am repetat "lectia" si chiar într-o forma mai accentuata, facând declaratii de lealitate fata de Rege. Stoicanescu a continuat pe acelasi ton, reluând aceleasi argumente, adaugând ca în misiunile lui la Berlin a urmarit exact acelasi lucru, adica crearea unei baze politice de întelegere între miscare si regim. Moruzov si Nicki Stefanescu, daca într-adevar au ascultat conversatia, nu puteau decât sa fie multumiti cu ceea ce auzisera. Conversatia mea cu Stoicanescu au considerat-o, probabil, un fel de proba cruciala a sinceritatii mele.
Când am terminat discutia si Stoicanescu se pregatea sa plece, apar Moruzov si Nicki Stefanescu în salonas. Atunci Stoicanescu a avut o iesire de o sinceritate temerara, care pe mine m-a speriat atunci, dar care s-a adeverit mai târziu a fi fost foarte oportuna. Stoicanescu le-a spus urmatoarele:
– Domnilor, eu am fost trimis la Berlin de catre Palat, respectiv de D-l Urdareanu, pentru a convinge grupul legionar de acolo sa renunte la opozitie si sa se integreze în procesul de destindere.
N-am reusit decât partial. Între timp, abia plecat de-acolo, Horia Sima si un grup de legionari s-au întors clandestin în tara si au fost arestati. Nu cunosc motivele lor. Am fost tot atât de surprins ca si D-voastra de actiunea lor. Dar ce se întâmpla în tara? Legionarii ma acuza acum pe mine ca eu as fi atras în cursa pentru a fi arestati, deoarece venirea lor încoace s-a întâmplat la câteva zile dupa întoarcerea mea. Situatia pentru mine este extrem de penibila. Daca i se întâmpla ceva, m-au amenintat ca ma omoara.
Nu-mi ramâna altceva decât sa ma sinucid. De aceea, va rog sa reflectati bine ce faceti cu Horia Sima. Sa nu încercati sa rezolvati cazul sau printr-o solutie politieneasca sau judiciara, ci sa-i dati o solutie politica. Aceasta asteapta toti legionarii de la D-voastra.
Nicki Stefanescu si Moruzov ascultau într-o tacere mormântala. Se uitau la mine, se uitau la Stoicanescu, si nu scoteau nici un cuvânt, nici de aprobare si nici de dezaprobare. Întrevederea luase o întorsatura dramatica si eu ca sa cobor tensiunea, mi-am luat ramas bun de la el, spunându-i câteva cuvinte de încurajare: "Ei lasa, ca o sa fie bine".

Din Bucovina l-am chemat pe avocatul Turcanu si de la Galati pe Nicolae Ion, legionari cu care lucrasem în tot cursul prigoanei. Astfel, rând pe rând, cu ajutorul acestor pelerini la Bucuresti a putut ajunge cuvântul meu pâna la cele mai îndepartate organizatii.
Întâlnirile cu legionarii au dat roade. Rând pe rând au fost depuse la Siguranta arme si grenade culese de la legionari, iar Nicki Stefanescu înregistra cu satisfactie succesul operatiei de "dezarmare a pistolarilor". Unii camarazi chemati de mine nu aveau arme, dar totusi ca sa poata raspunde chemarii mele, îsi procurau revolvere si le depuneau cu solemnitate la Siguranta. În schimb alti legionari, cum au fost cei din Prahova, au predat numai o parte din ele, retinând pe celelalte pentru cine stie ce nevoi viitoare.
În ultimele zile, operatie de depunere a armelor se transformase în rutina. Eu continuam cu acelasi zel sa predic actiunea de dezarmare. Dar vedeam ca Nicki Stefanescu numai era interesat în acelasi grad în succesul ei. Relatiile mele cu Siguranta intrase într-o faza noua: faza politica.

19. FAZA POLITICA

Stirile ce le primeau Regele si anturajul lui de pe frontul de vest erau din ce în ce mai grave. Ofensiva germana se desfasura irezistibil, iar armata franceza nu mai avea nici unitate de comanda si nici vointa de lupta. Capitularea era aproape. La 1 Iunie 1940, Regele substituie la Externe pe Grigore Gafencu cu Ion Gigurtu, cunoscutul industrias, directorul general al Societatii "Mica" de la Brad, considerat a fi om de dreapta. Prin numirea lui Gigurtu, Regele voia sa marcheze noua orientare a tarii. Era un gest de captare a bunavointei Berlinului, de care depindea acum soarta tarii noastre.
Tot atât de urgent se punea si problema miscarii legionare, care reprezenta piesa-cheie în relatiile cu Axa.
Ea trebuia înglobata în procesul politic intern si extern, daca Regele voia sa se prezinte într-o lumina favorabila la Berlin. Evenimentele îl constrângeau sa ajunga grabnic si la o rezolvare a cazului meu, care nu putea fi separat de rolul ce i se rezerva miscarii în noua conjunctura. Iata cum, paralel cu operatia de dezarmare a legionarilor, dupa 1 Iunie, Siguranta, cu aprobarea Palatului, m-a supus la o noua proba, de sondare a opiniilor mele politice asupra unor eventuale reforme în structura regimului. Asa se explica ca în ultimul timp le-a scazut interesul pentru strângerea armelor si s-au concentrat în domeniul politic.
Într-o zi sunt din nou în cabinetul lui Nicki Stefanescu, unde ma întâmpina radios Moruzov:
– Ei, ai vazut D-le Sima, ca mergem spre Axa? Ai citit în ziare de schimbarea lui Gafencu cu Gigurtu? Ce spui? (Agentii ma lasau sa ma uit prin gazetele lor).
– E un act folositor tarii, D-le Moruzov. E un prim pas, care sper sa duca la integrarea României în Axa. Cu cât se va face mai repede cu atât mai bine. Iminenta prabusire a Frantei va crea un gol în sud-estul european, de care vor profita vecinii. Vedeti ca toate aliantele României, pe care s-a sprijinit pâna acum politica noastra externa, au sarit în aer, cum am prevazut noi.
D-le Sima, uite de ce am venit acum. Ne-ar interesa sa stim cum ai vedea D-ta participarea miscarii legionare la viata politica a tarii?
În ce conditii s-ar putea face trecerea de la actualul stadiu de destindere la o colaborare a legionarilor cu Regele?
Nu e destul sa ne orientam spre Axa, ci trebuie sa se stie la Berlin ca toate fortele nationale fac bloc în jurul Regelui.
– Va expun punctul meu de vedere cu toata sinceritatea, dar presupun ca nu vreti dupa aceea sa-mi cereti o declaratie în acest sens, care sa fie data publicitatii.
În acest moment intervine Nicki Stefanescu:
– D-le Moruzov, D-l Sima mi-a spus din primul moment ca prefera sa fie împuscat decât sa semneze declaratii de adeziune la regim în starea în care se gaseste. Si eu sunt de aceeasi parere. Horia Sima, sau iese de aici cu fruntea sus, fara a i se cere nici o claudicatie*, sau terminam cu el. Altminteri nici nu poate fi de folos actiunii proiectate.
– D-le Sima, sunt de parerea lui Nicki Stefanescu. Fii linistit ca nu îti vom impune nici un act de capitulare care sa te compromita în fata camarazilor D-tale.
Vrem sa cunoastem conceptia D-tale asupra problemelor actuale ale Statului Român. Cum vezi D-ta integrarea legionarilor în Stat, pentru a ne prezenta la Berlin ca un bloc în jurul Regelui?
– Domnilor, trebuie sa plecam de la o premisa invariabila, regimul, care nu poate fi schimbat.

Maiestatea Sa Regele nu poate renunta la regimul autoritar de guvernare. Ar fi absurd sa cerem noi acum întoarcerea la sistemul democratic de guvernare, lasându-i-se si miscarii libertatea ca sa se poata prezenta în alegere. Stim ca acest lucru nu se poate.
Problema care se pune este ce modificari, ce reforme se pot introduce în regim, pentru a-l face viabil, pentru a-l scoate din situatia actuala de divort cu natia. Ce trebuie sa facem pentru a capta încrederea maselor populare?
Trebuie sa se dea o satisfactie tarii, fara sa se afecteze esenta regimului. Trebuie sa se creeze un nou partid în locul "Frontului Renasterii", care prea mult aminteste pe Armand Calinescu si epoca lui si care este un schelet fara viata, având o existenta pur birocratica. Propun asadar sa se înfiinteze un nou partid, a carui osatura sa fie miscarea, dar în care sa poata intra si elemente din toate partidele de dreapta.
De ce trebuie aleasa miscarea ca baza a noului partid? Pentru ca e gruparea care actualmente se bucura de cea mai mare popularitate în tara. În organizatiile judetene pot figura alaturi de legionari, vaidisti, cuzisti si reprezentanti ai altor formatiuni nationaliste.
Bineînteles, persoane necompromise în scandaluri publice sau în prigoana contra legionarilor. În modul acesta, în fiecare judet va figura o falanga de oameni de o conduita ireprosabila, care va crea o excelenta impresie în masele populare. Tara va simti ca s-a schimbat ceva, ca s-a primenit viata politica, ca oamenii pe care îi iubesc sunt în fruntea treburilor administrative si ca Regele nu mai e prizonierul unei clici, ci e dispus sa coboare în popor si sa-i asculte necazurile.
Nu pot sa intre în noua grupare membri ai partidelor liberal si national-taranist, nu numai pentru ca nu sunt agreati de Rege, dar si pentru ca linia lor de politica externa ar constitui un obstacol în calea unei apropieri de Roma si Berlin. Ei nu pot aduce nici un serviciu tarii în actualele împrejurari.
Trebuie sa se renunte si la uniforma "Frontului Renasterii". Noul partid trebuie sa se prezinte în fata tarii cu o noua uniforma si cu noi semne distinctive.
În momentul proclamarii noului partid de Majestatea Sa Regele, nu ar fi recomandabil sa se mai recurga la interdictii, amenintându-se populatia cu urmariri si procese.
Noul partid nu are nevoie de codul penal, deoarece poporul însusi, prin adeziunea lui masiva, va constitui cel mai sigur scut al lui.
– D-le Sima, îmi raspunde Moruzov, expunerea D-tale este rezolvabila, pentru ca nu ceri imposibilul, zdruncinarea pozitiei Regelui. Mi-era teama sa nu o iei razna. D-ta preconizezi reforme în cadrul regimului. Iata un fapt fundamental care ne intereseaza pe toti. Esenta regimului este salvata.
Te-as ruga sa faci o nota din ideile acestea, pentru a oferi forurilor superioare un tablou exact al gândirii D-tale.

20. ÎSI FACE APARITIA GENERALUL COROAMA

La câteva zile dupa colocviul politic cu Moruzov, ma asteapta o noua surpriza. Îmi comunica Nicki Stefanescu ca în seara aceea voi merge la el acasa, unde ma voi întâlni cu o persoana cunoscuta, a carei revedere îmi va face placere.
Seara am fost luat în masina de Nicki Stefanescu, în care eram singuri cu soferul. Cei doi agenti de paza disparusera. Era semnul încrederii ce mi se acorda acum, nemaitemându-se ca as putea evada.
Ajuns la casa lui Nicki Stefanescu, nu mai sunt îndreptat spre salonasul unde se tineau întrevederile cu legionarii, ci sunt invitat sa urc la etaj, pe o scara interioara, unde se deschidea o sufragerie lunga si mobilata luxos. În fund era o masa aranjata pentru cina, cu tacâmuri si pahare. Pe cine descopar în sufragerie, stând în picioare? Pe Moruzov discutând cu un ofiter de rang superior, în care recunosc imediat pe Generalul Coroama. L-am salutat cu caldura si apoi am fost invitat de amfitrion sa ma asez la masa. Mi s-a indicat locul de onoare, având la dreapta mea pe General, la stânga pe Nicki Stefanescu si în fata pe Moruzov.
Generalul Coroama era originar din Piatra Neamt si ruda îndepartata cu Capitanul – fapt care era ignorat la Palat. Distins ofiter al armatei române, i se încredintase comanda Diviziei de Garda, un post de mare importanta, caci era raspunzator de paza si viata Regelui. Generalul Coroama se bucura de încrederea Suveranului si era bun prieten si cu Moruzov. Facusem cunostinta cu Generalul prin mijlocirea lui Nicolae Smarandescu de la Centru si, în cursul prigoanei, în lunile Octombrie si Noiembrie 1938, l-am vizitat de câteva ori. L-am rugat din partea Comandamentului Legionar sa intervina la Palat pentru a împiedica planul urzit de Armand Calinescu de a asasina pe Capitan, despre ale carui intentii criminale

circulau cele mai alarmante zvonuri de atunci. Generalul Coroama mi-a promis ca va vorbi cu oameni din anturajul Regelui, sfatuindu-i sa nu faca acest pas funest. Dar influenta lui era limitata la Palat, nefiind om politic, ci ofiter de cariera. Dupa uciderea Capitanului, nu l-am mai vazut.
Întâlnirea din seara aceea a fost prilejuita fara îndoiala de faptul ca îi comunicasem lui Nicki Stefanescu de întâlnirile mele cu Generalul Coroama din timpul prigoanei. Ce urmareau cu aceasta masa? Sa-mi arate ca m-au scos din carantina politieneasca si ca am câstigat rang politic. Dar întâlnirea mai avea si un alt scop: sa ma supuna unui nou examen referitor la intentiile si planurile mele pentru eventualitatea ca voi fi pus în libertate. Generalul Coroama fusese pregatit ca sa reia firul conversatiei avute cu Moruzov si venise cu un fel de chestionar.
A fost o masa îmbelsugata, cu vin turnat în pahare de cristal. Atmosfera se încalzise, disparând relatiile dintre temnicer si arestat. Vorbeam degajat, ca între vechi cunostinte. Din privire simteam ca Generalul Coroama era aliatul meu si ca raportul lui la Palat va fi favorabil.
Fara a-mi pierde nici o clipa luciditatea, desi am închinat câteva pahare cu comesenii, am raspuns întrebarilor puse de General cu precizie si claritate.
Conversatia s-a sucit si s-a rasucit în jurul noului partid propus de mine.
Ideea parea ca a trezit interes la Palat si Generalul Coroama fusese trimis ca sa faca o noua încercare. Mi-a pus mai multe chestiuni, din care am dedus ca cunostea discutiile anterioare avute cu Moruzov:
– De ce este necesara dizolvarea "Frontului Renasterii"?
– Cine sa proclame noul partid?
– Ce ecou poate trezi în popor?
– Cum va primi Berlinul noua formatie?
Le-am explicat ca dizolvarea "Frontului Renasterii" si substituirea lui cu un nou partid este o concesiune minima si indispensabila pentru a împaca tara cu Regele. E un balast care trebuie azvârlit peste bord, pentru a elimina odata cu el epoca lui Armand Calinescu. Noul partid va fi tot o creatie a Regelui si va fi proclamat tot de Suveran, iar cât priveste adeziunile, odata miscarea legionara câstigata, va dispune din primul moment de o solida baza populara. Fara îndoiala ca un nou partid, în care miscarea legionara se va încadra masiv, va fi primit la Berlin, înlesnind intrarea noastra în Axa. Cât priveste denumirea noului partid, nu e o chestiune atât de usoara. Trebuie gasit un nume care sa aiba rezonanta nationala.
Atunci am început cu totii sa cautam un nume potrivit. Fiecare azvârlea o idee, pâna ce Generalul Coroama rosteste "Frontul Natiunii". A fost ca o revelatie. Toti am cazut de acord ca e cea mai buna formula.
Fiind "front", aducea aminte de "Frontul Renasterii", neproducându-se o ruptura, dar fiind un "front al natiunii", se specifica identitatea lui cu natiunea si reprezentarea întregii natiuni în sânul lui, nu ca vechiul front care era un titlu fara acoperire.
Dupa ce am încheiat discutia politica si masa se apropia de sfârsit, Generalul Coroama îmi azvârle chestiunea Elenei Lupescu.
– Cunosti relatiile matrimoniale ale Regelui si legatura lui cu Doamna Lupescu. Cum privesti aceasta legatura?
Nicki Stefanescu si Moruzov ascultau încordati. Fara a-mi lua macar un minut de meditatie, i-am raspuns în modul cel mai natural:
– Daca Doamna Lupescu nu se amesteca în afacerile Statului, e o chestiune particulara a Regelui.
Au ramas multumiti de raspunsul meu. Ne-am despartit în mijlocul unei mari animatii si cu speranta unei proxime dezlegari a cazului meu.
Evident nu mi-a cazut bine când din acest cadru de viata civilizata, am ajuns iar în camera de la Siguranta, unde ma asteptau cerberii mei de paza. Am observat însa ca din acea seara nu mi-au mai pus lanturile la mâini si la picioare.

21. MOMENTE DE TENSIUNE

Nu trebuie sa ne închipuim ca relatiile mele cu Siguranta s-au dezvoltat într-un sens ascendent continuu, pâna ce s-au încheiat cu "happy end"-ul eliberarii mele. În cursul acestor confruntari aproape zilnice cu acei ce dispuneau de soarta mea, au intervenit si momente de tensiune care puteau anula avantajele acumulate anterior si puteau duce la un rezultat diametral opus: suprimarea mea.
În tot timpul puteam sa cad definitiv, dupa cum puteam sa ma urc pe culme.

În cadrul regimului, existau si forte care se opuneau eliberarii mele si avertizau Palatul de consecinte. Grupul de la Prefectura de Politie, în frunte cu Gabriel Marinescu, consiliau pe Rege sa întrebuinteze mâna dura. Aceeasi atmosfera domnea la Inspectoratul de Jandarmi, unde amintirea crimelor savârsite îi înspaimânta. Seful guvernului, Gheorghe Tatarascu era înclinat la concesiuni, în timp ce Ministrul de Interne, Ghelmegeanu, rezista sugestiilor Sigurantei, refuzând sa-si asume raspunderea.
Începuse "dezghetul" si eram cam pe la mijlocul operatiei de "dezarmare a legionarilor", în primele zile ale lunii Iunie, când apare la Siguranta un maior de jandarmi pentru a face inspectia de rutina. Paza externa a cladirii o aveau jandarmii.
Aflând maiorul ca sunt tinut într-o camera la etaj, da ordin sa fiu coborât la celulele de la parter, detinerea mea acolo fiind contra regulamentului. Era pe la amiaza, când cei doi agenti de paza ma iau de subtiori, ma îmbrâncesc pe trepte, traversez curtea si dupa ce patrund printr-un coridor întunecos, sunt împins într-o celula.
Agentii de paza simtind ca s-a schimbat ceva în tratamentul meu, s-au purtat cu brutalitate. Citeam în ochii lor fioroasa pornire sa se napusteasca asupra mea si sa-mi administreze stiinta lor de schingiuitori. Asa am stat pâna a doua zi, fara sa vad pe nimeni si fara sa mai fiu chemat de Nicki Stefanescu sau sa fiu dus la casa lui, pentru a ma întâlni cu alti legionari. Parca cazuse o cortina de fier între mine si primele figuri ale Sigurantei. Ma asteptam la mai rau, ca dintr-un moment într-altul sa fiu urcat într-o masina cu directia spre crematoriu, cum s-a întâmplat cu atâtia legionari.
În seara celei de-a doua zi mi-am luat inima în dinti si i-am spus comisarului de serviciu ca vreau sa vad pe Director. Dupa o jumatate de ora sunt chemat sus. Ma primeste Nicki Stefanescu. M-am plâns de schimbarea de tratament:
– Vedeti, D-le Director, eu am nevoie de o anumita energie ca sa conving atâta lume cu care vin în contact. Ori, daca sunt tinut în conditiile acestea, sub privirile dusmanoase ale agentilor, îmi pierd încrederea în rostul angajamentului ce mi l-am luat. Ma face sa banuiesc ca dezarmarea legionarilor nu serveste decât la descoperirea lor. Nu înteleg de ce am fost coborât la celular.
– Nu, D-le Sima, nu este nimic. A venit un tâmpit de maior de la Inspectoratul de Jandarmi si a voit sa faca ordine. Chiar asta seara vei fi adus în camera de sus, de asta data purtându-se cu mai multa amabilitate. Acest incident aplanat, întrevederile cu legionarii si-au reluat cursul normal, terminându-se în 7 Iunie. Am reflectat asupra celor întâmplate si am ajuns la concluzia ca Nicki Stefanescu nu spunea adevarul, ca se petrecuse ceva la un nivel mai înalt, o nepotrivire de pareri, si a învins momentan linia dura. Ca urmare a acestei controverse, am suferit si eu consecintele.
Un al doilea moment critic s-a ivit cu prilejul lui 8 Iunie. Autoritatile aflasera ca legionarii ar pregati un atentat contra Regelui, când acesta se va duce, ca în toti anii, la Stadionul de Educatie Fizica din Dealul Spirei, pentru a primi omagiul strajerilor. În dupa masa de 7 Iunie, m-a chemat Nicki Stefanescu în biroul lui:
– D-le Sima, se zvoneste de un atentat ce s-ar pregati de legionari contra Regelui. Atentatul nu va reusi, chiar daca s-ar încerca ceva, dar viata D-tale e în pericol. Chema pe cine crezi si comunica în afara sa nu se întâmple nici cea mai mica dezordine.
– D-le Director, va rog sa fiti linistit. Legionarii nu vor întreprinde nimic. Dar mi-e teama de altceva, de vreun agent provocator, care sa azvârle în calea cortegiului vreo petarda. Fiti atenti, va rog, mai ales asupra comisarului Vârfureanu de la Prefectura de Politie. Stiti ca la Prefectura de Politie domneste o alta atmosfera decât la Siguranta. În orice caz, dati-mi voie sa chem pe cineva de la studenti, ca sa-i spun sa se fereasca de agenti provocatori.
În aceeasi seara, a fost adus la Siguranta Eugen Necrelescu, care condusese în prigoana studentimea de la Bucuresti. I-am spus sa vegheze ca nu cumva sa se infiltreze agenti provocatori printre ei si mai ales sa nu asculte de nici o sugestie ce-ar veni de la Vârfureanu, care e comisar la Prefectura de Politie.
În dimineata de 8 Iunie, Siguranta parca era asediata. Miscari în curte. Paza jandarmilor se dublase. Comisarii si agentii umblau agitati. Mie mi s-a pus din nou lanturile la picioare si am fost trântit pe pat. Comisarul de serviciu abia schimba o vorba cu mine. Dintr-un moment într-altul asteptau sa primeasca vreo stire grava.
Aceasta stare de tensiune s-a mentinut pâna pe la ora doua dupa masa. Atunci comisarul Cristescu mi-a comunicat ca serbarea de 8 Iunie a decurs fara incidente. Imediat masurile de paza s-au îmblânzit si Siguranta si-a reluat aspectul normal. Parca rasuflau usurati si comisarii.

22. DESPRE PERMANENTELE STATULUI

Dupa 8 Iunie a triumfat definitiv linia moderata în sferele Palatului. Se vorbea de eliberarea mea ca de o chestiune acceptata si iminenta. Paza slabise simtitor, iar comisarii si agentii se purtau cu mine extrem de prietenos. Fiecare cauta sa-si justifice trecutul, ca si cum eu as fi fost persoana de care depindea viitorul lor. Nu ei i-au batut pe legionari, ci cei de la prefectura si Jandarmerie. "La noi nu se bate". Se bucurau de normalizarea situatiei interne si sperau ca niciodata sa nu mai fie pusi în situatia sa mai urmareasca pe legionari. "Ei, ce vrei Domnule, sângele apa nu se face; suntem români cu totii". Fireste ca nici eu nu ma lasam mai prejos, laudând pe Directorul Sigurantei, pentru viziunea lui politica si pentru corectitudinea cu care am fost tratat. "Sper ca pe viitor sa nu ne mai ciocnim si sa colaboram cu totii pentru binele Patriei".
Nicki Stefanescu era cordial si multumit. Acea atâta încredere în mine încât odata sau de doua ori ne-am plimbat singuri pe strazile din jurul casei lui, lasând masina în urma. Având o infectie la o masea, m-a dus imediat la serviciul de dentistica de la Inspectoratul de Jandarmi, zicând-mi: "Doamne fereste, sa nu ti se întâmple ceva si apoi sa zica legionarii ca te-am omorât".
Ce-am retinut din conversatiile avute cu Nicki Stefanescu dupa 8 Iunie a fost existenta în regim a unor "permanente ale Statului". Asupra acestei teme a revenit de câteva ori.
– D-le Sima, vei fi eliberat dupa toate probabilitatile. Vei lua contact cu oamenii din jurul Regelui. Dar trebuie sa sti sa te orientezi, spre binele D-tale. În cadrul regimului, trebuie sa distingi între permanentele Statului si personalul politic flotant, de care se serveste regimul.
Permanentele Statului decid de politica tarii, de chemarea guvernelor, de numirile de ministri si de toate functiunile importante. Acesti oameni vin si pleaca dupa necesitati, dar permanentele Statului ramân.
Niciodata nu mi-a destainuit cine face parte din acest cadru imutabil al Statului, de care depindea întreg angrenajul lui. M-a lasat sa identific singur pe acesti stâlpi ai regimului.
Din felul cum îmi vorbea, am dedus ca Moruzov era unul dintre acesti favoriti. Fireste ca apartineau permanentelor Statului Regele, seful sistemului, apoi Urdareanu, Ministrul Palatului, si apoi, fara îndoiala, Elena Lupescu.
– D-le Sima, mi-a spus tot în aceste zile Nicki Stefanescu, vei vedea pe Ghelmegeanu. Trebuie sa îi spui ca detinerea D-tale la Siguranta nu mai are nici un rost, deoarece s-au clarificat toate problemele în discutie si situatia politica interna si externa reclama sa intram într-o faza de unitate nationala.
Acum, îti spun D-tale, Ghelmegeanu desi Ministru de Interne, nu mai are mult de spus, caci nu apartine permanentelor Statului.
Sunt altii care decid. Dar e o formalitate care trebuie îndeplinita.
Am tras concluzia ca întreg guvernul nu prea avea mult de spus si ca toate afacerile Statului se conduceau direct de la Palat.
ma gândeam cu mila la biata tara, a carei soarta se juca în budoarul Elenei Lupescu...

23. DIN NOU ÎN FATA LUI GHELMEGEANU

În 12 Iunie, doi agenti m-au condus cu masina pâna la domiciliul particular al lui Ghelmegeanu. M-au introdus în biblioteca lui, iar ei s-au retras, asteptând undeva afara.
Peste putin timp intra Ghelmegeanu. Cu un surâs fortat îmi întinde mâna. Era vizibil jenat de violenta scena ce mi-o facuse la prima noastra întâlnire ce-o avusesem la Inspectoratul de Jandarmi. Mi-a facut semn sa ma asez în fata lui la birou si apoi a început sa-mi vorbeasca:
– D-le Sima, de la întâia noastra întrevedere evenimentele s-au precipitat în asa masura încât este nevoie de o mare întelepciune din partea tuturor pentru a salva tara din primejdie. Majestatea Sa Regele este gata sa va întinda mâna, dar eu, ca ministru de interne, am o mare raspundere si as vrea sa aflu înca odata de la D-ta ce garantii ne dai ca odata liber, vei colabora leal cu regimul si nu te vei întoarce în clandestinitate si la terorism.
– D-le Ministru, de la prima noastra întâlnire, ati aflat pentru ce am venit: sa fac orice pentru a împiedica intrarea României în razboi contra Puterilor Axei, cum voia Armand Calinescu. Când v-am vazut întâia oara, nu se stia care va fi sfârsitul campaniei din Franta. Astazi vede oricine forta armatei germane si ca temerile noastre erau reale. Trecerea României în tabara ostila a Puterilor Axei ar fi fost un act de sinucidere. Deci, nu mai e timp de pierdut pentru a recupera încrederea Berlinului si a Romei.

Acest obstacol dintre noi a cazut acum, deoarece însusi Majestatea Sa Regele, prin numirea lui Gigurtu la Externe, a aratat ca se orienteaza în aceeasi directie. Trebuie sa alegem între Germania si Rusia, si nu putem merge cu Rusia. Asta nu o poate concepe nimeni.
Noi putem fi acuzati de multe pacate, dar nu de lipsa de patriotism. Tocmai patriotismul nostru ne obliga acum, ca o datorie grava de constiinta ca, trecând peste tot ce a fost, sa facem un front intern puternic pentru a rezista amenintarii externe.
Fara îndoiala, D-voastra cunoasteti discutiile ce le-am avut cu Domnii Nicki Stefanescu, Moruzov si cu Generalul Coroama. Le-am spus conditiile în care eu vad posibila o colaborare a miscarii cu regimul, ce modificari trebuie sa sufere regimul pentru a-l face accesibil tineretului legionar. Nu numai ca nu urmaresc slabirea pozitiei Majestatii Sale Regelui, ci, dimpotriva, întarirea Tronului, prin introducerea sângelui proaspat al tineretului în arterele regimului.
Eu consider ca detentiunea mea la Siguranta nu mai are nici un rost, dupa ce punctele principale ale unei posibile colaborari cu regimul au fost clarificate în numeroase discutii. Orice zi pierduta în care nu se procedeaza la modificarea dispozitivului politic intern si extern, pentru a-l adapta noilor împrejurari, mareste primejdia pentru tara. De aceea, va rog sa dispuneti sa fiu pus în libertate pentru a oferi Majestatii Sale Regele sprijinul meu în acest moment critic pentru tara.
– D-le Sima, eu nu decid în ultima instanta, dar voi raporta Majestatii Sale Regelui declaratiile D-tale. D-ta stii ca de când am venit eu la Interne, situatia miscarii s-a schimbat. Am fost unul dintre promotorii destinderii si m-as bucura ca si cazul D-tale sa se rezolve favorabil, pentru a putea termina odata cu aceasta chestiune spinoasa si a ne putea consacra în liniste problemelor de politica externa.

24. UN ULTIM MESAGER AL PALATULUI: URDAREANU

A doua zi, 13 Iunie, sunt din nou dus la Ghelmegeanu pentru o întrevedere importanta. Nicki Stefanescu nu ma însoteste. Numai agentii sunt cu mine.
Mai întâi apare Ghelmegeanu, care îmi comunica, solemn si grav, ca voi avea onoarea sa stau de vorba cu Ministrul Palatului, D-l Urdareanu. Îmi dau seama de importanta momentului. De impresia cu care va pleca de la aceasta întâlnire depinde soarta mea. El are puterea ca sa anuleze toata seria de referate bune ce le-a primit Palatul pâna acum, daca si-ar forma o opinie contrara.
Ghelmegeanu îl introduce pe Urdareanu si apoi se retrage. Ramân singur cu Ministrul Palatului. Stau în picioare asteptând sa-mi spuna în cuvânt. Nu se aseaza la birou, ci îmi face un semn sa iau loc pe un scaun, aproape de el. Pare ca ar vrea sa rupa protocolul, micsorând distantele ce ne separa. E un barbat zvelt si de înfatisare placuta. O privire captivanta. O voce catifelata. Ma simt stimulat de prezenta lui si îmi pierd sfiala inerenta situatiei mele. Ce deosebire de Ghelmegeanu, care si la ultima întâlnire pastra acelasi ton rece si autoritar.
– D-le Sima, suntem în preajma unei decizii grave. Majestatea Sa este dispus sa ofere tineretului legionar oportunitatea sa se afirme în viata politica. Majestatea Sa iubeste tineretul si v-a aparat cât a putut. Dar au intervenit anumite situatii când nu s-a mai putut opune acelora care reclamau masuri energice.
– D-le Ministru, stiu ca sunteti artificiul principal al destinderii. Mi-au confirmat-o camarazii ce-au venit la Berlin. Stiu ca si în chestiunea mea, care a complicat relatiile anterioare, v-ati inspirat din acelasi spirit larg si generos.
Cred ca întelegerea s-ar fi putut realiza mai de mult, înca de pe vremea lui Corneliu Codreanu, daca nu ne-ar fi fost taiate contractele cu Palatul de persoane interesate sa le împiedice.
Dar acum, greaua situatie a tarii reclama o strângere a rândurilor si va rog sa contati pe lealitatea mea în toate actiunile ce le va întreprinde Majestatea Sa pentru a redresa pozitia internationala a României.
– D-le Sima, legionarii pot aduce un important aport, în actualele împrejurari, pentru salvarea tarii si a Tronului. Nu as dori totusi sa regret vreodata eliberarea D-tale.
– D-le Ministru, nu veti regreta niciodata. Eu îmi mentin angajamentele luate. Dar va rog si pe D-voastra sa întreprindeti toti pasii necesari si cât mai în graba pentru a înlesni integrarea României în Axa. Sunteti informat de conceptia mea de politica interna si externa si nu astept decât momentul când, odata liber, sa pot lucra cu tot elanul pentru aplicarea acestor acorduri.
Întrevederea nu a durat mai mult de un sfert de ora si am avut impresia ca Urdareanu s-a despartit de mine cu hotarârea sa sustina în fata Regelui propunerea de eliberarea a mea.

25. ÎN LIBERTATE

În aceeasi zi când l-am vazut pe Urdareanu, 13 Iunie 1940, seara, la ora 9, am fost chemat de Nicki Stefanescu, care mi-a comunicat ca a primit ordin sa ma puna în libertate.
– D-le Sima, ma bucur de acest deznodamânt. Din primul moment când te-am vazut, am simtit o deosebita simpatie pentru D-ta si am facut tot ce-am putut ca sa se ajunga la o întelegere cu Regele. Nu uita însa ca obligatiile D-tale de a dezarma pe legionari ramân în picioare.
De asemenea spune, te rog, acelora care se mai gasesc ascunsi sa vina la Siguranta sa le facem actele, intrând în legalitate. Cei din închisori vor fi eliberati în loturi succesive, prin decrete de gratiere.
Cât priveste activitatea D-tale politica, este o chestiune care nu intra în atributiile noastre directe, dar e bine sa pastrezi legatura cu mine si cu Moruzov, pentru a ne informa reciproc.
– D-le Director, nu-mi vine sa cred ca sunt liber. Va multumesc pentru interesul ce mi l-ati aratat în tot timpul detentiunii mele pentru a se rezolva favorabil cazul meu. Va promit ca în contactele mele cu legionarii voi depune acelasi zel ca sa-i convinga sa depuna armele ce le mai au, iar cei ce mai traiesc în clandestinitate, îi voi sfatui sa vina sa-si legalizeze situatia. Pe plan politic, voi proceda asa cum ne-am înteles. Voi ajuta cu tot ce pot ca sa poata crea acest mare partid, al reconcilierii nationale, în care sa-si aiba locul lor si legionarii, sub conducerea suprema a Majestatii Sale Regelui.
– D-le Sima, unde te vei duce acum? Ai pe cineva? Ai unde sa dormi? E noapte acum si iesind pe strada, sa nu ti se întâmple ceva.
– Am destui prieteni si cunoscuti, nu va îngrijiti. Ma vor primi cu bucurie.
– Uite ce-i. Daca vrei, poti sa dormi la mine în noaptea aceasta.
– Va multumesc, D-le Director. Am unde sa trag, nu va fie teama.
Nicki Stefanescu a insistat de câteva ori. Dar tot de atâtea ori l-am refuzat. Nu pentru ca as fi avut unde sa dorm., dar daca de la Siguranta, as fi ajuns la Directorul Sigurantei, as fi avut senzatia ca tot prizonier sunt.
– Ceea ce mi-ar trebui, D-le Director, ar fi sa-mi faceti un certificat de eliberare, caci autoritatile inferioare n-au de unde sa afle asa de repede ca a încetat urmarirea mea.
– Bine, atunci vino mâine cu o fotografie si îti vom face actul.
A dat ordin unui comisar sa ma conduca pâna la poarta Sigurantei. Agentii si comisarii, informati de plecarea mea, m-au întâmpinat strângându-mi mâna si felicitându-ma.
– D-le Sima, vezi ca ne-am purtat bine cu D-ta. Sa nu ne uiti.
Iesit în strada, am respirat adânc. Ce senzatie, dupa ce am aproape o luna de zile între viata si moarte. Un mic incident si m-as fi putut transforma în cenusa. "A fi sau a nu fi" al meu s-a jucat pe o muchie de cutit. M-am îndreptat încetisor spre cartierul Obor, unde mi-am petrecut câtiva ani din copilaria mea. Am dormit în noaptea aceea la familia Zimmermann, pe Strada Câmpului Nr.11, familie care m-a adapostit si în timpul prigoanei.

26. O ULTIMA PRIVIRE

Cursul repede ce l-au luat aceste întâmplari din viata mea cât si multimea lor, ar putea împiedica pe cititor sa distinga exact cauzele eliberarii mele. De aceea este necesar sa le extrag din masa evenimentelor si sa le prezint într-o forma sistematica. Nu puteam renunta la o relatare amanuntita a detentiunii mele la Siguranta, deoarece fiecare moment de închisoare, fiecare conversatie sau confruntare cu paznicii mei, fiecare au contribuit la rezultatul final. A fost o lupta corp la corp, teribila si obositoare de ambele parti.
1. Destinderea. În primul rând am fost prins în procesul general al destinderii, care începuse din toamna anului 1939, si care a culminat cu trimiterea celor doua delegatii legionare la Berlin. Si primarea mea ar fi creat o noua stare de tensiune în tara, care ar fi compromis destinderea.
2. Atentatul lui Miti Dumitrescu. Regele si anturajul lui traiau sub spaima acestui atentat. Dar daca o alta echipa, tot atât de napraznica, ucide pe Rege, ce se întâmpla cu regimul si care va fi soarta principalilor lui colaborari?
Cine putea garanta viata Regelui decât tocmai Horia Sima, care dispunea de organizatiile de "pistolari" din tara?
3. Ofensiva germana din Vest. Guvernul ar fi îndraznit totusi sa ma lichideze, daca prinderea mea nu ar fi coincis cu desfasurarea victorioasa a ofensivei germane din vest. Am fost eliberat în 13 Iunie 1940, cu trei zile înainte de capitularea Frantei, 16 Iunie 1940. Între cele doua date exista o legatura de netagaduit.

4. România fara aliati. Pâna în acest moment, politica externa a României se baza pe Mica Întelegere, Întelegere Balcanica, Societatea Natiunilor si traditionalele legaturi cu Anglia si Franta.
Prin capitularea Frantei, întreg sistemul de aliante al României s-a pulverizat dintr-o lovitura.
5. Hitler stapânul Europei. Regele Carol era avizat acum sa aleaga între Germania si Rusia. Oricâte simpatii ar fi avut pentru comunism, era exclus, în acel moment de triumf al lui Hitler, sa încerce o alianta cu Rusia. Nici tara nici partidele si nici armata nu l-ar fi urmat. Regelui Carol nu-i ramânea deschisa, în politica externa, decât linia spre Berlin.
6. Confirmarea liniei legionare. Capitanul înca din 1936 a declarat ca "într-un moment decisiv" se vor prabusi, ca niste castele de carton, toate aliantele construite de Titulescu.
Dupa asasinarea Capitanului, legionarii liberi, fie din tara fie din exil, au sustinut permanent acelasi punct de vedere. În toate manifestele si memoriile noastre, afirmam, ca un leit-motiv, necesitatea orientarii noastre spre Axa.
Miscarea legionara, care fusese prigonita, între alte motive, si pentru constanta ei adeziune la Axa, nu putea fi ignorata sau eliminata tocmai acum când se confirma punctul ei de vedere în politica externa si regimul însusi se orienta spre Axa. Înainte de-a ajunge la o întelegere cu Hitler, regimul trebuia sa-si normalizeze relatiile cu miscarea. Drumul spre Berlin trecea prin miscarea legionara. În ce masura si guvernul german era de aceeasi parere, Regele Carol nu stia, dar presupunea ca nu putea fi acceptat de Berlin, înainte de a onora ipoteca legionara. I se parea imposibil, exclus, ca sa trateze cu Hitler, continuând prigoana sau savârsind noi represalii contra legionarilor. Epoca aceasta trecuse.
7. Necunoscuta persoanei mele. Exponentii regimului nu stiau în ce relatii ma gasesc eu cu guvernul german. Îmi atribuiau posibilitati si legaturi pe care eu nu le aveam. Sinceritatea cu care am declarat pentru ce am venit în tara i-a zguduit si îsi imaginau ca am pe cineva în spate.
Vedeau în mine un "înainte mergator" al lui Hitler, pe urmele caruia, daca i se întâmpla ceva, se vor pune în mars diviziile blindate germane.
8. Cele doua linii. Teoria mea, cu cele doua linii de politica externa a Reichului, i-a pus pe gânduri. Desi Fabricius, Ministrul Germaniei la Bucuresti, a dat asigurari Regelui ca guvernul german nu are nici un amestec în expeditia noastra, explicatia lui nu i-a satisfacut. Am beneficiat asadar de deficienta lor informativa la Berlin. Relatiile noastre cu autoritatile germane nu erau bune. Nu numai ca nu ne-au dat nici un ajutor, dar ne-au îngreunat misiunea noastra, prin obligatia ce-au impus-o tuturor legionarilor din Germania de a se prezenta periodic la politie, pentru a împiedica parasirea teritoriului german fara voia lor.
9. Relatiile Moruzov-Canaris. Moruzov era în relatii intime cu Amiralul Canaris si, probabil, daca ar fi ramas Seful Serviciului Secret al Armatei Române în cursul razboiului, ar fi tradat împreuna. Dar Moruzov nu era leal unei singure legaturi sau prietenii. El era om de relatii multiple si îsi imaginase ca poate sa fie un fel de Fouche al României, adica sa se salveze orice curs ar lua evenimentele. El ocrotea pe agentii englezi din România, care pregateau acte de sabotaj pe Dunare sau în zona petrolifera, dar tot el informa pe Canaris asupra acestor agenti, pentru a împiedica realizarea lor. Daca biruia Germaniei, el se bucura de protectia lui Canaris.
Când am cazut în mâinile lui si i-am facut teoria celor doua linii, el a fost atent la aceasta afirmatie. Avea el pe Canaris, dar i se parea ca acoperirea acestuia nu l-a r ocroti suficient, deoarece Himmler e mai tare decât Canaris. Probabil ca era initiat în politica de duplicitate a lui Canaris si voia sa-si asigure si încrederea Sefului Suprem al Politiei Germane. El vedea în mine omul providential, de care avea nevoie, caci eu nu aveam legaturile ce mi le atribuia el, nu numai cu Himmler, dar nici cu un obscur comisar de la Gestapo.
10. Deruta regimului. Regimul nu mai functiona cu precizia de pe timpul lui Calinescu. Regele patrona întreprinderea, dar numai exista omul capabil sa centralizeze toate firele si sa-si asume toate riscurile. Caderea lui Calinescu a atins mortal regimul. Ce-a ramas dupa el, erau fie niste brute de la Politie si Jandarmerie fie niste politicieni care nu se gândeau decât la pielea lor.
În echipa guvernamentala se ivise grave divergente. Unii cereau continuarea regimului de teroare, iar altii consiliau pe Rege sa caute o întelegere cu miscarea.
Un singur om nu si-a pierdut capul în aceasta tulburare generala: Moruzov. El spera ca prin capacitatea lui de manevra pe mai multe planuri se poate face tranzitia de la un regim compromis la un regim viabil. Cum? Realizând tocmai sudura extremelor, integrând într-un nou sistem ce-a ramas din miscare si ce-a ramas din regim, dar pastrând în fruntea lui pe Rege.

ca garant al "permanentelor Statului". Moruzov ramânea tot ce-a fost, dar mult mai puternic, deoarece era "omul-cheie" în relatiile cu Berlinul, prin prietenia lui cu Canaris, si "omul-cheie" în relatiile cu miscarea. El vedea în mine elementul indispensabil pentru a garanta Regelui de lealitatea miscarii, fiind legat de el prin recunostinta ce i-o datoram ca m-a scapat de la moarte.

11. Presiunea miscarii. Legionarii liberi nu au stat cu mâinile în sân. Sub conducerea lui Constantin Stoicanescu, au organizat în toata tara o puternica campanie în favoarea eliberarii mele. În special "razletii" din Capitala erau în permanenta agitatie. Dispunând de numeroase relatii în cercurile politice si intelectuale ale Capitalei, au influentat Palatul, determinându-l la o atitudine moderata.

12. Ocrotirea lui Dumnezeu. Nici una din aceste cauze nu a jucat un rol decisiv în eliberarea mea, ci a trebuit sa se produca convergenta lor într-un interval de timp foarte scurt, pentru ca forta lor acumulata sa darâme toate împotrivirile. Dar mai presus de aceste circumstante politice favorabile eliberarii mele, am simtit din primele zile mâna ocrotitoare a lui Dumnezeu. Pare ca eram separat de inamicii mei într-o bariera invizibila, care îi împiedica sa se repeada asupra mea si sa ma sfâsie. Nu poate fi o simpla întâmplare ca am fost eliberat de la Siguranta în 13 Iunie, ziua Sfântului Anton, la al carui ajutor ne-a îndrumat Capitanul sa alergam când a început prigoana.

Vom vedea ca soarta regimului carlist s-a jucat între 13 Iunie si 6 Septembrie, ziua în care Biserica praznuieste "Minunea Arhanghelului Mihail".

PARTEA A PATRA

COLABORAREA CU REGELE CAROL

1. STAREA MEA SUFLETEASCA

Nimeni sa nu-si închipuie ca am iesit de la Siguranta cu gândul ascuns ca profitând de libertate, sa pregatesc rasturnarea Regelui Carol. Departe de mine acest gând!
Mi-am dat toata silinta sa împlinesc angajamentele luate:
– De a ajuta la constituirea acelui mare partid national, a carui coloana de sustinere sa fie miscarea legionara.
– De a netezi drumul întelegerii între Bucuresti si Berlin, în vederea integrarii României în Axa.
Bine înteles ca nu m-am considerat niciodata Regelui, ci al tarii. Situatia grava a României pe plan extern reclama în acel moment o strângere a rândurilor pe plan intern, pentru a putea face fata primejdiei de la hotare. Am actionat asadar din epicentrul celui mai sincer si curat patriotism, asa acum se cuvine oricarui legionar.
Dar atitudinea mea leala nu depindea numai de mine, ci si de celalalt partener, de Rege, care îsi asumase exact aceleasi angajamente, pe care trebuia sa le respecte, daca voia ca întelegerea sa dureze. Eu concepeam aceasta actiune ca o opera comuna, în care atât Regele cât si miscarea ofereau tot ce aveau mai bun si mai dezinteresat pentru a preîntâmpina catastrofale se apropia cu pasi gigantici sau cel putin pentru a-i diminua efectele. Îmi imaginam ca si cei mai rai români, acei care si-au umplut mâinile cu sângele tineretului, îsi vor revizui constiinta în acel moment si vor sari în ajutorul patriei primejduite. Pentru a întelege psihologia mea de atunci si a celor mai multi legionari, trebui sa luam în considerare grozava amenintare ce se cernea la hotare.
La sud, la nord, în apus, numai dusmanii care asteptau cu nerabdare ceasul prabusirii României Mari. Si nu aveam pe nimeni sa ne apere. Presupusii aliati disparusera, iar noii aliati, în schimbul prieteniei lor, cereau bucati din trupul tarii.
Evident plateam politica nefasta a Regelui Carol, dar în acel moment tragic raspunderile se eclipsau, pentru ca precumpanea actiunea de salvare a tarii. Numai cine a trait aceasta epoca de nesiguranta, de durere si de groaza, poate întelege ce se petrecea în sufletul meu si al tuturor românilor care mai pastrau o farâma de dragoste pentru neam.
Cu gândul de a evita tarii acest final nenorocit, am plecat de la Berlin, într-o expeditie plina de riscuri si acelasi gând ma calauzea si acum. Daca providenta ne oferea o alta cale – neconceputa de noi la plecare – pentru a servi aceleiasi cauze, nu ne puteam sustrage de la aceasta îndatorire.
Fireste ca ar fi fost mai comod pentru noi sa nu ne azvârlim în primejdie, ci sa lasam ca evenimentele sa curga peste capul nostru, privind de departe la prabusirea tarii, pentru a demonstra mai târziu dusmanilor nostri ca am avut dreptate. Dar aceasta atitudine de spectatori ai tragediei nationale nu apartinea eticii legionare. Am fi aparut ca niste oameni mici si meschini, care ne-am fi multumit cu satisfactia ca în vârtejul catastrofei ce-a lovit tara sa piara si regimul odios. Atitudinea mea a fost dictata exclusiv de interesul tarii, care trebuia servita, fie prin mijloace violente, as acum ne-am propus la început, fie într-o colaborare politica, asa cum ni s-a oferit mai târziu chiar de regim. Atitudinea mea a ramas constanta, a ramas invariabila, în tot timpul actiunii mele din vara anului 1940, iar daca a suferit modificari nu se datoreaza mie, cu nelealitatii Regelui.

2. CE S-A PETRECUT AFARA

În timp de eram închis la Siguranta, legionarii de afara traiau într-o permanenta tensiune. Toata lumea se întreba ce se va întâmpla cu mine.
Devenisem centrul de preocupari al tuturor, pâna la ultimul taran legionar.
Constantin Stoicanescu, tulburat de învinuirile nedrepte ce i se aduceau camarazii, se zbatea ca un leu ca sa obtina eliberarea mea.

Zilnic avea întâlniri cu legionarii din Capitala, sfatuindu-se cum sa ma scoata din mâna lor.
Un aliat pretios gasise în Preotul Vasile Boldeanu, comandant legionar, cu care se împrietenise din lagar. Îi spunea "popa din adâncuri". Stoicanescu imaginase un ingenios sistem de presiune asupra Regelui. Texte batute la masina, trimise la Palat, domneau pretutindeni.
Prin aceste scrisori, legionarii anonimi cereau Regelui punerea mea în libertate, amenintându-l ca daca mi se întâmpla ceva, si viata lui se va sfârsi. Aceste scrisori au fost raspândite de o singura persoana, Preotul Boldeanu, care cutreiera tara din oras în oras, azvârlindu-le în cutie. În modul acesta, secretul operatiei a fost perfect pastrat. Ca urmare a acestei actiuni de intimidare, Palatul a intrat în panica. Cei doi sefi ai Sigurantei, Nicki Stefanescu si Moruzov, si-au declinat orice raspundere daca Regele nu rezolva favorabil cazul meu.
Extrem de eficace a fost interventia Doamnei Liliana Protopopescu, sotia profesorului Ion Protopopescu de la Politehnica din Timisoara.
Dupa eliberarea lor din închisoare, stateau mai mult la Bucuresti, unde locuiau la niste rudenii. Într-o zi Doamna Protopopescu s-a dus la Pamfil Seicaru pentru a-i solicita sprijinul.
– Domnule Seicaru, am venit sa va rog din partea legionarilor sa mergeti la Urdareanu si sa-i cereti eliberarea lui Horia Sima.
– Dar cine e asta? întreaba rastit.
– E urmasul lui Codreanu.
– Bine, si de ce veniti la mine?
– Pentru ca stim ca aveti influenta la Palat.
– Bine, Doamna, ma duc.
În aceeasi zi Seicaru s-a dus la Palat si i-a vorbit lui Urdareanu, sfatuindu-l sa ma puna în libertate.
Au fost zeci de camarazi din elita Capitalei care si-au pus tot sufletul lor pentru a obtine eliberarea mea. Si-au mobilizat toate cunostintele lor, toate influentele lor, pentru ca glasul lor sa ajunga pâna la urechile Regelui. Regele era literalmente asaltat de opinia publica, începând de la proprii lui oameni de încredere pâna la vuietul amenintator al maselor populare.

3. ELIBERAREA LUI TRAIAN BOROBARU

A doua zi dimineata, primul mei gând a fost sa ma duc la Siguranta pentru a ma interesa de soarta camarazilor cazuti pe teritoriul sârbesc si despre care stiam ca au fost predati autoritatilor românesti.
Intram acum la Siguranta ca om liber, salutând cu prietenie pe comisari si agenti. Nicki Stefanescu m-a primit imediat si aflând pentru ce am venit, mi-a spus ca Borobaru poate fi eliberat, dar Vârlan este reclamat de regimentul lui, unde are o chestiune pendinte. L-am rugat sa intervina ca Vârlan sa nu fie declarat dezertor, deoarece nu fugise din armata, ci participase la o actiune politica, al carui dosar, cu eliberarea mea, se încheiase. Mi-a promis ca va rezolva cazul lui, dar pentru moment trebuie sa-l trimita la regiment în stare de arest.
În cabinetul lui Nicki Stefanescu au fost adusi apoi Traian Borobaru si Ion Vârlan. Era în "toaleta" de închisoare, slabi si fara cravate. Pe fata lor se citea urmele suferintelor prin care trecusera. Ei fusesera tinuti în celulele de jos si în conditii mai putin ospitaliere decât mine. Revederea a fost duioasa. Parca îi vedeam cu ce hotarâre s-au predat jandarmilor sârbi la Ofcea pentru a ne salva pe noi. Stiau ce-i astepta, dar n-au sovait nici o clipa sa-si ofere viata lor pentru a cruta restul expeditiei. Ce sublim exemplu de camaraderie si dragoste! Si acum stateau în fata mea, Traian Borobaru râzând si fericit de întorsatura ce-au luat-o evenimentele, iar Ion Vârlan, grav si solemn, fara a-si manifesta sentimentele, cum îi era firea.
Cu greu ne-am despartit de Vârlan. Borobaru s-a înapoiat în celula, si-a luat efectele si am putut iesi împreuna de la Siguranta.
Borobaru mi-a povestit pataniile lui din Iugoslavia. La început jandarmii au crezut ca sunt niste dezertori si nu le-au dat prea multa atentie. I-au dus la primarie pentru cercetari, fara sa-i lege. Dar acolo, când jandarmii au început sa le faca perchezitie, Borobaru a scos din buzunar negativul filmului ce-l facuse cu noi, cu capele militare pe cap, si l-a desfasurat în fata lor. Îi era teama sa nu fim descoperiti pe baza fotografiilor facute. Atunci jandarmii s-au napustit asupra lor, administrându-le o severa bataie, crezând ca sunt spioni germani si filmul i-ar fi tradat. Imediat s-au întors la casa lui Tomici si au facut o noua perchezitie în toate încaperile.

În camera unde dormeam eu si Petrascu si unde nu intrasera înainte, au descoperit, chiar sus pe cuptor, doua revolvere, pe care ni le procurase, pentru a trece granita cu ele. Cu gasirea acestor revolvere, situatia lor s-a agravat. Au fost dusi legati la Belgrad, la sediul Sigurantei centrale, si acolo au fost groaznic batuti ca sa spuna cine sunt si cu ce scop au venit în Iugoslavia.
Ei au amânat cât au putut declaratiile, pentru a nu-i trimite pe sârbi pe urmele noastre. În cele din urma, razbiti de bataie, au spus ca sunt legionari. Vârlan, într-un moment de disperare, temându-se ca nu va mai putea rezista, a înghitit o capsula cu otrava, pregatita de mai înainte si pe care o tinea ascunsa. Dar cum o purta de multa vreme, continutul ei se alterase si nu si-a produs efectul, provocându-i doar tulburari metabolice, care s-au manifestat prin umflaturi pe tot corpul. Capul îi era de nerecunoscut. Sârbii s-au speriat, crezând ca e cauza batailor, si l-au lasat în pace. Dupa ce au fost identificati, conform conventiei în vigoare între cele doua guverne, au fost condusi la frontiera si predati politiei românesti. Au trecut prin Timisoara si apoi au fost transportati la Bucuresti.
La început agentii s-au purtat mai aspru cu ei, dar nu fusesera nici ei maltratati. Atitudinea personalului de paza s-a îmblânzit pe masura ce progresau discutiile mele cu Nicki Stefanescu. Borobaru mi-a povestit scena primei mele confruntari cu Directorul Sigurantei. A facut mare impresie asupra lui Nicki Stefanescu declaratia categorica a amândurora ca s-au întors în tara pentru a pregati rasturnarea regimului.
– Si nu v-a fost frica dupa represaliile din Septembrie? Nu stiati ce va asteapta daca sunteti prinsi?
– Ba stiam, i-a raspuns Borobaru cu un calm uluitor, si stim ce ne asteapta.
Atunci Nicki Stefanescu si-a facut cruce, i-a dat un pachet de tigari si i-a întins mâna cu prietenie.
Borobaru inspira cu sete aerul primavaratec în plamânii ofiliti de atâta sedere prin închisori. Nici nu-i venea sa creada ca se plimba liber pe strazile Capitalei. Ce întorsatura au luat evenimentele! Luna de zile care s-a scurs parca a fost un film fantastic. Îsi luase adio de la viata, dupa ce fusese predat agentilor români de la frontiera, si astepta de la o zi la alta sa fie scos din celula si împuscat. Pentru mine bucuria era infinit mai mare, caci sacrificiul lor de la Ofcea nu se sfârsise în chip tragic. El facuse totul ca sa ne salveze, oferindu-si propria lui viata, si acuma Dumnezeu îi restituia acea viata într-un chip miraculos, tocmai ca rasplata a devotamentului sau.
Am luat masa împreuna, iar seara l-am luat cu mine sa doarma la familia Zimmermann, care ne-a primit cu aceeasi dragoste.
Pâna noaptea târziu ne-a întretinut Borobaru cu povestirile lui , sarind fericit de la un subiect la altul si veselindu-ne cu râsul lui contagios.

4. ÎN ACTIUNE PENTRU NOUL PARTID

Chiar în dupa masa zilei de 14 Iunie am început actiunea de propagare a ideii noului partid printre legionari. Cum eliberarea mea de la Siguranta nu fusese publicata în ziare, camarazii pe care îi vizitam nu stiau ce sa mai creada. Sunt liber sau fugar? Trebuia sa le explic mai întâi ce este cu mine, cum s-a facut acordul cu regimul si pe ce baza am fost eliberat. Le trebuia un timp oarecare ca sa se dezmeticeasca. Se apropiau de mine cu sfiala si teama, ca de un întors în lumea celor vii de pe tarâmul celalalt. Cel care s-a bucurat mai mult a fost Stoicanescu, care, pe lânga prietenia ce ne lega, scapa si de o povara de pe suflet.
Dar eu nu aveam timp de pierdut. Trebuia sa pun în miscare toate posibilitatile de care dispuneam pentru constituirea noului partid, asa cum luasem angajamentul fata de "permanentele Statului". Orice întârziere sau sovaire în mobilizarea legionarilor în favoarea noii formule ar fi fost interpretata ca o sustragere a mea de la responsabilitatile contractate. Si aceasta nu voiam sa se întâmple. Nu voiam sa fiu acuzat de duplicitate. Mai mult decât atât. Eram convins ca formula poate fi realizata daca din toate partile se depune aceeasi bunavointa. M-am angajat asadar cu zel si convingere în campania de lamurire a legionarilor de ce este nevoie sa se treaca la o noua etapa în relatiile dintre miscare si regim.
Ma prezentam în fata lor cu constiinta unui om liber, care nu-mi cumparasem viata si libertatea în schimbul unei declaratii de capitulare si care "eo ipso" îi anula orice valoare politica. Am pledat cauza noului partid dupa ce m-au pus în libertate si dupa ce autoritatile si-au asumat riscul de a ma vedea disparut. Dar un astfel de act n-a intrat niciodata în calculele mele, m-ar fi dezonorat si ar fi apasat greu asupra miscarii.
Mi-aduc aminte ca pe primul legionar pe care l-am vizitat a fost Traian Herseni. Nu avusese nimic de suferit în prigoana, fiind ocrotit de profesorul de sociologie Dimitrie Gusti, al carui asistent era. Ne cunosteam din liceul din Fagaras, el fiind cu doua clase înaintea mea. Am fost la el acasa. M-a primit

extrem de binevoitor si ne-am înteles în câteva minute, fiind de acord cu necesitatea colaborarii politice cu regimul.
De altfel am avut surpriza sa constat ca atitudinea lui Herseni nu era un caz singuratic între "razleti", ci exprima o stare de spirit, un curent, pe care l-am identificat si în contactele cu alti legionari. Nu era nevoie sa insist prea mult în explicatiile mele, nu eram supus la interogatorii iscoditoare, ci cu o rara inteligenta si o rara întelegere a momentului, elita legionara a Capitalei a raspuns chemarii mele.
În câteva zile mi-am asigurat sprijinul marii majoritati a legionarilor din Capitala. Au înteles necesitatea ca orice s-ar întâmpla mai târziu, ei trebuie sa intre în bloc în noul partid si sa formeze zid în jurul meu. Nici eu nu stiu cum s-a produs, aproape instantaneu, refacerea comunitatii noastre sufletesti, dupa atâtea tragedii si suferinte. Cred ca miscarea si-a regasit echilibrul interior, centrul de greutate, vazând în mine un garant al unitatii si continuitatii ei. Destinderea fusese buna, caci iesisera din lagare si închisori o multime de legionari, dar nimeni nu stia ce se va întâmpla mai departe. Evolutia politica interna nu ajunsese la termenul ei final. Destinderea reprezenta ceva amorf, ceva difuz, o etapa intermediara, din care trebuia sa iasa, într-o forma oarecare. Ce vor face legionarii mai departe? În aceasta stare de confuzie, am cazut eu în tara si, dupa eliberarea mea, când le-am indicat noul partid, au înteles ca trebuie facut acest pas.
Dar aceasta propunere nu ar fi prins în suflete, daca legionarii nu ar fi fost în mine un punct de referinta valabil, un om care nu poate sa-i însele si care nici nu poate însela asupra liniei legionare de urmat.

5. ÎNTÂLNIREA CU PROFESORUL CODREANU

Nu stiu daca trecusera doua zile de când fusesem pus în libertate si, prin Horia Cosmovici, primesc o invitatie staruitoare din partea Profesorului Ion Zelea Codreanu sa ma duc pâna la el cât mai de graba. M-am interesat ce e cu el. Mi-a spus Cosmovici ca desi eliberat din lagar, Siguranta îl consemnase chiar în casa în care locuia, din cartierul Teilor. Putea primi vizite, dar nu putea parasi locuinta.
Am stat la îndoiala sa ma duc asa de repede la el, întâi din cauza situatiei lui speciale si apoi nu stiam în ce stare sufleteasca se gasea. Aflasem ca fiul lui, Horia, era în intime relatii cu Noveanu, dar puteau gasi un anumit ecou în sufletul îndurerat al Profesorului, care avea de plâns moartea Capitanului, dar la el suferinta era infinit mai mare, caci era vorba de proprii sai fii.
Dar Cosmovici a insistat atât de mult în numele profesorului încât am trecut peste aceste îndoieli si cu o masina am pornit spre cartierul Tei.
Întâlnirea cu Profesorului a fost o revelatie. Când m-a vazut, si-a ridicat mâinile sus si m-a salutat cu cuvintele "Arhanghelului Mihail te-a mântuit". Profesorul se tinea bine. Drept ca o lumânare, avea privirea agera si mintea limpede. Anii de lagar nu-l doborâse si nici tragediile de familie. Am vazut-o si pe Doamna Codreanu. Senina si calma, m-a primit cu un surâs binevoitor. Profesorul s-a interesat de grupul legionar din Berlin, de politica Germaniei fata de România, de sederea mea la Siguranta si apoi a trecut brusc la alt subiect:
– A venit pe la mine Noveanu si a început sa-mi vorbeasca de anumite lucruri din prigoana, în legatura cu D-ta si alti legionari din Comandament. Dar eu stiu care este adevarul. Doamna Codreanu e martora. Corneliu putea sa se salveze. Putea sa plece de la închisoare. Un capitan de jandarmi s-a oferit sa-l scoata. Doamna Codreanu i-a comunicat aceasta lui Codreanu, dar el n-a voit. Nu discut motivele lui, dar el a respins ideea fugii. Acesta e adevarul si Doamna Codreanu e martora.
Eu stiu cine e Noveanu. Familia lui e din Husi. Tatal lui era evreu. Mai târziu a intrat în armata, ajungând plutonier-major. S-a casatorit cu o romånca si a trecut si el la crestinism. Este adevarat ca a întemeiat o frumoasa familie româneasca. Nu vreau cu asta sa ma leg de originile lui, dar nu cred ca este bine ca legionarii sa se grupeze în jurul lui. Linia lui de servilism fata de Rege nu este buna. Detest legatura fiului meu cu Noveanu, dar nu pot sa-l despart de el cu toate insistentele mele.
Profesorul Codreanu se plimba prin odaie când vorbea, cu gesturile lui largi si tonul apasat. Mai era de fata si Alecu Ghica.
în sinea mea binecuvântam pe Dumnezeu pentru aceasta întâlnire. Câstigasem un sprijin nesperat. Profesorul Codreanu nu-i placea actiunea lui Noveanu si îsi manifestase încrederea în mine.
I-am explicat Profesorului Codreanu conditiile în care fusesem eliberat de la Siguranta si mandatul ce-l primisem de la Palat. Profesorul de atunci si m-a asigurat de tot sprijinul lui. M-am despartit cu

promisiunea ca voi veni sa-l vad cât mai des pentru a-l informa de tot ce fac si pentru a ne consulta asupra tuturor actiunilor de întreprins.
Din acest moment am devenit oaspetele lui aproape zilnic. În orice caz, nu a existat nici un moment politic important din vara anului 1940 pe care sa nu-l fi discutat în prealabil cu profesorul si sa nu fi stabilit în comun cum trebuie sa raspundem. de fapt am devenit aliati în lupta si fara colaborarea Profesorului Codreanu nu s-ar fi ajuns la rezultatele spectaculare de la 6 Septembrie. A fost pentru mine un adevarat parinte si m-a ocrotit în toate împrejurarile când era nevoie de cuvântul si autoritatea lui.
Îndata dupa plecarea de la Profesor, m-am repezit la Nicki Stefanescu. Între noi s-a desfasurat urmatorul dialog:
– Domnule Director, l-am vazut pe Profesorul Codreanu.
– Ma bucur ca îmi spui aceasta, caci si asa as fi aflat de la agentii mei. Ei, cum l-ai gasit?
– Calm si binevoitor.
– Cum a reactionat la propunerea de colaborare cu Regele?
– Într-un mod în care m-a surprins. Întelege situatia politica. Dar as vrea sa va rog ceva. Sa-i ridicati oprelistea de a nu parasi casa.
– D-le Sima, face prostii.
– Cum adica?
– Înainte a fost liber. Dar cum a iesit din lagar, a început sa faca parastase pentru legionarii morti. Si nu s-a multumit cu slujba religioasa, ci a tinut discursuri si a aparut la parastase chiar legionari în camasi verzi. Atunci am fost obligati sa-i fixam domiciliul fortat.
– Domnule Director, situatia mea este extrem de penibila. Cum eu marele terorist, seful pistolarilor, cum ma numiti D-voastra, sunt în libertate, iar Profesorul Codreanu, un om batrân, lovit de moartea celor doi fii ai lui, nu are voie sa se miste liber.
Ce vor zice legionarii? Nu-mi îngreunati misiunea mea? V-as ruga reconsiderati situatia profesorului.
Eu îmi iau angajamentul ca la proxima întâlnire sa-l conving pe profesor sa renunte la orice agitatie când va mai face parastase.
– Bine, D-le Sima, dar te rog sa-i pui în vedere ca daca se mai repeta astfel de acte, îl vom interna din nou. Chiar acum dau ordin ca sa i se ridice domiciliul fortat.
Într-o goana am alergat din nou la profesor pentru a-i comunica rezultatul întrevederii mele cu Nicki Stefanescu.
Profesorul a fost bucuros sa afle ca nu mai e supus interdictiei de a parasi casa si mi-a promis ca nu va mai face acte care sa supere pe guvernanti.

6. LA HOTELUL ÎMPARATUL TRAIAN

În peregrinarile mele prin Bucuresti, mi-a venit rândul sa ma duc si pe la Hotelul Împarat Traian, de pe Calea Grivitei, unde îsi avea resedinta, într-o camera din acest hotel, Vasile Noveanu.
Cum Noveanu dusese tratativele pentru destindere prin persoane din jurul Regelui si cum se bucura de încrederea Palatului, era normal ca legionarii care veneau din provincie în Capitala sa aiba ca punct de întâlnire acel hotel, atât pentru a se revedea cât si pentru a afla ultimele vesti, privind fie miscarea fie situatia politica a tarii. Pâna la eliberarea mea, Hotelul Împaratul Traian era un fel de sediu neoficial al miscarii, iar Noveanu îndeplinea rolul de liderul ei politic.
Ca de obicei, am gasit multi legionari la hotel. Unii abia sosisera, altii se pregateau sa se întoarca acasa.
Revederea mea cu Noveanu a fost afectuoasa. Ne cunosteam de multa vreme, el fiind sef al judetului Arad, iar eu sef de judet si apoi sef de regiune în Banat. fusesem chiar încasa lui.
Am vorbit de toate Am facut, cum se zice, un tur de orizont politic, dar fara sa adâncim vreo problema. I-am comunicat si lui programul cu noul partid si el n-a avut nici o obiectiune de facut. Îi parea bine si logic ca am ajuns la întelegere cu Palatul. În definitiv, ceea ce faceam eu acum, nu era decât ceea ce începuse el cu sase luni în înainte.
Dar citeam în ochii lui o rezerva. Chiar modul lui de exprimare era sibilic. Cine stie? Vedea în mine un rival, care vrea sa-l exproprieze de munca si ideile lui? El lucra de sase luni la apropierea dintre Rege si miscare si tocmai acum când sa culeaga roadele – se zvonea de intrarea legionarilor în guvern – sa vina altul sa se bage pe fir si chiar sa i-o ia înainte?

Ceea ce m-a izbit în conversatia avuta cu el, a fost ca nu mi-a comunicat nimic din actiunea întreprinsa de el pâna atunci si nici de legaturile ce le avea. Ar fi fost important sa ne putem confrunta experientele si, pe baza lor, sa lucram împreuna în cadrul aceluiasi proiect. Departe de mine de a intra în concurenta cu el sau cu alti fruntasi legionari. Eu eram preocupat exclusiv de Legiune, de modul cum poate fi mai bine servita în împrejurarile date. Linia mea de atunci, bazata pe întelegerea cu Palatul, coincidea cu a lui Noveanu, încât trebuia doar sa formam împreuna o echipa de lucru. Dar observând o anumita raceala din partea lui, m-am retras si eu în mine însumi, necomunicându-i nimic de importanta, ci doar versiunea generala a evenimentelor.
Mai târziu am aflat ca legatura lui Noveanu cu Palatul se stabilise pe linia Generalul Gabriel Marinescu-Generalul Bengliu, în timp ce eu fusesem introdus la Palat pe linia Nicki Stefanescu-Moruzov. Evident, cele doua linii se întâlneau în acelasi punct: era Urdareanu, Ministrul Palatului, care tinea în mâna toate firele.
Fata de Noveanu, ma bucura în acel moment de urmatoarele avantaje:
– Siguranta nu-l considera pe Noveanu apt sa aduca miscarea sub ascultarea Regelui, cum probabil se laudase.
– Nici Profesorul Codreanu nu avea încredere în el, dar dintr-un alt motiv. Îi era teama ca ar putea sa savârsi acte de compromitere a Legiunii.
În mod bizar, criteriul Sigurantei coincidea cu criteriul Profesorului Codreanu în judecarea lui Noveanu, dar de pe pozitii diametral opuse. Profesorul vedea în Noveanu un om dispus sa faca jocul Palatului pâna la ultimele consecinte, fara sa tina seama de linia Legiunii, în timp ce Moruzov si Nicki Stefanescu îi contestau ascendentul lui în miscare, fapt care îl descalifica în ochii lor pentru rolul ce voia sa-l joace. Noveanu putea aduna îi jurul Regelui anumite fractiuni din miscare, dar nu miscarea ca totalitate operativa.
Într-adevar Noveanu nu dispunea de o baza solida în miscare. În jurul lui se concentrase o serie de elemente oportuniste si avea o anumita audienta în provincie, la legionarii care, venind rareori la Bucuresti, nu cunosteau dedesubturile si intrigile vietii politice din Capitala. "Razletii" nu frecventau Hotelul Împaratul Traian, considerând pe Noveanu o simpla anexa a Palatului. Cât priveste cadrele luptatoare, acestea nu aveau nici o afinitate cu el. Ele formau zid în jurul meu, constituind rezerva strategica a miscarii.

7. UN MESAJ DE LA VIRGIL IONESCU

Tot în aceste zile, sa fi fost prin 16-17 Inie, primesc un mesaj urgent de la inginerul Virgil Ionescu, care ma ruga sa ma duc sa-l vad. Se afla în Sanatoriul Vincent de Paul împreuna cu sotia lui, Doamna Maria Ionescu. Ajungând acolo, aflu ca nu este el bolnavul, ci sotia lui, care suferise o operatie de apendicita.
Inginerul iesise din închisoare, locuia cu sotia lui la Sanatoriu, dar nu fusese eliberat într-o forma legala. I se facuse hatârul sa fie internat în spital, dar cu obligatia sa nu-l paraseasca. Se gasea într-o situatie asemanatoare cu a profesorului Codreanu, cu circumstanta agravanta ca fiind condamnat, oricând putea fi readus în temnita.
Nu-l cunosteam pe inginerul Virgil Ionescu decât foarte vag, din rarele întâlniri ce le aveam cu el la Centru, când veneam din provincie. Odata, la invitatia Capitanului, am luat masa în casa lui, împreuna cu toti sefii din Ardeal. Virgil Ionescu era o figura binecunoscuta în lumea Bucurestilor si unul dintre fruntasii miscarii legionare. Fusese sef de regiune din Dobrogea.
Întâlnirea a fost calda si prieteneasca. Eram doi oameni iesiti din închisoare si amintirea acestor zile întunecate ne înfratea, topind distantele. Inginerul m-a rugat staruitor, si doamna la fel, ca sa intervin la Palat sau unde cred de cuviinta ca sa li se acorde si supravietuitorilor de la Râmnicu-Sarat gratierea. Într-o situatie asemanatoare cu a lui se gaseau Radu Budisteanu si Dr. Serban Milcoveanu. Toti trei fusesera condamnati la 7 ani închisoare, la 1 Iulie 1938, în marele proces al conducatorilor miscarii, în frunte cu inginerul Clime. I-am promis ca ma voi interesa de cazul lor la proxima întâlnire cu Urdareanu si ca voi starui sa fie gratiati.
M-am simtit incomod în fata inginerului. Cum eu, implicat în atâtea acte, ma plimbam liber, nu mi se facuse nici proces si nu suferisem nici o condamnare, în timp ce el, o figura mult mai blajina a miscarii si victima a prigoanei, se gasea în aceasta situatie anormala.

În acelasi sanatoriu se gasea internata si Doamna Ioana Cantacuzino. Mi-a povestit suferintele ei din timpul prigoanei. Dupa arestarea ei, în Decembrie 1938, a fost internata în lagarul Sadaclia din Basarabia, unde a ramas pâna în primavara anului 1940. Era o femeie de un curaj extraordinar, care avea sa se distinga si în batalia de la Brasov, de la 3 Septembrie 1940.

8. AUDIENTA LA REGE

Desi trecuse doar câteva zile de la eliberarea mea, activitatea mea lasase urme. În fiecare zi aveam zeci de întâlniri cu legionarii. Umblam dintr-o casa într-alta si dintr-un cartier într-altul al Bucurestilor, cu iuteala pe care mi-o putea procura masina.

În afara de aceasta, ma întâlneam zilnic fie cu Nicki Stefanescu fie cu Moruzov, pentru a le comunica rezultatele anchetei mele printre legionari. Nu întâlnisem nici o opozitie. Inclusiv Noveanu cu grupa lui erau de acord cu înfiintarea noului partid. În Capitala, cel putin, domnea unanimitatea. Profesorului Codreanu îsi daduse si el asentimentul si era gata sa ma ajute.

Ecourile actiunii mele patrunsesera pâna la Palat. Serviciul de informatii avea agenti printre legionari, dar acestia nu puteau raporta decât lucruri bune despre mine: Horia Sima a vazut pe cutare, a vorbit cutare chestiune si a pledat cauza Regelui... Asa se explica si graba cu care a fost aranjata audienta mea la Rege. Dupa ce mi-au dat drumul si dupa ce m-au convins ca nu ies cu o iota din programul stabilit, oamenii din jurul Palatului s-au decis sa arda etapele, dându-mi consacrarea de om politic.

Cu acest gest, Regele voia sa faca demonstratie de politica externa. Voia sa arate Berlinul ca conflictul cu Garda de Fier s-a aplanat si acum toata tara este cu el, afara de opozitia partidelor de orientare anglo-saxona. În acelasi timp, urmarea sa ofere o garantie spectaculara a bunei credinte în eforturile ce le facea de a se apropia de Axa. Daca accepta sa primeasca pe Horia Sima, cunoscut prin intransigenta cu care propaga idealurile "noii ordine europene", nu mai exista nici un motiv ca sa nu i se acord si lui încrederea.

Pe plan intern, primirea mea în audienta la Rege trebuia sa reprezinte punctul culminant al destinderii, împacarea totala si definitiva cu miscarea, inclusiv cu sectoarele ei cele mai aprige, si deschiderea unei noi ere, de colaborare între Rege si legionari, în care vor predomina interesele mari ale Patriei.

Audienta mea la Rege a început cu un act neplacut. Nicki Stefanescu mi-a comunicat, în dimineata de 18 Iunie, sa ma duc la Ministrul de Interne, Ghelmegeanu, care ma astepta la el acasa. M-am dus fara sa-mi dau seama despre ce este vorba, crezând ca vrea sa ma consulte în legatura cu înfiintarea noului partid.

Dupa ce am intrat în biroul ministrului si ne-am salutat, îl vad pe Ghelmegeanu ca dispare. Îndata îsi face aparitia un alt domn, de presupus un agent, care începe sa ma perchezitioneze, întrebându-ma daca nu am arme.

– Cum sa port arme? Nu am de ce. Au trecut acele vremuri.

Iese agentul si se înapoiaza Ghelmegeanu. Abia atunci îmi spune ca vom merge la Palat, unde voi fi primit în audienta de Majestatea Sa Regele.

Bine, Domnule Ministru, nu vedeti ca sunt în haine de strada? Nu am nici cel putin o camasa ca lumea.

– Într-adevar, hainele de pe mine erau într-o stare lamentabila.

– Nu are nici o importanta. Majestatea Sa Regele nu se ocupa de astfel de lucruri. Vrea sa te cunoasca si sa auda din gura D-tale cum vezi situatia politica externa si cum preconizezi formarea noului partid.

Trebuie sa marturisesc ca la perchezitie am înghetat. Ma gândeam ca "permanentele" s-au razgândit si vor sa ma aiba din nou sub paza. De fapt era o masura de precautiune a lui Ghelmegeanu, care, fiind Ministru de Interne, era responsabil de viata Regelui. Faima de terorist ma urmarea pretutindeni, chiar atunci când trebuia sa devin om politic consacrat chiar de Rege.

Ne-am urcat în masina si am pornit spre Palat. Masina nu s-a oprit la usa principala, pe unde nu intrau decât excelentele, ci la o usa laterala, aflata în dreapta Palatului, cum îl priveai din fata.

Am urcat la etajul întâi, pe o scara întunecoasa, acoperita de covoare. Intram mai întâi în biroul Colonelului Rusescu, care era seful de cabinet al Ministrului Urdareanu. Dupa doua minute, suntem condusi în cabinetul Ministrului. Urdareanu îmi întinde mâna cu vadita dorinta de a-mi arata ce serviciu mi se face.

– Domnule Sima, a sosit momentul culminant din viata D-tale. Vei fi primit în audienta de Majestatea Sa Regele.

– Sunt adânc emotionat, dar uitati în ce hal sunt. Cum sa ma prezint în fata Majestatii Sale Regelui?

– Nu te preocupa de asta. Majestatea Sa Regele vrea sa te cunoasca si sa-i expui programul pe care ni l-ai comunicat noua în scris, pentru ca vrea sa paseasca la actiune.
– Permiteti-mi o întrebare, D-le Ministru. Nu cunosc protocolul. Când voi intra la Majestatea Sa Regele, cum îl salut?
– Cu bratul în sus, asa cum aveti D-voastra obiceiul, legionarii.
Urdareanu ridica apoi telefonul si comunica ceva Regelui. Îmi iau ramas bun de la Ghelmegeanu, care pleaca.
Apoi urmând pe Urdareanu, ma îndrept spre cabinetul Regelui, care se afla fata în fata cu biroul ministrului.
Intra mai întâi Urdareanu si ma anunta. Intru si eu dupa el si salut pe Rege cu bratul în sus, asa cum mi s-a recomandat, adaugând "Sa traiti Majestate".
Regele se afla la biroul sau, asezat în fundul camerei. Urdareanu se retrage. Regele îmi face semn sa ma apropii de biroul sau, asezat în fundul camerei, si sa iau loc pe un scaun din fata lui. Ne privim un minut. O figura cuceritoare si amabila. Ochii albastri, parul blond si buclat. Înca tânar. Un om în floarea vârstei.
Surâde ca sa-mi dezarmeze timiditatea, iar eu fac eforturi ca sa topesc gheata dintre noi. Regele e calm. Scoate o tigara si o aprinde tacticos.
Nici eu nu ma las mai prejos. Îl privesc în ochi, fara sa dau semne de nervozitate. Astept sa deschida el vorba.
– Ei, ce ai sa-mi spui, Domnule Sima. Ia de la început lucrurile.
I-am vorbit aproape doua ore. M-a ascultat neclintit. Ca o statuie. Din când în când câte o observatie, la care replicam. M-a lasat sa-mi descarc tot sufletul.
Ce i-am spus? O sinteza a conversatiilor ce le-am avut cu Nicki Stefanescu, cu Moruzov, cu Generalul Coroama, cu Ghelmegeanu si cu Urdareanu. Trebuia sa improvizez expunerea mea, dar în acelasi timp sa-i dau o forma ordonata, pentru a-si produce efectul.
Am început cu lupta mea si cu atitudinea mea fata de el.
– Majestate, stiti ca am fost un mare dusman al Majestatii Voastre. Astazi împrejurarile reclama sa fim împreuna, pentru a ne putea salva tara, amenintata la hotare.
Regele a dat din cap. I-am facut apoi un istoric al Legiunii pâna la prigoana din 1938.
– Eu v-am aparat, a observat Regele, dar Codreanu a refuzat sa colaboreze cu mine. Si apoi, când ati început sa faceti acte de teroare, nu v-am putut apara.
Nu puteam sa-l contrazic, aratându-i ca prigoana a început în 1938, când nu se savârsise nici un act de violenta. Si atunci am deviat atentia spre Armand Calinescu.
– Cred ca responsabilul principal pentru cele întâmplate este Armand Calinescu, care a împiedicat sistematic orice contact al miscarii cu Majestatea Voastra. Tata cariera politica a lui Armand Calinescu era strâns legata de prigonirea miscarii legionare si aceasta din 1933. fara de exploatarea acestui conflict, el n-ar fi ajuns niciodata prim-ministru. Daca viata constitutionala s-ar fi desfasurat normal, Armand Calinescu ar fi ramas o figura periferica a politicii românesti. Dar interesele lui Armand Calinescu si ale Majestatii Voastre nu coincideau. Calinescu era un aventurier politic. În vreme ce el voia sa extraga din prigonirea miscarii maximum de avantaje pentru sine, Majestatea Voastra reprezentati permanentele natiunii, care sunt pe deasupra oricaror contingente politice. Armand Calinescu a creat aceasta stare de tensiune între Coroana si Tara, pentru a demonstra Majestatii Voastre ca prezenta lui în fruntea guvernului este indispensabila, atât pentru securitatea personala a Majestatii Voastre cât si pentru garantarea Tronului.
Diagnosticul meu nu era exact. Separatia de raspunderi nu era reala, dar interpretarea data de mine asupra evenimentelor din trecuta înregistrat-o cu satisfactie.
Am trecut apoi la exilul legionarilor din Berlin.
– La Berlin ati sabotat permanent actiunea mea.
– Este adevarat. Dar din ce cauza? Noi am combatut o anumita linie politica externa, care ni s-a parut ca duce tara la dezastru. Noi eram convinsi ca Germania va învinge pe continent si atunci ne gândeam cu groaza la ceea ce se va întâmpla cu România. Noi credeam ca orientarea spre Axa trebuia realizata cât mai repede pentru a ne putea sustrage apetitului sovietic.
– Acum vedeti ca tot într-acolo mergem. Orientarea spre Axa a devenit politica mea. Dar trebuie sa ne prezentam în bloc în fata strainatatii.
În continuare i-am expus teoria noului partid, cu toate amanuntele, pentru a nu ramâne nimic clarificat:

1. Necesitatea de a concentra în acest partid cele mai bune elemente ale tarii. Aici i-am dat un exemplu concret de cum trebuie facuta selectia cadrelor. În judetul Caras, i-am spus, sunt trei elemente de valoare: este protopopul Coriolan Buracu, national taranist, este Dr. Teicu, din partidul national-crestin, si Octavian Rosu, seful legionarilor. Daca aceste persoane ar intra în noul partid, ar coaliza marea majoritate a populatiei si ar reprezenta si o garantie de buna si corecta administratie.
2. Necesitatea de a îmbunatati situatia muncitorilor si a taranilor, si în special a muncitorilor care lucreaza cu mine.
3. Necesitatea de a îngradi puterea evreiasca în România. În primul rând trebuie eliminati evreii din toate functiunile Statului.
– Domnule Sima, nu trebuie sa uiti ca între evrei sunt si elemente distinse, de care tara nu se poate lipsi. Avem medici faimosi, avem oameni de stiinta.
– Bine înteles ca se pot face anumite exceptii. Esential este sa slabeasca presiunea evreiasca asupra populatiei.
– Domnule Sima, nu am oameni, te rog sa ma crezi. Astept ca tineretul sa vina lânga mine. Vechea generatie m-a deceptionat. Daca nu ar fi refuzat Codreanu...
– Majestate, repet ceea ce v-am spus mai înainte. Daca nu ar fi existat Armand Calinescu, altfel s-ar fi desfasurat evenimentele.
– Bine, D-le Sima. Ma bucur de dispozitia legionarilor de a intra în ordine si de a colabora cu regimul. Voi proceda la constituirea noului partid si aceasta foarte curând.
Dar un lucru sa stiti: Eu sunt seful vostru.
Nu mi-am dat seama atunci la ce se gândea el.
– Bine înteles, Majestate. Nu poate fi altcineva seful acestei tari decât Majestatea Voastra. Si acum îmi îngaduiti si mie o rugaminte.
Mai sunt legionari în închisori. Ar trebui gratiati si acestia. Apoi este cazul inginerului Virgil Ionescu si al celorlalti doi supravietuitori de la Râmnicu-Sarat. Desi sunt oarecum în libertate, nu sunt liberi.
– Chiar în zilele acestea am sa fac un nou decret de gratiere, încât marea majoritate a legionarilor vor fi eliberati. Nu pot sa aplic acest decret, cel putin acum, acelora care au savârsit crime. Cât priveste gratierea grupului de la Râmnicu-Sarat, am înca îndoieli.
– Majestate, e o chestiune de sensibilitate politica. Va rog sa gratiati si pe inginerul Virgil Ionescu, împreuna cu ceilalti. În ce lumina apar eu în fata acestor oameni? Însasi actiunea ce-o întreprind de regrupare a legionarilor în noul partid este periclitata.
În fata acestui argument a cedat, dar simteam ca se da o lupta în el. Avea ceva împotriva inginerului Virgil Ionescu, ceea ce n-am putut sa deslusesc.
La plecare mi-a strâns mâna, mi-a tinut-o câtva timp în mâna lui, ca si cum voia sa ma convinga sa ramân un prieten leal Coroanei.
M-am întors în cabinetul lui Urdareanu, unde acesta m-a întâmpinat euforic:
– Ei, ce spui, Domnule Sima? Ce impresie ti-a facut Majestatea Sa Regele?
– Domnule Ministru, sunt coplesit. Mai târziu, tineretea lui. Apoi, judecata lui clara. Apoi, libertatea de care m-am bucurat pentru a-i expune toate problemele, inclusiv cele mai dificile. E un om de înteles. Sunt coplesit.
N-am sa uit niciodata acest moment. Trebuie sa facem totul, ca sa salvam situatia Regelui, ca garant al unitatii si independentei nationale.
În acel moment vorbeam înca rapit de convorbirea ce-am avut-o. Regele Carol era un om încântator, o personalitate fascinanta. De o vasta cultura, perfect cunoscator al mecanismului statal, si de o inteligenta superioara tuturor oamenilor politici ai României pe care i-am cunoscut mai târziu.
Ma gândeam atunci ce s-ar fi întâmplat daca ar fi avut loc întâlnirea dintre Rege si Capitan, la nereusita audienta?

9. ÎNFIINTAREA PARTIDULUI NATIUNII

În dimineata de 22 Iunie, citesc în ziare ca s-a înfiintat noul partid. M-am bucurat sperând sa fie ceea ce propusesem eu în discutiile anterioare cu permanentele Statului. Regele Carol anunta desfiintarea "Frontului Renasterii". O manifestatie publica era prevazuta pentru dimineata aceleiasi zile. Majestatea Sa Regele va primi omagiul populatiei din Capitala.

Urmarind cu atentie textul publicat în ziare, am constat cu amaraciune ca noul partid era o imagine deformata a conceptiei mele. Mai întâi titlul era pur si simplu ridicol. Natiunea e o totalitate care nu poate fi reprezentata decât prin ea însasi si nicidecum de un fragment al ei. În loc sa ramâna la formula propusa de Generalul Coroama, "Frontul Natiunii", desteptii de la Palat au dat drumul la "Partidul Natiunii", ceea ce închidea în sine o contradictie de termeni. "Frontul Natiunii" avea avantajul ca evoca tocmai întregul national si nu o parte a ei.
O alta idee nefericita a fost proclamarea Regelui ca sef al noului partid. Era o degradare, o diminuarea prestigiului regal. Regele poate promova înfiintarea de partide, dar nu poate lua conducerea unui partid. E un non sens. Daca esti rege, nu poti sa fii sef de partid, caci din acest moment ai renuntat la prerogativa de sef suprem al natiunii. Atunci mi-am adus aminte de audienta mea la Rege, de ceea ce mi-a spus el în ultimul moment: "dar trebuie sa stiti ca eu voi fi seful vostru". Cine stie? Probabil ca vroia sa imite pe Hitler, care era sef de partid si sef de Stat. Dar la Hitler concentrarea celor doua functii în aceeasi persoana era naturala, deoarece el se ridicase de jos, din popor si de la partid, pentru ca sa cucereasca apoi magistratura suprema a Statului. Dar procesul invers nu se putea realiza. Un rege reprezinta o dinastie si un tron. El trebuie sa ramâna permanent deasupra partidelor si sa nu intre în lupta politica.
În sfârsit, am fost rau impresionat si de faptul ca noul partid era înzestrat cu un sistem punitiv. Toti functionarii Statului erau obligati sa intre în noul organism si orice alta activitate politica era interzisa. Se prevedeau sanctiuni contra acelora care s-ar fi organizat sau manifestat politic în afara de cadrul legal. Amenintarea populatiei cu pedepse ucidea tocmai spontaneitatea noului partid, capacitatea lui de a cuceri masele, efectul binefacator pe care l-ar fi avut în opinia publica, aratându-i-se ca într-adevar e ceva diferit de "Frontul Renasterii" de trista memorie. Cum adeziunea legionarilor era asigurata si cum legionarii reprezentau în acel moment marea majoritate a populatiei, nu era nevoie sa se procedeze dupa vechiul calapod, reamintind poporului ca se afla sub regim de dictatura. Taria regimului trebuia sa se bazeze pe adeziunea voluntara a cetatenilor si nu pe temerea ce le-o inspira sistemul de represiune.
Nu am întâlnit în text nici o diferenta la schimbarea uniformelor. O lacuna foarte grava. Uniforma e un semn distinctiv al unei formatiuni politice si daca se omite schimbarea ei, atunci înseamna ca "Frontul Renasterii" nu si-a schimbat decât titulatura.
În dimineata aceleiasi zile am asistat pe Calea Victoriei la manifestatia organizata de guvern pentru a aclama pe Majestatea Sa Regele ca sef al noului partid. Multa lume. Regele în masina mergând la pas, saluta multimea de pe trotuare. Pentru întâia oara iesea în public fara sa se teama de vreun atentat. Avea o fata zâmbitoare si linistita. Dar majoritatea celor ce-l salutau erau functionarii de la ministere care primisera ordin sa se aglomereze de-a lungul Caii Victoriei. Altfel ar fi decurs ceremonia daca noi, legionarii, am fi mobilizat populatia Capitalei pentru a fraterniza cu Coroana.
Am fost tinut în totala ignoranta. Regele si oamenii lui au luat ideea mea cu noul partid, dar i-au dat o alta interpretare care anula tocmai valoarea ei constructiva. Eram suparat si nelinistit. Chiar în dupa masa aceleasi zile m-am dus la Urdareanu pentru a-i cere explicatii. Aveam acum acces liber la Palat, fara sa mai trec pe la Siguranta sau pe la Ministrul de Interne. M-am prezentat Colonelului Rusescu, rugându-l sa ma anunte Ministrului Palatului. Am fost primit imediat. Cu toata franchetea i-am explicat erorile savârsite la constituirea noului partid si i-am exprimat parerea mea de rau ca nu am fost consultat în prealabil. Bine înteles, nu am atins chestiunea Regelui, ca sef de partid, dar m-am legat de titlul noului partid, de penibila impresie provocata de adaosul sanctiunilor si de omisiunea noii uniforme. Functionarii Statului au iesit pe strazi îmbracati în vechea uniforma. "Sarcina mea este deosebita de îngreunata acum, caci de la iesirea mea de la Siguranta pâna astazi am vorbit legionarilor permanent de o noua era politica". Urdareanu s-a aratat extrem de contrariat mai ales când am protestat contra sanctiunilor prevazute. El nu putea concepe regimul fara de sanctiuni. I-am explicat ca nu este nevoie sa se recurga la ele, când marea majoritate a poporului este chemata sa participe la noul partid. Adeziunea poporului reprezinta cea mai sigura pavaza a regimului.
Din discutia cu el am înteles ca Urdareanu îsi dadea seama de gafa cu partidul natiunii, dar, în alte privinte, intentionat au procedat astfel. Ei voiau sa utilizeze miscarea ca o componenta a noului partid, dar fara sa-i acorde o importanta prea mare. De aceea am fost pus în fata faptelor împlinite.
– D-le Sima, poate sa ai dreptate în anumite puncte, dar acum partidul este lansat. Nu mai putem reveni. Voi comunica Majestatii Sale Regelui obiectiunile D-tale. Acum ceea ce e urgent si important, este adeziunea legionarilor la noul partid. D-ta sa faci un apel.

– Domnule Ministru, eu nu ma sustrag de la obligatiile luate. Mâine veti avea apelul cu semnaturile ce le voi putea obtine. Eu v-am comunicat lucrurile acestea exclusiv din dorinta de a servi pe Majestatea Sa Regele si pentru ca noul partid sa aiba succes din primul moment. Va rog sa reflectati asupra obiectiunilor mele si sa introduceti modificarile semnalate. Nu e târziu. În special sa fiti atenti la procedura de selectie a cadrelor partidului. Nu uitati nici uniforma.
Regele facuse un gest spectacular cu desfiintarea "Frontului Renasterii", dar se oprise la jumatatea drumului, aplicând cu zgârcenie consecintele dizolvarii vechiului front. În loc sa fie larg si generos, as acum cerea situatia momentului, pentru a arata tarii ca s-a rupt de trecut, pare ca se speriase de propria lui îndrazneala si acum cauta sa frâneze tranzitia spre era noua. Dupa ce facuse sacrificiul de a darâma o coloana a regimului, acum se precupetea în chestiuni de detaliu, care nu compensau ruptura savârsita în regim.
Miscarea nu avea decât de câstigat din dizolvarea "Frontului Renasterii". Prestigiul ei crescuse, caci opinia publica îsi dadea seama ca Regele facuse o concesie substantiala miscarii.
Cu înfiintarea noului partid, regimul trebuia sa-si ia un nou avânt, dar lansarea n-a izbutit, pentru ca Regele însusi îsi sabotase propria lui initiativa.

10. UN GEST ISTORIC AL PROFESORULUI CODREANU

Situatia mea era extrem de grea dupa ce se publicase în ziare textul cu întemeierea noului partid. El nu raspundea asigurarilor ce le dadusem camarazilor mei, si anume ca schimbarea ce se pregatea la Palat va primeni atmosfera politica a tari. De la Palat am alergat sa ma sfatuiesc cu Profesorului Codreanu.
I-am explicat termenii întelegerii fixate cu Palatul si ce-a iesit din ea. De alta parte, nu puteam acum sa dau îndarat, la zece zile dupa eliberarea mea de la Siguranta, caci ar sari în aer destinderea si s-ar produce grave tulburari în tara. Cartea cu partidul trebuie jucata pâna la capat. Trebuia sa fac apelul cerut, indiferent de câte semnaturi voi obtine pe el. Nu voiam sa ramân descoperit de Rege, zicându-se ca nu mi-am îndeplinit angajamentele.
Profesorul m-a ascultat si apoi, ca luminat de o idee, fara sa-i fi cerut nimic, a venit cu urmatoarea propunere senzationala.
– Uite ce cred eu. Trebuie sa mergi înainte. Si ca sa te ajut, eu voi fi primul care sa semnez apelul. Toti ceilalti legionari vor semna dupa mine.
Mai mult decât atâta. Redactez eu însumi acest apel. Într-o jumatate de ora e gata.
Nu stiu cine mai eram. Profesorul ne-a lasat singuri si a trecut într-o odaie alaturata. Ne-am uitat lung unul la altul.
Eram coplesit de bunatatea si întelepciunea Profesorului. Îmi lua piatra de pe umeri si se însarcina el sa o poarte o postata, ca sa ma scoata la liman. Si când ma gândeam ca acest gest îl facea în favoarea aceluia care îi omorâse fiul...
Profesorul îsi daduse seama ca nu era vorba de noul partid si nici de mine, ci de însasi unitatea miscarii, care ar fi fost grav zdruncinata si capacitatea ei politica anulata, tocmai în acele momente cruciale când era chemata sa joace un rol hotarâtor în viata neamului. Aparitia compacta a miscarii era mult mai importanta decât actul desavârsit. Fara îndoiala, Profesorul si-a adus aminte de cuvintele Capitanului, care spunea ca "chiar în iad daca ati merge, si daca sunteti uniti, veti iesi si de acolo".
Profesorul a revenit si ne-a citit apelul. Era conceput scurt, ostasesc si chiar cu o nota de patetism. Continea esentialul, încheind cu importanta acestei actiuni pentru salvarea patriei. L-am batut la masina si Profesorul Codreanu si-a pus întâiul semnatura pe el. Am alergat apoi ca o furtuna prin toata Capitala ca sa obtin semnaturi. N-am întâmpinat nici un refuz. Figurile reprezentative ale miscarii au raspuns în bloc la apelul meu. Semnatura Profesorului Codreanu rupsese si ultimele îndoieli. Spre seara eram la Urdareanu cu apelul semnat. Când a vazut semnatura Profesorului Codreanu a ramas profund impresionat. Imediat s-a dus la Rege, pentru a-i citi textul cu semnaturile.
– Majestatea Sa Regele este foarte multumit de aderenta masiva a legionarilor la noul partid. Crede însa ca la finalul apelului lipseste ceva. Acolo unde se vorbeste de unirea tuturor fortelor pentru mântuirea Patriei, ar fi bine sa adaugam "si a Regelui".
– Foarte bine, Domnule Ministru.

Am acceptat parerea lui Urdareanu, desi mi-am dat seama instantaneu ca era vorba de o eroare din punctul de vedere al Palatului. A-l contrazice, ar fi însemnat ca ma opun Regelui. Adaosul era nepotrivit, caci se interpreta situatia Regelui ca amenintata, ceea ce nu-i aducea nici un beneficiu.
A doua zi, 23 Iunie, textul a fost publicat în ziare, sfârsind cu formula "pentru mântuirea Patriei si a Regelui".
Apelul meu i s-a rezervat un loc de frunte în ziare. A aparut la gramada, în mijlocul tuturor scrisorilor si telegramelor trimise Regelui cu prilejul proclamarii lui ca sef al noului partid. Am interpretat aceasta trecere a apelului meu în masa celorlalte adeziuni ca o dorinta a Palatului de a nu da prea mare relief participarii legionare la constituirea noului partid.

11. PETRASCU ESTE ADUS LA BUCURESTI

Dupa ce ne-am pierdut la Latunas, Petrascu a apucat spre sud, cu gândul sa ajunga la Oravita, în timp ce eu mi-am cautat scaparea pe axa est-vest.
A umblat ca si mine toata noaptea si a cazut în mâinile autoritatilor în comuna Ticvanii Mari, în conditiuni asemanatoare cu ale mele. Intrând într-o casa ca sa ceara o bucata de pâine, gospodarul, în loc sa-l miluiasca, a alarmat satul. O ceata de oameni înarmati cu furci, sape si pusti s-au luat dupa el, l-au ajuns pe aratura si dupa ce l-au batut zdravan, l-au adus ca un trofeu la Primaria Comunei. Aici notarul l-a închis într-o camera parasita, a pus la usa si la fereastra si a avizat jandarmii.
Auzind de iminenta venire a jandarmilor, Petrascu a facut o încercare disperata ca sa scape. S-a urcat în podul primariei si de la o înaltime de sapte metri a sarit pe o ferestruica. Din nefericire, n-a putut sa cada în picioare, pe pamântul tare, ci într-o latura si si-a rupt diafragma. Si-a pierdut cunostinta si când s-a trezit, era într-o caruta, tinut în genunchi, cu mâinile legate la spate si pazit de jandarmii din sat si de oamenii care l-au capturat.
A fost dus mai întâi la postul de jandarmi din Cacova si de aici transportat cu o ambulanta la Spitalul din Oravita. Medicii l-au supus imediat unei operatii urgente, caci pierduse mult sânge.
Operatia a reusit, dar nu putea face nici o miscare pâna la vindecarea ranii. La câteva zile, a aparut un ofiter de la Consiliul de Razboi din Bucuresti pentru interogatoriu. Dar cum nu putea nici vorbi de slabiciune, dupa câteva întrebari, a fost lasat în pace. Paza, foarte aspra la început, s-a îmblânzit mai târziu, în pas cu evenimentele externe si interne, încât a putut sa fie vizitat si de sotie.
În 14 Iunie afla de la maiorul de jandarmi, Catana, ca am fost eliberat. Nu-i venea sa creada. I se parea o imposibilitate. În 18 Iunie, o alta veste uluitoare: Horia Sima a fost primit în audienta de Rege. Cum se întremase binisor, a chemat pe maiorul Catana si l-a rugat sa-l duca la Bucuresti, caci vrea sa-si lamureasca si el situatia.
În 21 Iunie Petrascu ajunge în Capitala. A fost gazduit chiar la Inspectoratul de Jandarmi, unde Generalul Bengliu s-a întrecut cu atentiile. În dimineata de 22 Iunie, afla din ziare de înfiintarea Partidului Natiunii. Pa când comenta cu ofiterii evenimentul, apar si eu în pragul usii. Informat de sosirea lui, m-am dus la Siguranta si am cerut sa fie si el pus în libertate.
S-a dat ordin telefonic la Inspectoratul de Jandarmi si acum ma duceam sa-l iau. M-am apropiat cu sfiala de el. Stiam de greaua operatie ce-o suferise. Era palid si tras la fata. Se misca cu grija, temându-se parca sa nu i se desfaca din nou abdomenul înainte de plecare, a venit sa ne salute Generalul Bengliu, cu întreg statul lui major. A fost extrem de curtenitor, dar nu s-a retinut sa azvârle o sageata contra Capitanului, pe care îl considera responsabil de gresita orientare a noii generatii. Cum nu puteam sa-i raspund cum trebuie, am deviat discutia spre actuala situatie a tarii, care reclama unirea tuturor fortelor pentru salvarea ei.
Iesind din cladirea odioasa a Inspectoratului de Jandarmi, unde s-au planuit atâtea crime contra legionarilor, Petrascu parca înviase, parca era un alt om. Eu ma obisnuisem cu libertatea, dar lui i se parea ceva ireal. Cum e aceea sa poti umbla pe strada fara teama de a fi urmarit? Starea normala a vietii i se parea ceva anormal. Am luat o masina si l-am condus la Hotelul Împaratul Traian, iar eu am pornit în goana spre alte treburi.
Ce se întâmplase cu restul echipei? Petre Dumitriu, care se sacrificase în gara Vladimirovat pentru noi, a avut soarta lui Borobaru si Vârlan. Dupa o bataie zdravana, a fost tinut închis la Alibunar, de unde a fost scos mai târziu pentru a fi predat autoritatilor românesti. Eugen Teodorescu si Ion Boian, avizati de Petre Dumitriu, dupa o noapte de umblat, au ajuns la Vladimirovat, dar nu ne-au mai gasit la locul indicat, caci

noi fugiseram. Atunci s-au decis sa se întoarca în Germania. S-au dus la Belgrad si au obtinut pasapoarte pentru straini de la Consulatul german.
Dar ca sa treaca frontiera, mai aveau nevoie si de viza sârbeasca. Eugen Teodorescu si-a luat inima în dinti si s-a prezentat la politie, cerând sa i se aplice viza de iesire. Cum era de asteptat, a fost arestat pe loc si dus la închisoare, pentru a fi predat autoritatilor românesti. Pe când era la închisoarea din Belgrad, profita de un moment de neatentie ai paznicilor, evadeaza si porneste pe jos spre România, trecând cu bine frontiera. Ion Boian vazând ca Eugen Teodorescu nu mai iese afara de la politie, a banuit ca i s-a întâmplat ceva rau si a luat-o singur spre România si nu s-a mai oprit pâna la Bucuresti. Pe amândoi i-am revazut la Hotelul Împaratul Traian. Cum nici Boian si nici Eugen Teodorescu nu aveau situatia legalizata, traind în clandestinitate, m-am dus cu ei la Nicki Stefanescu. S-au prezentat la Siguranta, unde au fost stersi de pe lista urmaritilor si li s-au eliberat carnete de biroul populatiei.

12. CE S-A PETRECUT LA BERLIN

Evenimentele din tara n-au ramas fara urmari asupra Grupului Legionar din Berlin, care a trecut prin grave framântari, pentru ca, în final, însasi unitatea lui sa fie zdruncinata.
Am vorbit în prima parte a lucrarii de despartirea mea de Papanace. Cu o zi înainte de plecarea mea la Berlin, Papanace si-a schimbat brusc atitudinea, sfatuindu-ma sa renunt la expeditie. Nu m-am abatut de la hotarârea mea, ci am plecat spre frontiera fara sa-mi iau ramas bun de la el.
Când s-a aflat de prinderea mea, a fost mare tristete între legionari, si mai ales între camarazii din "Grupul 17".
– Vezi, spunea Papanace celorlalti, i-am spus lui Horia Sima sa nu se duca. Acum va fi împuscat si cine stie câti cu el. Pentru cine stie cât timp, Legiunea nu va mai putea întreprinde nimic.
Chemând apoi la sine pe legionarii din "Grupul 17", i-a îmbarbatat, cerându-le ca daca se va afla de moartea mea – ceea ce el considera o certitudine – sa nu se împrastie, ci sa continue lupta în acelasi spirit de eroism si sacrificiu. Pentru a perpetua amintirea celor cazuti în tara, a propus ca grupul sa poarte în viitor numele de "Grupul Horia Sima".
Grupul legionar din Berlin a avut de suferit si o admonestatie din partea politiei germane. Chemati cu totii la Gestapo, comisarul Meneking le-a facut o aspra morala ca nu si-au tinut angajamentul de a nu parasi nimeni teritoriul german fara de aprobarea lor. A amenintat cu "die schärfste Massnahmen". Dupa cele întâmplate, nu este exclus sa fie arestati si internati în KZ.
Atmosfera de la Berlin era trista si apasatoare. Din zi în zi se astepta sa se afle, fie prin radio fie printr-un calator ocazional, stirea executarii noastre. Tragica veste nu mai venea însa. Nu stia de ce. Deodata, în aceasta atmosfera de înmormântare, cade ca un trasnet vestea eliberarii mele. Peste câteva zile, alta stire tot atât de senzationala. Horia Sima a fost primit în audienta de Rege. marea majoritate a legionarilor s-au bucurat. Afara de Papanace. Pe care l-a prins o sfânta furie, ca nu i s-a împlinit pronosticul. Nu numai ca Horia Sima nu fusese executat, dar fusese ridicat în vazut tuturor, al tarii si al strainatatii, pe un piedestal politic. Si atunci a început sa judece: "De vreme ce nu a fost omorât, contra oricarei evidente, înseamna ca este ceva suspect la mijloc. Horia Sima n-a stiut sa moara ca Iordache Nicoara, ca Belgea si alti sefi din prigoana. Ca sa-si salveze viata, a facut tovarasie cu asasinii Capitanului".
Dar reflexiile lui nu le-a tinut pentru sine, ci a început sa le raspândeasca în grup, otravind atmosfera. La unii, lipsiti de perspicacitate, calomniile lui au prins, la unii mai putin, iar la acei din "Grupul 17", care ma cunosteau, aproape deloc. În mod normal trebuia sa astepte rezultatele finale ale expeditiei si nu sa se precipite din primul moment cu acuzatiile lui. O expeditie, o lupta, poate sa sufere anumite accidente. Una este a fi pe teren, si cu totul altceva este a judeca aceleasi lucruri de la distanta. În cazurile acestea, trebuie sa deschizi un credit unor camarazi care n-au rasarit din neant în miscare, care si-au câstigat galoanele luptând zi de zi.
Era unicul caz cunoscut în miscare când un camarad nu se bucura ca un alt camarad a scapat cu viata dintr-o grea întreprindere.
Eliberarea noastra reprezenta o sansa , o posibilitate, care putea sa se întoarca în favoarea miscarii. Deci, înainte de a se apuca de aceasta agitatie, trebuia sa astepte sa vada cum se desfasoara raporturile dintre miscare si Rege si nu sa se napusteasca din primul moment asupra noastra cu invective si acuzatii.
Papanace stia ca eu nu pot nici sa tradez si nici sa fac pacte care sa faca ceva rau neamului si miscarii. Expeditia la care ma angajasem, o proiectasem împreuna cu el. Atunci ce voia? Era furios, probabil, ca nu

i-am urmat sfatul sa ramân la Berlin, unde ne-am fi înmormântat politiceste. Era furios, probabil, ca nu i s-a îndeplinit pronosticul cu certitudinea ca vom fi executati. Daca ar fi judecat putin, si-ar fi dat seama ca nu fusesem omorâti, pentru ca nu mai puteam fi omorâti, ca împrejurarile internationale nu mai permiteau continuarea regimului de teroare. Asta era explicatia reala si nu "certitudinile" pecare le debita Papanace. Ce mai bun leac pentru el ar fi fost sa fi venit cu noi, sa fi trecut prin ce-am trecut noi, sa fi fost fugarit sute de kilometri, pâna ce am cazut în mâinile dusmanului, si atunci sa vorbeasca de tradare. Dar a sta în afara de raza primejdiei, la 2.000 km distanta, si pentru a-ti permite sa acoperi de insulte pe camarazii care se gasesc pe front, cred ca nu are nimeni autoritatea morala. Dupa ce ai participat la Batalie, poti sa faci critica bataliei, dar din incinta ei si nu de la partea sedentara. Ceea ce facea Papanace, era o agitatie iresponsabila.
Sacrificiile facute de grupul 17 nu le-a înteles si nu si-a dat seama ca noi, cei plecati, prinsi si apoi eliberati, reprezentam ultima rezerva a Legiunii. Fara de noi, alt curs ar fi luat evenimentele.
Mai târziu m-am convins ca ceea ce facea Papanace, agitatia desfasurata între camarazi, nu era rezultatul unei izbucniri temporare si necontrolate, ci se încadra într-un alt plan. Era pur si simplu de rea credinta.

13. O NOUA DELEGATIE LEGIONARA LA BERLIN

În cursul discutiilor mele cu Nicki Stefanescu, Moruzov si Urdareanu, mi s-a cerut sa trimit din legionari la Berlin pentru a explica grupului de acolo întelegerea stabilita si pentru a-i invita sa se întoarca în tara. De fapt se repeta situatia anterioara. Dupa realizarea destinderii si eliberarea legionarilor din lagare, Palatul a cerut grupului cu care ducea tratativele sa intre în legatura cu exilatii de la Berlin, pentru a-i determina sa-si schimbe atitudinea.
Am ales pentru aceasta noua misiune pe Constantin Stoicanescu, care mai fusese si în primele delegatii, si pe Traian Borobaru, care facusera parte din "Grupul 17", si care putea marturisi toate peripetiile prin care trecusem. Li s-au facut imediat pasapoarte de Siguranta, au obtinut repede viza germana si au plecat. Nu stiu exact ziua, dar în tot cazul era înainte de înfiintarea "Partidului Natiunii" si de publicarea apelului meu pentru înscrierea în noul partid.
Când au ajuns ei la Berlin, atmosfera în grup era deja otravita de Papanace, încât discutiile au fost foarte grele. Papanace l-a luat de sus pe Stoicanescu, dându-i lectii de ortodoxie legionara unui om suferit doi ani de lagar si care a avut în cursul întregii lui detentiuni o purtare exemplara, refuzând orice declaratie. Papanace era furios ca n-am fost ucis de Carol, ca n-am avut soarta celorlalti, ca traiesc si chiar mi s-a dat circulatie politica, fiind primit în audienta de Rege. În zadar i-a explicat Stoicanescu ca eliberarea mea se datoreaza acelorasi cauze care au provocat si destinderea, ca situatia generala din Europa i-a impus Regelui sa se înteleaga cu miscarea, pentru a-i înlesni apropierea de Berlin. Noi nu puteam face altceva, deoarece tara era amenintata la hotare si nu ne puteam sustrage obligatiei de a ajuta pe Rege sa iasa din impasul extern. Totul depinde de buna noastra credinta si de inteligenta noastra de a nu ne lasa manevrati de Palat. Stoicanescu nu putea sa descifreze enigma lui Papanace, care, la primele întâlniri din Aprilie, fusese extrem de întelegator fata de situatia speciala a legionarilor din tara si necesitatea de a fi ajutati de la Berlin, iar acum refuza sa asculte aceleasi argumente.
Stoicanescu a mai avut nenorocul ca sa-l prinda apelul meu pentru formarea noului partid tocmai în Germania. El nu semnalase apelul, ci l-am pus eu pe lista, asa zicând "din oficiu", pentru ca lipsa lui, într-un moment delicat, când îndeplinea o importanta misiune la Berlin, s-ar fi putut interpreta altfel la Palat. Când a fost întrebat de Papanace daca stie de apelul meu pentru intrarea legionarilor în noul partid, Stoicanescu a tagaduit si cu toata sinceritatea. Într-o zi vine Papanace cu ziarul desfacut:
– Ei, ai spus ca nu ai semnat apelul. Uite ca esti aici.
Stoicanescu a ramas perplex. El întelegea motivele pentru care l-am pus pe lista, dar, ca mandatar al meu la Berlin, îi turnam plumb în aripi. Eu nu stiam la ora aceea nimic de atitudinea prapastioasa a lui Papanace, ci, dimpotriva, îl credeam capabil sa faca efort generos de întelegere a realitatilor din tara. Altminteri as fi procedat altfel. Abia dupa întoarcerea lui Stoicanescu si Borobaru, am aflat de agitatia sterila a lui Papanace.
Toate încercarile lui Stoicanescu de a-l face pe Papanace sa-si schimbe atitudinea, dând o mâna de ajutor actiunii întreprinse de noi în tara, au fost zadarnice. Reflectând obiectiv, si-ar fi putut da seama ca nu i se cerea nimic altceva decât ceea ce facuse mai înainte, adica sa adopte fata de noi aceeasi atitudine de expectativa binevoitoare ca în precedentele cazuri, daca nu voia sa se întoarca în tara, pentru a colabora la

noua faza politica în care intrase miscarea. Papanace s-a azvârlit într-o directie diametral opusa curentului general din tara, cu toata pasiunea firii lui temperamentale, nerecoltând în final decât o amara deceptie.
În mod normal si daca ar fi fost un cap politic, asa cum se pretindea, trebuia sa secundeze în mod inteligent actiunea noastra din tara si nu sa o saboteze. El stia ca în tara sunt destui oameni cuminti care nu se vor lasa niciodata angrenati în jocul Palatului, daca nu se urmarea altceva decât compromiterea miscarii.
În ce priveste punctul doi al misiunii lui Stoicanescu, întoarcerea în tara a legionarilor de la Berlin, eu însumi am trimis vorba camarazilor din "Grupul 17" ca sa se înapoieze mai mult de 2-3 elemente, iar restul sa ramâna ca o ultima rezerva.
Stoicanescu si Borobaru s-au întors la Bucuresti cu impresii deplorabile asupra lui Papanace, îngrijorati ca acesta va antrena pe linia lui si alte elemente. Eu eram atât de nelinistit de situatia din Berlin, deoarece în tara se formase un bloc legionar puternic, care nu putea fi zdruncinat nici din afara si nici dinauntru. Am tras obloanele asupra cazului Papanace, hotarât sa nu-l mai deranjez cu nimic si nici sa-l mai informez asupra actiunii din tara. Era inutil si primejdios, caci s-ar fi folosit de informatiile date pentru a-si organiza mai bine sabotajul.

14. ÎN DRUM SPRE BRAD

Dupa publicarea apelului meu în ziare, în 23 Iunie, nu se mai întrezarea nici un eveniment politic important la orizont care sa ma retina la Bucuresti, încât m-am gândit sa profit de aceasta pauza ca sa-mi vad sotia.
Mi-am luat ca însotitori pe Eugen Necrelescu si Ilie Colhon. Cu acelasi tren, din seara de 23 Iunie, a plecat spre familia lui la Sibiu si Nicolae Petrascu. Pe drum, am avut tot timpul la îndemâna ca sa ne povestim unul altuia pataniile prin care am trecut si apoi sa analizam situatia miscarii dupa acordurile cu Regele Carol. Petrascu era înca sub impresia operatiei ce-o suferise si a recentei lui eliberari, încât judeca lucrurile cu oarecare teama. Sa nu fie o cursa ce ne-o întinde Regele, spunea el, si ma privea cu îngrijorare. Eu, mai optimist, eram convins ca vom depasi criza ce s-a ivit în relatiile noastre cu Palatul când cu formarea Partidului Natiunii si ca, pâna la urma, Regele însusi va întelege ca sa aplice cu strictete programul stabilit. Era singura cale de împacare a lui cu natiunea. Oamenii nu trebuie fortati sa intre în noul partid si nu trebuie amenintati cu represalii, dupa calapodul Frontului Renasterii, caci atunci îsi pierde semnificatia înnoitoare, iar uniforma trebuie neaparat schimbata.
La Copsa Mica ne-am despartit, Petrascu luând trenul spre Sibiu, iar eu continuându-mi calatoria spre Deva. Acum nu ma mai gândeam decât la sotie si cum o voi gasi dupa doi ani de separatie. Dupa fuga mea de la Lugoj, ea a parasit acest oras si s-a retras în sânul familiei ei de la Brad, la mama si fratii ei. Nu auzisem decât lucruri foarte vagi despre ea. Stiam ca fusese permanent urmarita si chiar era sa fie împuscata când cu masacrele din Septembrie 1939. Siguranta îsi închipuia ca voi încerca sa iau legaturi cu sotia mea si, pe aceasta cale, supunându-o unei obligatii severe, voi putea fi capturat. Dar, eu, dupa intrarea mea în clandestinitate, mi-am fixat ca norma sa evit orice legatura cu sotia si cu toate rudeniile mele, stiind din alte experiente cât de funeste sunt celor urmariti.
De la Deva am luat autobuzul spre Brad (pe vremea aceea nu exista înca linie ferata) si am ajuns pe la amiaza în localitate. În locul modestei case unde locuia familia ei, am gasit o casa noua, mult mai mare, cu etaj si cladita în stil modern. Nici nu cutezam sa intru în ea. Ma gândeam ca s-au mutat. A lor nu putea sa fie. Am banuit ca trebuia sa fi fost construita de Societatea "mica". Într-adevar, cum am aflat chiar din gura lor, fratele sotiei mele, Eugen Florea, ca vechi functionar la Societate si în cadrul programului social al întreprinderii, a beneficiat de noua locuinta. Lumea din Brad vorbea ca aceasta casa s-a construit cu banii ce i-as fi trimis eu din Germania, bani încasati de la Hitler! Însasi Siguranta a cazut victima acestui zvon si a facut cercetari.
Când am ajuns noi, sotia mea nu era acasa. Se angajase si ea la Societatea "Mica" ca sa-si câstige existenta si u se întorsese înca de la birou. Cum eu nu anuntasem pe nimeni ca nu voi sosi, de teama sa nu tulbur spiritele din localitate, am fost primit de mama si fratii sotiei mele cu sentimente îndoite. Desi se anuntase la Radio audienta mea la Rege, aceasta stire extraordinara i-a reconfortat si nu le-a risipit nelinistea. Trecerea de la o stare la alta era prea brusca, rasturnarea radicala a relatiilor dintre mine si autoritati li se parea ceva imposibil. Doi ani toti membri acestei familii au fost obiectul unor urmariri continue si acuma li se parea de domeniul închipuirii ca acelasi om, pentru care suferisera atâtea

descinderi, perchezitii, batai si amenintari, sa devina centrul de interes al tarii întregi. Le intrase frica în oase, cum zice Românul.
De abia atunci, când am luat contact cu provincia, mi-am dat seama ce teroare inspiram tuturor. Autoritatilor în primul rând, care pusese premii fabuloase pe capul meu, dar si legionarilor si întregii populatii. Autoritatile îsi descarcau furia lor neputincioasa, vazând ca nu ma pot prinde, asupra populatiei, lovind în dreapta si stânga, fara nici o alegere. Nu mai rationau. Vedeau peste tot numai comploturi. Orice informatie, oricât de inofensiva, era tratata nu metode radicale. Orice atingere cu mine avea efecte mortale. Vai de persoana care, printr-o împrejurare oarecare, ma cunoscuse sau îmi facuse un neînsemnat serviciu! Era un candidat la moarte. Nu interesa de ce natura era acest contract, ce gravitate implica, ce grad de culpabilitate. Un simplu curierat sau gazduire aveau aceleasi efecte ca si participarea la un complot.
Teroarea absurda dezlantuita de autoritati a avut ca efect ca numele meu devenise "tabu". Nimeni nu-l mai pronunta de teama sa nu fie interogat si schingiuit, pentru a da declara ce relatii întretine cu mine si daca nu face parte dintr-un complot.
Casa noastra de la Brad era permanent supravegheata. Fusesera deplasati agenti de la Centru pentru aceasta treaba si pentru a nu fi identificati, se schimbau din când în când. Dar cum oraselul era mic, era imposibil sa nu fie recunoscuti dupa câteva saptamâni. "Asta e pentru Viluca", soptea lumea pe strada, aratând spre agent.
Când s-a întors sotia de la birou si m-a vazut, n-a putut rosti nici un cuvânt. Mi-a cazut în brate si a izbucnit într-un plâns convulsiv. Spaima se amesteca cu bucuria. Când si-a revenit m-a întrebat doar atât:
– Acum, o sa fie bine?
– Da, sper. Dar când rosteam acest cuvânt gândul meu era departe. Pentru un legionar niciodata nu poate sa fie bine, în sensul omenesc al cuvântului, în lumea în care traim.
Noi suntem eternii martiri ai istoriei, suntem eternii martiri ai tuturor regimurilor. Nu e loc pentru legionari în lume. Ei sunt martorii unei lumi în care spiritul însusi este prigonit si atunci ei, ca reprezentanti ai unei vieti spirituale, nu pot decât sa sufere permanent.
Dupa doi ani, ne revedem. Dar ce ani! Eu în lupta cu un regim, cautat de o armata de agenti si jandarmi, iar ea suferind povara acestei urmariri necontenite. Tremura ca varga. Îi era si ei teama de mine. Poate sa dureze aceasta situatie? Si daca se schimba, începând o noua prigoana, nu va fi iarasi trasa la raspundere pentru aceste momente de fidelitate?
Am facut experienta terorii ce-o împrastiam si asupra legionarilor din localitate. Aproape nimeni din Brad nu a avut curajul sa ma viziteze.
Unii se uitau peste gard ca sa ma zareasca, dar se fereau sa intre în curte. În casa familiei sotiei mele nu mai venea aproape nimenea, de teama sa nu fie apoi chemat la politie si interogat. De teama sa nu se creada ca au transmis sotiei mele nu stiu ce mesaje. Pâna se dovedea ca banuiala era falsa, trebuia sa sufere groaznice schingiuiri. Si atunci preferau sa o ocoleasca. O singura fiinta a refuzat sa rupa legaturile cu ea în acesti doi ani de calvar: Gratiana Tanase, licentiata în farmacie si functionara si ea la Societatea "Mica".
În provincie, evenimentele se repercuteaza mai grav, mai dramatic. În Capitala nu exista aceasta atmosfera. Din prima zi a eliberarii mele, am putut vorbi degajat cu toti camarazii. Nimeni nu se speria de contactul cu mine. În provincie, teroarea ia forme mai acute si are efecte mai durabile. Oamenii se dezmeticesc mai greu, pentru ca nu înteleg mersul general al evenimentelor. Cu rare exceptii, ei gândesc imediat si nu descifreaza decât cu întârziere sensul adânc al unor schimbari.
Eugen Necrelescu si Ilie Colhon, cu firea lor robusta si optimista, mi-au fost de nepretuit ajutor pentru a dezgheta atmosfera din sânul familiei mele. Râdeau si îsi manifestau zgomotos încrederea în viitor, încât au contribuit mult la destinderea spiritelor.

15. RECHEMAT TELEFONIC LA BUCURESTI

Îmi facusem planul sa ramân la Brad cel putin doua zile. Dar n-am avut parte nici de acest ragaz. În dupa amiaza aceleiasi zile când noi sosisem, vine un agent al politiei locale si îmi comunica ca Domnul Colonel Bengliu, Prefectul Judetului Hunedoara, doreste sa aiba o convorbire telefonica cu mine si în acest scop ma roaga sa merg la Primarie, unde mi se va da legatura. Colonelul Bengliu nu era altul decât fratele Generalului Bengliu, seful suprem al jandarmeriei.

Ce-o mai fi si asta? Sotia mea sa îngalbenise, crezând ca roata infernului s-a pus din nou în miscare. Acesta sa fie "binele" despre care îi vorbeam?
Eram si eu contrariat, caci cu o zi înainte lasasem lucrurile în ordine la Bucuresti si chiar anuntasem Siguranta ca ma deplasez la Brad. Ce sa fie? Probabil ca se întâmplase ceva la Bucuresti, de o gravitate exceptionala, care reclama prezenta mea. Însotit de Colhon si de Eugen Necrelescu, am pornit spre Primarie. Telefonul a raspuns imediat. Colonelul Bengliu mi-a comunicat ca Colonelul Cires, seful de cabinet al Generalului Bengliu, ma roaga sa ma întorc imediat la Bucuresti, pentru o chestiune importanta. Misterul persista. De ce ma cheama Bengliu si nu Siguranta sau Palatul?
Bengliu era un simplu agent executant. Nu apartinea "permanentelor" si nu juca nici un rol politic. I-am comunicat Prefectului ca voi pleca din Deva a doua zi dimineata si ca seara voi fi la Bucuresti. Mi-a multumit politicos si conversatia s-a închis.
I-am spus sotiei mele ce continea mesajul primit de la Bucuresti si ne-am hotarât sa paraseasca serviciul si sa ma însoteasca la Bucuresti, pentru a o scoate din atmosfera îmbâcsita de la brad.
În seara de 25 Iunie, coboram cu sotia mea si cu cei doi camarazi pe peronul Garii de Nord din Bucuresti. Asteptam sa fiu întâmpinat de Colonelul Cires, pentru a mi se comunica vreo veste sau vreo întâlnire proiectata. Nu era nimeni dintre autoritati. În schimb am avut surpriza sa dau cu ochii de Noveanu si Bidianu. De unde stiau acestia ca eu sosesc cu acest tren? Dupa ce ne-am salutat, ne-am despartit fara sa-mi spuna ceva deosebit si fara sa stiu pentru ce am fost rechemat la Bucuresti!
Mai târziu am descoperit firul afacerii. Printr-un prieten comun, Noveanu mi-a facut propunerea ca eu sa ramân cu sefia spirituala a miscarii ei, iar el sa ia conducerea ei politica. Un fel de împartire a sferelor de atributii. Asadar, Noveanu era acela care provocase întoarcerea mea grabnica la Bucuresti. ÎN acest scop s-a folosit de linia Gabriel Marinescu-Generalul Bengliu. A aranjat la Inspectoratul de Jandarmi sa fiu rechemat la Bucuresti – ca si cum ar fi dorinta înaltelor instante politice de la Bucuresti – si odata ajuns aici, sa intre imediat în conversatie cu mine pentru a-mi pune problema. Prezenta sotiei mele i-a încurcat planurile, deoarece nu ma puteam desparti de ea în acel moment când nu stiam unde sa tragem.
A renuntat sa faca demersul atunci, amânând pe alta data clarificarea relatiilor dintre noi. Fara îndoiala ca i-a parut rau, deoarece în acel moment putea sa se prevaleze de nelinistea ce mi-o provocase brusca mea rechemare la Bucuresti de catre Bengliu, de unde puteam sa trag concluzia ca propunerea lui Noveanu era agreata si chiar încurajata de Palat. Era o presiune ce se exercita asupra mea.
Când m-am întâlnit cu Nicki Stefanescu si Moruzov si le-am povestit întâmplarea, acestia s-au jurat ca ei nu stiau nimic de chestiune si ca nici Palatul nu este amestecat în ea.
Era o intriga care s-a tesut în spatele lor, la nivelul executivului, si la care au participat Gabriel Marinescu, Generalul Bengliu si Noveanu.
I-am comunicat camaradului care venise cu propunerea ca voi reflecta asupra ei. Odata cunoscând dedesubtul afacerii, nu aveam nici o graba sa ma întâlnesc cu Noveanu sau sa-i dau vreun raspuns.
Din punct de vedere al doctrinei legionare, propunerea lui Moruzov nu se putea sustine cu nici un argument valabil. Mai întâi, cine eram noi ca sa ne împartim sefia Legiunii? De unde detineam puterea si cine ne îndreptatea sa luam o atare hotarâre? Sa admitem ca as fi acceptat sugestia lui. Ce ecou ar fi avut în miscare? Cine garanta ca miscarea se va alinia în spatele nostru si nu va cauta alte formule? Toate se decid în miscare ierarhic, afara sa sefia suprema, care trebuie sa fie acceptata, care trebuie sa se bucure de consimtamântul marii majoritati a legionarilor.
Nu e vorba de o alegere, ci de o consacrare. Rând pe rând si în virtutea meritelor cuiva, masele legionare adera la noua conducere.
În al doilea rând, sefia miscarii nu poate fi împartita. Ea e ceva unitar; e o comanda
ce se executa unitar. Chiar Comandamentele legionare din prigoana au un sef care decide în ultima instanta. Nu poate exista unitate jos si anarhie sus. Principiile cuibului se aplica cu rigoare si la sefia Legiunii. Seful Legiunii este tot un fel de cuib, cu o raza de actiune pe tara.
În sfârsit ceea ce uita Noveanu, era ca un legionar adevarat nu se preocupa niciodata de sefie, ci cum rezolva problemele Legiunii sau cum ajuta cu aportul lui la rezolvarea lor. Eram asaltati de evenimente: destindere, colaborare cu Regele, noul partid, încadrarea în Axa, schimbarea aliantelor, apararea frontierelor, etc. Miscarea legionara era solicitata sa ia atitudine în atâtea si atâtea chestiuni vitale pentru soarta neamului nostru. De felul cum ne vom afirma în acele momente, depindea si viitorul Legiunii. Facem un pas gresit si vom fi înmormântati de istorie. Sefia o va lua, nu cel ce râvneste la ea, ci cel mai

vrednic. Pe noi trebuie sa ne preocupe cum raspundem evenimentului, care e reactiunea noastra specifica în cutare sau cutare problema care se pune neamului nostru?
De altminteri, chiar a doua zi, 26 Iunie 1940, s-a petrecut ceva care a eclipsat atât întemeierea noului partid cât si episodul cu "sefia": s-a dezlantuit crivatul bolsevic din stepele rusesti si ne-a smuls o parte din trupul tarii.

16. RAPIREA BASARABIEI SI A BUCOVINEI DE NORD

În noaptea de 16-17 Iunie 1940, Francezii depun armele si în 22 Iunie semneaza armistitiul cu Germania. Armata engleza se refugiaza pe insula. Hitler e stapânul Europei. România, atasata pâna atunci sistemului de aliante franco-englez, ramâne suspendata în aer. Nu dispunea de nici un punct de sprijin pe continent, devenind un fel de tara a nimanui, unde îsi disputau influenta Rusia si Germania.
Asa cum prevazuse Capitanul, se pulverizase toate constructiile de politica externa imaginate de Titulescu si continuate de Regele Carol. Nu mai existau nici Mica Întelegere si nici Întelegerea Balcanica. Polonia disparuse de pe harta Europei, iar Societatea Natiunilor murise de moarte naturala. Cât priveste marile democratii occidentale, în care si-au pus conducatorii României toate sperantele, nu ne mai puteau fi de nici un folos, deoarece ele fusesera eliminate de pe continent. Franta fusese doborâta, iar Anglia va supravietui cataclismului gratie imperiului sau si ajutoarelor masive ce le va primi de la Americani.
Regele Carol a sperat pâna în ultimul moment ca ofensiva germana se va împotmoli undeva pe frontul de Vest, cum a fost în primul razboi mondial. Daca armata germana s-ar fi angajat adânc în Franta, atunci regimul s-ar fi putut salva, câstigând un pretios timp pentru a continua politica de duplicitate de pâna acum fata de Puterile Axei, pâna ce va sosi momentul unei interventii directe. Fulminanta victorie germana a provocat panica la Bucuresti. În graba s-au întreprins actiunile necesare pentru a realiza schimbarea urgenta a aliantelor. În cadrul acestei rasturnari de perspectiva în politica externa, trebuie înteleasa si aparitia mea în politica României: eliberarea mea, audienta la Rege, formarea Partidului Natiunii si celelalte acte ce vor urma.
Abandonarea vechiului sistem de aliante, care nu ne mai putea folosi la nimic, care nu ne mai putea garanta nici o brazda de pamânt, devenise o necesitate stringenta sub presiunea evenimentelor. Nu aveam de ales decât sa ne azvârlim în bratele Rusiei, ceea ce ar fi repugnat constiintei unanime a tarii, sau sa ne cautam salvarea la Puterile Axei. Dar apropierea de Berlin si Roma nu se va mai putea realiza cu libertatea de manevra ce-o aveam între anii 1934-1938. Daca în acest interval ne-am fi alaturat Puterilor Axei, am fi obtinut o garantie globala a frontierelor românesti atât la Est cât si la Vest. Acum România, ca sa fie primita în noua ordine europeana, trebuia sa plateasca pretul relei credinte în relatiile cu Reichul german si cu Italia. Atât sub Titulescu cât si dupa plecarea acestuia, politica externa a României a fost permanent ostila Reichului si daca s-au facut Berlinului concesiuni pe plan economic, acestea n-au avut alt scop decât sa induca în eroare guvernul german asupra realelor intentii ale Regelui Carol.
Au fost exclusiv concesiuni de ordin tactic, destinate sa prelungeasca starea de coexistenta cu Statele revolutiilor nationale pâna ce se va ivi oportunitatea de a participa si România la o actiune militara de zdrobire a acestor State.
În timp ce însa Regele Carol si guvernele lui se dadeau la aceste manevre daunatoare intereselor tarii, harta Europei se schimbase. Intervenise pactul de neagresiune între Germania si Rusia, razboiul din Polonia, care ne-a lipsit de sprijinul acestui pretios aliat într-o lupta de aparare a frontierelor de rasarit contra Rusiei Sovietice, apoi intrarea Ungariei si Bulgariei în gratiile Berlinului si Romei, dupa aceste capitale s-au convins ca nu mai pot astepta nimic de la România. Ultimul si cel mai grav act de provocare al Germaniei de catre Regele Carol si ministrul sau de externe, Gafencu, a fost primirea garantiilor englezesti, inoperante si ineficace din punct de vedere românesc, si care nu serveau în fond la altceva decât la completarea sistemului de încercuire al Reichului, pus în aplicare de democratiile occidentale.
Hitler si Mussolini, refuzati cu brutalitate de nenumarate ori de România, s-au angajat acum sa satisfaca pretentiile teritoriale ale Rusiei, Ungariei si Bulgariei.
În loc sa fi intrat în Axa cu toate onorurile si cu toate frontierele intacte, atunci când ni sa facuse oferta si chiar ni se solicitase staruitor ajutorul, pentru a îndigui primejdia comunista, acum ne prezentam la Roma si Berlin ca niste învinsi. Caci asa eram în realitate.
Sistemul de aliante în care ne-am cramponat pâna în ultimul moment ne-a fost fatal, echivalând cu un razboi pierdut. Acum cerseam asistenta lui Hitler, dar acesta între timp îsi fixase anumite preferinte,

câstigase noi prieteni (Rusi, Bulgari, Unguri), pe care trebuia sa-i satisfaca cu bucati din trupul României învinse. Pe frontul de Vest a fost învinsa si România, care, pâna în ultimul moment, a sabotat initiativele Reichului si planuia chiar sa-i sara în spate, daca s-ar fi ivit un moment oportun.
În lumina acestor consideratii, trebuie sa întelegem de ce Italia si Germania au cerut României sacrificii atât de grele pentru a fi primita ca aliata a lor.
Ei nu puteau face alta politica decât aceea propriilor lor interese si nu a unui Stat care excelase pâna atunci prin acte de ostilitate si perfidie, din cauza conducerii înstrainate.
Multi ignoranti ai situatiei de atunci imputa Germaniei, ca sa nu mai vorbim de cei de rea credinta, pierderea Basarabiei si a Bucovinei de nord în Iunie 1940, când în realitate raspunderea cade asupra Regelui Carol si a guvernelor care s-au succedat la cârma tarii în timpul domniei lui. Ce putea sa faca Germania daca toate ofertele ei de colaborare cu România au fost respinse cu brutalitate si când guvernele ei se alaturasera coalitiei antigermane, formata din democratiile occidentale si Rusia? Prin pactul de neagresiune cu Sovietele, Hitler a vrut sa scape din strânsoarea politicii de încercuire, dirijata de la Londra si Paris, eliminând Rusia din acest joc.
Dar pentru a îmblânzi fiara bolsevica, ea trebuia hranita cu ceva si concesiile ce trebuia sa le faca Hitler nu puteau fi decât în Europa Orientala. Basarabia a fost predata Rusiei Sovietice în cadrul acestei operatii întreprinse de guvernul german pentru a neutraliza momentan colosul din rasarit, pâna ce se va termina conflictul cu Polonia. Decizia lui a fost funesta atât pentru tarile din rasarit cât si pentru Germania însasi, dar aceasta judecata priveste posteritatea si nu momentul când el a întins mâna lui Stalin, pentru a-si împarti sferele de influenta.
Asa a crezut el bine ca pot fi aparate interesele Germaniei în acel moment si pentru a duce la bun sfârsit acest plan, nu se putea împiedica de România, dupa cum n-a ezitat sa sacrifice nici Statele Baltice.
Era datoria României sa-si apere propriile ei interese, tinând seama de noile relatii de forta. Dar Regele Carol si clica lui nu numai ca nu au prevazut nimic, adoptând politica externa noii situatii europene, dar chiar si dupa încheierea pactului de neagresiune germano-sovietic au continuat politica de duplicitate fata de Reichul german.
odata cartile jucate, odata acest pact intrat în vigoare, România nu mai putea pretinde sa fie aparata de Germania. Era o tara inamica, o tara care desi nu intrase în razboi, apartinea de fapt coalitiei antigermane.
România voia sa se bucure acum de ocrotirea Marelui Reich German, dar Hitler trebuia sa se gândeasca în primul rând la tovarasii lui de drum, Rusia, Ungaria, Bulgaria, si nu la acea tara care i-a sabotat permanent planurile.
Daca România ar fi aderat la Puterile Axei înainte de începerea razboiului, Germania nu avea nici o nevoie sa se înteleaga cu Stalin. În acest caz si Polonia ar fi fost mai accesibila unei întelegeri cu Germania si atunci cu întreaga Europa Orientala, din Finlanda pâna în Balcani, reunita într-un bloc solid cu Reichul german, s-ar fi azvârlit asupra Rusiei, nimicindu-o. În mod indirect, Regele Carol este responsabil de încheierea pactului germano-sovietic, prin sabotarea constienta a tuturor proiectelor germane în Europa rasariteana. Regele Carol era angajat adânc în conspiratia comunista, era partizanul secret al Rusiei, ca si Titulescu, si toata politica lui externa tindea, cu flexibilitate perfida, la sabotarea politicii externe a Reichului. Exasperat de rezistenta româneasca, Hitler a facut pasul fatal de a întinde mâna lui Stalin.

17. ULTIMATUMUL RUSESC SI CONSILIUL DE COROANA

Stalin însusi a fost surprins de repeziciunea cu care s-au desfasurat operatiile militare în Franta si de neasteptatul succes al lui Hitler. Si el nadajduia într-o prelungire a conflictului care sa epuizeze Germania, împiedicându-o sa ia initiativa unei campanii în rasarit.
La momentul oportun va reveni la vechile lui aliante si se va azvârli contra Reichului ca un uragan, cu fortele lui intacte, pe care începuse sa la concentreze la granita de vest. Acum însa, dupa prabusirea democratiilor occidentale, trebuia sa fie extrem de prudent pentru a nu atrage asupra Rusiei capacitatea de distrugere a colosalei masini germane de razboi. Stalin va face uz de concesiunile consemnate în protocolul secret, dar cu moderatie, fara a întinde prea mult coarda, pentru a nu provoca mânia lui Hitler. Sovietele ocupasera jumatate din Polonia, înghitise Tarile Baltice si ajunsesera la o tranzactie cu Finlanda, care consimtise sa-i cedeze anumite teritorii. Acum venea rândul României sa sufere consecintele pactului de neagresiune Berlin-Moscova.

Planul initial al lui Stalin era infinit mai ambitios decât anexarea Basarabiei si a Bucovinei de Nord. Daca armata germana s-ar fi angajat adânc în Franta, atunci Stalin câstiga libertate de manevra în sud-estul european si prima victima ar fi fost România. El râvnea sa patrunda mult mai adânc în România, dupa modelul polonez. Cu grosul armatei germane concentrate pe frontul de vest, Hitler nu s-ar fi putut opune pretentiilor lui Stalin. Fulminanta victorie germana pe frontul de vest i-a ruinat aceste proiecte, determinându-l sa ia din trupul României numai atât cât noua situatie îi permitea.
Stalin stia ca Hitler nu ar fi tolerat apropierea Rusilor de puturile petrolifere si ca orice penetratie dincolo de Prut automat ar fi provocat reactiunea germana. Protocolul secret germano-rus prevedea "dezinteresul Germaniei în chestiunea Basarabiei", ceea ce însemna ca ocuparea Basarabiei nu va constitui obiect de litigiu între cele doua puteri. Profitând însa de faptul ca dupa încheierea armistitiului cu Franta, grosul armatei germane se gasea în Vest si nu se putea teme de o interventie imediata a ei, Stalin si-a luat permisiunea sa treaca peste prevederile protocolului secret si în ultimatumul dat României sa reclame si Bucovina de Nord.
Stalin calculase just. Hitler nu putea risca în acel moment un conflict cu Rusia pentru o chestiune atât de minora pentru interesele generale ale Reichului, desi luarea Bucovinei de Nord încalca limitele de expansiune ale Rusiei, fixate de acord cu Reichul în protocolul secret. Hitler s-a resemnat sa primeasca lovitura joasa ce i-a fost administrata de Stalin si a sfatuit guvernul român sa accepte armistitiul, dar, în sinea lui, a fost bruscat de acest gest, care era un preaviz al adevaratelor aspiratii bolsevice. Stalin nu se multumea cu linia Prutului, ci urmarea sa acapareze o mai mare parte din România.
Nu este exclus ca în acel moment de ruptura a întelegerii sa-si fi dat seama Hitler de fragilitatea acordului germano-sovietic si sa-i fi trecut prin minte ca un fulger necesitatea de a elimina acest pericol potential.
Ultimatumul sovietic a fost predat guvernului român în 26 Iunie 1940. În ultimatum era cuprinsa si Bucovina de Nord, care niciodata nu apartinuse Rusiei. În nota trimisa guvernului român, Molotov justifica revendicarea Bucovinei de Nord ca o "compensatie pentru faptul ca România a tinut Basarabia douazeci de ani sub ocupatie". Se acorda României un termen de patru zile pentru a evacua cele doua provincii de trupe. În 27 Iunie s-a tinut un Consiliu de Coroana, care a acceptat ultimatumul rusesc. Trecuse abia o luna de când la Chisinau Regele Carol tinuse un discurs bataios, în care spunea ca "nu va ceda nici o brazda de pamânt din trupul tarii". În cursul acestui Consiliu, principalul responsabil de dezastru, Regele Carol, s-a pretat la un simulacru de rezistenta, pronuntându-se contra ultimatumului, când stia prea bine ca orice încercare de a se opune Sovietelor era inutila si ca însusi guvernul german recomanda Suveranului sa cedeze, când l-a consultat pe Fabricius, Ministrul Reichului la Bucuresti. Iorga l-a secundat pe Rege ridicând un energic protest, tot atât de zadarnic, contra pretentiilor sovietice, iar la sfârsitul Consiliului a strigat cât îl lua gura: "Traiasca Regele care n-a vrut sa cedeze".
Atitudinea Regelui era groteasca, contrastând cu tragedia prin care trecea tara. Rusii intrasera deja în Basarabia si începusera masacrele si violurile când în Consiliului de Coroana se juca comedia asta cu un Rege adoptând o poza martiala, dupa ce instruise în prealabil pe Tatarascu, seful guvernului, sa accepte ultimatumul rusesc, când fusese el însusi care, prin actele lui de politica interna si externa, pregatise dezastrul. Ultimatumul rusesc nu era decât consecinta modului deliberat cum a atentat la securitatea externa a tarii, de când se urcase pe Tron. Iar în interiorul tarii cine putea sa-si asume raspunderea unei rezistente contra navalitorului, urmând exemplul eroic al Finlandei? Un guvern servil?
Nu se gasea nici o forta politica capabila sa organizeze o rezistenta "a outrance", în afara de Legiune, care însa era tinuta departe de putere.
Vinovat din toata aceasta trista afacere iesea Gheorghe Tatarascu, presedintele de consiliu din acea vreme. Acesta dându-si seama de situatia penibila în care a fost pus de Rege, care îl transformase în tap ispasitor, dupa plecarea lui de la putere a publicat o brosura justificativa cu titlul "Evacuarea Basarabiei si a Bucovinei de Nord". În aceasta brosura el atribuia pierderea celor doua provincii unei politici care a fost reprezentata de toti factorii politici ai tarii si care permanent a fost orientata spre Anglia si Franta. El vroia sa-si acopere propria vinovatie si sa împarta întreaga patura conducatoare, cu toate partidele si guvernele care au condus România între anii 1919-1940. Cu aceasta brosura, Tatarascu nu numai ca se apara pe sine, dar vroia sa diminueze si vinovatia Regelui.
Gheorghe Tatarascu afirma în acest memoriu ca politica ce s-a soldat cu pierderea Basarabiei si Bucovinei "nu a fost nici politica unui singur om (aici se referea la Rege) si nici a unui singur guvern (aici se referea la el). Politica noastra externa a fost o politica nationala".

"Între guvernele care s-au perindat la cârma tarii, au existat diferente de program si de pareri de politica generala, dar n-a existat nici o deosebire si nici o divergenta importanta care ar fi pus în discutie orientarea noastra de politica externa. Istoria noastra politica din ultimele doua decenii a cunoscut diverse programe de politica interna si politica sociala, dar nu a recunoscut decât o singura politica externa" (Gh. Tatarascu, Evacuarea Basarabiei si Bucovinei de Nord, p.6). În continuare fostul presedinte de consiliu reproduce declaratiile de politica externa ale diverselor guverne românesti, începând din anul 1919 pâna la guvernele Patriarhului Miron Cristea si Armand Calinescu. toate aceste declaratii exprima atasamentul României pentru Liga Natiunilor si pentru aliatii apuseni.
"În tot acest interval de timp, continua Gheorghe Tatarascu, de la razboiul mondial pâna astazi, n-a existat nici un guvern si nici un om care purta raspundere, care sa fi cerut respingerea sau nimicirea aliantelor noastre. Dimpotriva, a existat o unanimitate de sentimente care cerea adâncirea si amplificarea acestor aliante. Extinderea sferei de actiune a Micii Antante, extinderea sferei de actiune a Întelegerii Balcanice erau probleme care au atras atentia guvernelor noastre, dar si a guvernelor Statelor aliate noua" (Gh. Tatarascu, Evacuarea Basarabiei si Bucovinei, p.14).
Expunerea lui Tatarascu este foarte justa si are perfecta dreptate în ceea ce sustine. De la razboi încoace toate partidele politice si toate guvernele care s-au succedat la cârma Statului au dus o politica externa, fara exceptie, acea orientata spre Anglia si Franta. Ceea ce trece sub tacere însa Tatarascu, este ca victoria lui Mussolini în Italia si mai ales dupa ajungerea lui Hitler la putere în 1933, configuratia politica a Europei suferise schimbari profunde. Europa de la 1933 nu mai era Europa de la 1920, când domina Franta pe continent. O conducere inteligenta si dedicata binelui poporului trebuia sa tina seama de modificarea balantei de forte în Europa si sa adapteze România noilor exigente de politica externa. Ceea ce nu s-a facut, si aici ai gresit toate partidele si toate guvernele. El judeca fals lucrurile sau intentionat fals, când solidariza actul de cedare al Basarabiei si Bucovinei de Nord cu toata politica României de la razboi încoace.
Înainte de 1933 nu exista o amenintare reala pentru echilibrul european, dar dupa 1933 guvernantii români trebuia sa tina seama de ascensiunea Puterilor Axei si sa actioneze în consecinta. Rolul jucat de Regele Carol în pregatirea dezastrului României nu poate fi comparat cu al partidelor; el e mult mai culpabil, caci a actionat în alte timpuri, când era necesara o alta politica externa decât cea dusa de partide în prima decada. De la 1933 încoace si mai ales de la 1938 înainte, au fost decisivi pentru soarta României. Regele nu poate fi asimilat cu oarecare sef de partid sau de guvern, în raspunderea ce-a contractat-o fata de istorie, deoarece a domnit în perioada când s-au framântat destinele Europei si se simtea suflul unei noi conflagratii.
Regele nu numai ca n-a acordat atentia cuvenita marilor rasturnari din Europa, dar în mod deliberat le-a ignorat pentru a servi politicii de încercuire si distrugere a Statelor iesite din revolutiile nationale. Dar aceasta politica, înfeudata comunismului mondial, nu putea duce decât la catastrofa României, cum foarte bine ne-a avertizat Corneliu Codreanu înca din 1936: "daca vor birui Puterile Axei, noi vom pedepsiti pentru tradarea civilizatiei europene si crestine, iar daca vom birui puterile întunericului, noi vom fi cotropiti si bolsevizati".
Profetia lui s-a împlinit în vara anului 1940. Biruind Puterile Axei pe continent, noi a trebuit sa platim cu grele sacrificii teritoriale rascumpararea criminalei politici interne si externe a Regelui Carol, iar, în 1944, când si-a luat revansa coalitia bolsevici, si-a pierdut independenta nationala si noile generatii sunt în pericol de a-si pierde si sufletul.

18. TARA PE DRUMUL BOLSEVIZARII

În grelele ceasuri ale retragerii armatei române din cele doua provincii rapite, poporul român a trebuit sa sufere cele mai mari ofense si umilinte fara sa poata reactiona. Timpul sa evacuare în ultimatumul rusesc era asa de scurt încât nu se putea executa o retragere ordonata a armatei si a autoritatilor.
Si nici acest interval de patru zile nu a fost respectat, caci chiar din prima zi trupe motorizate sovietice au trecut Nistrul si au taiat calea a numeroase unitati românesti. Armata româna din Basarabia ajunsese într-o situatie extrem de grea caci de o parte fusese surprinsa de inamic, când nimic nu parea sa tulbure pacea la Nistru, iar pe de alta parte primise ordin de la Bucuresti sa nu raspunda atacurilor.
A urmat o retragere dezordonata, realizata fara nici un plan, ca o armata învinsa. Multe unitati românesti au fost depasite de tancurile sovietice ei dezarmate.

Mari cantitati de arme si material de razboi au cazut în mâinile bolsevicilor. Populatia evreiasca si-a manifestat atunci în toata cruzimea adevaratele ei sentimente fata de Români. Cu armele lor scoase din ascunzisuri au început sa traga în soldati, au taiat liniile de comunicatie si daca prindeau vreun ofiter, îl omorau si apoi îi profanau cadavrul.
Regele Carol privea impasibil la acest spectacol demoralizant, fara sa ia nici o masura de aparare a trupelor, al caror comandant suprem îi placea sa se întituleze. Efectele au început sa se simta si în interiorul tarii. În marile orase industriale Iasi, Galati, Bacau, Bucuresti, evreii si comunistii au început sa se agite, raspândind stirea în populatie ca invazia sovietica nu se va opri pe Prut. S-au întocmit liste de fruntasi legionari si personalitati din toate partidele care trebuia sa fie retinute si împuscate din primul moment când vor aparea "eliberatorii". Sentimentul de Siguranta al zilei de mâine disparuse din sânul populatiei, ca urmare a actiunii subterane a retelelor evreo-comuniste.
Ceea ce era mai grav, era ca aparatul Statului, cu guvernul tarii în frunte, asista pasiv la acest proces de destramare al tarii. Nu se poate imagina altfel aceasta stare de indiferenta decât ca actiunea de subminare a moralului populatiei era încurajata chiar de la Palat. S-au întâmplat cazuri de reactiune ale unor ofiteri în retragere cu unitatile lor contra bandelor evreo-comuniste care îi atacau. Ei bine, acestora li s-a ridicat comanda pentru ca au depasit ordinele primite si au fost trimisi în judecata Curtilor Martiale. Stranie logica de Stat!
Am trait aceste zile de confuzie si am fost martor al panicii ce-a cuprins populatia. Din Moldova, mii de persoane s-au refugiat la Bucuresti pentru a scapa de invazia bolsevica, care parea iminenta, si numeroase familii înstarite din Capitala au trecut muntii, la Brasov si Sibiu.
Ca sa acrediteze aceste zvonuri si sa mareasca si mai mult nelinistea în interiorul tarii, Sovietele dupa ce au ajuns pe Prut, au provocat numeroase incidente de frontiera, culminând cu ocuparea regiunii Herta, care n-a apartinut niciodata Rusiei. Nici la aceasta grava încalcare a însisi termenilor în care fusese redactat ultimatumul rusesc, Regele nu a reactionat. Multiplicarea acestor incidente au dat un nou impuls agitatiilor comuniste, sub privirile binevoitoare ale Palatului. În caz ca ar fi izbucnit revolutia în România, capii comunisti aveau intentia sa se constituie în guvern si apoi sa ceara protectia Moscovei, ceea ce ar fi permis Sovietelor sa-si trimita trupele în România, motivând cu existenta unei întelegeri între doua guverne.
O alta masura nefasta luata de guvern si care indica cât era de strain de aspiratiile tarii a fost ordinul ce l-a dat sa fie demobilizati otti soldatii originari din Basarabia si Bucovina de Nord, lasându-le libertatea sa se întoarca acasa. Cum toti îsi aveau vatra si agoniseala dincolo de Prut, au preferat sa se înapoieze. În modul acesta, peste 200.000 de români originari din aceste provincii au trecut Prutul, unde îi asteptau detasamentele N.K.V.D.-ului, pentru a-i deporta. Asa îsi îngrijea România de fiii ei! O întreaga armata de oameni valizi a fost expediata în Rusia, fara sa li se explice ce soarta îi asteapta, caci nu ajungeau acasa cum îsi imaginau, ci populau direct lagarele mortii din Siberia.
În dupa masa zilei de 26 Iunie, când se aflase de ultimatumul sovietic, eram la Hotelul Împaratul Traian, unde venisem sa ma întâlnesc cu niste legionari din provincie. Tema principala de discutie era Basarabia. Toate celelalte probleme cazusera pe planul doi.
Priveam nauciti unul la altul, fara sa putem articula o judecata linistitoare. Toti ne întrebam ce va mai urma dupa aceea, caci ne dadeam seama ca pierderea celor doua provincii nu era decât preludiul unor nenorociri pentru a sfâsia harta României Mari. Am convins pe oamenii nostri sa ramâna uniti, caci în aceste ceasuri grele pentru neam, singura lui nadejde a ramas Legiunea.

19. ÎNTÂLNIREA CU GENERALUL ANTONESCU

În mijlocul acestor framântari, în dimineata de 27 Iunie îmi comunica Doctorul Alexandru Popovici ca Generalul Antonescu vrea sa ma vada si numaidecât, chiar în cursul acelei zile. Am ezitat la început sa accept întâlnirea, stiind ca relatiile lui cu Palatul erau încordate dupa eliminarea lui din armata. Îmi luasem obligatia sa fiu leal Regelui si o întâlnire cu el ar fi azvârlit suspiciunea asupra mea. Dar considerând situatia grava a acestei întâlniri, gândindu-ma ca generalul ar putea fi de folos în eventualitatea ca evreo-comunistii vor trece la un salt organizat al Statului, cu sprijinul extern al Rusiei. I-am trimis vorba Generalului prin Dr. Popovici ca eu nu ma pot duce la locuinta lui si sa binevoiasca sa accepte casa Doctorului, de pe Strada Mântuleasa Nr.38. Am fixat ora întrevederii chiar în dupa amiaza acelei zile si Dr. Popovici s-a întors de la General cu raspunsul ca primeste propunerea mea.

Nu stiu cum s-a întâmplat ca am întârziat chiar atunci vreo zece minute. Când am intrat în salon, Generalul Antonescu sedea pe un scaun vadit nervos si nemultumit, plimbându-si palaria în mâini. Fara uniforma, un general nu se simte în largul lui. Mi-am cerut iertare si am intrat apoi în discutie.
Venise, cum banuiam, pentru chestiunea Basarabiei si pentru ceea ce va urma dupa aceea. Era furios pe Rege si pe camarila lui.
– Uite ce scrisoare i-am trimis Regelui.
Am citit scrisoarea, o copie batuta la masina, si i-am raspuns:
– Scrisoarea e foarte tare si poate avea consecinte. Cunoasteti caracterul Regelui. Eu în locul D-voastra as fi întrebuintat un ton mai moderat.
– Domnule Sima, mi-a raspuns Generalul mânios, cum puteam sa las acest moment fara sa protestez cu cea mai mare vehementa. Raspunderile trebuie stabilite.
Pierderea a doua provincii nu este o bagatela. Trebuie sa ramâna în istorie ca Generalul Antonescu n-a stat cu bratele încrucisate.
Ma pusese în încurcatura.
– Domnule General, i-am raspuns, eu nu ma refer la continutul scrisorii, la protestul în sine, care e la înaltimea tragediei ce-o traim dar, ca om politic, ma gândesc cum sa îndreptam situatia. Ce folos are tara ca mâine, ca urmare a tonului întrebuintat în scrisoare, veti fi ridicat si imobilizat? Cum puteti contribui la schimbarea regimului si înlocuirea lui cu un regim sanatos, daca nu sunteti liber? Mi-am exprimat doar îngrijorarea mea.
– Bine, Domnule Sima, am înteles ca nu ajunge sa protestam, ci sa actionam pentru rasturnarea acestui regim nefast. Cum vezi D-ta aceasta colaborare?
– Domnule General, mai întâi va recomand prudenta în toate actele D-voastra si sa nu provocati inutil mânia Regelui. În al doilea rând, nu trebuie sa vorbim cu nimeni de aceasta întâlnire, caci suntem în pericol amândoi daca se aude. Stiti ca eu sunt în relatii speciale cu Palatul.
– Bine, dar ce puteti face ca sa împiedicam destramarea totala a tarii? D-voastra, legionarii, ce aveti de gând? Cum vedeti posibilitatea unei actiuni?
– M-am gândit asa, Domnule General. Eu voi actiona pe plan politic, iar D-voastra pe plan militar. La un moment dat cele doua linii ar putea sa se întâlneasca, determinând schimbarea politica dorita.
În eventualitatea unui moment decisiv, va recomand sa recurgeti la serviciile Generalului Coroama, comandantul diviziei de garda. E un om care simpatizeaza cu miscarea.
Generalul n-a mai întrebat nimic, dar am observat de pe figura lui ca si-a notat cu satisfactie numele.
Conversatia a durat putin, caci nici eu si nici el nu vroiam sa o prelungim peste masura, pentru a nu fi descoperiti.
Si totusi s-a aflat de întâlnire. În anturajul Generalului se aflau oameni care erau iscoade de-ale Sigurantei. Am avut prilejul sa ma conving chiar a doua zi, când l-am vazut pe Moruzov. Mare mi-a fost mirarea când prima întrebare care mi-a azvârlit-o a fost daca m-am întâlnit cu Generalul Antonescu. Am negat cu violenta.
– Cum era sa vad pe un inamic al Regelui? De unde aveti aceasta informatie?
Nu stiu daca m-a crezut, dar n-a mai insistat. Mi-am dar seama de pericol si din acel moment m-am decis sa nu iau contacte cu nimeni din opozitia neagreata de Rege, începând cu Maniu. Nici cu Generalul Antonescu nu mai vroiam sa pastrez legatura. Întreg personalul politic al tarii era supravegheat de Moruzov si nu-i scapa nimic din intrigile sau combinatiile din acest mediu.
Cât priveste pe Generalul Antonescu, prevederile mele s-au adeverit. Putin timp dupa demisia mea din guvernul Gigurtu, a fost internat la Mânastirea Bistrita si scos din circulatie.
Riscul acestei întâlniri a fost rasplatita mai târziu. Atunci s-au pus bazele colaborarii dintre mine si General, iar dupa numirea lui ca Presedinte de Consiliu, în 4 Septembrie 1940, a procedat asa cum i-am indicat eu. A numit în fruntea Corpului II Armata, în raza caruia cadea si Capitala, pe Generalul Coroama, care a jucat apoi un rol decisiv în evenimentele care au premers renuntarii la tron a Regelui Carol.

20. SUBSECRETAR DE STAT ÎN GUVERNUL TATARASCU

Reactia Regelui Carol la pierderea celor doua provincii a trecut prin doua faze diametral opuse. În primele zile, Regele nu numai ca nu a opus nici o rezistenta, multumindu-se cu acel gest teatral din consiliul de Coroana, dar nu a luat nici acele masuri elementare, dictate de situatie, ca retragerea sa se execute în

ordine, fara pierderi de oameni si material. N-a protestat si nu s-a opus când diviziile sovietice, calcând termenul de patru zile fixat în ultimatum, pentru evacuarea acelor doua provincii, au trecut Nistrul din prima zi, surprinzând trupele române din garnizoanele de pe frontiera, care habar n-aveau de ceea ce se întâmpla. Ordinul de retragere a sosit cu întârziere acestor trupe si continea dispozitia ca sa nu se opuna nici o rezistenta, chiar daca vor fi atacate.

În modul acesta, Rusii au putut înainta în voie si fara riscul unei complicatii internationale pe toata întinderea Nistrului.

Regele Carol II nu a schitat nici cel mai mic gest de aparare a Bucovinei de Nord, teritoriu care nu apartinuse niciodata Rusiei. În 1878, România a protestat în fata instantelor internationale contra rapirii celor trei judete din sudul Basarabiei. Combinatiile diplomatice ale marilor puteri în Congresul de la Berlin ne-au fost defavorabile, dar protestul a ramas si istoria l-a înregistrat.

Strania atitudine a Regelui a culminat cu apatia ce-a aratat-o în cazul ocuparii de Rusi a teritoriului Herta, regiune care facea parte integranta din Moldova propriu-zisa.

Aici era vorba de o chestiune de principiu, caci daca se permitea Rusiei sa rapeasca acest teritoriu, cu acelasi drept, mâine, bucurându-se de aceeasi toleranta, ar fi putut ocupa si alte portiuni din Moldova, inclusiv toata tara.

Cum ne aflam aici în fata unei succesiuni de abandonari, fara a afla la baza lor o ratiune politica suficienta, trebuie sa ne întrebam care a fost cauza reala a pasivitatii permanente a Regelui în fata acestor evenimente de importanta capitala pentru existenta noastra ca Stat si Natiune. Regele, fie direct fie prin camarila lui, era în slujba conspiratiei comuniste si având aceasta orientare, întelegem flegma cu care a lasat sa se întâmple toate. Nu-l interesa tara, cum nu l-a interesat niciodata, ci doar sa biruie acea filosofie pe care o absolvisem în exilul sau si în alcovul Elenei Lupescu. Regele era bucuros de o penetratie comunista cât mai adânca, mergând pâna la Milcov si poate chiar mai departe, deoarece vedea în Moscova un aliat potential al sau, care l-ar fi salvat din situatia incomoda, interna si externa, în care se afla. Într-adevar, de la Berlin, dupa victoria germana din Vest, nu putea astepta nimic bun, sau asa cel putin îsi închipuia el, iar în interior îl amenința razbunarea Garzii de Fier, dupa crimele savârsite. Destinderea cu legionarii nu-l linistea si ar fi preferat sa alunece de partea Sovietelor, pentru ca stia ca, în modul acesta, scapa definitiv atât de Hitler cât si de Garda de Fier. În sinea lui dorea fierbinte sa apara coloanele sovietice în fata Palatului Regal, pentru a fi sigur ca e la adapost de orice amenintare.

Dar Regele nu cunostea la acea data protocolul secret germano-sovietic, nu stia ca Stalin nu putea savârsi acest gest temerar, fara riscul de-a provoca un razboi cu Germania. Prestigiul lui Hitler era prea mare în acel moment, iar masina de razboi germana s-a dovedit formidabila. Stalin a smuls din trupul tarii numai atâta cât îi permitea o exacta evaluare a situatiei. Hitler nu va interveni nici pentru Bucovina de Nord si nici pentru Herta în acel moment, dar va sari ca ars când coloanele sovietice vor trece Prutul. Aprovizionarea armatei germane cu petrolul românesc era de interes vital pentru continuarea razboiului.

S-a afirmat ca Regele Carol a cedat cu o uluitoare usurinta atât în chestiunea Bucovinei de Nord cât si a teritoriului Herta, fiindca asa a fost sfatuit de guvernul german. Faptul poate sa fie adevarat. Germanii nu vroiau complicatii cu Rusia în acel moment, dar acest motiv nu justifica atitudinea Regelui.

El era Regele României si nu al Germaniei si ca atare aveau precadere interesele tarii. Un monarh constient nu ar fi ezitat nici o clipa sa protesteze contra includerii Bucovinei de Nord în ultimatum si chiar s-ar fi opus cu armele. În cazul Hertei, situatia era si mai grava, rezistenta armata fiind obligatorie.

Era vorba de un teritoriu care niciodata n-a apartinut unei puteri straine. Cu acelasi drept ar fi putut ocupa Rusii întreaga Românie. Orice presiune s-ar fi exercitat din partea Germaniei, aceasta nu putea anula dreptul la aparare al unei natii. Era întreaga existenta a ei în joc. Nici o concesie nu era permisa si posibila, indiferent ce interese avea Germania, când inamicul nu se multumea cu frontiera stabilita de el însusi, ci îsi înfigea coltii într-o alta provincie româneasca.

Când Regele Carol si-a dat seama ca dorinta lui de a-i vedea pe Rusi în România nu poate fi îndeplinita, ca acestia, dupa ce au anexat si Herta se opresc din înaintare, si-a schimbat si el atitudinea si din nou si-a cautat scaparea la Berlin. Cum rusii nu se aventurau mai departe, însemna ca sunt opriti prin pactul de neagresiune si ca soarta României va fi decisa tot de puterile Axei. În acel moment de panica, Regele a recurs iarasi la serviciile mele pentru a-si dovedi buna dispozitie de a colabora cu Puterile Axei si de a merita încrederea Berlinului. M-a numit Subsecretar de Stat la Educatia Nationala în guvernul Tatarascu. Eram o persoana, credea el, agreata de Berlin si numirea mea va fi primita cu satisfactie de guvernul

german. Nu am fost nici cel putin consultat. Am fost chemat la Palat, unde mi s-a comunicat ca Majestatea Sa Regele a binevoit sa-mi încredinteze acest post.
Am depus juramântul în 28 Iunie si imediat m-am prezentat la Minister pentru a lua în primire noua functiune.
Ministru al Educatiei Nationale era pe vremea aceea Petre Andrei. M-a primit cu un surâs ironic. Si-a dat seama ca numirea mea era o improvizatie de ultima ora a Palatului si ca multa vreme nu voi fi tolerat. Dupa conversatia cu el, m-am plimbat prin toate birourile, m-a prezentat directorilor de servicii si mi-a fixat atributiile, de care nu îmi mai amintesc exact la ce se refereau. Mi-a aratat biroul unde voi lucra si apoi si-a luat ramas bun de la mine. Eu nici gând nu aveam sa exercit aceasta functiune, sa fac ore de birou, sa primesc audiente si sa pun rezolutii pe cererile solicitantilor. Gândul meu era la Basarabia si la ceea ce se va întâmpla cu tara. Am dat foarte rar pe la Minister si atunci clientela mea era formata precumpanitor din legionari, care veneau sa ma consulte în probleme politice. A lua în serios numirea de ministru, ar fi însemnat sa ma înmormântez în administrativ. Nu ma simteam deloc magulit de atentia Regelui când tara trecea prin aceste zguduiri teribile. Mi-am continuat actiunea politica în acelasi ritm intensiv, cu obiectivul de a salva cel putin granita de vest a României, care în curând va deveni obiect de litigiu între noi si Unguri. Intrarea mea în guvern a servit totusi la ceva: a avut un efect stabilizator în politica interna.

21. ASIST LA CONSILIUL DE MINISTRI

A doua zi dupa numirea mea, am participat la un consiliu de ministri convocat de seful guvernului de atunci, Gheorghe Tatarascu. Odata cu mine intrasera în guvern si consilierii regali Constantin Argetoianu si Alexandru Vaida Voevod, încât au venit si acestia la consiliu.
Regele Carol nu avea intentia sa se separe atunci de Gheorghe Tatarascu, desi pozitia lui era grav zdruncinata prin pierderea celor doua provincii. Tatarascu era ca o ceara moale în mâinile Regelui si se putea servi de el cum vroia. Noi, adica eu, Vaida si Argetoianu, eram un fel de proptele, puse de Rege ca sa sprijine subreda întocmire a guvernului.
Consiliului de Ministri s-a tinut în Palatul Cantacuzino de pe Calea Victoriei. Sala de Consiliu nu era prea încapatoare si membrii guvernului stateau înghesuiti la o masa de forma ovala. Pe Ghelmegeanu l-am salutat întâia oara în calitate de ministru si coleg si nu ca detinut politic. M-am asezat alaturi de alti Subsecretari de Stat, fara sa intervin în dezbateri. În afara de Ghelmegeanu si superiorul meu, Petre Andrei, nu cunosteam pe nimeni.
Toti se uitau la mine cu curiozitate, ca la o fiinta picata din alta planeta, dar si cu teama. Dar pe masura ce ma priveau, li s-a risipit nelinistea, caci nu aveam figura imaginata de ei. Eu însumi ma simteam incomod în acest mediu strain de viata mea de pâna atunci, desi, de la eliberarea mea, câstigasem oarecare rutina în a trata cu oamenii politici, în numeroasele întrevederi si contacte ce le-am avut.
S-a ridicat Presedintele de Consiliu, Gheorghe Tatarascu si, dupa ce a salutat pe noii ministri, cu vocea lui de bariton, a facut o expunere a gravelor evenimente din ultimele zile: ultimatumul rusesc, Consiliul de Coroana ce s-a tinut, atitudinea Majestatii Sale Regelui, care s-a opus ultimatumul si a recomandat rezistenta. Întreg guvernul, în mod spontan, a aplaudat acest pasagiu*. Apoi Tatarascu a evocat trecutul acestor provincii, apartenenta lor istorica la România, pamânt strabun de pe timpul lui Alexandru cel Bun si Stefan cel Mare, noua nedreptate ce ni se face de Rusi prin rapirea acestor teritorii, dupa ce drepturile noastre asupra Basarabiei si Bucovinei au fost consfintite prin Sfatul Tarii de la Chisinau si Adunarea Nationala de la Cernauti. Pe masura ce vorbea, glasul a început sa-i tremure si ochii sa-i lacrimeze. Toti ne-am plecat capul înduiosati. Cred ca vibratia lui de durere din acel moment a fost sincera si nu un gest afectat.
Au urmat dezbaterile care s-au rezumat la acest punct capital. Toti care au luat cuvântul, au afirmat ca în conditiile care se gasea România atunci, lipsita de orice sprijin extern, nu exista alta solutie decât retragerea. Constantin Argetoianu a declarat ca am pierdut aceste provincii, dar am salvat Statul si Armata, ceea ce este esential pentru dainuirea noastra ca natiune. Nimeni însa nu a tratat chestiunea cauzelor mai îndepartate si mai apropiate ale acestor pierderi teritoriale.
Consiliul s-a încheiat fara sa se discute alta tema si fara sa se ia vreo decizie. La sfârsitul lui, a venit Vaida Voevod la mine si mi-a adresat câteva cuvinte amabile.

Atunci l-am cunoscut pe Tatarascu. Era un barbat înalt, bine legat si aratos. Avea o voce catifelata, placuta si convingatoare. Nu era un om rau. Dar nu era ceea ce se cheama un caracter. Toata cariera lui politica si-o datora flexibilitatii lui, zicând permanent "da" celor mai extravagante cereri ale Regelui. Era "prea supusul lui servitor", cum suna formula cu care se încheia orice raport sau orice scrisoare adresata de ministri Regelui.

22. O CAMPANIE MEMORABILA

Zilele în care am fost ministru în cabinetul Tatarascu le-am folosit exclusiv pentru contacte politice. Aveam acum un motiv puternic ca sa pornesc la o noua ofensiva. Nimeni nu se mai interesa de partidul natiunii, care cazuse în uitare, privirile tuturor fiind concentrate spre ceea ce se va întâmpla mâine cu tara, ce se va alege dupa ciuntirea ei la rasarit.
Erau doua clauze care agitau opinia publica si masele largi ale poporului: teama de o invazie sovietica si îngrijorarea ca tara va trebui sa suporte noi pierderi teritoriale.
Dupa Rusi, Ungurii si Bulgarii ridicau pretentii si Puterile Axei sprijineau revendicarile lor, caci numai satisfacute aceste State pe socoteala României, se declarau dispuse sa intre în sistemul lor de aliante.
Pentru mine si toti cei ce gândeam din perspectiva miscarii, situatia era clara. Trebuia întarite în modul cel mai grabnic legaturile cu Puterile Axei, pentru a putea face fata rapacitatii vecinilor, care ne-au prins cu hotarele descoperite. Dar aceasta încadrare în noua ordine europeana nu o putea face decât un guvern care sa se bucure de încrederea Berlinului si a Romei. Trebuia sa apasam pe acceleratorul istoriei, pentru a o lua înaintea furtunii de la fruntarii; trebuia sa fortam poarta spre Berlin si Roma, dupa ce regimul a pierdut timpul cu o politica daunatoare natiunii. Fiecare zi era pretioasa. Cu cât trecea timpul cu atâta pretul ce trebuia sa-l platim pentru încadrarea noastra în Axa va fi mai mare.
Abia la 1 Iulie 1940, guvernul Tatarascu a binevoit sa renunte la garantiile engleze, primite la 13 Aprilie 1939, dupa ce a descoperit ca nu folosesc la nimic altceva decât la provocarea Puterilor Axei.
În acele zile m-am angajat în lupta cu disperarea ultimului efort pentru a abate primejdiile care se îngramadeau deasupra României. Am alarmat pe legionari, pentru a fi gata sa raspunda în eventualitatea ca se va produce o revolta comunista; am luat contact cu ofiteri, solicitându-i sa reziste în cazul unei primejdii acute de bolsevizare a tarii; am adunat în graba pe sefii legionari din judetele cele mai amenintate, dându-le dispozitii ca, în regiunile industriale si petrolifere, sa întareasca vigilenta; am organizat unitati de auto-protectie în toate cartierele Bucurestilor.
Paralel cu aceasta actiune, care angaja miscarea si pe prietenii ei, am dus o alta campanie în sferele politice, militare si administrative ale tarii. Am cerut membrilor guvernului si responsabililor de aparatul Statului sa ia masuri de protectie interna, insistând asupra pericolului ce ne ameninta ca, în acest vacuum de aliante în care ne aflam, pâna la adeziunea noastra la puterile Axei, sa fim victima unei revolutii sprijinita din afara de Soviete. Am fost în pelerinaj pe la numeroase personalitati ale vietii politice si publice românesti: ministri si fosti ministri, profesori universitari, economisti, industriasi, ofiteri, demnitari ecleziasti, scriitori, simpatizanti si dusmani. Tuturor le-am vorbit cu pasiune pentru a trezi în ei o scânteie de interes pentru tara. Am repetat la fiecare întrevedere ca acei compromisi în vechea politica trebuie sa se dea la o parte, pentru a face loc unor oameni care pot trata în conditii demne cu Berlinul, fara a fi încarcati de propriul lor trecut. Cei legati de politica anterioara, nu au voie sa lege soarta tarii de propria lor persoana, ca, dupa atâta grave erori, ramânând ei la putere, dusmanii tarii vor fi si mai agresivi si pofta lor de jaf va creste, caci nu vor avea nici un respect de ei si nici o teama. Am avertizat ca conducatorii de azi ai Europei în nici un caz nu se vor sprijini pe ei, care au fost pâna acum instrumentele planului englez de încercuire a Germaniei. Tara noastra nu va avea de suferit numai din cauza celor zece ani de politica externa gresita, ci si din cauza acelora care, în momentul actual, nu se vor retrage de la posturile de comanda.
Cu oarecare exceptii, nu am întâlnit în patura conducatoare acele înalte sentimente nationale pe care le reclama dramaticele circumstante. În sufletele celor mai multi nu am descoperit decât teama salbatica sa nu-si piarda pozitiile, meschinele gânduri legate de propriile lor interese. Grija celor mai multi era ce se va întâmpla cu ei, nu cu tara. Toti se întrebau cum se vor strecura ei în lumea noua, în noua ordine, pastrându-si vechile privilegii.

Mi-am faurit atunci convingerea ca patura noastra conducatoare se gaseste într-o stare de descompunere atât de înaintata încât nu mai e capabila sa reactioneze, dând un exemplu eroic, cel putin în acele momente când însasi existenta României ca Stat liber si independent era în dezbaterea Europei.

23. HERMANN VON RITGEN

Contrar versiunilor prezentate de diversi istorici si pseudo-istorici, la eliberarea mea din arestul Sigurantei si apoi ascensiunea mea politica, Legatia germana de la Bucuresti n-a jucat nici un rol. Dimpotriva, când guvernul român a cerut explicatii lui Fabricius asupra întoarcerii mele clandestine în România, acesta i-a comunicat ca guvernul german nu are nici o cunostinta de actiunea întreprinsa de mine nu are nici un amestec.
Fabricius nu spunea nimic neadevarat. Daca autoritatile germane de la Berlin ar fi aflat de planul nostru, ne-ar fi arestat.
Eu si ceilalti camarazi am putut parasi Germania numai sustragându-ne de sub vigilenta Gestapo-ului, care ne obliga sa ne prezentam saptamânal la Revier-ul respectiv pentru a semna într-o condicuta.
Nici Regele Carol si nici camarila lui n-au priceput sensul raspunsului lui Fabricius. Ministerul Germaniei la Bucuresti se dezinteresa de soarta mea, lasându-le mâna libera sa ma lichideze, daca voiau. "Permanentele" Statului îsi imaginau însa ca eu am spatele acoperit la Berlin de forte infinit mai mari, pe care nici Fabricius nu le banuia sau nu le putea destainui.
Aceasta eroare de interpretare a politicii germane din partea Palatului, complicata cu criza externa în care se zbatea tara dupa prabusirea Frantei, a contribuit puternic la eliberarea mea.
Legatia germana si-a schimbat atitudinea fata de mine mult mai târziu, abia dupa ce fusesem eliberat si intrasem în circuitul vietii politice; abia dupa ce am fost primit în audienta de Rege si fusesem numit Subsecretar de Stat în guvernul Tatarascu.
Abia atunci începuse sa se intereseze de persoana mea, dupa ce contactul cu mine nu mai reprezenta o primejdie de tulburare a relatiilor germano-române, fiind eu însumi un agreat al Regelui. Cu un ministru se poate vorbi, dar nu cu un infractor al Statului.
Fabricius si consilierii lui s-au gândit în acel moment ca eu le-as putea fi util pentru a câstiga mai mare influenta asupra Suveranului, pentru ca acesta sa ia deciziunile în sensul dorit de ei.
Eu n-am facut nici un pas pentru a lua legatura cu Legatia germana. Stiam ca Fabricius este ostil miscarii si înca de pe timpul când Capitanul era încarcerat si îsi astepta procesul. Legatura mi s-a oferit abia atunci, fiind Subsecretar de Stat, prin inginerul Constantin Greceanu, legionar. Acesta mi-a comunicat ca von Ritgen, consilier de legatie, vrea sa ma întâlneasca.
Fireste ca nu puteam refuza. Cu cât se largea cercul cunostintelor mele, cu atâta crestea si ascendentul meu politic. Locul de întâlnire a fost fixat chiar de el acasa. Sotia lui Greceanu era germana si casa ei era vizitata de multi membri ai Legatiei. Oaspetele frecvent era Neubacher.
Întâia mea întrevedere cu von Ritgen a avut loc în 30 Iunie 1940. Au urmat altele dupa aceea.
Greceanu locuia la sosea, într-o casa la etaj, spatioasa si aranjata cu gust. Când l-am vazut întâia oara pe von Ritgen, m-a izbit înaltimea lui neobisnuita, trecând mult peste media normala. Eu eram mititel pe lânga el. Dar figura lui atletica era compensata de manierele lui distinse, de vocea lui placuta si de inteligenta lui, mult superioara lui Fabricius si celorlalti functionari ai Legatiei. Numai la Neubacher am întâlnit o forta intelectuala ca a lui. Întelegea repede miezul unei probleme si aceasta era un mare avantaj, caci putea referi cu toate nuantele declaratiile mele lui Fabricius.
Venise cu o chestiune extrem de importanta si urgenta. Vroia sa-mi încredinteze un mesaj din partea guvernului german, pe care, la rândul meu, sa-l transmit Regelui. Mesajul acesta, prin natura lui delicata, nu putea fi comunicat pe canalele obisnuite ale diplomatiei si de aceea facea apel la mine, ca o persoana de încredere, al carui atasament fata de Puterile Axei era în afara de orice discutie, si care, în acelasi timp, putea patrunde cu usurinta la Palat, fiind în bune raporturi cu Regele. Se cerea cea mai mare discretie.
Bine înteles ca legatia germana când m-a ales pe mine ca sa transmit acest mesaj, s-a gândit si la faptul ca reprezentam o forta politica în tara si, în modul acesta, la presiunea lor, se putea adauga si presiunea Garzii de Fier.
Ce mi-a spus von Ritgen? Guvernul german este interesat ca România sa supravietuiasca zguduirilor prin care trece, pentru ca are nevoie de economia ei pentru continuarea razboiului. Germania este hotarâta sa ajute România pentru a ocroti de o eventuala invazie sovietica, dar nu o poate face din proprie initiativa,

ci asteapta ca primul pas sa fie facut de la Bucuresti. Cea mai buna garantie ca fruntariile ei de rasarit sa nu fie calcate, ar fi prezenta unei misiuni militare germane în România. În momentul ce ar exista cât de putine trupe germane în România, s-ar taia apetitul Rusiei Sovietice de a invada tara noastra, stiind ca, în alta parte, chemarea acestei misiuni ar confirma buna credinta a guvernului român la schimbarea sistemului de aliante în care a trait pâna acum România, dorind sa-l substituie cu sistemului Puterilor Axei. E imperios necesar ca Regele Carol sa stie cât mai urgent acest lucru, pentru a lua aceasta hotarâre, care poate fi decisiva pentru însasi existenta Statului Român. Trebuie evitat sa se ajunga în România la o situatie ca în Polonia.
I-am raspuns lui von Ritgen ca declaratia lui este de o importanta capitala pentru viitorul poporului român si îmi asum raspunderea ca, în cel mai scurt timp, sa fie adusa la cunostinta Majestatii Sale Regelui.
L-am întrebat apoi cum vede guvernul Tatarascu si participarea mea în acest guvern. Mi-a raspuns ca formula actuala de guvernare nu i se pare cea mai potrivita pentru a risipi neîncrederea Berlinului si a conduce România pe drumul unei colaborari leale cu Puterile Axei, ca ar trebui sa se formeze un nou guvern, liber de tarele* trecutului, în care miscarea legionara sa aiba o mai mare participare.

24. O ÎNTREVEDERE DRAMATICA CU TATARASCU

Plecând de la von Ritgen, am simtit toata povara destinului asupra mea. Detineam o informatie de primul rang si, în acelasi timp, un mesaj al guvernului german care trebuia transmis de urgenta Regelui.
Devenisem în aceasta chestiune un fel de confident al Legatiei germane si unicul om de legatura cu Palatul. Mesajul avea ca obiectiv principal solicitarea unei misiuni militare germane din partea României, dar, în subsidiar si provocat de mine, von Ritgen mi-a destainuit ca guvernul actual nu este agreat la Berlin.
M-am decis sa transmit concomitent amândurora mesajele ca si cum ar forma un tot inseparabil de aceeasi valoare si tarie: sa vorbesc Regelui nu numai de urgenta necesitate de a chema în tara o misiune militara germana, dar si de dorinta Berlinului ca guvernul Tatarascu sa fie înlocuit cu un nou guvern, în care participarea legionara sa fie determinanta.
Înainte de a ma duce la Rege, m-am gândit ca este bine sa-l vad pe Gheorghe Tatarascu, presedintele de consiliu. I-am solicitat o audienta pentru a-i face o comunicare importanta. M-a invitat la el acasa. Tatarascu m-a primit cald si afectuos. Fara introducere si fara menajamente, am intrat direct în subiect, demonstrându-i necesitatea unei imediate schimbari de guvern. Berlinul nu are încredere în actuala echipa, desi observa anumite orientari în politica externa a României, favorabile Axei. Rapirea Basarabiei si Bucovinei de Nord va fi urmata de alte pierderi teritoriale si fata de aceste amenintare este nevoie de un guvern românesc la Bucuresti care sa aiba un cuvânt de spus la Berlin. Atât vechile partide cât si oamenii care au participat la ultimele guvernari nu inspira încredere în cercurile germane si atunci sacrificiile ce ni se vor impune vor fi mult mai mari si mai greu de suportat.
Numai un guvern de componenta legionara ar putea vorbi cu autoritate la Berlin si la nevoie chiar sa se opuna unor pretentii exagerate.
Dupa expunerea mea, pe care a ascultat-o Tatarascu cu ochii dilatati, m-a întrebat:
– Si cine crezi ca ar putea sa prezideze un astfel de guvern?
– Eu însumi, am raspuns, înconjurat de o serie de personalitati în care Regele sa aiba încredere. Eu cer pentru miscare presedintia si externele, plus câteva ministere sociale.
La interne, armata si economie, poate sa numeasca Regele pe cine vrea, ca sa aiba garantia ca nu vrem sa-l rasturnam.
N-a ripostat nimic, dar citeam din ochii lui ca pledoaria mea l-a convins si ca era dispus sa-si dea demisia. La plecare mi-a strâns mâna cu emotie si m-a îmbratisat, sarutându-ma pe amândoi obrajii.
N-am vorbit nimic în convorbirea cu Tatarascu de misiunea militara germana. Am pastrat aceasta informatie sa i-o comunic Regelui.

25. 2 IULIE 1940

Dupa ce l-am vazut pe Tatarascu, am cerut audienta Regelui, care m-a primit imediat. N-a fost o audienta protocolara si nici nu s-a scris de ea în gazete, dar a avut urmari importante în viata politica a tarii, caci, în 2 Iulie 1940 s-a decis soarta guvernului Tatarascu.

Spre deosebire de felul cum am abordat discutia cu Tatarascu, Regelui i-am facut o lunga introducere pentru a întelege însemnatatea mesajului ce i-l transmiteam. I-am spus Regelui ca numai un act de curaj din partea lui mai poate salva tara, ca timpul speculatiilor ieftine si a combinatiilor minore a trecut, ca sfaturile ce i le da diversi politicieni nu pot duce decât la ruina domniei lui. Împrejurarile dramatice în care se gaseste tara reclama de la el o schimbare radicala în politica externa si interna. Orice sovaiala în luarea acestei hotarâri si orice solutie de compromis ar putea sa duca la o amânare a catastrofei, dar nu la înlaturarea pericolului mortal ce se întinde peste România si peste Coroana.

Apararea granitelor tarii si salvarea existentei Statului Român se reduc în fond la o chestiune de politica interna.

Cu oameni de cunoscuta orientare anglofila nu se mai poate conduce tara si pastrarea lor la cârma ei echivaleaza cu desfiintarea Statului Român. Este necesara o schimbare de conceptie în conducerea Statului si pentru aceasta înnoire a lui din temelii a sosit ceasul sa fie folositi legionarii. Formarea unui nou guvern fara participarea miscarii nici nu este de gândit, caci miscarea se bucura de încrederea marii majoritati a populatiei, iar, din punct de vedere extern, este înrudita ideologic cu Statele marilor revolutii nationale, biruitoare astazi în Europa.

Dupa aceasta analiza a momentului politic în care se gaseste tara, am trecut la subiectul propriu zis, comunicându-o mesajul pe care l-am primit de la Legatia germana. Pentru a nu exista nici un dubiu asupra autenticitatii lui, i-am spus si numele consilierului de legatie cu care m-a întâlnit si care m-a însarcinat sa-l transmit Regelui.

I-am explicat si de ce acest mesaj mi s-a încredintat mie si nu s-a comunicat guvernului pe caile diplomatice normale, dar poate fi sigur ca reprezinta punctul de vedere al guvernului german:

– Sunt împuternicit sa transmit Majestatii Voastre urmatorul mesaj din partea Legatiei germane: guvernul german este dispus si interesat în gradul cel mai înalt sa ajute România pentru a nu cadea victima unei invazii sovietice.

Dar nu poate întreprinde aceasta actiune din proprie initiativa, ci numai daca este solicitat de guvernul român.

Din partea Majestatii Voastre trebuie sa se produca un gest, un prim pas, care sa-i permita Reichului sa-si desfasoare dispozitivul de protectie al României. În concret, este vorba de o cerere pe care Majestatea sa o adreseze Führerului Adolf Hitler, pentru ca aceasta sa aprobe trimiterea unei presiuni militare în România.

– Prezenta unei misiuni militare germane pe pamântul României ar îndeparta pericolul unei invazii sovietice si ar reda cetatenilor linistea si încrederea de care au nevoie pentru a se consacra la refacerea tarii. Prezenta acestei misiuni ar fi, de alta parte, dovada indiscutabila ca România s-a decis sa se încadreze fara rezerve în noua ordine europeana, patronata de Puterile Axei.

– Aceeasi sursa m-a facut atent ca guvernul actual nu este agreat de Berlin din cauza binelor lui cunoscute antecedente politice. Pentru a se împlini cu lealitate noua politica de colaborare sincera cu Puterile Axei, este neaparat necesar sa se formeze un nou guvern de orientare legionara.

Regele se facuse mic. Îi tremura mâna si fata lui luase înfatisarea unui om învins. Cu oboseala si cu vocea unui om sfârsit mi-a spus urmatoarele:

– Domnule Sima, te rog sa crezi ca am vrut sa fac tot binele pentru tara, dar partidele mi-au întors spatele, iar D-voastra mi-ati devenit dusmani. Nu am avut oameni si nu stiu cui sa ma adresez.

Desi stiam ca nu e cinstit când îsi cauta aceste justificari, gândindu-ma la nenorocirea tarii, i-am oferit atunci formula pe care i-o comunicasem înainte lui Tatarascu:

– Majestate, sunt gata sa-mi asum raspunderea guvernarii si sa scot tara din impasul extern, cu conditia sa ma bucur de toata libertatea în actiunile ce le voi întreprinde. Trebuie sa oferiti miscarii oportunitatea ca sa se înfrunte direct cu Berlinul în chestiunea revendicarilor maghiare, iar oamenii care au guvernat pâna acum sa se dea la o parte. E în interesul tarii si al Coroanei.

În acel moment am avut impresia ca l-am convins si ca era gata sa-i accepte solutia ce i-o oferisem. M-am despartit de Rege în termeni buni si probabil ca am fi avut acel guvern de salvare nationala care ar fi împiedicat arbitrajul de la Viena, daca în orele care au urmat nu s-ar fi exercitat alte influente care au anulat eforturile mele.

26. GUVERNUL GIGURTU

Ca urmare a campaniei mele de alarma si a ultimei mele audiente la Rege, guvernul Tatarascu a demisionat si s-a format un nou guvern sub conducerea lui Ion Gigurtu, în 3 Iulie 1940.
Acest guvern avea toate aparentele sa fie un guvern de orientare nationalista.
În fruntea lui se afla inginerul Ion Gigurtu, directorul general al societatii aurifere "Mica", de la Brad. Presedintele consiliului de administratie la aceeasi societate fusese Octavian Goga si era un fapt binecunoscut ca Gigurtu finanta partidul national-crestin. Noul sef de guvern aratase simpatie chiar fata de miscarea legionara.
Numise pe Ion Mota avocat în contenciosul societatii si îi îngaduise sa locuiasca într-un apartament al ei. Mota îsi facea datoria ca oricare functionar al societatii si nu primea nici o centima gratuit, iar pentru apartament platea chirie. Toate aceste antecedente pareau sa confirme opinia larg raspândita în cercurile politice din tara ca Gigurtu era un om de dreapta si ca, prin numirea lui, triumfa ideea nationala în Stat. La Externe fusese numit Mihail Manoilescu, economist de faima mondiala si doctrinar al corporatismului, înrudit prin convingeri politice cu miscarea legionara. În acelasi guvern figurau trei legionari, care pareau ca reprezinta garantia suprema a radicalei prefaceri în viata publica: Horia Sima la Culte si Arte, Vasile Noveanu la Ministerul Inventarului si Augustin Bidian, ca Subsecretar de Stat la Finante.
Ca si cazul precedent, numirea mea la Culte s-a facut fara sa fiu consultat. A fost un guvern de improvizatie cu ochii tinta la Berlin.
N-am putut fi gasit unde locuiam în ziua când s-a constituit guvernul – 3 Iulie 1940 – si de aceea am depus juramântul singur abia a doua zi.
Dupa ceremonia depunerii juramântului, m-a luat Urdareanu în cabinetul lui si mi-a povestit ce s-a întâmplat cu o ora înainte în fata lui. Un spectacol de necrezut. S-a prezentat la el o numeroasa delegatie de personalitati din toate partidele, prezidata de Dr. Nicolae Lupu, si acestia l-au rugat staruitor sa intervina pe lânga Rege ca sa nu introduca legionari în guvern, ca ei stau la dispozitia Regelui pentru formarea unui guvern de unitate nationala. Dr. Nicolae Lupu a început sa lacrimeze când pleda cauza partidelor.
– Îti închipui, D-le Sima, au venit cu totii aici ca niste babe bocitoare, ca se prapadeste tara.
– Si D-voastra ce le-ati raspuns, Domnule Ministru?
– Le-am aratat usa si i-am dat afara. Le-am strigat: "Dupa ce ati sabotat permanent toate initiativele Regelui, acuma veniti sa va puneti la dispozitia Coroanei? Prea târziu. Majestatea Sa Regele merge cu tineretul tarii!
– Ati facut bine, Domnule Ministru. Din partea mea trebuie sa stiti ca niciodata nu voi merge cu acesti oameni contra Coroanei. Nu se gândesc la tara, ci exclusiv la capatuiala. În timp ce noi eram în lupta cu dictatura lui Armand Calinescu, ei stateau deoparte speculând ca ne vom anihila reciproc si ei vor ramâne singurii câstigatori pe teren.
Ce scena penibila traiam! Fostii demnitari ai tarii se pretau la aceasta mizerabila intriga la Palat contra Legiunii, aceiasi oameni care n-au ridicat un deget ca sa ne apere când noi sângeram la pânda ca sa mai rupa ceva din trupul sfârtecat al tarii. Acestia erau asa zisii oponenti ai Regelui, în care a crezut la un moment dat si Capitanul ca ar fi aliatii lui potentiali. Aceasta informatie m-a întarit în convingerea ca nu e bine sa am nici un fel de contact cu partidele, caci numai provoc mânia Regelui, fara ca sa-ti poata fi de nici un ajutor în caz de nevoie.
Dupa depunerea juramântului, am mers la Ministerului Cultelor sa iau în primire administratia. M-a asteptat vechiul titular, C. C. Giurescu, care, pâna la formarea Partidului Natiunii, îndeplinise functiunea de Secretar General al Frontului Renasterii. Cum se obisnuieste la schimbari de ministri, se tin discursuri. Giurescu m-a salutat cu câteva declaratii amabile, iar eu i-am raspuns cu o mica cuvântare, pregatita dinainte, în care, pe lânga recunoasterea meritelor lui în actiunea de destindere, am atins si chestiunea Bisericii Ortodoxe, spunând ca doresc o Biserica libera, stapâna pe destinul ei, care sa consacre exclusiv mesajul ei Divin.
A doua zi am primito telegrama de felicitare din partea Mitropolitului Balan al Ardealului, în care se referea tocmai la aceasta declaratie. Am numit sef de cabinet pe profesorul Vasile Barbu din Giurgiu, pe care îl avusesem si la Educatia Nationala, iar ca Secretar General pe conferentiarul Vladimir Dumitrescu, un om distins, competent si de mare bun simt.

Îndata dupa luarea în primire a Departamentului, am facut vizita traditionala la patriarhie, as acum se obisnuia când se schimbau titularii Ministerului. A venit sa ma ia un preot, consilier al Patriarhiei, cu masina. Sanctitatea Sa Nicodem m-a primit în biroul sau. I-am sarutat mâna cuviincios si apoi am intrat într-o discutie protocolara de câteva minute. Atmosfera a fost apasatoare, cu toate sfortarile mele de a aparea în fata Patriarhului ca un om ca oricare altul. Ma privea cu ochi piezisi. Patriarhul Nicodem rostise o cuvântare la catafalcul lui Calinescu, care revoltase toata tara. Justifica masacrele din zilele de 21-22 Septembrie 1939 cu citate din Biblie si cu argumente teologice, binecuvântând crima Regelui. Eu i-am spus ca atâta vreme cât voi trai eu în fruntea Ministerului, ma voi stradui sa asigur independenta Bisericii, pentru a nu cadea victima ingerintelor politice. Patriarhul întelese ca ma refeream tocmai la ceea ce facuse el sau ceea ce i se ceruse lui si defunctului Patriarh Miron de catre Rege sa faca, când în realitate intentia mea era cu totul alta, de a stabili un principiu în relatiile mele dintre Stat si biserica. La întoarcere, preotul care ma însotea mi-a dat sa semnez niste hârtii. Erau niste aprobari pentru Patriarhie. Bineînteles ca n-am refuzat. Se vede ca asa era obiceiul pamântului.
Cancelaria Patriarhiei profita de vizita la Patriarh a noului Ministru pentru a-i cere sa-si puna semnatura pe anumite acte.
Nu stiu ce s-a întâmplat în mintea Patriarhului Nicodem sau nu stiu ce-a retinut din convorbirea mea cu el, caci îndata a alergat la Palat ca sa-i comunice Regelui impresiile lui despre mine:
– Majestate ce-ati facut? Ati dat drumul acestui om periculos. Ati omorât pe Codreanu si acum s-a ridicat al doilea Codreanu!
Declaratia Patriarhului a transpirat din incinta Palatului si a ajuns în 24 de ore la urechile mele. Îngrijorat de ceea ce ar putea sa urmeze, caci era o tentativa de a determina Palatul sa ma suprime, m-am dus la Urdareanu si am protestat contra atitudinii Patriarhului, care si-a permis sa se exprime asupra unui om pe care abia îl vazuse câteva minute în viata lui.
Patriarhul Nicodem ne-a purtat mereu sâmbetele. Când am venit noi la putere, Patriarhul Nicodem si-a pus demisia la dispozitia Conducatorului Statului. Generalul Antonescu m-a întrebat ce sa faca cu ea. I-am spus ca punctul meu de vedere si al miscarii este ca Biserica nu trebuie târâta în luptele politice, asa cum facuse Carol, ca, din partea mea, poate sa stea o mie de ani în fruntea Bisericii. Eleganta cu care m-am purtat eu nu l-am împiedicat pe Patriarh ca mai târziu sa instige pe Generalul Antonescu sa ne elimine de la putere.

27. ALTE MASTI, ACEEASI PIESA

Activitatea mea la Ministerul Cultelor si Artelor n-a însemnat mai nimic pe plan administrativ. Am facut act de prezenta si am dat curs câtorva afaceri de rutina. În schimb am avut numeroase întrevederi politice chiar în localul Ministerului. Aceste întâlniri reflectau starea de alarma în care traia permanent Capitala si rostul ce mi se atribuia în acest guvern. Singurul lucru memorabil ce-l retin din aceste zile era teama lui Iorga sa nu fie scos din fruntea Comisiunii Monumentelor Istorice.
Nici nu stiam ca Iorga este functionar la acest Minister, daca nu mi-ar fi atras atentia Urdareanu, rugându-ma sa nu ma leg de el. Am zâmbit în sinea mea. Niciodata nu m-as fi pretat la un gest atât de meschin si de ridicol.
Gândurile mele erau în alta parte, la convulsiunile poporului si la chinurile ce-l mai asteptau. Guvernul Gigurtu m-ar fi putut satisface personal, caci nu e întâmplare obisnuita ca din beciurile Sigurantei sa salti pe banca ministeriala – si pe câti nu i-a ametit aceste schimburi neasteptate în viata – dar eu aveam o alta educatie si urmaream un alt tel. Examinam guvernul nu din locul privilegiat ce-l ocupam, ci din perspectiva posibilitatilor lui de a scoate corabia natiunii din furtuna care-l prinsese. Avea noul guvern o structura suficient de solida ca sa reziste atacurilor dusmane si un cârmaciu priceput? Eu am luptat cu Tatarascu, cu Regele si cu oamenii din anturajul lui pentru a pune pe picioare un guvern de salvare nationala, care trebuia sa îndeplineasca doua conditiuni fundamentale: sa se bucure de încrederea poporului si sa dispuna de autoritatea necesara peste hotare, când se va înfrunta la Roma si Berlin cu problema revendicarilor maghiare. Ori ceea ce iesise din retorta Palatului era o caricatura a proiectului pledat de mine. În compozitia guvernului, legionarii, unicii care ia-r fu putut trata în conditii demne cu Berlinul, erau a cincea roata la car, caci obtinusera posturi secundare, de unde puteau influenta cursul evenimentelor. Din factorul determinant al guvernului, as acum cerusem Regelui, ajunsesem o anexa a lui. Nu numai ca eram nemultumit de distribuirea posturilor în noul guvern, care nu oferea nici o compensatie

miscarii, dar eram indignat si revoltat de usurinta cu care se trateaza problemele natiunii în acest moment de rascruce pentru destinul ei.
În ce consta înselatoria cu "noul" guvern, pe care omul de pe strada nu o descoperea si nici cercurile politice de la Berlin si Roma, prost informate de reprezentantii lor la Bucuresti? Guvernul Gigurtu nu însemna acea schimbare profunda în politica tarii, la care aspira poporul. Vechiul sistem continua sa traiasca. Se produsese o simpla deplasare de persoane în componenta lui si nu biruise o noua conceptie în organizarea Statului. Regele urmarea sa manipuleze curentul nationalist predominant în acel moment în tara în profitul sau, sa-l atraga de partea lui, fara însa sa înstraineze vreo parcela din puterea lui.
Guvernul avea o compozitie ingenioasa. Prin numirile facute, abil dozate, Regele vroia sa trezeasca impresia în tara si peste hotare ca în politica interna a României s-a produs o schimbare radicala, favorabila Puterilor Axei, ca toate fortele politice ale României, necompromise în guvernele anterioare, s-au adunat în jurul Coroanei într-un efort suprem pentru a salva tara.
Presedintele de guvern, Ion Gigurtu, era considerat un om de dreapta, întretinea legaturi economice cu Germania si luase contact si cu guvernele Axei în timpul când fusese ministru de externe. Numindu-l în fruntea guvernului, Regele s-a gândit la reflexele lui nationaliste, care ar putea constitui o buna carte de vizita la Roma si Berlin. Lânga Gigurtu aparuse ca Ministru de Externe, Mihail Manoilescu, care înca din 1933 milita în acelasi front cu miscarea legionara si chiar fusese ales senator pe listele ei în alegerile din 1937. Prezenta lui Manoilescu în guvern oferea lui Gigurtu o si mai mare margine de credibilitate a sinceritatii lui politice când proclama hotarârea noului guvern de a se orienta spre puterile Axei. Daca mai adaugam la aceasta combinatie aparitia lui Nichifor Crainic la Ministerul Propagandei si prezenta celor trei legionari în guvern, si în special a mea, atunci atât Berlinul cât si Roma nu puteau decât sa se deschida spre "noua" România, uitând rezervele ce le-au manifestat permanent fata de Carol. Legionarii din guvern reprezentau elementul care garanta autenticitatea nationalista a guvernului Gigurtu, investindu-l cu o prezumtie favorabila în fata lui Hitler si Mussolini.
Dar, vai, realitatea era cu totul alta. Gigurtu era o personalitate pur decorativa, în spatele caruia actionau aceleasi forte. Era o piesa de rezerva a Regelui, pe care a azvârlit-o în viata publica a tarii în acest moment greu, cu scopul de a continua vechiul sistem. Regele nu a renuntat niciodata nici la dictatura si nici la planul lui ca, într-un viitor îndepartat, sa treaca de partea Rusiei Sovietice. Acum când Europa era la picioarele lui Hitler si România era obligata sa intre în sfera de influenta germana, Gigurtu reprezenta o excelenta acoperire pentru a supravietui regimului carlist în aceasta perioada de tranzitie. Dar cum Gigurtu era un om slab si nu-l putea apara în caz de nevoie, l-a dublat cu Generalul Mihail, un om de încredere al sau, pe care l-a numit Vice-presedinte al Consiliului de Ministri. A pastrat apoi pe Generalul Argesanu la comanda Corpului II Armata, acela care ordonase masacrele de legionari din noaptea de 21-22 Septembrie. În modul acesta se putea sprijini pe corpul de armata care avea sub control Capitala. La Interne a numit un alt om de încredere al sau, pe Generalul David Popescu, pe care l-am cunoscut mai târziu si care parea un ofiter distins si cu vederi noi.
De fapt acest guvern, ca si echipele precedente ale dictaturii regale, era degradat la un simplu organ executiv. Nu avea nici o putere. Deasupra lui exista un supra-guvern, format din treimea Carol-Elena Lupescu-Urdareanu, care lua toate deciziile în functie de informatiile ce i le furniza aparatul de spionaj al lui Moruzov. Ca sa ne dam seama pâna unde mergea controlul Palatului, trebuie sa adaug ca Regele lucra în fiecare saptamâna cu toti ministrii. Fiecare ministru avea fixata o zi de audienta la Palat, când trebuia sa se prezinte cu dosarele afacerilor curente. Nici o decizie nu se lua si nici o numire nu se facea fara sa aiba prealabila aprobare a Regelui. Nu numai ca ministrii nu aveau nici o initiativa, ci chiar presedintele de consiliu era scos din functiune. Adevaratul sef de guvern, de unde emanau toate ordinele era Regele, iar cel ce figura ca atare si avea raspunderea guvernarii, nu putea hotarî nimic.
Dar ce se alesese de Partidul Natiunii? Nu se mai vorbea nimic de el ca si cum nici n-ar exista, fiind acoperit de avalansa evenimentelor. Dupa cum stim, seful noului partid era însusi Regele, iar pentru conducerea lui efectiva dispunea de un Stat Major. Primul Sef de Stat Major a fost Urdareanu. Odata cu constituirea noului guvern, Regele a crezut oportun sa substituie pe Urdareanu, prea vulnerabil, cu însusi presedintele consiliului, Ion Gigurtu. Regele vroia sa întareasca pozitia lui Gigurtu în fata strainatatii, prezentându-l nu numai ca sef de guvern, dar si ca exponent suprem al unui partid croit dupa modelul importat din Italia si Germania.
Am acceptat sa intru în acest guvern nu pentru ca îmi convenea sau pentru ca nu-mi dadeam seama de hibrida lui întocmire, ci pentru a aduce o noua dovada a bunei mele credinte în relatiile cu Palatul. Eram

decis ca din interiorul guvernului sa dau o noua batalie pentru a-o modifica alcatuirea pâna ce va deveni un instrument eficace pentru salvarea tarii. Daca nu voi reusi, voi parasi guvernul, pentru a nu împartasi nici cu el si nici cu Regele raspunderea noilor sfâsieri teritoriale.

28. DEMISIA

Dupa Consiliul de Ministri la care am asistat – primul si ultimul – mi-am dat seama ca cu acest guvern nu este nimic de facut. Guvernul nu avea autonomie si nu dispunea nici de oamenii si nici de mijloacele necesare ca sa domine criza. Toti cei ce vorbesc sau propuneau ceva, pareau sa recite niste roluri scrise de altii si la toti se simtea teama sa nu supere pe acela care sta în spatele lor si din a carui gratie erau ministri. A ramâne mai departe în sânul lui, ar fi însemnat sa ne compromitem, fara ca acest sacrificiu sa aduca vreun folos tarii. Colaborarea mea cu Regele Carol avea la baza, chiar de la primele tratative, urmatoarea premisa: lasam la o parte ce-a fost, pentru a da batalia în comun pentru salvarea hotarelor. Dar când nici acest lucru nu era posibil, când Regele însusi sabota actiunea de refacere a tarii, odata cu hibrida întocmire a Partidului Natiunii si a doua oara prin constituirea acestui guvern, care nu corespundea uriaselor sarcini care îi stateau în fata, atunci ma întrebam daca nu a sosit momentul unei revizuiri apozitiilor pe care le urmase miscarea pâna acum. Trebuie sa ajungem la o clarificare, pâna ce nu e prea târziu.
Voi face un ultim si disperat efort. Ma voi duce din nou la Rege pentru a-l ruga sa schimbe si acest guvern sau cel putin sa-l remanieze în asa fel încât sa se vada clar peste hotare ca este o emanatie a miscarii legionare. Din anexa a guvernului, trebuie sa devenim factorul lui determinant. De abia atunci vom dispune de un instrument eficace de guvernare si vom fi în stare sa dam batalia de aparare a frontierelor cu sorti de izbânda.
Era Luni, 7 Iulie, când m-am prezentat la Palat si am cerut o noua audienta Regelui, a treia de când îl vazusem întâia oara. Cum eram membru în cabinet, mi-a fost usor sa o obtin. I-am vorbit aproape o ora, explicându-i de ce actualul guvern, în actuala lui componenta, nu poate sa faca fata strâmtorii în care se gaseste tara. Italia si Germania sprijina revendicarile maghiare si dintr-un moment într-altul trebuie sa ne asteptam la un nou ultimatum, de asta data de la Berlin.
E prea târziu sa presupunem ca Hitler si Mussolini vor abandona pe Unguri si pe Bulgari pentru a câstiga alianta României. Acest lucru era posibil cu câtiva ani în urma. Vecinii nostri ne-au luat-o înainte. Ei au început mult mai demult o politica de apropiere de Puterile Axei si astazi sunt considerati aliatii ei potentiali, în timp ce noi am acceptat garantiile engleze si abia dupa consumarea înfrângerii franceze, ne-am decis sa modificam cursul politicii noastre externe. E logic de presupus ca Hitler si Mussolini vor da întâietate revendicarilor maghiare si bulgare si de abia va consimti sa plateasca pretul ce i se cere pentru a fi admisa în noua ordine europeana.
Nu stiu cât de mari vor fi sacrificiile care ni se cer, dar un lucru este cert: avem nevoie de un guvern asupra caruia sa nu apese ipoteca trecutului, un guvern care sa nu poata fi acuzat ca a participat la politica de încercuire a Germaniei, un guvern format din oamenii care au sustinut permanent o orientare externa favorabila Axei. Numai un guvern legionar sau precumpanitor legionari poate fi ascultat cu respect la Roma si Berlin, când va pleda cauza României în fata revendicarilor maghiare si bulgare. Numai un guvern legionar va fi în stare sa spune si un hotarât "nu" la Berlin, daca pretentiile vecinilor nostri vor fi exorbitante. Miscarea legionara trebuie scoasa din situatia inferioara de astazi si sa devina centrul de greutate al noului guvern, pentru a da cu sorti de izbânda batalia de aparare a frontierelor.
Am pus atâta pasiune în expunerea mea încât am uitat la un moment dat ca ma aflu în fata Regelui. Am vorbit cu caldura pentru a-l câstiga punctului meu de vedere, aratându-i ce mare bine poate sa faca natiunii înzestrându-o cu un guvern la înaltimea responsabilitatilor lui din acest moment. Nu m-a întrerupt niciodata în cursul pledoariei mele, ci doar fuma tigara dupa tigara. Aveam impresia ca si el împartaseste îngrijorarile mele si ma asculta cu interes. Dar ma înselam. M-a lasat sa-mi dau pe fata toate gândurile, pentru ca dupa ce am terminat sa-mi spuna pe un ton rastit:
– Când îti faci uniforma?
Am ramas trasnit. Nici cel putin din curtoazie sa comenteze într-un fel oarecare declaratia mea. Îmi pusese aceasta întrebare cu vadita intentie de a-mi arata ca expunerea mea nu-l interesa si ca sunt concediat.

L-am privit câteva clipe nestiind ce sa cred. Am citit în ochii lui o lucire de cruzime. Fata i se crispase. Mi se relevase al treilea aspect al caracterului sau. În prima audienta m-a coplesit cu amabilitatea, în a doua, l-am vazut sfios, neajutorat, obosit, sfârsit, un om care cauta sa se agate de orice ca sa se salveze.
Acum îmi aparea în a treia ipostaza: Regele crud, Regele dement, Regele care patronase masacrele din noaptea de 21-22 Septembrie 1939, Regele orgiei de sânge.
Mi-am dat seama ca daca mai întind coarda, este capabil sa cheme garda si sa ma aresteze.
– Majestate, i-am raspuns, mi-o voi face. N-am avut timp. Sunt abia de trei zile în guvern.
Audienta se terminase.
Ajuns acasa, am reflectat din nou asupra situatiei mele, dupa ciocnirea cu Regele, pentru a nu lua o hotarâre pripita. Colaborarea cu Regele ajunsese în impas.
Nu mai puteam întreprinde nimic pentru atingerea obiectivelor fixate în întelegerea cu el. Nici pe plan intern si nici pe plan extern. Dar politica Regelui, asa cum se va desfasura sub actualul guvern, duce la dezastru. Pierderile teritoriale vor fi infinit mai mari, caci pe Rege si pe camarila lui nu-i vor interesa cât se pierde, ci sunt gata sa dea orice ea sa se salveze ei, ramânând mai departe la putere. În aceste conditii, ce-mi mai ramâne de facut? Numai demisia.
Trebuie sa plec din actualul guvern imediat, pentru a nu împartasi cu el raspunderea noilor si iminentelor sfâsieri teritoriale.
Dar plecarea mea din guvern nu era deloc usoara. Demisia mea va da nastere la grave tulburari în tara. Era un gest temerar. Sfidam pe Rege si riscam sa-i provoc mânia. Abia ma scosese din închisoare si îi azvârlea manusa. Asa cum l-am vazut, cu fata crispata si ochii tulburi, reactiunea lui putea sa fie nebanuit de primejdioasa. Totusi m-am hotarât sa înfrunt acest risc, pentru ca linia miscarii prevala peste orice alte calcule sau consideratii.
În dupa masa aceleiasi zile, am redactat textul demisiei. Era adresata lui Gigurtu, ca presedinte de consiliu. Am batut-o la masina si m-am prezentat la domiciliul primului ministru. Era seara. M-a primit secretarul sau, Dinopol, care mi-a spus ca nu este acasa. I-am comunicat ca am o chestiune importanta de discutat cu Domnul Presedinte si as dori sa-l astept.
Pe la orele zece seara, vazând ca nu mai vine, l-am rugat pe Dinopol sa-i predea primului-ministru scrisoarea mea de demisie.
Când a citit-o a îngalbenit.
– Domnule Sima, dar nu se poate. Ar fi o grea lovitura pentru guvernul format. Va rog sa asteptati sa vina D-l Gigurtu. Trebuie sa soseasca dintr-un moment într-altul. Sunt sigur ca dupa discutia cu el, va veti retrage demisia. Nu se poate. D-l Gigurtu este un mare admirator al Legiunii si pune mare pret pe colaborarea D-voastra.
M-am acuzat ca nu mai pot sa astept, ca am o alta întâlnire. I-am lasat demisia în mâna si am plecat.

PARTEA A CINCEA

DRUMURILE SE DESPART

1. LINIA MISCARII

Cine priveste din afara activitatea mea politico-revolutionara din primavara si vara anului 1940, ramâne surprins si dezorientat de brustele schimbari de atitudine.
Am pornit din Berlin cu gândul sa patrund pe ascuns în tara si sa organizez rasturnarea dictaturii carliste.
Prins pe frontiera si transportat la Bucuresti pentru ancheta, sfârsesc pe versantul opus, în colaborare cu regimul, al carui principal inamic fusesem, înaltându-ma pâna la treapta de ministru. Dar, la scurt interval, se întrerupe tot asa de neprevazut si aceasta etapa promitatoare si iata-ma ca parasesc guvernul. În 4 Iulie 1940 depuneam juramântul si în 7 Iulie îmi înaintam demisia.
Ce se întâmpla cu acest om, erau îndreptatiti sa se întrebe legionarii? Rupturi inexplicabile, salturi de pe o pozitie pe alta, care alarmeaza lumea. Unde merge miscarea în acest tempo sacadat? Nu pare a fi nici o logica în atitudinea lui. Tot ce face sa nu fie oare decât expresia unui temperament necontrolat? Cu Horia Sima nu stim unde mergem, ce surprize ne asteapta. Alte închisori, alte lagare, alte morminte?
Cam acesta era limbajul pe care-l tineau unele capetenii legionare la Bucuresti când au aflat de demisia mea. Un moment de mare îngrijorare, din care nu lipseau nici argumentele pentru a condamna hotarârea mea de a parasi guvernul.
Cine nu cunoaste în intima conexiune cu evenimentul politic si nu-i cunoaste toate sinuozitatile si dedesubturile, va fi permanent înclinat sa judece absurda o atitudine de stilul celor adoptate de mine în acest scurt rastimp si chiar sa se revolte. Judecata acestora e însa superficiala si gresita, pentru ca le lipseste criteriul de judecata. În politica miscarii si în atitudinile ei succesive exista un punct de reper invariabil, un fel de etalon-aur, care asigura legitimitatea manifestarilor ei. Cine se abate de la aceasta masuratoare, a iesit din miscare si cine vrea sa se refere permanent la acest principiu vital.
Exista o linie a miscarii care domina, însufleteste si dirijeaza actiunea ei politica. Spre deosebire de vechile partide care reduceau aceasta nobila arta la un joc de interese si oportunitati, de care sa profite în primul rând individul, miscarea legionara s-a inspirat permanent din imperativul national, ori de câte ori s-a angajat în lupta politica. Linia miscarii s-a modelat întotdeauna dupa linia neamului. Miscarea nu are interese proprii de aparat, nici ale ei ca organism colectiv si nici ale indivizilor ce-o compun. Miscarea se gaseste exclusiv în slujba marilor interese nationale. În consecinta, acela care tine în mâna cârma Legiunii, nu trebuie sa piarda niciodata din vedere linia miscarii când întreprinde o actiune politica. El trebuie sa se orienteze în fiecare clipa dupa busola neamului si daca o actiune contravine finalitatilor nationale, este rea si trebuie abandonata. Linia miscarii este linia neamului si linia neamului constituie criteriul suprem de valorizare al unei actiuni politice.
Când trecem de la ideea legionara la realizarea ei concreta în câmpul de activitate politica, aici ne izbim de o masa uriasa de evenimente care se zbat într-o continua fluctuatie. Rolul conducatorului este sa unifice aceste forte omenesti care îsi cauta o iesire pe plan politic si sa le dea un sens de realizare care sa corespunsa idealului national.
Seful Legiunii prin aceasta se diferentiaza de alti legionari, prin capacitatea lui de a îndruma aspiratiile politice ale tarii, înca neexprimate, difuze si incoerente, spre o sinteza superioara în serviciul tarii. Grija lui principala trebuie sa fie ca linia miscarii sa nu se piarda în valmasagul evenimentelor, cu pururea sa se ridice triumfatoare deasupra lor. În orice actiune politica trebuie sa biruie linia miscarii, sa biruie neamul cu nevoile si durerile lui.
Aplicând aceasta conceptie la ceea ce s-a întâmplat cu mine în primavara si vara anului 1940, vom vedea ca atitudinile mele succesive, atât de contradictorii în aparenta, nu au fost comandate de hazard si nici de reactiuni necontrolate, ci de impulsurile ce le-am primit de la linia miscarii.
I. Ne-am pregatit pentru revolutie si am plecat în tara cu gândul sa rasturnam regimul carlist înainte de a se produce o catastrofa nationala. Într-adevar, una era sa aderi la Axa cu granitele ciuntite sau dupa un

razboi pierdut si cu teritoriul ocupat, cum a fost cazul Belgiei sau al Frantei, si cu totul altceva din initiativa proprie si în conditii de a trata de la egal la egal noile aliante.
II. Acest plan a fost zadarnicit prin caderea grupului de actiune în Iugoslavia si pe frontiera. Dar intrând în contact cu inamicul, ni s-a deschis neasteptata oportunitate de a putea colabora cu el salvarea tarii. Sub presiunea evenimentelor externe, Regele parea dispus sa formeze un front comun cu miscarea pentru apararea hotarelor. În acel moment crucial, amutea în noi durerea pentru atâtia morti nevinovati si se ridica pe primul plan viziunea patriei amenintate. Nici un legionar cu dragoste de tara nu putea sa refuze mâna ce ni se întindea, când din toate partile vecinii îsi anuntau raidurile de prada asupra pamântului stramosesc.
III. Când însa am constatat ca Regele si anturajul lui nu sunt însufletiti de aceeasi dorinta de a repara raul savârsit în cursul anilor precedenti, nici cel putin în ceasul al 11-lea, ca pentru ei colaborarea cu miscarea nu era decât un mijloc, o combinatie temporara, realizata cu scopul sa-i salveze din etapa critica a cedarilor teritoriale, împartasind cu ei raspunderea acestor cedari, atunci nu mai era loc pentru noi în guvern. Linia miscarii ne-a îngaduit la un moment dat sa mergem cu Carol, caci era în joc existenta Statului Român, dar aceeasi linie, ofensata de duplicitatea lui politica, ne poruncea acum sa parasim corabia în care am intrat si sa ne reluam libertatea de actiune. Tara trebuia sa ia act ca fronturile s-au separat din nou, ca liniile pe care ne miscam de acum înainte sunt diferite, ca una e politica miscarii si cu totul alta politica Regelui Carol.
Aceste atitudini, atât de variate si chiar contradictorii, pentru mine erau expresia unei consecvente de fier, dictate de linia miscarii. Si atunci când am acceptat colaborarea cu regimul si atunci când am iesit din guvern, nu am facut decât sa interpretez linia miscarii în functie de împrejurarile politice schimbate. În toate actiunile mele, am fost permanent integrat, permanent însurubat în linia miscarii, simtindu-i palpitatiile ca o camasa a lui Nessus. Daca nu as fi actionat astfel, as fi tradat linia neamului, lipsindu-l de un ultim sprijin si de o ultima speranta în mijlocul nenorocirilor care s-au abatut asupra lui.

2. RASPÂNDESC TEXTUL DEMISIEI

Nu m-am multumit sa predau scrisoarea de demisie primului ministru, Ion Gigurtu, ci a doua zi am multiplicat-o si raspândit-o.
Daca m-as fi retras din guvern fara sa fac cunoscut opiniei publice motivele demisiei mele, as fi lasat câmp liber adversarilor sa propage cele mai absurde versiuni. Tara trebuia sa stie ca n-am savârsit un act necontrolat, ci am reactionat în forma aceasta precipitata dupa o matura chibzuinta. În loc de promotor al unui guvern de salvare nationala, riscam sa devin prizonierul unui guvern care n-avea alta misiune decât sa patroneze falimentul politicii anterioare. Eu preconizasem un guvern de constructie solida, care sa înfrunte cu curaj furtuna de la hotare, iar din alambicul Palatului iesise un guvern slabanog, dispus sa accepte orice i s-ar cere de catre puterilor Axei.
În scrisoarea de demisie aratam ca termenii colaborarii dintre miscare si regim au fost alterati. În politica interna nu s-a efectuat acea schimbare asteptata de popor în structura sistemului, iar politica externa se continua aceeasi atitudine de duplicitate fata de Puterile Axei.
Demisia mea a brazdat ca un fulger toata tara. Cine în România dadea cu piciorul unui minister, mai ales un om aflat în situatia mea, abia iesit din închisoare? Trebuia sa fie la mijloc motive grave. Marea majoritate a legionarilor din Capitala, dupa un moment de zapaceala, au reactionat favorabil. Bineînteles, ca a trebuit sa întreprind o noua campanie de lamurire a lor, explicându-le cursa în care am fost atrasi. Colaboratori la o actiune leala de salvare a tarii, da, dar nu puteam fi nici cumparati si nici manevrati. Exista o linie a miscarii care ne comanda ce putem face si ce nu putem. În conditiile în care am fost pusi, nu ne putem angaja atât în fata poporului cât si a Puterilor Axei.
Finalul acestei colaborari, daca n-am denunta-o la vreme, ar fi sacrificarea noastra. Perspectiva ce ne-o oferea Palatul era de a ne angaja raspunderea în noi cedari teritoriale, dar fara sa ne bucuram în acelasi timp de libertatea de a realiza actiunile necesare pentru salvarea fruntariilor. Eram cu mâinile legate. Eram prizonierii unui guvern impotent, care nu permitea nici altora sa faca tot binele pentru tara.
Asteptam de la Rege sa clarifice situatia politica în sensul vederilor noastre. Vom combate si acest guvern, exact cum am facut cu cel precedent, pentru a nu provoca înlocuirea lui, fiind convinsi ca va fi strivit sub povara evenimentelor externe.

În sferele Palatului demisia mea a provocat panica. La toate se astepta Regele, afara de acest gest temerar. Pentru a nu ma ciocni direct cu Regele, am adresat demisia mea primului ministru, Gigurtu. Asa se procedeaza în orice monarhie moderna. Nu este Rege seful guvernului si nu el raspunde de politica tarii. Dar în România situatia era alta. Regele era adevaratul presedinte de consiliu, iar cel ce figura ca atare, nu avea nici o putere.
Eu stiam acest lucru, dar pentru a menaja susceptibilitatea Regelui, am recurs la oficiile primului ministru. Rezultatul a fost însa altul decât cel scontat de mine, creând un motiv în plus de suparare la Palat. Cum nu stie Sima, spunea Regele, ca eu sunt Seful Statului, seful partidului natiunii si seful executivului? De ce a trimis demisia lui Gigurtu?
Tot pentru a nu întinde prea mult coarda, în explicatiile ce le dadea, camarazilor mei si altor persoane asupra demisiei mele, niciodata nu l-am pus direct în cauza pe Rege, ci am acuzat elementele din jurul lui, diversi sfatuitori, între care nu lipseau nici oameni din vechile partide. În modul acesta, evitând orice polemica cu Suveranul, vroiam sa-mi pastrez deschisa posibilitatea unui dialog cu el, în speranta ca-l voi putea convinge sa adopte punctele noastre vedere.
Pâna astazi ma întreb cum de Regele, dupa aceasta iesire spectaculara a mea din guvern, dupa acest ultragiu adus orgoliului sau nemasurat, nu a reactionat cu duritatea care-l caracteriza?
"Teroristul", ajuns ministru, îsi permitea sa-i azvârle din nou manusa. Pâna astazi ma întreb ce l-a determinat pe Rege sa nu procedeze cu mine sumar, cum a facut cu Generalul Antonescu, internându-l la Mânastirea Bistrita, dupa scrisoarea ce i-a trimis-o? Gestul meu era infinit de grav. Ce calcule a avut si de ce s-a temut?
Reflectând asupra acestui moment, nu gasesc decât o singura explicatie. Nu stia pe cine am în spate si care sunt relatiile mele exacte cu Berlinul. Regele era total avizat în acel moment la bunavointa lui Hitler si îi era teama, probabil, sa se atinga de un "om de încredere" al lui. Am profitat si de data aceasta de mitul relatiilor mele cu Berlinul, potentat de mesajul pe care mi l-a încredintat sa i-l trimit Legatiei germane. Acest mesaj a jucat un rol enorm înfrânarea Regelui de la o actiune de suprimare a mea sau cel putin de blocare a activitatilor mele politice. Dar este absolut cert ca din acel moment i-a revenit în creier ideea, dupa experienta cu mine, sa termine cu ultimii recalcitranti din Garda de Fier, când i se va oferi un prilej favorabil.

3. BUDISTEANU ÎMI IA LOCUL

Criza provocata în sânul guvernului prin demisia mea n-a durat mult. Chiar a doua zi, în 8 Iulie, ma cauta Radu Budisteanu si îmi spune ca Regele vrea sa-l numeasca la Ministerul Cultelor si Artelor în locul meu.
– Ce parere ai? Sa intru în guvern sau sa refuz propunerea?
Budisteanu venise la mine pentru ca vroia înainte de a face acest pas, sa aiba acoperirea politica a miscarii legionare. Nu-i convenea sa intre în guvern ca persoana particulara.
Ma luase pe nepregatite. Ce sa-i raspund? Chestiunea era gingasa. M-am gândit câteva minute si i-am oferit urmatoarea solutie:
–Uite ce este, draga camarade Budisteanu. Cred ca este bine sa accepti invitatia Regelui de a intra în guvern pentru motivul urmator: prim demisia mea, s-au încordat relatiile dintre miscare si Palat. Venind acum D-ta la mine ca sa-mi ceri sfatul si daca dupa aceasta întâlnire, ai refuza numirea, tensiunea s-ar agrava, ceea ce trebuie evitat. De altminteri, între patru ochi îti declar, ca eu nu sunt contra Regelui, ci contra unei anumite politici pe care vrea sa ne-o impuna Palatul si care ne-ar compromite. Ai citit textul demisiei mele. Ramânând în afara de guvern, eu câstig libertate de actiune de a duce lupta în sensul vederilor noastre, fara a iesi din cadrul politicii de destindere, la care am aderat si eu, dupa voi, cei din tara.
– Acum fii atent la ceea ce îti spun. D-ta ramâi în guvern un termen foarte scurt si numai atât cât e necesar pentru a îmblânzi pornirile Regelui. La momentul oportun te retragi. Nu trebuie sa uiti ca se apropie scadenta cedarilor teritoriale la granita de vest si acest guvern e prea subred si prea lipsit de autoritate interna pentru a se putea înfrunta cu succes la Roma si Berlin cu pretentiile vecinilor. În nici un caz nu trebuie sa te prinda în guvern actul de ciuntire al frontierei noastre apusene, caci numele miscarii nu trebuie legat de aceasta catastrofa.

Noi suntem cu Regele, dar nu ne putem consuma cum ar vrea adversarii, în aceasta perioada critica. Misiunea noastra este sa ramânem o rezerva sanatoasa a natiunii pentru a reface tara dupa nenorocirea prin care trece. Sa-si asume raspunderea acestor pierderi acei care au pregatit dezastrul.
Mi s-a parut ca Budisteanu a înteles distinctia dintre cele doua pozitii: strategia si tactica miscarii. E bine sa intre acum în guvern, dar trebuie sa-si pregateasca din vreme retragerea. Ne-am despartit în termeni excelenti. În 9 Iulie 1940, Budisteanu a depus juramântul si a luat în primire Ministerul.
Contra-lovitura Palatului la demisia mea a fost cât se poate de bine calculata. Radu Budisteanu era un avocat de prestigiu al Capitalei. Condamnat în procesul capeteniilor legionare la 1 Iulie 1939, la 9 ani închisoare, a fost adus sa-si ispaseasca pedeapsa în penitenciarul din Râmnicul-Sarat, alaturi de Capitan si toti cei ucisi mai târziu. N-a împartasit soarta celorlalti, în noaptea de 21-22 Septembrie, dupa cum se zvonea, în urma unor influente de familie pe la Bengliu si Gabriel Marinescu.
prin numirea lui Budisteanu, Regele vroia sa restabileasca echilibrul politic al guvernului, zdruncinat prin plecarea mea. Iesise un legionar din guvern, dar altul îi lua locul, cel putin de prestigiu egal. S-a urmarit sa se treaca peste cazul meu ca peste un incident fara importanta. Guvernul era din nou complet, cu miscarea legionara reprezentata ca si mai înainte prin trei ministri, încât putea sa se consacre misiunii lui de politica externa, pentru care fusese constituit.

4. MORUZOV SPERIAT

Abia aparuse demisia mea în ziare si a doua zi, 9 Iulie, ma chema Moruzov. Nu la Siguranta si nici la Serviciul Secret unde lucra, ci la el acasa.
Pentru în întâia oara calcam pragul casei lui, asezata aproape de sosea, unde parea ca locuia singur. Era o cladire de culoare verzuie, cu camere întunecoase si încarcate cu mobile si covoare. Pe etajere sclipeau tavi de argint si o multime de bibelouri si obiecte exotice. Moruzov a venit în persoana sa-mi deschida usa de la intrare si apoi m-a invitat în salon.
– Ce s-a întâmplat nimic grav în relatiile cu Palatul. Am parasit guvernul Gigurtu, pentru ca din primele zile mi-am dat seama ca nu serveste scopului pentru care a fost creat.
Acest guvern este chemat sa dea batalia pentru apararea frontierelor, dar cum poate sa-si asume aceasta sarcina, când se prezinta debil si infirm în fata victorioaselor Puteri ale Axei, care sunt stapâne astazi pe Europa? Singura grupare politica în stare sa se înfrunte la Berlin si Roma cu pretentiile maghiare si bulgare joaca un rol sters în acest guvern si nu-si poate desfasura potentialul ei politic. Am fost pur si simplu exclusi de la o confruntare cu Ciano si Ribbentrop, când puteam face atâta bine tarii si am fost azvârliti undeva pe la coada guvernului. Ni s-a oferit situatia de ministri-figuranti. Un fotoliu ministerial pe mine nu ma încânta, dupa atâtea lupte si suferinte, daca nu mi se oferea si posibilitatea sa fiu de folos tarii.
– Ni se cere solidaritate cu Majestatea Sa Regele, în numele hotarelor amenintate, dar, în acelasi timp, suntem tinuti departe de frontul principal de lupta. Obligatiile ce ni se impun nu le putem onora, caci suntem imobilizati în posturi secundare.
– Si atunci ce se întâmpla, Domnule Moruzov? Mâine vom fi trasi la raspundere pentru ca am participat la ciopârtirea tarii, fara sa avem posibilitatea sa ne justificam, aratând ca am facut tot ce ne-a stat în putinta pentru a salva teritoriul national, dupa dezastruoasa politica externa urmata pâna acum. În timp ce se va trata la Berlin si Roma chestiunea concesiilor teritoriale, e permis sa ne complacem noi în situatia de ministri, ignorând tragedia de la hotare? Eu nu fug de raspundere, dar cer ca miscarii sa i se acorde puterea cuvenita în guvern, pentru ca batalia sa se desfasoare în conditiile cele mai favorabile. În audienta la Rege, din 2 Iulie, si în numeroase întrevederi avute cu oameni politici din apropierea Suveranului, am cerut un guvern de preponderenta legionara, nu de dragul puterii, ci exclusiv pentru a se lua act la Roma si Berlin ca un vânt nou bate în România si ca de asta data se vor înfrunta cu un guvern legionar, care nu e dispus sa accepte fara rezistenta orice sacrificii pentru a fi primiti în Axa.
– Nu am nimic împotriva sa ia conducerea guvernului Domnii Maniu si Bratianu, care au patronat, cu Titulescu în frunte, nefasta politica externa ale carei roade înveninate le culegem astazi.
Dar nu înteleg sa fim folositi noi, legionarii, pentru a scoate castanele din foc, dupa ce altii sunt vinovati ca România Mare a fost scoasa la licitatie.
– Dupa constituirea guvernului Gigurtu, am înteles ca la Palat a biruit o alta linie, sugerata de altcineva, contrara impresiilor ce le-am cules în audienta avuta la Rege înainte de formarea guvernului, si am tras

consecintele. Daca planul prezentat de mine n-a fost acceptat, atunci toata raspunderea cade asupra guvernului în functiune, în care miscarea legionara nu mai are nici un rost sa ramâna. Ea se va mentine în rezerva si se va pune la dispozitia Majestatii Sale Regelui dupa ce litigiile teritoriale vor fi lichidate si tara, redusa si saracita, va avea nevoie de fortele ei tinere pentru a se reface.
Am vorbit cel putin o jumatate de ora, privindu-l în ochi. Eram atât de îngrijorat de ceea ce ar putea sa se întâmple tarii la granita de vest, încât Moruzov a ramas adânc impresionat de cuvintele mele. M-a studiat tot timpul cât am vorbit, dar si-a dat seama ca numai dragostea de tara vorbeste în mine si a fost singurul mobil al iesirii mele din guvern.
– Ai dreptate, D-le Sima. Eu voi încerca sa influentez pe Suveran în sensul vederilor D-tale.
– Va multumesc, D-le Moruzov. N-am luat o pozitie de fronda contra Majestatii Sale, caruia continui sa-i fiu tot atât de leal, ci o sincera dorinta de a ajuta la salvarea hotarelor tarii m-a determinat sa plec din guvern.
La câteva zile dupa întâlnirea cu Moruzov, am luat cu Nicki Stefanescu, la restaurantul "Mon Jardin". Era o seara placuta si ne-am retras la o masa asezata într-un boschet. am reluat acelasi subiect, retragerea mea din guvern, repetând aceleasi argumente. Cred ca Nicki Stefanescu a vrut sa ma întâlneasca pentru a ma supune unui nou examen, daca nu am alte idei încap, care ar fi primejdioase regimului. N-a putut sa afle nimic nou, nu pentru ca eu m-as fi ferit sa-i dezvalui intentiile mele, ci pentru ca nu aveam nimic altceva în minte decât în grija de soarta tarii.
Toate "permanentele" Statului, în frunte cu Regele, jucau cu carti masluite. Vroiau sa înhame miscarea la carul regimului, pentru a-l scoate din prapastia în care cazuse, fara sa se gândeasca la tara si suferintele ei. Când însa erau descoperiti, asa cum procedasem eu cu demisia mea, atunci dadeau înapoi. În sinea lor se simteau vinovati si îmi dadeau dreptate, dar nici nu cutezau sa faca pasul decisiv, încredintând guvernul miscarii, de teama sa nu piarda controlul puterii.

5. O INTERVENTIE A LUI VASILE IASINSCHI

Dupa iesirea mea din guvern, ceilalti ministri, Noveanu si Bidianu, au fost supusi la mari presiuni din partea legionarilor ca sa-mi urmeze exemplul. Dar ei refuzau sa demisioneze, motivând ca prin bruscarea Regelui ar fi pusa în primejdie însasi politica destinderii, ceea ce ar putea determina o reîncepere a prigoanei. Aceasta temere o aveam si eu si de aceea am facut tot posibilul ca sa atenuez socul plecarii mele.
Dar argumentul lor nu mi s-a parut valabil în fata unui imperativ mult mai puternic, care era dictat de însasi linia miscarii. Între compromiterea Legiunii într-un guvern care ne-ar fi putut implica în cedari teritoriale, în numele unei politici externe pe care noi permanent am combatut-o, si începerea unei noi prigoane, nu aveam de ales decât ultima alternativa. De atâtea ori a fost pusa miscarea în situatii asemanatoare si a optat întotdeauna pentru linia onoarei.
În mijlocul acestor framântari, cam la vreo trei zile de la demisia mea, soseste de la Radauti la Bucuresti Vasile Iasinschi si informându-se de tensiunea existenta în miscare, vroia sa mijloceasca o împacare. Ma invita sa am o convorbire cu Noveanu în prezenta lui.
Am raspuns cu cea mai mare bucurie initiativei lui Iasinschi. În afara de faptul ca fusese sef al Regiunii Bucovina, se bucura de un mare prestigiu în miscare. Era considerat un om cumpanit si întelept, încât cuvântul lui putea sa cântareasca greu în atitudinea ce-o va lua Noveanu. Trebuie sa precizez din nou ca eu nu aveam nimic personal cu Noveanu. Îmi era simpatic ca om, fusesem prieten cu el si pe plan uman ne-am înteles totdeauna bine. Dar, în cazul de fata, nu se punea o chestiune de persoane, ci de principii. Nu poti sa sacrifici linia miscarii prieteniilor personale.
Cum eram direct pus în cauza, le-am explicat motivele pentru care am abandonat guvernul. Am accentuat în special primejdia de a fi asociati la pierderile teritoriale, ceea ce ne-ar desfiinta atât politic cât si istoriceste. Amândoi s-au luminat la fata si mi-au spus ca am procedat bine. Vasile Noveanu m-a îmbratisat. M-am despartit de Vasile Iasinschi cu ochii umeziti.
Era fericit ca interventia lui daduse roade.
Am plecat de la aceasta întâlnire radios. Ajunsesem cu Noveanu la un acord perfect gratie interventiei lui Iasinschi. Fata de noi doi îsi luase si el angajamentul sa paraseasca guvernul. L-am sfatuit si pe Noveanu sa nu plece din guvern imediat, ci sa mai amâne câteva zile. Cum cu Budisteanu ma întelesesem în aceiasi termeni, frontul intern al miscarii se refacuse, ceea ce era de mare importanta pentru batalia în care eram

angajati. În scurta vreme, tustrei ministri legionari vor parasi guvernul în bloc, încât atunci drumul liber pentru a provoca si rasturnarea guvernului Gigurtu si a impune Regelui o formula care sa dea satisfactie intereselor tarii.

6. CAMPANIE PENTRU RASTURNAREA GUVERNULUI GIGURTU

Dupa iesirea mea din guvern, mi-am fixat obiectivul ce trebuia sa-l urmaresc în continuare în actiunea mea politica. El decurgea în mod logic din însasi motivele mele.

Am parasit guvernul Gigurtu pentru ca nu corespundea necesitatilor nationale din acel moment. Pe mine nu ma putea maguli un post de ministru când destinele tarii erau în joc. Ochii mei permanent erau atintiti spre hotare. Greaua situatie externa reclama un guvern puternic, al carui cuvânt sa fie ascultat la Roma si Berlin. Un guvern de prestigiu si autoritate nu putea fi decât o emanatie a miscarii legionare si nicidecum o alcatuire hibrida, o improvizatie de ultima ora, cum era guvernul Gigurtu. Cu acest guvern interesele tarii nu erau aparate. Puterile Axei puteau sa ceara oricât din trupul tarii pentru a satisface revendicarile vecinilor, caci nici Regele si nici guvernul nu ar fi cutezat sa se opuna.

Ce trebuia sa fac mai departe? Sa organizez o campanie de rasturnare a guvernului Gigurtu pentru a obtine de la Rege substituirea lui cu un guvern de salvare nationala, în care miscarea legionara sa fie larg reprezentata. Odata acest guvern constituit, problema externa se simplifica. La cârma tarii nu se mai gaseau fosti inamici ai Axei, care, amenintati si santajati, vor fi siliti sa subscrie tot ce le vor cere aceste puteri. Miscarea legionara ar fi aparat cu demnitate interesele României si la nevoie ar fi preferat o iesire eroica unei capitulari rusinoase.

Întreaga luna Iulie m-am dedicat acestei campanii. Atât lumea legionara cât si în întrevederile extra-legionare am sustinut permanent acest punct de vedere: odata înzestrata tara cu un guvern sincer atasat Puterilor Axei, presiunea de la hotare va slabi; nu se va putea repara tot raul savârsit de guvernele anterioare, dar în nici un caz nu vom suferi amputari atât de grave care sa atinga tara mortal.

În tot decursul acestei luni, m-am concentrat exclusiv pe politica si nici nu mi-a trecut prin cap cel putin sa recurg la o solutie revolutionara pentru a rezolva criza externa. Nu m-am abatut nici un milimetru de la politica de destindere. Am dus campania de rasturnare a guvernului Gigurtu pe caile ce mi le punea la dispozitie cadrul legal al Statului.

Am asediat literalmente Palatul cu interventiile mele pe la oamenii politici pe care îi stiam apropiati de Rege, pentru a-l determina sa schimbe guvernul, dar nu s-a auzit de la mine nici un cuvânt de atâtare contra Suveranului. Nici legionarii cei mai apropiati de mine nu m-au auzit vorbind vreodata de o alternativa revolutionara.

Mi-am pastrat intacta speranta în posibilitatea de a-l convinge pe Rege sa adere la propunerea noastra si am respins orice tentatie de a organiza rasturnarea prin forta a regimului.

Trebuie sa mai adaug ca aceasta campanie s-a realizat exclusiv pe filiera oamenilor politici pe care îi stiam atasati Regelui. Nu am luat contact cu membri ai partidului national-taranesc sau liberal vechi, stiind din experientele anterioare, ca nu ne vor binele. Aceste contacte nu numai ca nu ar fi adus nici un serviciu miscarii, dar ar fi provocat mânia Regelui, care ar fi fost în drept sa creada ca se pune la cale o coalitie care sa-l rastoarne.

7. O TORPILA DE LA BERLIN

Conform întelegerii stabilite cu Budisteanu si Noveanu, demisia lor din guvern trebuia sa se produca înainte ca Puterile Axei sa ceara României sa înceapa negocieri cu Ungaria si Bulgaria pentru rezolvarea chestiunii teritoriale. Era foarte important ca acest moment sa nu prinda nici un legionar în guvern, pentru a nu împartasi cu el sub nici o forma raspunderile pentru ciuntirea granitelor. Guvernul Gigurtu era dispus sa cedeze orice i s-ar fi cerut pentru a capta bunavointa Romei si Berlinului, fiind preocupat în primul rând de supravietuirea regimului. Tara putea fi sacrificata.

Bazat pe cuvântul lor, am continuat campania de rasturnare a guvernului Gigurtu cu si mai multa vigoare. Iminenta demisie a celor trei ministri legionari ar fi pus pe Rege în mare încurcatura. Nemaiputându-se prezenta la Roma si Berlin flancat de miscarea legionara, Regele ar fi fost obligat sa cedeze, facând loc printr-o nefericita interventie a grupul legionar din Berlin.

Ce s-a petrecut la Berlin dupa plecarea lui Constantin Stoicanescu si Traian Borobaru? Papanace s-a azvârlit într-o agitatie sterila, care n-avea alt rezultat decât sa-mi creeze mie greutati în actiunea din tara.

El fiind la Berlin, era logic sa lase initiativa acelora care se aflau în tara, iar daca totusi vroia sa participe direct la lupta politica, atunci trebuia sa faca bine sa se întoarca si el acasa, împartasind riscurile de acolo. Misiunea grupului Berlin, în împrejurarile de atunci, era sa secundeze, cu moderatie si prudenta, actiunea din tara. Tot ce trecea peste aceasta limita, dauna miscarii. Batalia era în curs de desfasurare si trebuia sa se astepte rezultatele ei finale. Papanace arborând o atitudine intransigenta, a unui om îngrijorat de soarta miscarii, care vrea sa salveze puritatea liniei ei morale si politice, nu stiu cum facea, nu stiu cum manevra aceasta linie, ca întotdeauna interventiile din tara, în vara anului 1940, izbeau în interesele miscarii si îi crutau atât pe Rege cât si grupa lui Noveanu. În cele din urma l-am descoperit a fi nu numai lipsit de tact si întelepciune, dar de-a dreptul de rea credinta, urmarind sabotarea si nimicirea actiunii din tara.
Pentru a-si întari propria lui pozitie, aratând ca întreg grupul Berlin este în spatele lui si îi împartaseste vederile, Papanace a întreprins doua operatii de regrupare a legionarilor.
Mai întâi a încercat sa atraga de partea lui pe legionarii din "Grupul 17", ramasi la Berlin. Câteva elemente s-au lasat învaluite de dialectica lui mincinoasa si l-au urmat, în timp ce marea majoritate mi-a ramas credincioasa. Au trecut cu Papanace, Virgil Mihailescu, Nicolae Seitan si Alexandru Popovici. Au ramas pe pozitie Octavian Rosu, Ilie Smultea, Petre Ponta, Nicolae Cracea, Matei Biloiu, Popa Ion, Valeriu Vintan, Tolcea Ion, Gavagina Iosif si Vasiu Iosif.
Mai mult succes a avut Papanace când s-a adresat elementelor razletite de grup, înca din toamna anului 1939: Preotul Dumitrescu-Borsa, care dezertase de la conducerea comandamentului legionar din Berlin; Vojen si Constant, care se separasera de grup si-si urmareau o politica proprie, si Gheorghe Ciorogaru, care trata cu Legatia Româna înapoierea în tara.
Pentru a recupera aceste elemente, fara îndoiala ca Papanace a recurs la ieftina demagogie ca "dupa capitularea lui Horia Sima, numai grupul legionar de la Berlin mai poate reprezenta cu demnitate miscarea, deoarece se bucura de libertate, în timp ce cei din tara sunt supusi la constrângeri si amenintari permanente; acest grup trebuie reunificat, pentru a forma un bloc puternic, capabil sa se opuna manevrelor Regelui Carol, care urmareste compromiterea si anihilarea miscarii. Grupul Berlin este rezerva salvatoare a Legiunii".
Vorbele erau frumoase, numai ca realitatile nu se potriveau cu ele. Cum putea fi salvata Legiunea cu oameni ca Dumitrescu-Borsa, Vojen, Constant, Ciorogaru, care se desprinsesera de grup, pentru ca nu mai credeau în destinele Legiunii si cautau sa-si gaseasca un rost în politica româneasca pe cont propriu? Când însa au vazut acestia, în primavara anului 1940, ca situatia miscarii nu este chiar asa de rea, ca, dimpotriva, miscarea este cautata de Regele Carol si actiunile ei politice cresc în tara si – culmea culmilor – intra chiar ministri legionari din tara, atunci s-au trezit din hibernajul lor si si-au cautat o noua platforma de lansare în lumea legionara, care nu putea fi decât grupul de care s-au desprins.
În modul acesta operatia lui Papanace de captare a acestor elemente, care facusera parte cândva din Comandamentul Legionar din Berlin, a cazut într-un teren prielnic, întâlnindu-se cu schimbarea lor de orientare dupa intrarea miscarii pe scena politica a tarii.
Papanace cunostea pe acesti oameni si stia ca cu ei nu se putea da batalia contra regimului. Dar pe el nu-l interesa în acel moment valoarea combativa a acestor oameni, ci sa apara înconjurat de un numar mai mare de legionari si mai ales comandanti legionari, ca atunci când va interveni la Bucuresti, trimitând scrisori sau apeluri, cuvântul lui sa-si produca efectul în miscare.
Un prim "rezultat" al concentrarii de la Berlin a fost o scrisoare a Preotului Dumitrescu-Borsa adresata lui Radu Budisteanu, prin care îl anunta ca eu nu reprezint grupul legionar de la Berlin si n-am nici o acoperire din partea acestui grup pentru actiunile ce le savârsesc în tara. În aceasta scrisoare nu se pomenea nimic nici de Regele Carol, nici de legionarii care ramasesera în guvern... ci de mine, care iesisem din el. Eu, asadar, care facusem atâta ca sa pastrez în viata acest grup, dupa defectiunile succesive din comandamentul legionar, eu care i-am insuflat acestui grup un nou curaj si o noua speranta, eu care l-am reorganizat într-un instrument eficace de lupta, nu meritam încrederea acestui grup, în vreme ce preotul Borsa care dezertase de la sefia grupului, într-un moment teribil de greu pentru supravietuirea lui, în conceptia lui Papanace era mai vrednic sa reprezinte miscarea decât mine si îi încredintase trista misiune sa ma denunte ca impostor.
Toate valorile erau rasturnate. Noi care ne expusesem viata de atâtea ori, care am trecut prin nenumarate primejdii, nu mai reprezentam nimic, iar ei, care renuntasera pâna si la ideea unei Legiuni biruitoare, se erijau acum în mentori politici de la tribuna legionara a exilului.

Scrisoarea de la Berlin era o arma puternica în mâna grupului Noveanu-Budisteanu. În timp ce înainte erau dispusi si ei sa paraseasca guvernul, urmându-mi exemplul, în posesiunea acestei scrisori, si-au schimbat brusc atitudinea. De ce sa demisioneze? Cine este Horia Sima sa le impuna sa plece din guvern? Iata ca este dezavuat de însisi camarazii lui din Comandamentul legionari din Berlin, cu al caror consimtamânt noi am crezut pâna acum ca s-a întors în tara! Atunci pe cine reprezinta?
Încurajati de aceasta scrisoare, cei trei ministri, Noveanu, Bidianu si Budisteanu, s-au decis nu numai sa nu demisioneze, dar profitând de ea, sa treaca la ofensiva pentru a clarifica pozitia mea în miscare. Daca la dezavuarea ce-am primit-o de la Berlin, s-ar adauga si o dezavuare din partea legionarilor din Capitala, eu as fi scos din circulatie si atunci drumul ar ramâne liber pentru actiunea lor politica.

8. ADUNAREA DE LA BUDISTEANU

N-am stiut nimic de existenta unei scrisori a Preotului Dumitrescu-Borsa pâna în momentul când a fost citita de catre Radu Budisteanu în fata legionarilor adunati în casa lui; dupa cum am fost tinut în totala ignoranta asupra faptului ca se convocase o adunare a capeteniilor legionare în casa aceluiasi camarad. Am aflat cu câteva ore înainte, si nu de la protagonistii ei.
În dimineata zilei de 14 Iulie 1940, ma aflam în apartamentul Doamnei Cantacuzino de pe Bulevardul Bratianu, împreuna cu Eugen Necrelescu si Constantin Stoicanescu. Nu stiu ce discutam.
Gândurile mele erau departe de lovitura ce se proiecta. Nici nu m-as fi putut închipui ca dupa solemna promisiune facuta în fata lui Iasinschi de catre Noveanu ca va demisiona si el în scurta vreme, sa-mi administreze aceasta lovitura joasa. Eu asteptam de la o zi la alta sa explodeze bomba demisiei colective a celor trei ministri la Palat, când în realitate îmi pregateau ei mie o alta bomba, destinata sa ma desfiinteze politic si legionar.
Sa fi fost pe la orele 11, când vine stirea din grupul Razletilor ca, în dupa masa aceleiasi zile, este convocata o adunare a comandantilor legionari în casa lui Radu Budisteanu. O veste stranie. Totul se pregatise pe ascuns si în cea mai mare graba si nu fusese invitat nici unul dintre legionarii apropiati de mine. Ce sa fac?
Pe masura ce soseau alte vesti, am aflat ca fusesera chemate numai persoane considerate a fi favorabile grupului Noveanu-Budisteanu, în timp ce elemente presupuse a fi ostile atitudinii lor n-au fost anuntate. Telefonând în mai multe parti, am mai aflat ca obiectul adunarii era discutarea demisiei mele, daca a fost oportuna sau nu iesirea mea din guvern, si se urmarea dezavuarea mea.
Ma framântam cu mintea ce-a intervenit, ce element nou, ca sa determine pe cei trei legionari din guvern ca sa-si retracteze propriile lor angajamente de a-si prezenta si ei demisia si chiar sa treaca la ofensiva, convocând o adunare care sa ma dezavueze? În acel moment nu stiam nimic de scrisoarea de la Berlin, care dezlantuise întreaga operatie. Dar daca este vorba de mine si sunt direct pus în cauza de ce nu sunt si eu convocat ca sa-mi pot justifica atitudinea? Asa ar fi corect. Ce procedura legionara este aceasta?
Am ajuns la concluzia ca s-a urmarit sa se faca aceasta adunare pe ascuns si cât mai repede pentru a fi surprins de evenimente si a nu mai dispune de timp pentru ca sa mobilizez si eu legionarii din Capitala, care, în marea lor majoritate, erau de partea mea. Odata actul savârsit, odata adunarea tinuta, era mult mai greu sa i se conteste legitimitatea.
Nu stiam ce sa fac. Ne uitam buimaciti unul la altul. Între timp apartamentul se umpluse de legionari. Dar o hotarâre trebuia luata. Era o chestiune de ore.
Adunarea era convocata pentru masa.
Cei mai multi din cei prezenti în acel moment în apartamentul Doamnei Ioana Cantacuzino erau de parere sa ignoram adunarea. Sa nu mergem. Sa o boicotam. Sa avizam cât mai multa lume sa nu mearga. Dupa ce vom vedea ce se decide, vom reactiona.
Stoicanescu propune un plan si mai îndraznet: sa ne concentram câteva sute de elemente în fata Palatului si sa-i facem Regelui o manifestatie ostila, caci "de-acolo vine lovitura". Nu era exclus ca Palatul sa fi stiut de aceasta manevra, dar ideea lui Stoicanescu era contra-producatoare. Atacând pe Rege, justificam tocmai teza celor trei ministri, care au convocat aceasta adunare ca sa ma dezavueze pentru demisie.
M-am fixat asupra celeilalte idei: sa ignoram adunarea, trimitând vorba din om în om sa nu participe, explicând dedesubturile ei. Dar pericolul era altul pe care ceilalti camarazi nu-l descifrau.
Oricât de putin legitima ar fi fost aceasta adunare, neîntrunind decât un mic numar de capetenii, la sfârsitul ei s-ar fi putut da un comunicat, chiar neînsemnat, prin care "Adunarea Comandantilor Legionari

retrage încrederea lui Horia Sima si aproba linia politica a grupului Noveanu, Bidianu , Budisteanu". Era suficient acest comunicat ca sa se produca o ruptura în miscare, cu grave consecinte pentru viitorul ei.
În fata acestui pericol, m-am decis sa înfrunt toate riscurile si sa iau parte la consfatuire. Sa particip ca si cum as fi fost si eu invitat, ignorând secretul convocarii, ca si cum ar fi fost vorba de o adunare deschisa tuturor. Odata în mijlocul camarazilor, speram ca mi se va prilejul sa vorbesc pentru a explica motivele demisiei mele.
Cele câteva ore ce ne despartea de deschiderea adunarii trebuia folosite la maximum pentru a mobiliza so noi ceva forte. Eu nu puteam aparea singur în mijlocul unei adunari ale carei sentimente nu le cunosteam. Am însarcinat pe camarazii prezenti sa avizeze pe cât mai multi legionari, în special grade, ca sa vina la adunare, la ora fixata în casa lui Budisteanu, si am trimis pe Alecu Ghica la profesorul Codreanu, pentru a-l pune la curent cu situatia. Profesorul era indignat de noua uneltire. Nici de data aceasta eu nu i-am cerut nimic, ci l-am rugat sa decida singur ce poate face pentru a paraliza conspiratia. Pentru a doua oara mi-a sarit în ajutor într-un moment critic, cu o dragoste care m-a miscat pâna în adâncul sufletului. Parca era propriul meu tata.
– Voi scrie o scrisoare pe care sa o citesti în adunare. În aceasta scrisoare voi declara ca "singurul îndreptatit sa angajeze politic miscarea este Horia Sima". S-a asezat la masa si a redactat mesajul catre adunare în termeni clari si energici. Era mâna lui Dumnezeu care ma ocrotea. Dupa cum vom vedea, scrisoarea Profesorului a fost de mare folos, caci a anulat efectul scrisorii Preotului Borsa.
Am asteptat sa vad daca totusi nu vine vreun curier din partea lui Noveanu sau Budisteanu pentru a ma anunta de reuniune. N-a aparut nimeni si nici unul dintre legionarii apropiati de mine n-au fost avizati.
Reaua credinta era evidenta. În schimb am aflat cam ce fel de persoane fusesera chemate. Erau oamenii ce li se parea ministrilor legionari ca ar putea fi convinsi sa le urmeze linia.
Dar, cum am descoperit mai târziu, nici acestora nu li se dezvaluise planul.
Trebuie sa distingem între cei initiati în conspiratie si ceilalti, marea majoritate, care au fost de buna credinta, crezând ca participa la o adunare normal convocata, cu aprobarea tuturor capeteniilor legionare, inclusiv a mea. În consecinta, absenta mea de la adunare ar fi putut fi interpretata de acestia ca nu vreau sa apar, pentru a nu fi silit sa dau socoteala de atitudinea mea, ceea ce ar fi întarit teza lui Noveanu.
Asa se explica si repeziciunea cu care s-a pus la cale aceasta adunare. În 24 de ore. De azi pe mâine. Imediat dupa primirea misivei de la Berlin, pentru a nu-mi putea lua masuri de aparare.
Am plecat cu inima strânsa spre casa lui Budisteanu, din str. Dr. Felix 66. Atmosfera nu-mi va fi prielnica si cu atât mai grav pentru mine, dupa cuvântarea ce o voi tine, voi obtine un vot de blam.
Adunarea s-a tinut într-un salon la parter, de forma dreptunghiulara. Se intra prin partea mica a dreptunghiului si apoi se deschidea o sala larga în fund. Mobilele fusesera deplasate pentru a încapea cât mai multa lume.
Când am ajuns eu, salonul era arhiplin. Trebuie sa fi fost peste 30 de persoane. Unii nu aveau scaune si stateau rezemati de pereti. Când am intrat prin sirul de legionari, am întâlnit si câteva figuri prietenoase: Ilie Colhon, Lae Lupu, Parintele Boldeanu, Eugen Teodorescu, Stoicanescu, Dr. Dumitru, Horia Cosmovici. Dr. Popovici, Alecu Ghica, Ilie Niculescu, toti "indezirabilii", caci nu fusesera invitati. Marea majoritate îmi azvârleau priviri piezise si mi-am dat seama ca fusesera îndoctrinati. Chiar la intrare l-am descoperit pe Radu Gyr, apoi pe Vasile Posteuca, cu un grup de bucovineni. În mijlocul salonului erau oborenii cu Tocu, Petrica Bolintineanu si Titi Cristescu, recent sosit din Germania; apoi supravietuitorii de la Râmnicu-Sarat, inginerul Virgil Ionescu, Radu Budisteanu si Serban Milcoveanu. La loc de onoare se aflau Comandantii Bunei Vestiri, Ilie Gârneata si Mile Lefter. Nu erau prezenti nici Corneliu Georgescu si nici Vasile Iasinschi, care m-ar fi putut ajuta mult. Provincia nu era reprezentata decât de acei care întâmplator se aflau în Capitala. Sedinta a fost deschisa de Mile Lefter, care îndeplinea functia unui presedinte ad-hoc. Lefter a spus ca obiectul adunarii este de a se examina situatia miscarii dupa plecarea mea din guvern. El sustinea ca retragerea mea precipitata din guvern ar putea avea consecinte grave, provocând dezlantuirea unei noi prigoane.
A urmat la cuvânt Radu Budisteanu, care a reluat si dezvoltat teza expusa de Mile Lefter. A vorbit pe un ton violent de pericolul unei noi prigoane, ceea ce ar avea ca urmare lichidarea restului de elita legionara, salvata din masacrele precedente.
Prezenta în guvern a celor trei ministri legionari este un act politic întelept, caci pune la adapost miscarea de o noua aventura. Mi-am dat capul pe mâna cuiva odata, dar a doua oara nu mai vreau sa mi-l dau".

Dupa pledoarie, Budisteanu scoate din buzunar scrisoarea Preotului Dumitrescu-Borsa, o citeste si apoi adauga cu un aer triumfal: "Pe cine reprezinta Horia Sima, daca nici grupul de la Berlin, în numele caruia s-a întors în tara, nu-l recunoaste?" Tulburarea era mare în sala. Am reusit sa-mi pastrez calmul, desi fierbeam de indignare contra autorului scrisorii, care fugise din fruntea comandamentului legionar din Berlin. Repudiat de camarazii din Germania, acum trebuia sa fiu dezavuat si la Bucuresti, pentru ca sa se darâme întreg edificiul legionar si miscarea sa intre definitiv sub ascultarea Palatului.
Alecu Ghica a priceput ca e momentul lui sa intervina. Se ridica si citeste scrisoarea Profesorului Codreanu: "Horia Sima este singurul îndreptatit sa angajeze politic miscarea". Semnat, Profesorul Ion Zelea Codreanu, seful spiritual al Legiunii. A fost ca un dus rece pentru grupul care credea a fi câstigat partida. Echilibrul se restabilise, anulând efectul scrisorii de la Berlin. Atunci se ridica inginerul Virgil Ionescu, caruia, se pare, nu-i convenea scrisoarea Profesorului si spune ca scrisoarea Profesorului Codreanu nu poate fi luata în considerare, deoarece Profesorul nu are nici o calitate de a interveni în conducerea miscarii. Pe timpul Capitanului, Profesorul nu a îndeplinit nici o functie în miscare, fiind utilizat de Capitan exclusiv pentru darul sau oratoric, în perioada campaniilor electorale. În continuare, inginerul Virgil Ionescu a deschis problema succesiunii dupa moartea Capitanului. Cine sa conduca miscarea? El crede ca cei mai îndreptati de a lua conducerea miscarii sunt cei trei supravietuitori de la Râmnicu-Sarat. Ei sunt aceia care au împartasit ultimele clipe cu Capitanul si sunt depozitarii ultimelor dorinte. Propunerea lui Virgil Ionescu a fost primita cu raceala de adunare. A urmat o tacere mormântala.
Toata lumea stia ca atât Virgil Ionescu cât si Radu Budisteanu si-au salvat viata numai gratie unor interventii de familie.
Au urmat si alti oratori, între care si Ilie Gârneata, care nu au adus nimic nou în dezbatere si cereau doar sa se clarifice chestiunea demisiei mele din guvern, "pentru a sti unde mergem".
În orice caz citeam pe fetele lor crispate teama ce reusise sa le-o insufle cei trei ministri, cu aluzia la o redeschidere a prigoanei, o teama aproape fizica, care le aducea aminte de groaza din lagare si închisori, de unde marea majoritate a camarazilor lor nu s-au mai întors. Pe cât de usor obtinusem aprobarea tuturor când le-am cerut înscrierea în Partidul Natiunii, pe atât de greu era acum sa-i determin la o pozitie prudenta în colaborarea cu Regele. Era penibil pentru mine sa ma apar pentru un act care, în fond, salva linia miscarii, dar era penibil sa-i vad si pe ei tragându-ma la raspundere pentru faptul ca am parasit un guvern pe care-l controlam si care va provoca tarii grave pierderi teritoriale.
La sfârsitul tuturor interventiilor, m-am ridicat si eu sa vorbesc. Priviri scrutatoare din toate partile.
Ce voi spune? Situatia mea nu era deloc usoara. Nu puteam spune tot ce aveam pe suflet, cum as fi vrut. Trebuia sa evit cu orice pret o iesire contra Regelui. Noveanu si Budisteanu atât asteptau. Sa fac imprudenta sa atac pe Rege, pentru a exclama triumfул: "Nu v-am spus noi ca Horia Sima ne baga într-o noua prigoana? Ascultati din gura lui ce spune. Toata politica noastra de destindere din tara se poate termina într-o noua tragedie".
Un cât de voalat atac contra Regelui si ar fi biruit punctul lor de vedere. Dar daca nu sunt contra Regelui de ce am parasit guvernul? Trebuia sa explic motivele demisiei mele, fara sa ma ating de Rege. Ma gaseam între Scylla si Caribda. Trebuia sa navighez cu multa prudenta între cele doua stânci. Trebuia sa dau versiunea reala a evenimentelor, dar într-o forma care sa nu para a fi o luare de pozitie contra Palatului. Încerc sa reconstitui din memorie acest discurs:
"Camarazi, le-am spus, nu sunt orator. Dar voi face efortul ca sa va explic cât mai clar motivele plecarii mele din guvern.
D-voastra stiti ca am acceptat si eu, ca si D-voastra, dupa eliberarea mea, politica destinderii. D-voastra stiti ca eu am largit chiar politica destinderii, transformând-o într-o politica de colaborare cu regimul. Am participat la formarea Partidului Natiunii si am dat cunoscutul apel, pe care l-ati semnat marea majoritate a celor prezenti. Mai mult decât atâta. Am fost primul legionar care am participat la un guvern al Majestatii Sale. Am fost Subsecretar de Stat în guvernul Tatarascu si apoi ministru în guvernul Gigurtu.
Daca astazi se gasesc trei ministri legionari în guvern, aceasta se datoreaza tot drumului deschis de mine. Sunt tot atâtea dovezi ca relatiile dintre miscare si regim s-au normalizat.
Asta nu înseamna ca nu vor mai exista în viitor diferende cu Palatul, divergente de pareri, dar ele vor fi tratate de noi exclusiv cu mijloacele politice, fara a brusca situatiile. Era violentelor s-a încheiat cu consimtamântul ambelor parti.
Acum, care a fost cauza demisiei mele precipitate? Nu am facut-o cu inima usoara si mi-am dat seama ca nu vor lipsi între legionari temerile pe care le-ati exprimat D-voastra astazi. Baza întelegerii între miscare

si regim, înca de la primele tratative, a fost greaua situatie externa a tarii, amenintata sa fie sfârtecata de vecini. S-a facut apel la patriotismul miscarii si noi care am fost crescuti în cultul patriotismului nu puteam raspunde decât afirmativ acestui apel, uitând ce-a fost în trecut, pentru ca, umar la umar cu Regele, sa aparam fruntariile amenintate. Tot ce s-a realizat de la eliberarea mea si pâna la intrarea mea în guvern, s-a facut pe baza acestei întelegeri si dupa cum poate constata oricine, m-am angajat în aceasta directie cu toata hotarârea.
Pentru ducerea la bun sfârsit a acestei sarcini, am cerut însa un lucru elementar, o conditie sine qua non, ca sa ne putem îndeplini mandatul nostru de aparatori ai pamântului stramosesc. Trebuie sa i se acorde miscarii o pozitie de primul rang în politica tarii. Dupa pierderea Basarabiei si Bucovinei de Nord, numai un guvern de componenta legionara putea sa abordeze cu succes la Berlin si Roma chestiunea revendicarilor maghiare si bulgare, deoarece miscarea a fost singura organizatie din România care a sustinut permanent o politica de alianta cu Axa Roma-Berlin. Este normal, este logic ca acei care au reprezentat acest punct de vedere în politica externa sa fie chemati acum sa trateze cu Puterile Axei. Suntem dispusi sa ne înfruntam, cu furtuna de la hotare, dar cu conditia sa ni se puna la dispozitie si mijloacele de a înfrunta aceasta furtuna. Nu am cerut un guvern legionar pur, ci un guvern de predominanta legionara, în care o serie de posturi-cheie sa fie încredintata miscarii.
Am plecat din guvernul Gigurtu pentru ca Palatul nu a dat un raspuns satisfacator acestei chestiuni fundamentale. Toata lumea îsi da seama de slabiciunea guvernului Gigurtu. Cu acest guvern nu se poate da cu succes batalia de aparare a fruntariilor tarii. Iar rolul nostru în acest guvern este minor. Suntem asa zicând a cincea roata la car. În loc de un guvern precumpanitor legionar, ni s-au oferit niste posturi secundare, din care nu putem influenta politica generala a tarii. Miscarea legionara a fost pur si simplu exclusa din convorbirile cu Roma-Berlin. Altii vorbesc în numele nostru, iar noi am fost redusi la rolul de suport al acestora. Suntem o anexa a unui guvern care stim ca nu e capabil sa apere interesele tarii, asa cum am pute-a noi face. Riscam asadar sa fim co-raspunzatori* la sfâsierea hotarelor tarii, interzicându-ne în acelasi timp sa participam la batalia pentru apararea lor.
Am declarat ca n-am nimic împotriva sa ia guvernul acei ce au sustinut politica externa titulesciana, care ne-a adus la acest dezastru. Sa vina la guvern D-nii Maniu si Bratianu, sa ia guvernul D-l Gafencu, care a acceptat garantiile engleze. Sa descurce ei situatia externa. Dar nu e corect sa fie folosita miscarea pentru a plati pacatele unei politici facute de altii.
Ce m-a determinat asadar sa parasesc guvernul? Bazele colaborarii noastre cu regimul au fost alterate. Se face apel la patriotismul nostru, ni se cere sa facem front cu toti Românii pentru apararea granitelor, dar, în acelasi timp, ni se leaga mâinile. Suntem prizonierii unui guvern care face politica tarii peste capul nostru.
Asta nu înseamna ca am contra Regelui. Interpretarea anumitor camarazi este gresita. Este o luare de atitudine în cadrul ce ni-l permite ordinea legala a Statului, asa cum e configurata astazi. A demisiona dintr-un guvern, nu înseamna a fi contra factorului constitutional. E o deosebire de opinii care mâine se poate aplana. Obiectivul pentru care lupt eu acum este de a convinge forurile competente sa accepte formarea unui guvern de salvare nationala, care nu poate fi decât un guvern constituit pe baza legionara. Regele ia anumite decizii, dar sufera si el o serie de influente. Întelegem sa ne exercitam si noi influenta noastra la Palat, pentru a promova formula preconizata de noi. Asta e tot. Nu suntem contra regelui si nu punem în discutie politica destinderii.
În consecinta, nu trebuie sa ne temem de o noua prigoana, cum s-au exprimat unii camarazi, pentru ca nu exista nici un motiv real ca aceasta prigoana sa se dezlantuie. Cu demisia mea nu am depasit cadrul legal al Statului. E un act politic si nimic mai mult. Nu vad motivele.
Dar chiar daca ar fi asa, chiar daca prin absurd s-ar dezlantui o noua prigoana, între a suferi aceasta prigoana si a apara linia miscarii de compromisuri, nu avem alta alegere. A ramâne în acest guvern, asa cum este el constituit astazi, ar însemna sa angajam raspunderea miscarii în pierderi teritoriale grele, ceea ce ne-ar îngropa istoriceste.
Dupa ce au murit cei mai buni dintre noi, nu avem nici un motiv sa nu urmam drumul lor de sacrificiu, daca acesta ar fi pretul necompromiterii noastre.
De când am intrat în miscare, camarazi, ne-am logodit cu moartea. Chiar cântecul nostru spune "moartea, numai moartea legionara ne este cea mai scumpa nunta dintre nunti". Aceasta e viata noastra, a riscului si a primejdiei continue. Pe acest drum ne-am angajat fara posibilitate de întoarcere.

Dar revin si repet, camarazi. Demisia nu înseamna o luare de atitudine contra Regelui, ci o luare de atitudine contra unei anumite politici ce vrea sa ni se impuna de la Palat, politica la a carui formulare participa si alti factori decât Regele. Sunt anumite influente care se exercita în sferele Palatului si care sunt daunatoare miscarii. Noi combatem aceasta influenta si cerem sa fie pusa miscarea în conditii sa-si îndeplineasca misiunea ei salvatoare în politica externa".
Pe masura ce vorbeam, atmosfera din sala se schimba. Fruntile s-au descretit, ochii s-au îmbunat si am simtit cum inimile tuturor bateau la unison. Cuvântarea s-a încheiat cu un ropot de aplauze. Entuziasmul a fost asa de mare încât i-a cucerit si pe Noveanu, Bidianu si Budisteanu. Uitând pentru o clipa ceea ce ne separa si pentru ce au convocat aceasta adunare, au decis unanim sa adere si ei la textul demisiei mele. Si asa se face ca, a doua zi, a fost raspândita demisia mea, cu un codicil semnat de cei trei ministri. Era un nou angajament, de asta data public, ca vor parasi si ei guvernul.
Când am parasit casa lui Budisteanu, toti m-au salutat cu dragoste. Trecând pe lânga Radu Gyr, mi-a strâns mâna zicându-mi: "Iarta-ma. Nu stiam cine esti". Lui Vasile Posteuca îi straluceau ochii de bucurie. "Am trait o zi mare. Sa dea Dumnezeu sa fie bine".

9. CONSTITUIREA FORULUI LEGIONAR

Într-o luna de zile s-au produs evenimente de importanta capitala pe plan legionar:
– În 13 Iunie sunt eliberat de la Directia Generala a Sigurantei;
– În 28 Iunie intru în guvern;
– În 14 Iulie ma înfrunt cu coalitia Noveanu-Budisteanu si salvez unitatea miscarii.
Toate aceste momente îsi au locul si însemnatatea lor în drumul spre victorie al Legiunii. Cu eliberarea mea, elemente de front ale miscarii si-au regasit încrederea în lupta si unitatea de comanda. Intrând în guvern, am scos miscarea de la periferia politicii românesti, unde fuseseram izgoniti de la începutul prigoanei carliste, si am introdus-o în circuitul vietii publice, la egalitate cu celelalte partide. Tendintele centrifugale din miscare au fost oprite sa se dezvolte gratie interventiei mele în casa lui Budisteanu.
– Nu stiam ca esti si orator, mi-a spus Stoicanescu dupa plecarea de la Budisteanu.
– Nu sunt orator, i-am raspuns, si în alte împrejurari as fi dar un examen lamentabil. M-a inspirat Dumnezeu ca sa vorbesc pe întelesul tuturor, pentru ca acolo se juca destinul Legiunii. O Legiune împartita în clanuri, si-ar fi pierdut orice valoare politica si la urma s-ar fi dezagregat.
De mai multa vreme Colonelul Zavoianu ma tot îndemna sa constitui un organism central, un fel de for legionar, alcatuit din fruntasii miscarii, unde sa se dezbata toate problemele ce se vor ivi în Legiune sau în domeniul politic. L-am tot amânat, dându-i raspunsuri evazive, încât omul, pe buna dreptate, putea sa-si închipuie ca refuz constituirea acestei instante supreme, pentru ca nu vreau sa se exercite asupra mea nici un control. Nu era asa. Un alt motiv ma împiedica. Eu eram legat de Partidul Natiunii. De vreme ce am participat la formarea acestui partid, cu un numar mare de camarazi, nu mai puteam în acelasi timp sa întreprind actiuni politice paralele. Un for legionar, asa cum propunea Colonelul Zavoianu, contravenea fiintei Partidului Natiunii. De aici ezitarile mele si nu pentru ca nu i-as fi recunoscut utilitatea. Nu vroiam sa dau prilej Palatului sa ma acuze de nelealitate. Partidul Natiunii era înzestrat cu un mecanism represiv, pentru eventualitatea ca se desfasurau activitati politice contrarii.
Eu am protestat contra acestor paragrafe penalizatoare, dar n-am reusit sa le înlatur si ele au ramas în vigoare, putând fi aplicate si noua, acelora care am pus bazele Partidului Natiunii. A crea un for legionar, echivala cu un început de reconstituire a miscarii, ceea ce era pasibil sa fie sanctionat de legile regimului. Era cu totul altceva daca eu, cu titlul individual, luam contact cu alti camarazi pentru a discuta problemele Legiunii, dar situatia putea sa ia alt aspect daca la Palat s-ar fi aflat de existenta unui organ diriguitor al miscarii.
Am luat în considerare propunerea Colonelului Zavoianu abia dupa adunarea legionara din casa lui Budisteanu. Eu nu încalcasem pâna atunci legile în vigoare, dar iata ca vine grupul Noveanu si, probabil cu stirea Palatului, convoaca o adunare a capeteniilor legionare, cu scopul ca sa obtina dezavuarea mea. Lovitura n-a reusit, dar faptul ca Noveanu, Bidianu si Budisteanu s-au încumetat sa tina aceasta adunare, contravenind legislatiei în vigoare, am tras si eu concluziile mele:
1. De vreme ce Noveanu si-a îngaduit sa convoace o adunare legionara de oarecare proportii, pot si eu sa-mi dau consimtamântul la realizarea unei reuniuni mult mai restrânse.

2. Adunarea de la Budisteanu demonstra urgenta necesitate de a se constitui Forul Legionar, propus de Colonelul Zavoianu. Nu mai era timp de pierdut. Capeteniile legionare care au participat la consfatuirea din casa lui Budisteanu puteau fi din nou manipulate în buna lor credinta, fie de aceleasi persoane fie de altii. Pentru a-i feri sa mai alunece într-o directie daunatoare intereselor miscarii, care se identificau în acel moment cu cele mai vitale interese ale tarii, trebuia sa se constituie cât mai în graba aceasta institutie. Odata integrati în acest for, fruntasii Legiunii nu vor mai avea senzatia ca sunt abandonati, ca fac eu politica miscarii peste capul lor si fara stirea lor, ca cine vorbeste în numele lor nu este autorizat de ei si ca ei nu stiu unde merge miscarea.
Primejdiile persistau, caci una era Noveanu când convoca o adunare si alta eram eu. Noveanu nu era de temut la Palat, în vreme ce toate miscarile ne erau urmarite. Dar daca lasam curentele din miscare sa se dezvolte la voia întâmplarii, primejdiile erau si mai mari.
Se putea ivi o noua constelatie de forte care sa provoace o ruptura. Între doua riscuri am optat pentru cel ce mi s-a parut mai mic. Acum era momentul sa se constituie Forul, acum dupa limpezirea situatiei interne din miscare si refacerea unitatii ei.
Unitatea miscarii fusese asigurata până acum exclusiv prin eforturile mele individuale, prin numeroasele mele întâlniri cu legionarii, prin multi-prezenta mea, prin interventiile mele, unde se producea un început de destramare, cum a fost si cazul cu adunarea de la Budisteanu, dar aceasta situatie "de unul singur" nu se putea prelungi multa vreme. Sefii legionari, chiar si cei atasati de mine, vroiau sa cunoasca evenimentelor si sa fie consultati asupra masurilor ce trebuiau luate, pentru a pune miscarea la adapost de primejdii si a-i asigura eficacitatea politica.
Cum se prezenta miscarea până la constituirea Forului Legionar?
Existau în Bucuresti o serie de grupe, de mici centre, care îsi disputau între ele întâietatea. Primul grup pe care l-am descoperit la eliberarea mea era grupul Dr. Noveanu, Dr. Rudeanu si Bidianu. Budisteanu nu facea parte din acest grup. El s-a atasat lui Noveanu ulterior, dupa ce a fost numit ministru. Primii trei formau un bloc, erau bine vazuti la Palat si chiar Regele mi-a vorbit elogios de ei. M-am întâlnit de câteva ori cu ei, mai ales la masa de seara, si am discutat într-un ton cordial problemele la ordinea zilei, dar fara a ne lua angajamente concrete.
Dr. Rudeanu a iesit apoi din combinatie, nu stiu pentru ce, si a disparut chiar de la suprafata vietii politice.
Un alt centru care aspira la orientarea miscarii se afla sub conducerea lui Andrei C. Ionescu, vechi legionar. Avea ca reprezentanti principali, în afara de Andrei Ionescu, pe Dr. Nicolae Rosu si pe Fanica Anastasescu. Acest grup nu avea greutate în miscare. Andrei Ionescu era împiedicat de propria lui functie ca sa fie mai activ. Functionar la Camera, nu-si putea manifesta legionarismul sau decât cu oarecare prudenta, pentru a nu-si pierde postul. Dar chiar în situatia asta, înca de pe timpul Capitanului, adusese nepretuite servicii miscarii. Dr. Nicolae Rosu, medic, scriitor si ziarist în acelasi timp, nu era încadrat în miscare. Era un prieten al miscarii si a scris pagini frumoase despre Legiune si Capitan. Fanica Anastasescu era un legionar "sui generis". Nici el nu era în cadrat formal în miscare, desi facea regulat toate lagarele si închisorile. El se considera "prieten al capitanului", participa la toate activitatile legionare si se comporta cu o lealitate desavârsita.
Aceasta grupare privea cu simpatie actiunea mea, gratie lui Andrei Ionescu, care ma cunostea din epoca studentiei, când fusesem initiat de el în miscare. Pe Dr. Nicolae Rosu nu l-am cunoscut până în momentul când l-am întâlnit la o sedinta a acestui grup. Mi-a vorbit si el, coincizând în vederi cu Colonelul Zavoianu, de necesitatea crearii unui For Legionar.
Într-un manunchi aparte s-au grupat oamenii mai în vârsta din miscare, Colonelul Zavoianu, farmacistul Aristotel Gheorghiu de la Râmnicu-Sarat si avocatul Constantin Popescu-Buzau. Acestia erau oamenii cu experienta politica, care pricepeau repede manevrele Palatului si reactionau cu precizie, ori de câte ori era în joc integritatea miscarii. Toti comandantii legionari, au fost de mare folos în perioada de consolidare a miscarii.
Mai putin sigur era grupul Oborenilor, a carui figura centrala era Petrica Bolintineanu. Din acest grup mai faceau parte Comandantul Legionar Petre Tocu de la Galati si Titi Cristescu, recent întors din Germania. Înclinau spre grupul Noveanu si la adunarea din casa lui Budisteanu m-au primit cu raceala. Dupa cuvântarea mea, si-au schimbat atitudinea distantându-se de Noveanu. De atunci relatiile mele cu acest grup s-au normalizat si am fost deseori în casa lui Bolintineanu.
Comandantii Bunei Vestiri nu formau un bloc. Radu Mironovici era câstigat de partea lui Noveanu. Ilie Gârneata si Mile Lefter nu aveau un punct de vedere bine precizat. Oscilau între diferite curente. La

adunarea de la Budisteanu, înclinau de partea lui Noveanu, pentru ca, dupa explicatiile mele, sa aprobe teza mea si sa-l abandoneze. De atunci nu ne-am mai despartit. Corneliu Georgescu nu era la Bucuresti. Statea cu familia la Miercurea Sibiului si a descins în Capitala abia în prima jumatate a lunii August. Tot asa Iasinschi. Statea la Radauti si cobora foarte rar la Bucuresti. Eu nu l-am vazut decât de doua ori: când cu încercarea lui de împacare între mine si Noveanu si apoi în preajma lui 3 Septembrie.
Virgil Ionescu deschisese un fel de salon politic, la care invita legionari si alta lume. El ramasese oarecum singur. Budisteanu trecuse de partea lui Noveanu, iar Doctorul Serban Milcoveanu nu-l urma. Acesta formase un grup al medicilor legionari, care sprijinea actiunea mea. Desi invitat insistent, nu m-am dus niciodata în casa lui Virgil Ionescu, deoarece stiam ca tot ce se vorbeste acolo, ajunge la Palat.
Marea majoritate a Razletilor erau cu mine. Principalii mei colaboratori în actiunea ce-o desfasuram erau din sânul lor: Radu Ghenea, Horia Cosmovici, Alexandru Ghica si Dr. Alexandru Popovici. Influenta acestui grup era considerabila si în înalta societate a Capitalei. Elementele de lupta de la Razleti se concentrase în jurul lui Ilie Niculescu.
Acestia formau un grup aparte oricând sa intre în actiune. În sfârsit, Dr. Iosif Dumitru îsi avea raza lui de influenta la Razleti. El lucra de obicei cu Constantin Stoicanescu, cu Fanica Anastasescu si cu scriitorul Constantin Gane.
Daca se constituia acum Forul Legionar, el aparea ca o încoronare a unor sfortari de a reface unitatea miscarii, grav zdruncinata prin moartea Capitanului si a majoritatii elitei legionare. Acest For nu reprezenta un grup local de presiune, cum puteau fi considerate celelalte fractiuni, ci o sinteza a unor curente si aspiratii care convergeau spre unitate si îsi gaseau expresia lor naturala în acest organism suprem. Atât provincia cât si Capitala garantau prin masiva lor adeziune viabilitatea acestui For.
I-am comunicat Colonelului Zavoianu ca sunt de acord cu ideea lui si, împreuna cu el, am fixat locul, ziua si persoanele care sa fie invitate.
Colonelul si-a oferit cu toata bunavointa casa lui din General Berthelot 100, ca loc permanent de reuniune al Forului Legionar. Nu-mi aduc aminte ce zi a fost când s-a tinut prima sedinta, dar, în orice caz, la scurt interval dupa adunarea din casa lui Budisteanu. Ne întâlneam saptamânal si chiar mai des daca se ivea vreo chestiune urgenta. Nu s-a procedat propriu-zis la o constituire formala si mai ales ne-am ferit sa întocmim vreun act, ci ne-am adunat cu totii în jurul aceleiasi mese, pentru adezbate în modul cel mai liber situatia politica a tarii si a Legiunii.
Prezida de obicei Colonelul Zavoianu.
Asa cum s-a marit Forul prin adaugiri succesive, a avut la începutul lunii Septembrie urmatoarea configuratie: Colonelul Zavoianu, Aristotel Gheorghiu, Constantin Popescu-Buzau, Ilie Gârneata, Radu Mironovici, Corneliu Georgescu (când venea în Capitala), Vasile Iasinschi (când venea în Capitala), Mile Lefter, Horia Sima, Constantin Stoicanescu, Nicolae Petrascu (când venea în Capitala), si Prof. Traian Braileanu.
Profesorul nu participa la sedinte, dar a fost informat de constituirea Forului Legionar si si-a dat aprobarea.

10. PROBLEMA SEFIEI

Veleitati la sefia miscarii s-au manifestat putine în vara anului 1940, iar când totusi s-au exprimat, au fost exprimate cu raceala si indiferenta.
Singurul care a pretins în mod decis sefia Legiunii a fost Virgil Ionescu, în memorabila sedinta din casa lui Budisteanu. Cum am vazut, nimeni n-a fost încântat de aceasta propunere.
Noveanu vroia sa se împarta raspunderile conducerii legionare în doua sfere: partea politica si partea spirituala, iar el sa fie ales exponentul politic al miscarii.
Profesorul Codreanu se intitula sef spiritual al miscarii si îmi lasase mie reprezentarea ei politica. Titlul ce si-l luase Profesorul nu crea probleme Legiunii, deoarece Profesorul nu participa direct la lupta politica si nici nu se amesteca în organizatie.
Dupa ce a ajuns ministru si si-a legat definitiv soarta de Regele Carol, în August 1940, Radu Budisteanu cazuse si el în tentatia sefiei. Umbla prin tara si din discursurile oficiale ce le tinea, reiesea ca este singurul îndreptatit sa ia conducerea miscarii.
Dintre figurile principale ale Legiunii ramase în viata nu am auzit pe nimeni reclamând conducerea Legiunii. Nici întemeietorii miscarii, Radu Mironovici, Corneliu Georgescu, Ilie Gârneata, nici Mile

Lefter si nici Vasile Iasinschi nu au pretins în aceasta perioada ca li se cuvine sa ia locul Capitanului. Pâna la eliberarea mea, Noveanu acaparase frontul politic, iar toti cei mai de sus acceptasera aceasta situatie de fapt.
Daca ne întrebam de ce între fruntasii Legiunii din Capitala si provincie se manifesta atât de putin interes pentru conducerea miscarii, trebuie sa avem în vedere împrejurarile nesigure de atunci. Afara de legionarii care gravitau în orbita Palatului, nimeni nu era dispus sa-si asume raspunderea suprema, deoarece exercitiul corect al conducerii era legat de mari primejdii si de mari dificultati. Tara era azvârlita pe masa de operatie pentru a fi amputata teritorial.
Într-adevar se putea întâmpla una din doua cu Seful Legiunii în functie* în vara anului 1940: sau aluneca definitiv în orbita Palatului si atunci se descalifica, taindu-se de bazele miscarii, cum s-a întâmplat cu Noveanu, Bidianu si Budisteanu, sau risca sa fie din nou arestat, daca s-ar fi opus politicii Regelui. Cu toata destinderea ce exista, Regele putea reveni oricând la metodele de teroare. Aparatul executiv era intact si era în mâna lui.
În ce ma priveste, a trebuit sa tin seama la fiecare pas de aceste realitati. Corabia Legiunii naviga între Scylla si Caribda si eu trebuia sa fiu atent permanent la cele doua stânci, nu numai la cele vazute, dar mai ales la cele nevazute.
Sefia Legiunii nu m-a preocupat niciodata. Nu am îndemnat pe nimeni sa ma sustina sau sa-mi netezeasca drumul spre conducere. Nici cea mai usoara aluzie nu s-a auzit din gura mea si nici celor mai apropiati camarazi ai mei nu le-am spus ceva. As fi considerat un sacrilegiu fata de Capitan si fata de cei morti sa ma ocup de aceasta chestiune. În comandamentele legionare care s-au perindat în anul 1938 totdeauna am avut roluri subordonate. Conducerea Comandamentului de prigoana au avut-o succesiv Radu Mironovici, Ion Belgea, Ion Antoniu, Iordache, Constantin Papanace si Vasile Christescu. La Berlin, când s-a reconstituit Comandamentul, seful nostru era Preotul Dumitrescu-Borsa. Când mi-a propus Papanace, în Decembrie 1939, sa iau conducerea grupului Berlin, am refuzat.
Dupa eliberarea mea din arestul Sigurantei, mi-am facut datoria zi de zi si clipa de clipa, fara sa aduc vreodata vorba de "cine de conduca miscarea". Era treaba timpului si a camarazilor sa dezlege aceasta problema. Am dus o lupta loiala si dezinteresata, nu de sefie, ci pentru a usura soarta nefericitului nostru popor, lovit din toate partile si fara nici un sprijin extern.
Am aparat miscarea pentru a nu ajunge o unealta a unei politici facute de altii si a-si pierde prestigiul în fata poporului. Daca mai târziu am fost aclamat de multimile legionare si capeteniile miscarii m-au considerat vrednic sa fiu succesorul Capitanului, aceasta se datoreaza exclusiv aprecierii lor.

11. JOCUL GERMAN

Dupa numirea mea în guvernul Gigurtu, l-am vazut din nou pe Hermann von Ritgen, în locul unde ne întâlneam de obicei, în casa lui Greceanu. M-a felicitat calduros, considerând intrarea mea în guvern nu numai o victorie a Garzii de Fier, ci si un indiciu al orientarii regimului spre Axa.
Din interiorul guvernului, voi avea prilejul sa contribui si mai mult la îmbunatatirea relatiilor româno-germane.
Mi-a comunicat apoi ca în ultimele lui rapoarte la Berlin a comentat în termeni elogiosi actiunea mea, descoperind în mine, cu toata vârsta tânara, un om constient si responsabil. I-am multumit pentru interesul ce-l arata miscarii legionare, caci eu nu sunt decât o expresie a ei, si sper ca organizatia din care fac parte, care a platit cu grele sacrificii atasamentul ei fata de Axa, va fi consultata la Berlin când se va pune problema crearii noii ordini europene.
Mare mi-a fost mirarea când întâlnindu-ma cu el, dupa ultima mea audienta la Rege din 7 Iulie s dupa ce luasem decizia sa demisionez, chiar în dupa masa acelei zile, ca nu mai era atât de încântat de intrarea mea în guvern. "Pozitia D-tale e prea mica, prea neînsemnata în acest guvern".
Declaratia lui nu mi-a displacut în acel moment, când eram cu scrisoarea de demisie în buzunar.
Am încercat sa caut tâlcul acestei schimbari. Fara îndoiala, în intervalul de câteva zile de la prima declaratie, Von Ritgen primise noi instructiuni de la Berlin, care nu coincideau cu punctul de vedere anterior, iar, ca functionar constiincios, a reprodus vocea stapânului sau. Cum era mai bine pentru guvernul german si politica ce-o urmarea în bazinul dunarean? Sa fie reprezentata miscarea legionara în guvern sau sa nu fie? Daca miscarea se alinia total cu regimul, atunci se crea un front românesc unitar în România, care ar opune rezistenta la Berlin si Roma în chestiunea revendicarilor maghiare si bulgare.

Daca însa miscarea ramânea în afara combinatiei guvernamentale existente, atunci Berlinul dispunea de un instrument de presiune pentru a sili pe Regele Carol sa accepte orice partaj i-ar fi cerut Puterile Axei.
Aceste reflectii m-au determinat sa continui campania de rasturnare a guvernului Gigurtu cu si mai multa vigoare, considerând ca orice întârziere creaza daune ireparabile tarii. Evident, miscarea nu putea accepta sa formeze front comun cu Regele Carol în conditiile ce ni le oferea acesta în guvernul Gigurtu. Eram la remorca acestui guvern, cum se gaseau si cei trei ministri legionari, deoarece în aceste conditii nu puteam servi intereselor adevarate ale României, nu ne puteam valoriza potentialul politic si ideologic la Berlin si Roma, când s-ar fi tratat chestiunea frontierelor.
Numai un guvern de clara componenta legionara ar fi putut îndeplini rolul de paladin al tarii, în fata Puterilor Axei. în conditiile ce ni le oferea Regele în guvern, deveneam un simplu al camarilei, care era dispusa sa cedeze oricât din trupul tarii pentru a salva regimul de la prabusire. Un front unit Rege-miscare ar fi fost eficace numai daca influenta miscarii legionare ar fi fost preponderenta în acest front, caci numai în acest caz putea sa azvârle în batalia de apararea frontierelor toata greutatea ei politica si ideologica. Ma gândeam, ce pacate uriase îsi mai azvârlea Regele Carol asupra lui peste cele precedente, când si în acest ceas de mare strâmtoare nationala nu se gândea decât la el si camarila lui.
Întrezaream înca de atunci ca guvernul german nu e sincer cu noi, ca nu vroia ascensiunea miscarii la putere, ci utilizarea ei doar ca instrument de presiune contra Regelui Carol, pâna ce va fi cedat în chestiunea frontierelor. Experientele noastre precedente cu Berlinul nu erau deloc încurajatoare însa de pe timpul Capitanului, când l-au lasat sa fie rapus de calaii lui Carol. Un cuvânt raspicat rostit de atunci de Hitler, în întâlnirea de la Berchtesgaden cu Regele Carol, i-ar fi putut salva viata.
Si dupa litigiul frontierelor va fi rezolvat, ce va fi? Vor colabora Germanii cu Regele Carol, ca si cum nimic nu s-ar fi întâmplat în România? Ca si cum Capitanul nu ar fi zacând sub lespedea de la Jilava si elita legionara nu ar fi fost masacrata? Ne-ar fi abandonat pur si simplu si ar fi acceptat încadrarea României în Axa cu Regele Carol pe tron? Nu puteam crede, dar faptele erau aici, provocându-mi teribile îndoieli.
Situatia noastra era cum nu se poate mai tragica. Pentru Regele Carol nu eram decât un aliat marginal, cu ajutorul caruia spera sa câstige favoarea Berlinului, iar pentru Berlin eram tot un aliat marginal, de care se putea servi pentru a obtine dominatia în sud-estul european.

12. DIN NOU LA PALAT

Dupa sfârsitul norocos al adunarii din casa lui Budisteanu, m-am gândit ca este momentul sa calc din nou pragul Palatului, pentru a explica si aici atitudinea mea si a îndeparta interpretarile rauvoitoare. Nu speram sa obtin o noua audienta la Rege, dar as fi fost multumit sa fiu primit de Ministrul Palatului, Urdareanu, care, la rândul lui, va comunica Regelui convorbirea avuta cu mine.
Ma prezentam la Palat cu succesul avut în casa lui Budisteanu. Fara îndoiala ca Regele fusese informat de modul cum s-a desfasurat sedinta, de declaratiile mele si de faptul ca nu l-am atacat, ci, dimpotriva, mi-am reînnoit atasamentul pentru Tron si Dinastie.
Esecul actiunii Noveanu nu putea fi pe planul Palatului. În loc sa fiu dezavuat, cum se astepta camarila, ma întorsesem mai puternic de la aceasta adunare. Câstigasem batalia unitatii, iar ministrii legionari în functie, sub presiunea starii de spirit din sala, se asociase cu mine, iar demisia mea, completata cu codicilul lor, circula în tot Bucurestiul.
Am patruns la Urdareanu mult mai usor decât credeam. A fost suficient sa ma prezint Colonelului Rusescu, seful sau de cabinet, pentru ca acesta, dupa ce-a telefonat, sa-mi comunice sa ma pot prezenta Domnului Ministru. Nu m-a însotit nimeni si nu am întâlnit nici o paza în drumul meu. Prin coridoarele Palatului am circulat singur pâna la cabinetul lui Urdareanu, care stiam unde este de la audientele precedente.
Ma asteptam sa gasesc un Urdareanu agresiv, care sa ma acopere cu un potop de învinuiri. Dimpotriva l-am gasit calm si plin de bunavointa, ca si cum demisia mea nu l-ar fi afectat prea mult. Am pus aceasta moderatie, care nu concorda cu sentimentele lui rele, pe socoteala rezultatului obtinut în casa lui Budisteanu.
Nu numai ca nu eram contestat de nimeni în tara, dar reprezentam acum întreaga miscare, inclusiv pe ministrii legionari care se aflau înca în guvern.
– D-le Sima, ne-ai pus într-o situatie grea prin demisia D-tale, dupa ce noi ti-am acordat toata încrederea.

Majestatea Sa Regele este mâhnit de purtarea D-tale. Nu se astepta ca generozitatea cu care a tratat D-tale sa fie rasplatita în modul acesta.
– D-le Ministru, am avut prilejul acum câteva zile sa stau de vorba cu D-l Moruzov, care este unul dintre intimii Palatului. Fara îndoiala ca dânsul v-a informat de raspunsul meu la aceeasi problema pe care mi-o puneti D-voastra acum. Nu pot decât sa repet ceea ce i-am comunicat si Domnului Moruzov.
Lealitatea mea si a camarazilor mei fata de Majestatea Sa Regele nu este pusa în discutie prin demisia mea. Neîntelegerea este de ordin politic, este o divergenta de pareri în cadrul regimului, repet în cadrul regimului, referitor la modul cum a rezolvat Majestatea Sa Regele criza de guvern. Noi n-am înteles sa fim în orice guvern, numai de dragul de a fi ministri, ci într-un anumit guvern, de o anumita structura, de unde sa putem actiona cu toata energia pentru apararea fruntariilor tarii. Nu ni s-a oferit oportunitatea de a ne servi tara, eu am preferat sa ma retrag, asteptând ca Majestatea Sa Regele sa se convinga de dreptatea punctului nostru de vedere.
Nu suntem dispusi sa ne macinam în aceasta perioada ingrata, fara ca sacrificiul nostru sa serveasca la ceva, fara ca el sa se compenseze cu rezultate favorabile în politica externa. Sa vina D-nii Maniu si Bratianu la guvern si sa aranjeze ei lucrurile la Berlin si Roma, ei care, cu politica lor titulesciana, au pregatit dezastrul de astazi.
Asta e tot. Nu ne putem îndeplini misiunea noastra salvatoare în guvern, ramânem pe dinafara, asteptând sa treaca aceasta perioada critica. La capatul ei, dupa ce litigiile teritoriale vor fi rezolvate, Majestatea Sa Regele va avea nevoie de tineretul legionar pentru refacerea tarii.
Cu tot respectul cuvenit, nu pot totusi sa avertizez pe Majestatea Sa Regele ca * cu guvernul Gigurtu pierderile teritoriale vor fi mult mai mari decât daca noi am fi în fruntea guvernului. Hitler va cauta sa pedepseasca România pentru politica ei anterioara si nu va avea cine sa se opuna. Miscarea Legionara ar fi dus o politica de demnitate nationala, obligând pe Hitler sa fie mai moderat si mai prudent în deciziile lui, stiind ca noi nu suntem dispusi sa acceptam orice ni s-ar cere pentru a fi primiti în Axa.
– Bine, D-le Sima, am înteles punctul D-tale de vedere si îl voi comunica Majestatii Sale Regelui. Dar ce facem cu Partidul Natiunii? Ai vazut ca eu m-am retras si Gigurtu a fost numit si sef de stat-major al partidului.
– Partidului Natiunii nu se poate organiza, cu tot impulsul dat de miscare, pentru ca nu s-a acceptat programul propus de mine. Între altele ceream schimbarea uniformei. Nu merge partid nou cu uniforma veche. Ramânând vechea uniforma, se crede ca Partidul Natiunii este o alta editie a Frontului Renasterii. Trebuie o noua uniforma.
– Stiu ce vreti D-voastra. Ati vrea ca actuala uniforma sa aiba un semn distinctiv care sa aduca aminte de miscarea D-voastra, de pilda gardul de fier, pe un fond verde.
– Nu, Domnule Ministru, nu cer aceasta. Nu m-am gândit la semnul nostru. Ar face o impresie penibila sa-l vedem agatat de uniforma Frontului Renasterii. E nevoie de o noua uniforma din cap pâna în picioare.
Cu aceasta m-am despartit de Urdareanu. Impresiile culese din convorbirea cu el au fost linistitoare. Regele nu va întreprinde momentan nimic contra noastra, cu toate ca îl lovise crud demisia mea. Se simtea prea slab atât interior cât si peste hotare. În interior avea o Legiune compacta si o opinie publica revoltata, iar de la Berlin îl amenința necunoscuta hitlerista. Ce avea de gând cu el Hitler? Declaratiile mele de reînnoire ale devotamentului l-au calmat într-o anumita masura, dar l-au convins, desi eu la vremea aceea nu ma gândeam la nimic altceva decât la rasturnarea guvernului Gigurtu.

13. INTERNAREA GENERALULUI ANTONESCU

Generalul Antonescu a fost internat la Mânastirea Bistrita în 9 Iulie 1940, dupa plecarea mea din guvern. Ce s-ar fi întâmplat daca ordinul de arestare al Generalului s-ar fi dat în timpul când eram ministru? Fara îndoiala ca m-as fi revoltat contra acestei dispozitii arbitrare. N-as putea suporta sa fiu eu în guvern si Generalul la închisoare. As fi protestat în toate partile si daca nu ar fi fost eliberat, mi-as fi prezentat demisia. Noi, care am suferit lagare si închisori, nu puteam ramâne indiferenti când unul din cei mai ilustri generali ai armatei române era tratat în modul acesta infam.
Dar daca as fi parasit guvernul amânat de aceasta revolta, nu mai puteam invoca motivul politic. Demisia mea ar fi aparut ca un act de solidarizare al meu cu Generalul Antonescu, cunoscut a fi un cenzor implacabil al Palatului. S-ar fi putut presupune chiar mai mult: ca exista o întelegere între mine si General pentru rasturnarea Regelui si reactia mea vehementa la internarea lui ar fi un semn neîndoielnic ca

conspiratia a fost decapitata la timp. Nimic mai logic, dupa episodul cu Generalul, ca sa revizuiasca si situatia miscarii, si în primul rând Horia Sima trebuie pus la popreala, dupa ce si-a dezvaluit singur planurile frustrate.
Nefiind în guvern, nu aveam nici o raspundere de cele întâmplate. Si totusi mi-am facut datoria. La proxima mea întâlnire cu Moruzov, i-am aratat ca internarea Generalului Antonescu nu aduce nici un folos Regelui si ca, dimpotriva, tocmai prin tratamentul la care e supus, i se creaza o aureola si o popularitate mai ales în rândurile armatei. "Nu înteleg sensul acestei masuri si nu vad ce pericol ar reprezenta pentru Rege, lasându-l în libertate. Generalul e un om singur. Nu are partid. Abia dupa ce îl veti face martir, va deveni un pericol, caci de lichidat nu puteti sa-l lichidati".
Moruzov s-a închis într-o mutenie totala. N-a scos o vorba în timpul pledoariei mele. Nici da, nici ba. N-a schitat nici cel putin un gest prin care sa-si dezvaluie gândul. Generalul a ramas internat toata vara anului 1940 si nu a fost eliberat decât dupa arbitrajul de la Viena.
Cauza îndepartarii Generalului Antonescu din Capitala trebuie cautata în primul rând în scrisoarea pe care i-a trimis-o Regelui, dupa rapirea Basarabiei si Bucovinei. Când m-am întâlnit cu el în casa Dr. Popovici, i-am atras atentia asupra tonului aspru al scrisorii, care poate avea consecinte. Nu m-am înselat. Dar ma întreb pâna astazi daca în luarea acestei masuri n-a influentat si demisia mea din guvern. Se gândea oare Regele la posibilitatea crearii unui front comun Legiune-Generalul Antonescu si vroia sa taie din radacini aceasta alianta, izolând pe omul capabil sa antreneze armata într-o lovitura de Stat?
Nu trebuie pierdut din vedere si un alt motiv: ura de moarte ce exista între Generalul Antonescu si Moruzov. Generalul Antonescu fusese implicat într-un proces de bigamie, la instigatia Palatului, pe baza unor dovezi procurate de Moruzov. Procesul s-a terminat cu achitarea Generalului. A fost un proces care a facut mare vâlva pe vremea aceea în Capitala. Avocatul care a pledat cauza Generalului a fost Mihai Antonescu (Ica). Din acele vremuri dateaza strânsa prietenie dintre cei doi Antonescu, fara sa fi fost nici o legatura de rudenie între ei. Nu este exclus ca Moruzov, temându-se de ascensiunea Generalului, sa-i fi fortat mâna Regelui pentru a-l interna.
Mihai Antonescu i-a fost de mare folos Generalului în timpul detentiunii lui la Mânastirea Bistrita. Împuternicit de General, se ducea des pe la Legatia germana, unde ducea tratative cu Fabricius. A întocmit memorii, în care expunea ideile Generalului asupra unei colaborari cu Puterile Axei. Nici Generalul Antonescu si nici omonimul sau nu simpatizau cu Germania, dar, cu ura fata de Rege, erau gata sa se subordoneze Berlinului.
Ministrul Germaniei la Bucuresti, Fabricius, a fost captat de elocventa lui Mihai Antonescu si în rapoartele ce le trimitea la Berlin mereu semnala pe General ca "der beste Mann der Nation". Ca urmare a acestor referinte favorabile, guvernul german a dat dezlegare lui Fabricius sa intervina pe lânga Rege, avertizându-l sa nu pregateasca Generalului sfârsitul pe care l-a avut Codreanu!
Fabricius nu iubea miscarea si respingea o solutie legionara la conducerea României. Pentru acest motiv pleda la Wilhelmsstrasse cauza Generalului, ca o alternativa valabila daca Regele Carol ar fi constrâns sa paraseasca Tronul.

14. POLITICA EXTERNA A GUVERNULUI GIGURTU

Misiunea încredintata de Rege guvernului Gigurtu era sa întreprinda România de vechile aliante si sa o întoarca spre Axa.
Orientarea Regelui Carol spre Axa a început, din nefericire prea târziu ca sa se mai poata evita dezmembrarea României. De abia la 1 Iunie 1940 Grigore Gafencu, omul garantiilor engleze, este substituit la Externe cu Ion Gigurtu. Dar nici atunci Regele Carol nu era decis sa rupa cu puterile occidentale. Facuse un pas timid spre Axa, dar mai pastra o vaga speranta ca blindatele germane se vor împotmoli undeva înaintea Parisului. De abia dupa prabusirea frontului francez, si-a dat seama ca din Apus nu mai poate astepta nici un ajutor.
Din acel moment s-a apucat sa azvârle peste bord, în cea mai mare graba, toate piesele vechiului sistem de aliante anglo-franceze în care fusese angrenata pâna atunci România, în speranta ca se va mai putea agata la vreme de carul triumfa al Puterilor Axei.
La 1 Iulie, Argetoianu fiind Ministru de Externe în guvernul Tatarascu, se renunta la garantiile engleze, acceptate în 13 Aprilie 1939. De fapt aceste garantii, în momentul când s-a renuntat la ele, nu mai aveau

nici o valoare, caci nu ne mai puteau apara nici de Rusi si nici de Germani. Cum putea sa ne ajute Marea Britanie, când ea însasi lupta din greu pentru salvarea propriei existente?
În declaratia-program facuta de Gigurtu în 4 Iulie a anuntat cu emfaza ca România aspira "la o sincera încorporare în sistemul creat de Axa Berlin-Roma" si pentru a da Puterilor Axei un nou gaj de buna credinta, în 10 Iulie anunta retragerea tarii noastre din Societatea Natiunilor. Aceasta retragere era un gest pur simbolic, care nu afecta cu nimic situatia europeana si nu aducea nici un câstig Puterilor Axei, deoarece Societatea Natiunilor murise de multa vreme de moarte naturala.
Pentru a întelege aparentele contradictii ale politicii Regelui Carol din vara anului 1940, revenim la ceea ce am spus în capitolele anterioare. Exista un leit motiv care l-a calauzit pe Rege în relatiile lui cu miscarea si cu Puterile Axei. Ceea ce-l interesa pe Rege în primul rând, nu erau atât pierderile teritoriale, cât supravietuirea regimului sau. Prin aceste gesturi precipitate, prin aceste declaratii de dragoste ipocrite, el urmarea sa capteze bunavointa Puterilor Axei pentru propria lui persoana, pentru a fi acceptat ca partener valabil în noua ordine europeana ce-o vor instaura aceste puteri.
Gândul lui principal era sa nu beneficieze miscarea legionara de Puterile Axei, miscarea care s-a expus si a însângerat pentru Statele Revolutiilor Nationale, ci tot el, asupritorul acestei generatii, sa aiba parte de onorurile noilor stapâni ai Europei.
Regele era dispus sa dea totul, oricât i s-ar cere din trupul tarii numai sa fie lasat pe Tron si sa nu se atinga nimeni de puterea lui. Aceasta era preocuparea lui principala. Miscarea putea fi acceptata la guvernare, dar numai în masura în care îl servea personal, sprijinindu-l la Berlin si Roma ca sa obtina investitura. Regele se angajase într-un fel de concurenta cu miscarea legionara, pentru a iesi cu note mai bune la examen în fata guvernantilor de la Berlin si Roma. El ce putea oferi nu era vapaia unei credinte, nobletea unui ideal, ci... bucati din trupul tarii. Cu cât se va bucura de mai multa apreciere la Roma si Berlin si va putea, la sfârsitul acestei curse, sa elimine pe primejdiosul lui rival, miscarea legionara. Asa se explica de ce Regele n-a vrut în ruptul capului sa formeze un guvern de preponderenta legionara – singura modalitate de a se înfrunta cu sorti de izbânda batalia pentru apararea frontierelor. În mintea lui prevala "sistemul" si nu ce se întâmpla cu tara. A da puterea pe mâna legionarilor, ar fi însemnat sa renunte la ceea ce tinea el mai mult, la puterea personala, la dictatura lui, la camarila lui.
În lupta lui de a înlatura competitia legionara la Berlin si Roma, Regele Carol dispunea de un avantaj însemnat, de care însa nu-si dadea seama. Nici Germanii nu erau interesati sa ajunga miscarea legionara la putere. Era utila în aceasta faza, când putea servi ca mijloc de presiune contra Regelui. Obiectivul lor principal în România era sa obtina de la Regele Carol tot ce vroiau pentru a satisface revendicarile vecinilor. Dar odata aceasta operatie terminata, guvernul german, si în special Ministerul de Externe, era dispus la o colaborare cu Regele. Ei s-ar fi opus oricaror tulburari în România, provocate de o reactie a Garzii de Fier, pentru rasturnarea Regelui de pe tron, atât pentru a nu da prilej Rusiei sa intervina cât si pentru telurile lor imperialiste în sud-estul european erau mai bine servite cu o Românie slaba decât cu o Românie puternica, condusa de o forta politica care se bucura de un mare prestigiu intern si extern.
Germania si Italia nu puteau primi România în clubul biruitorilor pâna ce nu se lichidau anumite socoteli. România, sub Titulescu si Regele Carol, a facut o politica de permanenta ostilitate de Puterile Axei, a participat la marea manevra engleza de încercuire a Germaniei si era pe punctul sa intre în razboi contra acestei tari în momentul conflictului germano-polonez. Toate aceste acte de dusmanie au fost înregistrate de cele doua guverne. Între timp Germania si Italia si-au cautat noi aliati, Rusia, Ungaria si Bulgaria, cu regretul ca nu e România aliata lor. În timp ce România acceptase inutilele si primejdioasele garantii engleze, Hitler si Mussolini contractase obligatii fata de noii aliati si acum trebuia sa tina seama de revendicarile lor. România legându-si soarta de democratiile occidentale, fiind un aliat potential al lor, nu putea sa fie tratata la egalitate cu aceste tari. Desi nu participase la razboi, România fusese de fapt învinsa si trebuia sa plateasca acum pretul pacii si prieteniei cu puterile biruitoare.
Dupa Rusia, care obtinea Basarabia, venea rândul Ungariei si Bulgariei ca sa fie compensate pentru lealitatea lor.
Eforturile Regelui de a schimba politica interna si externa nu puteau opri mersul ineluctabil al evenimentelor.
Singura miscarea legionara putea sa împiedice "diktatul" de la Viena, dar ea era tinuta departe de putere pentru motivul cunoscut.

15. MASURI CONTRA EVREILOR

Primul guvern din România Mare care s-a încumetat sa se atinga de atotputernicia evreiasca a fost guvernul Goga-Cuza. Dispozitiile cele mai importante au fost doua: au fost suprimate gazetele evreiesti "Dimineata", "Adevarul", si "Lupta" si s-a hotarât sa se procedeze la revizuirea dreptului de cetatenie al evreilor. Mase mari de evrei intrasera clandestin în România la sfârsitul primului razboi, marind în proportie considerabila numarul acestei populatii dusmanoase Statului Român. Contra acestei categorii de evrei, intrati ilegal în România, era îndreptat noul decret. Dar acest decret n-a cunoscut nici cel putin un început de încurajare, la câteva saptamâni de la publicarea lui, guvernul Goga a fost concediat.
Aceste masuri au fost tolerate si chiar încurajate de Regele Carol al II-lea în speranta ca popularitatea miscarii legionare va putea fi abatuta spre albia national-crestina a partidului Goga-Cuza. Regele nu urmarea o combatere efectiva a pericolului evreiesc în România, ci o slabire a Legiunii, al carei succes în alegerile din 1937 îl speriase. Se facuse socoteala ca lasând partidul national-crestin sa supraliciteze miscarea în materie de antisemitism, masele populare vor putea fi atrase sa voteze cu guvernul si, în modul acesta, cel putin temporar, pericolul Garzii de Fier va fi îndepartat. Partidul national-crestin iesind biruitor din alegeri, va fi mai usor manevrat de Palat decât partidul lui Codreanu, care forma bloc în jurul sefului lui si a carui disciplina interioara era proverbiala.
Guvernul Gigurtu, tot din ordinul Regelui si tot cu acelasi obiectiv, reluase politica anti-iudaica a guvernului Goga-Cuza. Ca si în 1938, inaugurarea acestei politici nu avea ca scop sa puna o limita penetratiei evreiesti în România, ci sa câstige simpatiile Berlinului. "Nu e nevoie de Garda de Fier, vroia sa demonstreze la Berlin guvernul Gigurtu cu aceste masuri. Iata si noi putem fi antisemiti! Iata si noi putem aplica în România masurile luate de Führerul în Germania! Iata si noi adoptam doctrina national-socialista cu legile ei rasiale! Nu vedeti ca Regele este animat de cea mai mare bunavointa sa se încadreze nu numai politic, ci si ideologic în Axa? Ce nevoie e de miscarea legionara?".
Masurile contra evreilor luate de guvernul Gigurtu fusesera mult mai anemice decât cele legiferate de guvernul Goga-Cuza. A dispus eliminarea evreilor din învatamântului si alte functii publice, a impus oarecare restrictii la intrarea evreilor în Universitate, a exclus copiii de evrei din "Straja Tarii" si a interzis casatoriile mixte între evrei si români.
Toate aceste masuri erau mai mult un spectacol destinat sa-si produca efectul la Berlin si nu atacau fondul problemei. Numarul evreilor în învatamânt si functiile publice nu era prea mare; oprirea copiilor de evrei de a participa la "Straja Tarii" nu avea nici o importanta, caci si asa acestia nu se simteau bine în aceasta organizatie; cât priveste casatoriile dintre evrei si români, erau extrem de rare.
Forta evreimii din România rezida în imperiul lor economic. Ei detineau 70 la suta din bogatiile tarii si cu imensele lor resurse financiare corupeau clasa conducatoare si împiedicau orice actiune de renastere nationala.

16. ÎNTREVEDERI POLITICE

Gratie trecerii mele prin cele doua guverne, mi s-au deschis larg portile lumii politice din Capitala. Am primit numeroase invitatii de-a vedea pe cutare sau cutare om politic.
Niciodata n-am cerut ca sa fiu primit de cineva, ci întotdeauna pasul prim a fost facut de persoana cu care ma întâlneam. Aceasta s-a întâmplat nu pentru ca as fi dispretuit aceste contacte, ci pentru ca nu cunosteam personalul politic al României. Eu apartineam unei alte lumi, traisem în provincie si nu aflasem de aceste personaje decât doar din ziare. Ca intermediari serveau fie legionari din grupul Razletilor fie cunoscuti de-ai lor care întretineau legaturi cu clasa politica.
În acest capitol voi consemna numai acele întrevederi care au avut oarecare importanta pentru actiunea mea politica din acea vreme, fie prin rolul ce l-au jucat acesti oameni în viata publica a României fie prin conexiunea lor cu Palatul.
Aplicând regula ce mi-am fixat-o de când mi-am recuperat libertatea, am refuzat sa vad pe sefii celor doua partide din opozitie, liberal si taranist, si nici pe oamenii lor cei mai apropiati.
Era si primejdios si inutil. Regele Carol avea o frica mortala de formarea unui front comun miscare-Maniu si daca s-ar fi realizat aceasta coalitie, tot noi am fi fost loviti, în timp ce Maniu s-ar fi retras la Badacin, cum s-a petrecut cu Capitanul în 1938. O astfel de alianta era si inutila, caci, în împrejurarile de atunci, vechile partide, prizoniere ale politicii titulesciene, nu puteau fi de nici un folos tarii. De câte ori ma întâlneam cu Moruzov, ma iscodea daca n-am vazut pe Maniu!

Am acceptat sa vad exclusiv oameni politici agreati de Palat, stiind ca nu supar pe Rege si, în al doilea rând, pentru ca aveam certitudinea ca tot ce spun la aceste întrevederi ajunge pâna la urechile Suveranului.
Consideram aceste legaturi extrem de utile, deoarece pe firul lor, prin repetatele mele declaratii de lealitate, puteam dezarma temerile Regelui, determinându-l sa accepte formula de guvernare propusa de mine.
În nici una din aceste convorbiri nu m-am abatut de la telul ce mi l-au propus si interlocutorii mei n-au putut sa auda o alta versiune. În toate aceste întrevederi, am sustinut necesitatea unui guvern de emanatie legionara, unicul guvern capabil sa se înfrunte cu succes la Berlin si Roma în chestiunea revendicarilor maghiare si bulgare.
Întrevederile ce vor urma si pe care le voi expune pe scurt au avut loc între 15 Iulie – 15 August. Timpuriu de tot l-am vazut pe Nicolae Malaxa. Într-o zi, adusa de un legionar, apare la mine o fata slabuta, cu ochelari, dar vioaie si plina de verva. Era secretara lui Nicolae Malaxa, D-soara Gheorghiu. Îmi spune ca "D-l Inginer" vrea sa ma vada si daca se poate chiar din seara aceea.
– Bine, dar unde?
– Chiar în vila D-lui Inginer de la sosea.
Ne-am dat întâlnire si la ora 9 seara am descins din masina în fata vilei lui Malaxa. Se întunecase. Am fost introdus chiar de secretara în casa, apoi ea s-a retras, lasându-ne singuri. Ma aflam într-o camera mare, discret luminata de o lampa de masa cu abajur. Cât am putut sa disting, peretii si dusumeaua erau îmbracate în covoare si plus. Locul unde ma aflam mi-a facut o impresie stranie, ca si cum servea la savârsirea unor rituri misterioase. Un singur om, acela din fata mea, si o liniste mormântala. Mai târziu am aflat ca Malaxa prefera singuratatea acestei case, unde putea sa mediteze în liniste asupra proiectelor lui.
Nicolae Malaxa era un om maruntel de statura, delicat, în care viata parea ca de abia mai pâlpâie. Nu avea nimic din managerul de astazi, robust si clocotind de energie. Parea un aristocrat, o remanenta a unei lumi apuse. Toata puterea lui era concentrata în luminile ochilor, care tradau o inteligenta putin comuna.
– D-le Sima, a început sa-mi spuna. D-ta nu ai de unde sa ma cunosti. Am început sa apreciez miscarea prin Vasile Marin. L-am cunoscut când era student, i-am admirat inteligenta lui exceptionala si l-am ajutat sa-si continue studiile în Franta. Si ca proba, uite câteva scrisori de la el, pe care le pastrez pâna acum ca un talisman, dupa moartea lui în Spania. Le-am citit cu atentie. Erau scrisori de-ale lui Vasile Marin, datate de la Paris, prin care îi multumea Inginerului pentru ajutorul primit.
Vorbea rar, încet si îsi cântarea fiecare cuvânt.
– Am vrut sa va cunosc, pentru a afla chiar din gura D-tale, cum vedeti situatia politica. Eu am creat în România o mare industrie, folositoare tarii, si as vrea sa stiu la ce ma pot astepta daca mergem cu Germania.
– D-le Malaxa, situatia tarii noastre este extrem de grava din cauza erorilor savârsite de guvernele precedente. Corneliu Codreanu a avizat la timp de marile prefaceri ce vor avea loc în Europa, dar n-a fost ascultat. Dimpotriva... Acum suntem la discretia Puterilor Axei, caci nimeni nu e dispus sa se alieze cu Rusia Bolsevica. Vom suferi amputari teritoriale. Ceea ce se poate face si cât mai este timp, este de a reduce aceste pierderi teritoriale la minimum, dar aceasta usurare nu se poate obtine de la Roma si Berlin decât de un guvern legionar la cârma tarii. Am demisionat din guvernul Gigurtu pentru a forta formarea unui nou guvern, de componenta legionara, unicul capabil sa aiba audienta în cele doua capitale ale Axei. Majestatea Sa Regele trebuie salvat, pentru ca este garantul continuitatii Statului Român. Fac cele mai mari eforturi sa conving pe Rege sa încredinteze guvernul miscarii legionare, pentru a putea mobiliza întreaga natiune în batalia de aparare a granitelor tarii. Nu vrem sa provocam tulburari interne. Politica externa are prioritate. D-voastra, de pilda, ati putea lua Ministerul Economiei într-un guvern de concentrare nationala.
– Nu, D-le Sima, mi-a raspuns Malaxa speriat, nu. Eu sunt industrias si vreau sa ramân în meseria mea. Nu râvnesc la posturile politice. Pe mine ma intereseaza sa cunosc pozitia D-voastra fata de industria tarii.
– Noi constatam ca pozitiile economice ale evreimii au devenit prea puternice în România. 70 la suta din bogatiile tarii sunt în mâinile lor. D-voastra ati creat o industrie nationala si, dupa cum sunt informat, ati dat precadere, în cadrul ingineresc si tehnic al întreprinderilor, elementul românesc. Nu ne vom atinge de fabricile D-voastra, pentru ca reprezinta o energie creatoare a poporului român.

– D-le Sima, ma bucur de ceea ce îmi spui si îmi face o deosebita placere sa comunic si Suveranului ideile D-tale echilibrate.
Într-o dupa masa am fost invitat de Petre Andrei la el acasa, unde l-am întâlnit si pe Mitita Constantinescu, fostul ministru de finante si economie. Vroiau sa afle amândoi ce schimbari interne se vor produce ca urmare a intrarii României în Axa. Mitita Constantinescu a adaugat ca atât el cât si Petre Andrei sunt oameni înca tineri, dispusi sa colaboreze cu tineretul legionar la refacerea tarii.
Le-am raspuns ca regimul nu va suferi nici o modificare susceptibila sa rastoarne ordinea actuala, întrucât Regele va ramâne mai departe în fruntea lui. Ceea ce trebuia sa se schimbe, este conceptia de guvernare si oamenii care sa puna în aplicare aceasta conceptie.
Am accentuat si în fata lor, desi stiam ca ceea ce vor auzi nu le face placere, ca Regele ar trebui sa formeze un guvern cu legionarii în posturi de raspundere, deoarece miscarea este singurul partid care poate salva natiunea din furtuna în care am intrat. Miscarea nu urmareste o politica exclusivista, ci este gata sa colaboreze cu toate elementele leale ale Regelui. În ce priveste trecutul, îl consider pe Armand Calinescu principalul responsabil. Fara de el nu s-ar fi ajuns la aceste confruntari sângeroase, deoarece el nu putea ajunge unde am ajuns decât împingând executivul în conflict cu miscarea.
Pe Valer Pop l-am vazut de mai multe ori. Era cel mai apropiat de noi, ne sprijinea la Palat si, în sinea lui, dorea ca Legiunea sa biruie. Era un om de o rara distinctie. Cucerea prin manierele lui alese si prin nobletea spiritului sau. Era un ardelean aclimatizat la Bucuresti, dar fara a-si fi pervertit caracterul în contact cu politicianismul, cum s-a întâmplat cu atâtia fruntasi de peste munti descinsi în Capitala. Era atasat Regelui, dar niciodata nu era dispus sa-l linguseasca, ascunzându-i adevarul. În toamna anului 1938 s-a opus politicii lui Armand Calinescu, sfatuindu-l pe Rege sa puna capat prigoanei. Întelegerea cu el a fost usoara, deoarece împartasea deplin punctul nostru de vedere si a promis ca-l va sustine si în fata Regelui.
Vasile Mailat m-a dus într-o zi la profesorul de drept civil, Anibal Teodorescu, fost fruntas averescan. Locuia pe Podul Sf. Elefterie. O figura uscativa, tras la fata, consumat în lucrari juridice si coduri. Partidul poporului disparând dupa moartea Generalului Averescu, el nu mai juca un rol politic activ. Vroia sa se intereseze de situatia politica. I-am explicat cum am putut mai bine evenimentele în curs si atitudinea noastra fata de ele.
Pe Mircea Canciov l-am vazut prin mijlocirea unui domn Terianu, pe care l-am cunoscut cu acest prilej si despre care Stoicanescu îmi spunea ca era nelipsit din casa profesorului Nae Ionescu, pâna în clipa mortii lui. Terianu nu avea o profesiune bine stabilita; în schimb enorm de multe legaturi pe care stia sa le speculeze.
Canciov m-a primit timid si rezervat. M-a ascultat cu atentie, dar nu si-a manifestat în nici o forma parerile proprii. Sotia lui, Georgeta Canciov, era scriitoare, iar surorile ei erau legionare.
Andrei Ionescu mi-a facut legatura cu Vaida Voevod, pe care îl cunostea de la Camera, unde era functionar. Fostul prim-ministru si actualul consilier regal locuia în casa lui Constantin Angelescu, cel cu atentatul lui Beza.
M-am simtit mic si neînsemnat în fata acestui om care intrase în istorie. Speram sa gasesc în el un aliat în lupta de salvare a Ardealului, dar am constatat ca era inabordabil pe tema politicii actuale.
ori de câte ori deschideam discutia principala, se refugia în trecut, povestindu-mi amintirile lui de când era student la Viena. Nu stiu daca folosea aceasta metoda pentru a scapa de orice declaratii politice sau daca, într-adevar, nu-l mai interesa prezentul. M-a invitat sa iau apoi masa cu el la "Continental", restaurantul frecventat de oamenii politici din Capitala si de ziaristi. Toate privirile erau atintite asupra mesei noastre.
Mai interesata a fost conversatia cu Constantin Argetoianu. Suferea de tulburari circulatorii si tocmai când am ajuns eu, iesea medicul care îi daduse o injectie. Mi-a spus cât de înteleapta a fost hotarârea Consiliului de Coroana de a renunta la Basarabia. "Am salvat Statul si armata". I-am expus apoi ideile mele asupra crizei actuale si modului de rezolvare a ei. M-a lasat sa vorbesc si la urma mi-a spus, batându-ma pe umar, ca sa n-am nici o grija, pentru ca el are bune legaturi la Berlin si poate lamuri toate problemele pendinte cu Germania.
Îmi facea invitatia sa sugerez Regelui un guvern cu el ca presedinte de consiliu, în locul lui Gigurtu? Nu stiu, dar daca avea relatii atât de excelente la Berlin, de ce nu l-a mentinut Regele la guvern în toamna anului 1940 si de ce l-a înlocuit cu Tatarascu, cunoscut pentru orientarea lui anglofila? În realitate,

Argetoianu avea legaturi de afaceri în mediile economice germane si credea ca pe firul lor poate înnoda si legaturi politice.
Târziu de tot l-am vazut si pe George Bratianu. De la prima întrevedere mi-am dat seama de ce George Bratianu nu s-a putut impune în lupta politica. Îi lipsea energia si calitatile unui conducator.
toata viata lui a fost condamnat sa joace roluri secundare în serviciul altora, spre deosebire de tatal si bunicul sau.
Fata de miscarea legionara a avut atitudini contradictorii. Uneori a sustinut-o, alteori a atacat-o. Sub dictatura Regelui Carol, si-a dezvaluit adevaratele sentimente. A facut mai multe calatorii la Berlin pentru a vorbi cu personalitatile celui de-al Treilea Reich si a drege situatia în favoarea lui Carol, ori de câte ori raporturile româno-germane se încordau, cum a fost dupa asasinarea Capitanului. Din conversatia cu el nu am retinut nimic important, nici o idee si nici o sugestie care ar fi putut lumina tragedia tarii. George Bratianu, ca multi alti lideri politici, ar fi vrut sa atraga tineretul legionar de partea lui, pentru ca sa-si întareasca propriul sau partid, dar nu era dispus sa-i recunoasca misiunea lui înnoitoare pentru Stat si Natiune.
Am avut mai multe întâlniri cu Dr. Valer Modoveanu, un ardelean de pe la Nasaud, recent numit secretar general al Partidului Natiunii. Cum însa vorbirile cu el se încadreaza într-un alt context, voi reveni asupra acestui episod mai târziu. Am fost si în casa lui Seicaru, invitat la o receptie, la care a participat multa lume. L-am vizitat si pe profesorul Herescu, atasat cercurilor germane, cum mi s-a spus.
Din multele întrevederi ce le-am avut în aceasta perioada, am ajuns la concluzia ca Regele Carol nu avea nici un adversar de talie în clasa conducatoare. Nimeni nu-i putea sta împotriva. Si nici nu îsi imaginau macar o lovitura contra lui. Cei ce îl detestau, sperau sa fie rasturnat de "evenimente" sau pozitia lui sa fie în asa fel zdruncinata încât ei sa profite de situatie.
Pe Maniu nu l-am vazut, dar din modul cum s-a comportat în perioada 1938-1940, mi-am dat seama ca nu putea sa treaca pragul unei opozitii negative. Dinu Bratianu, seful partidului liberal, era preocupat în primul rând sa salveze întreprinderile partidului, iar Regele îl tinea din scurt, amenintându-l cu represaliile economice. O singura exceptie, Valer Pop, sincer îngrijorat de soarta tarii si cu buna dispozitie de-a ajuta miscarea legionara. La mai toti pe care i-am cunoscut în aceasta perioada, am observat în primul rând grija de soarta lor, teama sa nu-si piarda pozitiile lor politice, sociale si economice în perioada de tranzitie de la vechile aliante la noua ordine europeana. Neamul românesc mergea la deriva evenimentelor, fara conducatori vrednici sa-l apere si fara sa se poata distinge când si unde se va opri procesul de destramare al Tarii.

17. GIGURTU SI MANOILESCU LA BERCHTESGADEN

În 26 Iulie 1940 Führerul invita pe Ion Gigurtu si Mihail Manoilescu la Berchtesgaden pentru a trata chestiunea revendicarilor maghiare si bulgare.
În ajunul plecarii am avut o întrevedere cu Mihail Manoilescu la el acasa, pe Strada Viitorului. Era seara si ministrul îsi facea ultimele pregatiri pentru calatorie: dosare, harti si alte documente. Am stat unul lânga altul pe doua fotolii în salon încât ni se atingeau umerii.
Manoilescu vroia sa afle parerea mea despre vizita lor la Berchtesgaden. I-am repetat ceea ce am declarat de zeci de ori în întrevederile avute cu Moruzov, Nicki Stefanescu, Urdareanu, Rege si diversi oameni politici.
Nu aveam nimic împotriva lui ca ministru de externe. Îi cunosteam patriotismul si cred ca va apara cu demnitate interesele tarii, dar guvernul Gigurtu din care facea parte, luat cu totalitate, era un guvern slab, nu avea încrederea tarii si nu putea rezista presiunilor la care va fi supus din partea Puterilor Axei. E nevoie de un guvern tare, al carui epicentru trebuie sa fie miscarea. În interesul cauzei l-am sfatuit sa nu faca drumul la Berchtesgaden, cu Gigurtu ca presedinte. Sa demisioneze. Ca urmare a demisiei lui, va cadea întreg guvernul si se va netezi calea pentru formarea unui guvern de mare eficacitate politica.
A fost o înclestare de doua ore între mine si Mihail Manoilescu pentru a-l convinge sa demisioneze si sa provoace o criza de guvern. În sufletul sau s-a dat în acele momente o lupta grea, dar pâna la urma s-a decis sa ramâna.
Argumentul lui principal era ca el se bucura în Germania de o anumita ascendenta intelectuala si politica, ca economist de renume european si doctrinar al corporatismului, si ca prezenta lui acolo va fi spre folosul tarii, în întrevederile ce le va avea la Berchtesgaden.

Gigurtu si Manoilescu au avut mai întâi o conversatie preliminara cu Von Ribbentrop în castelul Fuschl de lânga Salzburg. De la început între Von Ribbentrop si Manoilescu s-au stabilit raporturi de antipatie reciproca. Discutia principala a avut loc la Obersalzberg cu Hitler. Führerul a cerut ministrilor români sa ajunga la o întelegere cu Ungaria si Bulgaria în chestiunea frontierelor pe o baza dreapta si rationala, care e schimbul de populatie. Principiul a fost acceptat de Gigurtu si Manoilescu, dar s-au ivit divergente când s-a discutat aplicarea principiului în Transilvania. Au fost doua teme de controversa:
– Daca schimbul de populatie sa se faca imediat sau numai la sfârsitul razboiului?
– În delimitarea partii ce trebuie cedata Ungariei sa se aiba în vedere suprafata locuita de Unguri în Transilvania sau densitatea populatiei?
Nu s-a ajuns la nici o solutie si a ramas convenit ca aceste chestiuni sa se trateze si lamureasca la proxima conferinta româno-ungara.
La masa data de Führerul în onoarea oaspetilor români. Manoilescu, crezând ca face placere lui Hitler, a deschis discutia miscarilor înrudite ca ideologie. Hitler i-a raspuns într-un mod neasteptat: nu-l intereseaza nici o miscare din alte tari si ca nici în Germania problema principala nu este cea ideologica: "preocuparea mea principala este sa dau de mâncare la 80 de milioane de Germani".
Manoilescu s-a întors deceptionat de atmosfera ce-a întâlnit-o în lumea conducatoare germana.
Cei doi ministri români si-au calatoria la Roma. În 27 Iulie au vazut pe Ciano si Mussolini, dar fara ca din discutiile avute sa rezulte un nou punct de vedere. Li s-a recomandat si aici întelegere cu Ungurii si Bulgarii.

18. GRIGORE GAFENCU LA MOSCOVA

În timp ce Gigurtu si Manoilescu se aflau în calatorie la Berchtesgaden si apoi la Roma, Regele Carol savârsea unact care echivala cu sabotarea misiunii încredintate celor doi plenipotentiari români: în 27 Iulie numeste pe Grigore Gafencu Ministru al României la Moscova. Aceasta numire venea în flagranta contradictie cu declaratia de politica externa a lui Gigrutu, care, în momentul când a luat puterea, a anuntat aspiratia României de a se încadra în noua ordine europeana. Gestul Regelui era prea spectacular ca sa scape vigilentei germane. Persoana lui Grigore Gafencu era prea bine cunoscuta în cercurile germane casa mai existe un dubiu asupra semnificatiei acestei numiri si misiunii ce i s-a încredintat.
Grigore Gafencu apartinea liniei titulesciene a diplomatiei românesti, fiind unul din adeptii cei mai ferventi ai formarii unei coalitii antigermane în Europa, cu includerea Rusiei. Cât timp a fost Ministru de Externe, din Decembrie 1938 pâna în Iunie 1940, a facut dese calatorii în Europa cu scopul de a organiza aceasta coalitie, în care a vrut sa-l atraga si pe Mussolini sa participe. El este omul care nu numai ca a acceptat garantiile oferite de Marea Britanie la 13 Aprilie 1939, dar a si instigat la Londra acordarea lor Poloniei si României, prin mijlocirea lui Viorel V.Tilea, Ministrul României din aceasta capitala. Miscarile acestui personaj prin capitalele europene erau urmarite pas cu pas de serviciile germane si toate informatiile asupra lui coincideau în a-l indica total înfeudat intereselor engleze.
Ce cauta Gafencu la Moscova si tocmai în aceste zile când diplomatia româna trebuia sa fie extrem de circumspecta în relatiile cu Germania, pentru a nu îngreuna si mai mult situatia externa a României, si asa destul de grava? Era ultimul lucru ce trebuia sa-l faca Regele, caci trimiterea lui Gafencu la Moscova nu putea fi considerata la Berlin decât ca un nou act de provocare al lui Hitler.
Regele Carol niciodata n-a fost sincer cu Puterile Axei, nici atunci când a facut concesiuni economice masive Germaniei, cum a fost acordul din 25 Martie 1939. El urmarea doar sa câstige timp pâna ce se va ivi o conjunctura favorabila, când România sa se poata angaja total alaturi de democratiile occidentale. De mai multe ori a vrut sa azvârle România în razboi contra Germaniei si tot de atâtea ori iuteala cu care s-au desfasurat evenimentele i-a frustrat planul. În vara anului 1940, democratiile apusene disparusera de pe continent si nu mai ramânea disponibila ca aliat potential al României contra Germaniei decât Rusia. Dar nici o alianta cu Rusia nu era probabila în acel moment, din cauza ca Rusia nu era probabila în acel moment, din cauza ca Rusia însasi era legata cu Germania printr-un pact de neagresiune. Regele Carol nu putea spera nici din aceasta parte sprijin efectiv, care sa-i permita sa se opuna Germaniei, cum îi era dorinta. Situatia externa a României s-ar fi stabilizat pe aceasta pozitie, adica, volens-nolens, Regele Carol trebuia sa mearga cu Germania, deoarece Rusia nu era dispusa în acel moment sa se înfrunte cu Germania.

Asa ar fi ramas lucrurile daca nu s-ar fi amestecat din nou Marea Britanie în afacerile României. Alungata de pe continent, Anglia nu abandonase planul de încercuire al Germaniei si urmarea sa-si ia revansa în estul si sud-estul european. Pe de-o parte diplomatia engleza a devenit foarte activa la Moscova, urmarind sa determine Rusia sa intre în razboi alaturi de aliati, pe de alta parte si-a pus ochii pe România, cautând sa torpileze apropierea ei de Germania si chiar sa creeze un "casus belli" între cele doua tari pe chestiunea Transilvaniei.
Regele Carol a trimis pe Gafencu la Moscova, la instigatia cercurilor engleze, ca sa sondeze intentiile Kremlinului în vederea încheierii unei aliante cu Rusia, care sa-i permita sa se opuna Germaniei când se va deschide chestiunea Transilvaniei. Misiunea lui Gafencu se realiza chestiunea Transilvaniei. Misiunea lui Gafencu se realiza sub auspiciile Londrei si apartinea vastei manevre engleze de blocare a penetratiei germane în estul si sud-estul european.
Stalin nu s-a lasat ademenit de Englezi. El nu credea momentul oportun ca sa se angajeze în razboi contra Germaniei. Masina de razboi germana era înca prea puternica si ar fi putut administra grele lovituri Sovietelor, provocând chiar rasturnarea regimului comunist. El astepta ca forta limitara germana sa se debiliteze suficient de mult pe frontul de vest, pentru ca atunci când va invada Germania cu armata lui intacta sa obtina o victorie decisiva. Stalin s-a prefacut ca e interesat în propunerile lui Gafencu, care reflectau jocul diplomatiei engleze, dar nu pentru a sprijini România sa reziste Germaniei, ci pentru a descoperi lui Hitler nelealitatea Regelui Carol si a precipita astfel dezmembrarea României. Din sfarâmarea tarii noastre, Stalin spera sa obtina cel putin întreaga Moldova.
Regele Carol ducea un dublu joc: pe fata cu Puterile Axei, iar pe ascuns, prin mijlocirea lui Gafencu, trata încheierea unei aliante cu Rusia. Stalin avea un alt plan care se suprapunea si peste planul englez: de acord cu Hitler sa obtina împartirea României dupa modelul polonez, el ocupând partea septentrionala a tarii.

19. MINISTRII LEGIONARI NU DEMISIONEAZA

Dupa adunarea de la Budisteanu, asteptam dintr-un moment într-altul demisia celor trei ministri din guvern, dupa ce recunoscusera ei însisi în fata juriului legionar convocat din propria lor initiativa ca atitudinea mea servea mai bine intereselor Legiunii si Neamului si ca trebuia sa-mi urmeze exemplul.
Dar zilele treceau si demisia lor nu se anunta. În zadar cautam în ziare, în fiecare dimineata, binefacatoarea stire care ar pus Palatul în grea încurcatura.
N-am mai încercat sa-i vad, fiindu-mi penibil sa-i agreez, reamintindu-le angajamentul luat. I-am vazut fotografiati în ziare în uniforma Frontului Renasterii, iar multi legionari i-au întâlnit pe strada în aceeasi uniforma, iesind fie de la minister fie de la anumite festivitati.
Ramânerea lor în guvern se datoreaza continuelor presiuni la care au fost supusi din partea Palatului. Exista o presiune de jos în sus a maselor legionare, care le cerea sa demisioneze, dar când erau chemati de Rege sau de Urdareanu, se înmuiau si dadea înapoi. Fara îndoiala ca de la un timp au prins gust de situatia privilegiata în care se gaseau si le venea si greu sa se desparta de fotoliile ministeriale.
Radu Budisteanu întrecuse masura unei atitudini oportuniste si o luase razna rau de tot. În calitate de Ministru al Cultelor si Artelor, se deplasa adeseori în provincie, chipurile ca sa se intereseze de starea bisericilor si muzeelor, dar în realitate ca sa sondeze opinia legionarilor din provincie. Tinea si discursuri, care erau publicate cu satisfactie de presa regimului. El sustinea teza ca exista oameni destinati sa se sacrifice pentru o idee si altii pe care destinul i-a crutat pentru ca sa împlineasca opera lor. Cu aceasta filosofie, vroia sa se indice pe sine ca a fost rezervat de destin sa fie urmasul Capitanului. "Explicatia mortii Capitanului, data de Budisteanu, scrie Petrascu, convenea oamenilor regimului, pe care îi îndeparta de raspunderea uciderilor, iar pentru orator deschidea perspective de mare cariera politica în viitor".
Încercarea celor trei ministri de a-si gasi un suport al actiunii lor politice în lumea legionara din provincie – suport pe care îl pierdusera în Capitala – a dat gres de asemenea. În orice punct al tarii intrau în contact cu legionarii, se producea un vid în jurul lor, o raceala de gheata. Raspunsul legionarilor la ideile si teoriile lor, prin care încercau sa explice rostul ramânerii lor în guvern, era invariabil acelasi: "Când va dati demisia?".
Dupa întoarcerea lui Gigurtu si Manoilescu de la Berchtesgaden, am facut o ultima încercare sa demisioneze. Era iminenta amputarea frontierei de vest si speram ca aceasta perspectiva tragica sa-i

zguduie, chemându-i la realitate. Le-am trimis vorba prin diversi legionari sa-si revizuiasca atitudinea în lumina ultimelor evenimente, dar fara rezultat.
Noveanu, Bidianu si Budisteanu s-au balansat câtva timp între aceste doua sentimente contradictorii, pâna ce si-au legat definitiv soarta de Regele Carol si au cazut odata cu el.

20. O INTRIGA A LEGATIEI ENGLEZE

În prima saptamâna a lunii August 1940, Legatiile straine si oamenii politici din Capitala primise un manifest semnat "Garda de Fier", prin care erau atacate atât Puterile Axei, pentru sprijinul ce-l dau revendicarilor maghiare si bulgare, cât si Regele Carol pentru orientarea lui spre Berlin si Roma. Manifestul se încheia cu o declaratie de prietenie pentru Anglia si aliatii ei. Foile cu manifestul au ajuns si în orasele de provincie, mai ales în regiunile locuite de minoritatea germana.
În 24 de ore am identificat sursa de unde provenea manifestul: era de la Legatia engleza. Am mai fost informat ca la distribuirea manifestului au participat si elemente din Politia Capitalei.
Intentia cu care s-a recurs la acest fals mi-a trecut ca un fulger prin minte. Dupa ce regimul si fortele care îl sustineau n-au reusit sa distruga miscarea prin decimarea ei fizica si nici sa sfarme unitatea si nici sa o compromita, angajându-o în guvernul cedarilor teritoriale, au urzit aceasta intriga, asezându-ne într-o pozitie cum nu se poate mai incomoda si mai greu de aparat: din punct de vedere intern ne razvratisem contra Regelui Carol; din punct de vedere extern ne rupsesem de puterile Axei. Daca acest fals s-ar fi acreditat, în câteva zile, într-o saptamâna, doua, puteam fi loviti de Rege fara sa se teama de o reactiune de la Berlin sau Roma, deoarece noi însine ne îndepartasem de aceste puteri pentru a ne apropia de dusmanii ei, cum afirma manifestul.
Dar aceasta n-a fost decât începutul. Intriga a fost infinit mai complicata. Dupa lansarea manifestului, corespondentii din Capitala ai ziarelor engleze s-au însarcinat sa retransmita la Londra senzationala stire într-o forma care-i dadea un relief si mai mare. Astfel ziarul "Times" vorbea de o alianta a Garzii de Fier cu Maniu si Bratianu pentru apararea Transilvaniei, cu ajutorul Angliei si contra Puterilor Axei. Buletinele românesti de presa si de radio, pe care am avut prilejul sa le citesc, contineau numeroase notite referitoare la aceeasi informatie, comentata de ziarele engleze si posturile de emisiune de la Londra. Stirile propagate de Londra, având la baza manifestul de la Bucuresti, au fost reluate apoi de alte capitale europene, încât din frecventa si importanta ce li se acorda se putea deduce ca trebuie considerate cu toata seriozitatea.
În cercurile diplomatice ale Legatiilor Germana, spaniola, italiana si japoneza stirea despre îndepartarea Garzii de Fier de Axa a provocat consternare si functionarii lor îsi manifestau public nedumerirea în convorbirile cu legionarii.
Fireste ca aceasta stire nu putea produce nici cea mai mica impresie în rândurile legionarilor, care stiau cât de solid e ancorata miscarea în Axa, dar extrem de periculoasa prin consecintele ce le putea avea pe plan politic. Pentru a destrama aceasta intriga, am mobilizat toate elementele din corpul Razleti care aveau legaturi cu aceste legatii, dându-le instructiuni sa dezminta paternitatea legionara a manifestului. Considerând totusi ca stirea era prea grava pentru a fi combatuta numai pe aceasta cale, am redactat un text pe care l-am distribuit agentiilor straine. Nota a fost semnata de mine si a fost imediat difuzata de posturile de radio de la Berlin si Roma si cu multa usurare primita în aceste capitale. În declaratia mea aratam ca manifestul care a stârnit aceasta campanie nu ne apartine, fiind o înscenare a Legatiei engleze, si ca miscarea legionara ramâne ferm atasata de Puterile Axei.
Bineînteles ca n-am uitat sa avizez si pe Urdareanu de aceasta intriga, prezentându-i si textul ce l-am difuzat, dar nu parea prea încântat de reactia mea.

21. LA RASCRUCE

Pe la începutul lunii August 1940, mi-am dat seama ca situatia în care ne gaseam nu se putea prelungi multa vreme. Între mine si regim se angajase un fel de hartuiala, fara sa se prevada un deznodamânt apropiat. Sprijinit pe întreaga miscare, dadeam asalturi peste asalturi pentru a provoca rasturnarea guvernului Gigurtu.
Dar Regele nu ceda, având ca aliati pe cei trei legionari, care refuzau sa demisioneze, si pe Mihail Manoilescu, care, din scrupule de patriotism, se credea obligat sa ramâna în guvern.
Fara sprijinul acestora, guvernul s-ar fi prabusit si drumul ar fi ramas liber pentru formarea unui guvern de salvare nationala.

În aceasta lupta surda, si regimul îmi administra contra-lovituri, cum a fost adunarea din casa lui Budisteanu sau intriga Legiunii engleze si multe altele mai putin vizibile. Rezultatul acestei probe de forte, care dainuia de la demisia mea din guvern, 7 Iulie 1940, a fost pâna atunci un fel de match nul. Nici Regele n-a cedat si nici miscarea nu revenea pe pozitia de colaborare politica cu regimul, caci cei trei ministri, Noveanu Bidianu si Budisteanu, nu mai aveau audienta în sânul ei, nereprezentând decât o expresie izolata a propriilor lor interese.
Dar era mai mult decât evident ca tensiunea dintre Palat si miscare se va rezolva cu victoria Regelui. Noi ne bucuram în acel moment de o imensa popularitate. Fara exagerare, toata tara era cu noi, dar Regele dispunea de armata si de aparatul Statului, care continua sa fie mâna oamenilor lui de încredere. Odata trecuta aceasta perioada critica, odata reglementata chestiunea frontierelor si Berlinul multumit de gestiunea Regelui, nimic nu-l va mai împiedica sa revina la vechile metode de persecutie.
Dar mai grava se prezenta situatia externa. Incertitudinile viitorului legionar se complicau cu apropierea scadentelor, când vor fi smulse noi bucati din trupul tarii. Cu guvernul Gigurtu, am puterile vor fi teribil de mari în Ardeal, caci acest guvern se va înclina fara nici o rezistenta italo-germane, pentru a putea salva regimul carlist.
Daca din punct de vedere legionar, mai puteam spera la o schimbare de opinie din partea Palatului si nu era nevoie absoluta de o revolutie, din punct de vedere extern rigiditatea cu care dictatura carlista îsi mentinea pozitiile devenise intolerabila. Cu cât se prelungea existenta acestui regim nefast cu atâta crestea si primejdia de la hotare. Cu un guvern legionar la cârma tarii, pierderile teritoriale ar fi putut reduse într-o proportie apreciabila.
Din nou miscarea era pusa în alternativa sa lase lucrurile sa se întâmple peste capul ei, fara a se mai expune la suferinte si varsari de sânge sau sa intervina cu toate fortele pentru a opri roata destinului sa treaca peste trupul tarii, lasându-o într-o stare jalnica. Chestiunea legionara, soarta noastra tragica, dorinta de o viata mai linistita, iarasi treceau pe al doilea plan si în fata mea îmi aparea cu o putere irezistibila, cealalta alternativa, imperativul national. Trebuie sa facem ceva înainte de a fi prea târziu, pentru a alunga acest regim nefast de la cârma tarii si a salva hotarele amenintate.
De la începutul lunii August m-am decis sa pun în aplicare planul de actiune conceput la Berlin. Elementele care au urmat cursul revolutionar din iarna acestui an la Berlin le-am trimis în diferite puncte ale tarii, prevazute în acest plan, pentru a ocupa posturi de comanda.
Cum am facut de atâtea ori în aceasta perioada, când se iveau momente grele, m-am dus sa ma sfatuiesc cu Profesorului Codreanu.
I-am expus impasul în care se gaseste miscarea, amenintarea de la hotare, mult marita de acest guvern debil, aservit în primul rând intereselor camarilei, si planul meu de actiune. Trebuie sa întreprindem ceva pentru a darâma regimul înainte de a bate ceasul deciziilor la Roma si Berlin. Suntem angajati într-o cursa contra timpului si salvarea frontierei apusene depinde de rapiditatea interventiei noastre. Cu Regele pe tron, viitorul Legiunii este sumbru, dar al tarii si mai sumbru. Un glas din adâncuri ne cheama sa-i sarim într-ajutor "acum ori niciodata".
Profesorul Codreanu m-a ascultat cu mare atentie si mi-a dat deplina lui aprobare. A fost unicul dintre figurile principale ale miscarii caruia i-am destainuit acest plan si pe care l-am tinut la curent cu toate etapele lui de dezvoltare.
Când am luat decizia de a pregati o solutie de forte, n-am renuntat la actiunea politica propriu zisa. Cele doua actiuni de acum merg paralel. N-am încetat nici o clipa campania de rasturnare a guvernului unui guvern legionar, evident ca abandonam proiectul revolutionar. Mai pastram nadejdea ca Regele, în fata greutatilor crescânde ce le întâmpina pentru noile frontiere ale României, se va adresa miscarii legionare in extremis. De aceea si primele raspândiri de efectivele legionare pe teren au fost imperceptibile. Au constituit doar un dispozitiv schematic, care putea fi retras oricând, fara sa observe autoritatile ceva.
Mi se strângea inima când ma gândeam la noile pierderi pe care va trebui sa le sufere miscarea si tare as fi fost bucuros sa mi se deschida linia politica.
Eram mereu cu inima îndoita si tot ce-am realizat în prima jumatate a lunii August a fost timid si incomplet.
Numai când posibilitatile politice ar fi fost epuizate, eram decis sa dau instrumentul revolutionar, pe care îl tineam în rezerva, toata amploarea cuvenita.

22. UN DRUM PRIN ARDEAL

Tot pe la începutul lunii August am facut un drum de doua zile la Sibiu pentru a-l vizita pe Mitropolitul Nicolae Balan al Ardealului, care îsi exprimase dorinta sa ma cunoasca prin profesorul de teologie Spiridon Cândea, legionar.

Am mers cu masina, luând ruta Brasov-Fagaras-Sibiu si având ca însotitor pe Horia Cosmovici. M-am oprit un sfert de ora în satul meu de obârsie, Mândra, la 7 km de Fagaras, pentru a-mi vedea rudele si cunoscutii. Dar nici la casa lui Ion Dan, seful de garnizoana al comunei, si nici a familiei Beleuta nu am gasit pe nimeni, în afara de copii. Toti erau plecati la câmp.

Mitropolitul Nicolae Balan, avizat de sosirea mea, m-a primit îndata. Mai întâi m-a condus sa vad resedinta lui si apoi muzeul metropolitan. Mitropolitul era un barbat impunator.

Discutia s-a concentrat, cum era si natural, în jurul pretentiilor maghiare si a tinuturilor amenintate sa ne fie rapite. Era îngrijorat de cuantumul sacrificiilor ce ni se vor cere de catre Hitler si m-a întrebat ce se poate face.

– Miscarea legionara are o solutie pentru a evita aceste pierderi sau cel putin ale reduce la minimum, dar este respinsa de sfatuitorii din jurul Regelui: un guvern legionar. Cu un guvern-emanatie al miscarii, Hitler si Mussolini nu vor putea trata cu desconsideratia ce-o poarta actualului guvern, lipsit de o baza populara si fara prestigiu peste hotare. La Berlin si Roma, cu toate schimbarile de fatada, se stie ca guvernul Gigurtu este expresia acelorasi cercuri românesti care au împins România în aceasta situatie, ca urmare a politicii de permanenta ostilitate fata de Puterile Axei. Guvernul Gigurtu i se vor putea impune orice conditii pentru a fi primita România în noua ordine europeana cu certitudinea ca vor fi acceptate, daca miscarea ar fi la conducere, ar mobiliza întreaga natiune pentru apararea hotarelor si va invoca sacrificiile facute de legionari pentru Statele revolutiilor nationale.

– Rog si Înalt Prea Sfintia Voastra sa sustina, în contactele ce le va avea la Bucuresti, aceasta formula, unica salvatoare pentru neam si tara în împrejurarile actuale.

Mitropolitul Balan avea faima de om extrem de prudent în relatiile cu puterea politica, pentru a nu dauna Bisericii pe care o pastorea. A ascultat cu atentie tot ce i-am spus, dar nu si-a dezvaluit în nici o forma parerea proprie si nici nu si-a luat vreun angajament.

Profitând de faptul ca era la Sibiu, am facut un raid pâna la Miercurea Sibiului, unde locuia Corneliu Georgescu. Nu-l cunosteam decât fugar din rarele întâlniri de la sediul din Bucuresti în vremuri bune, fara sa fi avut vreodata prilejul sa stau cu el temeinic de vorba. Înainte de mine trecuse pe la el Petrascu si îl informase de situatie, dar era de mare importanta sa auda din gura mea versiunea reala a evenimentelor si sa-mi spuna punctul lui de vedere.

Întâlnirea cu Corneliu Georgescu mi-a dat un nou avânt, întarindu-mi încrederea ca sunt pe drumul cel bun. Era un om ponderat si cu mintea clara. Nu râvnea la nimic; nu se preocupa decât de viitorul neamului si al tarii.

Nu am descoperit la el nici o urma de ambitie care sa-i întunece dreapta judecata.

I-am explicat lui Corneliu Georgescu tot ce-am facut din timpul când am fost eliberat de la Siguranta: constituirea Partidului Natiunii si deceptiile suferite, trecerea prin cele doua guverne, demisia, miraculoasa salvare a unitatii legionare în casa lui Budisteanu, la care el nu participase, si raul ce-l fac cauzei cei trei ministri care refuza sa paraseasca guvernul, desi sunt dezaprobati de imensa majoritate a legionarilor. Numai un guvern condus de legionari ar putea salva frontierele tarii, în timp ce cu actualul guvern se merge matematic la catastrofa.

Ce bucurie sa ai de-a face cu un om inteligent si dezinteresat! Ne-am înteles de la alfa si omega.

Mi-a aprobat atitudinea si m-a asigurat de întreg sprijinul lui. L-am rugat atunci sa binevoiasca sa descinda la Bucuresti, deoarece suntem în ajunul unor evenimente decisive si prezenta lui în Capitala este absolut necesara. Mi-a promis ca în câteva zile va fi la Bucuresti. De abia ajunsese acasa. Fusese în lagar si apoi concentrat multa vreme pe zona.

Îi venea greu sa se desparta de familie, de cuibul lui, de oraselul acela linistit de munte, unde îsi exercita profesiunea de avocat.

Revenind la Sibiu, m-am întâlnit pe strada cu un vechi coleg de la liceul din Fagaras, Vasile Neagoe, care intrase în politie si era comisar la chestura locala. Mi-a dat o informatie pretioasa.

– Sa stii ca astia nu va vor lasa sa ajungeti la putere. Din dispozitiile primite si mai ales din ce se vorbeste în cercurile colegilor mei, rezulta ca s-ar putea reveni la vechile metode, odata rezolvata chestiunea frontierelor.
– Nu ai nici o grija, dragul meu. Cine stie de unde a iesit acest zvon fara temei. Nu se va întâmpla nimic. Ostilitatile dintre noi si Rege sunt definitiv îngropate. Eu duc o lupta politica în cadrul regimului si nimic mai mult.

23. O NOUA LOVITURA DE LA BERLIN

Nici nu ma dezmeticisem bine dupa înscenarea Legatiei engleze si o noua intriga se tese în jurul meu, infinit mai primejdioasa si care putea fi fatala Legiunii. Dupa înfrângerea suferita cu scrisorica Preotului Dumitrescu-Borsa în adunarea din casa lui Budisteanu, Papanace n-a renuntat la planul lui de a-mi zadarnici actiunea din tara. De asta data a imaginat o combinatie atât de ingenioasa, atât de rafinata, încât era imposibil, dupa calculele omenesti, sa mai scap teafar din urzeala ei. Planul lui Papanace era conceput pe trei etaje. Daca nu exploda un proiectil, mai ramâneau doua de rezerva si era suficient unui singur sa-si atinga tinta pentru ca toata miscarea din tara sa sara în aer.
Cum am mai spus si înainte, dupa urâtul comportament al lui Papanace cu Stoicanescu si Borobaru la Berlin, am întrerupt raporturile cu Papanace, socotind ca este de rea credinta si ca orice informatie ce i-as da-o ar folosi-o împotriva mea, creându-mi situatii grele. Dar daca eu îl ignoram, nu acelasi lucru se întâmpla cu el. În masura în care putea fi informat pe alte canale si îl ajutau puterile, cauta sa distruga minunata unitate legionara ce se realizase în tara între mine, Forul Legionar, Profesorul Codreanu cu Noveanu. Desi pe pozitii divergente – Noveanu era omul Palatului, iar Papanace revenise la anti-carlism – aceasta nu-i împiedica sa fie aliati pe o tema centrala: sabotarea actiunii mele. Se menajau reciproc si complotau împreuna.
Noveanu trimisese la Berlin în luna Iulie pe Preotul Stefan Palaghita ca sa se informeze asupra atitudinii grupului de acolo în chestiunea mea.
Preotul Palaghita nu venise ca refugiat ca refugiat politic, ci cu pasaport în regula. Fiind instruit dinainte de Noveanu, nu i-a fost greu lui Papanace sa-i adânceasca pornirea împotriva mea, aratându-i ca grupul de la Berlin, cu exceptia câtorva, nu este cu mine si nu acopera actiunea mea.
Acum, despre care actiune este vorba? Papanace amesteca intentionat actiunile mele ca niste carti de joc si scotea din ele pe aceea care îi convenea, interpretând-o dupa capacitatea de întelegere a fiecaruia. Care din actiunile mele nu era buna?
1. Actiunea de rasturnare a Regelui Carol pregatita la Berlin? Aceasta actiune am început-o în perfecta întelegere cu el si numai în ultimul moment el s-a sustras de la raspunderi, sfatuindu-ma si pe mine sa renunt la ea. Ceea ce eu am refuzat.
2. Actiunea de colaborare cu Regele Carol? Dar aceasta actiune o aprobase si el în mesajul trimis în tara Regelui Carol prin intermediul celei de-a doua delegatii legionare. Le era permis celor dintara sa dea mâna cu "asasinul Capitanului" si mie nu?
3. Actiunea de desprindere si distantare de Regele Carol, dupa demisia mea din guvern? Nici aceasta nu era buna?
Alte ipoteze de lucru nu mai existau în tara. Eu am trecut în doua luni prin toata gama lor. Dupa ideea lui Papanace, daca eram contra Regelui Carol si vroiam sa-l rastorn prin violenta nu era bine. Nimeni nu-l mai putea întelege. Ce vroia acest om? De fapt el nu urmarea un tel legionar propriu zis, nu-l interesa binele miscarii, ci cum sa-mi faca mie rau, cum sa saboteze actiunea legionara din tara. Asa se explica si de ce n-a sovait sa se alieze cu Noveanu, desi acesta era interpretul fidel al liniei carliste în miscare. Pe Papanace nu-l deranja faptul ce Noveanu si ceilalti ministri erau în guvern si nu le cenzura atitudinea; în schimb ma stigmatiza* pe mine, care de o luna de zile parasisem guvernul!
Dupa ce Palaghita a fost temeinic îndoctrinat de Papanace, a fost trimis în tara ca purtator al explozibilelor destinate sa ma sfarâme. În primul rând Palaghita adusese un manifest semnat de o parte din grupul de la Berlin, prin care se cerea abdicarea Regelui Carol. Era îndrumat sa predea manifestul direct Profesorului Ion Zelea Codreanu, însotit de o scrisoare a lui Papanace catre Profesor. Papanace îl solicita pe Profesor sa redacteze si el un manifest cu continut asemanator, prin care sa ceara abdicarea regelui, si apoi amândoua manifestele sa fie publicate într-o singura brosura si raspândite.

Profesorul Codreanu m-a chemat îndata la dânsul, mi-a dat sa citesc manifestul de la Berlin si scrisoarea lui Papanace si m-a întrebat ce parere am.
– Domnule Profesor, i-am raspuns, manifestul e bun si daca cei de la Berlin vor sa-l difuzeze, pe socoteala si raspunderea lor, nu am nimic împotriva.
Dar daca v-ati asocia si D-voastra la aceasta actiune, semnând un manifest asemanator, atunci este rau pentru D-voastra, rau pentru mine si rau pentru întreaga miscare. Este usor de prevazut ce se va întâmpla. Veti fi arestat si internat ca Generalul Antonescu, care pâna astazi este imobilizat la Mânastirea Bistrita. dar, dupa D-voastra, voi fi arestat si eu si o multime de alti legionari, încât actiunea proiectata va fi periclitata. Când dai un astfel de manifest, atunci trebuie sa ridici si poporul, pentru ca Regele Carol sa nu mai poata reactiona. Acest manifest este o declaratie de razboi adresata Regelui. Dar când îi declari razboi, trebuie sa dispui si de o armata care sa intre în lupta cu fortele regimului.
Cei de la Berlin au facut acest manifest, poate de buna credinta, dar sunt de o ingenuitate politica feciorelnica. Ce cred ei ca Regele se va speria de manifestul lor si va abdica? Se va crampona de Tron cu ultimele puteri si numai împins zdravan de o alta forta, va parasi tara.
Aceasta forta este în pregatire. Legionarii se îndreapta spre diferite puncte ale tarii pentru a-si lua în primire posturile de comanda. Când vom fi gata, vom da acest manifest, semnat de D-voastra, si atunci se va decide soarta.
Cum pe vremea aceea relatiile mele cu Profesorul Codreanu erau mai mult decât bune, erau filiale, si cum argumentatia mea era inapelabila din perspectiva actiunii comune ce-o pregateam, nu mi-a fost greu sa-l conving pe Profesor de inoportunitatea manifestului. L-a pus la dosar si a trecut la alte chestiuni.
Revenind la Papanace, nu stiu ce îsi poate imagina el când a conceput acest manifest. Îsi închipuia ca va produce un efect atât de puternic asupra Regelui încât acesta, speriat, va lua calea exilului? Sau ca se va ridica tara ca un singur om si îl va alunga? Exista o anumita inertie a maselor. Tara se ridica, dar trebuie urnita din loc prin actiunea câtorva elemente îndraznete, ceea ce pregateam eu cu grupuri restrânse de legionari.
Se baza Papanace pe o interventie germana? Cred ca mai degraba la aceasta posibilitate se gândea, la o presiune externa.
Dar si în aceasta se însela amarnic. Guvernul german nu se gândea la substituirea Regelui Carol. El urmarea doar sa-l sileasca sa faca concesiuni teritoriale cerute de Axa si apoi erau dispusi sa se înteleaga cu el, lasându-l mai departe sa conduca tara. Ei nu credeau miscarea apta sa-i ia succesiunea si nici nu doreau o Românie puternica. Informatiile lui Papanace erau gresite, desi se afla la Berlin.
Chestiunea manifestului de la Berlin nu mi-a produs prea mare bataie de cap, pentru ca era o actiune cunoscuta si am putut la timp sa o opresc.
Dar Palaghita transportase de la Berlin în tara si alte ghiulele, de existenta carora nu stiam, si care daca ar fi trase, ar fi provocat un adevarat dezastru în rândurile miscarii. Era o conspiratie între ei doi, fara cunostinta semnatarilor manifestului.
Palaghita adusese de la Papanace niste scrisori adresate mai multor categorii de legionari: una macedonenilor, alta muncitorilor si alta studentilor. De aceste scrisori, Palaghita nu pomenise nimic Profesorului Codreanu. Dar înainte de a le preda grupurilor indicate trebuia sa faca o recunoastere a terenului, pentru a nu cadea în mâini nesigure. Ajuns în tara, Palaghita a intrat în contact cu un grup de muncitori pe care îi cunostea si le-a explicat în linii mari care este misiunea lui. Seful acelui grup de muncitori l-a ascultat cu toata bunavointa, pentru a-i declara la sfârsit ca Parintele este complet neinformat si ca toata suflarea legionara se identifica cu actiunea lui Horia Sima. S-a dus la un alt cer de muncitori, unde le-a facut aceleasi confidente, ca mandatar al grupului Berlin.
si s-a ales cu acelasi rezultat. Dupa alte experiente, când a vazut care e starea de spirit a legionarilor, în organizatiile de baza, l-a cuprins panica si s-a decis sa predea materialul compromitator.
Paralel cu cercetarea starii de spirit între cuiburile muncitoresti si studentesti, Palaghita a vrut sa se achite si de a treia misiune primita de la Papanace, ale carei efecte ar fi fost devastatoare pentru miscare. Papanace îi mai încredintase un manifest pe care trebuia sa-l imprime si apoi sa-l difuzeze atât în Capitala cât si în provincie înmii de exemplare. Manifestul, nesemnat de nimeni, trebuia sa puna în garda legionarii contra actiunii lui Horia Sima, care e un act de nebunie si ar putea avea groaznice consecinte pentru supravietuitorii ultimei prigoane. Pe vremea aceea actiunea mea de rasturnare prin forta a regimului era înca în stare embrionara si Papanace nu avea de unde sa afle de ea. El a dedus ca as pregati ceva în tara din planul meu anterior, pe care i-l expusesem la Berlin. Acest manifest daca s-ar fi difuzat, ar

fi ramas fara efect în rândurile legionarilor, atribuindu-l unei încercari a dusmanilor Legiunii, dar ar fi alarmat politia. Asa cum era conceput, manifestul era adresat mai mult Regelui si camarilei si era o invitatie sa-si ia masurile de aparare. Pâna la urma autoritatile ar fi aflat originea manifestului si cine l-a împrastiat. Venea de la Berlin, din partea grupului legionar de acolo, erau îndreptatiti sa creada în seriozitatea avertismentului si ar fi procedat la arestari preventive. În afara de mine, ar fi cazut victima manifestului aproape toate cadrele luptatoare ale miscarii si în modul acesta s-ar fi zadarnicit si ultimele sanse de biruinta ale Legiunii.
Preotul Palaghita nu a avut noroc nici cu aceasta întreprindere. Gasise tipografia care sa imprime textul lui Papanace, dar cum nu-l avea în acel moment la el, l-a trimis pe paracliserul sau, Mos Chirita, sa-l duca la cules. Mos Chirita, omul lui de încredere, era si legionar si fusese si internat în lagarul de la Vaslui în 1938. Pe drum citind manifestul, omul acesta simplu, cu frica lui Dumnezeu, s-a speriat de continutul lui si nu l-a mai dat la tipografie.
S-a întors cu manuscrisul lui Palaghita si i l-a dat înapoi, zicându-i ca el nu poate sa-si ia pacatele asupra lui, dând la tiparit acest manifest. "Apoi daca Dl Comandant Horia Sima vrea sa-l rastoarne pe Carol si sa-l razbune pe Capitan, eu zic ca bine face. Caci daca n-o face el, cine s-o mai faca?"
"Sa mai stii, Parinte, ca gresesti si mare pacat îti faci daca tiparesti manifestul contra comandantului Sima, pe care eu nu-l cunosc, dar stiu ca toti legionarii cu care am vorbit eu îl urmeaza si eu am sa fac la fel ca ceilalti camarazi." Mustrat de omul sau de încredere de la Biserica, care nu avea nici scoala înalta si nu pricepea nici politica tarii, Preotul Palaghita si-a dat seama de enormitatea greselii în care cazuse si a renuntat sa mai tipareasca manifestul. Între Papanace, care se pretindea a fi mare cap politic si legionar integru, si Mos Chirita, paracliser la o biserica de mahala, Dumnezeu a ales pe acest obscur legionar ca sa-si arate puterea
Lui, împiedecând sa se consume aceasta lovitura contra Legiunii, care ar fi compromis viitorul ei.
Tocmai ieseam de la o consfatuire cu Corneliu Georgescu, Profesor Traian Braileanu si Radu Mironovici, la care ne-am pus de acord asupra atitudinii de adoptat la proxima audienta colectiva la Rege, fixata pentru a doua zi. Când ies pe poarta – nu stiu de unde aflase ca ma gaseam în acel loc -, ma întâmpina preotul Palaghita si dupa ce ma saluta, vad ca scoate un ghemotoc de scrisori si mi le înfunda în buzunar.
– Ce sunt astea?
– Sunt niste scrisori de la Papanace. Va rog cititi-le acasa.
Eu eram convins ca scrisorile erau pentru mine si contin probabil informatii pretioase de la Berlin. Ma bucuram chiar ca Papanace a revenit la sentimente mai bune.
Când mi-am azvârlit ochii pe ele, am vazut ca destinatarii erau altii. Una era adresata lui Costache Tega, din grupul macedonenilor, bun prieten cu Papanace, pe care l-am cunoscut si eu în timpul prigoanei. Celelalte doua erau scrise unor legionari pe care nu-i cunosteam, dar cari faceau parte dintre muncitori si studenti.
Continutul lor era cam acelasi. Ce spunea Papanace în ele?
– Ca eu nu am stiut sa mor ca Iordache Nicoara.
– Ca pentru a-mi salva viata, am acceptat sa colaborez cu Regele Carol, asasinul Capitanului.
– Si îi pune în garda pe legionari la care ar ajunge cuvântul lui sa nu-mi urmeze actiunea mea, care poate duce la o noua catastrofa pentru miscare.
În aceste scrisori, Papanace nu se lega cu nici o vorba de Noveanu, de Bidianu si de Budisteanu.
Prezenta acestora în guvern nu-l deranja. Normal ar fi fost sa-si îndrepte tirul împotriva lor si nu împotriva mea, care parasisem guvernul cu o luna înainte. Nu întelegeam atunci logica întortocheata a lui Papanace, caci daca detesti colaborarea cu Regele Carol, atunci trebuie sa fulminezi pe acei care mai continua aceasta colaborare si nu pe acela care se straduieste sa-i scoata si pe ei din guvern.
Pe atunci nu întelegeam dimensiunea operatiei montate de Papanace pentru a ruina actiunea din tara.
Mult mai târziu, dupa guvernarea legionara si dupa ce ne-am aflat în al doilea exil din Germania, am posedat toate elementele necesare, din povestirile celorlalti, pentru a reconstitui teribila amenintare ce plana asupra noastra si pe care numai Dumnezeu a îndepartat-o cu puterea Lui, caci eu nu aveam nici o cunostinta de ea.
În alta situatie, as fi predat eu însumi aceste scrisori camarazilor carora le-au fost adresate de Papanace, însotindu-le cu explicatiile necesare, sar în împrejurarile de atunci când ne desparteau doua saptamâni de momentul loviturii, as fi pacatuit grav contra Legiunii si Neamului daca le-as fi lasat din mâna. În acel moment trebuia sa ne concentram toate puterile si sa facem apel la toate rezervele pentru a organiza forta

combativa contra sistemului, iar fratii macedoneni aveau o misiune speciala de îndeplinit în cadrul revolutiei atât în Capitala, cât si în provincie. O iesire a lor în lupta, provocata de instigatia lui Papanace, ar fi compromis grav sortii de izbânda ai Legiunii.
Preotul Palaghita s-a înapoiat la Berlin cu constiinta împacata ca a facut un mare bine Legiunii. Nu-l mai cautau pe Papanace, ci s-a atasat grupului de actiune, care ramasese sub conducerea lui Octavian Rosu. La dorinta Preotului Palaghita, Rosu a convocat pe legionarii din acest grup si în fata lor a facut un fel de spovedanie, marturisindu-si pacatul în care era sa cada, în urma atâtarilor lui Papanace, care-i prezentase într-o falsa lumina pe Horia Sima si actiunea lui.

24. O CONVORBIRE SEMNIFICATIVA

Tot în aceasta perioada, în jumatatea întâia a lunii August, am avut o convorbire cu Dr. Klaus Schikert, directorul agentiei DNB la Bucuresti.
Dr. Schickert trecea drept prieten al miscarii, încât ceea ce mi-a spus în aceasta convorbire a fost de mare pret pentru orientarea mea.
Dr. Schickert m-a întrebat ce se va întâmpla în România dupa ce guvernul actual va trebui sa cedeze Ungariei o parte din Transilvania? Cum va suporta poporul noua pierdere teritoriala si daca miscarea nu va reactiona contra Regelui Carol?
Încurajat de simpatia lui pentru miscare, am facut imprudenta sa-mi dezvalui gândurile.
– Miscarea va reactiona, i-am spus, pentru ca ar fi monstruos sa ramâna pe Tron acela care a ucis floarea tineretului pentru atasamentul aratat Puterilor Axei. Acum vine Regele si face exact politica preconizata de noi, dar în conditii lamentabile, cu rani adânci la toate hotarele. Nu vom putea suporta.
Dr. Schickert a fost vadit nemultumit de raspunsul meu si mi-a dat o replica taioasa:
– Va înteleg sentimentele, dar cum vreti sa reactionati? E o aventura. Regele are armata, are jandarmii si poate sfarâma orice încercare de revolta. Fara îndoiala, D-voastra aveti o mare popularitate, dar fara arme nu veti putea face nimic.
Nu aveti alta alternativa decât sa colaborati cu Regele. D-voastra ce aveti?
Într-adevar gândindu-ma la ce aveam, m-a cuprins jalea. Puteam mobiliza câteva mii de tineri legionari, dar de unde arme?
Cine stie ce pistoale ruginite uitate prin vreun ungher. Totusi nu m-am batut:
– Regele nu se va mai putea baza nici pe armata, dupa ce va fi mutilata si Transilvania. Armata a suporta si asa destul de greu retragerea din Basarabia.
Cred ca în acest punct D-voastra va înselati.
Dr. Schikert a insistat sa ma convinga sa nu ne razvratim, deoarece raportul de forte e în favoarea Regelui. Dându-mi seama ca are i însarcinare sa-mi vorbeasca în felul acesta si temându-ma ca declaratiile mele, pe filiera lui, sa nu ajunga în cercurile Palatului, l-am linistit utilizând un alt argument:
– Aveti dreptate ca suntem mult mai slabi decât Regele, dar chiar daca am dispune de forte suficiente, nu am întreprinde nimic acum, deoarece România se gaseste într-o zona primejdioasa si, profitând de tulburarile interne, ar putea sa intervina Rusia.
Dr. Schikert a fost multumit de raspunsul meu si ne-am despartit în termeni cordiali.
Convorbirea cu Dr. Schikert mi-a confirmat banuiala ce-o aveam cu Nemtii de la Berlin nu ne sustin decât atât cât e necesar ca sa-l determine pe Carol sa accepte concesiunile teritoriale cerute e Axa si apoi sa treaca de partea lor. Noi eram un fel de amenintare de care se serveau ori de câte ori întâmpinau vreo rezistenta la Bucuresti. Cartea lor principala pe care sa o joace în România era tot Regele Carol, un Rege stors ca o lamâie de toate bunurile tarii. Guvernul german nu avea intentia sa sprijine miscarea ca sa ajunga la putere si de aceea ne sfatuia sa nu încercam rasturnarea Regelui, ci mai degraba sa intram în combinatie cu el peste trupul martirizat al tarii.

25. ÎNTÂLNIREA FRUNTASILOR ARDELENI ÎN CASA LUI GIGURTU

În conformitate cu cererea lui Hitler, în 16 August 1940 s-a deschis la Turnu Severin Conferinta româno-maghiara pentru a trata chestiunea Transilvaniei. Delegatia româna era condusa de Valer Pop.
În ajunul Conferintei, Regele Carol a considerat oportun sa fie consultati si fruntasii ardeleni, fiind vorba de amputarile ce trebuie sa sufere provincia lor.

Pâna atunci Regele Carol nu tolerase nici un fel de amestec în politica externa a tarii, dar s-a grabit acum sa ceara sfatul ardelenilor, nu pentru stima ce le-o purta, ci pentru a-i antrena si pe ei în procesul de destramare al României Mari si a-si diminua astfel propria lui raspundere.
Consfatuirea fruntasilor ardeleni a avut loc în 14 August, în casa primului ministru Ion Gigurtu, din Strada Benito Mussolini 36 si au luat parte la adunare personalitati ale vietii politice si publice de peste munti. În afara de Gigurtu si Manoilescu, au mai fost prezenti, Alexandru Vaida Voevod, Valer Pop, Dr. Iuliu Hategan, Dr. Jinga, reprezentând partidul National-taranist, cei doi Mitropoliti, Balan al Sibiului si Nicolescu al Blajului. Am fost invitat si eu, ca ardelean, din partea miscarii legionare.
Mai întâi Gigurtu si Manoilescu au adus la cunostinta ardelenilor ce s-a discutat la întâlnirea de la Obersalzburg cu Hitler, ce li s-a cerut si principiul ce l-a fixat Führerul pentru delimitarea noii frontiere la granita de vest: schimbul de populatie. Dupa expunerile lor, au luat cuvântul rând pe rând cei prezenti si, cu sufletul plin de îngrijorare, si-au exprimat parerile lor.
Ceea ce am observat la toti vorbitorii, era ca se limitau la afirmarea drepturilor românesti asupra Transilvaniei, la respingerea pretentiilor maghiare, dar se fereau sa dea o solutie, sa-si exprime atitudinea de urmat în cazul concret în care se gasea România în fata Conferintei de la Turnu Severin. Mi-am dat seama de ce nu atacau miezul problemei. Ca sa întâmpinam cu oarecare sorti de izbânda rafuiala cu Ungurii, trebuia sa se stabileasca mai întâi antecedentele politice care au dus la aceasta catastrofa si din raspunderile anterioare sa se precizeze ce trebuie sa facem în ceasul de fata. Dar nimeni din cei prezenti nu cuteza sa taie nodul gordian, caci atât oamenii partidelor cât si oamenii Regelui erau co-raspunzatori la tragedia tarii. În politica externa, punctul de vedere a lui Maniu sau Bratianu nu se deosebea de al Regelui.
în cuvântarea mea, m-am referit tocmai la chestiunea de baza, de care u voia sa se atinga nimeni: gresita orientare a oamenilor nostri politici în relatiile europene a provocat criza externa în care ne zbatem astazi. În consecinta, câta vreme nu se va rezolva criza interna, nu ne putem astepta la o îmbunatatire în relatiile noastre cu Statele biruitoare astazi în Europa.
"Încadrarea României în noua ordine europeana nu poate fi realizata nici de acei care au prezidat la dezastrul tarii si nici chiar de acei care, desi n-au participat direct la conducerea Statului, totusi împartasesc vechea orientare de politica externa. Singura grupare de care dispune natiunea în actualele împrejurari, capabila sa o duca la liman, este miscarea legionara. Criza externa nu e decât un aspect al crizei interne si câta vreme nu se rezolva criza de structura a Statului, nu ne putem astepta decât la noi înfrângeri si în politica externa".
Majoritatea celor prezenti m-au aprobat, afara de Gigurtu, care îmi facea semne disperate sa las aceasta chestiune, care nu interesa pe fruntasii ardeleni. La urma, ca sa arat asistentei ca nu sunt contra Regelui, ca n-am deschis aceasta veche rana din ostilitate fata de Rege, ci de dorinta de a servi tara, am încheiat cu urmatoarele cuvinte:
"Peste deosebirile de opinii ce le putem avea în acest moment, trebuie sa ne gândim la Majestatea Sa Regele, care ramâne în împrejurarile grave de astazi garantul unitatii si al continuitatii Statului Român".
Ultimele mele cuvinte au fost primite cu o deosebita usurare chiar si de Gigurtu su au fost salutate cu un ropot de aplauze.
Fruntasii ardeleni s-au despartit fara sa ajunga la un punct de vedere unitar, care sa formuleze într-o motiune sau o declaratie. Au lasat întreaga raspundere asupra acelora care duceau tratativele la Turnu Severin. Cu sufletele încarcate de cele mai negre presimtiri, au parasit casa lui Gigurtu, unde numai stapânul ei nu parea abatut.
Pe Gigurtu îl interesa mai mult titlul ce-l purta acum si soarta regimului decât soarta tarii.

26. EDITH VON COLLER

Pe la începutul lunii August, aud tot mai des de prezenta la Bucuresti a unei doamne, Edith von Coller, care locuieste la Athenee Palace si ar fi trimisa speciala a lui Hermann Göring. Reichsmarschall-ul, între alte atributii, avea si raspunderea planului economic german.
De la întâia ei aparitie, ca împuternicita a lui Göring, s-a bucurat de o vasta circulatie în mediile politice ale Capitalei, eclipsând pe Fabricius si tot vastul sau major de functionari de la Legatie. Într-o zi numele ei trecut pe lista persoanelor primite în audienta de Rege. Aceasta femeie putea sa aiba o importanta pe

care noi o ignoram. Göring, pe vremea aceea, era a doua personalitate a Reichului, cu mult înaintea lui Goebbels, Himmler, Hess si Ribbentrop. Implicit reprezentantii lui se bucurau de acelasi prestigiu.
Cum misiunile Doamnei Edith von Coller erau strict economice, cum mi s-a spus, nu m-am interesat de activitatile ei si nici n-am încercat s-o cunosc. Pentru noi, în acea perioada, politica externa avea precadere, caci granitele tarii erau amenintate.
Dar într-o zi, trebuie sa fi fost prin 10 August, îmi comunica Dr. Alexandru Popovici ca Edith von Coller vrea sa ma vada. Nu îmi surâdea întâlnirea, dat fiind ca nu eram prea tare în probleme economice si i-am sugerat sa o îndrume spre un alt camarad, pregatit în materie, care poseda cunostintele necesare ca sa trateze despre viitorul relatiilor comerciale româno-germane. Doamna însa insista ca voia neaparat sa vorbeasca cu mine. Asa se face ca m-am întâlnit cu trimisa lui Goering în casa Doctorului Alexandru Popovici. La conversatie l-am retinut si pe Doctor pentru eventualitatea ca as avea greutati de întelegere.
Ma asteptam sa vad o persoana mai în vârsta care sa corespunda fizic titlurilor si misiunilor ce le avea, când intra în camera o femeie tânara, înalta si extrem de eleganta. Doamna Coller se interesa de sectorul agricol al României. Pentru Germania, România este principala furnizoare de cereale si plante oleaginoase si Reichsmarschall-ul, ca responsabil de planul economic, vrea sa se informeze cum ar putea creste productia agricola a României, ca sa poata contribui mai puternic la aprovizionarea necesitatilor de razboi ale Germaniei.
– Cum vedeti D-voastra dezvoltarea agriculturii românesti? Daca miscarea legionara a elaborat un plan de organizare al agriculturii?
– Noi n-am avut timpul necesar ca sa ne ocupam de studiul unui plan economic, deoarece de abia am iesit din lagare si închisori, iar acum suntem absorbiti de chestiunea teritoriala. În linii mari va pot spune ca pentru miscare agricultura ramâne factorul principal de dezvoltare al tarii. România nu este în stare sa-si creeze o industrie grea, caci îi lipsesc materiile prime. Pentru dezvoltarea agriculturii, miscarea legionara se poate rezema pe bratele, elanul si hotarârea a zeci de mii de tarani legionari, raspânditi pâna în cele mai îndepartate sate. Cât priveste masurile de luat pentru a ridica la maximum capacitatea de productie agricola si zootehnica a tarii, guvernul trebuie sa procure în primul rând credite ieftine plugarilor. Este fals ca taranul român nu este capabil de o înnoire a gospodariei lui si de o organizare rationala a muncii lui. Îi lipsesc mijloacele. Când taranul va avea bani, va sti sa cumpere unelte bune, tractoare, vite de rasa si sa-si cladeasca grajduri moderne. Statul va trebui sa se îngrijeasca apoi si de valorizarea produselor agricole, caci banii împrumutati trebuie sa-i restituie taranul. Bineînteles ca trebuie sa existe si o retea de îndrumatori tehnici în toate satele.
Aceasta a fost prima mea conversatie cu Edith von Coller. Si-a facut niste note si mi-a dat întâlnire a treia zi tot în casele Doctorului Popovici.
La a doua întâlnire, Edith von Coller a schimbat subiectul. Nu o mai interesa agricultura, ci politica. M-a întrebat de miscare, de forta ei, daca mai este capabila de guvernare dupa pierderile suferite, care e starea de spirit a poporului si ce cred de Rege.
I-am raspuns ca Regele nu e contestat de noi ca Suveran al tarii. Ceea ce nu ne convine, este politica lui. Eu am colaborat cu Regele, am fost ministru în doua guverne, dar la urma a trebuit sa demisionez.
– Care au fost motivele pentru care ati parasit guvernul?
– Din cauza statutului inferior ce ni l-a fixat Regele în cadrul guvernului si care nu corespundea nici pe departe popularitatii de care ne bucuram. La ora actuala suntem cea dintâi forta politica a tarii. Ceea ce ne-a multumit si mai mult, a fost însa ca ne-a exclus din tratativele cu Puterile Axei. Ni s-au încredintat posturi secundare în guvern, de unde nu putem influenta evenimentele. Ori, era logic si natural, ca noi, care am suferit atâta pentru atasamentul nostru permanent pentru Puterile Axei, sa fim si primii când se trateaza alaturarea României de aceste puteri.
Am aflat din ziare ca ati fost în audienta la Rege. În afara de misiunile economice ce le aveti, ati vorbit si de miscare?
– Regele e un om admirabil. Îsi da seama de situatia internationala si este decis sa se încadreze fara rezerve în sistemul de aliante al Puterilor Axei. Am constatat ca Regele vrea sa colaboreze cu D-voastra. Mi-a repetat de mai multe ori acest lucru si este mâhnit ca tineretul nu-l întelege. Trebuie sa va comunic ca este si dorinta Germaniei sa se ajunga la un acord între Rege si Garda de Fier.
– Trebuie sa va exprim îndoielile mele, i-am raspuns. Am fost de trei ori în audienta la Rege si de trei ori i-am expus amanuntit cum vedem noi colaborarea cu Palatul si ce conditii trebuie îndeplinite ca sa de folos pentru tara, dar fara rezultat.

– Va înselati, Domnule Sima. Regele este dispus mai mult ca oricând astazi sa ajunga la o întelegere cu D-voastra. Acum este momentul sa faceti o noua încercare.
*
Cine stie, ma gândeam? Poate ca gravitatea situatiei externe, în ajunul Conferintei de la Turnu Severin, l-a convins pe Rege sa consimta la formarea unui guvern legionar. Nu trebuie pierdut acest prilej. E în interesul tarii sa se ajunga mai degraba la o solutie politica decât sa fim constrânsi la o solutie de forta.
– Bine, Doamna, sunt multumit sa aflu de la D-voastra buna dispozitie a Regelui sa ajunga la o întelegere cu noi. Dar cum sa reluam dialogul cu el? Dupa demisia mea, nu i-am cerut audienta su acum nu cutez sa fac acest pas.
– Domnule Sima, n-ai nici o grija. Voi aranja eu audienta si voi comunica Doctorului Popovici ziua si ora când va avea loc. D-voastra pregatiti-va pentru audienta.
Într-adevar, a doua zi, Edith von Coller telefoneaza lui Dr. Popovici ca audienta a fost fixata de Rege pentru dimineata de 16 August.

27. ULTIMA AUDIENTA LA REGE

În momentul când primisem vestea de la Doamna Edith von Coller ca ne-a fost concediata audienta la rege, se aflau la Bucuresti Traian Braileanu si Corneliu Georgescu.
Era un prilej minunat sa ne prezentam la Palat cu o delegatie legionara reprezentativa a întregii miscari si de cea mai înalta categorie politica.
Profesorul Braileanu era senator legionar si un stralucit om de stiinta, iar Corneliu Georgescu apartinea grupului de întemeietori ai Legiunii. Am inclus în delegatie si pe Radu Mironovici, care avea acelasi rang în Legiune ca si Corneliu Georgescu. Cu parere de rau n-am putut sa luam în audienta pe Ilie Gârneata, caci în acel moment urma o cura la Slanicul Moldovei, si nici pe Vasile Iasinschi, care se afla în Bucovina.
În ajunul audientei, ne-am adunat tuspatru ca sa ne punem de acord asupra strategiei de urmat în tratativele cu Regele. Am ajuns la unanima hotarâre ca nu vom accepta sa intram în guvern în conditiile în care se aflau cei trei ministri legionari, ci numai daca ni se va oferi o participare suficient de mare ca sa putem conduce destinele tarii.
Contrar asigurarilor lui Edith von Coller, n-am gasit pe Rege atât de dispus sa ajunga la o întelegere leala cu miscarea.
Nu oferea nimic nou. Din discutiile avute, am constatat ca nu si-a modificat nici un milimetru pozitia lui anterioara. Vroia participarea noastra la guvern, dar numai ca trupe auxiliare. Nu deschidea usa guvernului mai mult decât înainte. N-am remarcat nici un progres în ce priveste exigentele noastre fundamentale, care reclamau un guvern de predominanta legionara.
Vreau sa adaug ca atunci când ceream un guvern de predominanta legionara, urmaream sa obtin de la rege aprobarea principiului, ramânând ca formula în concret sa se stabileasca cum e mai bine. Nu excludeam alte colaborari. Esential era ca miscarea sa dispuna de o platforma suficient de puternica în guvern ca sa se vada la Roma si Berlin ca nu se poate trece peste ea.
Evident, cu cât situatia tarii se înrautatea cu atâta si participarea legionara trebuia sa fie mai ampla. În August, n-as fi putut accepta formarea unui nou guvern fara sa obtina si Ministrul de Interne.
Audienta a fost o deceptie. Sperantele ce mi le trezise Edith von Coller, cu pledoariile ei pasionate în favoarea Regelui, n-aveau nici o baza reala.
De la aceasta audienta mi-a ramas în minte o temerara iesire a lui Corneliu Georgescu. În timp ce regele perora solicitând colaborarea noastra, în numele intereselor supreme ale tarii, Corneliu Georgescu l-a întrerupt zicându-i:
– Dar cum putem noi sa colaboram cu Majestatea Voastra când acei ce au ucis pe legionari nu numai ca sunt liberi, dar continua sa ocupe posturi de raspundere în Stat?
Am ramas înmarmurit. Declaratia lui Corneliu Georgescu nu era prevazuta în programul comun. Ma asteptam ca Regele sa se scoale si sa întrerupa audienta. Dar nimic. În loc de aceasta, Regele ne-a marturisit pe un ton blând ca el a dat ordinul de represalii, dar ca totusi vinovatii de aceste executii, care au abuzat de aceste ordine, vor fi scosi din functii si pedepsiti. Nu prea întelegeam cum cele doua afirmatii puteau fi sustinute de aceeasi persoana. În orice caz, am luat act cu satisfactie ca Regele era hotarât sa faca putina curatenie în Stat, debarasându-se de echipa de ucigasi.

Când a vazut, la urma, ca toata straduinta lui de a ne reîncorpora în guvern a fost zadarnica, ne-a rugat atunci, si extrem de staruitor, sa facem propaganda, pentru a se vedea la Berlin si Roma ca miscarea este cu el.
– Va pun la dispozitie toate organele de presa. Scrieti. Aparati Tara si Coroana.
Ceea ce ne cerea, era si mai greu de îndeplinit, caci vroia ca noi sa ne solidarizam cu regimul fara sa beneficiem macar de o participare la guvern. Nici n-am raspuns la aceasta întrebare. Ca si cum nici n-as fi existat.
La urma i-am declarat eu, pentru a nu se termina audienta cu o ruptura, ca miscarea nu-si poate asuma raspunderi în faza actuala, pentru a nu fi asociata la pierderile teritoriale, de care ea nu este vinovata, dar odata trecuta aceasta perioada si conturul viitor al României limpezit, tineretul legionar este gata sa participe la refacerea tarii.
Facând bilantul situatiei, am ajuns la urmatoarele concluzii:
1. Guvernul german, prin mijlocirea Doamnei Edith von Coller, urmarea sa se ajunga la o întelegere între Garda de Fier si Rege, pentru a neutraliza opozitia legionara când se va afla de sfâsierea Ardealului. Guvernul german îi era teama de o reactie a miscarii, care ar putea pune în primejdie aplicarea deciziilor Axei.
2. Edith von Coller a retinut superficial ceea ce i-a spus Regele. El vroia sa colaboreze cu miscarea, dar fara sa-i acorde rolul ce i-l ceream noi. Regele nu-si modificase cu nimic pozitiile precedente. El fixase un prag, o limita, peste care miscarea nu putea trece în Stat.
3. Solutia politica a crizei externe, pentru care luptasem de la iesirea mea din guvern, nu era realizabila. Mi-am luat adio de la destindere si colaborare cu Palatul si m-am îndreptat cu toate puterile spre solutia revolutionara.

PARTEA A SASEA

FRONTUL SE REFACE

1. INTENSIFICAREA PREGATIRILOR

Eliberat de alternativa politica, nemaiavând nici o speranta ca Regele Carol va ceda în chestiunea guvernului, mi-am adunat toate puterile ca sa organizez lovitura contra regimului.
Ceea ce ma mâna în lupta în acest moment, nu era atât pornirea contra regimului, nu era o chestiune interna, ci groaza ce ma cuprindea gândindu-ma la iminenta prabusire a granitei de vest. Tratativele româno-maghiare începusera în 16 August la Turnu Severin si era de presupus ca decizia Puterilor Axei nu va întârzia mult.
Cum stiam care e atitudinea lui Gigurtu – de a ceda orice pentru a salva regimul – ne asteptau grele sacrificii pentru a plati politica nefasta a Regelui Carol, care nici în ceasul al 11-lea nu lasa tara sa respire, facând loc unui guvern national. Rasturnarea Regelui era imperios ceruta de necesitati de politica externa. Drumul pentru salvarea Transilvaniei trecea peste actuala echipa de guvernanti.
O alta problema ce mi se punea atunci nu era numai de a rasturna regimul, ci de-al rasturna în timp util, pentru a fi noi aceia care sa tratam chestiunea revendicarilor maghiare. Trebuia sa facem o fortare uriasa, în cel mai scurt interval posibil, pentru a fi noi la guvern înainte ca sa se pronunte Puterile Axei în chestiunea Transilvaniei.
Numai cine a trait aceste momente teribile, poate sa-si dea seama de ce mi-am asumat aceasta sarcina disperata. Tara traia într-o agitatie continua. Pare ca toata viata natiunii se oprise, facând loc unei singure preocupari: ce se întâmpla cu Ardealul. Pretentiile revizioniste maghiare, sustinute de Puterile Axei, lovise în crestet natiunea. Ardealul era o provincie aparte, care se identifica cu însusi destinul neamului, care dadea fizionomia ei caracteristica României si fara de care România înceta de a mai fi România. Pierderea Transilvaniei ar fi provocat o rana mortala întregii noastre istorii. Ardealul acaparase inima românismului mai mult chiar decât Capitala. Era fortareata neamului. În muntii si podisurile ei s-a plamadit natiunea româna si râurile de populatie autohtona s-au revarsat peste munti, creând cele doua principate. Liniile de forta ale destinului românesc trec de la nord la sud si nu invers. Aceste realitati, chiar daca nu se întelegeau istoric si logic de populatie, erau traite adânc pâna în cele mai umile camine românesti.
Revolta mocnea în toate sufletele. Oamenii se zbateau, traiau într-o permanenta încordare, dar nu stiau ce sa faca pentru a salva Ardealul. Era clar ca lumina zilei ca numai alungarea Regelui de pe Tron putea sa evite grave amputari la granita de vest. Cu Regele pe Tron se putea inevitabil la catastrofa. Exista o stare de ostilitate generala contra Regelui, considerat responsabil de aceste mutilari teritoriale.
Poporul vroia o iesire, o rupere cu trecutul, o viata noua din care sa dispara figurile care au pregatit dezastrul tarii. Dar nimeni nu avea curajul sa întreprinda ceva. În acel moment mi-am dat seama ca miscarea trebuie sa se puna în fruntea maselor lovite, umilite si batjocorite, care au ajuns la capatul rabdarii, caci daca nu vor gasi un steag de adunare acum, din nou vor cadea în acea stare de apatie istorica, de atâtea ori întâlnita în trecutul nostru. Noi trebuie sa ne ridicam si sa indicam maselor populare încotro sa-si descarce mânia, sa canalizam sentimentele nationale de revolta spre un scop constructiv, spre o noua tara, din care Regele sa dispara.
Timpul ce-l aveam la dispozitie pentru a mobiliza fortele legionare si a concentra în punctele strategice era foarte scurt. De abia doua saptamâni. Am fixat data loviturii pentru sfârsitul lunii August. În doua saptamâni trebuia desfasurat dispozitivul nostru de actiune, care pâna atunci nu avea decât puncte de reper.
Mai mult decât pe puterea noastra, ma sprijineam pe starea de spirit a populatiei. Noi am fi doar detonatorul unei revolutii care se va propaga ca flacara în întreaga populatie.

2. OSTILITATI NEDECLARATE

De la izbucnirea prigoanei din 1938, a existat o lupta neîntrerupta între Legiune si regimul carlist, cu episoadele sângeroase care se cunosc. Aceasta lupta a încetat în primavara anului 1940, facând loc destinderii si apoi colaborarii cu regimul.

Prin demisia mea din guvern, s-a întrerupt colaborarea, dar nu destinderea, care a continuat pâna la ultima audienta la Rege.

Dar ce s-a întâmplat dupa 16 August, dupa ce-a avut loc audienta colectiva a capeteniilor legionare la Palat. Cum s-au structurat relatiile dintre miscare si regim dupa ce, ca rezultat nu este posibila?

Când am plecat din guvern, relatiile cu Palatul s-au alterat; acum virtual se rupsesera, car, din motive tactice, nu se facusera publice. Nici una din parti nu vroia sa azvârle celeilalte manusa. Regele Carol, pentru ca astepta sa se lichideze contenciosul cu Ungaria. Chestiunea Transilvaniei era piatra care-l tragea la fund. Odata eliberat de ipoteca externa, ar fi iesit din nou în arena pentru a trata miscarea dupa vechile metode, razbunându-se pentru deceptiile suferite cu destinderea.

Cât ma priveste, nu puteam nici eu relua ostilitatile, caci nu eram pregatit. Îmi trebuie un minimum de timp pentru a mobiliza fortele legionare. În modul acesta si eu si Regele, constrânsi de aceleasi evenimente, am ajuns la un acord tacit de nebeligeranta, pentru a câstiga timp.

Dupa 16 August, am intrat într-o perioada de observare si pregatire. Observam miscarile Regelui si, în acelasi timp, strângeam forte pentru momentul decisiv. Regele, absorbit gravitatea situatiei externe, avea mai putin timp sa se ocupe de noi. El astepta cu înfrigurare sa se termine litigiul transilvan, sa dea tot ce i s-ar cere din pamântul tarii, pentru a-si câstiga libertatea de actiune pe plan intern, de unde simtea ca îi poate veni sfârsitul. El conta pe faptul ca dupa ce s-a aratat atât de docil fata de Puterile Axei atât în chestiunea Basarabiei cât si a Transilvaniei, Hitler îl va ierta si îl va lasa pe tron. Odata asigurat de sprijinul Berlinului, se va putea emancipa si de ipoteca legionara.

Am mai avut contacte în aceste perioada cu Palatul? Direct nu, dar indirect multe. De la 16 August am întreprins doua actiuni paralele: una politica, de tip normal, si alta clandestin-revolutionara. Eram linistit sufleteste, caci am facut tot ce mi-a stat în putinta pentru a determina pe Rege sa aduca miscarea la putere, unica posibilitate de a domina situatia externa. Când însa am vazut ca nici în aceste momente dramatice nu se gândeste la tara, ci exclusiv la salvarea regimului si a camarilei, nu mai puteam ramâne alaturi de el. Salvarea tarii avea precadere chiar daca ar fi trebuit sa ne înfruntam din nou cu Regele. El însusi, prin politica lui de duplicitate, a desconsiderat actul destinderii si ne-a azvârlit pe o pozitie revolutionara.

Conditiile în care a trebuit sa lucrez în aceasta perioada, a doua jumatate a lunii August, au fost neînchipuit de grele. Trebuia sa vorbesc cu legionarii destinati actiunii, trebuia sa li se explice fiecarui în parte misiunea ce avea de îndeplinit, si daca printre ei s-ar fi gasit un singur tradator sau unul singur care sa vorbeasca unde nu trebuie, întreg planul ar fi fost zadarnicit. Am trait în aceste doua saptamâni cu teama în suflet ca as putea fi arestat de la clipa la alta. Pe deasupra, nu puteam neglija nici întrevederile politice pe care mi se oferea, caci prin ele tineam legatura cu Palatul si aflam ce gândeste Regele. N-aveam drept nici la odihna nici la atentie si nici la pierderea nervilor.

Eram stors ca o lamâie, nedormind decât câteva ore pe noapte, dar orice problema o tratam cu un calm suveran. De fapt luptam singur contra unui sistem, format din mii de oameni priceputi în spionaj, manevre si represalii. Evident ca aveam si eu de partea mea sute de legionari care ma ajutau, dar nimeni nu cunostea tesatura intima a evenimentelor, fiind insesizabile chiar si celor mai apropiati camarazi.

3. PROFESORUL CODREANU LA CALIMANESTI

Spre deosebire de planul revolutionar conceput în iarna anului 1939, când atacul principal trebuia sa se desfasoare în Capitala, de asta data am deplasat centrul de greutate al bataliei la Brasov. De ce aceasta alegere?

1. Tragica experienta facuta în 1939 cu legionarii adusi din provincie în Capitala, când aproape toti au fost descoperiti de politie, m-a determinat sa evit Bucurestii ca teatru principal de operatiuni.

2. Brasovul avea avantajul ca era totusi un oras destul de mare, unde legionarii se puteau pierde, putând trece drept oameni ce-au venit sa-si faca vilegiatura.

3. Brasovul era un centru important al tarii, aproape de Bucuresti si ceea ce se întâmpla aici afecta securitatea regimului.

4. Din cauza agitatiilor provocate de pretentiile revizioniste maghiare, Brasovul câstiga acum o mare sensibilitate politica.
5. În caz de un prim succes, Brasovul putea deveni un punct de concentrare al tuturor fortelor legionare din Ardeal, cu obiectivul de a amenința cu un mars asupra Bucurestilor.
6. Aproape de Brasov se gasea postul de radio Bod, care trebuia ocupat, caci de posesiunea lui atârna în mare parte reusita loviturii.

Cu aceste elemente m-am dus la profesorul Codreanu pentru a-i explica importanta Brasovului în cadrul actiunii proiectate. În ajunul loviturii, atât eu cât si el trebuia sa transmita proclamatia revolutionara catre tara. În continuare trebuia sa vorbeasca, pentru a încalzi masele populare, determinându-le sa iasa în strada si sa ceara abdicarea Regelui. Interventia Profesorului Codreanu de la acest post era de importanta enorma pentru victoria Legiunii. Nu numai trecutul lui de vechi luptator nationalist, dar si faptul ca era tatal Capitanului ar fi zguduit constiinta nationala si ar fi dat revolutiei un impuls decisiv.

– Domnule Profesor, i-am adaugat. Eu nu pot parasi Capitala decât în ultimul moment, pentru a nu pierde contactul nici cu Palatul si nici cu organizatia.

Voi fi la Brasov abia în dimineata zilei când va începe actiunea. Dar amândoi nu putem pleca în aceeasi zi la Brasov si pe acelasi drum, caci vom trezi banuieli.

Stiti ca se fac legitimari pe soseaua Ploiesti-Brasov, fiecare luând rute diferite. Cum spune Moltke, sa mergem despartiti si sa atacam uniti. E bine ca D-voastra sa parasiti Bucurestii în acest interval de doua saptamâni cât ne mai separa de lovitura. Mergeti la Calimanesti, pretextând ca aveti nevoie de o cura. Nimic mai natural. Autoritatile chiar vor fi bucuroase ca sa va stie departe de Capitala. Va asezati acolo, stati linistit, întrerupeti orice contact, si cu doua zile înainte de ziua fixata pentru dezlantuirea actiunii, vor veni doi legionari si va vor însoti la Sibiu. De aici se va îngriji organizatia legionara locala sa ajungeti la Brasov. Aici vom fi permanent împreuna si de îndata ce postul de radio Bod va fi în mâna noastra si luate toate masurile de siguranta pentru protectia D-voastra, va veti deplasa acolo si veti citi proclamatia catre tara.

Profesorul a înteles necesitatea despartirii noastre si mi-a spus ca îsi va face îndata pregatirile pentru plecare. Într-adevar, a doua zi sau a treia zi, am aflat ca Profesorul Codreanu s-a dus la Calimanesti pentru a se îngriji de sanatate.

Nimeni nu stia însa de rostul acestei plecari decât Ilie Niculescu, care a fost initiat în secret. L-am dus la profesor ca sa stie ca el se va îngriji de calatoria lui pe mai departe.

4. UN AJUTOR PROVIDENTIAL

Calatoriile legionarilor din Capitala în provincie cât si stabilirea lor în orasele unde trebuia sa intre în lupta costau bani multi.

Cheltuielile erau acoperite precumpanitor de organizatia "Razleti", formata din oameni mai înstariti. Dar, din a doua jumatate a lunii August, nu mai puteam face fata cheltuielilor crescânde ce le aveam. Acum nu mai era vorba de câtiva indivizi care sa se deplaseze în diverse puncte ale tarii, ci de echipe de legionari, care însuma 5-10-15 si chiar 20 de elemente. Pregatirile luasera un ritm vertiginos. Pâna la sfârsitul lunii August, toti oamenii trebuia sa fie pe teren. Pe masura ce se dezvolta dispozitivul de lupta, cresteau si nevoile financiare.

În mijlocul acestor greutati, când nu mai stiam de unde sa mai strâng un ban, vine la mine Ilie Olteanu sa-mi spuna ca o personalitate din lumea economica ardeleana vrea sa ma vada.

Ne-am întâlnit pe strada si am vorbit plimbându-ne. Era Ionel Comsa, directorul întreprinderii "Industria Sârmei" din Turda, un barbat înalt, cu ochi albastri si de o rara distinctie.

Olteanu ne-a lasat singuri. M-a întrebat cum vad situatia Ardealului si daca nu va cadea si Turda în lotul maghiar. L-am asigurat ca acest lucru nu se poate întâmpla, deoarece pe baza informatiilor ce le aveam, se va proceda la un schimb de populatie si atunci teritoriul cedat va fi la granita de vest, caci Ungurii nu pot pretinde mai mult. Nu stiu daca am vorbit împreuna o jumatate de ora si nici n-am priceput bine postul acestei întâlniri, caci Ionel Comsa nu era o figura politica. Când sa-mi iau ramas bun de la el, vad ca-mi întinde o geanta ce-o avea subtioara:

– Sunt niste bani pentru Legiune.

I-am multumit si am facut un gest ca sa scot banii si sa-i înapoiez geanta, dar el mi-a facut semn ca pot s-o pastrez. S-a despartit de mine în cea mai mare graba. De atunci nu l-am mai vazut si nici în timpul

guvernarii legionare n-a aparut. N-a venit niciodata sa ma caute si nici n-am auzit din alta parte ceva despre el.
Când m-am dus acasa si m-am uitat în geanta, m-am speriat de ce-am gasit. Un milion de lei! Asa ceva nu vazuse ochii mei! Cotizatiile legionare din prigoana abia atingeau 30.000 de lei lunar.
Era mâna lui Dumnezeu, caci numai El a putut sa inspire pe acest necunoscut ca sa se arate atât de darnic cu miscarea într-un moment atât de critic pentru destinul ei. De-acum revolutia legionara îsi avea deschis drumul, cel putin sub aspectul cheltuielilor ce le reclama organizarea ei.
Mi-aduc aminte ca milionul de lei îl tineam într-o traista în camera de baie a familiei inginerului Petre Bârs, de pe strada Naum Râmniceanu, unde locuiam. În acea perioada erau zeci de legionari care se perindau zilnic prin aceasta casa ospitaliera pentru a primi ordine si a ridica banii de calatorie. Dupa fiecare convorbire, ma duceam în camera de baie si ma întorceam cu fisicul de bancnote, dupa trebuintele fiecaruia si raza lui de actiune. La sfârsitul lui August se golise si traista de bani, dar legionarii împrastiati în tara nu duceau lipsa, având fiecare strictul necesar în asteptarea momentului decisiv.
Ionel Comsa a aparut ca un meteor pe cerul Legiunii. Desigur ca el nu stia la vremea aceea la ce vor servii banii lui, dar gestul sau providential a contribuit în mod puternic la victoria legionara din 6 Septembrie.

5. CONFERINTA ROMÂNO-UNGARA DE LA TURNU SEVERIN

Dupa întoarcerea de la Berchtesgaden, Mihail Manoilescu, Ministrul de Externe, a trimis pe Alexandru Randa la Berlin ca sa sondeze intentiile germane referitor la Ardeal. La începutul lunii August, Randa se afla în Capitala Reichului. Mare lucru n-a aflat, caci nu avea legaturi de prima linie, totusi a putut vedea o harta lucrata de expertii germani, cu granita probabila a Ardealului.
Noua granita era aproape rectilinie si prevedea pierderea oraselor Arad si Oradea, mult mai favorabila României decât cea obtinuta prin arbitrajul de la Viena. Randa i-a comunicat lui Manoilescu, prin scrisoare, descoperirea lui, si probabil, aceasta informatie l-a determinat pe Manoilescu sa fie optimist în tratativele cu ungurii.
Conform cererii lui Hitler, guvernele român si maghiar au numit delegatiile destinate sa se întruneasca pentru a rezolva litigiul teritorial dintre cele doua State. Conferinta româno-ungara s-a deschis la Turnu Severin, în 16 August, si, paralel, la Craiova o comisie româno-bulgara începuse tratative pentru chestiunea Dobrogei de Sud. La Craiova tratativele au decurs linistit. Dupa o anumita rezistenta a delegatiei române pentru Balcic, pe care România vroia sa-l pastreze, Cadrilaterul a fost trecut Bulgariei si discutiile au continuat exclusiv pentru realizarea acordului referitor la schimbul de populatie între Românii care locuiau în Dobrogea de Sud si Bulgarii aflatori în Dobrogea de Nord.
Atentia si îngrijorarea populatiei erau concentrate spre Turnu Severin, unde s-au ivit contradictii de neînvins între punctul de vedere român si pretentiile maghiare. Tratativele au fost duse cu energie, competenta si multa îndemânare de Valer Pop, presedintele delegatiei române. Ce s-a întâmplat? În timp ce guvernul german fixase principiul schimbului de populatie ca punct de plecare al tratativelor, pe care delegatie româna îl acceptase, Ungurii, încurajati de Ciano, total câstigat cauzei maghiare, nici nu vroiau sa auda de datele etno-geografice, deoarece nu le-ar fi dat satisfactia dorita de ei. Ei cereau, pur si simplu, dezmembrarea Ardealului, în care ei sa ia partea leului. Ungurii pretindeau doua treimi din suprafata Transilvaniei, inclusiv Brasovul si linia Muresului ca noua frontiera. României nu-i mai ramâneau decât Carpatii Meridionali, cu o fâsie îngusta deasupra lor. Delegatia româna a respins aceste pretentii nejustificate de proportia numerica existenta între Români si Unguri. Divergenta totala dintre cele doua puncte de vedere a dus la ruperea tratativelor în 19 August 1940, într-o atmosfera de mare încordare si neliniste.
Vestea despre exorbitantele pretentii maghiare a revoltat întreaga populatie. Daca ele s-ar fi aplicat, marea majoritate a Românilor ardeleni ar fi fost din nou condamnati sa se întoarca în carcera milenara de unde abia scapasera cu 20 de ani înainte.
Amintirea vechilor suferinte sun Unguri, cu Horia cel tras pe roata, a provocat groaza în populatie, care era gata sa lupte în orice conditii pentru a-si apara pamântul stramosesc decât sa mai cada sub stapânirea lor. Pretutindeni se ridicau glasuri care cereau rezistenta disperata, oricare ar fi fost sfârsitul unui razboi. Toata forta sufleteasca a natiunii era acum concentrata spre Tisa, simtind ca trecerea Ardealului sub stapânirea maghiara ar însemna ceva mai mult decât o provincie cotropita. S-ar pierde însasi vatra strabuna, însasi patria originara a românismului.

6. CONCENTRAT LA REGIMENT

Într-o zi ma pomenesc la adresa mea din Bucuresti (locuiam la inginerul Petre Bârs) cu un ordin de concentrare la un regiment de infanterie din Lugoj, unde fusesem varsat dupa ce îmi facusem armata. Trebuia sa ma prezint în 8 zile.
Eram tulburat. Cine mi-a dat aceasta lovitura tocmai acum când pregatirile erau în toi si se apropia ziua când trebuia sa înceapa atacul? Si de unde stiau cei de la Lugoj asa de bine adresa mea din Capitala? În genere apoi, se obisnuia ca oameni politici de oarecare importanta sa fie chemati la concentrare si mai ales în aceste zile de mare importanta nationala când prezenta lor în Capitala era necesara. Era mai mult decât evidenta intentia cuiva sa ma imobilizeze si sa ma scoata din circulatie tocmai î perioada când se decidea soarta Ardealului.
Ce sa fac? Daca ma prezint la Regiment, eram blocat si tot planul de actiune ar fi cazut; daca nu ma prezentam, eram dat dezertor si vrând nevrând trebuia sa ma dau la fund si din aceasta situatie incomoda sa dirijez actiunea. Ambele alternative erau rele, dar in extremis preferam clandestinitatea, caci nu pierdeam contactul cu organizatia de lupta.
Când ma întâlnesc cu Stoicanescu si Borobaru, îmi spun ca au primit si ei ordinele chemare, iar seara când ma duc la sedinta Forului Legionar, aflu ca Mile Lefter si Radu Mironovici se gasesc în aceeasi situatie. Eram asadar cinci capetenii legionare concentrate. Mi-am dat seama imediat de planul adversarilor. Împreuna cu mine cu blocat si pe ajutoarele mele cele mai apropiate, Borobaru si Stoicanescu, iar ca acoperire a operatiei au recurs la concentrarea a doi Comandanti ai Bunei Vestiri: Mile Lefter si Radu Mironovici.
Ce sa fac? Exact ca atunci când aflasem de adunarea din casa lui Budisteanu, m-am decis sa trec la ofensiva si sa protestez pentru blocarea mea politica. Ma voi duce la Moruzov – e imposibil ca el sa nu stie – sa denunt procedeul neloial.
Dupa ce m-am întâlnit cu el, fara nici o introducere, i-am scos ordinul de concentrare din buzunar si i l-am aratat:
– E posibil, D-le Moruzov? E mai mult decât revoltator. Când tara trece prin aceste zguduiri si Dumnezeu stie ce se poate întâmpla, eu sa fiu îndepartat din Capitala?
Cine stie daca nu are nevoie mâine Regele de mine?
– D-le Sima, sunt foarte surprins de acest ordin. Nu stiu nimic si nici nu pot sa intervin pentru anularea lui, caci nu cade în competenta mea. Ceea ce as putea sa fac, daca D-ta accepti, este sa te transfer la Serviciul Secret, împreuna cu toti cei ce se gasesc pe aceeasi lista. Odata transferat aici, nu te mai poate urmari nimeni, caci îti îndeplinesti serviciul militar, în calitate de concentrat la acest serviciu.
M-am gândit un minut. N-am alta alegere. Sau renunt la revolutie sau accept oferta lui Moruzov.
– Bine, D-le Moruzov, dar sper ca nu ma vei obliga sa trec pe la Serviciul Secret si sa fac ore de birou.
– De unde, D-le Sima. Asta-i o simpla formalitate, ca sa scapi de concentrare. D-ta vei fi tot asa de liber ca si înainte, da prietenii D-tale ar fi bine sa treaca din când în când pe la Serviciu, ca sa am si eu o acoperire.
Asa se face ca am figurat ca militar transferat la Serviciul Secret, împreuna si Traian Borobaru, Constantin Stoicanescu, Mile Lefter si Radu Mironovici. Eu nu am trecut niciodata pe la Serviciul lui Moruzov si, dupa câte stiu, ceilalti foarte rar, afara de Mile Lefter, care se ducea regulat si îsi îndeplinea orele de birou, lucrând la sectia anticomunista condusa de Florin Becescu.

7. MISIUNEA LUI VALER MOLDOVAN LA BERLIN

Dr. Valer Moldovan, ardelean de origine din judetul Bistrita-Nasaud, fusese numit secretar general al Partidului Natiunii si, în aceasta calitate, a fost trimis la Berlin, în a doua jumatate a lunii August, ca reprezentant semi-oficial al Regelui, ca sa afle ce intentii au Germanii cu Regele Carol, dupa ce aceasta si-a schimbat orientarea de politica externa, si cum e vazuta miscarea legionara în cercurile oficiale. Totodata, Valer Moldovan avea misiunea sa pledeze cauza Transilvaniei.
Octavian Rosu, seful "Grupului 17" dupa plecarea mea, si Dr. Victor Biris, angajat între timp la emisiunea româna de la Radio Berlin, au putut lua legatura cu Valer Moldovan îndata dupa sosirea acestuia gratie lui Nicolae Iliesu, secretarul lui, care se întâmplase sa fi fost coleg de Universitate cu Rosu la Cluj. Rosu a fost recomandat lui Moldovan si de Vorobchievici, atasatul militar al României la Berlin. Cum a ajuns Rosu în contact cu Vorobchievici? Dupa audienta mea la Rege, în 18 Iunie, Rosu s-a dus la Legatia

Româna pentru a cere pasapoartele de întoarcere în tara pentru el si pentru ceilalti camarazi din grupul lui. A vorbit cu Ministrul Alexandru Romalo si cu Consulul Caragea, dar acestia au refuzat sa-si asume aceasta raspundere, afirmând ca le trebuie instructiuni de la Bucuresti. Atunci au intrat pe fir atasatul militar, colonelul Vorobchievici si ajutorul sau, maiorul Proca. Acestia s-au declarat dispusi sa elibereze pasapoartele legionarilor care vor sa se întoarca în tara. La scurt interval a venit delegatia legionara, compusa din Borobaru si Stoicanescu, si acestia i-au comunicat lui Rosu ca dorinta mea nu este sa se repatrieze toti, ci sa ramâna o rezerva la Berlin. Conformându-se acestor instructiuni, Rosu nu s-a mai întors în tara, dar legaturile lui cu Colonelul Vorobchievici si cu Maiorul Proca au continuat. Rosu l-a adus apoi si pe Biris la conversatii si, în modul acesta, s-a ajuns la un schimb des si amical de opinii între cei doi ofiteri si cei doi legionari.
Colonelul Vorobchievici era un distins ofiter al armatei române. Profund îndurerat de tragedia tarii si acum având prilejul sa cunoasca miscarea în realitatea ei autentica, a început sa se înstraineze de Rege si sa devina prieten al Legiunii. Pâna la urma a adoptat teza noastra, pe care o sustineau cei doi legionari, ca numai un guvern legionar poate salva România. În rapoartele ce le trimitea la Bucuresti sublinia prestigiul de care se bucura Garda de Fier în Capitala Reichului si necesitatea dea se ajunge cât mai grabnic la o întelegere cu ea.
Legatia Româna primise ordin de la Bucuresti, atât de la Externe cât si de la Palat, ca sa sprijine misiunea lui Valer Moldovan. Cum însa atasatul militar, Colonelul Vorobchievici, era cel mai bine informat asupra starii de spirit în tara Reichului, Valer Moldovan a fost avizat în primul rând la serviciile acestuia. Valer Moldovan nu facea un pas fara sa se consulte cu Colonelul Vorobchievici, care devenise un fel de confident politic al lui. Colonelul i-a recomandat pe Rosu si Biris ca figuri politice ale miscarii si persoane cu excelente legaturi în cercurile germane. Dr. Victor Biris, fiind angajat la Radio, izbutise într-adevar sa-si creeze o serie de relatii în Ministerul Informatiilor.
Valer Moldovan cazuse într-un moment cum nu se poate mai rau pentru misiunea lui. Guvernul german nu era interesat sa trateze alte probleme cu România înainte de a solutiona chestiunea Transilvaniei. Pâna atunci toate usile erau închise. Regele Carol nu era repudiat din principiu si guvernul german avea intentia sa reia colaborarea cu el îndata ce le-ar fi facut pe voie în litigiul cu Ungaria. Dar pâna atunci îl tinea sub presiune, pentru a-si atinge scopul cu Transilvania. Miscarea legionara era considerata la Berlin din acelasi punct de vedere, strict tactic. Rolul ei opozitionist s-ar fi terminat dupa stabilirea noii frontiere apusene, caci drumul ar fi fost deschis acum pentru normalizarea relatiilor cu Regele, a carui substituire Germania nu o vedea posibila.
Valer Moldovan nu avea de unde sa stie care e jocul german si venind la Berlin si neputând vedea nici o figura importanta a regimului, a tras concluzii negative pentru pozitia Regelui în fata lui Hitler.
Dupa informatiile lui Rosu, Moldovan a vazut pe Meissner, Subsecretar de Stat la Cancelaria Führerului, pe Dr. Robert Ley, seful lui "Deutsche Arbeitsfront" si pe un functionar secundar de la Externe. Rezultatul acestor conversatii, dupa propria lui declaratie, au fost deprimante.
În chestiunea Transilvaniei, Valer Moldovan venise complet nepregatit. Nu avea nici o data istorica, geografica sau cartografica. În graba Octavian Rosu i-a întocmit un pro-memoria, care i-a servit ca baza a discutiilor avute. De la atasatul cultural Tulescu, Rosu reusise sa obtina o serie de harti importante asupra Transilvaniei. În acest pro-memoria, Rosu scotea în evidenta greseala ce-ar face-o guvernul national-socialist daca ar slabi prea mult România. Orice exces ar merge contra intereselor Germaniei, deoarece România, din cauza vecinatatii cu Rusia, nu are alta solutie decât sa mearga cu Puterile Axei.
Demoralizat de slabele rezultate ce le obtinuse din întrevederile cu oficialitatile germane, Valer era cu atât mai bucuros sa asculta sfaturile legionarilor cu care era în contact. Octavian Rosu si Dr. Victor Biris s-au întâlnit zilnic cu el, o saptamâna în sir, la Hotelul Adlon. Colonelul Vorobchievici si Maiorul Proca, total câstigati de partea noastra, formau un front unit cu legionarii, încât trimisul Regelui era încercuit. El nu putea transmite la Bucuresti decât ceea ce auzea din acest cerc restrâns.
Rosu si Biris au adus excelente servicii miscarii în aceasta perioada de tranzitie, realizând o actiune paralela cu ceea ce urmaream si pregateam eu în tara. Fara sa ne fi consultat si fara sa le fi trimis macar instructiuni, doar calauziti de simtul lor politic, au convertit pe cei doi ofiteri si mari patrioti în aliatii nostri si, cu ajutorul lor, au neutralizat misiunea lui Valer Moldovan la Berlin.
principala sursa informativa a Regelui la Berlin, biroul atasatului militar, intrase în serviciul nostru si nu mai trimitea spre tara decât opinii favorabile miscarii.

Primul lucru ce la-u facut legionarii în convorbirile cu Valer Moldovan, a fost sa-i zdruncine încrederea acestuia ca jumatatile de masura ale Regelui în politica interna ar putea fi acceptate la Berlin. "Noi vrem sincer sa ne împacam cu Regele, îi spunea Rosu la Moldovan, dar unei tari sfâsiate teritorial, unei tari fara aliati, cu un popor complet dezorientat si demoralizat, nu-i mai ramâne altceva decât ca pe plan extern sa se integreze fara rezerva în noua constelatie europeana, iar pe plan intern sa realizeze o schimbare radicala de structura si garnitura, de la centru la periferie, având ca baza miscarea legionara, în frunte cu Horia Sima".
O saptamâna întreaga a pledat aceeasi teza, ajutat de Vorobchievici, care nu uita sa aminteasca de bunele legaturi ce le are miscarea cu partidul national-socialist.
Valer Moldovan a ajuns la convingerea ca Nemtii nu-l primesc si nu poate sa faca nimic nici în chestiunea Transilvaniei, pentru ca trimisul unui regim rau vazut la Berlin.
Nemaiavând nici o speranta sa aduca vreo veste îmbucuratoare Regelui, s-a hotarât sa se întoarca în graba la Bucuresti si sa-i raporteze adevarul.
Gratie lui Iliesu pe care-l cunosteam si eu de la Bucuresti, am fost înstiintat imediat de întoarcerea lui Valer Moldovan si chiar am putut sa aflu ce va spune acesta Regelui. Am fost acasa la Iliesu si acesta mi-a aratat ciorna raportului pe care Moldovan îl va înainta Regelui. Raportul era dezastruos pentru politica de pâna acum a Regelui si recomanda formarea de urgenta a unui nou guvern, a carei axa sa fie miscarea.
Dupa Moldovan, a fost chemat si Vorobchievici la Bucuresti pentru a-si face raportul. Acesta a fost s mai categoric. Raportul de vreo 16-18 pagini continea o parte militara si o parte politica. Înainte de plecare, Vorobchievici i-a citit lui Rosu partea politica. Concluziile erau identice cu ale lui Moldovan. "Germania nu are nici o încredere în formele politice artificiale nascocite în ultimul timp. Oamenii compromisi în politica filo-engleza trebuie îndepartati, pentru ca nu se bucura de nici un credit la Berlin. Singura solutie este o reforma de structura, având ca baza tineretul".
La întoarcere, Vorobchievici i-a povestit lui Rosu cum a decurs audienta. Era cel mai sincer si cel mai îndraznet memoriu ce i s-a prezentat vreodata Regelui, pe care nici un alt membru al corpului diplomatic nu ar fi cutezat sa-l faca. Nu mai era sigur ca se întoarce caci, dupa cele scrise de el, se astepta sa fie destituit. Regele l-a primit foarte calm, a citit memoriul si lui Moruzov si acesta l-ar fi aprobat. Vorobchievici era convins ca dupa raportul lui Moldovan si raportul sau, Regele nu mai are alta posibilitate sa ramâna pe Tron decât sa se înteleaga cu Horia Sima.
Pe Valer Moldovan l-am cunoscut înainte de plecarea lui la Berlin. Evident i-am repetat si lui punctul meu de vedere asupra necesitatii formarii unui nou guvern, a carei baza sa fie miscarea, ceea ce nu excludea participarea altor oameni politici, bunaoara cum ar fi el. Când l-am vizitat dupa întoarcerea lui de la Berlin, mi-a citit raportul ce i l-a înaintat Regelui si care coincidea cu ciorna lui Iliesu. A adaugat ca i-a comunicat si verbal Regelui ca trebuie sa ajunga la o întelegere totala cu mine.
Dupa rapoartele lui Moldovan si Vorobchievici, ma asteptam sa fiu chemat de la o zi la alta la Palat pentru a trata formarea unui nou guvern. Nu mai îmi convenea acum nici o forma de colaborare cu Regele, nici chiar cea mai avantajoasa, caci pregatirile pentru revolutie erau înaintate si ma desparteau câteva zile de momentul decisiv. Din fericire, nu s-a întâmplat nimic. Regele se prefacea numai ca e interesat de rapoartele de la Berlin. Moldovan si Vorobchievici se înselau când credeau ca concluziile lor vor avea efectul asteptat. Gândurile Regelui erau în alta parte.
El astepta cu înfrigurare sa se termine si cu cedarile teritoriale în Transilvania si Dobrogea, pentru a-si câstiga libertatea de actiune în politica interna si a trata în alti termeni cu miscarea.
Singurul efect bun al acestor rapoarte a fost ca i-a marit Regelui nelinistea asupra pozitiei miscarii legionare la Berlin, ceea ce ne-a dat noua timp sa mai câstigam câteva zile pentru mobilizarea fortelor.
Pe Vorobchievici l-am vazut si eu la Bucuresti într-o împrejurare care merita sa fie tratata într-un capitol aparte.

8. EVOLUTIA LUI MORUZOV

Ca sa întelegem conexiunea intima a evenimentelor care au premers si conditionat deznodamântul de la 6 Septembrie 1940, trebuie sa revin la Moruzov, la ceea ce gândea si facea acest misterios personaj, care exercita o imensa putere în Stat. În luna August, Moruzov suferise o evolutie paralela cu evenimentele. Cu cât se îngreuna situatia Regelui cu atâta se îndeparta de el si cauta sa se apropie de miscare.

Reamintesc premisele de la care pornise Moruzov si ajutorul lui, Nicki Stefanescu, ca sa ajunga la o întelegere cu mine:
– Miscarea nu poate fi distrusa, caci dispune de solide garnituri de "pistolari", încât viata Regelui e în pericol, daca se continua confruntarea între cele doua forte.
– Pe plan extern, miscarea are serioase legaturi în Capitala Reichului. Ea nu poate fi dislocata de Rege. Moruzov întretinea excelente legaturi cu Canaris, dar nu ajunsese la Himmler. Prin mine spera sa câstige si protectia Reichsführer-ului SS Himmler.
Prabusirea frontului francez l-a convins ca nu exista alta alternativa pentru salvarea Regelui si a sistemului decât o întelegere cu mine, care reprezentam aripa intransigenta a Legiunii si ma bucuram de cea mai mare popularitate.
Pe baza acestor convingeri, a actionat Moruzov când a l-sfatuit pe Rege sa ma elibereze.
Manifestarile mele în viata politica s-au desfasurat în conformitate cu convingerile si planurile lui, pâna la demisia mea din guvern.
Acest gest l-a speriat. Se prabusea întreg edificiul de captare al miscarii! Horia Sima nu era instrumentul maleabil pe care si-l imagina el. E un om politic. Dar Moruzov, obsedat de chestiunea Himmler, mergea mai departe, vazând în demisie nu ceea ce era ea în realitate, ci efectul unei interventii germane.
Horia Sima nu putea sa-si permita sa-l provoace pe Rege, gândea el, daca nu avea acoperirea Berlinului! Evident se însela, dupa cum se însela asupra presupuselor mele relatii la Berlin. Dar mitul tariei mele la potentatii celui de-al Treilea Reich îl acaparase asa de mult încât interpreta toate actiunile mele ca un simplu reflex a ceea ce mi se indica de la Berlin.
Când am demisionat, nu a fost scandalizat, nu mi-a adus nici cea mai usoara învinuire ca as fi calcat conventia cu Regele si nici nu a încercat sa0mi faca vreun rau. Era convins mai mult ca oricând ca demisia mea are o adânca semnificatie politica si ca eu detin cheia relatiilor dintre România si Germania. El râvnea sa-l introduc si pe el pe firul fabuloaselor relatii ce le am la Berlin. În timp ce la Palat se observau semnele de raceala si neîncredere, Moruzov naviga în sens invers, multiplicând fata de mine semnele de atentie si prietenie. Pe lânga staruinta lui de a-i deschide drumul spre Berlin, tendinta lui era acum sa se elibereze de sub povara crimelor din trecut, azvârlind raspunderea lor asupra Jandarmeriei si a Prefecturii de Politie. Într-o zi îmi spune cu un aer radios: "Stii, D-le Sima, am sa-l scot pe criminalul asta de Bengliu de la Jandarmerie". M-am uitat la el uluit. Cum o sa-l scoata pe Bengliu? Cine este el? Asta depindea de Rege. Dar n-a trecut nici o saptamâna si Generalul Bengliu îmbracase haina civila. Ducându-ma pe la începutul lunii August pentru un tratament de urechi la Dr. Simionescu, de pe Bulevardul Bratianu, însotit de Dr. Popovici, de cine dau în anticamera?
De Generalul Bengliu, îmbracat civil si de sotia lui. S-a speriat, îngalbenindu-se. L-am salutat si s-a linistit. Ce deosebire de Generalul Bengliu în uniforma! Arata mic si neajutorat.
Interesele lui Moruzov coincideau în acel moment cu ale Regelui, caci Regele, paralel cu captarea miscarii, se gândea sa se elibereze de echipa de asasini care îl servise în trecut.
Dar Moruzov, care cunostea bine caracterul Regelui, ingratitudinea de care era capabil, fara îndoiala ca se gândea si el ca ar putea fi sacrificat într-o buna zi "pentru salvarea Tronului". Un motiv în plus sa caute sprijinul Miscarii si acoperirea atotputernicului Reichsfuehrer SS Himmler.

9. O CONFERINTA ÎN PATRU

Colonelul Vorobchievici, cum am aratat în capitolul precedent, fusese chemat la Bucuresti de Rege pentru a-i raporta de atitudinea guvernului german fata de persoana lui de regimul ce-l prezida. Raportul atasatului militar n-a avut efectul asteptat de el la Palat, cum îsi imagina cu multa ingenuitate Vorobchievici. În schimb i-a provocat lui Moruzov un puternic soc psihologic, determinându-l sa creada ca pozitia Regelui este pierduta. Moruzov si-a însusit suta la suta concluziile lui Vorobchievici – o totala întelegere între Rege si miscare – si pentru a le aduce la îndeplinire a aranjat o întâlnire în patru în casa Generalului Coroama din Strada Sfintii Voevozi 24: eu, Moruzov, Vorobchievici si Generalul.
Nu stiam de venirea la Bucuresti si nici de motivul pentru care Moruzov propusese o întâlnire în casa Generalului Coroama. De abia atunci l-am cunoscut pe Colonelul Vorobchievici si am aflat de strânsele lui relatii cu Rosu si Biris, caci acestia nu-mi scrisese nimic înainte de la Berlin. Atasatul militar mi-a facut o impresie buna. Un om integru si devotat intereselor patriei.

Subiectul discutiei nu numai ca m-a surprins, dar mi-a creat o stare de neliniste si îngrijorare: formarea unui nou guvern. Vorobchievici a expus proasta situatie care domnea la Berlin în jurul Regelui, din care cauza nici Transilvania nu poate fi aparata, si a cerut imediata formare a unui nou guvern, în care miscarea sa fie larg reprezentata. E singura posibilitate de a se salva atât Tronul cât si granitele apusene.
Tema nu era noua pentru mine. Aproape de doua luni în sir, de la iesirea mea din guvern si chiar de mai înainte, pledam aceeasi cauza. Dar redeschiderea acestei probleme, în acel moment, ma stânjenea cumplit. Întâi, pentru ca îmi pierdusem încrederea în capacitatea Regelui de a face un gest de generozitate si, în al doilea rând, abandonasem ideea colaborarii cu Regele si ma aflam la doi pasi de revolutie.
Nu ma încânta presedintia guvernului, când scopul revolutiei ce-o pregateam era abdicarea Regelui.
Dar cum puteam sa-mi dezvalui gândurile, am acceptat sa particip la discutie.
Am propus pe Generalul Coroama presedinte de consiliu, dar Moruzov, secundat de Vorobchievici, staruia ca eu sa iau conducerea guvernului. Ma întrebam atunci, în sinea mea, daca Moruzov mai vorbeste în numele Regelui sau este o ideea personala a lui? Propunerea lui Moruzov nu se potrivea cu experienta mea, cu nenumaratele mele încercari de a-l determina pe Rege sa concedieze guvernului Gigurtu, facând loc unei formatii legionare.
Regele tinea cu dintii de guvernul Gigurtu. Sa-si fi schimbat gândul dupa întoarcerea lui Valer Moldovan de la Berlin? Nu-mi venea sa cred. Dar daca Moruzov a pierdut contactul cu realitatile de la Palat, pe care eu le intuiam mai bine?
Mi-am propus sa fiu extrem de prudent si sa nu ma angajez în directia lor.
Le-am servit un argument realist, logic si convingator. Le-am explicat ca acum, când nu ne mai despart ca acum, când nu ne mai despart decât câteva zile de decizia Puterilor Axei, care va hotarî soarta Transilvaniei, miscarea legionara nu se poate consuma în actul cedarilor teritoriale.
Daca am fost chemati la putere înainte de a se începe tratativele cu Ungaria, atunci am fi acceptat raspunderile, caci stiam ca vom putea apara cu succes hotarele Transilvaniei, dar acum e prea târziu... Miscarea legionara trebuie sa ramâna o rezerva nationala la dispozitia Regelui pentru actiunea de refacere a tarii, dupa ce se va încheia aceasta faza dureroasa.
Am facut bine ca nu m-am lasat antrenat pe aceasta panta, caci influenta lui Moruzov era în declin pe vremea aceea la Palat si, dupa cum vom vedea mai departe, va cadea în curând în dizgratie.
La despartire Vorobchievici m-a întrebat ce sa le comunice lui Rosu si Biris.
– Spune-le sa se întoarca acasa, caci raporturile interne s-au normalizat si tara are nevoie de munca si inteligenta lor.

10. ÎN VIZUINA LUI MORUZOV

La doua zile dupa întâlnirea din casa Generalului Coroama, primesc un telefon din partea lui Moruzov, rugându-ma sa-l vizitez la Serviciul Secret, pentru ca are sa-mi comunice ceva important. Cum nu fusesem niciodata în acel loc, mi-a dat adresa, Strada Saita, cum intrai în Bulevardul Carol pe dreapta.
Ce-o mai fi si asta? Nu ma mai despartea decât o saptamâna de ziua atacului – fixata pentru 1 Septembrie – încât aceasta invitatie ma nelinistea. Sa fi aflat Moruzov ceva de pregatirile noastre si vroia sa ma captureze? M-am sfatuit cu camarazii ce se aflau în acel moment cu mine. Sa ma duc, sa nu ma duc? Sa ma ascund, pretextând ca am plecat în provincie, pâna în ziua loviturii?
Am trecut prin framântari cumplite. Sa se termine oare toata straduinta noastra într-un mod atât de trist, descoperiti si prinsi înainte de întreprinde ceva? Ca în Ianuarie 1939? Si cine stie cu câti morti si arestati din nou?
Dupa multe sovairi, m-am decis sa-mi asum acest risc si sa-l calc pe Moruzov în vizuina lui.
Mi-am facut urmatoarea socoteala. Daca nu e nimic si nu ma duc, de abia atunci îi trezeam banuieli si ne expuneam la urmariri.
O conditie fundamentala a reusitei loviturii era sa mentin contactul cu inamicul pâna în ultimul moment. Nu numai ca nu puteam parasi Capitala, dar trebuia sa ma arat peste tot, cu aceeasi frecventa, desfasurând o activitate politica normala. Nu puteam lipsi asadar nici de la întâlnirea cu Moruzov.
L-am luat pe Traian Borobaru cu mine si l-am lasat afara în strada, la o distanta potrivita. Daca nu ieseam într-o ora si jumatate, trebuia sa dea alarma. Un grup de legionari era pregatit sa patrunda cu forta la Serviciul Secret.

Moruzov m-a primit cu bunavointa de altadata. N-am observat nici o schimbare în atitudinea lui, ceea ce nu m-a asigurat de intentiile lui pacifice, caci putea sa fie o simpla masca. M-a condus într-o sala mare, încarcata cu dulapuri metalice. Apoi, mi-a spus:
– Uite, D-le Sima, pentru ce te-am chemat. Sa nu crezi ca în timpul asta am ramas inactiv. Sunt decis sa curat tot aparatul politienesc de elementele care s-au compromis în asasinarea legionarilor. Asa cum am facut cu Bengliu.
M-am uitat la el cu aerul unui om care se trezeste dintr-un cosmar. Am respirat usurat. Eu care tremuram sa nu fiu înhatat, aveam în fata mea un om care tremura el de viitorul lui si îsi cauta salvarea la mine.
– În aceste sertare sunt fisierele cu numele tuturor comisarilor si agentiilor de politie din tara. Le vom examina rând pe rând ca sa vezi ce schimbari am facut.
Mi-a indicat ce comisari a suspendat, pe care i-a trecut în pozitii inferioare sau i-a stramutat dintr-o localitate într-alta. Întreg aparatul politienesc era ravasit. Ordinele fusesera date si schimbarile erau în curs de rezolvare.
Cu rabdare, Moruzov a trecut de la un sertar la altul, voind sa-mi arate tot, ca sa ma convinga de lealitatea lui.
M-am aratat profund recunoscator de actiunea lui, de epurare a politiei, dar gândul meu era în alta parte. Timpul trecea, depasisem ora convenita si mi-era teama ca Borobaru, conform consemnului primit, sa nu dea alarma si sa nu ma trezesc nu un grup de legionari asaltând Serviciul Secret. Totul s-ar f pierdut.
Cu mare greutate m-am despartit de Moruzov, care vroia sa-mi explice în amanunt criteriile dupa care a procedat la reorganizarea politiei. Când am iesit de la Serviciul Secret, Borobaru era înca la postul lui. Cinci minute daca as mai fi întârziat, ar fi plecat în cautare de ajutor.
A fost nespus de fericit când m-a vazut.
Din cele ce am constatat la Serviciul Secret, am tras concluzia ca politiile din tara numai nominal erau subordonate Directiei Generale a Sigurantei si ca acela care dispunea efectiv de toate numirile si schimburile era Moruzov.
Rasturnarile provocate de Moruzov în aparatul politienesc tocmai în ajunul loviturii erau în beneficiul nostru, caci comisarii, despartiti de misiunile lor de pâna acum, nu mai erau în stare sa se ocupe în noile functii si de supravegherea legionarilor.

11. MORUZOV MA INVITA LA CANARIS

Abia ma dezmeticisem din vizita mea în Strada Saitei si a doua zi ma cauta si îmi pune o noua problema:
– D-le Sima, nu ai vrea sa ma însotesti la Berlin ca sa vedem împreuna pe Amiralul Canaris, care este un puternic personaj al celui de-al Treilea Reich, dar momentul mi se pare inoportun. Gânditi-va la ce-ar putea sa iasa daca s-ar auzi ca am calatorit împreuna la Berlin. Ne-am compromite reciproc. Stiti ca o parte din legionarii din Berlin nu vad cu ochi buni colaborarea mea cu Regele Carol si cer abdicarea lui. Acum daca ne vor vedea împreuna, vor zice ca avem ceva împreuna, ca am intrat în slujba D-tale si mai stiu ce. Poarta va fi deschisa larg tuturor calomniilor, când în realitate colaborarea noastra este strict politica si pentru binele patriei. D-ta, la fel, vei avea de îndurat. Eu care cunosc mai bine politica germana, stiu ca în sferele militare partidul national-socialist nu este agreat. Aceasta animozitate se pare ca exista si în serviciile Amiralului Canaris si atunci, prin ricoseu, ai avea D-ta de suferit din cauza prezentei mele.
– Mai bine, du-te D-ta singur, vorbeste cu Amiralul si de mine si, mai târziu, când situatia politica se va limpezi si nu vom mai avea de întâmpinat aceleasi riscuri, îl vom vedea împreuna.
Moruzov a acceptat punctul meu de vedere si n-am mai insistat.
Scapasem de o noua si grea încercare. Daca as fi plecat în acele momente la Berlin, ar fi trebuit sa abandonez planul de actiune, când nu ma mai despartea decât câteva zile de ora H.
O alta primejdie care m-ar fi pândit la Berlin, daca m-as fi dus cu Moruzov, ar fi fost ca se dezvaluia fragilitatea legaturilor mele cu guvernul german, mai bine zis, inexistenta lor. Fara îndoiala Moruzov mi-ar fi cerut sa-l vada pe Himmler, presupusul meu patron, iar eu nu l-as fi putut prezenta nici unui comisar de politie! În acel moment nu as mia fi prezentat nici un interes pentru el si nici pentru Palat, caci mitul fabuloaselor mele legaturi la Berlin se prabusea...
Dar de ce graba lui Moruzov sa se duca în acele zile cruciale la Berlin? El nu se ducea nici pentru Rege si nici pentru chestiunea Transilvaniei, ci exclusiv pentru sine. Simtind ca se vor produce schimbari mari în

tara, el vroia sa-si asigure spatele. Daca ar fi încercat cineva sa se atinga de el, cu sau fara Regele pe Tron, Amiralul Canaris trebuia sa-l salveze, intervenind la Bucuresti. Pe mine ar fi vrut sa ma aiba Moruzov alaturi de el, pentru a-i da garantii lui Canaris ca din partea miscarii nu i se va întâmpla nimic.
Ultimele episoade, în care Moruzov a fost protagonistul, întâlnirea din casa Generalului Coroama, vizita mea la Serviciul Secret si invitatia de a-l vedea împreuna pe Canaris, s-au petrecut una dupa alta, la scurt interval de timp, de la 24-28 August 1940. Cert este ca Moruzov nu mai era în tara când s-a decretat arbitrajul de la Viena, 30 August, si nici în zilele urmatoare, când a izbucnit revolutia legionara.
Plecarea lui a fost providentiala, caci daca ar fi fost în tara, l-ar fi oprit pe Rege sa încredinteze puterea Generalului Antonescu si atunci evenimentele ar fi luat alt curs.

12. FORUL LEGIONAR SI REVOLUTIA

În ajunul dezlantuirii contra Regelui Carol, unitatea miscarii era impunatoare. De sus pâna jos nici o fisura în edificiul ei.
Ultimii partizani ai lui Noveanu, Radu Mironovici si Victor Corbutiu, se desprinsesera de el, predându-se evidentei. Nu mai încapea nici o îndoiala acum asupra hotarârii lui Noveanu si a celorlalti ministri legionari de a-si lega definitiv soarta de Regele Carol si în orice conditii, chiar daca prezenta lor în guvern ar antrena si raspunderea miscarii în iminentele pierderi teritoriale la granita de vest.
Forul Legionar avea o enorma importanta în batalia angajata cu regimul, deoarece asigura unitatea miscarii si acoperea activitatea mea politica. Nu eram exponentul unui sector, unui fragment de Legiune, când vorbeam de Palat sau în alta parte, ci al întregii miscari.
Când, pe la începutul lunii August, am facut primii pasi pe teren mi-am pus problema daca este bine sa asociez la actiune si Forul Legionar. Am ajuns la concluzia ca trebuie tinut de-o parte, din doua motive. Daca lovitura nu izbutea, s-ar fi evitat sa fie trasi la raspundere acesti oameni care reprezentau ultimele capetenii legionare scapate din prigoana trecuta.
În al doilea rând, componenta Forului Legionar nu oferea certitudinea unei adeziuni masive la ideea revolutiei. Unii m-ar fi urmat, dar altii s-ar fi opus perspectivei de a juca totul ca pe-o carte si atunci rezultatul ar fi fost contra-producator.
Tocmai în ultimele zile ale lunii August, am trait o întâmplare care mi-a dat dreptate în atitudinea de prudenta adoptata fata de For. Mile Lefter, cum am spus, se ducea regulat la Serviciul lui Moruzov, unde facea ore de birou. La o sedinta a Forului, se întoarce de acolo agitat si ne spune:
– Am aflat la biroul lui Moruzov o veste nelinistitoare. Miscarea pregateste o lovitura contra Regelui.
– Si D-ta ce-ai raspuns?, l-am întrebat eu foarte linistit.
– Am negat categoric.
– Bine ai facut. Sunt niste intrigi din partea unor cercuri pentru a asmuti din nou pe Rege contra noastra. Evident ca e o absurditate.
Li s-au luat tuturor o piatra de pe inima si am trecut la ordinea zilei.
Fata de Razleti am adoptat aceeasi tactica. Marea majoritate au fost tinuti în ignoranta, de teama sa nu se filtreze ceva la Palat, cu atât mai mult cu cât de asta data nu mai era Capitala centrul luptei. Numai câteva elemente, alese cu mare grija, au primit în cadrul luptei planului de actiune.
Dupa 6 Septembrie, Colonelul Zavoianu, Dr. Dumitru si altii au fost foarte mâhniti ca n-au stiut nimic de actiune, deoarece ar fi vrut sa participe si ei la aceasta batalie cruciala pentru destinele Legiunii si ale Neamului.

13. O CONVORBIRE CU HORIA CODREANU

Tot în ultima saptamâna a lunii August am avut o lunga convorbire cu Horia Codreanu, în casa Colonelului Zavoianu, convorbire care merita sa fie mentionata, caci avea atingere cu actiunea în curs si putea afecta întreaga desfasurare a luptei.
Profesorul Codreanu era nemultumit de purtarea fiului sau din cauza strânselor lui legaturi cu Vasile Noveanu. Rareori venea pe la Profesor si totdeauna era energic admonestat de tatal sau. Odata, nu stiu ce facuse, s-a mâniat asa de tare pe el încât era decis sa-l dezmosteneasca, ridicându-i dreptul de a-i purta numele.
Eram pe atunci în casa la Profesor cu Alecu Ghica, Horia Cosmovici si Dr. Popovici. Cu mare greutate l-am potolit sa nu faca acest pas.

Într-o zi Horia Codreanu, ajutat de câteva elemente din jurul lui, l-a sechestrat pe Constantin Stoicanescu într-o casa si l-a tras la raspundere pentru atitudinea lui contra lui Noveanu. Dupa aceasta întâmplare, m-am ferit sa dau ochi cu Horia Codreanu si întotdeauna umblam însotit.
As fi refuzat sa stau de vorba si acum cu el daca nu ar fi insistat Colonelul Zavoianu si mai ales pentru ca întâlnirea nu implica nici o primejdie, fiind fixata în casa lui.
Era într-o dupa masa. Colonelul ne-a lasat singuri. Nu-l mai vazusem pe Horia Codreanu din 1934, de la Jilava, când ofiter fiind, a fost arestat, scos din armata si adus la închisoare, exclusiv pentru vina de-a fi fratele Capitanului. Aceeasi fata angelica, cu ochii verzi si profunzi, doar ca era mai mic de statura. Când a început sa vorbeasca, l-am ascultat vrajit. Avea o voce sonora de bariton, care aducea mult cu a Capitanului, si un talent remarcabil de a-si expune ideile, cu o logica impecabila. A vorbit mai mult el, câteva ore în sir, fara sa dea semne de oboseala si eu sa-mi pierd o clipa atentia.
Ce mi-a spus? Mai întâi a facut responsabil comandamentul legionar din prigoana de moartea Capitanului, dar nu pentru atentatele ce s-ar fi savârsit atunci, caci cu ele sau fara ele, Capitanul tot ar fi fost asasinat, ci pentru ca nu am organizat o expeditie pentru scoaterea lui din închisoare, trebuia facut ceva pentru eliberarea lui, chiar împotriva vointei lui. Soarta lui era pecetluita si unica posibilitate de a-i salva viata ar fi fost sa fie eliberat cu forta.
I-am raspuns ca nu numai comandamentul legionar, ci si multi legionari liberi au venit cu propunerea unei lovituri la Râmnicu-Sarat, dar am fost permanent frânati de teama unei nereusite, caci, în acest caz, am fi fost facuti responsabili de moartea Capitanului. În învalmaseala ce s-ar fi produs cu jandarmii, cu certitudine ca ar fi fost ucis si el. I-am reamintit apoi ca stie tot asa de bine ca si mine, din gura Doamnei Codreanu, ca a existat un plan de evadare al Capitanului, bazat pe o complicitate interna, care avea mult mai mari sanse de reusita. Un capitan de jandarmi s-a oferit sa-l scoata, dar Capitanul a refuzat, temându-se probabil de o cursa.
A trecut apoi la alt subiect, la relatiile cu regimul. Nu mi-a facut apologia lui Noveanu si nu mi-a vorbit nimic de prezenta ministrilor legionari în guvern. Considera situatia Regelui mai mult decât critica, disperata.
Daca acum s-ar întreprinde ceva din partea miscarii, Regele zboara de pe Tron. Si atunci a început sa-mi desfasoare teoria lui despre o lovitura de Stat. Pe masura ce înainta în expunere, m-a cuprins nelinistea. Caci conceptia lui nu era decât copia planului meu de actiune: aceeasi idee de a ataca institutiile publice concomitent în mai multe orase si de a antrena si armata în lovitura.
Am ramas perplex. I-o fi dezvaluit ceva Profesorul? Daca stie Horia Codreanu, stie si Noveanu, si daca stie Noveanu, va afla si Palatul. Puteam fi surprinsi si arestati chiar înainte de a intra în lupta. Cum însa Profesorul se afla la Calimanesti, parca nu-mi venea sa cred sa fi aflat ceva de la el. Dar daca îmi spune aceste lucruri ca sa ma descopar eu, ca sa afle chiar de la mine daca nu pregateam ceva contra Regelui? Vazându-l pe el atât de entuziasmat, nimic mai natural decât sa-i fac si eu confidenta ca se pregateste ceva în sensul planului sau. Dar daca exista o actiune paralela a lui Horia Codreanu, de care eu nu stiu nimic, si el înfatisându-mi-o în amanunte, ar vrea sa ma convinga sa particip la lovitura proiectata de el?
Câte idei nu mi-a trecut prin minte în acel moment!
La urma îmi spune ca încheiere a pledoariei lui pentru o razvratire:
– Situatia interna este de asa natura astazi, este atât de exploziva, încât cine trage primul glonte de revolver, acela câstiga batalia.
Spusese un mare adevar si iarasi ma întrebam daca nu pregateste el ceva si lovitura lui sa nu premearga actiunii organizata de mine, alarmând autoritatile?
– Iata ce e, draga Horia, i-am spus. Ai dreptate în tot ce spui. Stiu o actiune contra Regelui, în aceste momente de adânca nemultumire populara, ar duce matematic la prabusirea lui.
Dar nu tii seama de factorul extern. Rusii ne pândesc. Stiu ca Regele este detestat de marea majoritate a poporului românesc, dar daca, printr-o revolutie, deschidem portile invaziei rusesti, nu te gândesti la raspunderea uriase ce ne luam? Eu nu pregatesc nimic si te sfatuiesc si pe D-ta sa nu apuci aceasta cale primejdioasa.
Este adevarat ca eu lupt pentru darâmarea actualului guvern, din care, din nefericire, fac parte si unii camarazi de-ai nostri, dar aceasta actiune o duc exclusiv prin mijloace politice.
Mult mai târziu mi-am dat seama ca Horia Codreanu nici nu auzise nimic si nu planuia nimic. Avusese o intuitie geniala a ceea ce trebuia facut în acel moment, o scaparare de inteligenta din acelea pe care numai

Capitanul le avea. A fost ca o flacara interioara, care s-a stins apoi. Horia Codreanu avea o multime de calitati, dar îi lipsea stabilitatea sufleteasca, ceea ce îl facea inapt pentru activitatea politica.

14. MANIFESTUL SI TIPARIREA LUI

În noptile de 28 si 29 August, am lucrat la redactarea manifestului revolutiei legionare. Ziua nu puteam scrie, caci eram ocupat cu alte zeci de treburi. Asa cum m-am înteles cu Profesorul Codreanu, el trebuia sa citeasca de la Radio Brasov (Bod) o proclamatie catre tara, în numele sau propriu, prin care sa ceara poporului sa se ridice si sa alunge pe tiran. Revolutia trebuia sa se desfasoare în doua faze: mai întâi eu sa fac începutul, cu manifestul semnat de mine; apoi trebuia sa intervina Profesorul, pentru ca, cu greutatea numelui sau si cu raza de auditie pe care i-o oferea emisiunea de radio, sa creeze momentul psihologic favorabil unei razvratiri în masa. Actul al doilea era mai important decât primul. Numele de Codreanu, asociat la revolutie, ar fi dat un impuls considerabil actiunii. Asa cum îmi imaginam procesul revolutionar, ocuparea Postului de Radio Brasov (Bod) si declaratiile Profesorului de la acest post constituiau factorul decisiv al succesului loviturii.
Manifestul conceput de mine nu era o simpla chemare la revolta, ci un document politic, în care explicam poporului toata lupta Legiunii pentru salvarea Patriei si ratiunea pentru care suntem siliti acum sa punem mâna pe arme, ca unicul mijloc pentru a împiedica distrugerea totala a tarii:
ROMÂNI
La 5 Noiembrie 1936 si la 29 Noiembrie 1937, Capitanul Legionarilor, Corneliu Zelea Codreanu, a declarat urmatoarele:
"Cerem ca Majestatea Voastra sa pretinda tuturor celor ce conduc sau îsi manifesta pareri cu privire la politica externa a României sa declare ca raspund cu capul pentru directivele pe care si le însusesc.
Asteptam de asemenea acelasi gest de mare curaj si cavalerism si din partea Majestatii Voastre în ceea ce priveste linia regala de politica externa a României.
În acest mod, în momentul unei eventuale catastrofe, Tara ar cunoaste si cui apartin raspunderile si natura sanctiunii.
Nu exista: Mica Întelegere, nici Întelegerea Balcanica, nici Liga Natiunilor. Cine crede în acestea, dovedeste ca nu a înteles nimic.
Fata în fata stau numai doua lumi. Sub presiunea lor, în clipa razboiului, toate combinatiile diplomatice se vor narui ca niste castele de carton.
Tara întreaga trebuie sa se cutremure, sa se înalte si sa-i înfrunte pe acei care îi pregatesc moartea. Toti cei ce se gasesc astazi pe linia destinului si a istoriei nationale, au datoria sa ceara si sa impuna scoaterea politicii românesti interne si externe de sub influenta si comanda Masoneriei, Comunismului si Iudaismului.
Este singura masura salvatoare pentru viitorul Neamului Românesc."
Rezultatul acestei înalte prevederi politice a fost cea mai salbatica prigoana dezlantuita împotriva Capitanului si a tuturor legionarilor: arestari în masa, procese nedrepte, schingiuiri, mii de ani de temnita si sute de morti. O întreaga generatie lovita mai buni legionari linia de politica fixata de Corneliu Zelea Codreanu.
Tot atunci Capitanul nostru a cerut ca sa declare solemn toti cei detin raspunderea destinelor tarii ca vor plati cu capul toate actele care angajeaza viitorul neamului nostru.
Rezultatul acestei politici infame, al carui final nu putea fi decât prabusirea, a ajuns astazi la sfârsitul tuturor eroilor: destramarea interna, izolarea externa, iar pamântul patriei sfâsiat la Nord si la Sud, la Rasarit si Apus.
Cine este vinovat?
Regele a declarat în repetate rânduri ca politica externa îi apartine exclusiv, iar Constitutia din 1938 i-a acordat puteri depline de amestec în viata de Stat. Toate angajamentele de politica externa din ultimii ani s-au facut cu îndemnul si aprobarea lui.
Miscarea legionara a dus o lupta dramatica împotriva lui, în ultimii doi ani, considerându-l vinovat de toate nenorocirile ce s-au abatut asupra tarii, dupa ce aceasta miscare a încercat un lung interval de timp sa-l convinga sa adopte linia nationalista de politica externa si interna.
Dupa arestarea si eliberarea mea, în fata gravei amenintari din afara, am oferit Regelui o ultima sansa de salvare, cerându-i ca printr-un act unic si total, sa faca transferul de putere Garzii de Fier. Am considerat

ca interesele supreme ale tarii cereau în aceste vremuri grele o perfecta sinceritate de la un regim tiranic la un regim legionar.
Mi-am luat angajamentul în schimb sa garantez tronul si dinastia. Se putea realiza un act istoric de mare importanta, care ne gasea uniti si închegati în fata evenimentelor externe care se precipitau.
Am acceptat si anumite situatii care însemnau o scadere de prestigiu pentru mine si miscarea noastra, tot din dorinta de a da Regelui posibilitatea sa înteleaga momentul politic si sa se sprijine pe noi.
Nu am fost ascultat!
Dimpotriva, s-a cautat cu mare vrajmasie ca Garda de Fier sa fie lovita în unitatea ei, compromisa si macinata în puterea sufleteasca, iar în ultimele zile înainte de arbitrajul de la Viena, cautându-se punct de sprijin în afara de Axa.
Astazi când dezastrul tarii este îngrozitor de mare, când puterea Statului este farâmitata, când un întreg popor nevinovat e azvârlit în cea mai neagra deznadejde, lovit, umilit, batjocorit, când anarhia cea mai cumplita ne ameninta, când foametea bate la usa si când toata lumea indica pe vinovat, Garda de Fier e silita sa paraseasca atitudinea ei de larga întelegere fata de Rege si sa-i ceara singurul act patriotic ce i-a mai ramas, singura si ultima datorie:
Sa abdice!
E strigatul unanim al tarii. Vointa totala a unui popor.
Orice alta încercare e condamnata pierii. Agentul masoneriei si a iudaismului, omul democratiilor prabusite, autorul dezastrului tarii sa plece de pe tronul României.
Miscarea Legionara este gata sa-si asume raspunderea cu colaborarea si întelegerea tuturor patriotilor cinstiti.
Miscarea Legionara este hotarâta sa asigure continuitatea dinastiei românesti si sa accepte domnia Voievodului Mihail de Alba Iulia.
Miscarea Legionara face apel la întreg aparatul de Stat sa-si dovedeasca sentimentele nationaliste si sa se asocieze Garzii de Fier, sa nu opuna nici un fel de rezistenta, pentru ca nu are a se teme de nici un fel de resentiment.
Miscarea Legionara se adreseaza Armatei Române, adânc lovita în onoarea si mândria ei, si o asigura de toata camaraderia si dragostea legionarilor.
Miscarea Legionara îsi exprima din nou atasamentul ei profund pentru Puterile Axei si încrederea nezdruncinata în spiritul de dreptate care va prezida la alcatuirea Europei de mâine.
Miscarea Legionara cere sprijinul Puterilor Axei în aceste clipe de tragedie interna care ameninta sa rupa echilibrul tarii.
Cu gândul la Capitanul nostru, la cei morti si la cei vii, mergem înainte pe singurul drum ce ne-a mai ramas.
Camarazi,
Hotarârea s-a luat. Victoria e în piepturile noastre.
Nici o putere din lume nu ne va mai putea împiedica sa dam natiei linistea si dreptatea dupa care e însetata.
Bucuresti, 1 Septembrie 1940
HORIA SIMA
Manifestul purta data de 1 Septembrie, pentru ca în aceasta zi, Duminica, 1 Septembrie 1940, ora 9 seara, era prevazut initial sa se dezlantuie atacul. Din motive pe care le voi explica în continuare, a fost amânata data pentru Marti, 3 Septembrie, ora 9 seara.
Manifestul trebuia tiparit. Batut la masina si multiplicat, si-ar fi pierdut mult din efect. Problema a rezolvat-o Nae Mazilescu, student din Romanati, pe care l-am cunoscut în prigoana din 1938, când conducea studentimea legionara din Bucuresti. El se împrietenise cu familia unui tipograf, care se nimerise a fi si simpatizant al miscarii. Acesta avea o mica întreprindere într-o mahala a Capitalei, adica tocmai ceea ce ne trebuia noua. Tipograful si-a luat angajamentul sa culeaga textul noaptea, când lucratorii erau plecati si tot noaptea sa-l traga, pentru a asigura secretul imprimarii. Sâmbata dimineata aveam stocul la dispozitie. Din 2.000 de exemplare câte am comandat, jumatate au ramas în Capitala, iar restul au fost trimise în provincie.

15. CAUZELE DICTATURII DE LA VIENA

La întâlnirea de la Berchtesgaden, din 26 Iulie, Hitler a cerut plenipotentialilor români sa se înteleaga cu Ungurii pe baza principiului schimbului de populatie.

Când s-a pronuntat dictatul de la Viena, în 30 August 1940, acest principiu a fost ignorat si s-a procedat la partajul Transilvaniei între România si Ungaria. Ce s-a petrecut între cele doua date pentru ca Führerul sa abandoneze principiul fixat de el însusi

pentru rezolvarea diferendului teritorial româno-ungare? Care au fost cauzele au favorizat Ungaria sa primeasca mai mult din tinutul Transilvaniei decât i-ar f permis proportia numerica între locuitorii români si unguri din aceasta provincie?

1. În primul rând, Ungurii au fost încurajati de Ciano, Ministrul de Externe al Italiei, total câstigat de partea lor, sa ceara cât mai mult la Conferinta de la Turnu Severin pentru a provoca esecul ei si, în modul acesta, drumul sa ramâna liber pentru o interventie directa a Puterilor în litigiu, la a carui solutionare el spera sa exercite o influenta decisiva.

2. Cu mult înainte de a se deschide Conferinta de la Turnu Severin, Ungurii au masat aproape toata armata lor la granita Transilvaniei, santajând Puterile Axei cu iminenta unui razboi, daca nu li se satisfac cererile revizioniste.

3. Rusia Sovietica a anuntat ca sprijina revendicarile maghiare si bulgare, ceea ce a fortat Puterile Axei sa intervina cât mai repede pentru ca evenimentele sa nu se desfasoare peste capul lor. Stalin ar fi fost enorm de interesat sa izbucneasca un conflict româno-maghiar, caci atunci avea si el oportunitatea sa mai obtina ceva din trupul României. Un razboi ungaro-român ar atras dupa sine o interventie germana si ocuparea tarii noastre de Germani, iar Statul Român ar fi devenit eo ipso obiect de partaj între toti vecinii. Daca Germanii invadau România, nu li se putea refuza nici Rusilor dreptul sa ia o parte din prada, care ar fi fost Moldova pâna la Milcov.

Berlinul nu putea tolera aceasta evolutie primejdioasa, caci grânele si petrolul României erau esentiale pentru continuarea razboiului.

4. Toate aceste cauze acumulate n-ar fi dus poate la nedreptul si absurdul dictat de la Viena, daca nu s-ar fi adaugat o alta cauza, infinit mai grava, care-si avea originea în însusi Palatul Regal.

Am aratat ca la sfârsitul lui Iulie 1940, Regele Carol a numit ca ambasador la Moscova pe Grigore Gafencu. Însasi aceasta numire era suspecta, indiferent de mandatul cu care a plecat si nu putea provoca decât cea mai mare alarma în cercurile germane. De atunci serviciile germane au urmarit pas cu pas activitatile lui Gafencu, pentru a descoperi cu ce scop a fost trimis de Rege la Moscova.

Numirea lui Gafencu nu era întâmplatoare si trebuie conexata cu politica Angliei dupa alungarea ei de pe continent. Ea urmarea sa gaseasca noi aliati pentru a deschide noi fronturi de lupta. În Apus nu se mai putea face nimic, caci tarile erau sub dominatia germana. Posibilitatile de a crea noi focare de razboi nu existau decât în est si sud-est: Rusia si popoarele balcanice. De la 12 Iunie 1940, se gasea la Moscova, ca ministru al Marii Britanii, Sir Stafford Cripps, a carui misiune era sa desprinda Rusia de Germania si sa o recupereze pentru lagarul aliat.

În cadrul acestui plan avea de jucat si Gafencu rolul sau la Moscova. Paralel cu politica oficiala a României, reprezentata de Mihail Manoilescu, se realiza o alta politica, în spatele Ministrului de Externe al României, ai carui pioni erau Grigore Gafencu la Moscova, Regele Carol la Bucuresti si Viorel Tilea la Londra. Politica externa se dedublase, având doua fete ca Ianus: cea vizibila, orientata spre Berlin, si alta secreta, care urmarea sa realizeze vechile teluri ale integrarii României într-un sistem de aliante occidentalo-sovietic. Misiunea lui Gafencu la Moscova era de a sonda terenul pentru a obtine asistenta militara a Rusiei în caz de conflict cu Ungaria. Daca s-ar fi realizat aceasta alianta, cu certitudine ca si Iugoslavia s-ar fi prins în hora contra Germaniei si atunci întreg estul si sud-estul european ar fi devenit câmp de batalie, cu consecinte incalculabile pentru cursul razboiului. Grecia ar fi participat la conflict si, probabil, ar fi fost antrenata si Turcia. Acesta era planul lui Churchill, care nu era departe de realizare.

Complotul lui Gafencu a fost descoperit de guvernul german în urma unui schimb de telegrame cifrate între acestea si Tilea, ministrul României la Londra. Grigore Manoilescu, fratele ministrului, se afla pe atunci la Berlin si, gratie unor legaturi la Statul Major, a putut afla exact ce s-a întâmplat. Tilea a dat o telegrama cifrata, tranzit prin Berlin, lui Gafencu. Serviciile germane posedând cifrul român, au aflat ce continea telegrama. Tilea facea aluzie la o întelegere româno-rusa peste capul lui Manoilescu, ca expresie

a politicii regale. La rândul lui, Gafencu, a raspuns tot printr-o telegrama cifrata, prin care îi comunica ca sunt în curs de tratative între România si Rusia contra Nemtilor.
Bazat pe aceste telegrame, Statul Major german a cerut lui Hitler sa transeze de urgenta diferendul româno-german, caci altminteri se poate ajunge la o situatie atât de primejdioasa în estul si sud-estul european încât armata germana nu o mai poate domina.
"România tradeaza, a spus Statul Major german, si noi trebuie sa fin pe Carpati în imediata apropiere a terenurilor petrolifere".
Dupa întreruperea Conferintei româno-ungare de la Turnu Severin, un dictat era inevitabil, dar Hitler spre deosebire de Ciano, nu vroia sa slabeasca prea tare România, gândindu-se la aportul ei într-un viitor razboi cu Rusia. Dictatul de la Viena, în prima lui versiune, elaborata de guvernul german, prevedea cedari în Transilvania de Apus, în timp ce Secuimea si lantul Carpatilor Orientali pâna în Maramures ramâneau României. Dar dupa tradarea lui Gafencu la Moscova, Hitler a adaugat si coltul secuiesc, cu toata partea de nord a Ardealului, pentru ca armata germana, de pe noua granita a Ungariei, sa poata interveni contra Rusilor atât în Moldova cât si pentru protectia puturilor petrolifere.
Chiar în ultimele zile ale domniei lui, când greselile lui de politica externa erau mai mult decât evidente, Regele Carol nu a abandonat vechile lui planuri si a cules nefericitele urmari, care i-au precipitat caderea.
5. Pentru a provoca mânia lui Hitler, cu scopul perfid de a ataca România, Stalin, prefacându-se a fi partener loial al Germaniei, a avut grija sa anunte si direct pe Führer de cererile de asistenta militara al lui Gafencu la Moscova la Moscova si duplicitatea Regelui, ceea ce confirma schimbul de telegrame între Tilea si Gafencu si arata urgenta necesitate a dictatului în sensul vederilor Statului-Major german.

16. UN CONSILIU DE COROANA SUI-GENERIS

Odata fixata de Hitler noua frontiera dintre România si Ungaria, Mihail Manoilescu, Ministrul de Externe, a fost invitat de Ribbentrop la Viena, unde a sosit în dimineata de 29 August 1940. Manoilescu nu stia nimic de decizia luata si credea ca este chemat la Viena pentru a continua tratativele întrerupte la Turnu Severin. Pentru a doua oara m-am întâlnit cu el în seara plecarii si din nou sa nu se duca, ci sa-si prezinte demisia, lasând celor care au pregatit dezastrul sa-si asume raspunderea actului. El avea speranta ca va putea sa salveze cea mai mare parte din Transilvania si considera ca o datorie patriotica sa ramâna la postul sau.
Manoilescu debarcase la Viena cu un grup de specialisti si adusese un bogat material documentar, în special harti. El credea ca se va da o batalie între cele doua parti, în prezenta celor doi ministri de externe ai Axei, cai odata cu el fusese convocata si delegatia maghiara. Dar mare i-a fost surpriza când în loc de tratative, Ribbentrol si Ciano le-au pus la vedere ca nu mai e timp de discutii si ca Puterile Axei si-au asumat singure raspunderea sa transeze diferendul dintre cele doua tari. Cele doua delegatii au fost întrebate doar daca accepta sau nu dictatul Puterilor Axei, indiferent cât de favorabil ar fi uneia sau alteia dintre cele doua parti.
Delegatia maghiara n-a opus rezistenta, probabil pentru ca se aflase ceva de cursul noii frontiere, în timp ce Mihail Manoilescu a cerut timp ca sa poata telefona la Bucuresti, pentru a cere aprobarea Regelui. De fapt România se gasea în fata unui nou ultimat, de asta data prezentat de Puterile Axei. Guvernul român trebuia sa decida chiar în noaptea aceea daca se supune sau nu dictatului.
I s-a mai comunicat lui Manoilescu, ceea ce el a transmis în cursul conversatiei cu Regele, ca odata dictatul pronuntat, Puterile Axei vor oferi o garantie colectiva pentru restul teritoriului ce ramâne României.
Regele Carol n-a vrut sa ia singur decizia, ci a convocat chiar în noaptea aceea, de 29-30 August, un Consiliu de Coroana, pentru ca sa acopere cu autoritatea acestuia greselile lui de politica externa. La Consiliu au participat, în afara de membri guvernului, mitropolitii si episcopii din Ardeal, sefii partidelor de opozitie, iar din partea miscarii legionare eram pus si eu pe lista sa fiu chemat. Cum n-am putut fi gasit în noaptea aceea, s-a recurs la serviciile a doua persoane care nu aveau nimic comun cu Legiunea decât numele venerabil ce-l purtau. A fost invitat la Palat Horia Codreanu, care n-a detinut niciodata vreo functie în miscare, si a fost cautat si adus cu forta Protopopul Ion Mota, care, în afara de faptul ca era tatal eroului, tot atât de putin putea sa vorbeasca în numele organizatiei. Protopopul Mota se întorcea de la Bucuresti cu trenul la Orastie.

La Ploiesti a fost descoperit de agenti, dat jos din tren si cu o masina înapoiat la Bucuresti, pentru a fi prezent la Consiliu. Omul a protestat, a spus ca el n-are ce sa caute acolo, dar n-a putut sa scape. Regele vroia ca aceste doua nume, scumpe întregii României, sa fie legate de cedarea Ardealului. "A trebuit sa se consume, scrie Petrascu în memoriile lui, si cel mai abject gest de profanare a memoriei celor doi intermediari ai miscarii legionare, titani ai generatiei noastre si ai întregii istorii românesti".
În Consiliul de Coroana Maniu si Dinu Bratianu au cerut respingerea ultimatului, dar cum guvernul avea majoritatea, si-a impus vointa, urmând indicatiile Regelui. Dupa miezul noptii, Regele a comunicat lui Manoilescu rezultatul dezbaterilor Consiliului de Coroana. Drumul era liber acum pentru ca Puterile Axei sa pronunte arbitrajul.
Si acum vreau sa povestesc modul miraculos în care am scapat eu ca sa nu am soarta Parintelui Mota. Consiliului de Coroana nu mai putea schimba nimic din cursul fatal al evenimentelor, dar ar fi putut viitorul Legiunii, daca as fi participat si eu la dezbaterile lui.
Ma aflam cu Constantin Stoicanescu în casa inginerului Grigoriu, fratele Doamnei Liliana Protopopescu. Era un apartament la etaj în Parcul Jianu si, în afara de noi doi, nu era nimeni acasa.
Faceam ultimele corecturi la manifestul ce trebuia dat a doua zi la tipar. Sedeam la masa din sufragerie cu Stoicanescu si noi nu stiam ca stapânii aveau o sonerie de picior sub masa. Umblând cu picioarele, fara sa ne dam seama, am dat de sonerie si am scapat de ea. Era pe la ora 11 noaptea. Cine sa fie la ora asta? S-a sculat Stoicanescu, a deschis usa de la intrare, dar nu era nimeni. Operatia s-a repetat de vreo patru ori, pâna ce ne-a venit în minte sa cautam sub masa si am descoperit soneria. Ne-am continuat lucrul, în speranta ca nu vom mai fi suparati. Dar la scurt interval din nou se aude soneria. Noi am zâmbit unul altuia cu înteles si ne-am învinuit reciproc ca am atins soneria.
Scena s-a repetat de vreo trei-patru ori, dar noi, ferm convinsi ca suntem autorii chemarilor, nu ne-am mai deranjat sa deschidem usa.
Dar de asta data ne-am înselat. La usa era cineva. Vizitatorii erau reali. A doua zi ma întâlnesc cu Dr. Alexandru Popovici, care îmi spune ca m-a cautat toata noaptea cu agentii pentru a merge la Palat, "pentru a depune juramântul". Asa i-au spus agentii ca sa-l determine sa vina cu ei si sa ma caute. Pe unde n-a fost Dr. Popovici! Prin toate casele din Bucuresti, unde credea ca as putea dormi. Între alte case m-a cautat si la inginerul Grigoriu.
– Pai, eram acolo!
– Am sunat de câteva ori si vazând ca nu raspunde nimeni am plecat, pentru a merge sa te cautam în alte parti. Nu era timp de pierdut. Regele astepta venirea D-tale cu înfrigurare.
Soneria de picior din casa inginerului Grigoriu m-a salvat. Daca mergeam la Palat, eram anulat atât politic cât si revolutionar. Daca as fi acceptat arbitrajul, în cor cu Regele si guvernul, îmi pierdeam orice autoritate morala de a mai protesta contra cedarilor teritoriale si a-l trage la raspundere pe Rege pentru dezastrul tarii. Daca m-as fi opus ultimatumului – cum desigur as fi facut – aliniindu-ma cu Maniu si Bratianu, ma puneam în conflict cu Puterile Axei si linia politica externa a miscarii ar fi fost alterata, ceea ce îi convenea Regelui. Oricare alternativa as fi adoptat, miscarea legionara, ca unitate operativa, ar fi fost scoasa din circulatie pentru multa vreme.

17. PIERDEREA ARDEALULUI DE NORD

În momentul când facusem ultimele corecturi la manifestul revolutiei legionare în noaptea de 29-30 August, stiam ca o delegatie româna plecase la Viena pentru a trata cu Ungurii problema litigiului teritorial, în prezenta ministrilor de externe ai Puterilor Axei, dar nu îmi imaginam ca lucrurile se vor desfasura atât de repede.
Credeam ca dezbaterile vor dura câteva zile, cel putin o saptamâna, timp suficient sa putem surprinde pe Rege cu actiunea noastra si sa determinam întreruperea acestor tratative.
De Consiliul de Coroana aflasem a doua zi dimineata, Vineri 30 August, si mi-am dat seama de gravitatea situatiei, dar mai aveam o lucire de speranta ca situatia se va prelungi suficient de mult ca sa ne dea noua ragaz sa intram la apa.
Dar în seara aceleiasi zile, Vineri 30 August, rezultatele arbitrajul erau cunoscute. Interventia noastra asadar nu mai putea salva Transilvania si revolutia proiectata nu mai avea rost decât rasturnarea Regelui Carol. Aparuse o situatie noua si necunoscuta, care va fi reactia tarii si care va fi starea de spirit a miscarii legionare. Una era sa dam lovitura în plina efervescenta pentru chestiunea Transilvaniei si cu totul altceva

dupa ce faptul se consumase. Pentru a putea lua pulsul tarii si a face un ultim examen al situatiei interne, m-am decis sa amân data izbucnirii revolutiei de la 1 la 3 Septembrie 1940. Asa se face ca manifestul poarta data de 1 Septembrie, pentru ca era dat la tipar, în timp ce actiunea a început cu doua zile mai târziu.
Arbitrajul de la Viena a lovit ca un trasnet toate sufletele românesti. Toata lumea se astepta ca va trebui sa facem concesiuni grele la granita de vest, dar nimeni nu-si imagina ca Ungariei sa i se atribuie jumatate din Transilvania. Nedreptatea era strigatoare la cer. 1.400.000 români, mai mult decât Ungurii din tinutul cedat, treceau din nou sub stapânirea maghiara. Stravechi asezari daco-romane, cu masele compacte de Români, au fost smulse din trupul tarii si încorporate Ungariei. Dupa sfâsierile precedente, sufeream o noua si crunta lovitura, care zguduia adânc fiinta Statului si epuiza rabdarea poporului românesc. Nefericita populatie nu cunostea însa cauzele îndepartate si cauzele ascunse ale dezastrului, trimiterea lui Grigore Gafencu la Moscova cu scopul de a obtine sprijinul sovietic ce se desemna la granita de vest. Ultima infamie a Regelui Carol. Am pierdut batalia contra Ungariei din cauza nefastei conduceri românesti, din cauza unui regim urât si vândut strainilor.
Zguduit pâna în adâncul fiintei mele, am trait acele zile tragice. Parea ca totul se prabuseste în jurul meu. Abia se terminase drama din est si tara suferea o noua mutilare la granita de vest.
Aproape un milion si jumatate de români au fost despartiti de fratii lor. Sute de mii au luat drumul pribegiei, parasindu-si gospodariile si truda unei vieti întregi. Drumurile din Ardeal erau pline de oameni si carute care aflasera peste noapte ca se aflau într-o tara straina. Bazele milenare ale poporului se clatinau în toate punctele cardinale: la Est si Vest, în Sud si în Nord.
"Unde sunteti voi toti, politicieni usuratici, care ati acoperit de laude un regim tradator si criminal? Cine îsi ia acum raspunderea pentru prabusirea granitelor? Nu ati spus de repetate ori ca tineretul nu e chemat sa îndrepte tara, ca sunt alte capete mai întelepte ca ale noastre? Unde a ramas întelepciunea voastra care privea cu dispret la luptele si suferintele noastre? Ati azvârlit cu toate infamiile în gândurile noastre curate de salvare a tarii. V-ati batut joc de sfintele noastre credinte, de idealurile unei generatii care nu a gresit cu nimic contra Patriei. De 20 de ani ne-ati târât prin închisori, care ne-au ruinat sanatatea si au pustiit tineretea noastra. Ne-ati acuzat de tradare pe noi care am vrut sa smulgem România din tesatura diabolica a unor planuri criminale, pentru a urma drumul onoarei si al demnitatii nationale. Ne-ati omorât când ati vazut ca Legiunea este tot atât de puternica si rândurile ei tot mai dese, când ati vazut ca nici intrigile, nici amenintarile, nici violentele, nici cursele ce ni le întindeati nu pot sfarâma credinta noastra. Nici maretia de Arhanghel a Capitanului nu v-a putut retine de la pornirile voastre criminale. I-ati luat viata aceluia care, în ziua victoriei, v-ar fi iertat pe toti, pentru a inaugura o epoca de mari prefaceri spirituale în poporul românesc. Nu asteptam de la voi nici o cainta, nici cel putin în acest ceas tragic, când greselile voastre stau fata în fata cu nefericitele lor urmari. De multa vreme v-ati desprins din comunitatea nationala si imensa ei durere nu mai sunteti capabili sa o simtiti. În aceste de durere sfâsietoare pentru tot Românul, sufletul meu îmi spune ca nici un alt gând nu va strabate mintea decât cum sa va puneti la adapost bunurile voastre si cum sa va salvati situatiile voastre, în timp ce constiinta voastra corupta va gasi vreo explicatie pentru justificarea nefericirii în care a cazut tara, cu care sufletul vostru meschin si josnic se va socoti satisfacut".
Când Sâmbata dimineata am strabatut strazile Bucurestilor, am întâlnit aceeasi lume trista, abatuta si cernita ca atunci când s-a anuntat vestea asasinarii Capitanului. Pe strada parea ca nu mai umblau oameni, ci umbre. Peste tot numai fete îngrijorate si cu privirile în gol. Nu era o durere care se exterioriza, ci una care anihila omul, care-l apleca la pamânt.
Disperarea multimilor era asa de mare încât simteam cum ma invadeaza si ma copleseste. Nu mai aveam aer, ma sufocam. Parca ma strângea cineva de gât. Trebuie gasita o iesire. Daca în acest moment miscarea nu întreprinde ceva, neamul nostru e condamnat, îsi pierde vitalitatea istorica si se descompune. Aceasta disperare colectiva trebuie sa ajunga la un deznodamânt. Alungarea Regelui de pe Tron era o conditie de supravietuire a poporului nostru.
Dupa ce am pierdut o treime din teritoriu, cel putin aceasta satisfactie sa i se dea poporului român ca sa se razbune pe acela care poarta raspunderea dezastrului national.

18. SCHIMBAREA DATEI

Sâmbata dimineata, 31 August, am cautat legionari de încredere pe care sa-i trimit în cea mai mare graba în provincie ca sa anunte pe sefii locali ai revolutiei ca data când va trebui sa intre în actiune s-a schimbat de la 1 Septembrie, ora 9 seara. Curierii plecati au putut sa ajunga la vreme la Constanta, Brasov, Sibiu si Alba-Iulia.

Problema cea mai grea era Clujul. În planul initial de actiune figura si acest oras. Dar cum Clujul cazuse acum în lotul maghiar, o razvratire în acest centru ar fi putut interpretata ca o rezistenta contra Ungariei, ceea ce ar fi provocat reactia Berlinului. Am ales pe Traian Borobaru si pe Constantin Stoicanescu sa plece la Cluj pentru a anunta pe camarazii de acolo sa suprime interventia. În drum spre Cluj, ei au facut un ocol pe la Deva, pentru a da de veste grupelor de aici si din Banat de amânarea datei. La Deva au vorbit cu Rotea, responsabilul de acest sector, si au telefonat la Timisoara. Lucrurile erau în regula în toata regiunea de vest a tarii. Mai ramânea Clujul. Cum comunicatiile erau foarte grele si trenurile numai circulau spre nord, au închiriat o masina, ajungând la Cluj, din cauza carutelor cu refugiati care umpleau soseaua, abia în dupa masa de Marti, 3 Septembrie. Le era teama ca legionarii de aici, nestiind de amânarea datei, sa nu fi intrat în lupta. Norocul a fost ca ei însisi si-au dat seama de noua situatie si din proprie initiativa au renuntat la actiune. Seara au gasit pe Emil Popa si pe Generalul Mehedinti. Nu mai era nimic de facut decât sa se întoarca spre Bucuresti.

Profitând se plecarea curierilor, am trimis si pachetele cu manifeste destinate provinciilor. În modul acesta întreaga retea fusese avizata si nu se mai putea produce nici o surpriza. Gândindu-ma la eventualitatea ca as fi silit sa recurg la o noua amânare, i-am spus lui Stoicanescu sa comunice la Deva si Timisoara ca sa nu înceapa actiunea înainte de a auzi semnalul de la Radio Brasov-Bod.

19. PLANUL LUI ROTEA

Vineri dimineata, 30 August, ma cauta Rotea, care venise urgent din Ardeal ca sa-mi propuna schimbarea planului de actiune. El avea misiunea sa organizeze lovitura la Deva. M-am plimbat vreo doua ore cu el în jurul Spitalului Militar "Regina Elisabeta".

Ce spunea Rotea? Nu este bine sa provocam o revolutie în aceste momente când se hotaraste soarta Ardealului. Nu stim ce se poate întâmpla. Fie o invazie rusa fie o agravare a tensiunii cu Berlinul. Capitanul, în momente asemanatoare, desi putea sa faca o revolutie, a renuntat sa bruscheze situatia si a preferat sa intre în închisoare "pentru a nu transforma România într-o Spanie însângerata".

Rotea mergea mai departe si propunea chiar sa renuntam la orice actiune violenta, iar, cu lichidarea litigiului cu Ungaria, sa acceptam sa reluam colaborarea cu Regele Carol. Fiind apoi ministrii, din interiorul guvernului putem apoi sa-l rasturnam, dispunând de alte mijloace si alte complicitati.

– Draga Rotea, i-am spus, partea a doua a planului tau, o resping din capul locului. Nu putem sa-l rasturnam pe Carol, fiind noi membri într-un guvern înscaunat de el. Avantajele ar fi foarte mari, dar ideea ta contrazice moralei legionare. Nu e în genul nostru. Nu uita ca atunci când intri într-un guvern, depui juramânt de credinta Regelui. Cum am putea noi sa fim sperjuri, calcând acest juramânt? Aceasta perfidie o pot face altii, dar nu legionarii. Noi trebuie sa ne comportam leal chiar si cu dusmanii nostri. Nu uita învatatura Capitanului: "decât sa învingi printr-o miselie, mai bine sa cazi înfrânt pe caile onoarei".

– Ceea ce facem noi acuma, nu vine în contradictie cu aceasta învatatura. Suntem perfecti acoperiti moralmente. Eu nu mai sunt în guvern de doua luni. De atunci am dus o campanie continua ca sa-l determin pe Rege ca sa-l determin pe Rege ca sa constituiasca un guvern de salvare nationala, al carui pivot sa fie miscarea. Nu se poate plânge ca nu i-am oferit toate posibilitatile sa se salveze. Dar cum el nu se gândeste nici în aceste ceasuri tragice la tara, ci exclusiv la salvarea camarilei, nu ne mai ramâne decât recursul la forta. Tara trece înainte. Actiunea este aprobata de constiinta întregului popor, care nu mai poate suporta prezenta lui pe tron.

– Cât priveste partea întâia a planului tau, aceasta merita întreaga consideratie. Sunt si eu tulburat adânc, sunt prada celor mai mari nelinisti. Ne-am întâlnit în gânduri. Înca sovaiesc si nu stiu daca fac bine, daca nu cumva prin dezlantuirea unei revolutii, nu vom fi invadati toti vecinii. Pentru noi patriotismul nu este vorba goala. Când întreprindem ceva, primul nostru gând este la tara. Am plecat din guvern, când am vazut ca suntem trasi pe sfoara de Palat si ca cu actuala garnitura nu poate fi salvat Ardealul. Îndoielile tale sunt si ale mele. Voi mai medita azi si mâine asupra planului. Daca intervine vreo schimbare, vei fi

avizat la vreme. Dar pâna atunci, toate ramân asa cum au fost stabilite. Du-te la Deva si pregateste-te pentru Duminica, ora 9 seara.

20. CURIERII DESTINULUI

Dupa despartirea de Rotea, am intrat într-o criza interioara. Fac bine sau nu fac bine? Nu ar trebui sa urmez sfatul lui si sa renunt la insurectie? Dar daca se întâmpla ceea ce mi-a reactualizat eu cu atâta putere? O invazie a vecinilor si sfârsitul României ca Stat independent? Si atunci cine va purta raspunderea? Nu Regele ucigas, ci noi care ne-am razvratit. Argumentele pro si contra strafulgerau în mintea mea fara întrerupere, creându-mi o stare de nesiguranta chinuitoare.

Înclinam sa pun în aplicare planul lui Rotea si iarasi ma razgândeam. Eram cât pe-aici sa dau ordinul de demobilizare al oamenilor, daca în orele urmatoare nu mi-ar fi venit niste stiri senzationale, care nu puteau fi aduse decât de niste mesageri ai destinului. Una din aceste stiri uluitoare a venit prin Toader Ioras, iar a doua prin Mitica Predescu de la Constanta.

Toader Ioras fusese numit secretar al lui Noveanu la Ministerul Inventarului Public, al carui titular era. Dupa ruptura dintre miscare si cei trei ministri, Ioras a venit la mine si m-a întrebat ce sa faca: sa-si dea demisia, urmând grosul Legiunii sa ramâna mai departe.

– Nu, ramâi acolo. Cine stie daca nu afli ceva de la Noveanu care ne poate fi de folos.

De atunci nu l-am mai vazut. Dupa întâlnirea cu Rotea, cine apare în fata mea? Ioras. Ne-am plimbat un sfert de ora pe nu stiu ce strazi ale Capitalei, în aceeasi zi de Vineri. Pare ca îi era teama sa înceapa vorba. Se uita în dreapta si în stânga sa nu ne vada cineva împreuna. În sfârsit îmi spune:

– Vreau sa va spun ceva, dar sa ramâna strict între noi. Mi-a spus Noveanu ca dupa ce se va termina chestiunea cu Ardealul, se va termina si cu Horia Sima. Va fi ridicat cu toti ai lui si vor disparea.

Deci, Noveanu stia ca la Palat se urzeste ceva contra noastra si nu a venit sa ma avertizeze, cum era datoria unui camarad, indiferent ca el a apucat o alta cale. Ioras îi câstigase încrederea, vazând ca ramâne la biroul lui si-a îngaduit fata de el aceasta confidenta.

Destainuirea lui Ioras era foarte grava. Era confirmarea unei banuieli mai vechi a mele ca, dupa normalizarea raporturilor cu Germania, Regele se va napusti din nou asupra noastra. Ne aflam în primejdie mortala.

Daca nu o luam înainte, vom fi arestati si lichidati. Ca sa nu faca Ioras vreo imprudenta, l-am linistit, zicându-i:

– Nu se poate întâmpla asa ceva, draga Ioras. Noi nu i-am oferit Regelui nici un prilej ca sa ne atace. Toate actiunile s-au desfasurat într-un cadru strict politic. Dimpotriva, eu cred ca dupa ce se va rezolva chestiunea cu Ardealul, drumul va fi liber pentru o colaborare rodnica cu Regele pentru refacerea tarii. Noi nu puteam face parte dintr-un guvern care va prezida mutilarea tarii, cauza principala a neîntelegerii cu Regele.

Ioras s-a despartit de mine dând din cap. Dupa o suta de metri, s-a întors si s-a uitat din nou lung la mine. În sinea lui se gândea probabil cu tristete ca nu ma va mai vedea...

A doua zi, Sâmbata, 31 August, ma cauta avocatul Mitica Predescu de la Constanta. Avea o comunicare confidentiala de transmis. El era un bun prieten cu Consulul Rohde de la Constanta. Cam prin 20 August, prin mijlocirea acestuia, a cunoscut pe un colonel sau general de SS Dietrich (sa fi fost faimosul Sepp Dietrich?), detasat în România cu o misiune speciala. Era împuternicit de Ministrul de Externe, de Partid si de Himmler ca sa provoace tulburari în România pentru rasturnarea lui Carol. El era constient ca nu poate cuceri tara, dar el vroia decât sa provoace tulburari, care sa determine guvernul român sa reactioneze, pentru ca apoi Hitler sa aiba prilejul sa intervina cu trupele pentru a stinge acest focar de nelinisti de la frontiera cu Rusia. El s-a adresat în primul rând Nemtilor din România. A luat contact si a inventariat fortele de Volksdeutsche din Ardeal, Banat si Bucovina de Sud, oameni încadrati în partid si organizati înca din primavara anului 1940. Dietrich a descoperit însa ca în Vechiul Regat nu dispune de forte suficiente pentru a crea o diversiune insurectionala. Atunci colaboratorii lui i-au semnalat sa se sprijine pe nucleele legionare. Consulul de la Constanta i-a indicat pe Mitica Predescu, un om de suprafata în întreaga lume legionara din Dobrogea. Colonelul a venit la Constanta, l-a întâlnit pe Predescu si i-a expus elementele planului. Mitica Predescu nu i-a raspuns imediat, ci i-a cerut un ragaz ca sa tatoneze terenul. El a luat contact cu o serie de constanteni, dar acestia au refuzat sa se angajeze într-o

actiune germana. Atunci Mitica Predescu s-a hotarât sa vina la Bucuresti ca sa-mi comunice mie planul german si sa-mi ceara sprijinul.
Cum am aflat mai târziu, guvernul german pregatea o variata de actiune, o ipoteza de lucru paralela, pentru eventualitatea ca Regele Carol ar respinge arbitrajul. În acest caz, trupele germane, concentrate în jurul Vienei si în Slovacia, trebuia sa faca o incursiune fulgeratoare în România, pentru a împiedica o penetratie a Rusilor. Dar guvernul german avea nevoie de un pretext ca sa dezlantuie aceasta operatie. Pentru acest scop a fost trimis Colonelul Dietrich de la Viena, evident ca si actiunea proiectata sub conducerea acestuia a fost anulata.
Dar eu atunci nu cunostea, aceste dedesubturi. Eu am interpretat cu totul în alti termeni planul lui Dietrich, dezvaluit de Mitica Predescu. Eu eram convins ca Germanii vor sa rastoarne pe Regele Carol, dar, odata cu eliminarea lui, sa ocupe si România, ceea ce ar fi creat miscarii daune ireparabile. Colaborarea noastra cu Germania ar fi luat atunci o alura mizerabila, fiind degradati la rolul de auxiliari ai unor trupe de ocupatie. Poporul ne-ar fi privit cu cel mai mare dispret si toata aureola noastra de patriotism înflacarat s-ar fi stins.
Actiunea noastra nu numai ca nu contravenea securitatii nationale, ci era imperios ceruta de momentul istoric. Trebuie sa o luam înaintea Nemtilor, oricât am fi de slab pregatiti. Trebuie sa facem ceva înainte, pentru ca tara sa vada ca noi suntem înainte mergatorii revolutiei. În putinul timp ce-l mai aveam în fata pâna la 3 Septembrie, asteptam din ora în ora cu inima strânsa sa nu întreprinda ceva si astfel sa ne exproprieze de victorie.
Dupa abdicarea lui Carol si constituirea Statului national-legionar, Dietrich s-a întors la Berlin. Înainte de a parasi tara, l-a vazut din nou pe Mitica Predescu. I-a facut reprosuri amare ca i-a povestit totul lui Horia Sima si acesta le-a luat-o înainte. "Eu credeam ca D-ta ne esti prieten si colaborator si D-ta ne-ai tradat intentiile".
În fond Mitica Predescu era nevinovat. El nu stia nimic de pregatirile noastre si a fost surprins de revolutie tot asa de mult ca si Nemtii... Dietrich îsi acoperea retragerea, caci daca n-am fi întreprins noi ceva, nici el nu ar fi facut nimic. Berlinul nu mai avea nevoie de nici o diversiune, dupa ce obtinuse tot ce vroia de la Regele Carol.

21. "DEUTSCHLAND BRAUCHT RUHE"

Cu Hermann von Ritgen de la Legatia germana întretineam relatii cordiale. Ne întâlneam adeseori în aceeasi casa a lui Constantin Greceanu de la sosea si ne informam reciproc. Cred ca acest contact a contribuit mult ca sa îmblânzeasca aversiunea lui Fabricius (pe care nu l-am vazut niciodata în vara acestui an) fata de Garda de Fier.
În preajma dictatului de la Viena, îmi spunea von Ritgen ca proiectul german nu trecea de linia Arad-Oradea-Satu-Mare si se oprea cu mult înainte de Cluj. Sâmbata dimineata, când am aflat precis care e noua frontiera, mi-am exprimat dorinta sa-l vad, pentru a ma lamuri cum de s-a ajuns la aceasta nefericita decizie. Fiind apoi în preajma loviturii, vroiam sa-i comunic intentiile noastre, pentru a nu se interpreta actiunea în curs de realizare ca o manifestare contra Puterilor Axei. Din convorbirea cu Mitica Predescu, ramasesem cu falsa impresie ca e iminenta o interventie germana contra Regelui Carol si atunci cu atât mai mult trebuia sa încerc o coordonare a celor doua planuri, pentru a evita sa se ajunga la o ocupare a României de armata germana. "Ne însarcinam noi sa rasturnam pe Regele Carol, vroiam sa-i spun lui Ritgen. Noi von face o revolutie adevarata, la care va participa întreg poporul, si nu mai e nevoie de insurectii diversioniste cu ajutorul Volksdeutsch-ilor". E imposibil, îmi ziceam, ca von Ritgen sa nu stie ceva de planul Dietrich. Daca stie Consulul de la Constanta, cu atât mai mult trebuia sa stie el care e Legatie.
M-am vazut cu von Ritgen, Sâmbata, 31 August, ora 9 seara. Era abatut. Si-a exprimat si el amaraciunea de modul cum a fost trasata noua frontiera si ca el nu mai pricepe nimic. Altele au fost propunerile Legatiei, care însa nu au fost tinute în seama. Atât a putut sa-mi spuna.
Eu clocoteam de revolta. I-am explicat aberatia dictatului, de a da toata Transilvania de Nord Ungurilor, cu acel * intrând pâna în inima României. E o granita inevitabila si, în afara de asta, în tinutul cedat sunt mai multi Români decât Maghiari.
I-am aratat apoi care e starea de spirit a populatiei. Poporul român nu mai poate suporta noua mutilare si este de presupus ca se vor produce proteste si tulburari. Se poate ajunge chiar la o situatie grava, cu

ciocniri violente. Miscarea legionara, care si-a sacrificat elita ei pentru a evita aceasta tragedie nationala, nu poata ramâne în expectativa când toata tara fierbe de indignare contra vinovatilor. Regele Carol trebuie sa paraseasca tronul, daca nu vrem ca Statul Român sa se prabuseasca în haos si ca mânia poporului sa se descarce contra Puterilor Axei.
Ma asteptam ca înflacaratul meu discurs sa-l antreneze în aceeasi directie si sa ma aprobe calduros. Dar von Ritgen privea trist la mine si nu manifesta nici un entuziasm. Pentru a-i demonstra ca chestiunea este serioasa, ca noi suntem hotarâti la orice si dispunem de forta necesara pentru a ne masura cu tiranul, vroiam sa-i arat manifestul si eram chiar pe punctul sa-l scot din buzunar. Dar în acel moment îl aud rostind ca o sentinta grea a istoriei cuvintele:
"Deutschland braucht Ruhe".
Am tresarit ca ars. Mâna mi s-a crispat pe manifest si l-am tinut ca o comoara. Ce bine am facut ca nu i l-am aratat! În posesiunea manifestului, Legatia germana ar fi alarmat Berlinul si cine stie si pe Regele Carol!
Mi-am dat seama fulgerator de situatie. Banuielile mele se confirmau. Dupa ce guvernul german obtinuse de la Regele Carol cedarea Ardealului, nu mai era interesat în rasturnarea lui. Acum ce-i preocupa pe Nemti era sa se pastreze linistea în România, pentru a evita o complicatie cu Rusia. Poporul român, cu suferintele lui, cu granitele mutilate, nu era luat în considerare, iar cât priveste miscarea, era sacrificata din nou în profitul Regelui Carol, cu care erai dispusi sa reia colaborarea în cadrul "noii ordini europene".
Singurul lucru ce ma tulbura , dupa dramatica confruntare cu von Ritgen, era planul Dietrich. N-a vrut cumva von Ritgen sa ma descurajeze pentru a întreprinde ei rasturnarea lui Carol si ocuparea României?
În orice ipoteza, din partea guvernului german nu ne puteam astepta la nici un ajutor. Eram singuri. "Deutschland braucht Ruhe".

22. MORUZOV CADE ÎN DIZGRATIE

Duminica, 1 Septembrie, o alta veste senzationala face ocolul Capitalei: Moruzov a cazut în dizgratia Regelui si a fost înlocuit de la Serviciul Secret. Odata cu el si-ar fi pierdut postul si Nicki Stefanescu, care conducea Directiunea Generala a Sigurantei. Nu am putut verifica informatia de la surse competente, caci aveam alte treburi pe cap, dar din cercurile Razletilor mi s-au procurat câteva amanunte. Se zvonea ca o violenta scena ar fi avut loc între Nicki Stefanescu si Urdareanu. Ministrul Palatului i-ar fi reprosat acestuia si lui Moruzov esecul politicii lor fata de legionari. Regele a profitat de absenta lui Moruzov din tara – era la Berlin pentru a-l înlocui.
Stirea parea verosimila. Într-adevar, Moruzov si umbra lui, Nicki Stefanescu, s-au însarcinat fata de Rege sa aduca toata miscarea la picioarele Tronului. Dar, pentru ca operatia sa reuseasca, ei au cerut eliberarea mea, caci fara de captarea "pistolarilor", împacarea deplina nu se putea face. Ei sperau ca eu sa devin instrumentul lor, asa cum Noveanu se transformase în unealta lui Gabriel Marinescu, uitându-si de idealurile miscarii. Când au vazut însa ca eu duc o politica independenta, inspirata exclusiv de interesele tarii, Moruzov si Nicki Stefanescu au intrat în panica. Fata de Palat erau acum descoperiti, caci planul lor cu mine nu reusise. Atunci ei si-au cautat salvarea la Berlin pe filiera Canaris si, prin mine, sperau sa faca saltul în tabara victorioasa, caci numai credeau în viabilitatea regimului.
Asa se explicau si amabilitatile lui Moruzov din ultima vreme fata de mine, care contrastau cu raceala ce mi-o arata Palatul. El cauta sa-si demonstreze lealitatea fata de mine si miscare, ceea ce eu nu pricepeam bine la vremea aceea. Cu cât criza tarii se agrava cu atâta crestea si tensiunea dintre Rege si Moruzov.
Politica recomandata de Moruzov nu numai ca nu daduse roadele asteptate, dar deschisese stavilarele ca sa se reverse miscarea în toata tara, transformând-o în cel mai puternic partid politic. Daca Regele se gândea sa revina la politica de represiune, dupa ce s-ar fi încheiat dosarul Transilvaniei, era logic sa se separe de cei doi sefi ai Sigurantei, care se dovedisera fie incapabili fie neleali. Cu acest prilej s-a verificat ca ei apartineau "permanentelor" Statului, cum îsi imaginau. Ei trebaluiau în lumea zeilor de jos, în timp ce în Olimp guverna numai treimea Rege-Urdareanu-Elena Lupescu.
Aceste înlantuiri de fapte mi-au aparut cu claritate abia în ziua când am aflat de dizgratia lui Moruzov. Pentru mine concedierea lui si a lui Nicki Stefanescu era un avertisment în plus ca Regele Carol pregateste o noua prigoana.

Din punct de vedere al planului nostru de batalie, expulzarea celor doi sefi de la Siguranta reprezenta un mare avantaj. În acele momente cruciale pentru Rege, serviciile de Siguranta nu mai puteau functiona în plin randament. \
Noii titulari abia îsi luasera posturile în primire si nu aveau timp sa se familiarizeze cu problemele. Regele luase o masura contra-producatoare, caci se lipsea, în plina efervescenta revolutionara, de inteligenta si experienta acestor oameni, care cine stie daca nu ar fi frânat cursul revolutiei.

23. ELIBERAREA GENERALULUI ANTONESCU

Tot Duminica, 1 Septembrie, mi se aduce la cunostinta ca ar fi fost eliberat Generalul Antonescu de la Mânastirea Bistrita. Stirea era prea importanta ca sa nu ma ocup de ea. Într-adevar, în urma unui ordin de la Palat, generalul Antonescu fusese scos din captivitate si se afla viu si sanatos la domiciliul sau din Bucuresti.
Pentru economia actiunii noastre reprezenta o mare usurare. Tocmai pregatisem o puternica echipa, recrutata dintre Razleti, care, în seara de 3 Septembrie, concomitent cu dezlantuirea revolutiei, trebuia sa atace prin surprindere gazda ce-l pazea la Mânastirea Bistrita, sa-l ridice pe General si sa-l aduca în Ardeal.
Prezenta Generalului Antonescu în mijlocul nostru ar fi provocat adeziuni masive în armata. Nemaifiind necesara aceasta expeditie, acest grup de legionari ramâne liber pentru a fi întrebuintat în alta parte.
M-am ferit sa iau contact cu Generalul, din motive bine întemeiate, dar, prin Alecu Ghica, care era prieten cu Colonelul Rioseanu, unul dintre intimii Generalului, i-am transmis salutul meu si bucuria de a-l vedea liber.
Caror cauze se datoreaza eliberarea Generalului Antonescu?
În primul rând situatia catastrofala a tarii sfatuia pe Rege sa nu-l mai tina prizonier la Bistrita. Când totul se prabuseste acest act odios.
Eliberarea Generalului Antonescu trebuie pusa în legatura si cu absenta lui Moruzov din tara si caderea lui în dizgratie. Între cei doi oameni exista o ura de moarte, cum am aratat. Pe toti asasinii din perioada carlista i-ar fi iertat Generalul, afara de Moruzov.
În sfârsit, ma întrebam daca hotarârea Regelui nu a fost influentata si de niste declaratii de-ale mele facute la celebra întâlnire din casa Generalului Coroama, în prezenta lui Moruzov si Vorobchievici. Aducând vorba de Generalul Antonescu, i-am spus atunci lui Moruzov:
– D-le Moruzov, nu-l mai tineti pe Generalul Antonescu la Bistrita. Îi creati o aureola nemeritata. Sa nu credeti ca noi avem ceva cu el. Omul acesta poate deveni periculos si pentru noi. Aduceti-va aminte de 1938. Generalul Antonescu este capabil sa traga în noi, daca setea lui de putere este satisfacuta.
Nu este exclus ca Moruzov sa fi transmis Regelui opinia mea despre Generalul Antonescu. Nu cumva acum, când Tronul se clatina, Regele s-a gândit la eventualitatea sa utilizeze din nou pe general contra noastra si de aceea l-a pus în libertate?
Dar în acele momente nu ma gândeam la altceva decât la rasturnarea lui Carol, iar Generalul Antonescu, conform întelegerii stabilite în casa Dr. Popovici, putea ajuta la deznodamântul favorabil al revolutiei.

24. DEFECTIUNEA PROFESORULUI CODREANU

Tot în acea Duminica de 1 Septembrie, încarcata de evenimente, si tocmai când pregateam echipa ce trebuia sa plece cu trenul de seara la Calimanesti ca sa-l ia pe Profesorul Codreanu si sa-l însoteasca la Sibiu. Am ramas naucit. Nu pricepeam rostul înapoierii lui în Capitala când locul lui de actiune era Brasovul, conform celor stabilite cu el însusi.
Ce-a putut sa intervina ca sa-si schimbe gândurile si sa revina la Bucuresti? L-am trimis îndata pe Horia Cosmovici la locuinta Profesorului ca sa-l roage sa ne întâlnim chiar în seara aceea. Ca loc de întâlnire am fixat casa lui Radu Ghenea, din Strada Sageii, nr.1, unde puteam vorbi în toata libertatea.
Când a intrat Profesorul Codreanu cu Cosmovici, mi-am dat seama ca se petrecuse ceva cu el. Nu mai era cel de acum doua saptamâni. În afara de Cosmovici, se mai aflau cu mine Ghenea si Stoicanescu.
– D-le Profesor, am deschis eu vorba, tocmai în seara aceasta o echipa legionara trebuia sa ia trenul spre Calimanesti pentru a va însoti la Sibiu, de unde trebuia sa plecati mai departe la Brasov, conform planului stabilit. Ce s-a întâmplat de v-ati întors pe neasteptate în Capitala?

– M-am întors, pentru ca mâine, Luni, am o audienta la Rege. Dat fiind situatia grea a tarii, m-am gândit ca trebuie sa raspund acestei chemari.
Am încremenit. Daca aceasta audienta are loc, toata actiunea noastra e paralizata. Nici nu mai putem începe.
– D-le Profesor, cu Regele nu se mai poate face nimic. Am facut o ultima încercare în 16 August. Am fost la Rege, împreuna cu Profesorul Braileanu, cu Radu Mironovici si Corneliu Georgescu, si rezultatele audientei au fost negative. Regele nu vrea sa-si schimbe regimul, ci doar sa ne utilizeze ca trupe auxiliare. Ne-a solicitat sa facem propaganda pentru el si cu asta ne-am despartit. Am epuizat toate posibilitatile de întelegere. Vrea sa ne amageasca. Eu îi cunosc foarte bine gândurile, caci de trei luni sunt în mijlocul evenimentelor. Vedeti ce s-a întâmplat si cu Parintele Mota la Consiliul de Coroana.
Numele lui a aparut în ziare, ca si cum si-ar fi dat consimtamântul la ruperea în doua a Ardealului.
De alta parte, totul este pregatit sa intram în actiune. Nu mai putem da înapoi. Legionarii sunt concentrati si vor trece la atac, Marti, la ora 9 seara. Interventia D-voastra la Radio Bod poate sa decisa soarta revolutiei.
Eu nu am suficienta suprafata politica în tara. Numele D-voastra atârna greu în opinia publica. Eu v-am tinut la curent cu toate pregatirile si plecarea D-voastra la Calimanesti avea ca scop tocmai sa va înlesneasca disparitia din Capitala.
– Draga Sima, mai este ceva. Am avut un vis, pe care l-am talmacit ca "sa nu se faca varsare de sânge".
Chestiunea era mult mai grava. Profesorul sovaia sa se angajeze. În fata raspunderii unei revolutii, se înfricosase. În acea stare sufleteasca, ideea audientei la Rege, cu tot cortegiul de insinuari la adresa mea, a cazut pe un teren fertil. Dar daca el este chemat sa joace rolul precumpanitor în aceasta criza generala? Profesorul avea mari calitati. Era mare orator, mare parlamentar, mare agitator, dar nu era un revolutionar si nici cel putin un om politic. Si atunci, daca nu era tinut permanent la zi cu situatia, usor cadea victima intrigilor de la Palat. A fost greseala mea ca l-am lasat pe Profesor singur doua saptamâni la Calimanesti.
Mi-am dat seama apoi ca nu pot conta pe Profesor ca factor activ al revolutiei, din cauza structurii lui sufletesti.
– D-le Profesor, nici eu nu doresc varsare de sânge, dar aratati-mi alta cale ca sa scapam de tiran. Dupa asasinarea Capitanului, a facut exact politica externa recomandata de el, dar în ce conditii dezastruoase. Tara fierbe de disperare si ca sa-si recâstige echilibrul, trebuie alungat de pe Tron. Daca nu facem noi ceva, se vor gasi altii. E suficienta o scânteie ca sa se aprinda toata tara. Tensiunea e la maximum în Capitala.
– Bine, dar atunci ce sa fac? Mâine am audienta la Rege!
– Pur si simplu nu va duceti. Si Capitanul a fost invitat la Palat si a refuzat sa mearga, considerând ca momentul nu este oportun. Daca mergeti le Rege, implicit dezavuati actiunea miscarii. Ce va zice poporul când eu cer abdicarea Regelui, iar D-voastra tratati cu Regele? Nu-i acordati un fel de binecuvântare din partea miscarii ca sa ramâna mai departe pe Tron? Tot ce-am organizat, am facut cu stiinta D-voastra si acum nu ma puteti lasa descoperit.
Profesorul statea pe gânduri. Simteam ca-l muncesc îndoielile. Parea dispus sa renunte la audienta, dar nu parea dispus sa-si împlineasca rolul de purtator de cuvânt al revolutiei.
Atunci i-am venit într-ajutor.
– D-le Profesor, vad ca nu sunteti convinsi de necesitatea unei actiuni violente pentru dezlegarea situatiei interne a tarii. Va respect parerea si va propun sa ne împartim rolurile.
Eu merg înainte pe drumul revolutiei, cu obiectivul de a rasturna pe Regele Carol. Daca revolutia nu reuseste, atunci interveniti D-voastra, care nu aveti nici o participare directa, va prezentati Regelui si salvati ceea ce se mai poate salva.
Eu va cer doar sa renuntati la audienta la Rege, fixata pentru mâine, si sa-mi acordati mie ragazul necesar, nu mai mult de trei zile, ca sa pot da batalia si sa vedem rezultatele ei.
– Bine, dar ce fac eu în timpul acesta de trei zile?
– Va ascundeti si nu va aratati nicaieri, pentru ca Regele sa nu va poata obliga sa mergeti la Palat cu forta, cum s-a întâmplat cu Parintele Mota la Consiliul de Coroana, si nici sa nu va poata aresta. Camaradul Cosmovici se va îngriji de D-voastra pentru a fi la adapost si pentru a va informa de tot ce se întâmpla afara.
Abia dupa miezul noptii, dupa trei ore de discutii, am ajuns la acest rezultat.

Aveam mai mult decât o banuiala, o certitudine, ca audienta Profesorului la Rege a fost aranjata chiar în cursul Consiliului de Coroana, la instigatia lui Noveanu.
Lovitura era maiastra. Cu aceasta audienta se putea provoca o sciziune în miscare în momentul culminant al luptei noastre. Eram atacat în punctul ce-l credeam mai solid, în dragostea de care ma bucuram din partea Profesorului Codreanu.
Manevra facea parte dintr-o actiune a mea, pentru ca atunci când se vor pune în aplicare represaliile, sa fiu cât mai izolat.
Convingându-l pe Profesorul Codreanu sa renunte la audienta, am reusit sa neutralizez manevra Palatului, dar am pierdut si o mare nadejde pentru revolutie.
Nu mai exista din nefericire nici o figura legionara care sa-l poata substitui pe Profesor. Am ramas singura capetenie legionara a revolutiei.
Pentru a nu mai avea alte surprize, i-am recomandat lui Horia Cosmovici sa se ocupe exclusiv de Profesor în zilele ce vor urma, sa nu-l abandoneze nici o clipa, sa-i gaseasca un bun ascunzis si sa nu-l lase sa iasa la lumina pâna ce situatia nu se va limpezi într-un sens sau altul. Daca Profesorul Codreanu ar fi târât la Palat în cursul revolutiei, efectul acestei audiente ar fi nimicitor pentru desfasurarea ei.

25. ULTIMELE ÎNTREVEDERI POLITICE

Desi ma ocupam acum intens cu organizarea dispozitivului de actiune, n-am pierdut nici o clipa din vedere terenul politic.
Era de cea mai mare importanta ca în cercurile adversarilor sa se observe ca activitatea mea se desfasoara normal.
La rândul lui, si Regele cauta sa-mi cultive iluzia ca n-a intervenit nici schimbare în atitudinea lui si ca, dupa lichidarea problemelor teritoriale, nu mai exista nici un impediment în calea reluarii unei colaborari rodnice cu Legiunea.
Eu dispuneam de suficiente informatii ca sa ma conving de intentiile reale ale Regelui. Dupa evacuarea Ardealului de Nord si a Cadrilaterului si dupa ce va fi devenit "persoana grata" la Berlin si Roma, tocmai prin promptitudinea cu care a acceptat sa predea vecinilor bucati mari din trupul tarii, se va dedica în politica interna la lichidarea grupelor de "pistolari" care mai scapasera din prigoana trecuta.
Ultimele mele întrevederi, înainte de a parasi Bucurestii, cu ministri din cabinetul Gigurtu, se încadrau în acelasi plan. Ce semnificatie putea sa aiba invitatiile ce le-am primit de a vedea pe Generalul David Popescu, Ministrul de Interne, si pe Nichifor Crainic, Ministrul Propagandei, când Regele nu avea nici un motiv sa fie multumit de mine, mai ales dupa absenta mea de la Consiliului de Coroana?
Sâmbata 31 August, dupa masa, am fost la Ministerul de Interne ca sa-l vad pe Generalul David Popescu. Generalul m-a primit deosebit de cordial, mi-a spus ca simpatizeaza cu tineretul legionar, iar în politica externa este un admirator al Puterilor Axei. Mi-a aratat si cartile ce le-a scris despre fascism si noile forme de guvernare din Europa. Mi-a marturisit ca a pledat permanent la Palat cauza Legiunii si a sustinut necesitatea unei strânse colaborari între rege si Tineret. La urma mi-a daruit lucrarile lui.
Generalul David Popescu mi-a facut o impresie excelenta. Era un soldat în acceptiunea reala a cuvântului, pentru care patria se ridica deasupra oricaror interese. Declaratiile lui mi-au parut a fi de bun augur pentru actiunea noastra. Cel putin nu aveam la Interne un dusman declarat, ci un om care întelegea lupta noastra.
A doua întrevedere importanta din aceste ultime zile, am avut-o cu Nichifor Crainic, Luni 2 Septembrie, dimineata, la Ministerul Propagandei. Aceeasi primire afectuoasa. Nichifor Crainic a mers mai departe decât Generalul, a trecut la confidente, pe care spunea ca le detine chiar de la Rege. Odata terminata faza critica a retragerii trupelor pe noile frontiere, Regele va relua colaborarea cu miscarea pe baze largite, transformând-o în elementul primordial al guvernarii, asa cum cerem noi. Viitorul apartine Legiunii!
I-am multumit pentru interesul ce ni-l poarta si bunele vesti ce ni le aduce de la Palat.
Nici una din aceste întrevederi, atât de calde si promitatoare, venind din partea unor membri ai cabinetului, nu mi-au dezarmat neîncrederea fata de Rege. În definitiv daca Regele vroia sa dea miscarii un loc precumpanitor în guvern, putea sa o faca de mai înainte, pentru a-i da prilejul sa se înfrunte cu Ungurii la Berlin si Roma, si nu acum dupa dictatul de la Viena, când tara este în doliu. Nu cumva au primit un mandat de la Rege ca tocmai în acest moment sa stea de vorba cu mine pentru a ma determina sa stau linistit, oferindu-mi mirajul unui viitor legionar?

Alte informatii din surse contraziceau bunele intentii ale lui Carol si nu am putut trage alte concluzii decât ca acesti ministri au fost pusi sa realizeze o actiune de adormire a mea, pentru a nu-mi da seama de primejdie si a lasa Regelui timpul necesar sa-si organizeze fortele. Departe de mine gândul de a banui pe acesti doi oameni ca s-au pretat de bunavoie la aceasta stratagema. Lor li s-a comunicat anumite lucruri, pe care, în ingenuitatea lor, credeau si ei...

26. MANIU AJUTA PE REGE

Îndata dupa cunoasterea dictatului de la Viena, au izbucnit manifestatii de protest la Bucuresti si în mai multe orase din Ardeal. Manifestatiile au tinut de Sâmbata, 31 August, pâna Luni 2 Septembrie. În 3 Septembrie s-a suprapus peste ele revolutia legionara.
Manifestatiile erau îndreptate contra Ungariei, dar cum pierderea Ardealului de Nord se datora unei decizii a Puterilor Axei, ostilitatea maselor populare s-a revarsat si asupra Romei si Berlinului. Lozincile de ura au gasit ecou în sufletul disperat al multimilor.
Consulatele germane din Ardeal si Banat au fost atacate si s-a ajuns chiar la un anumit grad de tensiune între populatia româna si cea germana. Tocmai în acele zile se afla la Timisoara N.S.K.K. Huhnlein. Restaurantul unde se întretinea cu reprezentantii populatiei germane a fost înconjurat de manifestanti si s-au proferat insulte la adresa Germaniei.
Manifestatiile de protest au pornit dintr-un impuls spontan, dar au fost luate sub patronajul partidului national-taranesc. Iuliu Maniu se opusese în Consiliul de Coroana dictatului, iar, dupa pronuntarea lui, mobilizase revolta poporului contra agresorilor de la granita de vest. De fapt Iuliu Maniu avea si el partea lui de vinovatie în dezastrul tarii. Admiratia lui fara margini pentru Titulescu îl împiedica sa vada alta optiune de politica externa decât alaturi de Anglia si Franta, tari care, la rândul lor, cautau prietenia Rusiei Sovietice, alianta fatala intereselor României. Regele a urmat aceeasi orientare, dupa ce si-a asumat raspunderea politicii externe. În aceasta privinta, vederile lui Maniu, Titulescu si Rege nu se deosebeau. Cu aceste manifestatii, strigând "jos Ungaria", nu se mai putea repara nimic. Tara zacea la pamânt zdrobita si nu exista alta posibilitate sa salvam restul ei decât sprijinindu-ne pe puterile Axei. Bineînteles ca raspunderea Regelui era infinit mai mare decât a lui Maniu, pentru ca el a exercitat o autoritate despotica asupra tuturor partidelor de la urcarea lui pe Tron, iar din 1938 îsi însusise controlul direct al politicii externe.
Regele Carol, a carei inteligenta politica era mult superioara lui Maniu, si-a dat imediat seama ce beneficiu enorm poate sa traga din manifestatiile patronate de partidul national-taranesc. El putea abate revolta poporului de la el, principalul vinovat, spre Ungaria si Puterile Axei. El se putea ascunde îndaratul acestor manifestatii, dând frâu liber pornirilor poporului ca sa-si descarce mânia contra celor care au cotropit tara. În durerea lui cea mare, poporul se tulburase asa de mult încât nu mai vedea decât hotarele ciuntite. Îi era peste putinta sa descopere înlantuirea reala a evenimentelor, faptul ca ceea ce se întâmpla acum cu Ardealul, Dobrogea si Basarabia nu era decât consecinta nefastei politici externe a Regelui, al carui început se urca cu câtiva ani în urma.
Regele nu numai ca a tolerat aceste manifestatii, dar le-a si încurajat. El a dat ordin politiei si jandarmeriei sa le ocroteasca, ca sa ia o amploare cât mai mare. Am asistat la o astfel de manifestatie în Bucuresti. Erau cete de oameni care se târau în dezordine si îti facea impresie jalnica, în mare parte servitorimea ardeleana din Capitala. Gloate umane care strigau lozincile auzite de la agitatori si cântau imnuri patriotice.
La Brasov politia si ofiterii de jandarmi paseau în rând cu manifestantii si îi conduceau pe strazile principale ale orasului.
Sentimentele poporului, durerea lui adânca, îngrijorarea lui de viitor, erau speculate nerusinat tocmai de acei care i-au pregatit acest ceas amar.
Am trait una din paradoxurile istoriei: Maniu, ostracizat de Rege de la urcarea lui pe Tron, devenise acum principalul lui sustinator fara sa-si dea seama.
Manifestatiile contra Puterilor Axei îndepartau primejdia de la Palat si o proiectau spre hotare. Daca lucrurile ar fi ramas în acest stadiu, Regele Carol ar fi trecut cu bine peste aceasta criza si si-ar fi consolidat domnia. Dar natiunea avea în rezerva miscarea legionara, care în curând va porni la atac si va restabili ordinea reala a vinovatilor. Puterile Axei ne-au facut o mare nedreptate, dar raspunderea principala cadea asupra Regelui. Revolta poporului trebuia întoarsa de la hotare, unde nu se mai putea

îndrepta nimic, si concentrata asupra camarilei de la Palat, care de un deceniu conspira la distrugerea Statului Român.

PARTEA A SAPTEA

MINUNEA ARHANGHELULUI

1. PLANUL DE BATALIE

În planul de darâmare al regimului carlist, conceput în iarna anului 1939, Capitala era centrul actiunii. În provincie nu era prevazuta nici o interventie. Fortele legionare din toata tara le-am concentrat la Bucuresti, repartizându-le obiectivele de atac. În noul plan de batalie, am renuntat la Capitala si am stramutat centrul de greutate în provincie si cu precadere în Ardeal.
Ce m-a determinat sa fac aceasta schimbare? În primul rând teama sa nu se repete tragica experienta din 1939, când dispozitivul nostru din Capitala a fost descoperit de politie si dezorganizat pe filiera unei legaturi din provincie. În al doilea rând, m-am orientat dupa starea de spirit din Ardeal. Cum ne aflam în preajma amputarilor teritoriale la granita de vest, era de presupus ca revolta populatiei contra regelui Carol va fi mult mai puternica în aceasta provincie decât în alta parte a tarii.
Orasele din Ardeal alese sa devina teatru de operatiuni pentru fortele legionare erau urmatoarele: Cluj, Timisoara, Deva, Alba-Iulia si Brasov. Brasovul era destinat în plus sa se substituie Capitalei, devenind o platforma revolutionara în mars, în acest oras trebuia sa se concentreze toate contingentele de luptatori din Ardeal, pentru a forma împreuna o masa suficient de puternica ca sa ameninte Bucurestiul. Tot la Brasov se gasea Postul de Radio de la Bod, care trebuia ocupat si folosit de noi, pentru ca pe undele lui toata tara sa afle de izbucnirea revolutiei legionare.
În restul tarii, numai Ploiestii figurau în planul de batalie. Am ales Ploiestiul din cauza vecinatatii cu Bucurestiul si, în al doilea rând, pentru ca trupele de aici, destul de numeroase, sa nu poata porni spre Brasov.
Constanta nu era prevazuta ca loc de insurectie, fiind prea departe de Capitala si pentru ca nu avea nici o legatura cu Ardealul.
Dar Eugen Teodorescu a insistat atât de mult ca sa organizam revolutia si la Constanta, pentru ca acolo dispunem de efective importante si chiar legaturi în armata, încât i-am dat mâna libera sa întreprinda ceva, desi cu oarecare neîncredere. Ceea ce m-a determinat sa cedez dorintei lui, a fost întâlnirea ce-am avut-o la Bucuresti cu Comandorul Lazarescu de la Constanta. El m-a asigurat ca orasul poate fi ocupat, deoarece în afara de legionari si contingente de marinari, care sunt sub comanda lui si a altor ofiteri simpatizanti.
La Bucuresti, în afara de împartire de manifeste, am programat exclusiv actiuni diversioniste: aruncare de grenade si focuri de arme asupra Palatului Regal, un atac la Telefoane si altul la Postul de Radio de la Baneasa, pentru a-l scoate din functie.
Rostul acestor lovituri izolate era sa provoace panica la Palat, crezându-se ca revolta s-a dezlantuit si în Capitala, concomitent cu razvratirile din provincie.
Planul initial a suferit apoi anumite modificari. Am renuntat la Ploiesti, pentru ca echipele de prahoveni sa întareasca grupul destinat sa atace Radio Bod. A cazut si Clujul în urma dictatului de la Viena, de teama sa nu se produca incidente cu armata ungara, care se pregatea sa intre în teritoriile cedate. Cât priveste orasele Timisoara, Deva Alba-Iulia, am schimbat consemnul în sensul ca legionarii de aici nu vor trece la atac decât dupa ce vor auzi semnalul de la Radio Brasov-Bod.
Ca armament, dispuneam doar de pistoale si acestea asa de putine ca n-au ajuns pentru toti. Unele echipe îsi procurase câteva grenade, iar altii, mai inventivi, si-au fabricat petarde de casa care faceau zgomot asurzitor.
În 1939 dispuneam de un arsenal întreg: 80 aruncatoare de flacari, 10.000 de petarde si numeroase grenade. Pistoalele reprezentau armamentul auxiliar.
Nici pe plan militar situatia nu era mai buna. În 1939 aveam în Capitala 40 de ofiteri afiliati. Acesti ofiteri erau si acum cu noi, dar n-am mai avut timp sa reiau vechile legaturi, cu atât mai mult cu cât interesul revolutionar pentru Capitala scazuse. La nivel local, camarazii din provincie aveau contacte cu ofiteri, dar

adeziunea lor depindea de succesul primului asalt. La Alba-Iulia o unitate de tancuri era dispusa sa sprijine actiunea legionara. În armata domnea o mare nemultumire contra Regelui Carol si era de presupus ca dupa primele victorii obtinute de legionari, vom putea câstiga cel putin atitudinea ei binevoitoare.
Generalul Coroama n-a fost amestecat în lovitura, considerând ca el are un rol mult mai important de îndeplinit. El trebuia tinut ca rezerva, deoarece putea interveni chiar de la Palat, daca s-ar fi ivit momentul propice.
O grea pierdere am suferit cu defectiunea Profesorului Codreanu, a carui prezenta la Brasov ar fi constituit un stimulent puternic pentru legionarii care porneau la lupta, iar, dupa ocuparea Postului de Radio, cu cuvântarile lui ar fi electrizat toata tara.
Pentru a compensa într-o oarecare masura lipsa Profesorului Codreanu, am îndrumat pe sefii de echipe ca în apelurile ce la vor adresa soldatilor si poporului sa se refere mereu la Generalul Antonescu, ca si cum acesta ar fi împreuna cu noi si ar fi luat frânele guvernarii.
Singurul avantaj ce-l aveam fata de actiunea planuita în 1939, era în efective. Acum numarul legionarilor pregatiti sa intre în foc era de aproape 2.000, fata de 1.000 câti am fi putut aduna atunci.

2. O ULTIMA PRIVIRE ASUPRA SITUATIEI EXTERNE

Înainte de a parasi Capitala, înca sub impresia discutiei cu Rotea, am procedat la un examen riguros al situatie externe a tarii noastre, dupa dictatul de la Viena. Problema care ma nelinistea si pe care mi-o ascutise si mai aceasta discutie era daca izbucnirea unei revolutii legionare nu va deschide pofta vecinilor sa ne invadeze si sa ne desfiinteze ca Stat. Atunci raspunderea noastra istorica ar fi fost teribil de grea si nu ar fi compensat motivele ce le aveam ca sa ne luptam cu Regele Carol, pentru a-l alunga de pe Tron.
Odata cu dictatul de la Viena, Puterile Axei dadusera României o garantie colectiva pentru restul teritoriului, dupa ce fusesera satisfacute pretentiile Rusiei, Ungariei si Bulgariei. Ne aflam în fata unei situatii externe noi, inexistente înainte de dictat. În schimbul jumatatii de Ardeal cedat, Roma si Berlinul luau sub protectia lor noile granite românesti. Garantia nu privea atâta Ungaria si Bulgaria, caci aceste tari niciodata n-ar fi cutezat sa treaca peste cuantumul fixat pentru a lua mai mult pamânt românesc, ci avea valoare exclusiv contra Rusiei, care, prin natura ideologiei ce-o profesa, era împinsa sa savârseasca noi acte de agresiune. Puterile Axei fixase limitele expansiunii sovietice în sud-estul european prin garantia acordata României. Din perspectiva garantiei primite de România, ce s-ar fi întâmplat la hotare în cazul unei revolutii legionare? În nici un caz nu ne puteam teme ca Ungurii si Bulgarii sa treaca la atac pentru a nimici independenta Statului Român. Mai întâi aceste tari erau ocupate ele însele cu luare în posesiune a teritoriilor cedate de România si pe care le obtinusera prin bunavointa Puterilor Axei. Erau tari satisfacute sau care se declarasera satisfacute prin interventia Romei si a Berlinului. Necunoscuta era Rusia. Nu va profita Stalin de tulburarile din România pentru a invada Moldova? Garantia acordata de Puterile Axei constituia o opreliste importanta în fata Rusiei pentru savârsirea acestui act, dar nu decisiva, caci o putere imperialista ca Rusia poate ignora aceasta garantie, daca interesele ei dicteaza altfel. Nici Hitler n-a respecta acordul de la München si a ocupat restul de Cehoslovacia. Ce-ar putea atunci sa retina pe Stalin sa nu-si trimita trupele peste Prut? Numai teama sa nu provoace pe Hitler.
Hitler îsi tinuse angajamentul fixat în pactul de neagresiune si Stalin obtinuse ca recompensa Basarabia.
Ca urmare si Rusia devenise o putere cu revendicarile fata de România satisfacute, caci ultimatumul dat României fusese îndeplinit. Daca acum Stalin dadea ordin trupelor lui sa intre în Moldova, trecea peste limitele de expansiune fixate de Hitler (pe care le depasise prin anexarea Bucovinei de Nord) si intra în conflict cu sfera de interese a unei alte mari puteri. Invazia Moldovei putea duce la un razboi germano-rus, independent de ceea ce putea sa se întâmple în România si ar fi cauzat aceasta invazie. Ceea ce Stalin, dupa toate probabilitatile, nu ar fi fost dispus sa riste în acel moment, când masina militara germana era la apogeu.
Am ajuns concluzia linistitoare ca garantiile acordate României de Puterile Axei constituiau un fel de baraj protector si pentru desfasurarea revolutiei legionare. În timp ce noi am fi trecut la ofensiva contra regimului carlist, nici unul dintre vecinii nostri cu prada luata din trupul României, iar daca ar fi înaintat mai departe, s-ar fi ciocnit de interesele Reichului.

3. PLECAREA LA BRASOV

Desprinderea mea de Bucuresti si retragerea la Brasov – unde stabilisem postul de comanda al revolutiei – nu era chiar asa de usoara. Pe soseaua Bucuresti-Brasov se faceau controale, iar disparitia mea din Capitala trebuia sa treaca neobservata.

Am fixat plecarea mea la Brasov pentru Marti dimineata, 3 Septembrie. Pâna Luni seara, activitatea mea s-a desfasurat normal: am continuat convorbirile cu diverse personalitati politice si întâlnirile cu legionarii, ca si cum mâine ar fi o zi ca oricare alta.

Pentru a nu ma expune primejdiei de-a fi identificat pe drum si retinut, mi-am procurat o uniforma de sublocotenent de artilerie de la Horia Cosmovici, cu carnetul lui de ofiter de rezerva. M-am decis sa fac drumul pâna la Brasov cu masina si pentru o mai mare siguranta, mi-am luat ca însotitor pe Colonelul Spataru din judetul Dâmbovita. Ofiter de rezerva, tocmai fusese concentrat, încât purta uniforma în mod reglementar. Colonelul Spataru, simpatizant legionar, nu numai ca s-a oferit cu cea mai mare bunavointa sa ma însoteasca, dar mi-a spus pe drum ca este gata sa participe la actiune, oriunde ar fi nevoie de el.

Pentru a nu pierde contactul cu Capitala, presupunând ca autoritatile vor sa stie unde ma aflu, l-am însarcinat pe legionarul Ion Chiruta, care în ultimul timp era mereu cu mine, ca de Marti dimineata sa faca permanent de garda în casa inginerului Petre Bârs din Strada Naum Râmniceanu, unde locuiam de obicei la Bucuresti, si sa ia nota de toate telefoanele ce vor veni pentru mine, comunicând solicitantilor ca voi putea fi gasit în seara aceea. În modul acesta, îmi acopeream retragerea celor 12 ore de care aveam nevoie pâna în momentul loviturii.

3 Septembrie era o zi splendida de vara târzie, cum numai pe la noi se pot admira. Cald si senin, fara nici un nor. Colonelul Spataru era un însotitor simpatic, un om jovial, care inspira încredere oricui, prin modul cum gesticula si vorbea. În uniforma aparea impunator, iar eu, în masina cu el, treceam ca aghiotantul lui. Nu s-a facut control pâna înainte de Predeal. Aici un jandarm oprea masinile si cerea actele de legitimatie. Când s-a oprit si masina noastra si a vazut cine e înauntru, a salutat respectuos si am trecut mai departe.

Am ajuns la Brasov pe la amiaza si am tras la un camarad originar din Fagaras, Nicolae Trâmbitas, care locuia pe Strada Regele Ferdinand, nu departe de restaurantul "Transilvania". Avea o camera separata la etaj, încât putea intra oricine la el fara sa fie vazut de gazde. Aici am stat toata ziua, unde am avut ultimele confruntari cu sefii de echipe. Mai întâi am procedat cu Boian la o revizuire a punctelor de atac si a efectivelor ce vor participa. Boian lucrase excelent. Alesese bine obiectivele si repartizase fortele în conformitate cu importanta lor. Echipele variau de la 15 la 50 de legionari, dupa presupusa rezistenta ce o vor întâmpina pentru a fi cucerite.

Am introdus o singura modificare: un grup puternic de brasoveni trebuia sa faca o manifestatie cu scop de diversiune, exact în momentul când se va trece la atac, începând de la restaurantul "Transilvania" pâna în Piata Sfatului. Daca armata va iesi pe strazi, va fi atrasa de acest grup, iar în timpul acesta echipele din apropiere, care operau la Telefoane si Chestura, vor putea ocupa aceste cladiri.

În total se concentrasera la Brasov cam 500 de legionari, elemente de elita, care venisera de la Cluj, Bucuresti, Prahova, Galati si Sibiu.

4. LUPTELE DE LA BRASOV

Luptele de la Brasov au început sub cele mai nefericite auspicii. Echipele care se îndreptau sa ocupe postul de emisiune de la Bod au fost descoperite de jandarmi chiar în dupa masa zilei când trebuia sa înceapa atacul, Marti, 3 Septembrie, si angajate în încaierari partiale. Ca urmare, la Brasov s-a dat alarma generala, ca toate institutiile sa fie puse sub paza militara si cu consemnul sa fie în stare de aparare, caci s-ar putea produce atacuri din partea unor "bande de unguri care au navalit din regiunea secuiasca si vor sa ocupe Brasovul".

La ora 9 seara, când legionarii au intrat în lupta, nu mai beneficiau de efectul surprizei. Autoritatile erau avertizate si îsi luasera masurile de protectie.

Ocuparea Postului de Radio Bod i-am încredintat-o avocatului Dragomir de la Bacau, care era si locotenent de rezerva si tocmai fusese concentrat. El dispunea de cea mai puternica concentrare legionara – peste 50 de elemente – caci pentru a fi sigur ca întreprinderea va reusi, în ultimul moment i-am adaugat si pe legionarii prahoveni, sub conducerea lui Lucian Caramlau. Se pare ca Dragomir n-a organizat bine expeditia. A dat ca punct de adunare padurea de la Vâlcele, de unde mai erau 15 km pâna la Bod. Mai departe nu era prevazut nimic. În afara de prahoveni, mai era o echipa de bucovineni sub conducerea din

elemente razlete, sub comanda lui Andrei Costin. Echipele au venit la Vâlcele fiecare pe socoteala ei si cu mijloacele proprii. Nici nu se cunosteau bine între ele, ci doar pe teren au aflat ca apartin aceleiasi unitati si au aceeasi misiune.
S-a mai întâmplat si un alt fapt care a agravat situatia acestui grup. Nici seful expeditiei nu ajunsese la destinatie în momentul când s-au produs primele încaierari. Dragomir, în dupa masa zilei de Marti, era înca la Brasov, unde ma cautase pentru a pregati textele ce trebuia sa le difuzeze de la Radio Bod. Cum Profesorul Codreanu nu venise, a cazut tot în sarcina mea sa redactez proclamatia catre tara. Când a plecat el, cu manuscrisul în buzunar, batalia era în toi la Vâlcele, iar ocuparea postului iesise din raza posibilitatilor.
Cum o nenorocire nu vine niciodata singura, fortele jandarmeresti din regiunea Bod-Vâlcele se marisera cu efectivele care se retrageau din regiunea secuiasca, încât echipele legionare nu le mai puteau face fata. S-au tras focuri de arma. Aici au cazut Lucian Caramlau si Gheorghe Stefanescu si au fost raniti Ovidiu Gaina, Dumitru Leonties si Grigore Munteanu. Cineva a dat ordinul de împrastiere si atunci fiecare a cautat sa scape în desisul padurii. Dupa ce s-a înnoptat, legionarii s-au regrupat si au pornit spre Bod.
Pentru a ajunge la Bod, trebuia sa treaca Oltul si la pod au fost întâmpinati cu foc de mitraliere. Legionarii au aruncat câteva grenade si i-au alungat pe paznicii de la pod.
În lupta de aici a fost ranit Victor Enachescu. Totusi n-au putut trece de partea cealalta, deoarece jandarmii fugari au primit întarituri si s-au întors tragând cu o violenta si mai mare.
Peste pod nu se mai putea trece si atunci s-a dat ordinul de retragere spre Brasov, unde au ajuns dupa o noapte de mars prin ape si noroi.
La Brasov am vazut eu cu ochii tot ce s-a petrecut în prima faza a luptelor. Ultimul sef de echipa cu care am vorbit a fost avocatul Sultan Donat, caruia îi revenea misiunea cea mai grea:
sa neutralizeze Regimentul 41 Artilerie de pe Strada Lunga. Acest regiment era cel mai apropiat de centrul Brasovului si imobilizarea lui ar fi usurat enorm interventia celorlalte echipe. Planul lui Sultan Donat se baza pe anumite legaturi în interiorul regimentului, care i-ar fi permis sa ocupe corpul de garda si apoi, cu ajutorul ofiterului de serviciu, sa împiedice scoaterea regimentului pe strazi.
Parca-l vad pe Sultan Donat si astazi în fata mea, îmbracat în uniforma de sublocotenent. Era un tânar chipes, blond si ochi albastri. Fiu de protopop din Basarabia, se tragea dintr-o veche familie de razesi. Îsi terminase studiile si profesa avocatura. Mi-a facut o puternica impresie de om hotarât si curajos. Parea un monument de eroism, turnat din cap pâna în picioare din cea mai pura substanta spirituala. Rar mi-a fost dat sa vad un astfel de om, rupt parca din spada Arhanghelului Mihail. Am închinat un pahar de vin rosu cu el si i-am spus:
– Camarade Sultan Donat, ai o mare misiune. De succesul actiunii D-tale depinde soarta revolutiei la Brasov.
– Domnule Comandant, îmi dau si viata ca sa izbutim.
Peste o jumatate de ora era mort.
Când a patruns Sultan Donat cu echipa lui de 20-25 legionari pe poarta regimentului, a fost întâmpinat de o rafala de mitraliere. A fost ranit mortal si alaturi de el a cazut Constantin Salceanu. Înainte de-a muri, Sultan Donat a mai avut timp sa faca semn camarazilor care îl urmau sa se retraga. Îsi daduse seama de inutilitatea sacrificiilor. Regimentul era în stare de alarma si astepta atacul cu mitraliere puse crucis.
Cu un sfert de ora înainte de noua, am coborât în fata restaurantului "Transilvania". În parcul din fata Hotelului Aro, observam cum începusera sa se concentreze legionarii. Am distins mai întâi coloana de manifestanti de sub conducerea lui Traian Marian, care a iesit din umbra parcului si a pornit-o
în sus spre Transilvania cu cântecul "Stefan Voda". Dar n-au facut nici 50 de metri de când s-au pus în mars si apare o companie de soldati, care era ascunsa pe undeva prin apropiere, îi opreste, îi înconjoara si îi someaza sa se predea. În timpul când se petrecea aceasta scena, vad din departare cum o echipa legionara în pas grabit se apropie de Palatul Telefoanelor si intra în el. La scurt interval un grup mai numeros de legionari, în frunte cu unul înalt (era Victor Apostolescu), alearga în aceeasi directie spre Chestura. Atacul celor doua grupuri legionare, la Telefoane si Chestura, nu a fost observat de compania care se afla în fata Cercului Militar, fiind ocupata cu arestarea manifestantilor.
Eu cu Boian si Colonelul Spataru, toti trei îmbracati în uniforme de ofiteri, am încercat sa * pe legionarii încercuiti. Ne-am amestecat cu manifestantii, am vorbit cu sublocotenentul care comanda compania si i-am spus sa-i lase în pace, caci sunt si ei oameni care îsi varsa necazul pentru nenorocirea tarii. Împrejurul nostru se adunase multa lume, care privea cu simpatie la noi. Sublocotenentul era în mare încurcatura,

mai ales ca cei ce interveneau pentru eliberarea legionarilor erau ofiteri ca si el, între care un colonel. La un moment dat legionarii îl ridica pe umeri pe Colonelul Spataru si îl aclama. Sublocotenentul era pe punctul sa cedeze, daca în acel moment nu s-ar fi auzit tacanit de mitraliere de pe Strada Lunga, de la regimentul unde cazuse Sultan Donat. Sublocotenentul a luat atunci o atitudine severa si ne-a amenintat ca ne aresteaza si pe noi daca nu ne îndepartam. Era imprudent sa mai insistam. Încadrati de soldati, legionarii au fost condusi la Comenduirea Pietii, fara sa stie ca acei ofiteri care au vrut sa-i elibereze erau proprii lor camarazi.
Ne-am despartit de Colonelul Spataru, lasându-l pe el sa se duca la hotel. Eu cu Boian, la adapostul uniformei de ofiter, ne-am plimbat pe strazi pentru a vedea ce se mai întâmpla. Înainte de a se auzi bubuiturile, lumea sedea linistita e terasa restaurantului "Transilvania" si când a aparut coloana de legionari, a crezut ca e una din acele manifestatii antimaghiare care se succedau de câteva zile fara întrerupere la Brasov. Dar când au rasunat împuscaturile, într-o clipa s-a golit terasa, s-au golit toate strazile si lumea fugea înnebunita în sus spre Piata Sfatului. Dar nici în partea de sus a orasului n-au gasit liniste. Un grup special, format din sibieni si covurluieni, au coborât de pe Tâmpa în Piata Sfatului si au început sa traga cu pistoalele în aer, provocând o panica indescriptibila si o stare de psihoza revolutionara. Cum nu mai era nimic de facut de aici, ne-am îndreptat spre Palatul Telefoanelor. Am gasit cladirea înconjurata de soldati si din când în când un ofiter îi soma pe legionari sa se predea, caci altminteri vor trece la atac. Deodata vad ca apare în pervazul ferestrei de la etaj Nicolae Popa, seful echipei, si începe sa vorbeasca soldatilor. "Suntem români, frati de-ai nostri. Respectam armata româna. Nu vom trage în soldatul român, desi avem si noi arme. Ne-am ridicat contra Regelui criminal Carol II-lea, care a ruinat România Mare. Vrem sa salvam ce se mai poate salva din Tara. În toate orasele României la ora actuala s-a ridicat poporul pentru a darâma regimul de tiranie. Cu noi este Generalul Antonescu, care a luat frânele guvernarii". Peroratia lui Nicolae Popa a durat câteva minute si a fost ascultata de ofiteri si soldati fara sa fie întrerupta sau sa se traga focuri de arma.
Trecuse de ora zece. Prin parcul Telefoanelor nu mai circulau decât ofiteri si gradati care umblau cu fel de fel de ordine. La un moment dat se apropie de mine un plutonier si în semiumbra parcului ma fixeaza cu insistenta. Îl privesc si eu. Nu schimbam nici un salut si nici o vorba. Plutonierul se îndeparteaza. Îi spun lui Boian ca trebuie sa parasim terenul, deoarece ne expunem sa fin arestati. La ora aceea se stia ca legionarii folosesc uniforme militare pentru a patrunde mai usor în cladirile publice. La locuinta lui Trâmbitas nu ma mai puteam întoarce, caci el era cunoscut de politie si în cazul unor descinderi, ma putea gasi la el. Boian îmi propune sa merg la locuinta unor sasi din Brasov, unde si-au gasit adapost Eugen Necrelescu si Doamna Ioana Cantacuzino. Am plecat într-acolo pe strazi ocolite. Era casa Dr. Polony, o figura binecunoscuta a comunitatii germane din Brasov. Locuia pe Strada Nisipului de sus 38 si tocmai la capatul ei, încât de acolo, în caz de primejdie, era usor de disparut pe dealurile din împrejurimi (Warthe). Dr. Polony m-a primit cu multa bunavointa. Necrelescu si Doamna Ioana Cantacuzino nu se întorsese din sectorul lor de lupta si nu stia ce s-a întâmplat cu ei.
Dupa marturiile celor care au participat la lupte, voi înfatisa acum cum s-au desfasurat ele la Brasov. Un grup de studenti de la Politehnica din Bucuresti, condusi de Eugen Necrelescu si Culica, au atacat Legiunea de Jandarmi din Brasov si au fost respinsi. Ca si în celelalte parti, jandarmii stateau de veghe si când s-au apropiat legionarii, au deschis focul. Vazând ca nu pot sa faca nimic la Brasov, Eugen Necrelescu cu Doamna Ioana Cantacuzino si cu Puiu Grigorescu au plecat cu masina înspre Vâlcele, cu gândul sa se alature echipei care lupta pentru cucerirea Postului de Radio Bod. Dar când s-au apropiat de podul de peste Olt, au fost primiti cu un intens foc de arma, care le-a ciuruit masina. Cade lovit mortal Puiu Grigorescu, iar Doamna Ioana Cantacuzino si Eugen Necrelescu sunt facuti prizonieri.
Palatul Telefoanelor din Brasov a fost ocupat de 12 legionari sub conducerea lui Nicolae Popa. Între figurile legionare mai cunoscute care au participat la aceasta actiune se aflau Nicolae Cracea, întors din Germania, Tibi Novac de la Arad, Eugen Ratiu, Ovidiu Târlea, Ghita Brahonschi si Sogoreanu de la Galati. La ora noua fara un sfert, echipa s-a adunat în parcul din fata Telefoanelor. Cum erau doua intrari, s-au împartit în doua grupe. Intrarile erau pazite de posturi militare duble. Santinelele au fost repede dezarmate si întreg corpul de garda, format din vreo zece soldati, s-a predat. Usile si ferestrele au fost baricadate, iar soldatii, personalul tehnic, oamenii de serviciu si telefonistele au fost urcati la etajul II si pusi sub paza. Manifestatia din centru a derutat armata, care n-a putut sa intervina decât mult mai târziu, dupa ce legionarii se întarisera în cladire.

Cu armele luate de la soldati, legionarii s-au împartit pe la ferestre si observau miscarile de-afara. Abia dupa o jumatate de ora a aparut armata. Cladirea a fost înconjurata si s-au instalat posturi de mitraliere de jur împrejur.
Din când în când se tragea câte o rafala pentru intimidare. Legionarii n-au ripostat. Pe la orele 10 a vorbit Popa Nicolae soldatilor. Dupa Nicolae Popa, au trecut la fereastra si alti legionari care au vorbit soldatilor, printre care si Sogoreanu. Multi soldati dadeau din cap în semn de aprobare.
Câteva minute înainte de ora 12, a venit un colonel si s-a adresat lui Popa Nicolae, somându-l sa se predea în sapte minute, caci altminteri va proceda la ocuparea cu forta a cladirii. Popa Nicolae i-a raspuns ca se va consulta cu camarazii lui. În discutiile care au urmat, unii înclinau sa se predea. Atunci a intervenit cu toata energia Cracea Nicolae, care a spus ca "nu avem nici un motiv sa ne predam, pentru ca batalia este generala si noi detinem aici o pozitie-cheie, care poate influenta situatia din restul tarii". Punctul de vedere al lui Cracea a învins si atunci a luat el conducerea grupului. În ipoteza ca vor fi atacati si nu vor mai putea rezista, Ovidiu Târlea, Tibi Novac si Eugen Ratiu s-au decis sa dea foc cladirii, dupa ce îi vor evacua pe prizonieri. Palatul Telefoanelor avea uzina electrica proprie, iar la etajul III se gaseau butoaie cu benzina si motorina.
Între telefonistele capturate se gasea si o sora a legionarului Sogoreanu. Aceasta s-a pus la dispozitia grupului si si-a reluat serviciul la centrala. îndata au început sa soseasca chemari din toate partile. Centrala de la Brasov detinea toate legaturile cu Ardealul. Legionarii au învatat si ei sa mânuiasca aparatele. Din Ploiesti, din Cluj, din Bucuresti se cereau multe legaturi si lumea întreba ce s-a întâmplat la Brasov. între solicitanti se aflau si multi sefi de autoritati: prefecti, generali, si chiar membri ai guvernului. Tuturor li se comunica ca "Garda de Fier a ocupat institutiile publice din Brasov si lupta pentru abdicarea Regelui".
Expirând termenul de 7 minute, nu s-a mai produs atacul anuntat de colonel. În schimb s-au marit efectivele militare, ajungând aproape de 300. Cercul din jurul cladirii s-a strâns tot mai mult si unii soldati au patruns în curtea din dosul ei, cu gândul sa se strecoare prin subsol în interiorul ei. Dar când soldatii s-au apropiat de ferestrele de la subsol, au fost somati de legionari sa se îndeparteze, cai altminteri trag. Soldatii s-au retras speriati si acesta a fost ultimul incident din noaptea aceea.
A doua zi dimineata, procurorul militar le-a cerut prin telefon sa evacueze cladirea, deoarece lovitura a esuat si rezistenta este zadarnica. În caz de evacuare de bunavoie, li se vor aplica circumstante atenuante. I s-a raspuns de Cracea ca nu se predau, deoarece nu cred în promisiunile lor si pentru ca situatia generala în tara este favorabila Garzii de Fier. Cineva de pe strada, tot pentru a-i demoraliza, le-a aruncat niste ziare, în care au citit ca "elemente izolate au ocupat câteva cladiri la Brasov si Constanta, dar ca ordinea a fost restabilita si infractorii detinuti". Au venit si alte somatii, tot prin telefon, de la Prefectul judetului si de la Comenduirea Pietii, dar cu acelasi rezultat. Legionarii erau decisi sa reziste pâna ce vor sti ce s-a întâmplat la Bucuresti.
Tot în cursul diminetii, au luat contact cu Dr. Apostolescu de la Chestura, care i-a întrebat câti sunt si daca au arme. Au fost fericiti sa afle ca la chestura legionarii sunt stapâni si ca au arme din abundenta. Stiind ca convorbirile telefonice sunt ascultate si de autoritati, legionarii de la Telefoane au dat cifre exagerata de oameni si armamentul de care dispun, spunând ca nu dc lipsa de nimic.
Pentru ocuparea Chesturii de la Brasov se constituise un puternic grup legionar, cu un efectiv de 40 de luptatori. De fapt, o parte din legionarii din acest grup aveau o alta misiune la început: sa ocupe Comenduirea Pietii, pentru a obliga apoi pe Comandant, un colonel, sa dea ordine favorabile miscarii. În cele din urma, acestia s-au alaturat grupului de la Chestura, comandant de Victor Apostolescu. Baza grupului o formau Brasovenii, în frunte cu Radu Avram apoi erau bucurestenii, cu Nicolae Crudu si Mircea Nicolau, clujenii cu Victor Apostolescu si Romulus Opris, tarani din judetul Buzau si braileni, în frunte cu Stefan Teodorescu.
Locul de adunare a fost, ca si pentru cei de la Telefoane, parcul din fata Hotelului Aro. Exact la ora 9, cei 40 de legionari au pornit în goana spre Chestura. Au trecut pe o straduta laterala prin fata Telefoanelor si au luat-o la dreapta pe o alta strada, unde se afla cladirea Chesturii. Ca si în alte parti, personalul Chesturii era mobilizat pentru a primi ordine de rezistenta contra rebeliunii legionare. Atacul i-a surprins tocmai în plina consfatuire.
La intrare erau doua santinele care au fost repede dezarmate si legionarii s-au raspândit ca fulgerul în toata cladirea. Au fost facuti prizonieri Colonelul de Jandarmi Iliescu, un maior de jandarmi, chestorul politiei si mai multi comisari. Un comisar si un sergent de oras au încercat sa scoata revolverele si sa traga

au fost împuscati. A scapat Lt. Colonelul Ion Barnutiu, reusind sa fuga descins si cu capul gol printr-o usa din dos. Daca l-ar fi prins legionarii, l-ar fi împuscat, caci fusese comandant al lagarului de la Miercurea-Ciuc si pregatise exterminarea lor. În curte erau masati vreo 40 de gardieni de oras. Acestia s-au refugiat în corpul de garda si s-au baricadat. Personalul politienesc si ofiterii de jandarmi au fost dusi în doua birouri si pusi sub o paza dubla, interna si externa.
Au fost tratati frumos. Dupa primul moment de panica, s-au linistit. Descoperind magazia cu arme, legionarii si-au procurat tot ce le trebuia pentru o rezistenta mai lunga si apoi s-au întors la gardieni, somându-i sa se predea. Acestia au renuntat la rezistenta si dupa ce au fost dezarmati, au fost închisi împreuna cu ceilalti.
Dupa lichidarea primejdiei din interior, legionarii au baricadat usile si ferestrele si au pus posturi de paza. Când a aparut armata, îsi luasera toate masurile de aparare. Cum strada era îngusta, armata nu si-a putut desfasura fortele. Au blocat numai capetele strazii, fara a aparea soldati în fata Chesturii. La colturile de strada, în dreapta si stânga, au fost asezate mitraliere si din când în când se tragea sporadic, mai mult pentru intimidare, caci gloantele nu puteau patrunde în cladire, ci treceau paralel cu ea. Legionarii raspundeau tragând în sus, pentru a vedea ofiterii ca au si ei arme. Armata ar fi avut o singura posibilitate sa atace Chestura: sa ocupe cladirile înconjuratoare si apoi de aici sa deschida focul. Din ce motive n-au recurs la aceasta tactica?
De la ferestre, din când în când, legionarii strigau la soldati sa nu traga, caci nici ei nu trag. "N-am venit sa ne omorâm român pe român, ci ca sa ne salvam tara".
Grupul de la Chestura a trecut si el printr-un moment critic pe la 4 noaptea. Se zvonise ca trebuia sa vina în ajutorul legionarilor care luptau la Telefoane si Chestura o baterie de artilerie.
Cum aceasta unitate nu aparuse, se produsese un început de panica. Tot atunci Prefectul judetului, un colonel, i-a somat prin telefon sa se predea, caci altminteri da ordin de atac.
Unii au început sa sovaiasca, punându-si si problema de constiinta ca daca vor fi atacati, cum o sa traga ei în soldatii români? Atunci a intervenit cu toata energia Nicolae Crudu, care le-a spus urmatoarele:
– Cum o sa ne predam? Am venit aici ca sa ne predam sau sa iesim biruitori sau morti? Ce-o sa spuna cei care ne-au trimis? Daca vom fi atacati si va fi nevoie, tragem în oricine. Sa stiti ca eu de aici nu plec viu.
Cuvântarea lui Crudu a avut un efect zguduitor. Moralul s-a refacut si s-a decis rezistenta pâna la capat.
Prefectul a revenit cu amenintarile de câteva ori în noaptea aceea, somându-i sa se predea.
– Nu ne predam, i-a raspuns Crudu. Am venit aici sa biruim sau sa murim. Dar sa stiti ca avem dinamita. Totul e minat, chiar si cladirile dimprejur, încât sarim în aer cu totii daca suntem atacati.
Mai târziu au primit alte telefoane, rugându-i pe sefii legionari sa fie atenti cu dinamita sa nu se întâmple vreo nenorocire. Era indirect o asigurare ca ei n-au de gând sa atace.
Cladirea Chesturii era încercuita de cel putin trei companii. La Telefoane era o alta trupa. Dar nu se observa nici o miscare, nici o pregatire de atac.
În ultimele ore ale noptii, tensiunea scazuse. Legionarii au folosit acest moment de liniste ca sa se adreseze din nou ofiterilor si soldatilor:
– Noi, legionarii, stim sa murim si vrem sa ramâna o pagina în istorie ca am murit ca ultimii daci, le-a strigat Crudu.
– Se inaugureaza guvern legionar si Generalul Antonescu va fi seful armatei, le-a spus Victor Apostolescu.
Soldatii, între care erau multi legionari, le-au raspuns ca ei nu trag, chiar daca primesc ordine. Pâna la urma ofiterii si soldatii au fraternizat cu legionarii. Veneau la usa Chesturii su pusti, cu teava întoarsa spre ei si le ofereau celor dinauntru. Au adus si lazi cu cartuse. Comandantul unei companii era un var de-al lui Traian Cotiga, care fusese împuscat tocmai la Brasov, iar Capitanul Helisescu, comandantul alte companii, le-a spus:
– Nu va temeti. Noi suntem cu voi. Nu vom trage. Va felicit pentru actiune. Era timpul sa faca cineva ceva.
A doua zi, Miercuri pe la ora 11, i s-a dat drumul Colonelului de Jandarmi Iliescu, deoarece trebuia sa plece în Secuime, pentru a lua masuri de evacuare a posturilor de jandarmi de acolo. Colonelul a vorbit frumos de legionari atât sefilor cât si ofiterilor din oras, de modul elegant si corect cum au fost tratati în cursul detentiunii lor si a dat asigurari familiilor celor sechestrati ca acestora nu li se va întâmpla nimic. Colonelul s-a întors la Chestura cu enorme cosuri cu provizii pentru toata lumea, legionari si prizonieri.
În luptele de la Brasov au murit 5 legionari si doi politisti.

5. OFENSIVA LEGIONARA DE LA CONSTANTA

Desi Constanta nu figura în planul initial de batalie si actiunea de aici a fost mai mult improvizata decât organizata, totusi rezultatele ei au fost mult mai importante decât cele de la Brasov. Atacul legionar s-a desfasurat la Constanta pe o arie mai vasta, îmbratisând toate institutiile care reprezentau puterea publica si cele mai multe din obiectivele fixate au fost cucerite. La Constanta s-au bucurat legionarii si de un anumit sprijin militar, ceea ce a lipsit la Brasov.

Organizarea loviturii de la Constanta a fost opera lui Eugen Teodorescu, care s-a orientat dupa tehnica revolutionara ce si-o însusise la cursul de pregatire din Berlin. În primul rând, Eugen Teodorescu si-a propus sa captureze Comandamentul Diviziei de la Constanta pentru ca, odata stapân pe el, sa paralizeze interventia fortelor militare de aici, compuse din 3 regimente, plus o unitate de marinari. Mult mai periculosi decât armata erau jandarmii, care dispuneau de forte puternice si bine antrenate si care daca ar fi ramas liberi, ar fi putut anihila din primul moment unitatile noastre. Scoaterea jandarmilor din lupta era o conditie primordiala a succesului jandarmilor revolutiei la Constanta. Presupunând ca legionarii reuseau sa controleze resorturile de interventie militara si sa blocheze pe jandarmi, puteau sa se mentina multa vreme în institutiile publice fixate sa fie ocupate: Palatul Telefoanelor, Prefectura judetului, Chestura de Politie, Posta si Gara.

Comandamentul Diviziei de la Constanta, având ca raza de actiune atât orasul cât si întreg litoralul, era încartiruit la Cazinoul Militar de pe malul marii. În seara când s-a dat lovitura, seful Comandamentului, în general, era plecat si în locul lui ramasese Colonelul Leonida, cu întreg statul lui major, luat masa la popota Cazinoului Militar, încât prilejul era cum nu se poate mai bun ca sa fie detinut si împiedicat sa mai dea ordine. Având în vedere importanta acestui punct pentru reusita revolutiei, la Cazinoul Militar a concentrat Eugen Teodorescu forte numeroase, atât legionare cât si militare. Conducerea actiunii a fost încredintata lui Puiu Traian, comandant legionar si ofiter de rezerva, ajutat de Vasile Posteuca, care se nimerise a fi concentrat ca ofiter tocmai la Statul Major al Diviziei de la Constanta.

La regimentul 34 Infanterie, legionarii avea ca om de legatura si sprijinitor pe Maiorul Ionescu. El nu s-a amestecat direct în lovitura, dar a înlesnit iesirea din regiment a unei companii de soldati la ordinele sublocotenentului legionar de rezerva, Radu Constantin.

Acesta primise misiunea sa duca compania în fata Cazinoului Militar si sa sprijine din exterior pe Puiu Traian când acesta se va prezenta în fata Colonelului Leonida si-i va cere sa se predea.

De la baza navala de la Mangalia Capitanul Isbasescu, afiliat miscarii, adusese un camion cu 40 de marinari, pe care îi asezase în apropierea Cazinoului Militar, cu scopul ca sa întareasca unitatea conduca de sublocotenentul Radu Constantin.

În seara aceea se afla la Cazinou si Comandorul Lazarescu, împreuna cu alti ofiteri de marina, simpatizanti ai miscarii. El trebuia sa intervina din interior cu informatii care sa deruteze Comandamentul militar si Bucurestii.

În sfârsit, o puternica echipa legionara, formata din studenti medicinisti de la Bucuresti, în frunte cu Bob Munteanu si Mircea Musetescu, asteptau la coltul strazii, de partea cealalta a Cazinoului, desfasurarea evenimentelor. Tot în acest punct trebuia sa soseasca Eugen Teodorescu, Traian Boieru, Socariciu si Tucan.

Dupa cum vedeti, forte disponibile erau mai mult decât suficiente pentru a ocupa Comandamentul militar, caci la Cazinou nu exista corp de garda. Si totusi operatia n-a reusit din cauza lipsei de coordonarea grupelor care participau la actiune. Mai întâi s-a facut confuzie între Cazinoul Militar si Cazinoul Civil. Marinarii lui Isbasescu si echipa bucurestenilor s-au concentrat la Cazinoul Civil si abia mai târziu s-au apropiat de Cazinoul Militar, când aici batalia era pe punctul sa se piarda. De asemenea, între Radu Constantin, comandantul companiei, si Traian Puiu n-a existat o clara precizare a rolului fiecaruia.

Compania facuse front în fata Cazinoului, în forma de semicerc. Traian Puiu a intra în corpul de garda si i-a comunicat plutonierului de serviciu sa scoata garda, caci va fi înlocuita cu o companie întreaga. Plutonierul era pe punctul sa execute ordinul, când a început sa se auda împuscaturi în oras. Atunci Colonelul Leonida, nelinistit de zgomotul de afara, a iesit cu toata ofiterimea sa vada ce se întâmpla. Oprindu-se în fata lui Puiu, acesta i-a spus Colonelului ca Garda de fier, împreuna cu Generalul Antonescu, au luat conducerea Statului si dânsii sunt invitati sa nu reactioneze. Atunci a întrebat Colonelul:

– Dar D-ta cine esti?

– Sunt Traian Puiu, Comandant legionar.
– Si de ce porti uniforma militara?
– Sunt concentrat, viu de pe zona.
– Dar de ce D-ta, ca artilerist, ai o companie de infanterie?
– Pentru ca actiunea de preluare a puterii se face de comun acord între Garda de Fier si Generalul Antonescu.
Colonelul trimite atunci pe Lt. Colonel sa cheme la telefon si sa afle ce se întâmpla în oras. Ajutorul lui se întoarce cu raspunsul ca centrala telefonica este ocupata de Garda de Fier. Acelasi rezultat la Prefectura si la Legiunea de Jandarmi.
Colonelul Leonida si Ofiterii lui treceau printr-un moment dificil. Dar atunci Colonelul are o inspiratie si cu o prezenta de spirit uimitoare ordona companiei sa faca stânga împrejur si înapoierea la regiment. Traian Puiu a ramas descoperit, împreuna cu Posteuca Vasile, care se alaturase din primul moment actiunii lui.
Cât priveste pe Radu Constantin, nici el nu s-a putut salva. N-a facut multi pasi si a fost arestat de corpul; de garda al Comandamentului. Puiu Traian a început atunci sa parlamenteze cu Colonelul Leonida, spunându-i sa nu treaca la contra-masuri si sa nu dea ordine de represiune pâna la 6 dimineata, caci scena de ocupatie a oraselor se repeta în toata tara si pâna dimineata se va sti care e rezultatul. Colonelul a acceptat armistitiul, l-a invitat pe Puiu în biroul lui si au discutat amical situatia.
Pe la orele 10, focurile se cam rarisera în oras, vine un maior si îi comunica Colonelului ca Marina a reusit sa stabileasca contactul cu Bucurestii prin aparatele Hughes si de aici li s-a comunicat ca în Capitala e liniste, iar marina a primit ordine sa curete orasul de cuiburile de rebeli. Într-adevar, la scurt interval, s-au auzit din nou rafale de mitraliere, care au durat toata noaptea, ceea ce însemna ca se executa ordinul venit de la Bucuresti. Colonelul Leonida a intrat si el în contact cu Comandamentul Marinei prin aceleasi aparate si la întoarcere i-a comunicat lui Puiu ca e nevoit sa-l declare arestat. Puiu a insistat ca pâna la ora sase dimineata sa se pastreze armistitiul si sa nu se treaca la represalii, pentru a vedea ce se întâmpla în Capitala. La 6 dimineata, Puiu a fost scos din birou si condus în corpul de garda, unde s-a întâlnit cu alti arestati: Capitanul de marina Isbasescu, Sublt. Posteuca, Lt. Jorjoaia si Sublt. Radu Constantin. În timpul cât au stat împreuna, au început sa-si povesteasca unii altora pataniile lor. Povestind cum a fost arestat, Capitanul Isbasescu le-a spus ca vazând ca a trecut ora 9 si nu vine nimeni la locul întâlnirii, a pornit cu marinarii în directia Cazinoului Militar, ca sa-l ocupe singur.
A fost împresurat si arestat cu tot grupul marinarilor considerati si ei "rebeli". Echipa studentilor de la Bucuresti a avut aceeasi soarta. În retragerea lor spre centrul orasului, dupa ce au vazut ca a esuat actiunea de la Comandament, au fost culesi de patrulele militare care circulau pe strazi.
Ofiterii care treceau pe la cei arestati le deplângeau soarta si îi asigurau ca fapta lor e asa de grava încât în 24 de ore vor fi împuscati, fiind acuzati de "înalta tradare".
Esecul de la Comandamentul Militar a fost compensat într-o oarecare masura prin stralucita victorie repurtata de legionari asupra jandarmilor. Prin actiuni îndraznete si bine concepute, toate centrele jandarmeresti din Constanta au fost cucerite de legionari: Inspectoratul de Jandarmi pentru toata Dobrogea, Legiunea de Jandarmi pentru judetul Constanta (compania de jandarmi rurali) si Legiunea Mobila de Jandarmi. Jandarmii din Legiunea Mobila erau încazarmati si îndeplineau diverse misiuni în întreaga Dobroge.
În momentul când s-a dezlantuit atacul legionar, se gaseau cantonati aici 200 de jandarmi.
Legiunea Mobila de Jandarmi îsi avea resedinta într-o cazarma de la bariera orasului. Când au patruns legionarii în cazarma, jandarmii de aici, în numar de 200, tocmai se pregateau de culcare. Echipa legionara, condusa de Atanasie Chircu, nu avea mai mult de 20-25 de oameni. Dar iuteala cu care au procedat si spaima ce le-a provocat-o prin atitudinea lor hotarâta a fost asa de mare încât i-a facut prizonieri pe toti. Câtiva plutonieri de la intrare care au încercat sa se opuna au fost fulgerati de legionari si groaza i-a cuprins pe toti.
Sub amenintarea grenadelor si a pustilor mitraliere pe care le capturasera, legionarii i-au somat pe jandarmi sa se predea si sa coboare la subsol unde au fost închisi. Dupa ce primejdia interna a fost eliminata, se punea problema cum sa se apere de trupele ce vor putea veni.
Atanasie Chircu a avut ideea sa nu se baricadeze în cladire, cum au facut alte echipe, ci sa-i tina pe agresori la distanta. Chircu a asezat posturi legionare la colturile strazilor, cu ordinul sa traga rafale cu pustile mitraliere de-a lungul strazilor ori de câte ori vor observa ca se apropie soldatii si vor sa-i

încercuiasca. În modul acesta, armata a fost tinuta la distanta pâna dimineata, când s-a renuntat la rezistenta. La plecare, legionarii i-au eliberat pe jandarmi si apoi au dat foc cladirii centrale, care a ars trei zile. Atanasie Chircu s-a acoperit de glorie în aceasta lupta. Un alt eveniment care s-a distins prin vitejia lui a fost Legionarul Chinezu.
La Legiunea de Jandarmi Constanta (Compania rurala) a savârsit acte de eroism echipa condusa de legionarul Macovei, care a si cazut grav ranit. Legionarii au pus stapânire si pe acest centru, împiedicând prin actiunea lor ca jandarmii din judet sa intervina în luptele din oras.
La Inspectoratul de Jandarmi din Strada Mangaliei a fost repartizata echipa de sub conducerea lui Nelu Gheorghiu, fratele lui Gogu Gheorghiu. Seful acestui grup si-a ales el singur camarazii care sa-l însoteasca, atât din oras cât si din judet, formându-si o echipa omogena si de mare eficacitate. Între participanti a fost si Mihai Teodorescu, fratele lui Eugen Teodorescu. Atacul s-a dezlantuit ca o furtuna. La ora 9 seara, legionarii s-au apropiat în goana de Inspectorat si în vazul oamenilor care circulau pe strazi, au dezarmat politistul si jandarmul care erau la intrare si au patruns în cladire. Cum parterul era prea expus unui atac din strada, s-au urcat la etaje, pe care le-au ocupat si baricadat. Într-o camera la etaj au gasit un comisar de politie si un plutonier care au scos revolverele si au vrut sa traga. Dar n-au mai avut vreme sa-si puna gândul în aplicare, cai au cazut raniti de gloantele legionarilor.
Sosind armata, a ocupat cladirile vecine si au început sa traga în ferestrele de la etaje. Ca sa nu fie loviti, legionarii se târau pe podea si din când în când trageau si ei focuri de arma în aer.
La urma s-a ajuns la un armistitiu tacit cu armata. Nu mai tragea nimeni. Armistitiul a fost întrerupt de incidentul cu comisarul Nicolau, Seful Sigurantei de la Constanta. Acesta a încercat sa patrunda la etaj si sa-i surprinda pe legionari cu arma încarcata. Dar a fost descoperit pe când urca si s-a rostogolit pe trepte ranit de un glonte. La un moment dat armata a început din nou sa traga focuri razlete. În cursul acestor împuscaturi, a cazut lovit mortal legionarul Constantin Ardeleanu. Respirând înca a fost evacuat, dar se pare ca nu i s-a dat nici o îngrijire medicala si a murit. Asa a ramas situatia pâna la ora 7 dimineata când s-au predat.
prefectura judetului se înscrie ca un alt trofeu în panoplia vitejiei legionare. La asaltul de la Prefectura a participat o echipa de 15 legionari, sub conducerea lui Virgil Gheorghiu. Din acest grup faceau parte Nicolae Rosca si Ovidiu Stanescu. La ora 9 seara echipa era concentrata în parcul din fata Prefecturii.
Intrarea în cladire s-a facut cu oarecare usurinta, deoarece unul dintre legionari, Zisu Bitaracu, era în uniforma de sublocotenent. La intrare erau doi soldati, care, când l-au vazut pe ofiter, i-au prezentat armele. Echipa care venea dupa el i-a dezarmat si i-a facut prizonieri. În interiorul Prefecturii se mai aflau vreo patru soldati. Dupa o mica rezistenta, s-au predat si acestia fara varsare de sânge. Dar cum, în afara de paza interioara, mai exista si un grupe de soldati care pazea Prefectura din exterior, acestia dându-si seama de cele întâmplate, au încercat sa patrunda înauntru. Cum poarta era închisa, au spart-o si au navalit în holul de la intrare. Atunci legionarii au azvârlit niste petarde care au facut un zgomot asurzitor. Soldati s-au retras speriati, crezând ca sunt grenade. Prefectura a fost înconjurata de o companie de soldati, care au început sa traga în ferestre. Legionarii se târau de-a busilea dintr-o camera înalta. De câteva ori soldatii au încercat sa navaleasca în Prefectura, dar tot de atâtea ori au fost respinsi. În cele din urma, ca si înalte parti, s-a ajuns la un armistitiu. Nu s-a mai tras. A doua zi dimineata, la ora 6, au evacuat Prefectura si întreaga echipa a fost arestata.
La asaltul de la Posta, condus de legionarul Neata din Hârsova, au cazut legionarii Cavachi si Caporani, omorâti de soldati dinauntru. Posta a fost ocupata de legionari, dar n-au putut-o tinea decât trei ore. Printr-o neatentie de-a lor, alti soldati s-au strecurat prin spatele cladirii, au spart un geam si au patruns înauntru. Au evacuat cladirea si au avut timp sa dispara.
Centrala Telefoanelor a fost ocupata cu relativa usurinta de catre o echipa cu Gogu Gheorghiu, din care facea parte Cola Chirani, Zeana, Funda si Mitica Georgescu, fratele Decemvirului. Legionarii au patruns la parter, dar când sa urce la etaj, au fost întâmpinati cu puternice focuri de arma si au fost siliti sa se retraga.
Nici gara Constanta n-a putut fi ocupata. Seful echipei, legionarul Vasile Cucu, întârziind, legionarii din echipa lui au fost luati de Atanasie Chircu si au participat la asaltul de la cazarma jandarmilor. Sosind târziu Cucu si crezând ca ceilalti n-au venit la întâlnire, s-a dus singur sa ocupe gara... A fost arestat si crâncen batut la Comenduirea Pietii. În luptele de la Constanta au cazut 3 legionari si 7 jandarmi si politisti.

6. BRAVA CAPITALA

La Bucuresti, cum am spus mai înainte, ne-am limitat la câteva actiuni diversioniste. Erau planuite trei atacuri care n-aveau alt rost decât sa-l intimideze pe Rege si sa schimbe directia de manifestare a opiniei publice. Poporul trebuia smuls din ieftina demagogie a partidului national-taranesc si mânia lui canalizata spre Rege, adevaratul vinovat de dezastrul tarii.

O echipa din Corpul Muncitorilor Legionari, sub conducerea lui Dumitru Groza, a provocat panica la Palatul Regal. Aurel Calin a azvârlit o grenada aproape de intrarea principala a Palatului, fara sa raneasca pe nimeni, a mai tras câteva focuri de revolver în directia ferestrelor si apoi s-a retras. În acelasi timp, în spatele Palatului, unde se faceau reparatii si erau ridicate niste schele de lemn, alti legionari au patruns cu o masina încarcata cu bidoane de benzina. Masina a fost îndreptata fara ocupanti spre lemnarie. Soldatii au tras în ea, masina a luat foc si de la masina s-au aprins schelele arzând pâna în sus. S-a încins o vâlvataie care i-a speriat pe toti locatarii Palatului si pe toti vecinii. Se dusese vestea în Bucuresti ca arde Palatul Regal.

O alta echipa legionara, sub conducerea lui Ilie Niculescu, a ocupat Postul de Radio de la Baneasa si l-a scos din functie pentru câtva timp. Acelasi lucru s-a întâmplat la Palatul Telefoanelor, unde Ion Chiruta cu câtiva legionari a patruns în interior si a provocat stricaciuni la centrala aparatelor.

Aceste actiuni, mai mult spectaculare, caci nu se urmarea ca la Brasov sau Constanta ocuparea institutiilor publice, s-ar fi stins si n-ar fi influentat cursul evenimentelor, daca efectul lor psihologic n-ar fi cuprins ca o flacara populatia Capitalei, scotând-o în strada.

Era focul de pistol, cum spunea Horia Codreanu, care a ridicat poporul contra unui Rege de la care natiunea a suferit prea mult si pe care l-a suportat prea mult.

La ce ora dupa ce s-au auzit împuscaturile de la Palat si lumea aflase din manifestul meu lipit pe ziduri sau distribuit de legionari ca Garda de Fier s-a revoltat si cere abdicarea Regelui, pe Bulevardul Elisabeta, în jos de Cercul Militar, se strânsese un grup de manifestanti de vreo 500 de persoane, care s-a pus în miscare, îndreptându-se spre Palatul Regal. N-a fost o initiativa legionara, ci o adeziune spontana a maselor populare. Coloana de manifestanti, pe masura ce înainta pe Calea Victoriei, proferând strigate ostile la adresa Regelui, s-a îngrosat cu sute de mii de trecatori de pe strazi, încât când s-a ajuns în Piata Palatului, pe la orele 12 noaptea, devenise o masa impunatoare de 4.000 de oameni. Au fost trimise tanchete în întâmpinarea manifestantilor pe Calea Victoriei, dar n-au putut opri înaintarea multimii. Unele tanchete au fost încercuite de manifestanti si capturate. Palatul Regal era cufundat în întuneric. Fusesera retrase si santinelele exterioare. Un tânar sublocotenent s-a urcat atunci pe grilajul de la Palat si a început sa vorbeasca aprins multimii, cerând abdicarea Regelui.

Era Sandu Valeriu. Vuietul multimii era asa de puternic încât se auzea pâna la mari departari. Manifestantii intonau imnuri patriotice si scandau cuvântul "Abdicare". Armata se retrase spre Muzeul Simu, dar, în afara de încercarea cu tanchetele, nu a mai intervenit.

De la Palat multimea, care acum trecuse 5.000, s-a încolonat si a continuat sa manifeste pe Calea Victoriei pâna la Piata Romana. De aici s-a înapoiat spre centru pe Bulevardul Bratianu si apoi spre Universitate pâna la punctul de plecare. Pâna la 4 dimineata au tinut manifestatiile, fara ca forta publica sa intervina.

A doua zi dimineata, Miercuri, 4 Septembrie, manifestatiile au reînceput cu si mai mare intensitate, dar de data aceasta într-o forma ordonata, cu cântece legionare, si cu personalitati cunoscute ale miscarii în fruntea lor.

Spre deosebire de Constanta si Brasov, unde populatia n-a putut fi antrenata sa-i ajute pe legionarii baricadati în cladirile publice, la Bucuresti bravii cetateni ai Capitalei din primul moment au alergat la chemarea Legiunii. A fost o explozie de revolta care n-a mai putut fi controlata de autoritati si care l-a mentinut sub presiune constanta pe Rege, pâna ce s-a obtinut abdicarea lui.

7. ÎN DIMINEATA DE 4 SEPTEMBRIE

În dimineata de Miercuri, 4 Septembrie, situatia grupelor legionare angajate în lupta era urmatoarea:

– La Constanta, legionarii abandoneaza toate obiectivele cucerite la ora 6 dimineata. Evacuarea lor nu s-a produs pentru ca n-ar mai fi putut rezista în ele – cel putin în patru locuri erau solid instalati – ci pentru ca asa era dispozitia lui Eugen Teodorescu. El daduse acest termen, considerând ca daca pâna la ora 6 dimineata nu le vine armata în ajutor, situatia este pierduta. Ordinul lui nu era justificat, caci câteva ore în plus de rezistenta putea sa decida soarta revolutiei.

Parasirea puternicelor pozitii de la centrele jandarmeresti si Prefectura a fost partial compensata de informatiile ce le transmitea Comandorul Lazarescu la Bucuresti. Acesta, în tot cursul diminetii si cu autoritatea ce i-o conferea gradul sau, telefona în toate partile, la Marina, la Palat, la Ministerul de Externe, ca situatia e grava la Constanta, legionarii fiind stapâni pe oras. În modul acesta contrazicea si tulbura alte informatii care veneau din partea armatei, conform carora ordinea ar fi fost restabilita.
– La Brasov, cum am vazut, Postul de Radio Bod n-a putut fi ocupat, insucces care a afectat toata aria de lupta din Ardeal. Neprimind semnalul convenit, grupele legionare din Timisoara, Deva si Alba-Iulia n-au intrat în lupta si, ca urmare, întreg planul de mobilizare al populatiei din Ardeal a cazut. Spre deosebire de Constanta, institutiile cucerite la Brasov n-au fost parasite în zorii zilei. Nici n-a existat vreun ordin în acest sens, iar momentele de criza prin care au trecut legionarii asediati au fost dominate.
Pastrarea acestor centre a influentat puternic cursul evenimentelor la Bucuresti. Prin centrala telefonica de la Brasov, legionarii au interceptat toate legaturile dintre Bucuresti si Ardeal, împiedicând sa se cunoasca proportiile revolutiei si transmitând informatii favorabile miscarii. Chestura se gasea într-o excelenta pozitie de aparare.
Strada îngusta pe care se afla împiedica desfasurarea fortelor militare, iar în interiorul legionarii detineau 60 de prizonieri si aveau armament din abundenta.
– În Capitala, revolutia a luat un ritm maiestuos. De la primele focuri si dupa ce s-a stiut despre ce este vorba, adeziunea poporului a luat proportiile unei avalanse. De la 500, multimea manifestantilor a ajuns la 4.000, apoi la 5.000, pentru ca în dimineata de 4 Septembrie sa fie de peste 10.000. Acest fluviu uman din Bucuresti a fost salvarea noastra.
Facând bilantul general, situatia general, situatia noastra în dimineata de 4 Septembrie nu era rea. Victoriile de la Constanta, rezistenta de la Brasov si mai ales masiva adeziune a populatiei din Capitala la cauza revolutiei au avut efectul unui cutremur la Palat. Dar una e situatia obiectiva si cu totul alta e situatia subiectiva, adica asa cum ea se reflecta în personajele unei revolutii. Pe baricadele Legiunii eu eram personajul principal si în dimineata de 4 Septembrie, nu eram deloc multumit de rezultate. Tot planul de batalie pe care-l concepusem cu atâta încredere în succese spulberase. Intentia mea era ca la Brasov, profitând de starea de spirit din Ardeal, sa concentrez câteva mii de oameni cu care sa pornesc spre Bucuresti, daca Regele ar rezista. Prin esecul de la Bod, s-a îngropat aceasta speranta. Din miile de oameni ce-i vedeam concentrati la Brasov, nu mai ramasese decât doua insule asediate.
La Bucuresti situatia era alta, dar în acel moment pretios nu stiam ce se întâmpla aici. În graba cu care am organizat totul, am uitat un lucru esential: legatura cu Capitala. Nu a fost numai uitare, ci si ideea mea ca soarta revolutiei se joaca la Brasov si în Ardeal. Ce se întâmpla la Bucuresti, nu interesa prea mult, caci valurile revolutiei se vor napusti de la nord la sud maturând ultimele rezistente. Si acum iata ca situatia se inversare. În timp ce la Brasov revolutia ajunsese în impas, triumfa la Bucuresti.
În dimineata de 4 Septembrie, ma gaseam în Strada Nisipului de Sus 38, fara legaturi cu Capitala si cu restul tarii. Dintre legionari nu mai aveam lânga mine decât pe Boian. Ceilalti fie ca erau arestati fie asediati fie ca se ascunsesera. Singurele informatii ce le aveam proveneau din gazete sau de la posturile de radio. Ziarele din Capitala aduceau stirea ca grupe de rebeli au atacat câteva institutii publice la Constanta si Brasov, dar au fost scosi din ele si arestati. M-a descurajat mult atitudinea luata de Germania. Toate emisiunile germane prezentau razvratirea legionarilor ca o actiune îndreptata contra dictatului de la Viena si contra Puterilor Axei. Era o polita în alb data Regelui ca sa reprime în modul cel mai energic "rebeliunea" si sunt surprins pâna astazi cum de Regele nu si-a dat seama de importanta acestor stiri si nu a reactionat cu fermitate. Berlinul era de partea lui.
Pe la orele 11, vine Boian cu ultimele informatii din oras, care erau tot atât de rele. Centrul orasului este împanat de patrule militare care legitimeaza lumea pe strazi. O multime de legionari au fost arestati. Se aude ca se vor face descinderi din casa în casa, pentru a descoperi pe cei veniti din alte parti la Brasov. Trupe numeroase înconjoara cladirea Telefoanelor si Chestura si se pregatesc de atac. Diagnosticul lui era ca situatia este foarte grava.
Stirile aduse de Boian nu erau reale, cum am putut verifica mai târziu. Moralul legionarilor baricadati la Telefoane si Chestura era excelent, iar trupele adoptasera o atitudine de expectativa binevoitoare. Daca li s-ar fi dat ordin de atac, e putin probabil ca ar fi tras. Între legionari, ofiteri si soldati se realizase o atmosfera de fraternizare.

Dar eu nu cunosteam exact nici starea de spirit a acestor camarazi si nici ai armatei. Taiat de orice legaturi cu tara si neavând alte informatii decât acelea pe care le difuzau ziarele si posturile de radio, i-am spus lui Boian:
– Daca e asa situatia, orice prelungire a rezistentei nu-si mai are rostul. Nu mai puteam cere sacrificii de la legionari, dupa ce planul principal de batalie a cazut. Dupa vestile din ziare, în Capitala e liniste. Mergi si comunica sefilor de echipe, pe ce cai vei sti, ca sa evacueze cladirile, dar în asa fel ca ei sa nu se predea, ci sa dispara pe nesimtite din ele, în masura în care pot.
Boian a venit dupa o jumatate de ora si mi-a spus ca a transmis ordinul de evacuare. Ordinul a ajuns la echipa de la Telefoane, dar Cracea a considerat ca ordinul nu poate veni pe la mine si nu l-a executat. În orice caz acea ora sau acea jumatate de ora între 11 si 12, când Boian a plecat cu mesajul meu si acest mesaj s-a împotmolit pe drum, a jucat un rol capital în hotarârea ce-a luat-o Regele ca sa cheme pe Generalul Antonescu la putere, caci daca s-ar fi aflat la Bucuresti ca rezistenta legionara a cedat la Brasov, nu este exclus ca evenimentele sa fi luat un alt curs.
Dupa întoarcerea lui Boian, mi-am facut urmatoarea socoteala. La Brasov nu mai putea sta si nici la Bucuresti nu ne putem întoarce din cauza împrejurarilor existente. Trebuie sa evacuam si casa unde stam, caci nu e o casa româneasca si nu putem expune gazdele la neplaceri. Ne vom retrage în Ardealul cedat Ungurilor, amestecându-ne cu refugiatii care treceau dintr-o parte într-alta. Ne vom declara Unguri de la Bucuresti, care vrem sa ne întoarcem în patrie. Boian vorbea bine limba maghiara, caci era originar din partile Bihorului. Ne vom stabili la Cluj, de unde vom observa cursul evenimentelor. Eu fiind liber, amenintarea ce-o reprezentam va frâna zelul de represiuni al Regelui.
Ne-am schimbat uniforma militara cu haine civile si am întrebat pe stapânul casei, Dr. Popovici, cam pe unde cade noua frontiera si cum putem ajunge mai repede în Secuime. Dupa ce ne-a dat toate indicatiile, am parasit casa si am început sa urcam dealul din fata noastra (Warthe), cu gândul ca sa evitam centrul orasului si sa cadem dincolo de restaurantul "Transilvania".
Dar n-am facut nici 50 de metri, urcând dealul din fata, si apare Dr. Popovici în usa casei si ne striga sa ne întoarcem. Noi nu ne-am întors nestiind ce vrea si atunci a urcat el gâfâind pâna la noi:
– Înapoi, caci Generalul Antonescu a fost numit Presedintele de Consiliu. Era ora 12.

8. GENERALUL ANTONESCU, PRESEDINTELE DE CONSILIU

Numirea Generalului Antonescu în fruntea guvernului schimba radical situatia în care ma aflam. Din fugar ce eram cu câteva minute înainte, am revenit în centrul evenimentelor.
Am ascultat si eu îmbucuratoarea stire la Radio Bucuresti.
Cu Generalul Antonescu facusem un pact în 27 Iunie 1940. Cele doua linii despre care îi vorbeam atunci, linia politico-revolutionara, în directia careia militam eu, si linia militara, pe care o reprezenta el, iata ca acum convergeau, putând sa întreprindem ceva în comun pentru salvarea tarii. Dar odata instalat la putere nu îsi va schimba sentimentele? Nu va proceda ca în 1938 când, numit Ministru al Armatei, a trecut de partea Regelui Carol, amenintând pe Capitan cu "armata va trage", daca va încerca sa organizeze vreo manifestatie contra noii Constitutii? În orele ce vor veni, se va vedea care e atitudinea lui.
Care sunt cauzele care au determinat pe Regele Carol sa cheme în fruntea guvernului pe Generalul Antonescu?
1. În primul rând, nelinistea care domnea în Ardeal din pricina ruperii în doua a acestei provincii. Armata trebuia retrasa pe noile frontiere si în cursul acestei operatii se putea întâmpla tulburari. Se vorbea chiar ca unele unitati refuza sa execute ordinul de evacuare si chiar ar fi dispuse sa reziste înaintarii maghiare.
2. Guvernul Gigurtu avea o alcatuire hibrida si era incapabil sa mentina ordinea în cursul acestei perioade de tranzitie. Presedintele de Consiliu era un om slab. La Ministerul de Interne se gasea Generalul David Popescu, care, desi devotat Regelui, a înteles drama tineretului si nu era dispus sa-si asume raspunderea unei noi varsari de sânge. În cursul manifestatiilor din Capitala, fortele de ordine, aflate sub conducerea lui, n-au intervenit. Se mai gaseau în acest guvern mai multi ministri nationalisti, cei trei ministri legionari, Mihail Manoilescu si Nichifor Crainic, care în nici un caz nu ar fi acceptat sa se înfrunte cu mânia poporului.
3. Atacurile legionarilor contra institutiilor publice la Brasov, Constanta si Bucuresti au produs panica la Palat. Nu se stia ce proportii vor lua si daca nu vor izbucni si alte focare de revolta, în alte orase ale tarii.

4. Marile manifestatii din Capitala au proiectat în constiinta Regelui si a anturajului sau o imagine de forta a Legiunii mult superioara ciocnirilor din provincie si, prin amploarea lor crescânda, au mentinut Palatul sub o presiune continua.
5. Schimbarea de atitudine a Legatiei germane fata de Rege. Legatura dintre Generalul Antonescu si Fabricius, realizata prin mijlocirea lui Mihai Antonescu, se convertise, din cauza crizei interne, într-o piesa esentiala a politicii germane în România. De unde înainte * Fabricius, între Legiune si Carol, întotdeauna opta pentru Carol, considerându-l de neînlocuit pentru asigurarea continuitatii Statului Român, acum în rezerva un alt om, pe Generalul Antonescu, pentru eventualitatea ca Regele va fi silit sa paraseasca Tronul. Acum problema se punea între Carol si Antonescu si se putea adopta si alternativa Antonescu. Aceasta schimbare de opinie, referitor la modul de a se rezolva criza interna, s-a produs la Fabricius si nu la Berlin, care continua sa condamne actiunea legionara si ramasese în urma cu evenimentele.
6. Valer Pop, care se bucura de multa stima la Palat, consultat asupra crizei, a recomandat în mod staruitor pe Generalul Antonescu, ca unicul om capabil sa mentina ordinea interna.
7. S-a mai putut întâmpla si altceva de care nu sunt tocmai sigur. În faimoasa întâlnire din casa Generalului Coroama, am vorbit din nou cu Moruzov de Generalul Antonescu, cerându-i sa intervina pe lânga Rege pentru a-l elibera:
– Îi creati o aureola nemeritata. Generalul Antonescu este un om singur. Ce primejdie poate sa reprezinte pentru Coroana? Sa nu credeti ca o fac pentru mine. Dimpotriva, sunt convins ca acest om este capabil sa traga în noi, daca setea lui de putere este satisfacuta.
Îi va fi spus oare Moruzov Regelui ceva de declaratia? Si nu cumva s-a gândit Regele sa-l utilizeze din nou pe General contra miscarii legionare, ca în 1938?
8. În sfârsit, Absenta lui Moruzov din tara a fost în defavoarea Regelui, cu toate ca-l mazilise. Daca Moruzov s-ar fi aflat atunci la Bucuresti, cu certitudine ca ar fi gasit el mijloace ca sa împiedice numirea Generalului Antonescu în fruntea guvernului, simtindu-si propria lui pozitie amenintata.

9. ELIBERAREA LEGIONARILOR

Regele Carol savârsise o eroare grava în aprecierea Generalului Antonescu. El credea ca, odata chemat la putere, va putea repeta isprava din 1938. Îsi închipuia ca cu ajutorul Generalului va potoli revolutia legionara si îsi va salva Tronul.
Dar Generalul Antonescu de acum nu mai era cel din 1938. Învatase lectia de atunci. L-a înselat odata, dar a doua oara nu-l va mai însela. Cunostea ingratitudinea regelui, caci facuse o experienta amara cu el. Dupa ce în calitate de Ministru al Armatei, jucase un rol decisiv la înscaunarea dictaturii regale, n-a facut parte din al doilea guvern si chiar a fost îndepartat din Capitala, fiind numit comandant de corp de armata la Chisinau. Nici aici n-a stat mult, caci i s-a ridicat comanda la instigatia lui Armand Calinescu, fiind învinuit ca a îmbunatatit tratamentul legionarilor aflati în închisoarea militara de aici. Dar daca urâta purtare a Regelui din 1938 mai putea fi uitata, Antonescu nu putea ierta internarea lui la Mânastirea Bistrita. Rana era prea vie. Abia de câteva zile fusese eliberat. În afara de nedreptatea si umilinta ce le suferise, Generalul Antonescu era o fire razbunatoare, care nu-si cruta dusmanii.
Desi numit Presedinte de Consiliu si avea motive acum sa fie satisfacut, Antonescu n-a putut fi ademenit de Regele Carol. El stia ca odata trecut acest moment de criza, se putea astepta sa fie din nou concediat. Preocuparea principala a Generalului în acel moment era cum sa-si consolideze pozitia fata de Rege. El dispunea în acel moment de un aliat puternic: miscarea legionara. El îsi daduse seama ca daca Regele l-a chemat la putere, aceasta se datoreaza exclusiv razvratirii legionare si ecoului ce l-au avut la Palat marile manifestatii din Capitala. Cu cât curentul revolutionar se va întari cu atâta si pozitia lui va deveni mai puternica. Regele, în fata valului de nemultumiri din tara, va fi nevoit din ce în ce mai mult sa se refugieze sub autoritatea lui, pentru a-si putea salva Tronul.
Generalul Antonescu calculase bine. Trebuie întarita miscarea, pentru ca opozitia contra Regelui Carol sa creasca si el sa fie împins de revolta poporului pe primul plan ca unicul om capabil sa domine situatia. Chiar în dupa masa zilei când a fost numit prim-ministru, Miercuri, 4 Septembrie, a dat ordin ca toti legionarii arestati sa fie pusi în libertate. La Brasov, ordinul a fost executat chiar în seara aceea. La Constanta, abia a doua zi dimineata, Joi, 5 Septembrie.

Ma aflam în seara aceea tot la familia Polonyi, în Strada Nisipului 38, când apar în prag Doamna Ioana Cantacuzino si Eugen Necrelescu. Am ramas crucit.
– Ce-i cu voi? Cum ati scapat?
– Ne-au dat drumul de la Comenduirea Pietei.
– Tuturor legionarilor?
– Tuturor din Brasov, afara de cei arestati prin judet, care se gasesc pe la posturile de jandarmi.
– De unde a venit ordinul de eliberare?
– Direct de la Generalul Antonescu.
Generalul Antonescu trecuse de partea Legiunii. Conventia noastra din 27 Iunie functiona. Mare bucurie si multe sperante ca vom ajunge pe culmile biruintei.

10. MANIFESTATIA DE LA BRASOV

Ordinul dat de Generalul Antonescu de a fi eliberati legionarii detinuti a dat un nou impuls revolutiei. Capitala avea mai putina nevoie de aceasta încurajare, caci aici populatia se mobilizase înca din seara de 3 Septembrie în favoarea legionarilor si manifesta pe strazi si noapte cerând abdicarea Regelui. Situatia era mai grea în provincie, unde flacara revolutiei era amenintata sa se stinga. Punând în libertate pe legionari, Antonescu a rascolit focul ce mocnea sub spuza. Fenomenul întâlnit la Bucuresti s-a repetat si în provincie: masele populare au fraternizat cu tineretul aflat pe baricade. Multimile, tinute la distanta pâna acum de teama represaliilor, s-au îndreptat spre noi ca niste râuri care au iesit din albia lor, ajutându-ne sa ducem la bun sfârsit actiunea de rasturnare a regimului carlist. Poporul a trecut printr-o brusca transformare a spiritului sau. S-a smuls din deznadejdea în care zacea pâna ieri si pe care si-o varsa în imprecatii neputincioase la adresa Ungurilor si a prins o noua încredere în destinele neamului, când a vazut miscarea biruitoare. Pierderile teritoriale puteau fi mai usor suportate de neam când stia ca abatut ceasul unei guvernari legionare, care va repara toate nedreptatile si relele din trecut.
În ziua de 5 Septembrie, nu numai la Brasov si Constanta, ci în toate marile orase ale tarii, lumea a iesit pe strazi pentru a-si manifesta alipirea fata de legiune si a cere sa se puna capat sângeroasei domnii a Regelui Carol, care a adus tarii atâtea umilinte si nenorociri. La Brasov se gasea Nicolae Petrascu, venit pentru a participa la lupta, cu un grup de legionari sibieni, între care Nicu Iancu si Mitu Banea. Cu ei împreuna, se aflau si un grup de legionari galateni, în frunte cu Costea si Nicolae Ion. Joi, pe la amiaza, sub comanda lui Petrascu, câteva sute de legionari s-au adunat în fata casei inginerului Ionica, tatal martirului Eugen ionica, si de acolo s-au încolonat si au strabatut tot Brasovul în cântece legionare, salutati de întreaga populatie.
Cum acest eveniment în cartea de amintiri a lui Nicolae Petrascu, prefer sa transcriu marturia lui, pentru ca cititorul sa poata întelege suflul eroic si maretia acestei manifestatii.
"În coloana de mars, am pornit în sus pe Strada Portii, spre centrul orasului. În frunte mergea batrânul inginer Ion Ionica, tatal lui Eugen Ionica, cunoscutul martir legionar, ucis în padurea de la Râsnov, în noaptea de 21-22 Septembrie 1939. În Brasov, unde pentru prima oara a rasunat marsul "Desteapta-te Române", ne-a fost dat ca dupa doi ani si mai bine de prigoana sa auzim "Stefan Voda", cântat de legionarii biruitori.
În primii pasi parca sovaiau oamenii în cadenta si cântec. Era emotia primelor clipe si nici lor nu le venea sa creada ce vedeau cu ochii. Mergând, simteam cum rândurile se strângeau si din ce în ce grupul primea mai multa consistenta si unitate.
N-am ajuns bine în Piata Sfatului si ca un dangat de clopot urias rasuna cântecul legionar între zidurile vechi cetati.
Tu, Codrene, esti nadejdea...
Legionarii alergau din toate partile si se adunau la coloana. Lumea cealalta iesise pe strada si sta îngramadita, aplaudând de pe trotuare.
Din balcoanele caselor se aruncau cu flori.
Am trecut apoi pe la liceul "Andrei Saguna", înaintând spre Scheiu. În Piata Prundului de la Biserica Sf. Nicolae era o mare de lume. Am mers pâna la Biserica de pe Tocile. Acolo ne-am întors înapoi si ne-am oprit câteva minute în Prund. Cântecul rasuna din coasta în coasta.
Tu, Codrene, esti nadejdea...

Am completat coloana cu alti legionari, care veneau de pe la fabrici si de la treburile lor, unde îi gasise vestea cântecului si a biruintei noastre. Am pornit înapoi prin Brasov la vale. De asta data era si mai multa lume si însufletirea crestea. Trecând prin fata Palatului Telefoanelor, ocupat de legionari, ai nostri erau la ferestre si salutându-ne, cântau si ei. Am recunoscut la ferestre pe Popa Nicolae si Cracea Nicolae din Teleorman.
Am trecut apoi pe Strada Lunga spre gara Bartolomeu, pâna la cazarma din apropiere. Acolo au cazut muscând cu dintii din caldarâm camarazii Sultan Donat si Constantin Salceanu. În fata petelor de sânge, am facut front si ridicând mâinile spre cer, am cântat "Imnul legionarilor cazuti".
Pâna ne-am întors din nou spre centrul orasului, era seara. Ne-am oprit în fata restaurantului "Transilvania" si asezându-i pe legionari în careu, le-am vorbit lor si lumii care se adunase sa se bucure de bucuria noastra. Au fost câteva idei venite în minte în caldura si entuziasmul unei scurte cuvântari ocazionale, care a avut cam urmatorul continut:
Dupa doi ani de prigoana crunta, miscarea legionara se ridica astazi biruitoare. Ea a intervenit atunci când toate sperantele neamului erau spulberate si când, dupa prabusirea din ultimele zile, credeau dusmanii ca s-au ispravit zilele Statului si ale tarii românesti. Dupa ce din vina conducatorilor ei, România a pierdut aproape jumatate din teritoriul sau national, poporul românesc se ridica acum prin Legiune, îsi aduna toate energiile risipite, le da un nou suflu de viata si, cu fortele refacute, va astepta ziua când va putea readuce tot ce am pierdut din cauza incapacitatii, miseliei si tradarii unei clase conducatoare inconstiente.
Miscarea legionara a luptat de zeci de ani pentru o Românie mare si sanatoasa. Înfrângerea ei temporara din prigoana trecuta a fost si înfrângerea neamului si a tarii, ale carei granite s-au prabusit ca niste castele de carton. Biruinta de azi a Legiunii este si va fi biruinta neamului. Ea va fi în viitor pavaza României, pe care o va aduce acolo unde este locul ei între Statele nationaliste si creatoare de lume noua: Germania national-socialista si Italia fascista.
Aceasta zi de biruinta legionara nu ne-a facut-o nimeni cadou noua. Ea e fructul a lor zeci de ani de închisori, a lor sute de morti din rândul acelora pe care neamul i-a avut mai buni, mai curati si mai viteji.
Temelia biruintei de astazi e udata cu sângele Capitanului, al lui Mota, Marin, al inginerului Clime, Ion Banea, Vasile Cristescu, Alexandru Cantacuzino, Capitanul Emil Siancu, inginer Eugen Ionica, Ion Faur, Lehaci, Bordeianu si multi altii, al caror pomelnic este nesfârsit de lung si dureros. Vin apoi la rând Sultan Donat, Constantin Salceanu, Puiu Grigorescu, Lucian Caramlau, morti în luptele de aici de la Brasov, la care se mai adauga si alti camarazi, care vor mai fi cazut la Constanta si în alte parti".
La urma a anuntat Petrascu ca lanturile robiei au cazut si ca de acum legionarii pot sa îmbrace camasa verde si sa calce cu pasi de stapâni în tara lor. A multumit armatei române, care din primul moment a înteles chemarea neamului, majoritatea unitatilor din Brasov netragând în legionari, si a încheiat cu strigate pentru Generalul Antonescu.
În tot timpul manifestatiei, eu am ramas mai departe izolat în casa din deal. Nu stiau decât câtiva legionari de existenta mea la Brasov.
Am adoptat aceasta tactica pentru ca nu cumva descoperindu-ma cei de la Bucuresti, sa fiu asaltat c propuneri de colaborare cu Regele Carol. Telul meu era sa obtin abdicarea lui, asa cum am anuntat în manifestul din 1 Septembrie. Seara l-am trimis pe Boian sa-l aduca pe Petrascu la mine. A fost mare bucurie. Mi-a povestit cum a decurs marsul prin oras si apoi m-am înteles cu el sa plece imediat la Sibiu si în alte orase pentru a organiza demonstratii asemanatoare. Prin amploarea crescânda a manifestatiilor, la Bucuresti trebuia sa se ia act ca tara mutilata nu-l mai poate suporta pe Tron pe Regele Carol, autorul principal al dezastrului national.

11. GENERALUL ANTONESCU INVESTIT CU PUTERI DEPLINE

Între Generalul Antonescu si miscare s-a stabilit în acele zile de criza o interpenetratie de interese, o sustinere reciproca a pozitiilor lor, avantajoasa pentru ambele parti. Fara sa ne fi consultat, alianta dintre miscare si General s-a reflectat în toate actele întreprinse de-o parte si de alta. Sa urmarim conexiunea evenimentelor:
1. În seara de 3 Septembrie, legionarii se revolta contra Regelui ataca institutiile publice si cer abdicarea lui.
2. A doua zi, Miercuri, 4 Septembrie, la orele 12, generalul Antonescu este numit Presedinte de Consiliu.

3. În dupa masa aceleiasi zile, generalul, în noua lui calitate, dispune eliberarea tuturor legionarilor arestati. Ca urmare, revolutia se reactiveaza si se extinde în toata tara.
4. În Capitala, în noaptea de 4-5 Septembrie, manifestatiile iau proportii uriase sa defileze pe strazi, în cântece legionare 40.50.000 de oameni.
5. Orientându-se dupa aceste manifestatii si simtind ca toata tara e în spatele lui, Generalul tinteste la ceva mai mult: sa obtina puteri depline. Dupa oarecare ezitari si sub presiunea maselor populare, Regele îi acorda puteri depline, în dimineata de 5 Septembrie 1940.
Examinând aceasta înlantuire de evenimente, se vede clar cum Generalul Antonescu si miscarea îsi potrivesc pasii pentru a combate un inamic comun. Generalul si-a dat seama ca a fi Presedinte de Consiliu sub Carol nu e o garantie ca va sta multa vreme la putere, deoarece tot atât de usor putea fi înlocuit. Experienta cu Goga îi era proaspata în memorie. Pentru a-si consolida situatia si a nu fi dat peste cap ca Goga, dupa ce Regele va fi trecut momentul de primejdie, Generalul Antonescu s-a hotarât sa-i smulga puteri depline. Dar pe cine se sprijina Antonescu pentru a-l determina pe Rege sa-i treaca lui raspunderea Statului? Pe legionari. Spectacolul strazii, cu zeci de oameni care cereau abdicarea Regelui, cu strigatele ostile care strabateau pâna la Palat, îi procurau argumentul suprem. Nu exista alta solutie ca sa se opreasca acest uragan de multumiri decât ca între Regele detestat si multime sa se interpuna Generalul si sa potoleasca cu autoritatea lui masele revoltate.
Regele a consimtit si la acest sacrificiu, gândindu-se ca odata satisfacuta setea de putere a lui Antonescu, îl va avea de partea lui. Cum îl stia pe Antonescu autoritar si crud, îsi imagina ca va restabili ordinea chiar cu pretul de a trage în manifestanti. Obtinuse tot ce ceruse. Acum era rândul Generalului sa-si arate lealitatea fata de Coroana, cum a declarat de atâtea ori.
Generalul Antonescu cazuse în tentatia oferita de Rege. În ce puse sa gândeasca problema în aceiasi termeni, uitând primejdia prin care trecuse. De vreme ce a obtinut puteri depline, se considera la adapost de orice surprize din partea Regelui si pastrarea lui pe Tron nu-l mai incomoda. O stranie schimbare se produsese în sufletul lui, demonstrând înca o data ca setea de putere era mai tare în el decât interesul national. Evident, el nu era dispus sa traga în manifestanti, cum îsi imagina Regele. Întâi, pentru ca s-ar fi facut odios în fata poporului si, în al doilea rând, pentru ca si-ar fi înstrainat sprijinul miscarii. Cu toate puterile depline ce le obtinuse, Generalul n-avea încredere deplina în Rege si cea mai buna pavaza a lui era tot alianta cu miscarea.
Dar atunci cum credea Generalul Antonescu ca va putea salva Tronul Regelui, fara sa recurga la varsari de sânge? Convingând miscarea sa renunte la ideea abdicarii si sa se multumeasca cu o solutie intermediara: Regele va continua sa domneasca, dar nu va mai guverna. Despuiat de puterile Statului, Regele nu va mai constitui un pericol pentru tara si tineretul legionar va putea sa-si desfasoara puterile creatoare sub înalta obladuire a Generalului.
Intentia lui de a armoniza cele doua extreme – Regele si miscarea – facându-le sa convearga în persoana lui, rezulta clar din proclamatia ce-a dat-o dupa ce a fost investit cu puteri depline. Adresându-se legionarilor, le-a spus urmatoarele:
"Întelegerea si clementa regala a înlesnit ca si ultimele framântari sa se închida fara sanctiuni, într-un suflu de libertate. Prigonirile au încetat. Acum, tineretul, nadejdea curata a neamului, trebuie sa-si împlineasca datoria".
Gratie întelegerii Suveranului, spunea Antonescu, violentele savârsite de legionari în ultimele zile nu vor fi urmarite si era prigonirilor s-a încheiat. Dar, implicit, în aceasta proclamatie, în care se sublinia clementa Suveranului, se facea apel si la legionari ca sa depuna armele, sa înceteze cu campania pentru abdicarea lui si sa se acomodeze cu noua situatie, în care Regele va continua sa ramâna pe Tron, dar un Rege inofensiv, incapabil sa mai faca vreun rau, caci de azi înainte a fost pus sub tutela lui Antonescu, care a fost investit cu puteri depline.
În acest punct se însela Antonescu, cazând în cursa Regelui. "Puterile depline" pe care le primise de la Rege nu erau chiar asa de "depline", cum îsi imagina Generalul. Regele fusese mai siret decât Antonescu. Fie din neatentie fie din graba cu care s-a întocmit actul, Generalul n-a observat lacune pe care le continea Înaltul Decret Nr. 3052. Pe frontispiciul lui scria "depline puteri", dar Regele îsi rezervase suficiente puteri ca facând uz de ele, într-un alt moment, sa-l poata înfrunta si chiar expulza din fruntea Statului.
Înaltul Decret Nr. 3052, din 5 Septembrie 1940, prin care i s-a acordat Generalului Antonescu puteri depline, avea urmatoarele articole:

Art. 1. Investim pe D-l General Antonescu, Presedintele Consiliului de Ministri, cu puteri depline pentru conducerea Statului Român.
Art. 2. Regele exercita urmatoarele prerogative regale:
a) El este Capul Ostirii.
b) El are dreptul de a bate moneda.
c) El confera decoratiuni române.
d) El are dreptul de gratiere, amnistie si reduceri de pedepse.
e) El încheie tratate.
f) Modificarea legilor organice, numirea ministrilor si a subsecretarilor de stat se va face prin decrete regale, contrasemnate de Presedintele Consiliului de Ministri.

Examinând continutul decretului, constatam ca regele îsi rezerva doua prerogative, care puteau pune în primejdie deplinele puteri ale Generalului Antonescu.

Regele ramâne Capul Ostirii. Acest paragraf ar fi devenit o sursa inevitabila de conflict între el si Antonescu. Si unul si altul si-ar fi disputat exercitiul autoritatii asupra fortelor militare ale tarii. Si cum Regele era capul ostirii, iar Antonescu nu era, dupa toate probabilitatile ca armata ar fi ascultat de ordinele Regelui.

Mult mai grav era paragraful ultim, caci anula în eficacitatea lui practica decretul "deplinelor puteri". Într-adevar, modificarea legilor fundamentale ale Statului nu se putea face decât prin structura vechiului regim carlist decât cu consimtamântul Regelui, iar acesta, dupa toate probabilitatile, nu ar fi acceptat ca aceasta sa mearga la "tabula rasa" a propriului lui trecut. Generalul nu putea numi cu de la sine putere nici ministri si subsecretari de Stat, cu care sa formeze guvernul, ci trebuia sa obtina semnatura lui Carol, caci numirile acestora se faceau tot prin decret regal. Si atunci ce obtinea Antonescu? "Depline puteri" numai la nivelul administrativ al Statului, dar nu la nivelul cel mai înalt, al legislativului si executivului suprem.

Regele Carol fusese constrâns sa revina oarecum la rolul constitutional ce-l avusese înainte de instaurarea dictaturii regale, dar Antonescu nu înaintase pe treapta ultima a puterii, nu devenise Sef de Stat sau Conducator al Statului.

Titlu ce l-a obtinut mai târziu, sub Regele Mihai. Generalul Antonescu ramasese agatat la jumatatea drumului, între presedintele de consiliu si sef de stat. Regele îsi rezervase suficiente mijloace constitutionale ca la momentul oportun sa rastoarne pe ambitiosul general.

12. ARESTAREA LUI MORUZOV

Cum am spus mai înainte, Moruzov parasise tara înainte de dictatul de la Viena si fusese surprins de evenimente la Berlin. În capitala Reichului, a fost oaspetele Amiralului Canaris. Moruzov venise cu scopul sa obtina de la Canaris asigurarea ca guvernul german, în orice conjunctura politica si orice schimbari s-ar produce în România, îl va lua sub ocrotire pentru serviciile ce le-a facut Germaniei, împiedicând sabotajul productiei petrolifere de catre agentii anglo-francezi cât si pentru faptul ca este unul din cei mai bine informati agenti asupra situatiei interne din Rusia.

Contrar sfatului Amiralul Canaris, Moruzov se întoarce precipitat în tara, înainte de a se clarificat situatia. Nu putem sti ce s-a petrecut în capul lui când s-a decis sa se înapoieze. Stia ca Generalul Antonescu fusese numit Presedinte de Consiliu si stia tot asa de bine ca nu-l va ierta daca-i va cadea în mâini. S-a gândit oare ca ar putea recupera încrederea Suveranului, ajutându-l sa iasa din acest moment greu, fara sa se predea lui Antonescu? Cert este ca Moruzov dispunea de o retea deasa de legaturi în armata si ar fi putut organiza o contra-lovitura, oferind Regelui o alta formula de guvernare, care sa-l elibereze de tutele lui Antonescu.

În orice caz, pentru Generalul Antonescu întoarcerea lui Moruzov în tara reprezenta un pericol mortal, putând sa-i rastoarne toate planurile si ambitiile. Îi cunostea capacitatea lui de intriga la Palat si în toate cercurile militare civile. De aceea s-a decis sa-l aresteze înainte de a putea lua vreun contact si a-i face vreun rau. Abia coborât Moruzov din avion, în dimineata de Joi, 5 Septembrie, si doi ofiteri trimisi de Antonescu l-au ridicat de la aeroport si la-u dus la un regiment din Capitala, unde a fost tinut sub paza. Aceeasi soarta a avut-o si Nicki Stefanescu.

Fara îndoiala ca Regele a aflat de arestarea lui Moruzov, dar n-a intervenit pentru el. Nu-l mai interesa persoana lui Moruzov, din cauza erorilor savârsite de acesta în tratarea problemei legionare. De aceea l-a si scos de la Serviciul Secret. De alta parte, Regele Carol, în acele momente, era mult prea îngrijorat de

propria lui soarta ca sa se mai înfrunte cu Generalul pe chestiunea lui Moruzov, cu atât mai mult cu cât în ziua arestarii acestuia îi acordase lui Antonescu puteri depline.
Moruzov cazuse în tara într-un moment cum nu se mai putea mai rau pentru el. Tronul vechiului protector, Regele, unde totusi si-ar fi putut gasi pâna la urma salvarea, se clatina, iar noul stapân al tarii era inamicul lui mortal. Mai ramânea Canaris... Dar acesta era departe si nu putea interveni direct în afacerile interne ale tarii. El era avizat la serviciul lui din România, care, la rândul lui, trebuia sa faca apel la guvernul român, ceea ce n-ar fi dus la nici un rezultat cu Generalul Antonescu Presedinte de Consiliu.
Meditând asupra soartei lui Moruzov, ne întrebam ce forta l-a împins sa faca tocmai ceea ce nu trebuia sa faca, azvârlindu-se singur în gura lupului? La Berlin se afla în siguranta. Probabil ca exista o forta a destinului, cum afirma atâtia moralisti si filosofi, care actioneaza peste inteligenta si vointa oamenilor, împingându-i sa savârseasca acte care duc la propria lor distrugere.

13. O NOAPTE CU MIHAI ANTONESCU LA BRASOV

Odata ce-a fost investit cu puteri depline, Generalul Antonescu nu avea alt gând decât sa faca liniste în tara pentru a-si onora angajamentul luat fata de Rege de a-i apara tronul. S-a interesat unde ma aflu eu, caci ar fi vrut sa trateze chestiunea direct cu mine. Generalul reluase legatura cu miscarea prin Alexandru Ghica si prin Dr. Alexandru Popovici. Ghica locuia în acelasi bloc si Generalul Rioseanu, un intim al Generalului, iar pe Dr. Popovici îl cunostea Antonescu de la întâlnirea noastra din Iunie.
Aflând ca sunt la Brasov, pentru a nu pierde timpul, Generalul Antonescu l-a trimis pe Mihai Antonescu aici, cu misiunea sa stea de vorba cu mine si sa ma convinga sa ader la linia lui politica. Era însotit de Dr. Popovici, pentru ca acesta sa poata face legatura cu mine prin mijlocirea legionarilor din Brasov.
Mihai Antonescu a plecat spre seara din Bucuresti cu doua masini. Cea din spate era încarcata de agenti, caci între timp Mihai Antonescu fusese numit Ministru de Justitie. Expeditia a sosit la Brasov pe la ora noua seara, dar pâna am putut fi localizat, se facuse zece. Când a venit Boian la mine sa-mi comunice sosirea unui delegat al Generalului Antonescu la Brasov, am stat la îndoiala sa ma duc. Cum sa ma încredintez unui necunoscut în plina noapte? Nu-l cunoscusem pe Mihai Antonescu pâna atunci si nici nu auzisem cel putin de un om politic cu acest nume. gândindu-ma însa la importanta mesajului ce mi-l poate transmite Generalul, m-am decis sa cobor în oras, asumându-mi acest risc.
Dar unde sa ne vedem? În casa unde locuiam nu-mi convenea, caci mi-ar fi descoperit cuibul si situatia nu era înca limpede; într-un restaurant sau cafenea iar nu se putea, caci am fi fost semnalati si nici n-am fi putut vorbi în toata libertatea si vreme îndelungata. Am convenit în cele din urma cu Mihai Antonescu ca discutia sa aiba loc în masina, plimbându-ne în tempo potolit pe strazile orasului. M-am urcat în masina si am început sa colindam orasul în sus si în jos, având masina cu agenti, care nu ne-a slabit nici o clipa. M-a surprins paloarea fetei lui Mihai Antonescu si niste ochi întunecati, care ma examinau cu atentie.
Ce mi-a spus Mihai Antonescu? Generalul a primit puteri depline. A dat drumul legionarilor. Va lucra numai cu ei. Acum este rândul nostru sa-i acordam încredere. Ce cere Generalul de la mine? Sa dau ordin ca legionarii sa evacueze cladirile ocupate, sa înceteze cu manifestatiile si sa se reintegreze în viata normala a Statului. Mai cere o declaratie, care sa fie difuzata mâine dimineata prin radio si prin ziare, prin care miscarea legionara îsi ia angajamentul sa sprijine pe Generalul Antonescu în actiunea de reface a tarii.
– Bine, sunt de acord cu toate aceste, i-am raspuns, dar ce facem cu Regele? Miscarea a pornit aceasta actiune pentru a-l constrânge pe Rege sa paraseasca Tronul, iar poporul a raspuns chemarii noastre tocmai pentru ca împartaseste aceleasi sentimente, fiind satul de domnia lui. Cum întelege Generalul sa rezolve aceasta problema?
– Chestiunea nu se poate rezolva acum. Vom vedea mai târziu. Într-un alt moment. Acum trebuie consolidata pozitia Generalului.
– Daca Regele nu pleaca acum, nu mai pleaca niciodata. Generalul trebuie sa faca pasul decisiv si sa ceara abdicarea lui.
– D-le Sima, întelege ca, în acest moment, ceea ce vrei si ceea ce vrem cu totii este imposibil. Generalul si-a luat angajamentul fata de Rege sa nu se atinga de Tronul lui. Mai târziu vom vedea. Acum problema capitala este sa aducem Legiunea si Tara lânga General.
– Nu pot sa accept propunerea Generalului. Daca pierdem acest moment, pierdem ultima oportunitate. Regele trebuie sa plece. Trebuie sa dam aceasta satisfactie poporului lovit, umilit si batjocorit. România

Mare s-a facut tandari în mâinile Regelui Carol. Nu trebuie uitat ca poporul, prin manifestatiile lui, l-a adus la putere si pe General.
– D-le Sima, ma amenința atunci Mihai Antonescu pe un ton grav, daca nu raspunzi apelului Generalului, îsi va da demisia si cine va veni dupa el, va trage iar în legionari. Vreti sa fiti iarasi împuscati? N-ati avut destui morti?
Ramânerea Generalului Antonescu la putere depinde de raspunsul D-tale. Trebuie sa ma întorc la Bucuresti cu o declaratie de atasament a miscarii fata de General si fara nici o conditie.
– D-le Mihai Antonescu, întelege ca nu pot. As trada pe cei morti si sperantele poporului într-o înnoire a tarii. Poporul e alaturi de generalul Antonescu, dar nu-l mai poate suporta pe tiran pe Tron.
– D-le Sima, aceasta este alternativa. Trebuie sa iei bine act de ceea ce îti spun. Daca ma întorc la Bucuresti cu mâinile goale, Generalul se duce la Palat mâine dimineata si îsi prezinta demisia. raspunderea de ceea ce va urma, va cadea asupra D-tale.
Acest duel pasionat între doua puncte de vedere ireconciliabile s-a prelungit ore si ore. Eu ceream abdicarea Regelui, iar Mihai Antonescu cauta sa ma convinga "sa o lasam pe mai târziu". În timpul acesta cele doua masini faceau fara întrerupere ocolul Brasovului, în sus si jos. Nu era tipenie de om pe strada. Nu ma simteam prea comod cu Mihai Antonescu, când ma gândeam la agentii din spate.
Acestia servisera si sub regimul precedent si daca ne captureaza pe amândoi din ordinul lui Carol?
De la un timp, între noi nici nu mai era un dialog. Fiecare îsi recita partea lui, cu aceeasi îndârjire. Ma uit la ceas: era 4 dimineata. Ne plimbam de sase ore pe strazile Brasovului. Mihai Antonescu îmi spune ca el nu mai poate întârzia, caci îl asteapta Generalul cu raspunsul. Învins de oboseala si de amenintari, am acceptat în cele din urma sa-i dictez o formula care sa-l satisfaca pe General:
"În numele miscarii legionare, salut cu bucurie numirea Generalului Antonescu în fruntea Statului si îl asigur de tot sprijinul si devotamentul tineretul legionar".
N-am pomenit nimic de Rege si nici de intrarea de ordine a legionarilor. Era o concesiune reciproca ce ne-o faceam. Aceasta scurta declaratie trebuia sa fie difuzata în zorii zilei de 6 Septembrie, prin toate posturile de radio.
M-am coborât din masina si mi-am luat ramas bun de la Mihai Antonescu. Dupa ce-am ocolit câteva strazi, din precautiune sa nu fiu urmarit, m-am retras în ascunzatoarea mea din Strada Nisipului de Sus 38 si m-am azvârlit în pat, mort de oboseala. Era la 5 dimineata.

14. ÎN ACEEASI NOAPTE, SE PRABUSEA REGELE CAROL

Lunga mea discutie cu Mihai Antonescu din noaptea de 5-6 Septembrie, totusi a avut o parte buna: a împiedicat ca raspunsul meu la cererea Generalului sa fie cunoscut în timp util la Palat. Daca Generalul Antonescu ar fi aflat cu câteva ore înainte ca sunt dispus sa colaborez cu el, în conditiile ce mi le propusese, evident ca istoria ar fi luat alt curs. Dar când a ajuns Mihai Antonescu cu raspunsul meu la Bucuresti, în zorii zilei, Regele renuntase la domnie, încât ceea ce stabilisem împreuna nu mai era valabil.
În timp de eu cu Mihai Antonescu, la Brasov, ne înfruntam aprig pe chestiunea Regelui, în aceeasi noapte, de 5-6 Septembrie, cadeau marile decizii. Manifestatiile nu mai puteau fi convenite. De la 40-50.000 de oameni, cât numarau cortegiile cu o zi înainte, acum ajunsesera la sute de mii. Toate arterele Capitalei erau împânzite de lume, blocând strazile care duceau la Palat. Regele era asediat în incinta Palatului de masele populare, care izbucnea în rafale de strigate la adresa lui si a Doamnei Lupescu.
Legionarii conduceau coloanele de manifestanti, întretinând agitatia multimilor cu cântecele noastre si cu scurte cuvântari în care înfierau crimele si tradarile dictaturii carliste si cereau abdicarea Regelui. În fruntea coloanelor defilau Radu Gyr, Profesorul Dobre, Sandu Valeriu, Vica Negulescu si multi alti sef legionari din Capitala, care desi nu participasera la primele ciocniri, au sarit cu totii pe baricade ca sa-i ajute pe camarazii lor.
Generalul mai luase o excelenta masura. Urmându-mi sfatul ce i l-am dat la întâlnirea noastra din Iunie, îl numise pe Generalul Coroama, pâna atunci Seful Diviziei de Garda, Comandant al Corpului II Armata. Din acest moment Generalul Coroama dispune de toate trupele din Capitala.
Conform ordinelor ce le primise de la Coroama, Armata pazea Palatul Regal, dar nu intervenea ca sa-i împrastie pe manifestanti.
În seara de 5 Septembrie, pe la orele 9, Regele îl convoaca pe Generalul Antonescu si pe Generalul Coroama la Palat, pentru a se consfatui asupra situatiei. Toti trei priveau de la o fereastra a Palatului la

masele de manifestanti care deveneau tot mai îndraznete si ale caror strigate continue de "abdicare, abdicare" se rostogoleau ca valurile unei mari înfuriate.
Exasperat de spectacol, temându-se ca lumea sa nu patrunda în Palat, Regele se adreseaza atunci Generalului Antonescu, caruia îi încredintase puterile Statului, si îi cere sa puna capat agitatiilor.
– D-le General, daca nu ai alt mijloc, trage în manifestanti.
Generalul Antonescu nu îi raspunde direct, ci se întoarce catre Generalul Coroama si îl întreaba:
– D-le General, D-ta tragi?
– Eu nu trag, ia raspuns Coroama, nu pot sa vars sângele tineretului.
– Atunci nici eu nu trag.
Nici Generalul Antonescu n-ar fi tras, dar si-a cautat scaparea la Generalul Coroama, pentru a nu fi acuzat de Rege de nelealitate. Daca nu raspunde la ordinul Regelui comandantul trupelor din Capitala, nici el nu se poate compromite într-o actiune sângeroasa.
Dupa acest refuz, era clar ca lumina zilei ca Regele ramasese singur si nu-i mai ramânea alta iesire decât abdicarea. Armata, Statul si poporul se unisera contra lui. Generalul ar fi putut sa-i smulga în acel moment Regelui Abdicarea, daca ar fi avut acest gând.
Dar Generalul Antonescu nici nu îndraznise sa conceapa macar ideea abdicarii pâna la 3 dimineata. Parerea Generalului, pe care si-a pastrat-o si dupa scena de la Palat, mai sus descrisa, era ca "Regele trebuie mentinut, deoarece are informatii ca daca s-ar produce dezordini în tara, Germanii ar fi pregatiti sa ocupe Bucurestii cu parasutisti". Legionarii care l-au vizitat în noaptea aceea l-au auzit exprimându-se de mai multe ori în acest sens, fapt care coincide cu mesajul ce mi l-a trimis la Brasov prin Mihai Antonescu. Generalul astepta cu nerabdare, în acea noapte, rezultatul întrevederii mele cu Mihai Antonescu, pentru ca în caz ca corespunde vederilor lui, sa procedeze la pacificarea tarii fara varsare de sânge.
Planul ce si-l facuse – a ramâne el cu puterile Statului si Regele pe Tron – era fundamental gresit si putin lipsit ca sa nu-si încheie cariera politica în noaptea aceea. Vazând Regele ca este abandonat rând pe rând de toti în care îsi pusera nadejdea, încearca atunci sa-si recupereze puterea peste capul lui Antonescu. Dupa dramatica confruntare din seara aceea, se hotaraste sa procedeze la arestarea Generalului Antonescu, cu ajutorul unui grup de generali devotati lui: Generalul Mihai, Generalul Paul Teodorescu si Generalul Argesanu, care prezidase masacrele din 1939.
Cu ajutorul lor si a altor elemente de încredere din apropierea Palatului, urzeste o conspiratie cu o dubla finalitate: contra Generalului Antonescu si contra miscarii legionare.
Generalul Antonescu nu banuia nimic si ar fi fost arestat în noaptea aceea daca nu ar fi stat de veghe legionarii. În casa lui Radu Ghenea, din Strada Sagetii Nr. 1, se stabilise un fel de Stat Major al Miscarii. Erau aici în permanenta Radu Ghenea, Alecu Ghica, Dr. Popovici (plecat apoi cu Mihai Antonescu), Vasile Mailat, Ilie Niculescu si multi alti legionari din grupa Razletilor. Curierii veneau încontinuu, aducându-le informatii. Pe la orele doua jumatate, trei noaptea, cei aflati aici afla ca sunt concentrari masive de jandarmi si politisti la Prefectura de Politie si ca se pregatesc echipe care sa procedeze la arestarea fruntasilor legionari din Capitala.
Dar de unde vin aceste ordine? Consternare. Ei nu erau sigur daca nu se fac chiar cu asentimentul generalului Antonescu, caci aflasera de la Brasov – probabil Dr. Popovici le telefonase ca tratativele cu mine se împotmolise, ca eu resping orice formula de colaborare cu Generalul Antonescu care nu ar implica abdicarea Regelui, ceea ce era perfect adevarat pâna la orele patru dimineata. Nu cumva Generalul, în fata refuzului meu, a trecut de partea Regelui si acum vrea sa zdrobeasca revolutia legionara? La scurt interval, le soseste o alta veste si mai grava. Se semnalau miscari de trupe din provincie spre Capitala. Atunci Alecu Ghica pleaca imediat la Presedintia Consiliului, aflata pe atunci în Palatul Cantacuzino de pe Calea Victoriei, îl trezeste pe General din somn si îi comunica cele aflate.
– D-le General, se semnaleaza miscari convergente de trupe din provincie spre Capitala, iar la Prefectura de Politie se pregatesc echipe pentru arestarea legionarilor. De la D-voastra emana aceste ordine?
Generalul a îngalbenit.
– Eu n-am dat nici un ordin. Nu stiu nimic.
Tocmai în acel moment afla si Generalul, din întâmplare, ca o unitate militara din provincie s-a pus în mars spre Capitala. Stirea adusa de Alecu Ghica se confirma. Îndata pune mâna pe telefon si contramandeaza toate deplasarile de trupe, iar la Prefectura si contramandeaza toate deplasarile de trupe, iar la Prefectura de Politie anuleaza ordinele date pe filiera Palatului.

Abia dupa aceasta întâmplare si-a dat seama Generalul Antonescu de iminenta primejdiei si n-a mai sovait sa ceara abdicarea Regelui. I-a scris Regelui faimoasa scrisoare, pe care a trimis-o la Palat prin Maiorul Elefterescu la ora 4 dimineata. El n-a mai calcat pragul Palatului.
Ultima tentativa a Regelui de a-si salva Tronul fusese descoperita gratie vigilentei legionare. Nu-i mai ramânea acum altceva decât sa accepte sentinta grea a destinului. La ora 6 dimineata i-a trimis Generalului Antonescu scrisoarea de renuntare la Tron în favoarea fiului sau Mihai. Stirea a fost imediat difuzata prin posturile de radio si a fost primita cu o imensa usurare de întreaga natie. Nimeni nu regreta plecarea Regelui, decât doar acei care pâna mai ieri ia-u fost "prea supusi servitori". O domnie nefasta pentru tara, cum greu poate fi gasita o epoca asemanatoare în istorie, se încheiase.

15. ÎNTOARCEREA LA BUCURESTI

Vestea renuntarii la Tron a Regelui Carol m-a prins în casa Dr. Polonyi, din Strada Nisipului 38. Cazusem într-un somn letargic dupa noaptea petrecuta în masina lui Mihai Antonescu.
Camera unde dormeam era un fel de mansarda, care mi s-a dat anume pentru ca avea o portita ascunsa, pe unde, în caz de primejdie, te puteai strecura pe dealul din fata, fara sa mai fie nevoie sa cobori scara si sa iesi pe intrarea principala.
Nici nu trecuse doua ore de când m-am trântit în pat si adus un zgomot infernal. Era un ropot salbatic de picioare care urcau pe trepte. La început credeam ca visez. Dar când am auzit si niste bubuituri groaznice în usa, am sarit ca ars din pat, m-am îmbracat cu ce aveam la îndemâna si m-am apropiat de usa, care era închisa pe dinauntru.
În momentul acela de buimaceala, mi-am închipuit ce poate fi mai rau: ca am fost urmarit dupa despartirea de Mihai Antonescu, ca mi s-a descoperit locuinta si acum a invadat casa politia.
– Deschide, deschide, aud un glas cunoscut. Am recunoscut vocea de bariton a lui Necrelescu, care mi-a risipit cosmarul.
Am întors cheia si au navalit toti care se gaseau în acel moment în casa, în frunte cu Dr. Polonyi si Eugen Necrelescu, vreo 5-6 persoane. Pe toate glasurile si cu o bucurie isterica, mi-au strigat toti:
– A abdicat Regele Carol.
Scena de spaima se spulberase, dar eu priveam înca nedumerit la ei.
– Nu se poate, le spun, gândindu-ma la întâlnirea cu Mihai Antonescu, ati auzit bine? e stirea adevarata?
– Am auzit la radio de mai multe ori...
Realitatea întrecea realitatea, caci dupa conversatia mea cu Mihai Antonescu, situatia interna trebuia sa se stabilizeze în sensul ultimativ impus de Generalul Antonescu, cu Regele pe Tron. Nu întelegeam motivele pentru care ar fi abdicat Regele, dupa ce Generalul Antonescu obtinuse adeziunea miscarii la politica lui. Reactia mea de aparare era perfect întemeiata când am auzit acele zgomote si bubuituri, caci nimic nu prevedea acest fericit deznodamânt.
Somnul îmi pierise. M-am îmbracat si am coborât în prânzitor unde gazdele ne-au oferit un dejun întremator. Cu toate asigurarile date de camarazii prezenti, Necrelescu, Boian, Doamna Cantacuzino si altii, nu-mi venea sa cred. Prea era frumos.
Am ascultat posturile de radio de la Budapesta, Viena si Berlin. Stirea se confirma.
Apoi au venit vesti de afara. Brasovul luase un aspect feeric. Armata se retrase în cazarmi si legionarii erau stapâni pe oras. Camasile verzi iesisera ca din pamânt, umplând toate strazile. Manifestatiile se tineau lant. Cei mai fericiti dintre toti erau în acea zi biruitorii, camarazii de la Telefoane si Chestura, care au refuzat sa se predea chiar si atunci când situatia parea pierduta. Glorie lor! Gratie tariei lor sufletesti în mod puternic asupra deciziei ce s-a luat la Palat. Coloanele de manifestanti se opreau în fata cladirilor ocupate de ei si îi salutau cu un entuziasm indescriptibil.
Eram asteptat în Capitala. Brasovul ramânea în urma cu luptele lui, cu eroii lui, cu mortii lui, pentru care se faceau pregatiri sa fie ridicati pe scuturi la locul de veci.
Ne-am luat ramas bun de la admirabila familie Dr. Polonyi, care, în aceste zile decisive, s-a expus primejdiilor pentru a ne procura un adapost sigur. Înainte de-a parasi orasul, am mai facut un ocol pe strazile Brasovului, pentru a-i privi pe manifestanti. Trecatorii aveau acum o alta înfatisare. Calcau cu mândrie si demnitate. Disparusera acele figuri triste, încovoiate, apasate, care nici nu cutezau sa-si ridice ochii spre cer. Toti reflectau acum încredere, voiosie si siguranta de sine. Neamul renastea din propria-i

cenusa. Cu Românii, se bucurau în aceeasi masura si compatriotii nostri Sasi, desi ei nu participasera direct la actiune.
Masina urca pe Valea Timisului. La Predeal ne încrucisam cu doua automobile care se îndreptau spre Brasov în mare viteza.
Recunosc în ele pe Traian Borobaru, Alecu Ghica si Dr. Popovici. Ei nu ne-au vazut. Repede ne întoarcem si ne luam dupa ei.
Cu multa greutate îi prindem din urma si le facem semn sa se opreasca. Mare bucurie. Ne-am îmbratisat cu lacrimile în ochi. Trec în masina cu Ghica si Dr. Popovici, care îmi povestesc ce s-a întâmplat la Bucuresti: complotul de la Palat si modul miraculos în care a fost descoperit. "E mâna lui Dumnezeu" le-am spus.
– Regele a plecat?
– Nu n-a plecat. Va parasi Bucurestiul cu trenul de asta seara. Generalul Antonescu va asteapta la Presedintie cu mare nerabdare. Pentru asta am venit sa va luam.
– Ce face Profesorul Codreanu?
– Cosmovici a ramas cu el pâna azi dimineata.
Coborând de la Predeal, am trait într-o permanenta exaltare. Pe sosea grupuri de legionari circulau în sus si în jos într-o agitatie continua. Unii cu masini, alti în carute, altii pe biciclete sau pe jos. Si toti îmbracati în camasi verzi. Unii purtau pe cap bonete cu ciucuri, ca legionarii din bandele spaniole. Un spectacol feeric, prin coloritul puternic în care verdele se amesteca cu portul din regiune, prin tineretea exuberanta si prin explozia de entuziasm. În localitatile prin care treceam, poporul era în sarbatoare. Pe acest drum de câteva ore, am trait si eu victoria si m-am simtit fericit, contemplând imensa bucurie a poporului, descatusat din lanturile tiraniei. Ce dar de la Dumnezeu!
Cu mare greutate înaintam pe soseaua arhiplina. O, daca ai trai tu, Miti Dumitrescu, ca sa vezi cum a înverzit Valea Prahovei, victorie la care ai contribuit în mod decisiv cu sacrificiul tau. La Ploiesti ne-am oprit la un fotograf, ca sa imortalizam acest moment. Eu purtam uniforma de sublocotenent a lui Cosmovici, cu care facusem campania de la Brasov. N-am gasit aceasta fotografie, în care apaream alaturi de Necrelescu, Doamna Ioana Cantacuzino, Alecu Ghica, Dr. Popovici, Traian Borobaru, Manole Stroici, si îmi pare rau dupa ea.
Am ajuns la Bucuresti pe la orele 1. Ne-am oprit la "Pescarus" si am luat masa afara pe malul lacului. Ziua era splendida. Cum eram multi si toti aveau comentarii de facut, oaspetii de la alte mese ne-au recunoscut si ne-au salutat cu simpatie si cu aplauze. As fi vrut sa prelungesc sederea în acest cadru odihnitor si între atâtia buni prieteni, presimtind ca, revenind în vâltoarea evenimentelor, ma asteptau peste câteva ore alte deceptii, tensiuni si lupte.

16. PLECAREA REGELUI DIN TARA

Dupa masa de la "Pescarusul", vroiam sa merg de-a dreptul la Presedintia Consiliului, dar camarazii care erau cu mine m-au sfatuit sa-mi schimb uniforma militara cu hainele civile, pentru ca Generalul este extrem de susceptibil si sa nu creada ca vreau sa-i încalc autoritatea. Aveau dreptate. Am plecat mai întâi la locuinta Dr. Dumitru, unde îmi lasasem lucrurile la plecarea spre Brasov si, dupa ce mi-am îmbracat costumul meu, am pornit cu o masina însotit de patru legionari spre Presedintia Consiliului de pe Calea Victoriei.
În drum m-am gândit sa ma abat pe la sediul nostru din Strada Gutenberg si sa vad ce e pe acolo. De când a început prigoana atât sediul nostru central cât si "Casa Verde" au fost ocupate de jandarmi si tinute permanent sub paza. Vroiam sa rog pe Generalul Antonescu sa dea ordin ca sa se ridice secvestrul acestor case si sa ni se restituie sediile. Mare mi-a fost bucuria sa constat ca sediul nostru din Strada Gutenberg fusese evacuat de soldati, iar curtea era plina de legionari ca-n vremurile noastre bune. Am urcat pe trepte cu emotia de alta data, gândindu-ma la cei care în urma cu doi ani erau vazuti zilnic pe-aici si astazi nu mai sunt. În camera din fund, unde statea de obicei Capitanul, de cine dau? De Profesorul Codreanu. M-a primit cu bratele deschise si mi-a strigat:
– Stii ce zi e astazi? Vineri, 6 Septembrie, în calendarul Bisericii noastre, Minunea Arhanghelului Mihail.
Am simtit în acel moment cum un fior îmi strabate fiinta. Atunci am înteles de ce am biruit în aceasta lupta inegala. Când am fost slabi, când eram aproape sa ne prabusim, Arhanghelului Mihail ne-a ridicat deasupra si ne-a netezit calea spre biruinta.

– D-le Profesor, e o coincidenta extraordinara. Nu stiam pâna în acest moment.
L-am rugat pe Profesor sa ma ierte ca nu pot sa stau mai mult la sediu. Am venit numai în trecere sa vad daca mai e paza militara. Sunt asteptat de Generalul Antonescu, dar voi trece pe la dânsul si atunci ne vom consulta asupra tuturor problemelor create de noua situatie, asa cum am facut si alta data.
Vroiam sa-mi iau ramas bun de la el si sa plec, când îmi spune pe un ton rastit si fara nici o legatura cu revelatia ce mai adineaori mi-o facuse:
– Dar sa stii ca pe scaunul asta stau eu, si-mi arata ce-a fost inginerul Clime.
M-am uitat la Profesor profund îndurerat. Îsi închipuia ca toata lupta mea a fost pentru acest scaun.
– D-le Profesor, nu e locul si timpul sa discutam aceasta chestiune. Sunt de câteva ore în Capitala. Nici n-am avut timp sa ma orientez. Ne vom consulta cu toti fruntasii Legiunii. Va promit ca voi trece pe la D-voastra, cum am facut de atâtea ori.
Acum sunt asteptat de Generalul Antonescu. Nu stiu ce vrea. Biruinta este a noastra a tuturor si, în primul rând, a Capitanului si a tuturora care au cazut.
A fost nemultumit de raspunsul meu. Profesorul nu întelegea ca exista o dinamica a revolutiei, ca orice clipa este pretioasa în aceste împrejurari, ca dupa victorie trebuie sa urmeze largirea si consolidarea ei, caci altminteri rezultatele pot fi altele.
Trecând prin fata Palatului Regal, am constatat cu mirare ca legionarii în camasi verzi faceau de garda în fata lui. Cum am aflat mai târziu, Generalul ceruse ca o garda legionara sa pazeasca Palatul, pentru ca, * cu autoritatea lor, sa tina multimile la distanta si Regele sa-si poata în liniste pregatirile de plecare. Legionarii care îl combatusera pâna mai ieri, acum îl pazeau!
Când intru la Presedintia Consiliului, ma întâmpina Mihai Antonescu:
– Ei, ai vazut, D-le Sima, isprava Generalului? În timp ce noi "pertractam" la Brasov, Generalul l-a operat pe Carol.
– Providenta Divina a dispus. D-le Antonescu, ca D-ta sa nu ajungi cu raspunsul meu decât dupa ce cazuse cortina peste drama de la Palat.
Am intrat apoi la General.
– Ei, ai vazut, D-le Sima, ca l-am dat jos pe Carol? A fost bine ca n-am plecat în Germania, cum m-ati sfatuit D-voastra.
Generalul se referea la o propunere ce i-o transmisesem prin 1939, printr-un prieten comun, Perieteanu, de a se refugia în Germania, pentru a nu cadea victima lui Armand Calinescu. Erau doi oameni pe care comandamentul legionar de la Berlin vroia sa-i scoata din tara: Profesorul Nae Ionescu si generalul Antonescu.
Nu mi-a spus nici un cuvânt de multumire sau de aducere aminte pentru legionarii morti si raniti. Ca si cum el ar fi fost motorul întregii actiuni si lupta noastra nici n-ar fi existat. El îsi atribuia tot meritul si tot triumful.
– D-le General, va felicit din toata inima. Ati facut un mare serviciu tarii si istoria va va fi recunoscatoare. Dumnezeu sa va ocroteasca si sa va apere.
În numele miscarii legionare, va multumesc ca ati dat ordin sa fie eliberati toti legionarii arestati cu prilejul luptelor de la Brasov si Constanta. Acum suntem la dispozitia D-voastra. Ce putem face?
– D-le Sima, iata o chestiune urgenta pentru care te-am chemat. Regele Carol pleaca în seara asta, la ora 7, cu un tren special spre Timisoara si de-acolo mai departe spre Iugoslavia. Eu i-am garantat securitatea personala si m-am învoit ca sa-si ia toate lucrurile de valoare ce le are el si Doamna Lupescu.
Nu ma puteam opune, caci interesul meu si al tarii este sa ne scapam cât mai repede de el. Dar cum am fost informat de la Palat, Regele a trimis ca sa fie încarcate în vagoane si lucruri care nu sunt ale lui, care apartin Statului, patrimoniul national, între care si o colectie pretioasa de tablouri, în afara de aurarii si argintarii. A despuiat literalmente Palatul de toate obiectele de valoare.
Eu nu pot sa fac nimic ca sa opresc acest jaf. Dar inima ma doare. Mi-am dat cuvântul de onoare sa plece cu toate lucrurile lui. Dar ceea ce eu nu pot sa împiedic, puteti D-voastra sa faceti. trebuie oprit trenul regal la Timisoara si sa faceti o perchezitie în vagoane si tot ce vi se pare ca apartine patrimoniului national, sa descarcati. Sunt speriat de jaful ce l-a facut la Palat.
Eu, oficial, nu ma pot amesteca. Sunt cu mâinile legate. Toata greutatea actiunii cade asupra legionarilor D-tale. Nici Siguranta, nici organele militare, nici chiar cei apropiati colaboratori nu stiu de acest plan. Esti singurul om caruia îi încredintez acest zbucium. E în interesul tarii sa nu plece cu aceste opere de arta si alte lucruri de pret. E o avere colosala.

– D-le general, va înteleg indignarea D-voastra si dorinta de-a opri acest jaf monstruos. În principiu sunt de acord. Dar, din punct de vedere practic, cum procedam? Trenul special cu care pleaca Regele ajunge aproximativ mâine dimineata pe la orele 10-11, la Timisoara. Eu nu pot sa-i anunt telefonic pe legionarii de acolo, caci ar putea sa asculte si altii pe fir. Trebuie sa trimit un curier. Daca pleaca cu primul tren de asta seara, ajunge aproximativ în acelasi timp cu trenul regal sau chiar dupa el, încât n-am facut nimic. Ne lipseste timpul material ca sa organizam interceptarea trenului.
– Am eu solutia, D-le Sima. M-am gândit si la asta. Curierul D-tale nu va pleca asta seara, ci mâine dimineata cu avionul, ajunge înainte de sosirea trenului si are timp sa organizeze lovitura. D-ta cheama acum imediat la Presedintie pe cine crezi ca ar putea îndeplini aceasta misiune, iar eu anunt pe Comandorul Jienescu sa vina încoace.
M-am oprit asupra Comandantului Legionar Vasile Boldeanu, pe care-l consideram capabil sa duca la îndeplinire aceasta misiune delicata. L-am chemat si peste o ora ne-am reunit cu totii la Presedintia Consiliului: Generalul, eu, Parintele Boldeanu si Comandantul Jienescu. În prezenta noastra, Generalul a dat ordin Comandorului Jienescu sa-i puna la dispozitie, care sa-l transporte mâine dimineata la Timisoara. Comandorul Jienescu si cu Boldeanu si-au fixat timpul si locul de întâlnire si apoi ne-am despartit.
La atât s-a redus întrevederea mea cu Generalul Antonescu în dupa masa zilei de 6 Septembrie.
Generalul Antonescu luase exceptionale masuri de paza pentru protectia Regelui. O companie de soldati îl însotea pâna la frontiera si un reprezentant al generalului si un om de încredere al sau, Colonelul Dragomir, mergea în acelasi tren. În afara de aceasta, toate politiile, jandarmeriile si celelalte autoritati civile si militare de pe acest traseu primisera ordine sa asigure trecerea trenului regal fara incidente. Misiunea "paralela" ce ne-o încredintase Antonescu nu era prea usoara. Chiar daca legionarii ar fi reusit sa opreasca trenul la Timisoara, trebuia sa se înfrunte cu compania de soldati, ai carei comandanti ar fi putut opune rezistenta. Chiar în seara aceea am avut prilejul sa descopar ca "secretul" n-a fost chiar asa de bine pazit, cum pretindea Antonescu. M-a cautat la Telefon Colonelul Camenita, numit Director General al Sigurantei de Generalul Antonescu, si m-a întrebat daca stiu de niste concentrari legionare la Craiova si Timisoara, cu scopul sa fie oprit trenul care-l conduce la frontiera pe Rege. M-a rugat sa dau dispozitii ca sa nu se întâmple nici o tulburare.
De unde aflase Camenita ce se pusese la cale, daca nu numai din anturajul Generalului Antonescu?
Dar pentru noi regicidul ne-ar fi creat probleme insolubile. Nu pentru ca Regele nu si-ar merita soarta, ci pentru fiul sau. Oricât ar fi detestat Regele Mihai pe Carol din cauza ostracizarii ce-o suferise Regina Mama Elena si a relatiilor lui cu Doamna Elena Lupescu, nu putea uita totusi ca era tatal sau. Ucigându-l pe Carol, miscare si-ar fi înstrainat definitiv simpatia Regelui Mihai si o conlucrare cu el si cu întreaga dinastie ar fi devenit insuportabila. Averile furate trebuiau recuperate, dar regicid nu.
Dupa ce ne-am despartit de General, i-am spus Parintelui Boldeanu urmatoarele:
– Fa ce îti spune Generalul. Pune-i pe legionari sa perchezitioneze vagoanele si sa coboare jos tot ce apartine Statului. Dar nu te atinge de Rege. Odata operatia terminata, lasa-i sa plece. Tine-i sub control pe toti legionarii ce vor fi pe peron, ca sa nu traga cineva în el. Raspunzi pentru aceasta.
Comandantul Legionar, Preotul Boldeanu, a zburat la Timisoara conform programului prevazut. A ajuns la Timisoara înainte de sosirea trenului regal, a putut alarma garnizoana legionara locala si la ora când trebuia sa treaca trenul, legionarii se aflau adunati pe peron. Totusi, Aron Valeriu, seful garnizoanei locale, n-a mai avut timp sa ia masurile necesare pentru ca trenul sa fie oprit, chiar daca personalul cailor ferate ar dispune altfel.
Concentrarea legionarilor în gara Timisoara a fost observata de autoritati. Seful de gara a primit ordine ca sa dea linie libera trenului, iar masinistul a fost si el avizat ca sa treaca cu cea mai mare viteza prin statiune, fara sa ma opreasca pâna la Jimbolia. Trenul a trecut ca un fulger prin statiune, iar legionarii n-au putut face altceva decât sa traga în vagoane, spargând câteva geamuri. Regele, Urdareanu si Doamna Lupescu s-au azvârlit îngroziti pe podea.
În acele clipe, când Regele a fost izgonit din tara cu salva de gloante, s-a gândit el oare la un alt moment, al revenirii lui în tara, în 6 Iunie 1930, când legionarii din Bucuresti si din alte orase l-au primit cu manifestatii de bucurie?

17. SEF AL MISCARII LEGIONARE

Abia terminasem cu chestiunea trenului regal, ce trebuia oprit si perchezitionat din ordinul Generalului Antonescu la Timisoara, si sunt anuntat de Colonelul Zavoianu ca Forul Legionar este reunit în casa lui si ma asteapta. Pe la orele 7 seara, tot în aceeasi zi, 6 Septembrie, eram în casa Colonelului Zavoianu.

Nu ma gândeam la altceva decât la o sedinta obisnuita. Era normal ca membrii Forului Legionar sa doreasca sa fie informati de ultimele evenimente si sa-si dea parerea asupra momentului politic în care ne aflam. Nu vedeam alt motiv pentru care s-au reunit cu atâta graba si nici timpul n-ar fi permis sa pot fi înstiintat de hotarârea lor.

Când intru în salonul unde se tineau de obicei sedintele, cu aerul meu din totdeauna si fara sa banuiesc ceva, îi vad pe toti membrii Forului ca se ridica în picioare, într-o atitudine solemna.

În numele tuturor ia apoi cuvântul Corneliu Georgescu, care ma saluta ca urmas al Capitanului si îmi ureaza sa am parte de ocrotirea cerului pentru a duce la biruinta steagurile Legiunii. Aceasta a fost ceremonia de investitura a mea ca Sef al Legiunii.

N-a durat mai mult decât un minut. Nu ma asteptam la acest act si de aceea cu mare greutate am putut sa însailez câteva cuvinte de multumire. Le-am spus ca trebuie sa ramânem uniti, pentru ca mai avem de luptat pâna ce Legiunea se va impune în Stat si în viata politica a tarii. În acel moment erau în fata urmatorii: Întemeietori ai Legiunii, Corneliu Georgescu, Radu Mironovici si Ilie Gârneata, Comandantul Bunei Vestiri, Mile Lefter, Vasile Iasinschi, Colonelul Zavoianu, Aristotel Gheorghiu si Popescu-Buzau.

Cum s-a reflectat în sufletul meu hotarârea luata de Forul legionar de a ma ridica la magistratura suprema a miscarii? Nu ca un succes personal, ci ca o recunoastere a unor sfortari pe care le-am depus permanent în slujba Legiunii de când am intrat în miscare. Acest titlu nu mi-a creat un complex de durere si satisfactie, ci l-am simtit ca o noua îndatorire ce-o contractam fata de Capitan, fata de cei morti si de cei vii, de a veghea cu si mai mare energie ca pâna acum ca destinul legionar sa-si gaseasca împlinirea în istorie. Ma consideram în continuitate de serviciu cu mijloacele sporite pe care mi le punea la dispozitie noua functie. Cu acelasi elan voi lupta mai departe pentru a asigura biruinta Garzii de Fier în România.

Procesul de constituire al unei noi conduceri legionare, la al carui capat ase ajunsese acum, s-a desfasurat în conditii cum nu se poate mai normale si mai corecte.

Seful Legiunii a iesit din lupta, asa cum lasase Capitanul prin testament. Nu lupta între legionari pentru acapararea conducerii supreme, cum au interpretat gresit unii camarazi, ci lupta cu dusmanii neamului. Cine scapa cu viata din aceasta lupta si iese biruitor, acela va fi Seful Legiunii. Se mai cere însa ca meritele lui pentru natie, lupta lui, sa aiba rasunet în popor, pâna a lua proportiile unui mit. Poporul trebuie sa recunoasca în el pe "conducator" si sa-l înconjoare cu dragoste si încredere. Legiunea nu e un partid de clasa, o fractiune nationala, ci întrupeaza aspiratiile întregului neam.

În interiorul miscarii trebuie sa se produca apoi acelasi fenomen de apropiere si adeziune succesiva la noua conducere. Cadrele luptatoare, organizatiile provinciale, diferitele corpuri, intelectualitatea ei politica si culturala trebuie sa se regaseasca în noul sef, trebuie sa recunoasca întâietatea si sa fie dispuse sa-i accepte ordinele.

Nu trebuie uitat ca disciplina legionara este o disciplina libera, o disciplina prealabil consimtita, si, ca urmare, legionarii din toate unitatile si ierarhiile trebuie sa-si faca individual propriul lor proces de constiinta, acceptând voluntar noua conducere.

Când legionarii si masele poporului au realizat aceasta unitate de simtire si gândire, în jurul persoanei considerate de ei apta pentru a lua conducerea Legiunii, mai lipseste ceva pentru ca procesul selectiv sa fie desavârsit: consacrarea noului sef de fruntasii Legiunea, de acei care potential puteau sa ajunga în acelasi loc. Cu acest act final, Legiunea este ferita de rupturi, de împartiri în curente sau grupuri de influenta, care i-ar stânjeni buna ei functionare. În aceasta consta marea valoare a hotarârii luate de Forul legionar, când m-au proclamat urmas al Capitanului si m-au asigurat de sprijinul lor. Bineînteles ca odata procesul succesiunii încheiat, nimeni nu mai are nevoie sa-i puna în discutie, sa-l conteste, sa-l reia de la capat, caci atunci Legiunea intra în anarhie si se dezmembreaza .

În cazul meu, toate aceste conditii au fost îndeplinite (cei de la Berlin, în frunte cu Papanace, au aderat si ei mai târziu), cu dureroasa exceptie a Profesorului Codreanu, care rasturnase toate premisele colaborarii noastre din vara anului 1940, prin atitudinea lui din prejma loviturii.

Ma durea sufletul când ma gândeam la Profesorul Codreanu, pe care l-am iubit si stimat, la singuratatea lui, la loviturile ce le-a primit, la marea lui întelepciune din vara acelui an, dar nici nu puteam sa-i fac pe

voie, retragându-ma din fruntea Legiunii, caci as fi înselat sperantele a milioane de Români, care vedeau în acel moment pe dezrobitorul lor, pe acel chemat sa împlineasca vrerea Capitanului. Lupta nu era terminata. Poporul trebuia scos din ignoranta, mizerie si exploatare si acest program nu se putea realiza decât de o Legiune puternica si bine închegata. A renunta la comanda cu care m-au onorat fruntasii Legiunii, interpretând starea de spirit a întregii miscari, numai pentru a-l îmblânzi pe Profesor, numai pentru a nu intra în conflict cu el, ar fi echivalat cu o dezertare de la cele mai înalte îndatoriri nationale.
În ce priveste denumirea de "Comandant al Miscarii Legionare", ea n-a fost aleasa de mine, ci legionarii, în mod spontan au început sa ma * agraiasca astfel, chiar din acel moment. Cum eu eram Comandant Legionar din timpul Capitanului, trecerea s-a facut firesc în mintea legionarilor, extinzându-se gradul de Comandant legionar la comanda întregii miscari, ce-o exercitam dupa 6 Septembrie, numindu-ma Comandant al Miscarii Legionare.
Titlul de Capitan este inseparabil legat de figura lui Corneliu Zelea Codreanu si nu-l mai poate purta nimeni, dupa cum, probabil, nici urmasul meu la conducerea miscarii nu se va mai numi "Comandant al Miscarii Legionare", ci va trebui sa i se gaseasca un alt nume.

18. CONSIDERATIUNI FINALE

În orice mare eveniment istoric, care zguduie din temelii viata unei natiuni, îsi dau întâlnire si actioneaza împreuna trei factori:
– Un complex de împrejurari care înlesnesc realizarea acelei schimbari.
– O interventie a unui grup organizat, cu scopul de a pune capat starii anterioare.
– Si o serie de imponderabile sau imprevizibile istorice care scapa de sub control omului.
Aceste trei aspecte ale oricarei rasturnari de tip revolutionar din istoria unei natiuni se disting cu claritate si în biruinta legionara din 6 Septembrie 1940.
Domnia Regelui Carol a devenit odioasa întregului popor atât prin crimele savârsite contra tineretului legionar cât si prin destramarea teritoriala a tarii din vara anului 1940.
Dar aceasta tensiune crescânda dintre popor si Suveran nu ar fi provocat de la sine eliberarea tarii de tiran. Regele dispunea de armata si de aparatul politienesc, care-l ocroteau si se interpuneau între el si popor ca o bariera de fier si foc. Se mai cerea ceva ca sa se produca schimbarea dorita de toti, în afara de aceasta mânie colectiva ajunsa la paroxism: ca ea sa-si gaseasca expresia într-o formatie de lupta, într-un grup organizat, care sa se puna în fruntea poporului si sa-l conduca la asaltul fortaretei unde-si gasise ultimul refugiu Regele. Acesta a fost rolul miscarii legionare în evenimentele de la 3-6 Septembrie. Fara de iesirea în strada a legionarilor, fara de luptele de la Brasov si Constanta, fara de marile manifestatii din Capitala, Regele n-ar fi putut clatinat de la locul sau. Revolutia legionara a avut efectul unui detonator care a eliberat fortele natiunii si le-a concentrat spre locul de unde venea tot raul neamului.
Dar revolutia legionara, ca orice întreprindere omeneasca, avea si lipsurile ei. În expunerea mea m-am coborât în cele mai mici amanunte, tocmai pentru a arata cum momentele ei critice au fost depasite prin interventia miraculoasa a imponderabilelor istorice. Debilitatile noastre au fost corectate de destin. Unii autori pun pe seama hazardului aceste surprize în desfasurarea unei revolutii. Noi le atribuim unei interventii Divine. Faptul ca Regele a renuntat la Tron tocmai când Biserica sarbatoreste Minunea Arhanghelului Mihail, nu e o pura întâmplare. Au fost prea multe chinuri si nedreptati suferite de acest neam, a curs prea mult sânge nevinovat, pentru ca Dumnezeu sa nu se îndure de noi si sa nu rasplateasca vitejia legionarilor cu biruinta de la 6 Septembrie.
Privita în articulatiile ei generale, revolutia de la 3-6 Septembrie e ca o drama în trei acte:
Actul I. Miscarea legionara intra înscena si lupta contra Regelui Carol pâna ce fortele ei slabesc.
Actul II. Generalul Antonescu îsi face aparitia în acest moment critic si, prin masurile ce le ia, da un nou impuls revolutiei.
Actul III. Când Generalul Antonescu da semne de slabiciune si dezorientare, Generalul Coroama îi vine în ajutor, aduce sprijinul armatei, facând cauza comuna cu revolutia.
În toata aceasta drama a mai existat un protagonist si poate cel mai important: Poporul. Sub presiunea maselor populare, Generalul Antonescu a fost chemat la putere, a putut smulge Regelui puteri depline si apoi a îndraznit sa-i ceara abdicarea. Dincolo de grilajul Palatului, a vegheat fara întrerupere, zi si noapte, marele anonim, poporul, care n-a cunoscut nici un moment de sovaire sau disperare si care si-a impus în cele din urma vointa, alungându-l pe tiran de pe Tron.

Lupta pentru abdicarea Regelui Carol nu se poate reduce la cele trei zile când s-a decis soarta lui: 3-6 Septembrie 1940. Exista o serie de antecedente care trebuie luate în considerare. Caderea lui Armand Calinescu a zdruncinat grav viabilitatea sistemului.
El era motorul principal al dictaturii si disparând Calinescu, Regele Carol si-a pierdut siguranta de manevra. Tot atât de adevarat este daca as fi reusit sa patrund în tara în Mai 1940 cum îmi era planul initial si nu as fi fost arestat pe frontiera, niciodata din clandestinitate nu as fi putut organiza revolutia cu perspective de reusita. "Caile Domnului sunt întrepatrunse". Desi am facut sfortari dusmanului, toate încercarile mele ma-u împins într-acolo si n-am mai putut scapa. Toate episoadele din vara anului 1940, cu hartuielile zilnice cu Palatul, cu loviturile si contra-loviturile, fac parte integranta din drama. Prin prezenta mea permanenta în centrul evenimentelor, am ferit miscarea de a deveni o anexa a Palatului si i-am mentinut intacta unitatea, prestigiul si moralul de lupta, în timp ce în aceeasi masura scadea autoritatea Regelui în tara si-si pierdea el însusi încrederea în sistem si în oamenii care îl înconjurau.
Ar fi contrar adevarului istoric, daca n-am recunoaste si contributia altor grupe politice si personalitati la rasturnarea Regelui Carol. În primul rând trebuie pomenit Fabricius, Ministrul Germaniei la Bucuresti, care, optând pentru Generalul Antonescu, a oferit Berlinul solutia de salvare a Statului Românesc, fara a mai fi nevoie de prezenta Regelui pe Tron. A fost foarte important apoi ca în acele momente critice pentru Rege, acesta n-a gasit sprijin nici la sefii partidelor democratice, Maniu si Dinu Bratianu. Omul-cheie al schimbarilor intervenite în aceste zile a fost Valer Pop. El l-a sfatuit pe Rege sa-l cheme pe Generalul Antonescu si apoi sa-i acorde puteri depline.
Din cabinetul Gigurtu, Generalul David Popescu, Ministrul de Interne, s-a purtat loial. El a adoptat o pozitie de neutralitate binevoitoare fata de miscare, iar când a fost consultat de rege, l-a sfatuit si el sa abdice. Purtarea lui Gigurtu pâna în ultimul moment a fost odioasa si criminala.
Dupa cum mi-a destainuit Antonescu, dupa ce a fost investit cu puteri depline, a primit un telefon de la Gigurtu, cerându-i sa traga în manifestanti. "Vino D-ta, si trage", i-a raspuns Antonescu.
Bineînteles, ca toti acesti aliati de ultima ora ai Garzii de Fier s-au referit la ceva concret când au fost consultati de Rege sau de Antonescu, au operat cu anumite realitati revolutionare create de miscare, când l-au sfatuit sa abdice. Fara sângele varsat de legionari, fara ridicarea poporului, fara uriasele manifestatii din Capitala si apoi din toata tara, nimic din ce s-a întâmplat. Cu gânduri pioase si cu nemultumiri mocnite, dar neexprimate prin acte, toate lucrurile ar fi ramas asa cum au fost.
Biruinta legionara de la 6 Septembrie nu o datoram nimanui, nici unei puteri straine. Este a noastra si numai a noastra, a poporului românesc care ne-a urmat si ne-a sprijinit cu hotarârea lui si cu elanul lui. Cei ce ne acuza ca am venit la putere cu ajutorul "nazistilor", poate vedea din întreaga lucrare în ce a constat "ajutorul" lor. Într-un ajutor ipotetic, care n-a fost niciodata real. Singurul avantaj ce l-am avut a fost ca Regele Carol nu era bine informat de starea de spirit a guvernantilor de la Berlin, ostila miscarilor nationaliste, si n-a înteles lipsa lor de discernamânt în evaluarea politicii românesti. Cu toate actele de dusmanie fata de cel de-al Treilea Reich, totusi Regele ramasese favorit în întrecerea cu miscarea. La 6 Septembrie s-a produs în România un vârtej istoric pe care nu l-a mai putut stapâni nimeni si în adâncurile lui au fost trasi la fund toti acei care s-au bucurat pâna atunci de toate bogatiile tarii, în schimbul servilismului lor, al crimelor savârsite si al tradarilor.